

Η
ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ

ΜΕΤΑ
ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ,
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ
ΥΠΟ
ΘΕΟΚΛΗΤΟΥ ΦΑΡΜΑΚΙΔΟΥ.

ΤΟΜΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ,

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ω Ν
ΤΗΝ ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΝ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΕΚ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΑΓΓΕΛΙΔΟΥ

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΟΔΟΝ ΕΡΜΟΥ ΠΑΡΑ ΤΗ ΚΑΠΝΙΚΑΡΕΑ

1845.

ΑΡΕΘΑ, ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ
ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑΣ,

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΗΝ

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΝ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ.

ἢ

ΠΡΟΣΤΕΘΕΙΤΑΙ ΚΑΙ Ἡ ΤΟΥ ΑΝΔΡΕΟΥ, ΑΡΧΙΕ-
ΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑΣ.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΕΚ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΑΓΓΕΛΙΔΟΥ

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΟΔΟΝ ΕΡΜΟΥ ΠΑΡΑ ΤΗ ΚΑΠΝΙΚΑΡΕΑ

1845.

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ.

ΤΗΝ 15' τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ ἔτους 1841 ἀνήγγειλα εἰς ἅπαν τὸ εὐσεβὲς πλήρωμα τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν ἀνατολικῆς ἐκκλησίας τὴν ἐκδοσιν τῆς καινῆς Διαθήκης ὅλης μετὰ συντόμων ἀρχαίων ὑπομνημάτων· διότι ἐνόμισα διὰ πολλοὺς λόγους ἀναγκαίαν καὶ χρήσιμον καὶ ὠφέλιμον τὴν τοιαύτην ἐκδοσιν· καὶ μόλις μετὰ τετραετίαν ἐδυνήθην νὰ φέρω εἰς πέρας τὸ ἔργον. Ἐὰν παρά τε τὴν ἐμὴν καὶ τὴν τῶν φιλοτίμως συνδραμόντων μοι εἰς τοῦτο προσδοκίαν μετὰ τόσον χρόνον ἀπεπερατώθῃ τὸ ἔργον, τοῦτο δὲν προῆλθεν ἐξ αἰτίας ἐμοῦ. Ἀλλ' ὁπόθεν καὶ ἂν προῆλθεν ἡ τόση βραδύτης, ἰδοὺ, τέλος, σὺν θεῷ ἀντιλήπτορι, ἔλαβε πέρας τὸ ὅλον ἐπιχείρημα. Ἐὰν δὲ ἔπραξα τωόντι ἔργον χρήσιμον καὶ ὠφέλιμον, ἅς κρίνωσιν οἱ ἐν χερσὶ νῦν φέροντες τὸ σύγγραμμα καὶ ἀναγινώσκοντες.

Ὁ ἤδη ἐκδοδομένος Ζ' καὶ τελευταῖος τόμος περιέχει τὴν Ἀποκάλυψιν Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, καὶ τὴν εἰς αὐτὴν ἐρμηνείαν τοῦ ἀρχιεπισκόπου Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας Ἀρέθα, καθ' ἣν, ἀναγγέλλων τοπρῶτον τὴν ἐκδοσιν τῆς καινῆς Διαθήκης, ἔδωκα ὑπόσχεσιν· καὶ ἐν τούτῳ ἐλάμβανέ πέρας τὸ ὅλον ἔργον. Ἀλλὰ δεύτεραι σκέψεις μ' ἔπεισαν, εἰς κοινὴν μᾶλλον ὠφέλειαν ἢ εἰς ἰδιὸν μου συμφέρον ἀποβλέποντα, νὰ προσθέσω καὶ τὴν τοῦ Ἀνδρέου, ἀρχιεπισκόπου καὶ

αὐτοῦ Kaisarías τῆς Καππαδοκίας. Τ' ἄλλα τῆς καινῆς Διαθήκης συγγράμματα εὔρον κατὰ τοὺς ἀρχαίους τῆς ἐκκλησίας χρόνους πολλοὺς καὶ περιωνύμους ἑρμηνευτὰς καὶ ἐξηγητὰς· ἡ δὲ Ἀποκάλυψις τοῦ Ἰωάννου ὅλη ἄλλους παρὰ τοὺς δύο εἰρημένους δὲν εὔρεν. Ἄν καὶ ὅ,τε Ἀνδρέας καὶ ὁ Ἀρέθας δὲν εἶναι Χρυσόστομοι καὶ Θεοδώρητοι κατὰ τὴν ἐρμηνείαν καὶ ἐξήγησιν, δὲν εἶναι ὅμως καὶ εὐκαταφρόνητοι· καὶ παρ' ἡμῖν εἶναι διὰ πολλοὺς λόγους πολύτιμοι. Ἄλλων ἐκκλησιῶν τέκνα ἔκριναν αὐτοὺς ἀξίους τοῦ διὰ τοῦ τύπου φωτὸς, καὶ ἡμεῖς ἔπρεπε νὰ δειχθῶμεν ἀγνώμονες πρὸς πατέρας ἡμετέρους ;

Περὶ τοῦ βίου τῶν ἡδὴ παρ' ἐμοῦ ἐκδεδομένων ἑρμηνευτῶν τῆς ἱερᾶς Ἀποκαλύψεως πολλὰ δὲν ἔχω νὰ εἶπω· διότι οὐδὲ πολλὰ εὔρον παρ' ἐτέρων περὶ τούτου εἰρημένα. Τοῦτο μόνον κοινῶς ὁμολογεῖται, ὅτι ἀμφότεροι ἦσαν διάδοχοι τοῦ Μεγάλου Βασιλείου· διότι ἀμφότεροι ἦσαν ἀρχιεπίσκοποι Kaisarías τῆς Καππαδοκίας· καὶ ὅτι ὁ εἷς ἤκμαζε πρὸ τοῦ ἐτέρου· ἀλλ' ἄγνωστον κατὰ πόσον χρόνον ἦτον προγενέστερος αὐτοῦ. Κατὰ δὲ τὴν κοινοτέραν δόξαν ἠκμαζον, ὁ μὲν Ἀνδρέας περὶ τὸ τέλος τοῦ Ε' αἰῶνος ἢ περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ς'· ὁ δὲ Ἀρέθας, περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ι' (1). Καὶ ὁ πρῶτος καὶ ὁ δεύτερος ἐρανίσαντο καὶ ἐκ τῶν συγγραμμάτων τῶν πρὸ αὐτῶν, ὡς αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ὁμολογοῦσιν. Ἀλλ' ὁ Ἀρέθας ἠκολούθησε κατ' ἶχνος τῷ ἑαυτοῦ προκατόχῳ ἐν τῇ ἐπισκοπῇ Ἀνδρέα, πλατύνων

(1) Ἰδ. Φεβ. Ἑλλ. Βιβλ. Τμ. Η'. Σελ. 696—99. Ἐκδ. Ἀρλεσιῶν.

ἐν πολλοῖς τὰ παρὰ τούτου συντομώτερον εἰρημένα· πλὴν ἐν πολλοῖς καὶ διαφέρει ἀπ' αὐτοῦ, ὡς ἐκ τῆς παραθέσεως τῶν δύο ἐρμηνειῶν γίνεται δῆλον.

Ἡ εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν ἐρμηνεία τοῦ Ἀνδρέου ἐξεδόθη τοπρῶτον ἐν Ἰγγολσταδίῳ ἐν ἔτει 1574 παρὰ Θεοδώρου τοῦ Πελτάνου, παρ' οὗ καὶ μετεφράσθη λατινιστί, ἐκ δύο χειρογράφων, ἐνὸς Βαυαρικοῦ καὶ ἐνὸς Αὐγουςανοῦ· καὶ ὡς τοπρῶτον ἐξεδόθη τὸ κείμενον αὐτῆς, οὕτω παρελήφθη καὶ εἰς τὰς μετέπειτα γενομένας ἐκδόσεις αὐτῆς· καὶ ἄλλα χειρόγραφα δὲν παρεβλήθησαν πρὸς τὰ πρῶτα. Ἐξεδόθη δὲ παρ' ἐμοῦ κατὰ τὴν ἐν ἔτει 1697 ἐν τῷ παρὰ τὸν Μοῖνον Φραγκοφορτίῳ μετὰ τῶν συγγραμμάτων τοῦ ἐν ἀγίοις πατρός ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου γενομένην ἐκδοσιν αὐτῆς. Ἡ δὲ τοῦ Ἀρέθα ἐρμηνεία ἐξεδόθη τοπρῶτον ἐν ἔτει 1532 ἐν Οὐερώνῃ εἰς τὸ τέλος τοῦ Οἰκουμενίου· μετεφράσθη δὲ λατινιστί πρῶτον μὲν παρὰ τοῦ Ι. Ἐντενίου· ἔπειτα δὲ παρὰ τοῦ μοναχοῦ Μαξίμου τοῦ Φλωρεντινοῦ· καὶ ὡς τοπρῶτον ἐξεδόθη καὶ αὐτῆς τὸ κείμενον, οὕτως ἐπανελήφθη καὶ ἄλλοτε. Ἐσχάτη δὲ ἐκδοσις αὐτῆς εἶναι ἡ ἐν Ἱαρισίοις ἐν ἔτει 1631 παρὰ τοῦ Φ. Μορέλλου γενομένη εἰς τὸ τέλος τοῦ Οἰκουμενίου μετὰ τῆς μεταφράσεως τοῦ Ἐντενίου· καὶ κατ' αὐτὴν ἐξεδόθη παρ' ἐμοῦ. Ἀλλ' ἀμφοτέρων τῶν ἐρμηνειῶν τὸ κείμενον εἶναι ἐν πάσαις αὐτῶν ταῖς ἐκδόσεσι (διότι ἐν πάσαις εἶναι τὸ αὐτὸ) ὅχι τόσον ὀρθῶς ἐκδεδομένον· καὶ τοῦτο εἶναι ἡ ἐλάττωμα τῶν ἐξ ὧν μετεγράφη χειρογράφων, ἡ σφάλμα τῶν πρώτων ἐκδοτῶν, ἀμελῶς πως μεταγραφάντων τὰ χειρόγραφα. Χειρότερον μά-

λιστα εἶναι τὸ κείμενον τῆς τοῦ Ἀρέθα ἐρμηνείας· διότι ἐν πολλοῖς μέρεσιν εἶναι τὸσον πολὺ συγχευ-
μένον καὶ παρεφθαρμένον, ὥστε ἡ ἐρμηνεία γίνεται
δύσληπτος, καὶ ἔστιν ὅπου ἀκατάληπτος. Κατὰ τὸν
Ῥιχάρδον Σίμωνα (1) εὐρίσκονται εἰς τὴν ἐν Παρι-
αίοις βασιλικὴν βιβλιοθήκην χειρόγραφα πολλῶ κρείτ-
τονα τῶν ἐξ ὧν τοπρῶτον ἐξεδόθη ἡ ἐρμηνεία τοῦ
Ἀρέθα. Ἀλλ' ὁ Μορέλλος δὲν ἠθέλησε νὰ κοπιᾷ,
μεταγράφων ἐξ αὐτῶν ὀρθότερον κείμενον, ἢ παραβάλ-
λων πρὸς αὐτὰ τὸ ἤδη ἐκδοσθέν, καὶ ἐπιδιορθῶν
αὐτὸ κατ' αὐτά. Μὴ οὔσης δυνατῆς ἐν Ἑλλάδι τῆς
τελείας τοῦ κακοῦ θεραπείας ἐκ χειρογράφων, ἐδύνα-
τό τις νὰ ἐπιφέρῃ τοιαύτην τινὰ εἰς τὰ κακῶς ἔχοντα
χωρία τοῦ πρωτοτύπου Ἑλληνικοῦ κειμένου ἐκ τῆς
Λατινικῆς μεταφράσεως· ἀλλὰ καὶ αὕτη εἶναι κακὴ,
καὶ ἐν πολλοῖς χειρίστη. Ἐπιμελέστερον ὅπως εἶναι
ἐκδοσθέν τὸ κείμενον τῆς ἐρμηνείας τοῦ Ἀνδρέου·
καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐδιωρθώθησαν κατὰ τι ὅσα ἐκ τῆς ἐρμη-
νείας τοῦ Ἀνδρέου παρέλαβεν ὁ Ἀρέθας. Ἀλλ' ὅ,τι
δὲν ἔπραξαν ἄλλογενεῖς καὶ ἑτερόδοξοι ἐκδότης, εἴθε
νὰ πράξωσι μετ' ἐμὲ ὁμογενεῖς καὶ ὀρθόδοξοι, ἐκδιδόν-
τες τὰς περὶ ὧν ὁ λόγος ἐρμηνείας ἐκ χειρογράφων
ὀρθοτέρων. Εἰς ἡμᾶς διαφέρουσιν ἀσυγκρίτῳ λόγῳ αἱ
τοιαῦται ἐρμηνεῖαι· διότι πρὸς τῇ ἐξ αὐτῶν μεγάλῃ
ὠφελείᾳ εἶναι αὗται καὶ πατρικὴ κληρονομία.

Τὸ θεῖον κείμενον τῆς Ἀποκαλύψεως ἐξεδόθη, παρὰ
μὲν τῷ Ἀρέθᾳ κατὰ τὰς νεωτέρας καὶ χριτικωτέρας

(1) Richard Simon Histoire critique des principaux commentateurs
du N. T. Libb. III.

ἐκδόσεις τῆς καινῆς Διαθήκης, πλὴν ὅπου ἡ ἐρμηνεία
ἀπῆται ἀναγκαιῶς τὸ ὅποιον ἐμεταχειρίσθη εἰς αὐτὴν
ὁ συγγραφεὺς κείμενον· ἐστημειώθησαν δὲ ὑπ' αὐτὸ καὶ
διάφοροι ἀναγνώσεις· παρὰ δὲ τῷ Ἀνδρέᾳ, τοιοῦτον, ὁ-
ποῖον ὑπάρχει παρ' αὐτῷ μετὰ τῆς ἐρμηνείας ἐκδοσθέν.

Τοιαύτη εἶναι ἡ ἐκδοσις τῆς καινῆς Διαθήκης, τὴν
ὁποίαν πρὸ τεσσαρῶν ἐτῶν ἀνήγγειλα· καὶ δοξάζω τὸν
ἅγιον Θεόν, ὅτι μοι ἐχαρίσατο καὶ ὑγείαν καὶ ζωὴν εἰς
τὸ νὰ φέρω εἰς πέρας τὸ ἔργον. Παρ' ἐμοῦ τίθεται τὸ
θεμέλιον εἰς τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο· ἄλλοι ἱκανώτεροι
ἐμοῦ ἐποικοδομήτωσαν. Πρῶτοι Ἕλληνες Πατέρες τῆς
ἐκκλησίας ἀνεφάνησαν καὶ τῶν ἱερῶν Γραφῶν ἐρμη-
νευταὶ καὶ ἐξηγηταί, καὶ ἐγένοντο καὶ κατὰ τοῦτο τύ-
πος καὶ παράδειγμα εἰς τ' ἄλλα χριστιανικὰ ἔθνη.
Ἀλλ' ἂν ἀπὸ πολλῶν ἤδη αἰώνων δὲν ἀνεφάνησαν
πλέον τοιοῦτοι εἰς τὴν ὀρθόδοξον ἡμῶν ἀνατολικὴν
ἐκκλησίαν, τούτου αἷτιον αἱ κρίμασις οἷς οἶδε Κύριος,
εὐροῦσαι αὐτὴν δειναὶ περιστάσεις. Τούτων ἀρθεισῶν
ἤδη ἐν μέρει καὶ τελέως τῇ ἐξ ὕψους κραταιᾷ βοήθειᾳ
αἵρουμένων ἐκ τοῦ μέσου, θέλουσιν ἀναφανῆ πάλιν εἰς
αὐτὴν ἄξιοι τῶν Ἀθανασίων, τῶν Βασιλείων, τῶν Γρη-
γορίων, τῶν Χρυσοστόμων, τῶν Κυρίλλων, τῶν Θεο-
δωρήτων, τῶν Θεοφυλάκτων, καὶ λοιπῶν, μαθηταὶ καὶ
μιμηταί, τὰς ἐρμηνείας καὶ ἐξηγήσεις αὐτῶν ἔχοντες
παραδείγματα καὶ ὁδηγίας. Ἡ ἐπιτηδεῖα ὕλη ὑπάρχει·
μόναί αἱ εἰς μόρφωσιν αὐτῆς εὐνοῖκαί περιστάσεις λείπου-
σιν. Ἀλλὰ καὶ αὗται θέλουσιν ἐλθεῖ· καὶ εἴθε ταχύτερον!

Ἐν Ἀθήναις, 1845 Σεπτεμβρίου 5.

Θ. ΦΑΡΜΑΚΙΔΗΣ.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Α

Τ Η Σ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ

ΑΠΟΚΑΛΥΨΕΩΣ.

	Σελ.
A. Προοίμιον τῆς Ἀποκαλύψεως, καὶ ὅτι δι' ἀγγέλου αὐτῷ δέδοται.	1
B. Ὅπτασις, ἐν ἣ τὸν Ἰησοῦν ἐθεάσατο ἐν μέσῳ λυχνίων ἐπτά.	12
Γ. Τὰ γεγραμμένα πρὸς τὸν τῆς Ἑβραίων ἐκκλησίας ἀγγέλον.	22
Δ. Τὰ δηλωθέντα τῷ ἐν τῇ Σμυρναίων ἐκκλησίᾳ ἀγγέλῳ.	26
Ε. Τὰ σημανθέντα τῷ τῆς Περγαμηνῶν ἐκκλησίας ἀγγέλῳ.	29
Σ. Τὰ γεγραμμένα τῷ τῆς Θυατείρων ἐκκλησίας ἀγγέλῳ.	32
Ζ. Τὰ ἀπεσαλμένα τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Σάρδεσιν ἐκκλησίας.	40
Η. Τὰ γραφέντα πρὸς τὸν τῆς Φιλαδελφείων ἐκκλησίας ἀγγέλον.	44
Θ. Τὰ δηλωθέντα πρὸς τὸν τῆς Λαοδικέων ἐκκλησίας ἀγγέλον.	50
Ι. Περὶ τῆς ὁραθείσης αὐτῷ θύρας ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ τοῦ θρόνου, καὶ τῶν κδ' προσκυτέρων, καὶ τῶν ἐξῆς δειχθέντων.	54
ΙΑ. Περὶ τῆς βίβλου, τῆς ἐσφραγισμένης σφραγίσιν ἐπτά, τῆς ἐν τῇ χειρὶ τοῦ θεοῦ, ἣν οὐδεὶς ἀνοίξει δύναται τῆς κτιστῆς φύσεως.	62
ΙΒ. Περὶ τοῦ ἀρνίου, τοῦ τὰ ἐπτά κέρατα ἔχοντος, ὅπως τὴν βίβλον ἀνέψξεν.	65
ΙΓ. Λύσις τῆς πρώτης σφραγίδος, τὴν ἀποστολικὴν διδασχὴν σημαίνουσα.	71
ΙΔ. Λύσις τῆς δευτέρας σφραγίδος, δηλοῦσα τὸν τῶν ἀπίστων κατὰ τῶν πιστῶν πόλεμον.	73
ΙΕ. Λύσις τῆς τρίτης σφραγίδος, δηλοῦσα τῶν μὴ παγίως πεπιστευκότων Χριστῷ τὴν ἐκπτώσιν.	74
ΙΣ. Λύσις τῆς τετάρτης σφραγίδος, ἐμφαίνουσα τὰς ἐπα-	

	γ'.
	Σελ.
γομένας παιδευτικὰς μάστιγας τοῖς δι' ἀνυπομονησίας ἀρνησαμένοις τὸν Κύριον.	76
ΙΖ. Λύσις τῆς πέμπτης σφραγίδος, τὴν τῶν ἁγίων ψυχῶν σημαίνουσα πρὸς Κύριον καταβόησιν, ὥστε γενέσθαι συντέλειαν.	78
ΙΗ. Λύσις τῆς ἑκτῆς σφραγίδος, τὰς ἐν τῇ συντελείᾳ ἐπαγομένας πληγὰς σημαίνουσα.	80
ΙΘ. Περὶ τῶν σωζομένων ἐκ τῆς πληγῆς τῶν τεσσαρέων ἀγγέλων χιλιάδων ρμδ'.	86
Κ. Περὶ τοῦ ἀναριθμήτου ὄχλου τῶν ἐξ ἔθνων Χριστῷ συμβασιλευσάντων.	89
ΚΑ. Λύσις τῆς ἐβδόμης σφραγίδος, δηλοῦσα, ἀγγελικὰς δυνάμεις προσάγειν θεῷ τὰς τῶν ἁγίων προσευχὰς, ὡς θυμιάματα.	92
ΚΒ. Περὶ τῶν ἐπτά ἀγγέλων, ὧν τοῦ πρώτου σαλπίσαντος, χάλαζα καὶ πῦρ καὶ αἷμα ἐπὶ τῆς γῆς φέρεται.	95
ΚΓ. Περὶ τοῦ δευτέρου ἀγγέλου, οὗ σαλπίσαντος, τῶν ἐν θαλάσῃ ἐμψύχων ἀπώλεια γίνεται.	96
ΚΔ. Ὁ τρίτος ἀγγελος, τὰ τῶν ποταμῶν πικραίνει ὕδατα.	97
ΚΕ. Ὁ τέταρτος ἀγγελος τὸ τρίτον τοῦ ἡλιακοῦ καὶ σεληνιακοῦ φωτὸς σκοτίζει.	99
ΚΣ. Περὶ τοῦ πέμπτου ἀγγέλου, καὶ τῶν ἐκ γῆς ἀέου σου ἀνερχομένων νοητῶν ἀκρίδων, καὶ τοῦ ποικίλου τῆς μορφῆς αὐτῶν.	100
ΚΖ. Περὶ τοῦ ἑκτοῦ ἀγγέλου, καὶ τῶν ἐπὶ τῷ εὐφράτῃ λυομένων ἀγγέλων ἐπίλυσις.	107
ΚΗ. Περὶ ἀγγέλου, περιβεβλημένου νεφέλην καὶ ἵριν, καὶ τὸ κοινὸν τέλος προμηνύοντος.	112
ΚΘ. Ὅπως τὸ βιβλιδάριον ἐκ χειρὸς τοῦ ἀγγέλου ὁ εὐαγγελιστὴς εἴληφεν.	119
Α. Περὶ Ἐνώχ καὶ Ἰλλία, διελέγχειν μελλόντων τὸν Ἀντίχριστον.	122
ΑΑ. Ὅπως, ἀναιρεθέντες ὑπὸ τοῦ Ἀντιχρίστου, ἀναστήσονται Ἐνώχ καὶ Ἰλλίας, καὶ τοὺς ἡπατημένους ἐκπλήξουσιν.	127
ΑΒ. Περὶ τῆς ἐβδόμης σάλπιγγος, καὶ τῶν ὑμνούντων τὸν θεὸν ἁγίων ἐπὶ τῇ μελλούσῃ κρίσει.	129
ΑΓ. Περὶ τῶν διωγμῶν τῆς ἐκκλησίας, τῶν προτέρων καὶ τῶν ἐπὶ τοῦ Ἀντιχρίστου.	131

ΑΔ. Περὶ τοῦ γενομένου πολέμου μεταξὺ τῶν ἁγίων ἀγγέλων καὶ τῶν πονηρῶν δυνάμεων, καὶ τῆς καταπτώσεως τοῦ δράκοντος.	136
ΑΕ. Ὅπως ὁ δράκων διώκων τὴν ἐκκλησίαν οὐ παύεται.	139
ΑΣ. Περὶ τοῦ θηρίου, τοῦ ἔχοντος κέρατα δέκα καὶ κεφαλὰς ἑπτὰ, ὃν μίαν ὥς ἐσφαγμένην ἔφη.	141
ΑΖ. Περὶ ἐτέρου θηρίου, δύο κέρατα ἔχοντος, καὶ τῷ πρώτῳ τοὺς ἀνθρώπους προσάγοντος.	147
ΑΗ. Περὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ θηρίου.	150
ΑΘ. Περὶ τῶν ἑκατὸν χιλιάδων τῶν σὺν τῷ ἀρνίῳ ἐστῶτων ἐν ὄρει Σιών.	151
Μ. Περὶ ἀγγέλου, προαγορεύοντος τὴν ἐγγύτητα τῆς κρίσεως τῆς μελλούσης.	154
ΜΑ. Περὶ δευτέρου ἀγγέλου, τὴν πτώσιν τῆς Βαβυλώνης κηρύσσοντος.	155
ΜΒ. Περὶ τρίτου ἀγγέλου, ἀσφαλιζομένου τὸν τοῦ Κυρίου λαόν, μὴ δεῖσθαι τὸν Ἀντίχριστον.	156
ΜΓ. Ὅτι ὁ ἐν τῇ νεφέλῃ καθήμενος, τῷ δρεπάνῳ συντελεῖ τὰ ἐκ τῆς γῆς βλαστάνοντα.	160
ΜΔ. Περὶ ἐτέρου ἀγγέλου, τρυγῶντος τὴν τῆς πικρίας ἀμπελον.	162
ΜΕ. Περὶ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων, τῶν ἐπαγόντων τοῖς ἀνθρώποις τὰς πληγὰς πρὸ τῆς συντελείας· καὶ περὶ τῆς θαλίνης θαλάσσης, ἐν ᾗ τοὺς ἁγίους ἐθεάσατο.	165
ΜΣ. Ὅπως, τῆς πρώτης φιάλης ἐκχυθείσης, ἕλκος κατὰ τῶν ἀποστατῶν γίνεται.	169
ΜΖ. Πληγὴ δευτέρα κατὰ τῶν ἐν θαλάσσῃ ἐπιτιμωμένων.	170
ΜΗ. Ὅπως διὰ τῆς τρίτης οἱ ποταμοὶ εἰς αἷμα μετακινῶνται.	171
ΜΘ. Ὅπως διὰ τῆς τετάρτης καυματίζονται οἱ ἄνθρωποι.	172
Ν. Ὅπως διὰ τῆς πέμπτης ἡ βασιλεία τοῦ θηρίου σκοτίζεται.	173
ΝΑ. Ὅπως διὰ τῆς ἑκτῆς ἡ ὁδὸς διὰ τοῦ Εὐφράτου τοῖς ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου βασιλεύσιν ἀνοίγεται.	174
ΝΒ. Ὅπως διὰ τῆς ἐβδόμης χάλαζα καὶ σεισμός κατὰ τῶν ἀνθρώπων γίνεται.	177
ΝΓ. Περὶ τοῦ ἐνός τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων, δεικνύντος τῷ εὐαγγελιστῇ τὴν τῆς πόλεως καθαίρεσιν· καὶ περὶ τῶν ἑπτὰ κεφαλῶν καὶ τῶν δέκα κεράτων.	180
ΝΔ. Ὅπως ὁ ἄγγελος τὸ ὄραθὲν αὐτῷ μυστήριον ἠρμήνευσεν.	183

ΝΕ. Περὶ ἐτέρου ἀγγέλου, τὴν πτώσιν τῆς Βαβυλώνης δηλοῦντος, καὶ οὐρανοῦ φωνῆς, τὴν ἐκ τῆς πόλεως φυγὴν ἐντελλομένης· καὶ περὶ τῆς ἀποβολῆς τῶν τερπνῶν, ὧν τὸ πρὶν ἐκέκταντο.	188
ΝΣ. Περὶ τῆς τῶν ἁγίων ὑμνωδίας, καὶ τοῦ τριπλοῦ ἀλληλουῖα, ὅπερ ἔψαλλον ἐπὶ τῇ καθαιρέσει Βαβυλώνης.	198
ΝΖ. Περὶ τοῦ μυστικοῦ γάμου, καὶ τοῦ δείπνου τοῦ ἀρνίου.	199
ΝΗ. Πῶς τὸν Χριστὸν ὁ εὐαγγελιστὴς ἐφιππον μετὰ δυνάμεων ἀγγελικῶν ἐθεάσατο σὺν φόβῳ.	201
ΝΘ. Περὶ τοῦ Ἀντιχρίστου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ βαλλομένων εἰς τὴν γέενναν.	206
Ξ. Ὅπως ὁ Σατανᾶς ἐδέσθη ἀπὸ τῆς Χριστοῦ παρουσίας μέχρι τῆς συντελείας· καὶ περὶ τῶν χιλίων ἐτῶν.	207
ΞΑ. Περὶ τῶν ἡτοιμασμένων θρόνων τοῖς φυλάξασιν τὴν Χριστοῦ ὁμολογίαν.	209
ΞΒ. Τί ἐστὶν ἡ πρώτη ἀνάστασις, καὶ τίς ὁ δεύτερος θάνατος.	211
ΞΓ. Περὶ τοῦ Γῶγ καὶ Μαγῶγ.	212
ΞΔ. Περὶ τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου, καὶ τῆς κοινῆς ἀναστάσεως καὶ κρίσεως.	216
ΞΕ. Περὶ καινῶν οὐρανοῦ τε καὶ γῆς, καὶ τῆς ἀνω Ἱερουσαλήμ.	218
ΞΣ. Περὶ ὧν εἶπεν ὁ ἐν τῷ θρόνῳ καθήμενος καὶ ὁραθεῖς.	220
ΞΖ. Περὶ τοῦ ἀγγέλου, τοῦ δεικνύντος αὐτῷ τὴν τῶν ἁγίων πόλιν, καὶ τὸ ταύτης τεῖχος σὺν τοῖς πυλῶσι διαμετροῦντος.	222
ΞΗ. Περὶ τοῦ καθαροῦ ποταμοῦ, τοῦ ὁπτανθέντος ἐκ τοῦ θρόνου ἐκπορεύεσθαι.	233
ΞΘ. Περὶ τοῦ ἀξιοπύστου τῶν τεθεαμένων τῷ ἀποστόλῳ.	235
Ο. Ὅτι θεὸς τῶν προφητῶν ὁ Χριστὸς, καὶ δεσπότης τῶν ἀπάντων.	236
ΟΑ. Ὅπως ἐκελεύσθη μὴ σφραγῖσαι, ἀλλὰ κηρύξαι τὴν ἀποκάλυψιν.	237
ΟΒ. Ὅπως ἡ ἐκκλησία καὶ τὸ ἐν αὐτῇ πνεῦμα προσκαλοῦνται τὴν τοῦ Χριστοῦ ἐνδοξον ἐπιφάνειαν· καὶ περὶ τῆς ἀρᾶς, ἥ ὑποβάλλονται οἱ τὴν βίβλον ταύτην παραχαράττοντες.	240

ΕΚ ΤΩΝ ΑΝΔΡΕΩΝ

ΤΩ

ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΩ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΩ

ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑΣ

ΕΙΣ ΤΗΝ

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΝ ΠΕΠΟΝΗΜΕΝΩΝ ΘΕΑΡΕΣΤΩΣ ΣΥΝΟΨΙΣ ΣΧΟΛΙΚΗ,

Παρατεθείσα ὑπὸ

ΑΡΕΘΑ ΑΝΑΣΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ

ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑΣ.

Ιστέον, ὅτι τὴν πᾶσαν πραγματεῖαν τοῦ παρόντος βιβλίου εἰς εἰκοσιτέσσαρας λόγους ὁ μακάριος οὗτος καὶ θεοσυνεργητος ἄνθρωπος (1), καὶ εἰς ἑβδομηκονταδύο κεφάλαια οὐκ ἀσυνέτως διεῖλε. Τρισσούμενος γὰρ ὁ εἰκοστὸς τέταρτος ἀριθμὸς, γεννᾷ τὸν ἑβδομηκονταδύο· ὁ δὲ εἰκοστὸς τέταρτος, διὰ τοὺς εἰκοσιτέσσαρας πρεσβυτέρους, οὓς ἐνταῦθα ἡ ἀποκάλυψις ἐχρημάτισεν, ἐλήφθη· οἱ σύμβολον τῶν ἀπ' αἰῶνος καὶ μέχρι συντελείας εὐπρεστηκότων εἰσι θεῷ. Ἐτριπλασιάσθη δὲ οὗτος ὁ ἀριθμὸς ἐπὶ τῶν κεφαλαίων οὐκ ἀσκόπως, ἀλλὰ διὰ τοὺς εὐαρεστούντας θεῷ, τριμερῇ τὴν ὑπόστασιν ἐσχηκότας, ψυχῆς, σώματος, καὶ πνεύματος, εἰς οἰκείωσιν τῆς παντοκρατορικῆς κατασπέυσαις Τριάδος. Περὶ δὲ τοῦ θεοπνεύστου τῆς βίβλου, ὁ ἐν ἁγίοις Βασιλεῖος, καὶ Γρηγόριος, ὁ θεὸς τὸν λόγον, καὶ Κύριλλος, καὶ Παπίας, καὶ Εἰρηναῖος, καὶ Ἰππόλυτος, οἱ ἐκκλησιαστικοὶ Πατέρες, ἐχέγγυοι πιστώσασθαι.

(1) Ὁ Ἄνδρεας.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ

ΚΑΙ

ΗΓΑΠΗΜΕΝΟΥ ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Προοίμιον τῆς Ἀποκαλύψεως, καὶ ὅτι δι' ἀγγέλου αὐτῷ δέδοται.

ΚΕΦ. Ι, 1 ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἣν ἔδωκεν αὐτῷ ὁ θεός, δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ, ἃ δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει· καὶ ἐσήμανεν ἀποστείλας διὰ τοῦ ἀγγέλου αὐτοῦ τῷ δούλῳ αὐτοῦ Ἰωάννῃ·
2 ὃς ἐμαρτύρησε τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, καὶ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅσα τε εἶδε (1).

Τινὲς τῶν ἀρχαιοτέρων νοθεύουσι ταύτην τῆς Ἰωάννου τοῦ ἡγαπημένου γλώττης, ἐτέρῳ ταύτην ἀνατιθέντες. Οὐκ ἔστι δὲ οὕτως. Ὁ γὰρ συνεπώνυμος τούτῳ Γρηγόριος ἐνέκρινε ταύτην τοῖς ἀνοθεύτοις, «ὥς ἡ Ἰωάννου, φήσας, διδάσκει με ἀποκάλυψις (2).» Ἀρχόμενος δὲ γράφειν τὸ εὐαγγέλιον, τὸν Χριστὸν θεολογῶν πρόεισιν. Ἐν ἀρχῇ, φησὶν, ἦν ὁ λόγος (α). Καὶ τῆς ἐπιστολῆς δὲ αὐτὸ τε προοίμιον καὶ τῆς αὐτῆς ἔχεται θεολογίας, ὃ ἦν ἀπ' ἀρχῆς (β), προβαλλόμενος. Ἀποκάλυψις Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἣν ἔδωκεν αὐτῷ ὁ θεός.] ὧσεὶ ἔλεγεν· Ἡ παρούσα μου ἀποκάλυψις, δέδοται μὲν παρὰ τοῦ πατρὸς τῷ

(1) Παρ' ἄλλοις· ὅσα τε εἶδε, καὶ ἅτινά εἰσι, καὶ ἃ χρὴ γενέσθαι μετὰ ταῦτα. (2) Γρηγ. Ναζ. ἐν τῷ συστακτικῷ λόγῳ.

(α) Ἰωαν. Α', 1· (β) Ἀ Ἰωάν. Α', 1.

υἱῷ, δέδοται δὲ παρὰ τοῦ υἱοῦ ἡμῖν τοῖς δούλοις αὐτοῦ. Ἀπὸ τῶν ταπεινοτέρων γὰρ τῆς οἰκονομίας ἀρξάμενος, ἐπὶ τὰ θεοπρεπέστερα προέβη. Ὡς γὰρ καὶ Πέτρος ὁ θεὸς ἀπόστολος ἐν τῇ ἑαυτοῦ ὁμολογίᾳ τὸ, Χριστὸς, εἰπὼν, ὄνομα, τὸ τελειώτατον ἐπήνεγκε, τὸ, ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ (α), ὡς τοῦ Χριστοῦ οὐκ ἀξιολόγως τὴν οἰκονομίαν παριστᾶν ἔχοντας· οὕτως οὖν καὶ νῦν τῷ, Χριστῷ, ὀνόματι οὗτος συνάψας τὸ, τοῖς δούλοις αὐτοῦ, τὴν ἐν τῷ Χριστῷ θεότητα ὑπεσήμενε. Τίς γὰρ ἦσαν οἱ ἄγιοι δούλοι, εἰ μὴ τοῦ θεοῦ, πρὸς ὃν καὶ εἴρηται· Ὅτι τὰ σύμπακτα δοῦλα σά (β). Ἐπειγόντων δὲ τὸ τὴν μυσταγωγίαν ταύτην οὐ τὸν Χριστὸν αὐτόχρημα αὐτῷ καταπαρᾶσαι, εἰ μὴ διὰ τοῦ ἀγγέλου αὐτοῦ, τὸ φιλάλκιος τοῦ τὴν ἀποκάλυψιν εἰληρότος ὑπέδειξεν. Ἀποκάλυψις δὲ ἐστὶν ἡ τῶν κρυπτῶν μυστηρίων δῆλωσις, καταυγαζομένου τοῦ ἡγεμονικοῦ τῆς ψυχῆς, εἴτε διὰ θεῶν ὀνειράτων, εἴτε καθ' ὕπαρ, ἐκ θείας ἐλλάμψεως. Ἀσθῆναι δὲ τὴν ἀποκάλυψιν ταύτην φησὶν, ἀνθρωπινώτερον διαχειριζόμενος τὸν λόγον ὁ θεὸς οὗτος ἀπόστολος, ἀλλ' οὐχ ὡς ἐν τῷ εὐαγγελίῳ καὶ τῇ ἐπιστολῇ αὐτοῦ, ἀπὸ τῶν θειοτέρων τοῦ Χριστοῦ μᾶλλον ποιούμενος τὸν λόγον καὶ ἐνδιατρίβων αὐτοῖς, οὕτω καὶ νῦν· ἀλλ' ἀπὸ τῶν ταπεινοτέρων, ὡς ἂν ὑποφῆναι σαφῶς, ὡς ἄμω, τὰ θειότερα, λέγω, καὶ τὰ ἀνθρώπινα, τῷ ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ ἐνθεωρεῖται Χριστῷ μεταπρέποντα. Διὰ γὰρ τοῦ διακονοῦντος ἀγγέλου, καὶ τοῦ ὀνόματος τῶν μανθανόντων, ὅτι δοῦλοι, τὸ τῆς θεότητος Χριστοῦ ἐμφαίνει μέγεθος, καθὼς καὶ εἴρηται· Ὅτι τὰ σύμπακτα δοῦλα σά. Τὴν ἐκθασιν δὲ τῶν χρηματιζομένων ἐν τάχει ὑπισχνεῖται προδῆναι, οὐχ ὡς ἔτυχεν, ἀλλὰ παραμετρῶν τὰ ἀνθρώπινα τοῖς θεοῖς, οἷς καὶ τὰ πολυχρονίως καὶ χιλιεστῶς ἐκτελούμενα, ὡς ἡ χθὲς ἡμέρα, καὶ ἡ ἐν νυκτὶ φυλακὴ κρίνεται (γ). Ἡ καὶ φιλοτιμότερον προσθαλεῖν τῷ, ἐν τάχει, τοῦ ἀνυπερθέτως παριστῶντος

(α) Ματθ. 15', 16.

(β) Παλμ. ΡΙΗ', 91.

(γ) Παλμ. ΠΘ', 4.

ἐστὶ τὴν ἐκθασιν λήψεσθαι τὰ δηλούμενα, μηδὲν τῆς παρατάσεως οἷας τε οὔσης τὸ συντελεσθῆναι λυμῆνασθαι, ὡς οὐδὲ τὸ σήμερον τοῦ ἐχθὲς παρατεινομένου, ἐὰν μὴ εἰς ὅπερ ἀφίχθαι ἀποκαίμενον εὐκαίρως παρῇ, μηδεμιᾶς ὑπολιπομένης τῷ πράγματι βραδυτήτος πρὸς καταδοχὴν, ἀποδιαπομπήσασθαι εὐπρεπές. Δι' ἀγγέλου δὲ ὁ χρηματισμὸς τῷ δούλῳ αὐτοῦ, ὃς δούλος ἐμαρτύρησε τὸν λόγον τοῦ θεοῦ καὶ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ, φησί. Τούτῳ τῷ σχήματι τὴν διδασκαλικὴν αὐτοῦ ἀλήθειαν συνιστῶν, καὶ ἐν εὐαγγελίοις ἐχρήσατο, εἰπὼν· Οὗτος ἐστὶν ὁ μαθητὴς, ὁ μαρτυρῶν περὶ τούτων, καὶ γράψας ταῦτα· καὶ οἶδαμεν, ὅτι ἀληθὴς ἐστὶν ἡ μαρτυρία αὐτοῦ (α). Ὡς οὖν ἐν ἐκείνῳ, οὕτω καὶ νῦν φησιν, ὅτι μάρτυς ἐστὶ τοῦ ὀρθέντος αὐτῷ διὰ τῆς ἀποκαλύψεως, τῆς δοθείσης αὐτῷ παρὰ τοῦ Χριστοῦ μαρτυρίας, μαρτυρίας λέγων, οἶονεὶ διαμαρτυρίας, τοῦ διαμαρτύρασθαι δηλονότι πρὸς οὗς ὁ λόγος αὐτῷ, εἰς ἐξαθώωσιν ἑαυτοῦ, μάρτυρα εἶναι ἑαυτὸν τοῦ ὀρθέντος αὐτῷ θεοῦ λόγου διὰ τῆς ἀποκαλύψεως. Τίνα δὲ διαμαρτύρασθαι καὶ κηρύξαι εἰς ἐξαθώωσιν ἑαυτοῦ; Τὰ τε ὄντα, τὰ τ' ἐσόμενα, ἃ καὶ παραστατικά, ἅτε προφήτου, τοῦ τε ἐνεστῶτος χρόνου καὶ τοῦ μέλλοντος. Ὅσα τε εἶδεν.] Ἐν ἑτέρῳ ἀντιγράφῳ πρόσκειται, καὶ ταῦτα· Καὶ ὅσα ἤκουσε, καὶ ἃ τινα εἰσὶ, καὶ ἅτινα δεῖ γενέσθαι μετὰ ταῦτα. Ὁ Χριστὸς μοι, φησὶν, ἐφάνερυσεν ὡς δεσπότης τῷ δούλῳ αὐτοῦ, ἐφ' ᾧ διὰ τῶν ὀραθέντων διαμαρτύρασθαι καὶ κηρύξαι πρὸς ἐπιστροφὴν τῶν ἀκούοντων τὰ τε ὄντα καὶ τοὺς ἀνθρώπους λανθάνοντα, τὰ τε μέλλοντα ἔσεσθαι· προφητικῶς γὰρ ἐώρακεν ἀμφοτέρω· καὶ δῆλον ἐκ τοῦ εἰρησθαι, Ἀτινά εἰσι, καὶ ἃ χρὴ γενέσθαι. Ταῦτα γὰρ παραστατικά τοῦ ἐνεστῶτος χρόνου καὶ τοῦ μέλλοντος, περὶ ἃ καὶ τῶν προφητῶν τὸ εὐδόκιμον.

3 Μακάριος ὁ ἀναγινώσκων, καὶ οἱ ἀκούοντες τοὺς

(α) Ἰωάν. ΚΑ', 24.

λόγους τῆς προφητείας, καὶ τηροῦντες τὰ ἐν αὐτῇ γεγραμμένα· ὁ γὰρ καιρὸς ἐγγύς.

Μακαρίζει προμνηθῶς ἄνθρωποι οὐ τοὺς ἀναγινώσκοντας μόνους· (πολλοὶ γὰρ ἂν ἦσαν μακάριοι οὕτως οἱ ἀναγινώσκοντες·) ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀκούοντας, ἐμπράκτω δηλαδὴ ἀκούῃ· οἷς καὶ ὁ Κύριος τῷ ὄντι ἐμαρτύρησεν ἀκούειν, ἐν οἷς φησὶν· Ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω (α). Καὶ τίς οὗτος; Ὁ τὴν ἀκουστικὴν ἔξιν εὐπρεπῆς εἰς τὸ διατηρεῖν καὶ φυλάσσειν ὡς θεοῦ νόμους τὰ εἰρημένα, δὲ καὶ πνευματικῶς ζῆν κατηρτισμένος, οὐχ ὡς ὁ ψυχικὸς ἀνθρώπος, εἴτουν ὁ κατ' αἰσθησιν ζῆν προκισθόμενος, ὥσπερ τὰ λόγου ἔρημα ζῶα· ἀλλ' ἀτιμάσας μὲν πᾶν τὸ περὶ τὸ σύντροπον τοῦτο ζῆν καὶ χειρονηθῆναι, μεταταξάμενος δὲ πρὸς τὸ θεῖον τὸ ἐν ἡμῖν, ὅλος γέγοιτε τῆς κατ' ἀρχὰς τοῦ πλάστου ἐπὶ τῷ κατ' εἰκόνα ἑαυτοῦ πλάσματι χρηστότητος καὶ κηδεμονίας. Ὁ γὰρ καιρὸς ἐγγύς.] Ἐγγύς ὁ καιρὸς τῆς μακαριότητος· τῷ διαπύρῳ γὰρ τοῦτο τῆς ἀγάπης τῶν φυλασσόντων τὰς ἐντολάς τοῦ θεοῦ· διὸ καὶ τὸ ἀνένδοτον τῆς περὶ ταῦτα περιγίνεται αὐτοῖς ἐργασίας, οὐδ' εἰς παράτασιν χρόνου ἢ ἀποκατάστασιν νομισθεῖται. Καὶ μάρτυς ἡ τοῦ πατριάρχου Ἰακώβ ἐπὶ τῇ ἀναλήψει τῶν γυναικῶν ἐπταετής καρτερία, ὡς μία ἡμέρα λογιζομένη (β). Ἡ ἐγγύς ὁ τῶν ἐπάθλων καιρὸς τῷ παραμετρεῖσθαι τὴν τοῦ παρόντος βίου σμικρότητα πρὸς τὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος ἀπειρίαν.

4 Ἰωάννης ταῖς ἐπτὰ ἐκκλησίαις ταῖς ἐν τῇ Ἀσίᾳ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ τοῦ (1) ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος· καὶ ἀπὸ τῶν ἐπτὰ πνευμάτων, ἃ 5 ἐστὶν ἐνώπιον τοῦ θρόνου αὐτοῦ· καὶ ἀπὸ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ μάρτυς ὁ πιστὸς, ὁ πρωτότοκος τῶν νεκρῶν, καὶ ὁ ἀρχὼν τῶν βασιλέων τῆς γῆς·

(α) Ματθ. II', 9.

(β) Γεν. ΚΘ'.

[1] Παρ' ἄλλοις, ἀπὸ ὁ ὢν.

Διὰ τῶν ἐπτὰ ἐκκλησιῶν καὶ τοῦ ἐδοματικοῦ ἀριθμοῦ τὸ τῶν ἀπανταχῇ ἐκκλησιῶν ἐσήμανε πλῆθος, τῶν τῷ παρόντι βίῳ συστολῶν, καθ' ὧν ἡ ἐδοματικὴ τῶν ἡμερῶν περιόδος κατάρξασα, τὴν ἐνοικοῦσαν τῇ φθαρτῇ κτίσει δύναμιν ἑαυτῆς ὑπέφηνεν, ὡς διὰ πάσης διήκουσαν. Ἡ καὶ Φίλωνι τῷ θεωρητικωτάτῳ Ἰουδαίῳ ἀνδρὶ, ἐν λόγῳ αὐτοῦ τῷ εἰς τὴν κατὰ Μωυσέα φιλοσοφίαν, ὑποσυνάδειν οὐ περιττὸν ἡγεῖται (1). Ταύταις δὲ ταῖς ἐκκλησίαις καὶ ἰσραήθιμοις ἐφόρους ἀγγέλους ὁ μακάριος νῦν Ἰωάννης ἐνέφηνε. Τὸ δὲ, Ἀπὸ τοῦ ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος, ἰσοδυναμεῖ τῷ, Ἀπὸ τοῦ πάντων θεοῦ ἡμῶν. Ὅντα μὲν γὰρ αὐτὸς ἑαυτὸν ὀνομάζει ὁ πατήρ, χρηματίζων τῷ Μωϋσῇ ἐπὶ τοῦ ὄρους (2). Τὸ δὲ, Ἦν, ὁ παρὼν θεόσοφος εὐαγγελιστὴς προήνεγκεν ἐν τε τῷ εὐαγγελίῳ αὐτοῦ, Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος (α), εἰπὼν, καὶ ἐν τῇ πρώτῃ τῶν καθολικῶν αὐτοῦ ἐπιστολῶν, Ὁ ἦν ἀπ' ἀρχῆς, γράψας, περὶ τοῦ λόγου τῆς ζωῆς (β). Ἐρχόμενον δὲ, τὸ θεῖον Πνεῦμα καλεῖ, ὡς οὐ μόνον κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς ἀπεσταλμένον παρὰ τοῦ πατρὸς, ἀλλ' αἰὶ παραγινόμενον τοῖς ἀξίοις αὐτὸ δέξασθαι, καὶ διὰ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος. Ἰσως δὲ οὐκ ἀδύκιμον καὶ οὕτω νοεῖσθαι ἐπὶ τοῦ πατρὸς τὸ, Ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος, ὡς αὐτοῦ περιέχοντος ἐν ἑαυτῷ πάντων τῶν ὄντων τὴν ἀρχὴν, καὶ τὰ μέσα, καὶ τὰ τελευταῖα. Καὶ ἀπὸ τῶν ἐπτὰ πνευμάτων.] Τινὲς τὰ ἐπτὰ πνεύματα, τὰς ἐνεργείας τοῦ ἁγίου ὑπέλαβον Πνεύματος. Δοκιμότερον δὲ ἀγγέλους ταῦτα νοεῖν· οὐ διὰ τὸ συμπαραλεῖσθαι δὲ τῇ παντοκρατορικῇ Τριάδι, ἥδη καὶ ὁμότιμα ταῦτα καταλογίζεσθαι αὐτῇ χρῆ, ἀλλὰ δοῦλα καὶ λειτουργικά, εἴγε πειστέον τοῖς προφήταις, τοῖς διαμαρτυρομένοις, ὅτι τὰ σύμπαντα δοῦλα αὐτοῦ· καὶ δὴ καὶ τῷ θεοπάτορι Δαυὶδ, Εὐλο-

(1) Ἰδ. Φιλ. Τομ. Α'. Σελ. 21, καὶ ἐξῆς. Τομ. Β'. Σελ. 5. 277, καὶ ἐξῆς.

(2) Ἐξοθ. Γ', 14. (α) Ἰωάν. Α', 1. (β) Α' Ἰωάν. Α', 1.

γείτε τὸν Κίριον, φάσκοντι, πάντες εἰ ἄγγελαι θεοῦ, δυνατοὶ ἰσχυεῖ, ποιοῦντες τὸν λόγον οὗτου (α). Καὶ τὸ μὲν λέγειν, ὅτι τὸ συμπαραλαμβάνειν τὸ θεῖον καὶ τὴν ἀγγελικὴν φύσιν, περιστάντός ἐστι τὸ ὁμότιμον εἶναι τῆς παντοκράτορος Τριάδος καὶ πάσης τοῦ εἶναι κτίσεως παραιτίας καὶ τὴν λειτουργικὴν ὑπόστασιν, οὐκ ἔστιν εἰδότες, οὐδὲ ἐγγύς, ἀλλ' ἀγνωσούντος, οἶμαι, ὡς τῷ δεσπόζοντι φιλεῖ συνεῖναι καὶ τὸ ὑπερεπὺν· ὃ δὲ καὶ Παῦλος χρώμενος ἐν τῇ πρὸς Τιμόθεον ἐπιστολῇ, εὐτω πως φησί· Διαμαρτύρομαι ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, καὶ τῶν ἐκλεκτῶν ἀγγέλων (ε). Τοῦτο οὖν καὶ τῷ αὐτῷ ἐπακολουθοῦντος ἐστίν. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἐνταῦθα προσκεῖσθαι τὸ, ἃ ἔστιν ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ θεοῦ, τὴν οἰκετικὴν τάξιν, οὐ τὴν ἰσότημον αὐτοῖς προσμαρτυροῦντός ἐστιν (1). «Ο μάρτυς ὁ πιστός.» Δεῖ προσυπακούειν τὸ, ὅς ἐστιν, ἴν' ἡ· Καὶ ἀπὸ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅς ἐστιν ὁ μάρτυς. Ἐπισκοπητέον δὲ, ὅτι πρότερον ὡς περὶ ἀσάρχου γράψας τοῦ θεοῦ λόγου, ἐν οἷς ἔλεγεν, «Ὁ ἦν, νῦν περὶ σαρκαωμένου αὐτοῦ διαλέγεται, φήσας, Καὶ ἀπὸ Ἰησοῦ Χριστοῦ, οὐ διαίρων αὐτὸν εἰς δύο, διὰ τὸ ἐπαγαγεῖν τὸ, Καὶ ἀπὸ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ τοῦτό τε καὶ ἐκεῖνο περὶ ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ μαρτυρῶν, ὅτι τέ ἐστι τοῦ πατρὸς, καὶ ὅτι ἰσαρκῶς. Τοῦτο γὰρ εὐόλεται δηλοῦν τὸ, Χριστός, ὄνομα· ὁ Χριστός, κατὰ τὸν μακάριον Παῦλον, ἱμαρτύρησεν, ἅτε μάρτυς ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου (γ), ὀπηνίκα ἔφασκε πρὸς αὐτόν· «Ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου (δ). Νοεῖν γὰρ ἀπὸ τούτων διανίστησι τῶν λόγων, ὡς καὶ θεός ἐστιν ὁ ὡς ἄνθρωπος ὁρώμενος, καὶ ταῦτα ἐξηγούμενος. Μάρτυς μὲν οὖν διὰ τοῦτο· πιστός δὲ, ἀντι

(α) Γαλ. ΡΕ', 20.

(ε) Α' Τιμ. Ε', 21.

(1) «Ἐπεὶ τὰ πνεύματα, τοῖς ἐπὶ ἀγγέλοις νοεῖν δυνατόν, τοῖς τῶν ἐκλεκτῶν λαοῖς τὴν κυβερνήσιν οὐ συναρμόζοντες· τῇ θεαρχικῷ καὶ βασιλῆϊ Τριάδι, ἀλλ' ὡς δούλους αὐτῇ συμνημινομενούς· ὡς καὶ ὁ θεός· εἶπεν ἀπὸ τοῦ Α' Τιμ. Ε', 21. «Ἀνδρέας.

(γ) Α' Τιμ. Σ', 13.

(δ) Ἰωαν. ΙΗ', 36.

τοῦ ἀληθούς, θεός καὶ ἄνθρωπος· διὸ καὶ ὡς ἄνθρωπος ἀπέθανεν, ἀνέστη δὲ ὡς θεός· ἀνέστη γὰρ, οὐχ ὡς οἱ ἐπὶ θείᾳ δυνάμει ὑπ' ἐτέρων ἀναστάντες, οἱ καὶ πάλιν ἀπέθανον· οἰκεία δὲ δυνάμει ἀναστὰς, ἅτε θεός, πρῶτος ἀπῆρξατο τῆς ἐξ αὐτοῦ καὶ δι' αὐτὸν ἐλπίζομένης ἀτελευτήτου καὶ αἰωνίου παλινζωΐας. Διὸ καὶ πρωτότοκος λέγεται τῶν νεκρῶν, ὡς μόνος αὐτὸς κατάρξας τῆς τοιαύτης ἡμῖν τῶν ἀγαθῶν χάριτος. Ἀρχῶν δὲ τῶν βασιλείων τῆς γῆς ὁ Χριστός· ἐπεὶ καὶ Δανιὴλ πρὸς τὸν Βαβυλώνιον ἔφη, βασιλεύειν τὸν ὑψιστον, καὶ κυριεύειν τῆς βασιλείας τῶν ἀνθρώπων (α). Εἰ δὲ τοῦτο ἐπὶ τῆς θεαρχικῆς νοεῖται καὶ ἐνορεᾶται κυριότητος, τίς ὁ ἀντιστατῶν λόγος, ὁ πάντα τὰ θεοπρεπῶς λεγόμενα ἐπὶ τῆς ὑπερουσίου Τριάδος, μὴ καθ' ἐκάστης λέγων τῶν τριῶν ὑποστάσεων ἐξιδιουῖσθαι καὶ ἐναρμόττεσθαι, πλὴν ταῦτα, ἃ τὴν προαγωγὴν τούτων, ἡγουν, τὴν ὑποστατικὴν γνῶρσιν, ἐμποιοῦνται, ἀλλ' ἀποτεταγμένως κατατολμῶν εἰς ἐξιδιάζουσιν αὐτῇ θείαν ἐνέργειαν ἐκάστην ὑπόστασιν τῶν τριῶν μεταχωροῦσαν παραλρεῖν; Καὶ ταῦτα Γρηγορίου μὲν τοῦ θεοῦ τῶν λόγων τὴν χρῆσιν, «Ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος, εἰς τὸν υἱὸν ἐξεληφότος, ὡς ἐφαρμοζόντων τῶν θεοπρεπῶν ὀνομάτων καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ ταῖς τρισὶν ὑποστάσεσι; Ἄλλον δὲ, καὶ ἐξ ὧν τὸν τρισάγιον τῶν Σεραφίμ ὕμνον κατὰ μὲν τὸ εὐαγγέλιον, εἰς τὸν υἱὸν μανθάνομεν λέγεσθαι, ὅν ὁ Παῦλος, δημηγορῶν ἐν ταῖς Πράξεσιν, εἰς τὸ Πνεῦμα ἀπένειμεν· ἡμεῖς δὲ πατροπαράδοτως ἐν τῇ φρικτῇ καὶ ἀναιμάκτῳ θυσίᾳ εἰς τὸν πατέρα, ὥσπερ ὁ μακάριος Ἐπιφάνιος ἐν τῷ λόγῳ τῷ, Εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, διέξεισι. Καὶ ὁ ἀρχῶν τῶν βασιλείων τῆς γῆς.» Οὐ τῶν γήινων μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν οὐρανοῖς βασιλεύει. Ἀλλὰ νῦν μὲν περὶ τῶν ἐπιγείων λέγει· προῖων δὲ δεικνυσιν αὐτὸν καὶ τῶν ἐν οὐρανοῖς ἁγίων ταγμάτων βασιλεύοντα.

(α) Δαν. Ε', 21.

5 Τῷ ἀγαπήσαντι (1) ἡμᾶς, καὶ λούσαντι (2) ἡμᾶς ἀπὸ
6 τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ· καὶ ἐποίη-
σεν ἡμᾶς βασιλείαν (3), ἱερεῖς τῷ θεῷ καὶ πατρὶ
αὐτοῦ· αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶ-
νας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λούσαντι.] Διςσogarφεῖται τοῦτο πρὸς διάφορον ἔννοιαν. Λούε-
ται μὲν γὰρ ὁ τῆς κηλίδας καὶ τοὺς σπύλους ἀποκαθαίρουμενος·
λούεται δὲ ὁ τῶν ἐγκλημάτων ἑαυτοῦ ἀπαλλαττόμενος. Προστυπα-
κουστέον δὲ πρὸς τὸ, ἐποίησε, τὸ, ὅς, ἀναφορικὸν ἄρθρον, ἵνα ᾗ·
ὅς ἐποίησε· μὴ γὰρ οὕτως ἐξακουομένου, διὰ τὸν σολοικισμόν ἢ
φράσεις ἀχρηιωθῆσεται. Μὴ ἔστω οὖν πρὸς τὴν προκειμένην δο-
τικὴν πτώσιν ἐπιφερομένη ἡ ἔννοια, ἀλλ' ἐξ εὐθείας ἐπαγο-
μένη. — **ΑΛΛΩΣ.** Τοῦ προκειμένου ἐδαφίου τὴν σύνταξιν
ὅπως ὀφείλει νοεῖσθαι ἀνελλιπῶς, τὸ ἐχόμενον παραστή-
σει. Ἐν σχήματι γὰρ ἐξηγήσεται, ὃ καλεῖται *Ἀλλοιόσεις*.
Γίνεται δὲ τοῦτο, ὅταν τῇ προκειμένη φράσει ἡ ἐπιφερομένη
ἔννοια μὴ ὁμοιοπτῶτως τοῖς φθάσαν ἐπενεχθῇ, ἀλλὰ πρὸς
τὴν ἐπαγομένην ἔννοιαν μεταληρθῇ. Δοτικῆς γὰρ πτώσεως
προτεθείσης ἐν τῷ, λούσαντι ἡμᾶς, ἐπήγαγε, τὸ, ἐποίησεν
ἡμᾶς, ἐλλειπτικῶς τοῦ ἀναφορικοῦ ἄρθρου. Ἦν γὰρ τὸ ἀνε-
λειπῆς οὕτω· Τῷ λούσαντι ἡμᾶς ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ, καὶ
ποιήσαντι ἡμᾶς. Καὶ μὲν ἡ ἐπιφερομένη ἔννοια ὁμοιοπτῶτως
ἐπήνεκτο οὕτω παραγομένη, ᾧ καὶ ἐποίησεν ἡμᾶς, οὐδὲν νῦν
ἡμῖν περὶ τούτου προὔλειτο ζήτημα· ἐνέργειαν δὲ ὑποστήσαν-
τος διὰ τοῦ, ἐποίησε, ῥήματος, ἀναγκάτως ἐπ' εὐθείαν πτώσιν
ἀποκλίνουσαν, τὸν ἐνεργούντα ἐπιποθοῦντες μαθεῖν. Τούτου δὲ
πῶς ἂν ἐτυγχάνομεν, μὴ τῆς ὀνομαστικῆς πτώσεως παραλαμ-
βανομένης; Αἱ ὅπερ τὸ ἐλλειπῆς ἄρθρον, ἡ ὀνομαστικὴ εὐθεῖα
παρέσχεν οὕτως ἐξακουέσθαι ἀνελλιπῶς, *Ὅς καὶ ἐποίησεν
ἡμᾶς βασιλείαν*, οἶονεῖ, ἀνέγαγεν ἡμᾶς εἰς βασιλείον δόξαν.

(1) Παρ' ἄλλοις, τῷ ἀγαπῶντι.

(2) Παρ' ἄλλοις, λούσαντι.

(3) Παρ' ἄλλοις, βασιλεῖς καὶ ἱερεῖς.

ἣν δόξαν ἡ ἐχομένη ἔγγραφος λέξις ἱκανῇ παραστήσει. — *Αὐ-
τῷ ἢ δόξα.*] Ἡ σύνταξις τοῦ ῥητοῦ ἀπὸ τῶν τελευταίων ἐπὶ
τὰ πρῶτα ἐπάνεισιν οὕτως· *Αὐτῷ ἢ δόξα καὶ τὸ κράτος*, τῷ
ἀγαπήσαντι ἡμᾶς, καὶ λούσαντι ἡμᾶς ἐν τῷ ἰδίῳ αἵματι.
Καὶ πῶς γὰρ οὐκ ἠγάπησεν, ἑαυτὸν δοῦς ἀντίλυτρον ἡμῶν,
ὥς ἄμνός σφαγιασθεὶς, καὶ τῷ διὰ σταυροῦ αὐτοῦ αἵματι καὶ
ὕδατι λούσας ἡμᾶς, ἤγουν, καθάρας τὸν τῶν ἁμαρτιῶν ῥύπον
ἡμῶν; Καὶ οὐ μέχρι τούτου τὴν εἰς ἡμᾶς αὐτοῦ ἔστησεν εὐε-
ργεσίαν, ἀλλὰ καὶ βασιλείαν ἡμῖν ἐδώρῃσκατο. Καὶ τίς ἡ
βασιλεία; Ὅθεν ἡ δόξα ἡ δοθεῖσα ἡμῖν παρὰ Χριστοῦ, τοῦ
γενέσθαι ἡμᾶς ἱερεῖς τοῦ θεοῦ καὶ προφῆτας, τοὺς οὐδὲν προεισ-
ενεγκόντας τῆς τοιαύτης ἐπάξιον ἀγαθοδότου καὶ θείας τῷ
ὄντι δωρεᾶς· ἀρ' ὦν δωρεῶν, οὐ μόνον τῆς ἐν τῷ παρόντι δόξης
ἐπήβολοι, ἀλλὰ καὶ τῆς μελλούσης τυχεῖν εὐέλπιδες καθιςάμεθα.

7 Ἴδου, ἔρχεται μετὰ νεφελῶν, καὶ ὄψεται αὐτὸν
πᾶς ὀφθαλμός, καὶ οἱ τινες αὐτὸν ἐξεκέντησαν· καὶ
κόφονται ἐπ' αὐτὸν πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς· ναι,
8 ἀμήν. Ἐγὼ εἰμι τὸ Α καὶ τὸ Ω (1), λέγει Κύ-
ριος ὁ θεός, ὁ ὢν καὶ ὁ ᾄων καὶ ὁ ἐρχόμενος, ὁ παν-
τοκράτωρ.

Ἐνταῦθα, φησιν, ὥς ἄμνός σφαγιασθεὶς, καὶ ἀπὸ τοῦ αἵματος
αὐτοῦ λούσας, καὶ ἀπολύσας ἡμᾶς τῶν ἁμαρτιῶν, οὕτως αὐτὸς
ἐλεύσεται, οὐχ ὥς τὸ πρῶτον ἐν παραβύστῳ, καὶ συνεσκιασμέ-
νως, ὃ καὶ ὁ προφῆτης Δαυὶδ διὰ τῆς τοῦ ἱεροῦ ὡς ἐπὶ πόκον
ἀψοφητὴ ἠνέξατο καταβάσεως (α)· ἀλλὰ παρρησίᾳ καὶ φανερώς
ἐν τῇ πατρικῇ δόξῃ, ὥστε παντὶ ὀφθαλμῷ ὀφθῆναι κριτῆς ἀδέ-
καστος ἀπάντων. *Νεφελῶν* δὲ κἀνταῦθα λόγος, ὥς ἐν τῇ ἀπὸ
γῆς αὐτοῦ πρὸς οὐρανούς ἀνόδῳ. Λουκᾶς γὰρ ἐν ταῖς Πράξεσι
γράφει, νεφελὴν τὸν Κύριον ὑπολαβεῖν (5). Μάρκος δὲ ἐν τῷ

(1) Παρ' ἄλλοις προτιθῆται· ἔνταῦθα, ἀρχὴ καὶ τέλος.

(α) Ψαλμ. ΟΑ', 6.

(5) Πραξ. Α', 9.

ὅτι αὐτοῦ γράζονται ἐπαγγελίῳ τὸν Κύριον αὐτὸν εἰσάγει περὶ
 ἑαυτοῦ λέγοντα· Καὶ ὁρῶνται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχό-
 μενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ (α), τῶν νεφελῶν ἐνταῦ-
 θα, εἴτε διὰ τὸ κοῦρον τὰς μεταστάσεις καὶ ἀγγελικὰς δηλουσῶν
 δυνάμεις, ὡς καὶ Δαυὶδ ὁ θεοπάτωρ ἐν νέρει τὴν ἐπίστασιν αὐ-
 τῷ τῷ θεῷ ὑποτιθεῖς (β)· ἢ καὶ τοὺς θείους καὶ πνευματικῶς
 ἔχον ἐλομένους ἀνθρώπους, περὶ ὧν καὶ ὁ αὐτὸς οὕτω φη-
 σὶν· Ἀπὸ τῆς τηλαυγέσεως αὐτοῦ αἱ νεφέλαι διηλθον (γ)·
 καὶ ὁ Ἄμως καὶ Ἡσαΐας περὶ τῶν αὐτῶν· Τίτες οἶδα ὡς νεφέ-
 λαι πείονται, καὶ ὡς νεοσσοὶ ἀετῶν (δ); Ἀλλοι γὰρ ὡς περὶ
 τῶν θεωριῶν βιούντων ταῦτα φησὶ τροπικῶς, ὅ καὶ μάλλον
 παραδεκτέον, εἴγε καὶ τὸ παρὸν ἱκανὸν τεκμηριώται ῥητόν,
 μετὰ τῶν νεφελῶν ῥάσκον ἐρχεσθαι τὸν κριτὴν, ἀλλ' οὐχ ὑπὸ
 τῶν νεφελῶν ἐπαρχοῦμενον· ὅ καὶ Παῦλος συνάδει, ἀρπαγήσε-
 σθαι ἡμεῖς ἐμπεδῶν, εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς ἀέρα (ε),
 τοὺς κατὰ Παῦλον δηλαδὴ βεβιωκότας, τοῦ πάντοτε συνεῖναι
 Κυρίῳ. Βί δὲ καὶ νεφέλας τῇ ὄντι νοεῖν τισι βέλτιον δοκεῖ
 τοιαύτας, οἷα καὶ ἐν τῷ Θεῷ ὅρι καλύψαι τὸν Κύριον καὶ
 τοὺς αὐτοῦ μαθητὰς ὁ λόγος θρυλλεῖ, οὐδὲν περὶ τούτων διοίσε-
 σθαι δεῖ. Ἐρχόμενον δὲ τὸν Κύριον δόξῃ τοιαύτῃ, ὁφθῆναι
 εἴη ὑπὸ παντὸς ὁφθαλμοῦ, καὶ τῶν τὴν παρουσίαν αὐτοῦ πι-
 στῶς ἐλπισάντων, καὶ τῶν ἀπ' ἐλπίδος αὐτὴν θεμένων, ὧν τοὺς
 μὲν εὐφρανθῆναι, τοὺς δὲ κόψεσθαι παγγενεῖ. Τοὺς δὲ ἐκκεν-
 τήσαντας λέγει τοὺς κατὰ τὸ σταυρικὸν αὐτοῦ πάθος ἥλοις τε
 καὶ τῇ λόγῃ τρώσαντας αὐτὸν, καὶ σὺν τούτοις, τοὺς ἀπ' ἐ-
 κείνων ἐλασσήτως αὐτῷ ἐπιτιθεμένους. Τούτοις δὲ τοῖς εἰρη-
 μένοις τὸ βέβαιον ἐπιμαρτυρῶν, ἐπεσφράγισε διὰ τοῦ εἰπεῖν,
 Ναί, καὶ, Ἀμήν· τοῦ ναί μὲν, ἐξ Ἑλληνικῆς συνηθείας τὸ
 ἀμετάπτωτον τῶν εἰρημένων ἐξακριβοῦντος· τοῦ δὲ ἀμήν, παρ'

(α) Ματθ. II', 26.

(β) Ψαλμ. ΡΓ', 2.

(γ) Ψαλμ. ΙΖ', 13.

(δ) Ἠσ. Ε', 8.

(ε) Α' Θω. δ', 17.

Ἑβραίοις, εἰς τὸ μηδὲν ἂν γενέσθαι ἐμποδῶν μὴ ἐκθῆναι τὰ
 ἠπειλημένα ἐπαρχομένου. 'Ο ὦν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος,
 ὁ παντοκράτωρ.] Ὦν εἶρηκεν ἀνωτέρω, 'Ο ὦν καὶ ὁ ἦν καὶ
 ὁ ἐρχόμενος, καὶ νῦν, ὁ παντοκράτωρ, ὃν καὶ οὐκ ἄλλον ἢ τὸν
 Χριστὸν εἶναι ἐδείκνυμεν, καθ' ὅσον τὰ θεοπρεπῶς ἐπὶ τοῦ ὑπε-
 ρουσίως ὄντος ἐν τῇ Τριάδι λεγόμενα, τὰ αὐτὰ πάλιν ἀδια-
 στάλτως καὶ καθ' ἐκάστης ἐναρμόττειν τῶν ὑποστάσεων, εὐσεβεῖς,
 ἀλλ' οὐκ ἀσεβεῖς, τοῦτον αὐτὸν αὖθις εἰσάγει μετὰ τὸ τὴν
 ἐσχάτην ἐπέλευσιν αὐτοῦ γνωρίσαι αὐτῷ, καὶ ὅπως αὕτη ἔσται,
 ἔτι καὶ ταῦτα γνωρίζαντα· Ἐγὼ εἶμι τὸ Α καὶ τὸ Ω· ἄλλα
 διὰ τὸ ἀρχὴν εἶναι· ὅτι καὶ τὸ ἄλφα, ἀρχὴ τῶν ἐν γράμματι
 στοιχείων· ὡ διὰ τὸ τέλος τῶν αὐτῶν. Ἀρχὴν δὲ καὶ τέλος
 τίς οὐκ ἂν ἐννοήσοι τὸ πρῶτος σημαίνεσθαι καὶ τὸ ἐσχάτος;
 Διὰ τοῦ πρῶτος δὲ, τὸ ἀναρχος ἐννοεῖται, ὡς καὶ διὰ τοῦ ἐσχα-
 τος, τὸ ἀτελεύτητος. Ἐπειδὴ γὰρ οὐκ ἔστι παρὰ ἀνθρώποις
 ἀναρχόν τι καὶ ἀτελεύτητον, τῇ παρ' ἡμῖν ἀρχῇ τε καὶ τῇ τέ-
 λει ἀντὶ τοῦ ἀναρχος καὶ ἀτελεύτητος κατεχρήσατο. Τοῦτο καὶ
 διὰ Ἡσαΐου ἔλεγεν· Ἐγὼ Κύριος ὁ θεὸς πρῶτος, ἐγὼ καὶ
 μετὰ ταῦτα (α). Καὶ ἵνα μὴ τις τὴν ἀρχὴν ἐξ οὐκ ὄντων εἰσ-
 αχθῆναι ὑπολάβῃ, ἐπιφέρει νῦν τὸ, 'Ο ὦν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ
 ἐρχόμενος. Τί δὲ ταῦτα δύναται, εἴρηται, ὅτι ὡς διαιωνίζον-
 τα κατὰ τε ἀρχὴν καὶ τέλος, κατ' ἀρχὴν μὲν, ἀνελλειπῶς, κατὰ
 τέλος δὲ, ἀδιαδόχως. Ὁ δὲ ταῦτα, καὶ παντοκράτωρ, ὡς πά-
 σης κτίσεως αἰσθητῆς κατάρχων καὶ νοητῆς, ὁ συναΐδιος τῷ
 πατρί, καὶ ἀποδιδούς ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα. Πρὸ βραχείος δὲ
 τοῖς ταπεινότεροις καὶ ἀνθρωπικαῖς ἐνδιατρίβων, νῦν καὶ τῶν
 θειοτέρων καὶ ἀξιοθέων ἐφάπτεται· ὅ καὶ ἀρχόμενος τῆς προ-
 κειμένης πραγματείας ποιεῖ· ἀλλ' ἐκεῖ μὲν οὐχ οὕτω τρανῶς
 ἐνταῦθα δὲ πεπαρρησιασμένως, καὶ οἷα εἰκὸς τὸ περὶ τῶν θείων
 εἶναι, ἐκ τῶν ἀγίων λαβόντα προφητῶν τὸ ἐνδόσιμον.

(α) Ἠσ. ΜΔ', 6.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Ὅπτασία, ἐν ᾗ τὸν Ἰησοῦν ἐθεάσατο ἐν μέσῳ λυχνιῶν ἑπτὰ.

- 9 Ἐγὼ Ἰωάννης, ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν, καὶ κοινωνὸς ἐν τῇ θλίψει καὶ βασιλείᾳ καὶ ὑπομονῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἐγενόμην ἐν τῇ νήσῳ, τῇ καλουμένῃ Πάτμῳ, διὰ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, καὶ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐγενόμην ἐν πνεύματι ἐν τῇ κυριακῇ ἡμέρᾳ· καὶ ἤκουσα φωνὴν ὀπίσω μου μεγάλην ὡς σάλπιγγος, λεγούσης· Ὁ βλέπεις, γράψον εἰς βιβλίον, καὶ πέμψον ταῖς ἑπτὰ ἐκκλησίαις, εἰς Ἐφεσον, καὶ εἰς Σμύρναν, καὶ εἰς Πέργαμον, καὶ εἰς Θυάτειρα, καὶ εἰς Σάρδεεις, καὶ εἰς Φιλαδέλφειαν, καὶ εἰς Λαοδίκειαν.

Ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν καὶ κοινωνὸς ἐν τῇ θλίψει.] Ἀδελφὸν ἑαυτὸν καὶ κοινωνὸν τῶν θλίψεων καλεῖ, ὅς διὰ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ καὶ τὸ κήρυγμα ὑπὸ τῶν διωκτῶν τῆς εὐσεβείας ἐπασχεν· διὸ καὶ αὐτὸν Πάτμον τὴν νήσον οἰκεῖν κατακεκρίσθαι. Ἄλλ' ὥσπερ τῶν θλίψεων, οὕτω καὶ τῆς βασιλείας, ἣν αἱ ἐνταῦθα θλίψεις ὑπὲρ Χριστοῦ προξενούσιν. Εἰ κατὰ πάντα οὖν κοινωνὸν ἑαυτὸν δείκνυσιν, εἰκότως ἂν καὶ τὸ ἀξιόπιστον τῶν ἐωραμένων αὐτῷ καὶ ἀκουσθέντων σχοίη. *Διὰ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ.]* Λόγον τοῦ θεοῦ καὶ μαρτυρίαν, τὸ εὐαγγέλιον φησί, ὃ ἔγραψεν. Ἐξόριτον δὲ αὐτὸν γενέσθαι ἐν Πάτμῳ τῇ νήσῳ ὑπὸ Δομετιανοῦ, Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου ἐν τῷ χρονικῷ αὐτοῦ βιβλίῳ παρατίθεται⁽¹⁾. *Ἐγενόμην ἐν πνεύματι.]* Πρόσκειται τὸ, ἐν πνεύματι, τῷ μηδὲν ἐμφαίνειν ἐνεργεῖσθαι τῆς ἀνθρωπίνης ἐχόμενον χρείας, ἀλλὰ τῶν θείων κατοχῇ κατειλημμένων. *Ἐν ἡμέρᾳ κυριακῇ.]* Τῇ τῆς ἀναστάσεως Χριστοῦ μνημόσυνον φερούσῃ,

(1) Ἰδε καὶ Εὐσεβ., ἐκκλ. ἱστ. βιβλ. Γ'. κεφ. ΙΗ', καὶ ΚΓ'.

ἀφ' οὗ καὶ εἰκὸς οὐδὲν τῶν πρὸς νεαρὰν τεινόντων ἀσχολίαν τῷ χρηματισμῷ πεπραγματεῦσθαι. *Φωνὴν δὲ ὡς σάλπιγγος* ὀπισθακουσθῆναι, εἰς τὸ διάπυρόν τε καὶ διαπύριον τῆς ἀπηνήσεως χρεωστικῶς εἰς πᾶσαν ἐκκλησίαν δοθῆναι. Ἐπτὰ δὲ μόναι ἐκκλησίαι, αἷς προστάσσεται γράψας τὰ βλέπομενα διαπέμψαι, οὐχ ὅτι τοσαῦται αἱ ἐν Ἀσίᾳ πόλεις, ἀλλ' ἐν ἐκείναις προστάσσεται τοῦτο ποιεῖν, ὡς κατηκόοις γενομέναις τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος. Ἡ καί, (ὡς πλατύτερον εἴρηται περὶ τούτων,) διὰ τὸ τοῦ ἐβδομακτικοῦ ἀριθμοῦ τῷ παρόντι φθαρτῷ αἰῶνι σύστοιχον, καταντῶντος δηλαδὴ εἰς τὸν σαθρατισμὸν καὶ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Διὸ καὶ ἑπτὰ οὐρανοὺς, καὶ ἀγγέλους ἑπτὰ τῶν ἄλλων προύχοντας, θεόθεν δεδημιουργῆσθαι ὁ μέγας Εἰρηναῖος, ὁ Λουγδούνου ἐπίσκοπος, ἔγραψεν. — **ΑΔ-ΛΩΣ.** *Ἐγενόμην ἐν πνεύματι ἐν τῇ κυριακῇ ἡμέρᾳ, καὶ ἤκουσα φωνήν.]* Τὸ βλέπειν καὶ ἀκούειν παρὰ τοῖς θεοῖς προφηταῖς, οὐκ αἰσθητικῶς ἐνεργείας νοεῖν δεῖ, ἀλλὰ θειοτέρας ἐμφάσεις· περὶ ὧν καὶ ὁ Ἀμώς, καὶ ὁ Ἡσαΐας φησὶν· *Ἐθνήκε μοι πρῶτ' πρῶτ', προσέθηκέ μοι ὥτιον ἀκοῦειν, καὶ ἡ παιδεία Κυρίου ἀνοίγει μου τὰ ὦτα (α).* τοῦτο δὲ οὐ τοῦ κατὰ σάρκα ἀνθρώπου, ἀλλὰ τοῦ κατὰ πνεῦμα· δις καὶ μεμελημένος θεῷ, καὶ ἄρχων ἀπάσης τῆς αἰσθητικῆς κτίσεως διατελεῖν εἴωθεν. Ἐδιπλασίασε δὲ ὁ προφήτης τὸ πρῶτ' ἐνταῦθα· (ὥσπερ καὶ παρ' ἑτέροις προφήταις, *Τὸ πρῶτ' εἰσάκουσον, φάσκουσι, τῆς φωνῆς μου· καὶ. Τὸ πρῶτ' παραστήσωμαί σοι· καὶ τό· Πρὸς πρῶτ' πρῶτ' (β).*) οὐ μάτην, ἀλλὰ τὴν ἄγαν σπουδὴν διὰ τοῦ καιροῦ παριστάς, ὃ δὴ καιρῷ καὶ αἱ θεῖαι ἐνέργειαι εἰώθασιν ἐμφιλοχωρεῖν.

- 12 Καὶ ἐπέστρεψα βλέπειν τὴν φωνήν, ἥτις ἐλάλει (1) μετ' ἐμοῦ· καὶ ἐπιστρέψας εἶδον ἑπτὰ λυχνίας χρυ-
13 σᾶς· καὶ ἐν μέσῳ τῶν ἑπτὰ λυχνιῶν ὅμοιον υἱῷ

(α) Ἡσ. Ν', 4. 5.

(β) Ψαμ., Ε', 4. ΜΕ', 5.

(1) Παρ' ἄλλους, ἐλάλησε.

ἀνθρώπου, ἐνδεδυμένον ποδήρη, καὶ περιεζωσμένον
 14 πρὸς τοῖς μαστοῖς ζώνην χρυσήν· ἡ δὲ κεφαλὴ αὐ-
 τοῦ καὶ αἱ τρίχες λευκαὶ ὥσπερ ἔριον λευκόν, ὡς
 15 χιών· καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ, ὡς φλόξ πυρός· καὶ
 οἱ πόδες αὐτοῦ ὅμοιοι χαλκοῖδάνῳ, ὡς ἐν καμί-
 νῳ πεπυρωμένοι· καὶ ἡ φωνὴ αὐτοῦ ὡς φωνὴ ὑδά-
 16 των πολλῶν· καὶ ἔχων ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ χειρὶ
 ἀστέρας ἑπτὰ· καὶ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ῥομφαία
 δίστομος ὅξεϊα ἐκπορευομένη· καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ ὡς
 ὁ ἥλιος φαίνει ἐν τῇ δυνάμει αὐτοῦ.

Ὅτι οὐκ αἰσθητὴ ἡ φωνή, ἀλλ' οἶαι αἱ τῶν προφητῶν τῷ ἡγε-
 μονικῷ πνεύματι διατυπώσεις, δηλοῖ λέγων, ἐπέστρεψα, οὐ
 τοῦ ἀκοῦσαι, ἀλλὰ τοῦ βλέπειν. Ταυτὸν γὰρ ἡ πνευματικὴ ἀκοή
 τῇ βλέπει, εἴτουν, ὁράσει· διὸ καὶ τὴν φωνὴν λαλεῖν πρὸς αὐ-
 τὸν εἴρηκεν, ἀντὶ τοῦ διατυποῦν ὑποκείμενον. Συνεξακουσίον δὲ
 τούτοις τὸ ἄρθρον εἰς ἐντέλειαν τοῦ νοήματος, ἐν ᾧ, *Τὴν φωνὴν*
τοῦ ὅστις ἐλάλει μετ' ἐμοῦ. οὐ γὰρ ἡ φωνή, ὁρατὴ, ἀλλ' ὁ
 λαλῶν οἰοῖται, ὅθ' ἡ φωνὴ ἐλάλει μετ' ἐμοῦ, τοῦτον ἐπέστρεψα
 βλέπειν. Οὕτω γὰρ συνταττόμενον τὸ ῥῆμα, σαφές ἂν καὶ ἀνελ-
 λειπές εἴη. *Ἐπὶ τὰ λυχνίας.* Αἱ ἐπὶ τὰ λυχναίαι ὡσαύτως, ὡς
 προῖων ἱερεῖ, αἱ ἐπὶ τὰ ἐκκλησίαι εἰσὶ, πρὸς ἃς καὶ διακελεύε-
 ται γράφειν. *Λυχνίας* δὲ αὐτὰς ὠνόμασεν, οὐ λύχνους, ὡς
 τῆς λυχνίας οἰκτεῖον φῶς οὐκ ἐχούσης, ἀλλ' ὄχημα μόνον οὐσης
 τοῦ λύχνου, ὃς ἔχει τὸ φῶς. Διὸ καὶ ὁ ἱερός ἀπόστολος Παῦλος
 παραινεῖ τοῖς συμμέροισι Χριστοῦ διδασκάλοις, γίνεσθαι ὡς
 φωστῆρας ἐν κόσμῳ λόγον ζωῆς ἐπέχοντες (α), τουτέστι,
 δεξαμένους ὑπὸ τοῦ θρόνου Χριστοῦ τὸ ἀκήρατον φῶς· πρὸς
 ὃν εἴρηται τὸ, *Φωτίζεις σὺ θαυμαστῶς ἀπ' ὁρέων αἰωνίων* (β),
ἀγγελοῦν ἰσως δυνάμεων· καὶ *Ἐξαποστείλον τὸ φῶς σου*
καὶ τὴν ἀλήθειάν σου (γ)· καὶ *Ὁ φωτισμὸς τοῦ προσώπου*

(α) Φιλπ. Β', 15. 16.

(γ) Ψαλμ. ΜΒ', 3.

(6) Ψαλμ. ΟΕ', 5.

σου, Κύριε (α), τοῦ φωτίζοντος τοὺς πιστοὺς νοητῶς. Μετό-
 χους οὖν γενομένους τοιοῦτου φωτός, φωτίζειν προτρέπεται
 αὐτοὺς τῷ τῆς θεογνωσίας φωτί. *Χρυσᾶς.* Χρυσᾶς φησὶ
 χρηματίζειν τὰς λυχνίας, διὰ τὸ τίμιον καὶ ὑπεραίρον τῶν
 ἀξιοθέντων δεξασθαι τὸ θεῖον σέλας· οἱ καὶ φωστῆρες, κατὰ
 τὸν Παῦλον, ἐκλήθησαν, *λόγον ζωῆς ἐπέχοντες*, ὥσπερ καὶ αἱ
 λυχναίαι ὄχημα λύχνων οὔσαι, αὐταὶ μὲν ἐξ ἑαυτῶν οὐκ ἔχουσι
 φῶς, κοινωνοὶ δὲ πῶς εἰσὶ τῶν φωτίζειν ἀφ' ἑαυτῶν λαχόντων.
Καὶ ἐν μέσῳ τῶν ἑπτὰ λυχνίων ὅμοιον υἱῷ ἀνθρώπου. Ἐν
 μέσῳ τῶν ἑπτὰ λυχνίων ὅμοιον υἱῷ ἀνθρώπου, ὡς ἐπαγγει-
 λάμενον δηλαδὴ ἐνοικήσειν καὶ ἐμπεριπατήσειν ἐν ἡμῖν (β), τὸν
 καὶ ἑαυτὸν δι' ἡμᾶς ταπεινώσαντα ἄχρι τῆς τοῦ δούλου μορ-
 φῆς (γ), καὶ γενομένον καρπὸν γαστροῦ τῆς ἀπειρογάμου μητρός.
Ποδήρει δὲ αὐτὸν περιεσθάλθαι, καὶ περιεζῶσθαι πρὸς τοῖς
 μαστοῖς ὡς ἱερέα φησὶ, κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ, οὐ κατὰ
 τὴν τάξιν Ἀαρὼν· ἐπεὶ μὴ κατὰ τὸν Μωϋσέως νόμον, ἡ ἀπ'
 αὐτοῦ παραδεδομένη ἡμῖν λατρεία, ἀλλὰ κατὰ τὴν Μελχι-
 σεδέκ τάξιν νεαράν, περὶ οὗ καὶ Παῦλος ὁ θεὸς εἴρηκεν, ἄρ-
 χιερέα καὶ ἀπόστολον δεδόσθαι ἡμῖν Χριστὸν, ἱεουργοῦντα ἑαυ-
 τόν, καὶ προσάγοντα τῷ πατρὶ καὶ τῷ πνεύματι τὴν ἡμετέραν
 τῆς πίστεως ὁμολογίαν (δ). *Καὶ περιεζωσμένον πρὸς τοῖς*
μαστοῖς. Πρὸς τοῖς μαστοῖς δὲ περιεζωσμένον, ἀλλ' οὐ πρὸς
 τῇ ὁσφύϊ· ὅτι μὴδὲ ἐπίβιατος οὗτος ταῖς ὑπὸ γαστρὶ ὀρέξεσιν,
 ἃς περιεσφίγγθαι τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις σωτήριον. Διὰ τοῦτο
 οὐδὲ πρὸς τῷ μὴ ἀπροσίτῳ ταύταις μορίῳ διὰ τὸν τούτῳ
 συμπεφυκότα κἂν ὑπὲρ λόγον θεόν, πρὸς τῷ στήθει δὲ καὶ τοῖς
 μαζοῖς, ὅπως καὶ τὸ ἄσχετον τῆς δικαίας καὶ θείας ὀργῆς
 φιλανθρωπία συνέχεται, καὶ ἡ τὰς δύο διαθήκας, ἥτοι, τοὺς
 δεσποτικούς μαζοὺς, ζωννῦσα, δειχθεῖν ἀλήθεια, δι' ὧν καὶ οἱ

(α) Ψαλμ. ΜΓ', 4.

(γ) Φιλπ. Β', 7. 8.

(6) Λευίτ. ΚΣ', 12. Β' Κορ. Σ', 16.

(δ) Ἑβρ. Γ', 1.

πιστοὶ τρέφονται· περὶ οὗ καὶ εἴρηται· Ἔσται δικαιοσύνη ἐξω-
σμένος τὴν ὁσφὺν αὐτοῦ, καὶ ἀληθεία ἡ λειψόμενος τὰς πλευ-
ρας αὐτοῦ (α)· δικαιοσύνη μὲν τὴν ὁσφὺν ἐξώσθαι, τῷ μὴ
ὑπερβάθμιον τῆς λογικῆς φέρεσθαι φύσει· ἀληθεία δὲ ἡ λεῖ-
φθαι τὰς πλευρὰς ὥστε ἐλάττω θείῳ, τῷ τὸ ἀληθές τῆς περὶ
τὸ οἰκτεῖον πλάσμα φιλανθρωπίας παρρησιαζέσθαι. Ζώην χρυσῆν.]
Χρυσὴν τὴν ζώην ὅτι, τῶν κατὰ τὸν νόμον ἱερῶν φάρσιν πι-
ποικιλμένοις χρωμένον. Ἔδει γὰρ τὸ διακρίνον φανεῖναι δούλων
καὶ σκλάβων· νόμου καὶ τῆς ἀληθείας. Ἡ δὲ κεφαλὴ αὐτοῦ
καὶ αἱ τρίχες, λευκαί.] Τὸ γὰρ κατὰ Χριστὸν μυστήριον,
τιμολόγος· καὶ εἰ νέον τῇ ἐπιφανείᾳ δι' ἡμᾶς, ἀλλὰ προαιώνιον
τῇ εὐδοκίᾳ. Διὸ καὶ Παῦλος σησι περὶ αὐτοῦ· Τὸ μυστήριον,
τὸ ἀποκεκρυμμένον ἀπὸ τῶν αἰώνων, νῦν δὲ φανερωθὲν τοῖς
ἀγγέλοις αὐτοῦ (β)· τοῦτο δ' ἡ πολιὰ θριξὶ καὶ ὥστε χιτῶν ὑποση-
μαίνει. Ὡς γὰρ δὲ περὶ τοὺς οἰκτιρομένους αὐτοῦ, ἡ τὸ φωτισ-
δὲς παραδελούντες, ὥσπερ ἡ φλόξ· διὸ καὶ ὁ Χριστὸς φησιν·
Ἐγὼ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου (γ)· ἡ τὸ καυστικόν τε καὶ
τιμωρητικὸν ἀπειλούντες κατὰ τῶν ἐκκλησιῶν, αἷς τὰ τῆς ἀπο-
καλύψεως διαπέμπεται, ὡς οὐ τέλειον τοῖς αὐτοῦ νόμοις ἀκο-
λουθούσαις. Καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ, ὅμοιοι χαλκολίθῳ.] Πό-
δας ἔχοντα τὸν θεάνθρωπον Ἰησοῦν ἀκουστέον ἀκολουθῶν· τῷ
θεῷ τοὺς λόγους ἀνδρὶ Γρηγορίῳ, ὅτι μηδὲ γυνῇ τῇ θεότῃ
ἡμῖν ἐπιδήμῃσεν, ἀλλὰ διὰ σαρκὸς, διὰ τοῦ χαλκοῦ,
χρυσαιοδοῦς ὄντος, τῆς θείας φύσεως δηλουμένης· ἡ χαλκοῦ
μὲν, τῆς ἀνθρωπίνης λιθάνου δὲ, τῆς θείας νεομένης φύσεως·
ἡ τοῦ χαλκοῦ μὲν δηλοῦντος τὸ τοῦ κηρύγματος εὐαχον· τοῦ
δὲ λιθάνου, τὴν τῶν ἐθνῶν ἐπιστροφὴν. Πόδας δὲ τοῦ Χρι-
στοῦ, καὶ τοὺς θεμελίους τῆς ἐκκλησίας, τοὺς θεῖους ἀπο-
στόλους ἐκληπτέον, καθαρὸς μὲν καὶ αὐτοὺς τῷ πυρὶ τῶν

(α) Ἡσ. ΙΑ', 5.

(γ) Ἰωαν. Β', 22.

(β) Κολοσ. Α', 26.

πειρασμῶν ἀναρπνέντας, εἰ καὶ πρὸ τούτου μετρίως· ἀλλ' ὥσπερ
ὁ διδάσκαλος Χριστὸς τῇ τῶν Ἰουδαίων ἀπειθείᾳ, οὕτω καὶ
αὐτοὶ τῇ τῶν ἐθνῶν ἀγριότητι το δοκίμιον ἑαυτῶν ὡς διὰ πυ-
ρὸς ἀποδεδειγμένοι εἰσίν. Ὅτι δὲ καὶ ὁ Χριστὸς θεμέλιος, Κο-
ρινθίοις ὁ θεὸς γράφων Παῦλος, ἐγγέγραυτο τῷ λόγῳ πιστώσα-
σθαι, θεμέλιον, φάσκων, ἄλλοι οὐδεὶς δύναται θεῖναι παρὰ
τὸν κείμενον, ὅς ἐστι Χριστὸς (α). Χαλκολίθῳ δὲ φησιν,
εἴτε τὸν ἐν τῷ Αἰετῶ τῷ ὅρει μεταλλευόμενον· ἐπειδὴ τούτῳ
ἀφωμοιωται ὁ ἐνανθρωπήσας· εἴτε καὶ τὸν χαλκοειδῆ λίθον
νοητέον, ὃν ἱατρῶν παῖδες ἄρρενα κελούσιν, εὐώδεις καὶ αὐτὸν
πυρὶ ὁμιλοῦντα ἀτμούς ἀποπέμποντα. Καὶ ὅτι εὐώδεις καὶ ὁ
Χριστὸς καὶ οἱ αὐτοῦ θεῖοι ἀπόστολοι, ἡ ἐν Αἵσμασι νύμφη ἀξιό-
λογος παραστήσῃ, Ὁσμὴ, φάσκουσα, ἱματίῳ σου ὑπὲρ πάν-
τα τὰ ἀρώματα (β)· καὶ αὐτὸς ὁ νυμφίος Χριστὸς πρὸς τὴν
νύμφην περὶ ἑαυτοῦ λέγων· Ἐγὼ ἄνθος τοῦ παιδίου, καὶ κρί-
νον τῶν κοιλάθων (γ). Καὶ οὕτω μὲν ὁ Χριστὸς. Εὐώδεις δὲ
καὶ οἱ τούτου ἀπόστολοι· διὸ καὶ φάσκει Παῦλος· Χριστοῦ εὐω-
δία ἐσμεν ἐν τοῖς σωζομένοις καὶ ἐν τοῖς ἀπολυμένοις (δ).
Ὡς ὑδάτων δὲ πολλῶν ἀπηχεῖσθαι τὴν φωνὴν εἰκότως φησί· κοι-
νὴ γὰρ ἡ φωνὴ αὐτοῦ τε καὶ τοῦ Πνεύματος, ἀφ' οὗ τῆς ἐνεργείας
ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας τῶν πιστῶν ζῶντος ὑδατος ἔρρευσαν (ε),
κατὰ τὸν προφητικὸν λόγον· Καὶ πηγὴ ἐξ οἴκου Κυρίου ἐξελεύ-
σεται, καὶ ποτιεῖ τὸν χειμάρρουν τῶν σχολῶν (ζ). Οἶκον δὲ
θεοῦ, τίς ἀμφιδάλει μὴ τοὺς ἀξίως τῆς τοῦ θεοῦ Πνεύματος ἐνερ-
γείας ἑαυτοὺς παρεσκευασκότας ὑπὸ τούτου εἰρῆσθαι, οἱ καὶ εἰρή-
κασιν ἑαυτοὺς εἶναι ναοὺς θεοῦ καὶ μέλη ἐκ μέρους (η); Οὐκ
ἄλλος μὲν οὖν, ἢ ὁ ταῦτα τὰ θεῖα καὶ ἱερὰ λόγια ἀγνοήσας

(α) Α' Κορ. Γ', 11.

(β) Ἀσμ. Δ', 18.

(γ) Ἀσμ. Β', 1.

(δ) Ἰωαν. Ζ', 38.

(ε) Ἰωηλ Γ', 18.

(ζ) Α' Κορ. Ι', 16. 5', 19. 1Β', 27.

(ΤΟΜ. Ζ')

(δ) Β' Κορ. Β', 15.

εἰκόν. Καὶ τὸ διαπύσιον δὲ τῆς εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἀπηχέσεως τὴς ἀθετήσεως, εἰ μὴ ποὺ ὁ χοιρώδης, καὶ ὁ τὰς πνευματικὰς καὶ θείας ἐλλάμψεις αἰσθητῶς ἀπαιτῶν ἐνεργεῖσθαι; Καὶ ἔχων ἐν τῇ δεξιᾷ χεὶρὶ αὐτοῦ ἀστέρας ἑπτὰ.] Τοὺς ἑπτὰ τούτους ἀστέρας, ἀγγέλους αὐτοῦ οὗτος προῶν ἐρμηνεύσει, οὗς καὶ ἐκάστη ἐκκλησία ἐπιστατεῖν ἐρεῖ· καὶ Γρηγόριος ὁ θεῖος ἐν τῷ συντακτικῷ αὐτοῦ λόγῳ τὸ αὐτὸ διαγορεύει, ἐκ ταύτης τῆς ἀποκαλύψεως Ἰωάννου ἔλκων εἰς ἡμᾶς τὴν πειθῶ. Ἀστέρας δὲ καλεῖ τοὺς ἀγγέλους διὰ τὴν δαψιλῇ φωτοχυσίαν τὴν ἐν αὐτοῖς τοῦ Χριστοῦ. Τοὺς αὐτοὺς καὶ τῆς δεξιᾶς χειρὸς ἀξιοῦσθαι τῆς κατοχῆς φησὶ, τῇ τιμιωτάτῃ στάσει οἰονεῖ ἐπαπαυμένους. Ἐκ τοῦ στόματος δὲ αὐτοῦ, φησὶ, τὴν ῥομφαίαν τὴν δότομον ἐκπορεύεσθαι, καίτοι τοῦ θεοπάτορος ἐπὶ τὸν μηρὸν τὸν δυνατόν περιζώσασθαι ταύτην ἐντελλομένου (α)· ὅτι μήπω κατ' ἐκείνο καιροῦ τοῖς παραβάταις τῶν εὐαγγελικῶν νόμων ἡ ἐκδίκησις ἐπεπαίδευτο. Καὶ οὗτος μὲν, ἵνα τὴν ἀναβολὴν παραστήσῃ τῆς τιμωρίας, ἐπὶ τοῦ μηροῦ τέως τὴν ῥομφαίαν αἰωρεῖ· νῦν δὲ ἡ ἐκ τοῦ στόματος ἐκπορευομένη ῥομφαία, τὸ ἐτοιμώτατον ὑπαινίσσεται τῶν ἐν τῇ νέᾳ Διαθήκῃ ἀνηκόως διακειμένων εἰς ἀπαραίτητον ψυχῆς κίνδυνον ὁξέως ἐφορμῶντων, πρὸς διχοτομίαν δηλονότι· ἦν καὶ ὁ Κύριος ἐν εὐαγγελίοις ὑπέφθνε, διχοτομηθῆναι τὸν ἀμελῆ δοῦλον ἀπειλῶν (β)· καὶ Παῦλος ζῶντά φησιν τὸν τοῦ θεοῦ τιμωρητικὸν λόγον καὶ ἐνεργῆ, καὶ τομώτερον παρὰ ῥομφαίαν, ἅτε ἐκ τοῦ στόματος ἐκπορευόμενον, καὶ διεικνύμενον ἀχρεῖς ὁστέων καὶ μυελῶν (γ), οὐκ αἰσθητῶς μέντοι. Ὅθεν καὶ ὁξεῖα αὐτῇ τῷ Ἰωάννῃ ἀναγράφεται, ὅπερ εἰς ταυτὸν φέρει τῇ τομωτάτῃ Παύλου ῥομφαίᾳ. Ὡς ἡλυσὶ δὲ φαίνεται φησὶν ἐν τῇ δυνάμει αὐτὸν, ἐπεὶ καὶ ἡλὸς ἐστὶ δικαιοσύνης κατὰ τὸν Μαλαχίαν τὸν προφήτην (δ),

(α) Ψαλμ. ΜΑ', 14. (β) Ματθ. ΚΑ', 51.
(γ) Ἑβρ. Α', 12. (δ) Μαλαχ. Α', 2.

φωτίζων πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον (α). Οὐχ ὡς σῶμα δὲ φωτίζει διαφανές· αἰσθητῶς, ἀλλὰ νοητῶς· διὸ καὶ ἐπήγαγεν, ἐν τῇ δυνάμει αὐτοῦ, ὡσεὶ ἔλεγεν, ὅτι τὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ δυνάμει ἐνεργεῖ, οὐκ ὅψιν σωματικῶς, ψυχῆς δὲ νοητῶς καταλάμπων ὀφθαλμούς.

17 Καὶ ὅτε εἶδον αὐτὸν, ἔπεσον πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ ὡς νεκρός· καὶ ἔθηκε τὴν δεξιάν αὐτοῦ ἐπ' ἐμέ, λέγων· Μὴ φοβοῦ· Ἐγὼ εἰμι ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος· καὶ ὁ ζῶν· καὶ ἐγενόμην νεκρός, καὶ ἰδοὺ ζῶν εἰμι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν· καὶ ἔχω τὰς κλεῖς τοῦ θανάτου καὶ τοῦ ᾄδου.

Ἔθος τοῖς ἁγίοις προφήταις, ὁρῶσιν ὀπτασίαν, καταπλήττεσθαι εἰς παράτασιν τῆς ἀνθρωπίνης εὐτελείας, ὁρῶντας ὅσον τὰ θεῖα τῶν ἀνθρωπίνων κατὰ τὸ κρεῖττον καθυπερτερεῖ καὶ ἀνέστηκεν· ὅπερ Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ πέπονθε (β), καὶ Δανιὴλ ὁ τῶν ἐπιθυμιῶν ἀνὴρ (γ), ὁ μὲν πρὸς τὸν ἀρχιστράτηγον τῆς τοῦ Κυρίου δυνάμεως, ὁ δὲ ἐπὶ ταῖς ὁραθείσαις αὐτῷ ὀπτασίαις. Οὐκοῦν παραπλήσιόν τι τούτοις καὶ νῦν ὁ εὐαγγελιστὴς ὑποστὰς, ἀνερῶσθαι φησὶ, τῆς σωτηρίου δεξιᾶς τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ ἀποτομένης αὐτοῦ, μετὰ παρακλήσεως τὸν πρὸς αὐτὸν θεῖον αὐτοῦ λόγον, οἷον πρῶτον καὶ ἔσχατον ἐμφανίζοντος· πρῶτον, τῇ θεῖᾳ φύσει, ἔσχατον, τῇ σωτηρίᾳ ἡμῶν αὐτοῦ παρουσίᾳ, καὶ ζῶντα, εἰ καὶ δι' ἡμᾶς νεκρωθέντα· ἀλλ' οὖν ζῶντα, καὶ τὰς κλεῖς ἔχοντα τοῦ θανάτου καὶ τοῦ ᾄδου. Ὡς οὖν τοιοῦτον ἔχοντα βροτῶν, κλεῦει μὴ φοβεῖσθαι, μηδ' ἐν αὐτῷ προανακείμενον τῷ ζῶντι εἰς ἀτελεύτητους αἰῶνας ὑποστείλασθαι, ἀλλὰ γράφειν ἀνυποστόλως ἃ εἶδε, καὶ ἃ εἰσὶ, καὶ ἃ μέλλει ἐρχεσθαι, οἷονεῖ τὰ παρελθόντα, καὶ ἐνεστώτα· ταῦτα γὰρ τῶν ὄντων, ἀλλ' οὐ τῶν εἰς ἀνυπαρξίαν κεχωρηκότων· μετὰ τούτων δὲ, καὶ ἃ μέλλει γίνεσθαι πρὸς

(α) Ἰωαν. Α', 9. (β) Ἰσο. Ε', 13—15. (γ) Δαν. Κεφ. Ζ'.
(TOM. Ζ')

γνώσιν τῶν μετερχομένων. *Μὴ φοβοῦ,*] Καταπλαγεῖς τῇ θείᾳ ὁ εὐαγγελιστής, καὶ ὡς νεκρὸς ὑποταθείς τῷ ὀρωμένῳ πρὸς τοὺς πόδας, ἀκούσαι φησὶ, *Μὴ φοβοῦ*, ὡς οὐκ ἂν ἔσχευε ζῆν ὁ ἱερεὺς Ἰωάννης ἐκ τῆς καταπληξέως, μὴ τῆς σωτηρίου δεξιᾶς ἀψαμένης αὐτοῦ, τῆς πλείστα μόνῃ τῇ ἀφ᾽ ἑργασαμένης θαυμάσια. Ἐγὼ γὰρ εἰμι, φησὶν, ὁ ἐπὶ σωτηρίᾳ πάντων ὑμῶν ἐπ' ἐσχάτων καιρῶν συνκλαστροφείς ὑμῖν μετὰ σαρκός, καὶ πρωτότοκος πάσης κτίσεως (α). Πῶς οὖν οἶον τέ σε παθεῖν τι κακὸν ἐκ τῆς ἐπιφανεῖας μου; Εἰ γὰρ ζῶ, καὶ πηγὴ ζωῆς ὑπάρχω (εἰ δὲ καὶ δι' ὑμᾶς ἐγενόμην νεκρὸς, ἀλλ' αὖθις ἀνέβιον, πκτῆσας τὸν θάνατον) πῶς οἶοντέ σε τὸν ζῶντα, δι' ἐμὲ καὶ τὴν ἐμὴν ὀπτασίαν γενέσθαι νεκρόν; Εἰ δὲ καὶ ἔχω τὰς κλεῖς τοῦ θανάτου καὶ τοῦ ἅδου (διὸ καὶ ζωογονῶ, καὶ κατάρχω εἰς ἅδου καὶ ἀνάγω (β), καὶ ἐμοῦ εἰσιν, ὡς ὁ προφήτης φησὶν, αἱ διέξοδοι τοῦ θανάτου (γ)) οὐκ ἂν τοὺς ἐμοὺς προσκυνητὰς πρὸ τοῦ καθήκοντος παραπέμψω τῷ θανάτῳ, ἂν μὴ πρότερον γράψαι ὑποθῶμαι τὰ γνώσεως ἄξια.

19 Γράψον οὖν ἃ εἶδες, καὶ ἃ εἶσι, καὶ ἃ μέλλει γίνεσθαι μετὰ ταῦτα· τὸ μυστήριον τῶν ἐπτὰ ἀστέρων ὧν εἶδες ἐπὶ τῆς δεξιᾶς μου, καὶ τὰς ἐπτὰ λυχνίας τὰς χρυσᾶς. Οἱ ἐπτὰ ἀστέρες, ἄγγελοι τῶν ἐπτὰ ἐκκλησιῶν εἰσὶ· καὶ αἱ λυχνίαι αἱ ἐπτὰ, ἐπτὰ ἐκκλησίαι εἰσὶ.

Τὰ ὁραθέντα τῷ ἁγίῳ, τὰ μὲν ἤδη γεγονόσιν· ἃ καὶ πέρας ἤδη ἔχοντα ἐτύγγανον κατὰ καιρὸν, οὐ μέντοι καὶ εἰς ἀνυπαρξίαν ἦν συγκειρωμένα· διὸ καὶ περὶ αὐτῶν εἶπεν, ἃ ἐστὶ· τὰ δὲ, ἔτοιμα παρελθεῖν· τὰ δὲ, μέλλει γίνεσθαι, ὡς προῦν ὁ λόγος ἐρεῖ. *Τὸ μυστήριον τῶν ἐπτὰ ἀστέρων.*] Ἐπεὶ διεσάρφειν αὐτῷ, τίνες τε οἱ ἐπτὰ ἀστέρες καὶ οἱ λύχνοι καὶ αἱ λυχνίαι, τούτου χάριν καὶ ἃ δεῖ πρὸς ἑκάστην εἰπεῖν ἐκκλησίαν συνετί-

(α) Κορ. Α', 15. (β) Α' Βασίλ. Β', 6. (γ) Ψαλμ. ΞΖ', 21.

ζέται. Ἀστέρας δὲ, τοὺς ἀγγέλους, τοὺς τῶν ἐκκλησιῶν ἐφόρους, καλεῖ, ὡς ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἡλίου τῆς δικαιοσύνης τὸ φῶς χορηγούμενους· ὅπερ καὶ τις τῶν θύραθεν σοφῶν περὶ τοῦ αἰσθητοῦ ἡλίου ἐδόξασεν, ὡς ἐξ αὐτοῦ τοὺς ἀστέρας τὸ φῶς λαμβάνοντας. *Λύχνους* δὲ, τοὺς τὸν Χριστὸν φωτισμὸν ἱερὸς ἄνδρας καταπλουτεῖν τεταγμένους, καὶ τὸν τῆς ἀγνώσεως σκότον τοῦ παρόντος εἴου διασκαιδάζοντας. *Λυχνίας* δὲ, τὰς ἐκκλησίας, ὡς ὄχημα τῶν φωστήρων· διδάσκαλοι δὲ οὗτοι, κατὰ Παῦλον, λόγον ζωῆς ἐπέχοντες (α). *Χρυσᾶς* δὲ πᾶσαι διὰ τὸ ἀκίβδηλόν τε καὶ τίμιον τῆς ἐν αὐταῖς πίστεως. Ἐκάστη δὲ ὅτι ἄγγελος ἐπιστατεῖ, καὶ ὁ θεολόγος Γρηγόριος, ὡς ἔφημεν, πικραθήμενος ἐπιστάτωσατο. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐφανερώσει, καὶ ἃ δὴ πρὸς ἐκάστην τῶν ἐκκλησιῶν, τῶν ταῦτα θεοκλυτουμένων, διεμαρτύρητο, ἐπιφέρει λοιπὸν καὶ ὅπως τὴν μὲν τέλεον ἔξω θαίνουσιν τοῦ θείου σκοποῦ αἰτιάζασθαι χρὴ· ἐπαινέσαι δὲ τοὺς τοῦ εὐαγγελίου δρόμου συλλόγους· ἐπιδιορθώσασθαι δὲ τὰς ἐν μέρει πταιούσας τοῖς τῶν κατ' ἀλλήλων νοουσιῶν φαρμάκοις διαπεμψάμενον. Καὶ τίς ὁ ταῦτα θεσπίζων, ἀλλ' ἢ ὁ πάντας θέλων ἀνθρώπους σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν (β); Καὶ τίνι ταῦτα καταμηνύει; Τῷ θεσπεσίῳ εὐαγγελιστῇ Ἰωάννῃ διὰ τῆς μετὰ χεῖρα ἀποκαλύψεως. *Οἱ ἐπτὰ ἀστέρες, ἄγγελοι τῶν ἐπτὰ ἐκκλησιῶν εἰσὶ.*] Δι' ἀγγέλου τῇ ἐκκλησίᾳ διαλέγεται, ὥσπερ ἂν τις διὰ παιδαγωγοῦ διαλέγετο τῷ παιδαγωγούμενῳ, εἰδώς, ὡς οἰκειοῦσθαι φιλεῖ τὰ τοῦ μαθητοῦ ὁ διδάσκαλος, εἴτε κατορθώματα, εἴτε ἡττήματα. Εἰκὸς δὲ καὶ διὰ τῶν ἐπτὰ ἀστέρων, τῶν ἐν τῇ δεξιᾷ τοῦ χρηματίζοντος ταῦτα, τὴν τοῦ παντός διακόσμησιν δηλοῦν, ἐν τῇ δεξιᾷ τοῦ Χριστοῦ κειμένην, κατὰ τὸ ἐν ψαλμοῖς ἀδόμενον· *Ἐν χεὶρὶ αὐτοῦ τὰ πέρατα τῆς γῆς, καὶ τὰ ὑψὺ τῶν ὀρέων, αὐτοῦ εἰσιν (γ).*

(α) Φιλιπ. Β', 15. 16. (β) Α' Τιμ. Β', 4. (γ) Ψαλμ. 14. 4.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Τὰ γεγραμμένα πρὸς τὸν τῆς Ἐφεσίων ἐκ-
κλησίας ἄγγελον.

ΚΕΦ. ΙΙ, 1 Τῷ ἄγγέλῳ τῆς ἐν Ἐφέσῳ ἐκκλησίας
γράφον· Τάδε λέγει ὁ κρατῶν τοὺς ἑπτὰ ἀστέρας
ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, ὁ περιπατῶν ἐν μέσῳ τῶν ἑπτὰ
2 λυχνιῶν τῶν χρυσῶν· Οἶδα τὰ ἔργα σου, καὶ τὸν
κόπον σου, καὶ τὴν ὑπομονὴν σου, καὶ ὅτι οὐ δύνη
βαστάσαι κακοὺς· καὶ ἐπείρασας τοὺς λέγοντας
ἑαυτοὺς ἀποστόλους εἶναι, καὶ οὐκ εἰσὶ· καὶ εὗρες
3 αὐτοὺς ψευδεῖς· καὶ ὑπομονὴν ἔχεις, καὶ ἐβάστασας
διὰ τὸ ὄνομά μου, καὶ οὐκ ἐκοπίσας (1).

Ἄγγελον τῆς ἐν Ἐφέσῳ ἐκκλησίας, τὴν ἐν αὐτῇ ἐκκλησίαν
λέγει. Οὐ γὰρ ὁ προστατῶν ἄγγελος ἡμαρτήκει, ὥστε δεῖν
ἀκοῦσαι, Μετανόησον, ὁ δι' ἀγιότητα ἐν τῇ δεξιᾷ τοῦ Κυρίου
ὑπάρχων, ἀστὴρ ὢν, καὶ δεῖγμα τοῦτο φέρων τῆς κατὰ τὴν
αὐτοῦ φύσιν ἐκ καθαρότητος φωτισμοῦ μαρμαρυγῆς. Τίς δὲ
καὶ χρεῖς γράφειν τῷ ἐν τῇ δεξιᾷ τοῦ διαλεγόμενου παρόντι;
ὅς καὶ οὐδὲ αἰσθητῆς ἀκοῆς, οἷα νοερός ὢν, δεόμενος ἦν; Εἶτα
καὶ ὅτι προῖων οὗτος, ὁ τῆς ἐκκλησίας ὑφηγητῆς ἅγιος, οὐ τοῖς
ἄγγέλοις φησὶν, ἀλλὰ ταῖς ἐκκλησίαις, Τί λέγει τὸ Πνεῦμα τὸ
ἅγιον, οὐκ ἄδηλόν ἐστι. Κἂν τοῖς λοιποῖς τοῦ προκειμένου
τοῦδε βιβλίου, ἐνθα ἂν εὐρίσκηται, Γράφον τάδε τῷ ἄγγέλῳ
τῆςδε τῆς ἐκκλησίας, ὅτι οὐ τῷ ἄγγέλῳ, ἀλλὰ περὶ τῆς ἐκ-
κλησίας τοὺς λόγους διακελεύεται γράφειν, ὡσαύτως φανερόν.
Ὁ περιπατῶν ἐν μέσῳ τῶν ἑπτὰ λυχνιῶν τῶν χρυσῶν.]
Ὁμοιον τοῦτο τῷ εἰπεῖν· Τάδε λέγει ὁ περιέπων, καὶ διακρα-

(1) Παρ' ἄλλοις· Καὶ ἐβάστασας καὶ ὑπομονὴν ἔχεις, καὶ διὰ τὸ ὄνομά μου
μαρμαρυγῆς, καὶ οὐ κέκομησας.

τῶν, καὶ συνέχων τοὺς τε ἀνθρωπίνους ἄγγέλους καὶ τοὺς ἐπὶ
γῆς ἀνθρώπους· οὗτοι γὰρ οἱ ἑπτὰ ἀστέρες, ὡς ἤδη εἴρηται, καὶ αἱ
χρυσαὶ λυχνίαι, καὶ οἱ λύχνοι, ὧν ἐν μέσῳ ὁ ἐνοικεῖν αὐτοῖς καὶ
ἐμπεριπατεῖν ἐπαγγειλάμενος Κύριος (α). Οἶδα τὰ ἔργα σου.]
Οἶδα, καὶ οὐδὲν με λέληθέν, φησι, τὸν καταμόνας πλάσαντα
τὰς καρδίας ὑμῶν, τὸν συνιέντα εἰς πάντα τὰ ἔργα ὑμῶν (β), καὶ
ὅτι τῶν πονηρῶν οὐ δύνασαι ἀκοῦσαι, μισοπόνηρος οὖσα, καὶ ὅτι
ἐπείρασας τοὺς λέγοντας ἑαυτοὺς ἀποστόλους, καὶ εὗρες αὐ-
τοὺς ψευδαποστόλους. Θεῖον γὰρ πληροῦντες οἱ ἐν Ἐφέσῳ πα-
ράγγελμα, τὸ φάσκον· Μὴ παντὶ πνεύματι πιστεύετε, ἀλλ-
λὰ δοκιμάζετε τὰ πνεύματα, εἰ ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστὶν (γ), τουτέ-
στι, τὸ δοθὲν αὐτοῖς διδασκαλικὸν ἀξίωμα, εἰ κατὰ τὴν εὐαγ-
γελικὴν ἐστὶ διάταξιν, ἐν αὐτοσκεύῳ τῇ χρεῖα συσσελλόμενοι
διετέλουν, ἀλλ' οὐχὶ θρώμασι καὶ πότοις καὶ γάμοις βακχευό-
μενοι, καὶ τὸν ἀπολαυστικὸν βίαν τοῦ ἐγκρατοῦς ἐπίπροσθεν φέ-
ροντες, οἷα οἱ περὶ τὸν Κήρινθον συγχρονήσαντες τῷ ἀποστόλῳ
καὶ εὐαγγελιστῇ νόθων δογματίων καταγγελεῖς. Καὶ ὑπομονὴν
ἔχεις.] Ἐκοπίσας, φησι, καὶ ὑπέμεινας, εἰς μηδὲν ἀποκαρτε-
ρήσας τῶν ἐπιφυέντων διὰ τὸ ὄνομά μου· καὶ μάλα προπόντως·
εἴρηται γάρ· Ἀλλήλων τὰ βάρη βαστάζετε, καὶ οὕτως ἀνα-
πληρώσατε τὸν νόμον τοῦ Χριστοῦ (δ). Εἰκὸς γὰρ παρὰ τῶν
ψευδαποστόλων ἐπηρείας αὐτοῖς ἐπενεχθῆναι, οἷς ἀνταποδοῦ-
ναι οὐδ' ὅλως ἐμελέτησεν, ἀλλ' ὡς μελῶν παρειμένων ἠνέσχε-
το. Καὶ ἐβάστασας.] Ἐβάστασας, ἀντὶ τοῦ, ἠνέσχου· Οὐκ
ἐκοπίσας δὲ, ἀντὶ τοῦ, οὐκ ἀπεκατέρησας, οἶονε, Οὐκ ἀπη-
γόρευσας, οὐ προδέδωκας, οὐκ ἐλιποτάκτησας. Διὰ τὸ ὄνομά μου.]
Ὁνομα τὴν δόξαν, τὰ κλέος, φησὶν, ὡς ἐπὶ τοῦ· Θαυμα-
σιὸν τὸ ὄνομά σου (ε). Καὶ πῶς οὐ κλέους μεστὸν, τὸ τοὺς
χριστιανούς μὴ ἀντιδοῦναι σπεῦδεν κακὸν ἀντὶ κακοῦ, ὡς καὶ

(α) Β' Κορ. 5', 15.

(β) Ψαλμ. ΛΒ', 15.

(γ) Α' Ἰωαν. Α', 1.

(δ) Γαλ. 5', 2.

(ε) Ψαλμ. Η', 2.

Παῦλος ὁ θεὸς παραινέι, *Μὴ γίνεσθε, φάσκων, ἐτεροζυγοῦν-
τες ἀπίστοις* (α);

4 Ἀλλ' ἔχω κατὰ σοῦ, ὅτι τὴν ἀγάπην σου τὴν
5 πρῶτην ἀρῆκας. Μνημόνευε οὖν, πόθεν πέπτωκας
(1), καὶ μετανόησον, καὶ τὰ πρῶτα ἔργα ποιήσον·
εἰ δὲ μή, ἔρχομαί σοι ταχὺ, καὶ κινήσω τὴν λυ-
γρίαν σου ἐκ τοῦ τόπου αὐτῆς, εἰ μὴ μετανόη-
6 σης. Ἀλλὰ τοῦτο ἔχεις, ὅτι μισεῖς τὰ ἔργα τῶν
7 Νικολαϊτῶν, ἃ καὶ ἡ μίσω. Ὁ ἔχων οὖς, ἀκουσάτω
τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις· Τῷ νικῶντι
δώσω αὐτῷ φαγεῖν ἐκ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, ὃ ἐστὶν
ἐν τῷ παραδείσῳ (2) τοῦ θεοῦ μου.

Ἐν δυοῖ τὴν ἐκκλησίαν ἀποδεχόμενος, ἐν τῇ ὑπομονῇ
τοῦ ἄχθους, λέγω, καὶ τῇ τοῦ κόπου τῶν ἀντιδιατιθεμέ-
νων ἀγῆλια, ἐν ἐνὶ ταύτῃ μέμριται, ὃ καὶ μέσον θεῖς ἐκατέ-
ρων, τοῦ κόπου, σφμὶ, καὶ τῆς ὑπομονῆς, τὴν πρὸς τοὺς
κακῶς ἐπῆνεσιν ἀλλοτριῶσι μετὰ τοῦ πειράσαι καὶ τοὺς
ψευδαποστόλους καὶ τὴν τῶν Νικολαϊτῶν αἰσχουργίαν. Ἐμέμ-
ψατο δὲ καὶ τῆς πρὸς τοὺς πλησίον χορηγίας τὴν ὀλιγορίαν,
ὣν αὐτοῖς ἀνακαλέσασθαι ἐπισκήπται, τὰ πρῶτα, φάσκων, ἔργα
ποιήσον ἐν δικαιοσύνῃ. Οὐ γὰρ με λανθάνει, φητίν, οὔτε τὰ
πρῶτά σου τῶν πράξεων ἀγαθὰ, οὔτε ὅτι τὴν εἰς τοὺς δεομέ-
νους ἀγάπην ἐνέκοψας. Ἐπάνελθε οὖν, διδαχθεῖσα παρ' ἐμοῦ,
ὅτι ἐξέλιπτε. *Ἐρχομαί σοι ταχὺ.* Τὸ, *ἔρχομαι*, οὐ μετα-
στατικὸν δοκεῖ κίνησιν τοῦ πάντα πληροῦντος θεοῦ, ἀλλὰ
τὴν ἐκ ἐκθύρας πρὸς κόλασιν ἐπιστροφὴν. *Κίνησις* δὲ
ἐκκλησίας· ἡ τῆς θείας χάριτος ἐστὶ γύμνωσις, δι' ἣν ἐν σάλῳ
καὶ κλύδωνι ὑπὸ τῶν τῆς πονηρίας ἀνθρώπων γίνεται· ὥστε
τοὺς ταύτην συγκροτοῦντας ἀνθρώπους λέγειν τό· *Ἐταράχθη*

(α) Β' Κορ. γ', 14.

(1) Παρ' ἑλπίας, ἐκπέπτωκας.

(2) Παρ' ἑλπίας, ἐν μέσῳ τοῦ παραδείσου.

ἐν θυμῷ ὁ ὀφθαλμὸς μου (α)· καὶ· *Ἡ καρδία μου ἐταράχθη
ἐν ἐμοί* (β). Ἀλλὰ τοῦτο ἔχεις, ὅτι μισεῖς τὰ ἔργα τῶν
Νικολαϊτῶν.] Μεταξὺ τῶν λυπηρῶν τίθησι καὶ τὰ πρὸς εὐθυ-
μίαν ἄγοντα, ἵνα μὴ τῇ περισσοτέρᾳ λύπῃ καταποθῇ τὰ τῆς
ἐκκλησίας. Φησὶν οὖν, ὅτι μετανόηξ σε εὐεπιχείρητον κατα-
λαμβάνω, ἀφ' ὧν σύνδρομον ἔχω σε τοῦ μίσους μου τοῦ περὶ
τοὺς Νικολαῖτας. Οὗτοι δὲ παρονομάζονται ἀπὸ Νικολάου,
ἐνὸς τῶν ἐπὶ τὰ διακόνων. Τίνες δὲ ἦσαν τὴν αἰσχουργίαν,
Ἐπιφανίου τοῦ ἐκ Κύπρου θεοῦ ἀνδρὸς ἢ τῶν Παναρίων
εἰς βλὸς δηλώσει. — ΑΛΛΩΣ. *Κινήσειν ληγνίας* τινές
καὶ τὸν ἱερατικὸν τῆς Ἐφέσου θρόνον ὑπέλαβον, Κωνσταντι-
νουπόλει τὰ πρεσβεία ἐαυτῆς ἐπιδοῦσα. — *Ὁ ἔγων οὖς, ἀκου-
σάτω.* Σαρικὸν μὲν οὖς πᾶς ἄνθρωπος ἔχει, πνευματικὸν δὲ,
ὁ θεοφορούμενος· ὅπερ καὶ τῷ Ἰσαΐᾳ προστίθεται (γ) καὶ τῷ
θεοπάτορι Δαυὶδ εἰς τὸ εὐήκοον γενέσθαι, ἀφ' οὗ καὶ εὐχαρίστως
διατιθέμενος μελωδεῖ· *Εἰς ἀκοὴν ὠτίου ἐπήκουσέ μου* (δ)·
οἶονεῖ, οἷς ἀκοὴ τὸ ἐπαινετὸν φέρει, τούτοις κάμου τὸν πόθον
ἀφωμοιώσατο. Τὸ *Πνεῦμα* δὲ ταῦτα λέγειν φησὶν, ἢ ὅτι πνευ-
ματικῶς ἐνηργεῖτο, παριστῶν τὰ τῆς ἀποκαλύψεως, ἢ *πνεῦμα*
τὸν Χριστὸν φησι, καθό ἐστι καὶ νοεῖται θεός, ὥσπερ ἀμέλει
καὶ υἱὸς ἀνθρώπου χρηματίζει, καθό ἐστι καὶ νοεῖται ἄνθρω-
πος. Καὶ ὅτι πνεῦμα λέγεται ὁ θεός, αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ οἱ πρὸς
τὴν Σαμαρείτιν παριστῶσι λόγοι, *Πνεῦμα*, ἀγορεύοντος, ὁ θεός·
καὶ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτὸν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ
προσκυνεῖν (ε). Καὶ τί τὸ πνεῦμα λέγει; *Τῷ νικῶντι δώσω
αὐτῷ φαγεῖν ἐκ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς.* *Νικῶντι*, τὸν πρὸς τοὺς
δαίμονας πόλεμον, δὲ διὰ τῶν συμφύτων ἡμῖν παθῶν ἀνερεθί-
ζεσθαι εἴωθεν. *Ξύλον* δὲ τροπικῶς, τὸ ἐν μέσῳ τοῦ Παραδείσου,
καὶ *Παράδεισον*, τὴν μακαρίαν καὶ αἰωνίζουσαν ἐλληπτέον ζώην,

(α) Ψαλμ. Α', 10.

(δ) Ψαλμ. 12', 4.

(β) Ψαλμ. ΝΔ', 5

(ε) Ἰωάν. Δ', 24.

(γ) Ἰησ. Ν', 4.

ἐν τῇ σοφίᾳ ἀνθρώπου· χύσις, περὶ τῆς καὶ Σολομών φησί· *Ξύλον ζωῆς ἐστὶ τοῖς ἀντεχομένοις αὐτῆς* (α)· ὁ δὲ παρὼν εὐαγγελιστὴς περὶ τοῦ Χριστοῦ φησὶν, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ ἀληθινὸς θεὸς καὶ ζωὴ ἡ αἰώνιος (β), οὗ ἐν τῷ παραδείσῳ, τῇ μελλούσῃ ἀτελευτήτῳ ζωῇ, ἐν ἀπολαύσει οἱ ἅγιοι γενήσονται. *Τοῦ θεοῦ μου.*] *Μή τις ἀκούων ταῦτα σκανδαλιζέσθω· πρέπει γὰρ τὰ ταπεινὰ πάντα τῇ δι' ἡμᾶς σωτηρίῳ ἡρῆν τοῦ θεανθρώπου οἰκονομίᾳ· ἐπεὶ καὶ ἐν εὐαγγελίοις φησὶν ὁ αὐτός· Ἀναβαίνω πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ πατέρα ὑμῶν, καὶ θεόν μου καὶ θεὸν ὑμῶν* (γ), ὡς τοῦ μὲν, φύσει, τῶν δὲ, θέσει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Τὰ δηλωθέντα τῷ ἐν τῇ Συμυρναίων ἐκκλησίᾳ ἀγγέλω.

- 8 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Σμύρνῃ ἐκκλησίας γράφον· Τάδε λέγει ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος, ὃς ἐγένετο νεκρὸς, καὶ ἐζήσεν· Οἶδά σου τὰ ἔργα καὶ τὴν θλίψιν καὶ τὴν πτωχείαν, (ἀλλὰ πλούσιος εἶ,) καὶ τὴν βλασφημίαν τῶν λεγόντων (1) Ἰουδαίους εἶναι ἑαυτούς, καὶ οὐκ εἶσιν, ἀλλὰ συναγωγὴ τοῦ σατανᾶ. Μὴ δὲν φοβοῦ ἃ μέλλεις παθεῖν. Ἰδοὺ δὴ μέλλει βαλεῖν ὁ διάβολος ἐξ ὑμῶν εἰς φυλακὴν, ἵνα πειρασθῆτε· καὶ ἔξετε θλίψιν ἡμέρας δέκα. Γίνου πιστὸς ἄχρι θανάτου, καὶ δώσω σοι τὸν στέφανον τῆς ζωῆς. Ὁ ἔχων οὖς, ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις· ὁ νικῶν οὐ μὴ ἀδικηθῇ ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ δευτέρου.

(α) Παροιμ. Γ', 18. (β) Ἰωάν. Α', 4. Α' Ἰωαν. Α', 2. Ε', 20.

(γ) Ἰωάν. Κ', 17.

(1) Περὶ ἄλλοις, ἐκ τῶν λεγόντων.

Πρῶτος καὶ ἔσχατος ὁ Χριστός, ὡς θεὸς καὶ ἄνθρωπος· πρῶτος, τῇ θεῇ φύσει· ἔσχατος, ὡς δι' ἡμᾶς ἐπ' ἔσχατων τῶν ἡμερῶν ἄνθρωπος γενόμενος. Καὶ νεκρὸς δὲ ὁ αὐτός· τριήμερος, καὶ αὖθις ἀνοίξας ἡμῖν διὰ τῆς αὐτοῦ ἀναστάσεως ὁδὸν τῆς ἀναστάσεως καὶ τῆς ζωῆς. Καὶ τί φησιν οὗτος; *Οἶδά σου τὰ ἔργα, καὶ τὴν θλίψιν, καὶ τὴν πτωχείαν*, ἃ δι' ἐμὲ ὑπομένεις, ὑπὸ τῶν ἀπίστων μαστιζόμενος. *Μὴ οὖν ἐν τῷ θλίβεσθαι καὶ πτωχεύειν εἴπῃς καὶ αὐτός· Τί ὅτι ἐρηστεύσαμεν, καὶ οὐκ ἔγνω; ἐταπεινώσαμεν τὰς ψυχὰς ἡμῶν, καὶ οὐ προσέτυχες* (α); *Εἰ γὰρ καὶ ταῦτα, ἀλλὰ πλούσιος εἶ*, ἐν τοῖς πνευματικοῖς· τὸν θησαυρὸν ἔχων κεκρυμμένον ἐν τῷ ἄγρῳ τῆς καρδίας σου, ὃς ἐστὶν ὁ Χριστός, δι' ὃν καὶ πλούσιος εἶ, ὡς τοῦτον ἔχων σκεπαστήν· ὃς καὶ αὐτὸς πλούσιος ὢν, ἐπτώχευσε δι' ἡμᾶς (β). *Οἶδά σου τὰ ἔργα*, δηλαδὴ τὰ χρηστά, καὶ τὴν διὰ ταῦτα θλίψιν καὶ πτωχείαν, τὴν διὰ φθόνον ἀπὸ τῶν συνεργῶν τοῦ διαβόλου βλασφημίων Ἰουδαίων ἐπαγομένην ἡμῖν· οἵτινες ὀνόματι μόνον Ἰουδαῖοι, τῇ δὲ ἀληθείᾳ συναγωγὴ τοῦ διαβόλου εἰσὶν. *Ἀλλὰ καὶ ἐξ ἐπιφροσύνης πτωχεύεις*, ἐμοὶ ἀνακείμενος τῷ πάντων τῶν ἀγαθῶν πρυτάνει, πλούσιος εἶ. Διόπερ *μὴ δὲν φοβοῦ* τῶν μελλόντων σοι ἐπενεχθῆναι ἀπὸ τῶν συνεργῶν τοῦ διαβόλου θλιβερῶν, ὧν ἐφήμερος ἡ ἐπιφορὰ, εἰ καὶ ἡμέραις δέκα ἐξισουμένη. Γίνου οὖν καρτερικὸς καὶ μὴ ἐκλυόμενος μέχρι θανάτου, ὑπὲρ ὧν λήψῃ τὸν στέφανον τῆς ζωῆς. *Καὶ τὴν βλασφημίαν.*] Ἀπὸ κοινοῦ τὸ, οἶδά σου, ἵνα ἐξηκούηται οὕτως· *Οἶδά σου τὰ ἔργα, οἶδά καὶ τὴν βλασφημίαν* τῶν τῷ λόγῳ μὲν Ἰουδαίων, ἔργῳ δὲ, συναγωγῆς τοῦ σατανᾶ. *Οὐ γὰρ ὁ ἐν τῷ φανερῷ Ἰουδαῖος, ἀλλ' ὁ ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ τῇ περιτομῇ τῆς καρδίας* (γ), ὁ διὰ τῆς τοῦ φαινομένου περιβολῆς τοῦ τῷ γεννητικῷ μορίῳ δέρματος ἀφαιρέσεως τοῦ ὕλικου τοῦδε

(α) Ἠσ. ΝΗ', 3.

(β) Β' Κορ. Η', 9.

(γ) Ρωμ. Β', 28. 29.

παντὸς εἶναι ἄλλοτριούμενον ἑαυτὸν αἰνιττόμενος, καὶ πρὸς τὰ θεῖα τῇ ψυχῇ ἐνσκειυζόμενον. Εἰ γὰρ Ἰούδας μὲν, ἐξομολόγησις ἐρμηνεύεται, Ἰσραὴλ δὲ, νοῦς ὁρῶν θεόν, πάντως οἱ ἀληθεῖς Ἰουδαῖοι καὶ Ἰσραὴλ οὗτοι εἰσιν, οἱ Χριστῷ ἐξομολογούμενοι, ἥγουν εὐχαριστοῦντες ἀν' ὧν μεγάλα εὐεργετήθημεν τῇ διὰ σαρκὸς αὐτοῦ πρὸς ἡμᾶς ἐπιδημίᾳ· τοῦτο γὰρ ἡ ἐξομολόγησις δηλοῦν εὐώλεται. Ἰσραὴλ δὲ, ὅς νῶ θεὸν ὁρᾷ ἡξιωμένος, μηδενὶ τῶν ἀσχολεῖν εἰωθότων ἐπιπροσθούμενος. Οὐκ οὖν οὐδὲ Ἰουδαῖοι οὔτε Ἰσραὴλ οἱ τῇ ἀπιστίᾳ ἐμμένοντες ἀνεπιστρέφως, ἀλλὰ βλασφημοῦντες συναγωγὴν ἑαυτοῦς ἀποφαίνουσι τοῦ σατανᾶ, ἐζωγραφμένους ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ ἐκείνου θέλημα (α), ἅτε καὶ στρατηγούμενους ὑπ' αὐτοῦ. [Ὁ νικῶν οὐ μὴ ἀδικηθῇ ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ δευτέρου.] Ἀκριβὲς τὸ εἰρημέ-
νον. Ὅτι, δύο θανάτων ἀνθρώποις ὄντων, πρώτου τοῦ φυσικοῦ, ὃς ἐστὶ χωρισμὸς τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος, κατὰ τὴν δικαίαν καὶ ἀπρηκτίτητον ἀπόφασιν τοῦ παντοκράτορος θεοῦ, τὴν· Ὅτι γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ (β)· τοῦτον τὸν θάνατον ἀνυπερθέτως πάντες ἄνθρωποι, δίκαιοι καὶ ἁμαρτωλοὶ, μέ-
μεν· δευτέρου δὲ πάλιν θανάτου καὶ ὀλεθριωτέρου τοῦ δι' ἁμαρτίας ὄντος, ὃν τὸ τῆς ἀκολάστου καὶ σαρκικῆς καὶ ἡδυπαθοῦς ζωῆς δέλεαρ τοῖς ἀνθρώποις οὐδὲ πορίζει· διὸ καὶ ὁ Κύριος τοὺς ταύτην μεταδιώκοντας νεκροὺς ὀνομάζει, ὅταν φάσκῃ· Ἀφγεῖ τοὺς νεκροὺς θάψαι τιλὲς ἑαυτῶν νεκρούς (γ). Τοῦτον τὸν θάνατον, τὴν ἐμπροθί, λέγω, ζῶν, ὁ νικῶν, οὐ μὴ ἀδικηθῇ ἐκ τοῦ θανάτου τῆς γενένης, εἰς ἀδιόλειπτον θάνατον μεταβαίνων.

(α) Β' Τιμ. Β', 26.

(β) Γεν. Γ', 19.

(γ) Ματ. Η', 22. Λουκ. Θ', 60.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Τὰ σημανθέντα τῷ τῆς Περγαμηνῶν ἐκκλησίᾳς ἀγγέλῳ.

- 12 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Περγάμῳ ἐκκλησίας γράψον· Τάδε λέγει ὁ ἔχων τὴν ῥομφαίαν τὴν δίε-
13 μον τὴν ὀξεῖαν· Οἶδα τὰ ἔργα σου, καὶ ποῦ κατοικεῖς, ὅπου ὁ θρόνος τοῦ σατανᾶ· καὶ κρατεῖς τὸ ὄνομά μου, καὶ οὐκ ἠρνήσω τὴν πίστιν μου ἐν ταῖς ἡμέραις, ἐν αἷς Ἀντίπας, ὁ μάρτυς μου ὁ πιστός, ὃς ἀπεκτάνθη παρ' ὑμῖν, ὅπου ὁ σατανᾶς κατοικεῖ.
14 Ἀλλ' ἔχω κατὰ σοῦ ὀλίγα, ὅτι ἔχεις ἐκεῖ κρατοῦντας τὴν διδαχὴν Βαλαάμ, ὃς ἐδίδαξε τὸν Βα-
15 λαὰκ, βαλεῖν σκάνδαλον ἐνώπιον τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, φαγεῖν εἰδωλῶθута, καὶ πορνεῦσαι. Οὕτως ἔχεις καὶ σὺ κρατοῦντας τὴν διδαχὴν τῶν Νικολαῖ τῶν ὁμοίως (1).

Διστομον ῥομφαίαν φησὶν, ἡ τὴν κατὰ τὸν εὐαγγελικὸν λό-
τὸ πᾶν περιαιροῦσαν τὸ περιττὸν τοῦ παρόντος εἴου, καὶ τὸ ἀπὸ γενέσεως ἡμῖν ἐπισκοτοῦν τῶν θεῶν τῆς ἐποψίας· ἡ τὴν κατὰ τῶν ἀσεβῶν ἀπότομον ἀπόφασιν. Πρὸς τῷ διστόμῳ καὶ ὀξεῖα αὕτη, ἥτοι καὶ ταχινή, εἰς ἐκδίκησιν τῶν ἀπειθούντων τοῖς θεοῖς κελύσμασι. Θρόνον δὲ τοῦ σατανᾶ, τὴν Περ-
γαμον καλεῖ, ὡς κατείδωλον οὔσαν ὑπὲρ τὴν Ἀσίαν πᾶσαν. Ἀλλ' οὖν καὶ τοιοῦτον οἰκοῦσα τόπον, φησὶν, ἀνόθευτόν μου τὴν πίστιν ἐτήρησας, μηδὲν ἐκτραπέῖσα ἀπὸ τῆς τῶν κακῶν γειτονίας, οὐδὲ ζηλώσασα ἐπὶ τοῖς ἀνόμοις, εἰρήνην ἁμαρτω-
λῶν καὶ εὐθυνίαν θεωροῦσα (α). Ἐν αἷς Ἀντίπας, ὁ μάρτυς μου.] Ἀντίπας ὁ μάρτυς ἐν Περγάμῳ ἐμαρτύρησεν, οὗ καὶ τὸ

(1) Παρ' ἄλλοις, ὁ μισθός, ἀντὶ τοῦ, ὁμοίως.

(α) Ψαλμ. ΟΒ', 3.

μαρτύριον εἰσέτι σώζεται, πολλά παρρησιασάμενος τοῖς ἐπιβο-
λεύουσιν· καὶ, ὅσον εἰς αὐτὸν ἦεν, ἄχρι θανάτου προὔβη· οὐ περ
τῆς ἀνδρείας νῦν ὁ εὐαγγελιστῆς μέμνηται, πρὸς ἐνδειξιν ἐπεισα-
χθείσης τῆς ἐκείνου ἀρετῆς καὶ ὑπομονῆς τοῖς πιστοῖς, τῆς τε
τῶν πεπλανημένων ὁμότητος, ὡς ὁμοσκήνων τῷ σατανᾷ. Ἐπειδὴ
δὲ ἄπτεται καὶ τῶν ἁγιοτάτων ὁ μῦθος, καθὼ πολλὰ πταίο-
μεν ἅπαντες (α), κατὰ τὸ γεγραμμένον· *Τίς καθαρὸς ἀπὸ
ρίπου (β); ἵμιν πάλιν, φησί, καίτοι τοιούτοις οὐσι τὰ πρὸς
θεραπείαν ἐμὴν, ἔχω τι ἐγκαλεῖν, καὶ ἀπ' ὀλίγων. Δύο γὰρ
χαλεπὰ, ὡς εἴκεν, αὕτη ἡ πόλις τῶν Περγαμηνῶν ἐκέκτητο·
τοὺς μὲν πλείονας δηλαδὴ Ἕλληνας εἶναι ἐν αὐτῇ· καὶ ἐξ αὐ-
τῶν τῶν ὀνομαζομένων πιστῶν, τοὺς αἰσχουργοὺς Νικολαίτας
ἐπισπαρέντας· τῷ χρηστῷ σίτῳ ζιζάνια πονηρά. Καὶ ὅρα ὅπως
τούτους, καὶ τίσιν ὁμοιωμένους, διὰ τῆς πάλαι ἱστορίας πα-
ρέθετο. Τὴν διδαχὴν Βαλαάμ, ὃς ἐδίδαξε τὸν Βαλάκ.] Τὸν
Βαλαάμ φησι διδάσσει τὸν Βαλάκ, οἷον εἰ διδάσκαλον γενομέ-
νον τοῦ Βαλάκ. Ἡ δὲ ἱστορία ἐν τῇ εἰς βίβλῳ τοῦ θεσπεσίου
Μωϋσέως, ᾧ ὄνομα Ἀριθμοὶ (γ). Ἰωσήππος δὲ ὁ Ἰουδαῖος (1)
συμβουλὴν γράφει τοῦ Βαλαάμ τὸν βασιλεῖα Βαλάκ, τὰ γύναια
παραστῆσαι τῷ λαῷ τῷ Ἰσραὴλ εἰς πορνείαν· (ὅτε καὶ Φινεὴς
τὸ αἰδιδίμον ἔργον εἰργάσατο τὸ ἐπὶ Ζαμβρή) καὶ πρὸς τῇ ἀ-
σελγείᾳ ταύτῃ, καὶ τὸν αὐτὸν Ἰσραηλίτην λαὸν πρὸς μιαιροφα-
γίαν ἐλκυσθῆναι, τὰ τῷ Βεελφεγὼρ ἀνατεθέντα κρέα εἰς βρώ-
σιν χρησάμενον· διὸ καὶ ἀπώλοντο. Ἐξομοιοῦσθαι δὲ τούτοις
φησὶ καὶ τοὺς Νικολαίτας κατὰ τὴν πορνείαν καὶ τὴν μιαιροφα-
γίαν· ἀ εἴ τις ἐπιζητεῖ πᾶσι τινὰ ἦν, ὡς ἤδη παρεθέμην, ἐξ
Ἐπιφανίου τοῦ Κυπρίου ἀρχιερέως θεοῦ μάθοι, δ; εἰς ὠφέλειαν
πολλῶν, οὐκ ἀπηξίωσε τὸ βορβορῶδες τῶν Νικολαϊτῶν, κατὰ
τε τὴν πορνικὴν ἀκολασίαν, κατὰ τε τὴν ἐπ' αὐτῇ βδελυκτο-*

(α) Ἰακ. Γ', 2.

(β) Ἰωβ ΙΔ', 4.

(γ) Ἀριθ. ΚΔ'. ΚΕ'.

(1) Ἰωσήπ. Ἰουδ. ἀρχ. εἰδλ. Δ'. κεφ. ζ'.

τάτην ἀκαθαρτοφάγιαν πρόδηλον ἀνυποστόλως καταστήται (1).

16 Μετανόησον οὖν· εἰ δὲ μὴ, ἔρχομαί σοι ταχὺ, καὶ
πολεμήσω μετ' αὐτῶν ἐν τῇ ῥομφαίᾳ τοῦ στόματός
17 μου. Ὁ ἔχων οὖς, ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει
ταῖς ἐκκλησίαις· Τῷ νικῶντι δώσω αὐτῷ (2) ἀπὸ
τοῦ μάννα τοῦ κεκρυμμένου, καὶ δώσω αὐτῷ ψῆ-
φον λευκὴν, καὶ ἐπὶ τὴν ψῆφον ὄνομα καινὸν γε-
γραμμένον, ὃ οὐδεὶς οἶδεν, εἰ μὴ ὁ λαμβάνων.

Ω βάθος πλούτου καὶ ἀγαθότητος θεοῦ! ὅτι καὶ ἐν τῇ ἀ-
πειλῇ ἡ φιλανθρωπία. Πολεμήσω γάρ, φησιν, οὐ μετὰ σοῦ,
ἀλλὰ μετὰ τῶν Νικολαϊτῶν, τῶν νοσούντων τὰ ἀνίατα καὶ ἀ-
χρηστα. Τῶν γὰρ ἐν Περγάμῳ ἐφείσατο, ὡς πιστῶν, ἐνδὸς μό-
νου ἐπιμεμψάμενος αὐτοῖς, τῆς μετὰ τῶν Νικολαϊτῶν ἀναστρο-
φῆς. Ἀλλὰ καὶ τὸ ταχὺ τῆς κατ' αὐτῶν ἐπελεύσεως, πῶς οὐ
κηδεμόνος καὶ μὴ ἀνεχομένου ἐπὶ πολὺ τὸν κληρὸν ἑαυτεῦ νο-
θεύεσθαι, ἀλλὰ ταχυνὴν βραβεύοντα τὴν ἀντίληψιν; Ἐν τῇ
ῥομφαίᾳ τοῦ στόματός μου.] Ῥομφαία στόματος τίς, καὶ
διὰ τί εἴρηται δίστομος, ἐφθημεν πρὸ μικροῦ παραθέμενοι. Τῷ
νικῶντι δώσω αὐτῷ ἀπὸ τοῦ μάννα.] Ἐπειδὴ, ὡς φθάνομεν
παραθέμενοι ἐξ Ἐπιφανίου τοῦ ἱεροῦ λαθόντες, ἐτολμάτο παρὰ
Νικολαϊτῶν ἀξία τῆς τούτων ἀθείας ἐν τῇ ἀκαθάρτῳ μίξει
ἑαυτῶν ἡ βλασφημοτάτη βρώσις, τούτου χάριν τῷ νικῶντι δο-
θῆναι φαγεῖν ἀπὸ τοῦ μάννα ἀντὶ τῆς ἀκαθάρτου τε καὶ βδελυ-
ρᾶς βρώσεως ὑπέσχετο. μάννα δὲ τροπικῶς, ὁ ἄρτος ἐστὶ τῆς
ζωῆς, ὁ οὐρανόςθεν δι' ἡμᾶς κατελθὼν (α)· ἡ καὶ πάντα τὰ
μέλλοντα ἀγαθὰ, ὡς οὐρανόςθεν καὶ αὐτὰ καταπτάμενα, ὅπου
καὶ ἡ ἄνω Ἰερουσαλήμ. Τῷ νικῶντι δὲ τὸν διάβολον, δοθῆ-
ναι καὶ ψῆφον λευκὴν, τουτέστι, δόξῃ λελαμπρυσμένην. Τοῦτο
δὲ, τὴν λευκὴν ψῆφον, τὴν ἀπὸ τῶν ἐν τοῖς θεάτροις καὶ

(1) Ἐπιφ. ἐν αἰρίσει Ε', ἡ καὶ ΚΕ'.

(2) Παρ' ἄλλοις, φαγεῖν.

(α) Ἰωαν. ζ', 31—35.

τοῖς σταδίοις ἀγωνιζομένων γνωρίζον οὖσαν, τοῖς νικῶσι παρεχομένην, ἐνταῦθα τέθεικεν. Ὁνομα δὲ καινόν, τῇ παρούσῃ ζωῇ ἀγνοούμενον· τὰ γὰρ ἀγαθὰ, ἃ τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν ἡτοίμασεν ὁ θεὸς, ὀφθαλμοῖς οὐκ εἶδεν, καὶ οὐς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίᾳ ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη (α)· (τοῦτο δὲ τὸ ὄνομα οἱ ἅγιοι κληρονομήσουσι)· πῶς γὰρ οἶόντε φθαρτῇ γνώσει τὰ ἀφθάρτα παρὰδελούσθαι;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ΄.

Τὰ γεγραμμένα τῷ τῆς Θυατείρων ἐκκλησίας ἀγγέλῳ.

- 18 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Θυατείροις ἐκκλησίας γράψον· Τάδε λέγει ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, ὁ ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ὡς φλόγα πυρός, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὅμοιοι χαλκολιβάνῳ· Οἶδα σου τὰ ἔργα, καὶ τὴν ἀγάπην, καὶ τὴν πίστιν, καὶ τὴν διακονίαν, καὶ τὴν ὑπομονήν σου, καὶ τὰ ἔργα σου, τὰ ἔσχατα πλείονα τῶν πρώτων.

Σαφέστερον ἑαυτοῦ παρέχεται γνώρισμα ὁ χρηματίζων τῷ εὐαγγελιστῇ, εἶδον ἑαυτὸν καταγγέλων τοῦ θεοῦ, ἔχοντα τοὺς ὀφθαλμοὺς μὲν, ἀφωμοιωμένους πυρὶ, ἅτε οἶουςτε δικαίους μὲν φωτίζειν, πρὸς καῦσιν δὲ ἀμαρτανόντων ἐτοιμούς· τοὺς δὲ πόδας, χαλκολιβάνῳ ἀπεικασμένους. Χαλκολιβάνῳ δὲ, ᾗτοι τῷ ὑπὸ τῶν ἱατρῶν ἄρρени καλουμένῳ λιθάνῳ, ὃς ἐκθυμώμενος μυρῶδεις ἀτμούς ἀποπέμπει· ἐπεὶ καὶ οἱ Χριστῷ προσκεχωρηκότες, τοῖς πειρασμοῖς οἷα πυρὶ προσομιλοῦντες, τῷ δοκιμῷ ἑαυτῶν εὐωδιάζειν τοὺς περιεστώτας οὐχ ὑστεροῦ-

(α) Α' Κ. ρ. Β', θ.

ειν. Ἐκ τούτου καὶ Παῦλος μεταλαχὼν, Χριστοῦ, φησὶν, εὐωδία ἐσμέν ἐν τοῖς σωζομένοις καὶ ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις (α)· τοῖς σωζομένοις μὲν, τοῖς ἀπὸ τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου χειρωδεστέροις τῇ πρὸς θεοσεβείαν ζωῇ προσλιπαροῦσιν ἐπὶ τελειωτέραν τῆς κατὰ Χριστὸν πίστεως ζωὴν, τῇ καρτερικῇ ἑαυτῶν ἐνστάσει οἷά τινι εὐωδίᾳ ἐπαλείφοντες τούτους· ὥσπερ ἀμέλει καὶ τοῖς ἀπολλυμένοις ἐκ τεθνηκυίας ζωῆς, κατὰ τὸν τῆς εἰδωλομανίας, φημί, θάνατον μεταστοιχειωθείσης τῆς ἐμπαθοῦς τῷ ὄντι ζωῆς· οὗς ἡ κατὰ Χριστὸν ἀμώμητος εὐωδιάζειν οἶδε βιοτή· ὥστε καὶ τούτους μετὰ τοῦ αὐτοῦ Παύλου ἐνωραΐζεσθαι, φάσκοντας· Ζῶ δέ, οὐκ ἔτι ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός (β). Οὕτω μὲν οὖν ἡ κατὰ τὸν ἄρρени λίθοναν θεωρία. Ἔστι δὲ χαλκολιβάνον, ὡς ἤδη τεθεώρηται (1), καὶ τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ Κυρίου νοεῖν, ἡγουν τοῦ προαιωνίου λόγου τοῦ θεοῦ ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων, οἷά τισι ποσὶ τῷ τεθεωμένῳ χρωμένῃν ἀνθρώπῳ· ὃν δύο φύσεων, θεότητος τε καὶ ἀνθρωπότητος, τὴν ἀσύγχυτον ἔνωσιν νοῦς ἀνθρώπινος εὐσεβεῖν ἐγνωκώς, ἀνέπαφον οἶδε διατηρεῖν, ὡς ὑπερανестηκυίας θνητῆς καταλήψεως ἔρριψαν. Οἶδά σου τὰ ἔργα.] Ἔργα, μόνον τὰ τῷ θεῷ ἀνακείμενα λάμβανει. Τὸ δὲ εἶδέναι ἐνταῦθα, τὴν οἰκείωσιν σημαίνει, ὥσπερ εἶλεγεν· Οἰκείως κατὰ πάντα παρ' ἐμοὶ διαγίνη. Οὕτω καὶ πρὸς Μωϋσῆν ἡνίκα λέγει· Οἶδά σε παρὰ πάντας (γ)· καὶ· Οἶδε Κύριος τοὺς ὄντας αὐτοῦ (δ)· οὐκ ἄλλο οὐδέν, ἢ τὴν οἰκείωσιν παριστᾶν βούλεται· οἰονεί· Οἰκείως διακείμεαι πρὸς τοὺς ἐμοὶ τὰς ἑαυτῶν ἀνατιθέντας σπουδὰς. Ἀγάπην δὲ, τὴν πρὸς τὰ θεῖα πεποιθήσιν· ὡσαύτως καὶ τὴν πίστιν· ἡ γὰρ εἰλικρινὴς ἀγάπη τῷ διαλλήλῳ κρύνεται κατωρθώματι. Διακονίαν δὲ, τὴν πρὸς τοὺς δεομένους ἐπικουρίαν φησὶ, καὶ ὑπομονήν, τὴν καρτερίαν, τὴν πρὸς

(α) Β' Κορ. Β', 15.

(β) Γαλ. Β', 20.

(γ) Ἀποκ. Α', 15.

(γ) Ἐξοδ. ΑΓ', 17.

(δ) Β' Τιμ. Β', 19.

τοὺς πειρασμούς. Τὰ ἔσχατα πλείονα τῶν πρώτων.] Τὰ ἔσχατα πλείονα τῶν πρώτων εἰπὼν, ἐνέφηεν, ὅτι προῖοντες τὴν ἐπὶ τὸ ἐέλαιον ἐπίδοσιν, διὰ τῆς ἐργασίας τῶν θείων ἐνταλῶν ἀντὶ τῆς πύτης κοπιῶσιν.

- 20 Ἀλλ' ἔχω κατὰ σοῦ (1), ὅτι ἀφίης (2) τὴν γυναῖκα σου Ἰεζάβελ, ἣ λέγει ἐαυτὴν προφῆτιν, διδάσκειν καὶ πλανᾷν (3) τοὺς ἐμοὺς δούλους, πορνεῦσαι καὶ φαγεῖν εἰδωλόθυτα. Καὶ ἔδωκα αὐτῇ χρόνον, ἵνα μετανοήσῃ, καὶ οὐ θέλει μετανοῆσαι ἐκ τῆς πορνείας αὐτῆς. Ἰδοὺ, βάλλω αὐτὴν εἰς κλίνην, καὶ τοὺς μοιχεύοντας μετ' αὐτῆς εἰς θλίψιν μεγάλην, ἐὰν μὴ μετανοήσωσιν ἐκ τῶν ἔργων αὐτῆς. 23 καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς ἀποκτενῶ ἐν θανάτῳ, καὶ γνώσκονται πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι, ὅτι ἐγὼ εἰμι ὁ ἐρευνῶν νεφροὺς καὶ καρδίας· καὶ δώσω ὑμῖν ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα ὑμῶν.

Εἰ διὰ τὴν πίστιν, φησί, καὶ τὴν περὶ τοὺς δεομένους χορηγίαν, τὸ εὐλαδῆς ὑμῶν καὶ ὑπομονητικῶν ἀποδέχομαι, ἀλλ' οὖν δικαίως ὑμῖν ἐπιμέρομαι, ὅτι τὴν τῶν Νικολαϊτῶν αἵρεσιν ἔατε ἀμαρτάνειν ἐν μέσῳ ὑμῶν. Λέγει δὲ τροπικῶς ταύτην διὰ τοῦ τῆς Ἰεζάβελ ὀνόματος, τῆς τῷ Ἀχαάβ συνοικησάσης, ταύτῃ παραβάλλον καὶ τοὺς ἀπὸ Νικολάου διὰ τὴν ἀσελγείαν καὶ ἀσεβείαν. Ἐπιμέρομαι οὖν αὐτοῖς, ὅτι οὐ διώκουσιν αὐτὴν, τουτέστιν, οὐκ ἀπωθοῦνται αὐτὴν, ἀναιδῶς βλασφημοῦσάν καταισχύνοντες, ἀλλ' ἀνέχονται κοινωνεῖν αὐτοῖς τοῦ ὀνόματος τῶν χριστιανῶν· ὅφ' οὗ λανθανόντως τοῖς ἀπλουστεροῖς τῶν δούλων μου, φησί, παρέχει σκάνδαλον, οὐχ ὅπως πορνείας, ἀλλ' ἔτι καὶ μιχροφαγίας· πορνείαν ἢ τὴν αἰσθητὴν λέγων, ἢ τὴν ἀπὸ θεοῦ ἐκκλίσιν, καθὼ καὶ εἴρηται τό· Ἐπορνεύσαν

(1) Παρ' ἄλλων, κατὰ σοῦ ὀλίγα.

(2) Παρ' ἄλλων, ἀφίης, ἢ ἐλά.

(3) Παρ' ἄλλων, καὶ διδάσκει καὶ πλανᾷ.

ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν αὐτῶν (α)· καὶ τό· Ἐμοιγῶντο ἐν τῷ ξύλῳ (β). Διὰ δὲ τῆς τῶν εἰδωλοθύτων ἐδωδῆς ἔοικε καὶ τὰς ἄλλας διαιρέσεις συντάττειν, αἱ καὶ αὐταὶ τοῖς εὐσεβοῦσιν ἐπιφύονται, ὅν δὴ τινὰ τρόπον ἐνῆν. Οἱ γὰρ Νικολαῖται, εἰδωλόθυτα μὲν ἐσθίειν οὐ προῦβάλλοντο, ἕτερα δὲ ὁμῶς εἶχον, ἃ καὶ διανοηθῆναι τῆς τελειωτάτης ἀκαθαρσίας καὶ μιαρίας ἐστὶ. Τίνα δὲ ταῦτα, πολλάκις ἡμῖν εἴρηται τὴν τῶν Παναρίων εἰσβολὴν παριστᾶν. Καὶ οὐ τοῦτο μόνον τὸ βδελυρὸν τῇ τῶν Νικολαϊτῶν αἵρεσει παρομάρτει, ἀλλὰ καὶ προφῆτις εἶναι ὑποκρίνεται, πονηρῶ πνεύματι ἐνεργουμένη, καὶ τὸ θεῖον δῶρον εἰς ματαιότητα παραβάλλουσα, ἵνα καὶ Μωυσέως ἀφειδοῦσα ἄλφ, Οὐ λήψῃ, διαρρήδην βοῶντος, τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ θεοῦ σου ἐπὶ ματαίῳ (γ), καὶ τοῦ μακαρισμοῦ τοῦ θεοπάτορος ἀλλοτριουμένη εὐρεθῇ, τῆς μὲν ἐλπίδος τοῦ θεοῦ ἀστοχούσα, ἐπὶ ματαιότητάς δὲ καὶ μαρίας ψευδεῖς ἐμφυλοχωροῦσα (δ). Καὶ πλανᾷ τοὺς ἐμοὺς δούλους.] Τοὺς ἀπλότητι τρόπου βεβιωκότας, πλάνῃ ἔλκουσαν εἰς πορνείαν καὶ βρώσιν ἀπηγορευμένων. Καὶ ἔδωκα αὐτῇ.] Ἐγὼ, φησὶν, ὁ μὴ θέλων τὸν θάνατον τοῦ ἀμαρτωλοῦ, ἀλλὰ τὴν ἐπιστροφὴν ζητῶν (ε), δέδωκα αὐτῇ μετανοίας καιρὸν, τὴν τιμωρίαν τέως ὑπερτιθέμενός· ἢ δὲ τῇ ἀνοχῇ κατεχρήσατο εἰς ἀμέλειαν, ἐνευκαιροῦσα τῷ ὀλέθρῳ αὐτῆς, ἀλλ' οὐ τῆς σωτηρίας ἐαυτῆς ἀπρίξ ἐχόμενη. Καὶ οὐ θέλει μετανοῆσαι.] Τοῦτο γὰρ ἅτι θεὸς ἐπίσταται· διδὼ καὶ εἴρηται· Ἐτάξω καρδίας καὶ νεφροὺς ὁ θεός (ζ). Ἐπεὶ οὖν τῇ δεδομένη αὐτῇ πρὸς μετάνοιαν ἀνέσει οὐκ ἐχρήσατο, Ἰδοὺ, βάλλω αὐτὴν εἰς κλίνην· ἀντὶ τοῦ, εἰς ἀβύσσους· Οἶδε γὰρ τὴν κλίνην ἢ Γραφὴ ἐπὶ τῆς ἀβύσσου λαμβάνειν, ὡς ὅταν λέγῃ· Ὁλην τὴν κλίνην αὐτοῦ ἐστρέψας ἐν

(α) Παλμ. PE', 39.

(β) Iep. F'.

(γ) Ἐξοδ. K', 7.

(δ) Παλμ. AO', 5.

(ε) Iεζ. 1B', 23.

(ζ) Παλμ. Z', 10.

τῇ ἀρρώστια αὐτοῦ (α). κλίνην τὴν νόσον φάσκουσα, μεταβελήσθαι ἐπὶ τὸ βέλτιον, ἤγουν, εἰς ὑγίαν. Αὐτὴν μὲν οὖν οὕτω κατῴτω τοὺς δὲ μοιχεύοντας μετ' αὐτῆς, τουτέστι, τοὺς συνεργούς καὶ συγκροτοῦντας αὐτῇ τὰ βδελυρὰ καὶ βορῶδη δόγματα, διὰ συμφορῶν θλίψω· τὰ τέκνα δὲ αὐτῆς, (τέκνα τοὺς διαδόχους τῆς τοιαύτης ὀνομάζων βδελυρίας), θανάτω, φησί, μετελεύσομαι. Κακείνους μὲν οὕτως· ὑμῖν δὲ, οἷς οὐδὲν κοινὸν πρὸς τὴν μοιχαλίδά, ἀπλουστέροις τε οὖσι, καὶ διὰ τρόπων ἀπλότητα ἐν ἀκακίᾳ πορεύεσθαι καρδίας ἐν μέσῳ τοῦ αἵκου ὑμῶν προφητημένοις (β), ἐπεὶ περ οὐκ ἔστιν ἰσχύς πρὸς τοὺς οὕτω πονηροὺς καὶ εὐρεσιλόγους τῇ πανουργίᾳ τῶν λόγων ἀντικαθίστασθαι, ἅτε καὶ τὰ βάθη τοῦ πονηροῦ καὶ τὰς μεθοδεύσεις αὐτοῦ, ὡς φατέ, μὴ ἐγνωκόσιν, οὐδὲν ἐπιθήσω βάρος, φησί· (βάρος δὲ, τὴν διὰ τῶν λόγων μάχην φησὶν). Ἀρκεῖ, φησὶν, ἐμοὶ τὸ διὰ τῶν ἔργων δοκίμιον ἐκ φυλακῆς τῶν ἐξ ἀρχῆς παραδεδωμένων ὑμῖν ἀκριβῶς κατορθούμενον. Ἐὰν μὴ μετανοήσωσιν.] Καὶ ἐν τῇ ἀπειλῇ χρηστότης ἐνθεωρεῖται. Οὐ γὰρ ἐπάγει ἀμελλητὶ τὴν ἀξίαν τιμωρίαν, ἀλλὰ μετεωρίζει τὴν ἐπαγωγὴν μορμολυκείῳ, ὥς περ ἐπισπάσασθαι τὴν μετάνοιαν κατεπεύγων. Καὶ γινώσκονται πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι.] Διὰ τὸ κρυφίως τοὺς αἵρεσιώτας τὰ βδελυρὰ πράττειν, τὰ δηλονότι λανθάνοντα τοὺς πολλούς· (λανθάνει δὲ τοὺς πιστοὺς, ὑπὸ τῇ χριστιανῶν κλήσει ἐναφανιζομένων ἐκείνων) ἐγὼ φωρᾶσας, γινώσκω ταῖς ἐκκλησίαις παρασχῶ πάσαις, ὅτι οὗτος ἐκεῖνος εἰμὶ, ὁ νεκρὸς ἐρευνῶν καὶ καρδίας (γ)· περὶ οὗ καὶ ἱερομίας φησί· *Εἰ κρυβήσεται ἄνθρωπος ἐν κρυφαῖς, καὶ ἐγὼ οὐκ ὄψομαι αὐτόν· Μὴ οὐχὶ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν ἐγὼ πληρῶ, λέγει Κύριος (δ)*; Ἐπεὶ τοῖνυν ταῦτα οὕτως ἔχει, κατ' ἄλληλον ἐκάστῳ τῆς οἰκίας φιλοπονηρίας καὶ τὸν μισθὸν ἐπιβραβεύσω.

(α) Παλμ. Μ', 4.

(γ) Παλμ. Ζ', 10.

(β) Παλμ. Ρ', 2.

(δ) Ἱερ. 31, 24.

24 Ἰμῖν δὲ λέγω τοῖς λοιποῖς (1), τοῖς ἐν Θυατείροις, ὅσοι οὐκ ἔχουσι τὴν διδαχὴν ταύτην, οἵτινες οὐκ ἐγνώσαν τὰ θαθεὰ τοῦ σατανᾶ, (ὡς λέγουσιν).
25 Οὐ βάλλω ἐφ' ὑμᾶς ἄλλο βάρος· πλὴν ὃ ἔχετε, κρα-
26 τήσατε ἄχρις οὗ ἂν ἤξω (2). Καὶ ὁ νικῶν, καὶ ὁ τηρῶν ἄχρι τέλους τὰ ἔργα μου, δώσω αὐτῷ ἐ-
27 ξουσίαν ἐπὶ τῶν ἐθνῶν· καὶ ποιμανεῖ αὐτοὺς ἐν ῥά-
28 (3), ὡς καὶ ἐγὼ εἴληφα παρὰ τοῦ πατρός μου· καὶ
29 δώσω αὐτῷ τὸν ἀστέρα τὸν πρωῒνόν. Ὁ ἔχων οὖς, ἀκουσάτω, τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

Ἐπαγγελάμενος, ἕκαστον τοῦ οἰκείου κόπου ἀξίας τυγχάνειν τῆς ἀντιδόσεως, ἐπιφέρει λοιπὸν καὶ πρὸς ἃ τὴν ἐργασίαν ἀπασχολῶν τοῦ κατ' ἀξίαν τεύξεται. Τοῖς οὖν οὐκ ἔχουσι τὴν πλάνον διδαχὴν τῶν αἵρετιζόντων, τούτους ἀποδεχόμενος, φησὶν, ἀρκεσθήσομαι τῇ ἀλυμάντῳ διατηρήσει τοῦ οὗ ἔλαβον ἀπλοῖκου, ἀπ' οὗ καὶ τὰ βάθη ἀγνοεῖν τὰ τοῦ σατανᾶ περίεστιν αὐτοῖς, ὡς λέγουσι. Βάρος δὲ λέγει τὸ ἀπὸ τῆς λογομαχίας ἐπεισαγόμενον τοῖς λογομαχοῦσιν ὀχληρὸν δούλον δε Κυρίου οὐ δεῖ μᾶχεσθαι (α). Εἶτα τοῖς αἰσχροποιοῖς ἐπαπειλήσας τὰ ἀξία, πρὸς τοὺς ἀπλούστερον ἐπανηρημένους βιοῦν μεταφέρει τὸν λόγον, οὐδὲν ἄλλο ἀπαιτῶν ἀπ' αὐτῶν, ἢ τὴν εὐσεβῆ τῆς πίστεως παρακαταθήκην ἀλύμαντον διαφυλάττειν ἄχρι τῆς αὐτοῦ παρουσίας. Παρουσίαν δὲ λέγει ἢ τὴν τελευταίαν, ὅτε τὴν πάντων κρίσιν κατὰ τὴν δευτέραν αὐτοῦ παρουσίαν ποιήσει, ἢ τὴν ἐκάστου ἀποβίωσιν, ὅτε πρὸς αὐτὸν ἀπιόντες, ἅτε τὴν πολυάσχολον ταύτην ἀπολείποντες ζωὴν, ἐν ἀσφαλεῖ ἐσόμεθα καταστάσει, τὴν ἐλπίδα τῶν βεβιωμένων ἀπαραλόγιστον ἔχοντες· ὃ καὶ μᾶλλον στοιχεῖν οὐκ ἀδόκιμον. Καὶ ὁ νικῶν,

(1) Παρ' ἄλλοις, καὶ λοιποῖς.

(2) Παρ' ἄλλοις, ἄχρις οὗ ἀνοίξω.

(3) Παρ' ἄλλοις, συντρίβεται.

(α) Β' Τιμ. Β', 24.

καὶ ὁ *τηρῶν*.] Τοῖς μὲν δι' ἀπλότητα ἀπομάχαις ἡ τήρησις τῶν ἐντολῶν ἀρκέσει πρὸς εὐαρέστησιν ἡμῶν· τῷ δὲ ἐκ μάχης καὶ πάλης τὰ ἀριστεῖον ἐπιφερομένῳ, πρὸς θείαμβον τῆς νίκης δώσω, *φρσίν, ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν ἐθνῶν*, ἥτοι καθὼς ἐν εὐαγγελίοις ὁ Κύριος τῷ καλῶς οἰκονομήσαντι τὰς μνᾶς καὶ τὰ τέλαντα, ἔσω, *φρσίν, ἐπὶ δέκα πόλεις, καὶ ἑτέρῳ, ἐπὶ πέντε πόλεις* (α). Ἀρχὴν γὰρ τινὰ καὶ ἐξουσίαν ταῦτα δηλοῖ, δοθησομένων τοῖς ἀγίοις κατὰ ὑποδεστέρων καὶ τοῦ διευθύνεσθαι *χρηζόντων*· διὸ καὶ γέγραπται τὸ· *Ῥάβδος εὐθύτητος, ἡ ῥάβδος τῆς βασιλείας σου* (β)· αἰνίττεσθαι γὰρ ἔοικε διὰ τῆς ῥάβδου τῆς εὐθύτητος τὸ ῥητόν, ὡς οὐ κολαστικὴν εἰσηγείται παιδείαν, ἀλλ' ἐπικυρωτικὴν. Τῇ δὲ *σιδηρᾷ ῥάβδῳ* οὐδεὶς δι' ἄλλο τι δίδοσθαι φησὶν, εἰ μὴ διὰ τὴν κατὰ συντριβὴν τιμωρίαν τῶν τῇ ἀπειθείᾳ ἐνεσκευασμένων, καὶ πρὸς κεραμικὰ σκεύη ἀρωμοιωμένων (γ)· ὥσπερ καὶ ἡ τῆς δυνάμεως ῥάβδος οὐκ ἄλλου τινὸς χάριν ἐξαποστελλομένη ἐκ Σιών, εἰμὴ ἐνεκεν τῆς τῶν ἐχθρῶν κατακυριεύσεως (δ). Καὶ ἐπειδὴ παντὶ τῷ νικῶντι ἡ *σιδηρὰ ῥάβδος* ἐπαγγέλλεται δοθῆναι, ἤσαν δὲ οὗτοι οἱ ἀπὸ τῶν ἐθνῶν προσπορίσαντες ἑαυτοὺς δι' εὐπειθείας Χριστῷ, οὗτοι καὶ κριταὶ ἔσονται τῶν ἀπίστων· ἐπεὶ καὶ τοὺς Νινευίτας εἰς κρίσιν, ἤγουν, κατὰκρίσιν τῆς πονηρᾶς, *φρσίν ὁ Κύριος, ἀνίστασθαι γενεᾶς* (ε). Τὸ δὲ *εἰληφέναι* καὶ αὐτὸν παρὰ τοῦ πατρὸς τὴν ῥάβδον, διὰ τὴν τῆς σαρκὸς πρόσληψιν περιεσέδω, ἀλλὰ καὶ διὰ ταπεινώσεως ἑμφρασιν. Εἰ δὲ καὶ ἐπὶ τῆς θείας φύσεως τοῦτο τις θέλει λογισθῆναι, οὐδὲν πρᾶγμα, τῇ θόσει καὶ λήψει τοῦ τῶν ὑποστάσεων πατρὸς καὶ υἱοῦ ἰδιοῦ ἐμφανιζομένου. *Ἄχρι τέλους*.] Ἄχρι τέλους τῆς ἑαυτοῦ ζωῆς· ἐξ οὗ καὶ δηλον, ὡς

ἡ παρουσία αὐτοῦ, οὐχ ἡ ἐσχάτη, ἀλλ' ἡ ἐκάστου ἡμῶν πρὸς αὐτὸν τέως ἐστίν. *Ὡς τὰ σκεύη τὰ κεραμικὰ συντριβήσονται*.] Οὐ παρὰβουλῆς ἐνταῦθα ἡ ὁμοιώσεως χάριν εἴωθε τὸ, ὡς, παρελθῆναι, ἀλλ' αἰτιατικῶς, ἀντὶ τοῦ, *Ἰνα*. Διὰ τοῦτο, φησι, ῥάβδος δίδοται *σιδηρᾷ, ἵνα* τὰ κεραμικὰ συντριβήσεται σκεύη. Εἰ δὲ καὶ ἀνελλήνιστος ἡ σύνταξις· (οὐδέ ποτε γὰρ ὀριστικὸν ῥῆμα ὑποτακτικῇ λέξει συντέτακται)· οὐδὲν μελήσει τοῖς διανοίᾳ μόνῃ, ἀλλ' οὐχὶ λέξεως ἀκριβεῖα τὴν σωτηρίαν πορίζουσιν. *Τὸν ἀστέρα τὸν πρωϊνόν*.] *Ἀστέρα πρωϊνόν* φησιν ὁ προφήτης· *Ἡσαΐας περὶ τοῦ Ἀσσυρίου*, ἥτοι τοῦ σατανᾶ (α), ὃν καὶ ὁ Χριστὸς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τεθεῆσθαι ὡς ἀστραπὴν πεισόντα, καὶ δεδῶσθαι εἰς καταπάτημα τοῖς ἀγίοις ἀπήγγειλεν (β)· ὃν καὶ Παῦλὸς φησιν, ὅτι συντρίψει ὁ θεὸς ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἔρχεται (γ)· καὶ Δαυὶδ, ἐπιβρώνων τὸν κατὰ θεὸν τὸν ὕψιστον παριόντα, *Ἐπὶ ἀσπίδα*, φησὶ, καὶ *βασιλίσκος ἐπιθήσῃ, καὶ καταπατήσεις λίοντα καὶ δράκοντα* (δ). Ἡ οὖν ἀστὴρ τοῦτον διδόναι ἡ θεοκλητία ἐπαγγέλλεται, ἡ τὸν ὑπὸ τοῦ Πέτρου λεχθέντα, *φωσφόρον ἐν ταῖς καρδίαις τῶν πιστῶν ἀνατέλλοντα* (ε), τὸ τοῦ Χριστοῦ δηλαδὴ φῶς. *Ἀστὴρ* δὲ, τῆς τοῦ ἡλίου Χριστοῦ παρουσίας προανατείας, καὶ ὁ βαπτιστὴς Ἰωάννης, καὶ ὁ Θεοβίτης Ἠλίας, τῆς δευτέρας παρουσίας Χριστοῦ προάγγελος· μεθ' ὧν ἔξιν τὸ μέρος τοὺς νικητάς τοῦ διαβόλου·πιεζόμεν. Οὐ θαυμαστὸν δὲ, εἰ ἐπὶ τῶν ἄγαν ἀλλήλοις ἀντικειμένων τὸ αὐτὸ ἐξεληφάμεν· ἐπεὶ καὶ λέων ἐκ βλαστοῦ τοῦ Ἰούδα ἀναθορῶν ὁ Χριστὸς (ζ), καὶ ἐκ Βασάν δὲ λέων (η) ὁ Ἀντίχριστος· κατὰ τὴν θείαν Γραφὴν ἀφορμώμενος, ἐκατέρου πρὸς τὸ ὑποκείμενον ἀρμοζόμενου. Νοεῖται δὲ καὶ ἡ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος ἀνατολή· (τὸ γὰρ σκότος τοῦ πα-

(α) Ἠσ. 14', 9. (β) Λουκ. 1', 18. (γ) Ῥωμ. 15', 20.
(δ) Ψαλμ. 11', 13. (ε) Β' Πέτρ. Α', 19.
(ζ) Ἀποκ. Ε', 5. Γεν. ΜΘ', 9. (η) Δευτ. ΑΓ', 22.

ρόντος είου, εἰ καὶ ὥς γνωρίζεται, καλυφθήσεται, τοῦ τῆς δικαιοσύνης ἡλίου ἐπικαινομένου τοῖς ἁγίοις, καὶ τὴν ἀχλὺν ταύτης διασκεδάζοντος·) καὶ ὁ ταύτην εὐαγγελιζόμενος ἄγγελος· προπορεύεται γὰρ αὐτῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

Τὰ ἀπεσταλμένα τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Σάρδεσιν ἐκκλησίας.

ΚΕΦ. ΙΙΙ, 1 ΚΑΙ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Σάρδεσιν ἐκκλησίας γράψον· Τάδε λέγει ὁ ἔχων τὰ ἑπτὰ πνεύματα τοῦ θεοῦ καὶ τοὺς ἑπτὰ ἀστέρας· Οἶδά σου τὰ ἔργα, ὅτι ὄνομα ἔχεις, καὶ ζῆς (1), καὶ νεκρὸς εἶ. Γίνου γρηγορῶν, καὶ στήριξον τὰ λοιπὰ, ἃ ἐμέλλεν ἀποθανεῖν (2)· οὐ γὰρ εὐρηκά σου τὰ ἔργα πεπληρωμένα ἐνώπιον τοῦ θεοῦ μου. Μνημόνευε οὖν, πῶς εἴληφας, καὶ ἤκουσας, καὶ τήρει, καὶ μετανόησον. Ἐάν οὖν μὴ γρηγορήσῃς, ἤξω ἐπὶ σέ ὡς κλέπτῃς, καὶ οὐ μὴ γνῶς, ποίαν ὥραν ἤξω ἐπὶ σέ.

Οἱ ἔχον τὰ ἑπτὰ πνεύματα τοῦ θεοῦ, καὶ τοὺς ἑπτὰ ἀστέρας.·] Ἐπτὰ ἀστέρας, θεῖους ἀγγέλους, ὡς προέφημεν· καὶ ἑπτὰ δὲ πνεύματα, ἢ τοὺς αὐτοὺς νοοῦμεν, κατὰ τὸ εἰρημένον· Οἱ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα (α). ἢ τὰς ἐνεργείας τοῦ ζωοποιῦ πνεύματος· ἅπερ ἀμφοτέρω ἐν τῇ χειρὶ, ἔστι ἐν τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ Χριστοῦ ἔστι· τῶν μὲν γὰρ, δεσποτικῶς κατεῖται· τοῦ δὲ ἔστι χορηγός, ὡς ὁμοούσιος, καθὼ καὶ εἴρηκεν· Ἄλλω παρακλήτορ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ πατρὸς (6). Οὐδὲν

(1) Παρ' ἁλλοι, ὅτι ζῆς.

(2) Παρ' ἁλλοι, ἃ μέλλει ἀποθανεῖν ἃ ἐμέλλει ἀποβάλλειν.

(α) Παλμ. ΡΓ', 4.

(6) Ἰωαν. ΙΑ', 26. ΙΕ', 26.

γὰρ τῆς μακαρίας καὶ ὑπερουσίου Τριάδος ἐξειδικάζμενον ὁράται, πλὴν τῆς ιδιοποιούσης ἐν αὐτῇ τῶν προσώπων ὑπάρξεως. Οἶδά σου τὰ ἔργα.·] Ἐνταῦθα τὸ, οἶδα, τὴν ἀπλῶς γνῶσιν, οὐ τὴν κατοικίωσιν σημαίνειν βούλεται. Διὸ καὶ ἐπιπλήττει τῇ ἐκκλησίᾳ, ὡς ψιλὸν ὄνομα ζωῆς ἐχούσῃ τῆς πίστεως, νενεκρωμένη δὲ οὐσῃ ἐξ ἀγαθῶν πράξεων. Ως γὰρ ζῶν οἶδε καλεῖν ἡ Γραφὴ τὸν ἐνάρετον εἶον, τὴν κατὰ θεὸν, λέγω, ζῶν, καθ' ὃ καὶ εἴρηται· Ὅτι τὸ λόγιόν σου ἔζησέ με (α), τουτέστιν, ἐπέστησέ με τρίβοις τῷ ὄντι ζωῆς· οὕτω καὶ θάνατον, τὸν πλημμελεῖ εἶον, ὡς δόλοϊ Παῦλος ὁ θεῖος περὶ τῶν ἐξ ἀπιστίας εἰς τὴν Χριστοῦ πίστιν μεταβεβηκότων, οὕτω γράφων αὐτοῖς· Καὶ νεκροὺς ὄντας ὑμᾶς τοῖς παραπτώμασι τῷ Χριστῷ (β). Καὶ ἐν τῷ τοῦ Ποιμένου εἰςβλίψῃ οὕτω διαγορεύεται, καταβεβηκέναι τινὰς εἰς τὸ ὕδωρ, τῆς κολυμβήθρας δηλονότι, νεκροὺς, καὶ ἀναβεβηκέναι ζώντας (γ). Γίνου γρηγορῶν, καὶ στήριξον τὰ λοιπὰ, ἃ ἐμέλλεν ἀποθανεῖν.·] Τὸν ὕπνον τῆς ῥαθυμίας ἀποτιναζάμενος, καὶ τὰ μέλη σου, τὰ ἀποθνήσκουσιν τελείως μέλλοντα δι' ἀπιστίαν, στήριξον. Οὐ γὰρ ἡ ἀρχὴ τῶν ἀγαθῶν ἔργων τὸν ἐργάτην στεφανοῖ, ἀλλ' ἡ ἐπιμονὴ ἄχρι τέλους. Τὸ δὲ, στήριξον, οὐχ ἀπλῶς εἴρηται, ἀλλὰ τὸ εἰσνεῖ Στερόροποίησον καὶ ἐνδυνάμωσον, χαλαρά τε ὄντα καὶ πρὸς πτώσιν ἐτοιμότατα. Ἐφ' ὅσον οὖν περιλείπεται σοι βραχεία ἐπιτηδεύματα, πρόσχες, φησὶν, ἵνα μὴ τέλειον ἐπισπάσῃς θάνατον. Ταῦτα γοῦν φύλαξον, τὰ ἡδὴ ζῶντα· ἐκεῖνα δὲ στήριξον, τὰ πρὸς θάνατον ἡδὴ βέποντα· οὐδὲν γὰρ σου τῶν σπουδασμάτων πληρὲς ἔστιν· ἀλλὰ τὰ μὲν τέθνηκεν ἡδὴ, τὰ δὲ, μέλλει. Τὸ δὲ, ἐνώπιον τοῦ θεοῦ μου, ὡς πολλάκις εἴρηται, ὡς ἀπὸ τῆς ἀνθρωπίνης προσλήψεως τῷ υἱῷ τοῦ θεοῦ συγκαταβατικώτερον προήνεκται. Μνημόνευε πῶς εἴληφας.·] Τὴν παράδοσιν, φησιν, ἣν ἐκ τῶν

(α) Παλμ. ΡΙΗ', 50.

(β) Ἐφεσ. Β', 1.

(γ) Ποιμ. βιβλ. Γ'. θ'. ις'.

ἀποστόλων εἴληρης, τήρησον, καὶ ἐπὶ τῇ ῥαθυμίᾳ σου μετανόησον· καὶ τὰ μὲν ἐστὶ σου ζῶντα ἔργα, τήρησον ἐν τῇ ζωῇ· ἐπὶ δὲ τοῖς τεθνήκωσι, διὰ μετανοίας τῇ πλυνζῶντων αὐτοὺς περιποιήσων. Μετάνοιαν δὲ, τὴν μετάνοιαν φησιν ἀπὸ τῶν χειρόνων καὶ ἐπὶ τὸ εὐέλπιδον μεταβολὴν. Καὶ οὐ μὴ γρη῏ς ποίαν ὄραν ἤξω ἐπὶ σέ.] Ἄγνωτος γάρ ὁ καιρὸς. Καὶ ὥσπερ ἡμῶν ἐκάστη ὁ τοῦ θανάτου ἐκάστη ἡμῶν καιρὸς ἄγνωτος, οὕτω πολλῷ μᾶλλον ὁ τοῦ δευτέρου παρουσίας τοῦ Κυρίου.

- 4 Ἄλλ' ὀλίγα ἔχεις ὀνόματα ἐν Σάρδεσιν, ἃ οὐκ ἐμόλυναν τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ περιπατήσουσι μετ' ἐμοῦ
5 ἐν λευκοῖς· ὅτι ἄξιοί εἰσιν. Ὁ νικῶν, οὗτος περιβαλεῖται ἐν ἱματίοις λευκοῖς· καὶ οὐ μὴ ἐξαλείψω τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκ τῆς βίβλου τῆς ζωῆς, καὶ ὁμολογήσω τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐνώπιον τοῦ πατρὸς μου, καὶ
6 ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ. Ὁ ἔχων οὖς, ἀκουσάτω, τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

Ἄλλ' ὀλίγα ἔχεις ὀνόματα.] Ἐπισημαντέον τὴν χρῆσιν τοῦ ὀνόματος, ὡς ἀνελλήνιστον, καὶ τῆς ἀδοκίμου χρήσεως καὶ κισδύλου. Ἦρκει γὰρ εἰπεῖν, ὀλίγους ἔχεις, ἀλλ' οὐκ, ὀλίγα ὀνόματα. Ἐὰν γὰρ ἡ ιδιότης τῆς υποστάσεως ἐκάστου ἀφωρίζεται διὰ τοῦ κυρίου ὀνόματος, ἀλλ' οὐκ ἡ ἑγκριτος γλῶσσα τῆς ἐλλάδος φωνῆς, εἰς ἀριθμὸν οὐκ οἶδα παραλαμβάνειν τὰ καθ' ἑκάστην εἰς γνώσιν ἀριθμοῦ, ἀλλὰ τὰ ἰδιωτάτα· πολλοὺς γὰρ ἢ ὀλίγους, ἢ δύο ἢ τρεῖς φησὶν ἀνθρώπους, ἀλλ' οὐκ οἶς ἢ τρία ὀνόματα· ὡς τοῦ μὲν, τοῦ ἰδιωτάτου τῆς φύσεως ἔντος σημαντικῷ, ἥτις διαμένειν πέφυκε· τοῦ καθ' ἑκάστην δὲ, τῆς διαδοχῆς, ἥτις φθίνει σχεδόν, τῆς υπάρξεως ἀφανιζομένης. Ἄ οὐκ ἐμόλυναν.] Τοῦτα καλὸν κέκτησθαι, φησιν, ἔχουσά τινας· τοῦτα τὸ ἱμάτιον τῆς σαρκὸς ῥυπαραῖς πράξεσι μὴ μολύναντας, οἱ μετ' ἐμοῦ ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ λαμπροφώρουσι. Τούτοις δὲ καὶ τίς δύσωπύμενος, ἀναβάλλομαι καὶ μακραθυ-

μῶ εἰς ὑμᾶς. Ἱμάτια δὲ μὴ μολυνθέντα, τὰ σώματα λέγει τῶν ἁγίων, ὡς καὶ Ἰακώβ ὁ πατριάρχης περὶ τοῦ ἐξ Ἰουδα βλαστήσαντος, ὅς ἐστιν Ἰησοῦς Χριστός, θεσπίζει· Ὅτι πλυνεῖ ἐν ὄνῳ τὴν στολὴν αὐτοῦ (α), τὸ σῶμα αὐτοῦ τοῦ Κυρίου λέγων, ὃ ἐν τῷ ἀγκράντι αὐτοῦ πάθει εἰς ὑποτύπωσιν ἡμῶν ἐκαθάρθη. Αὐτὸς γὰρ ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησέ, φησιν ὁ Ἡσαΐας· ἀπὸ τῶν ἀνομιῶν τοῦ λαοῦ μου ἤχθη εἰς θάνατον. Αὐτὸς γὰρ ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὐρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ (β). Τούτῳ τῷ Κυρίῳ ὡς περὶ τι δραματούργων ὁ αὐτὸς Ἡσαΐας φησὶ· Διὰ τί σου ἐρυθρὰ τὰ ἱμάτια, καὶ τὰ ἐνδυματὰ σου ὡς ἀπὸ πατητοῦ ληνοῦ (γ); Καὶ περὶ μὲν τῶν ἱματίων οὕτω θεωρεῖσθαι ἄξιον, ὥστε τὸ ἀμόλυντον αὐτῶν τὴν καθαρότητα τοῦ σώματος αἰνέττεσθαι. Ὁ νικῶν δὲ φησὶ. Τίνα νικῶν; Τὰ πάθη τῆς σαρκὸς. Οὗτος οὐκ περιβαλεῖται τὰ τῶν οικειῶν ἀρετῶν ἱμάτια, ἀ ἐκάθηρεν ἐκ κόπων θεοφιλῶν, καὶ λάμψει ὡς ἥλιος ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι, καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ὃ ἐγράφη ἐν τῇ βίβλῳ τῶν τὴν μὴ ἐκλείπουσαν ζώντων ζώων, ἀνεξάλειπτον ἔσται, ὡς ὁμολογουμένου αὐτοῦ ἐνώπιον τοῦ πατρὸς μου ὑπ' ἐμοῦ. Ταύτης δὲ τῆς ἐν τῇ βίβλῳ γραφῆς, καὶ τῆς ἐμπροσθεν τοῦ πατρὸς ὁμολογίας ἡ ἐπαγγελία, ἡ αὐτὴ ἐν τοῖς θείαις εὐαγγελίαις ἀνάγραφος τηνικαῦτα, ὁπόταν τὸν ἐμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων ὁμολογούντα ἀναμαλογήσασθαι ἐμπροσθεν τοῦ πατρὸς ἐμπεδοῖ (δ), κατὰ τὴν δευτέραν αὐτοῦ παρουσίαν· ὃ καὶ πᾶσι μὲν ἀπόκειται τοῖς ἁγίοις, διαφερόντως δὲ τοῖς μάρτυσιν. Ἐνώπιον τοῦ πατρὸς μου, καὶ ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ.] Τὸ ἐνώπιον τοῦ πατρὸς καὶ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ, εἴρηται, ὡς ὄντων τῶν ἀγγέλων, πιστῶν θεραπόντων καὶ εὐνοϊκῶν. Καὶ ποτὲ μὲν, τοῦ πατρὸς, ποτὲ δὲ, ἐαυτοῦ, τοὺς ἀγγέλους καλεῖ, ὡς ὅταν λέγῃ· Ἀποστειλεῖ

(α) Γεν. ΜΘ', 11. (β) Ἡσ. ΝΓ', 8, 9. (γ) Ἡσ. ΞΓ', 2.
(δ) Ματθ. Ι', 32.

τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μετὰ σάλπιγγοις μεγάλης (α). Νῦν οὖν, λέγων τοὺς ἀγγέλους τοῦ πατρὸς, οὐκ ἀφαιρείται τὸ καὶ αὐτοῦ εἶναι τοὺς ἁγίους ἀγγέλους. Οὐδὲν γὰρ τῶν τῇ ἀγίᾳ φύσει ἐνθεωρουμένων, τινὲ τῶν τριῶν αὐτῆς ὑποστάσεων εὔροι τις ἅν ἐξιδιαζόμενον, πλὴν ἐνός, τοῦ ὑποστατικῶς αὐτῇ προσόντος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'

Τὰ γραφέντα πρὸς τὸν τῆς Φιλαδελφείων ἐκκλησίας ἄγγελον.

- 7 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Φιλαδελφείᾳ ἐκκλησίας γράψον· Τάδε λέγει ὁ ἅγιος, ὁ ἀληθινός, ὁ ἔχων τὴν κλεῖδα τοῦ Δαυὶδ· οὐδεὶς κλείσει, εἰ μὴ ὁ ἀνοίγων, καὶ οὐδεὶς ἀνοίξει, εἰ μὴ ὁ κλείων (1). Οἰδά σου τὰ ἔργα. Ἴδού, δέδωκα ἐνώπιόν σου θύραν ἀνεωγμένην, καὶ οὐδεὶς δύναται κλείσαι αὐτήν· ὅτι μικράν ἔχεις δύναμιν, καὶ ἐτήρησάς μου τὸν λόγον, καὶ οὐκ ἤρνήσω τὸ ὄνομά μου.

Τάδε λέγει ὁ ἅγιος, ὁ ἀληθινός.] Ὁ ἅγιος μὲν ἐστὶν ὁ ἀληθινός ἅγιος, ὃς καὶ υἱὸς ἐκ τοῦ θεοῦ, καὶ τῷ τρισσῷ τῶν Σεραφεὶμ ἁγιατικῷ ὕμνῳ τὸ ἀληθές ἀποφέρεται, ὡς καὶ ἐν τῷ θεαστικῷ Ἡσαΐα κεχηρημάτιζαι (6), τοῦ τριττοῦ ἁγιασμοῦ εἰς μίαν συγκλειομένου κυριότητα, ἵνα καὶ τὸ τριττὸν δευχθῇ τῶν ὑποστάσεων τῆς ὑπερουσίῳ Τριάδος, καὶ τὸ ἀδιάσπαστον τούτων τῷ ἐνιαίῳ τῆς κυριότητος. Τοῦτο δὲ τῶν πεζῇ καὶ θνητῶν φύσεων τὸ ὑπεράνστηκός ἐσσι, τίς ἂν διὰ λόγων παρεμφανίνοιτο; Κλείς δὲ τοῦ Δαυὶδ, ἡ βασιλεία αὐτοῦ κέκληται· ἐξουσίας γὰρ αὕτη σύμβολον. Κλείς

(α) Ματθ. ΙΔ', 31.

(1) Ὁ ἀνοίγων, καὶ οὐδεὶς κλείσει αὐτήν, εἰ μὴ ὁ ἀνοίγων, καὶ οὐδεὶς ἀνοίξει· ὁ ἀνοίγων, καὶ οὐδεὶς κλείει καὶ κλείει, καὶ οὐδεὶς ἀνοίγει.

(6) Ἡσ. σ', 3.

δὲ πάλιν τῆς τε ψαλμικῆς βίβλου καὶ πάσης προφητείας, τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· δι' οὗ οἱ θησαυροὶ τῆς γνώσεως ἀνοίγονται. Τὴν μὲν οὖν πρώτην ἐξουσίαν κατὰ τὴν ἀνθρωπίνην δέχεται φύσιν, ὡς καὶ αὐτοῦ τοῦτο ἐστὶν ἀκοῦσαι· Ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς (α), φάσκοντος. Τὴν δὲ δευτέραν ἔχει κατὰ τὸ ἀναρχον τῆς θεότητος· ἐστὶ γὰρ Ἐμμανουὴλ θεὸς ἀληθής, καὶ μὴ βούληται τοῦτο Νεστορίος, εἰ καὶ γέγονεν ἄνθρωπος. Καὶ δὴ γε καὶ ἄνθρωπος ἀληθῶς, οὐ φαντάζων τὸν ἄνθρωπον, εἰ καὶ δυσχυραίνει ὁ θεοστυγὴς Εὐτυχής. Ἀλλ' ὅπερ ἐστὶν, ἀληθῶς θεὸς ἐστὶν, οὐ κατ' ἀναφοράν, ὡς οἱ Νεστοριανοὶ ληροῦσι, καὶ ἄνθρωπος ἀληθής, οὐ κατὰ δόκησιν καὶ φαντασίαν, ὡς οἱ ἐμβρόντητοι Εὐτυχιανισταί, καὶ τὸ ἐμβρόντητον τῶν Μανιχαίων βούλεται φύλον. Ἐπειδὴ δὲ τινα τῶν ἀντιγράφων οὐ τὴν Δαυὶδ ἔχει κλεῖδα, ἀλλὰ τοῦ Ἰδοῦ, οὐδὲν διάφορον οὐδὲ ἐν τούτῳ. Δείκνυται γὰρ ἐκ τούτου, ὡς ζωῆς καὶ θανάτου τὴν ἐξουσίαν ἔχει θεὸς ὁ Χριστὸς ἀναμφιβόλως ἔχει.— Ὁ ἔχων τὴν κλεῖδα τοῦ Δαυὶδ.] Κλεῖδα, τὴν ἐξουσίαν καλεῖ· ὁ γὰρ ἔχων ἐξουσίαν τοῦ κλείσαι καὶ ἀνοίξαι τὸν οἶκον, οὗτος καὶ τὸν οἶκον πεπίστευται. Καὶ τοῦτο σαφέστερον ἐν εὐαγγελίοις ἐστὶ μαθεῖν, ἀπ' ὧν πρὸς τὸν Πέτρον φησὶν ὁ Χριστός· Καὶ δώσω σοι τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν (6).—Καὶ οὐδεὶς ἀνοίξει.] Ἐπειδὴ ἡ κλεῖς τὴν ἐξουσίαν αἰνίττεται, ὁ λέγων ἐκ τούτου ἔχειν τὴν κλεῖν τοῦ Δαυὶδ τί ἄλλο λέγει, εἰ μὴ ὅτι, ὥσπερ ὁ Δαυὶδ τοῦ αἰσθητοῦ Ἰσραὴλ ἐβασίλευσεν, οὕτω καὶ ἐγὼ πρὸς τῷ αἰσθητῷ καὶ τοῦ νοητοῦ; εἰ καὶ ἀσύγκριτος ἀνθρώπου ἐξουσία πρὸς θεόν. Διὸ καὶ Γαβριὴλ πρὸς τὴν παρθένον εἶπε, τὸν θρόνον Δαυὶδ (γ) ὡς προσκαίρου παρὰ πατρός τῷ υἱῷ, καίπερ αἰωνίῳ αὐτῷ καὶ ἀτελευτήτῳ, δοθῆναι· ὡσαύτως δὲ καὶ βασιλείαν καὶ ἐξουσίαν. Ἐπεὶ οὖν

(α) Ματθ. ΚΗ', 19. (6) Ματθ. Ις', 19. (γ) Λουκ. Α', 32.

ὁμοίωμα τῆς βασιλείας Δαυὶδ ἔφερεν ὁ Χριστὸς, εἰκότως λέγει, Ὁ ἔχων τὴν κλεῖν τοῦ Δαυὶδ, πρὸς τὸ ἀνοῖξαι καὶ κλεῖσαι ἀνοῖξαι μὲν, τὸ δικαιῶσαι λέγων, καὶ κλεῖσαι, τὸ κατακρίναι· τῇ γὰρ θεῖα αὐτοῦ καὶ αἰδίῳ χρώμενος ἐξουσίᾳ, καὶ δικαιοῦ καὶ κατακρίνει. Ἰδοὺ, δέδωκα ἐνώπιόν σου.] Τῶν ἀγαθῶν ἡ θύρα ἀνεωγμένη δίδεται, ὡς ἐτοιμοτάτη καὶ ἀπ' αὐτῆς τῆς πρὸς τὰ κρείττω ῥοπῆς παρέχειν τὴν εἴσοδον πρὸς ἀπόλαυσιν. Διὸ καὶ ὁ Κύριος φάσκων, ὅτι ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἐντὸς ὑμῶν ἐστὶν (α), οἷον εἰ τῇ προθέσει παρεχομένη τοῦ βουλομένου, ὑπ' οὐδενὸς ἐμποδοστατεῖν οἴεται τὴν εἴσοδον. Καὶ τούτου νῦν ἡ ἐπαγγελία λιχνεύοντος τοὺς εἰσαγομένους πρὸς τὴν ἐγγείρσιν, τῶν πόνων ὑπολογιζομένη τὸ δυσχερές, καὶ τὴν εἴσοδον συμμετρομένη τοῖς μικρὰ δυνάμει τὸ εἰσιέναι προαιρουμένοις, ἐπειδὴν τὸν ἀποσπρευθέντα τοῖς εἰσιούσιν τῶν ἀγαθῶν ἐσμὸν τῇ ἀνεωγμένῃ θύρᾳ ἐμφανίσῃ, μηκέτι τῇ φροντίδι λυπεῖσθαι ἔξ τοῦ ὑπὸ τῶν ἀπόλαυσιν καταβαλλομένων ἐλκύεσθαι πόνων, ἀμεταστρεπτὶ δὲ τῶν πόνων ἀντέχεσθαι παραινεῖ, πάσης αἰρέσεως ἡδῶ τὸν διὰ ταῦτα κάματον λογιζομένους. Καὶ ὅτι ἐγκοπὸς ἡ τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν κληρονομία, τὸ ἐν εὐαγγελίοις θεῖον λόγιον ἱκανὸν παραστήσαι, διαστή, φάσκων, ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν (β). Ὅτι δὲ καὶ ὁ διὰ τοῦ κατάρξασθαι ἐγγλυκαίνων τὴν αἴσθησιν ἀφειδεῖν οἶδε τῶν πόνων, τὸ Δαυὶδ θεῖον πνεῦμα διδάσκει, γούσασθε, λέγων, καὶ ἴδετε, ὅτι χρηστὸς ὁ Κύριος (γ). Ἡ καὶ θύρα ἀνεωγμένη νοεῖται, ἡ τοῦ διδασκαλικοῦ κηρύγματος εἴσοδος· ἥ τις ἀνοιχθεῖσα, οὐ δύναται διὰ πειρασμῶν κλεισθῆναι, νικώσης τῆς προθυμίας τῶν εἰσιέναι ἐλομένων, διὰ τὸ κάλλιστον τῶν ἐναποκειμένων, τὸ τῶν πειρασμῶν ἐπίπονον. Ἐν οἷς, φησὶν, εἰ καὶ σοὶ σύμμετρος ἡ δύναμις, ἀλλ' οὖν παρ' ἐμοῦ ἡ ἀνεωγμένη

(α) Λουκ. ΙΖ', 21.

(β) Ματθ. ΙΑ', 12.

(γ) Ψαλμ. ΔΓ', 9.

δίδεται σοὶ θύρα· αὐτὸς δὲ καὶ ὑπὲρ δύνάμιν τὴν ὑποῦσάν σοι ἐκαρτέρησας διὰ τὸ ὄνομά μου. Οὐκ οὖν τῇ μικρᾷ δυνάμει σου παραμετρήσω τὴν ἀμοιβὴν, ἀλλὰ μεγαλοδωρία, ὡς ἔθος ἐμοί, μετελεύσομαι τὴν ἀντίδοσιν.

- 9 Ἰδοὺ, δίδωμι ἐκ τῆς συναγωγῆς τοῦ σατανᾶ τῶν λεγόντων ἑαυτοὺς Ἰουδαίους εἶναι, καὶ οὐκ εἰσὶν, ἀλλὰ ψεύδονται· ἰδοὺ, ποιήσω αὐτοὺς, ἵνα ἤξωσι καὶ προσκυνήσωσιν ἐνώπιον τῶν ποδῶν σου, καὶ γνῶσιν, ὅτι ἡγάπησά σε· ὅτι ἐτήρησας τὸν λόγον τῆς ὑπομονῆς μου, καὶ γὰρ σε τηρήσω ἐκ τῆς ὥρας τοῦ πειρασμοῦ, τῆς μελλούσης ἔρχεσθαι ἐπὶ τῆς οἰκουμένης ὅλης, πειράσαι τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς. Ἐρχομαι ταχύ· κράτει ὁ ἔχεις, ἵνα μη-
12 δεῖς λάβῃ τὸν στέφανόν σου. Ὁ νικῶν, ποιήσω αὐτὸν στύλον ἐν τῷ ναῷ τοῦ θεοῦ μου, καὶ ἔξω οὐ μὴ ἐξέλθῃ ἐκ· καὶ γράψω ἐπ' αὐτὸν τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ μου, καὶ τὸ ὄνομα τῆς πόλεως τοῦ θεοῦ μου, τῆς καινῆς Ἱερουσαλὴμ, ἡ καταβαίνει ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ θεοῦ μου, καὶ τὸ ὄνομά μου τὸ καινόν.
13 Ὁ ἔχων οὖς, ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

Τῆς ὁμολογίας, φησὶ, τῆς περὶ τοῦ ἐμοῦ ὀνόματος ἀντέκτισις ἔσται ἡ τῶν Ἰουδαίων ἐπιστροφή καὶ μετάνοια· οἱ τῆς πρὸς ἐμὲ αὐτῶν προσαγωγῆς τὸν ἐξ ἐμοῦ φωτισμὸν ἀνταλλάξονται τῶν ἐν τῷ κρυπτῷ τῆς καρδίας Ἰουδαίων, ἀλλ' οὐ τῶν ἐν τῷ φανερῷ, ὡς καὶ Παῦλος δοκεῖ (α), ἑαυτοὺς ἐπιδεικνύντων. Θρόνον δὲ τοῦ σατανᾶ, τὴν τῶν Ἰουδαίων λέγει συναγωγὴν, ὡς τῷ ψεύδει συγκροτούμενην· ἐπεὶ καὶ τοῦ ψεύδους πατὴρ ἀπὸ καταβολῆς κόσμου εἰδείχθη (β). Τούτους οὖν προσδράμεισθαι φησὶν, οὐ κατὰ τὸ τυχόν, ἀλλὰ μετὰ πολλῆς τῆς θερμότητος καὶ συντριβῆς· τοῦτο γὰρ αἰνίττεται τὸ πρὸς τοὺς πόδας προσ-

(α) Ῥωμ. Β', 28, 29.

(β) Ἰωαν. Η', 44.

κινῆσαι, καὶ ἐν ἐσχάτοις ἐλθεῖναι ταχθῆναι τῆς ἐκκλησίας. *Τὸν λόγον τῆς ἐπομογῆς μου.*] Οὐχ ὅτι αὐτὸς ὁ χρηματίζων ὑπέμεινέ τι, ἀλλὰ ὑπομονὴν ἐαυτοῦ τὴν δι' αὐτὸν καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν καρτερίαν τῆς πίστεώς φησιν· ὥσπερ καὶ ὅταν Δαυὶδ αἰτῇ τὸν θεόν· *Ἐκ προσώπου σου τὸ κρίμα μου ἐξέλθοι (α)*· ἀντὶ τοῦ, ἡ δι' ἐμέ σου δικαιοσύνη. *Κἀγὼ σε τηρήσω ἐκ τῆς ὥρας τοῦ πειρασμοῦ.*] Ὡραν πειρασμοῦ, ἢ τὸν ἐπὶ Δομετιανοῦ διωγμὸν λέγει, δεύτερον ὄντα μετὰ Νέρωνα, ὡς Εὐσεβίος· ἱστορεῖ ὁ Παμφίλου (1)· ὅτε καὶ αὐτὸς ὁ εὐαγγελιστὴς εἰς τὴν Πάτμον ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Δομετιανοῦ κατακρίθη· ἢ τὴν ἐπὶ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος ὑπὸ τοῦ Ἀντιχρίστου κατὰ τῶν χριστιανῶν ἐσομένην παγκόσμιον κίνησιν, ἀναιροῦντος τοὺς χριστιανούς. Τούτων οὖν ἀμφοτέρων ἐλευθεροῦν τοὺς ζηλωτὰς αὐτοῦ ὑποσχνέται, προαναπαύομένους διὰ τῆς ἐκ τῶν ἐντεῦθεν ἀναλύσεως, ἵνα μὴ ὑπὲρ τὴν δύναμιν πειρασθῶσι. Διὸ φησὶ καὶ ὁ Κύριος, *Ἐρχομαι ταχὺ. Μετὰ γὰρ τὴν θλίψιν ἐκείνην, ἔρχομαι ταχὺ*, ἀντὶ τοῦ, ἀνυπερθέτως· τοῦτο γὰρ τὸ ταχὺ σημαίνει, οἰονεῖ, Καταπόδας τῶν πειρασμῶν ἐνεργουμένων ἐλεύσομαι· διὸ καὶ παρεγγυῶ, κρατῆσαι τὸν θησαυρὸν τῆς πίστεως ἄσυλον, ἵνα μὴ ὁ τῆς ὑπομονῆς ἡμῶν ἀπόληται στέφανος. *Ἐν τῷ ναῶ τοῦ θεοῦ μου.*] Προεῖρηται, ὅτι τὸ, *θεοῦ μου*, οὐχὶ τῆς ἐν τῷ Χριστῷ ἐνθεωρουμένης θείας φύσεως ἀναιρετικόν, ἀλλὰ τῆς συνουσιώσεως παραστατικόν· τὸ γὰρ ἀδιάσπαστον εἶναι τὴν τῶν δύο φύσεων ἑνώσιν, θεότητός, φημι, καὶ ἀνθρωπότητος, ἐν τῇ κατὰ τὸν Κύριον Ἰησοῦν ὑποστάσει, καὶ μέχρις ἐννοίας ψιλῆς εἰ καὶ ἀσυγχύτως, παριστᾷ· ἀντιδιδόσκει γὰρ ἀλλήλοις ὑπὲρ κατὰληψιν ἀνθρωπίνην οἰκειωτικῶς τὰ θεῖα τοῖς ἀνθρωπίνους, καὶ τὰ ἀνθρώπινα, τοῖς θείοις ιδιώμασι. Στύλος δὲ ἐν τῷ ναῶ τοῦ θεοῦ οὗτος καθίσταται,

(α) Ψαλμ. Ις', 1. (1) Εὐσεβ. ἐκκλ. ἱστ. Βιβλ. Γ'. Κεφ. ΙΖ', ΙΗ' καὶ ΚΓ'.

ὑπερείδων τῇ περὶ αὐτὸν τοῦ θεοῦ ἀγαθοδορίᾳ καὶ τοὺς πρὸς συντελείαν τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ πίστεως ἀσθενέστερον διακειμένους, ἐφ' ὁμοίῳ προκόψαι καὶ αὐτοὺς διδασκαλικῶ χαρίσματι προτρέπομενος. *Ἐν τῷ ναῶ δὲ τοῦ θεοῦ, τοῦ διὰ παντὸς εὐφραίνεσθαι χάριν· τοῦτο γὰρ τὸ στύλον γενέσθαι ἐν τῷ ναῶ τοῦ θεοῦ.* Ὁ γὰρ νικητὴς τῶν ἐναντίων δυνάμεων, στύλος καὶ ἐδραίωμα καθίσταται τῆς ἀληθείας (α), αὐτὸς τε εὐφραινόμενος ἀμετατρέπτως, καὶ τοὺς ἄλλους ἐρείδων τοῦ μὴ ἐπ' ἀγαθῷ τῆς οἰκίας ἐκστῆναι ἑδρας. *Καὶ γράψω ἐπ' αὐτὸν τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ μου.*] Ἐπὶ τὸν νοητὸν στύλον, ὅς ἐστιν ὁ τοῖς θείοις προστάγμασιν εἰς ἔρεισμα τῶν ἀσθενεστέρων κατηρητισμένος, γραφῆναι φησὶ τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ, καὶ τὸ ὄνομα τῆς πόλεως Ἱερουσαλὴμ τῆς καινῆς· καινὴν Ἱερουσαλὴμ, καὶ τὸ ὄνομα αὐτῆς, καὶ τοῦ θεοῦ τὸ ὄνομα οὐκ ἄλλό τι λέγων, ἢ τὴν δόξαν, ἥτοι τὴν γνῶσιν, καθὼς καὶ ὁ Δαυὶδ· *Ὡς θαυμαστὸν τὸ ὄνομά σου ἐν πύσῃ τῇ γῇ (β)*, ἀντὶ τοῦ, ἡ τιμὴ, ἡ περὶ σοῦ γνῶσις. Ἐν ταῖς πλαζῖ τοιγαροῦν τῆς καρδίας τοῦ νοητοῦ στύλου γραφέντος τοῦ ὀνόματος τοῦ θεοῦ, ἡγουν, τῆς γνώσεως, τῆς δόξης, ὡσαύτως καὶ τῆς Ἱερουσαλὴμ· τοῦ μὲν τοῦ θεοῦ, ὡς ἅγιος, ὡς δίκαιος, καὶ ἀποδιδούς ἐκάστω κατὰ τὰ ἔργα, ὡς πάσης ἀγαθότητος πλήρης, καὶ ταιούτοις χαίρων θεράπουσι· τῆς Ἱερουσαλὴμ δὲ, ὡς θεοῦ σκῆνωμα ἀγαπητόν καὶ τοὺς αὐτῆς πολίτας πρὸς τὴν ἄνω παραπέμπουσα μητρόπολιν, ἢ τις κάτω Ἱερουσαλὴμ ὥσπερ μετοίκιον τῆς ἄνω καθίσταται, τοὺς τέως ἐνδiciaτωμένους ἐν αὐτῇ, οἰονεῖ γράμμασι χρωμένους, τῇ ἄνω ἐμβιώσει τὰ κάτω ρυθμιζοντας κατέχουσα. Τῇ καταλλήλῳ τοιγαροῦν ταύτῃ γραφῇ, τουτέστι, τῇ ἀνεπιλήστω μνήμῃ (τοιούτων γὰρ ἡ γραφὴ, ὡς μονιμώτερον τῶν γενομένων ἐκτελουμένη), τῆς τε τοῦ θεοῦ καὶ

(α) Α' Τιμ. Γ', 15.

(β) Ψαλμ. Η', 1.

τῆς ἀνω ἱερουσαλὴμ τῆς δόξης τὸ παράστημον κομιζόμενοι, πῶς οὐ θεῖοι τινες χρηματίζουσιν; Τὸ δὲ καιρὸν ὄνομα νοοῦμεν, τὸ ἐπιτιθέμενον τοῖς ἀγίοις, ὃ καὶ, πρὸς τῇ εὐφροσύνῃ τῆς θείας δωρεᾶς καὶ ἀπολαύσει τοῦ κάλλους τῶν ἀκηράτων ἀγαθῶν, ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι αὐτοῖς ἀν γινώριμον, καὶ τοῖς κατακληρόμένοις νῦν ἀδελφοῖς Χριστοῦ καὶ φίλοις καὶ θεράπουσι πρόκειται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Τὰ δηλωθέντα πρὸς τὸν τῆς Λαοδικέων ἐκκλησίας ἄγγελον.

- 14 Καὶ τῷ ἄγγέλῳ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ ἐκκλησίας γράψον· Τάδε λέγει ὁ Ἀμὴν, ὁ μάρτυς ὁ πιστὸς καὶ
- 15 ἀληθινός, ἡ ἀρχὴ τῆς κτίσεως τοῦ θεοῦ· Οἶδά σου τὰ ἔργα, ὅτι οὔτε ψυχρὸς εἶ, οὔτε ζεστός· ὀφελον
- 16 ψυχρὸς ἦς, ἢ ζεστός! Οὕτως, ὅτι χλιαρὸς εἶ, καὶ οὐ ζεστός, οὔτε ψυχρὸς, μέλλω σε ἐμέσαι ἐκ τοῦ
- 17 στόματός μου· ὅτι λέγεις· Ὅτι πλούσιός εἰμι, καὶ πεπλούτηκα, καὶ οὐδενὸς χρείαν ἔχω· καὶ οὐκ οἶδας, ὅτι σὺ εἶ ὁ ταλαίπωρος καὶ ὁ ἐλεεινός, καὶ πτωχὸς καὶ τυφλὸς καὶ γυμνός.

Τάδε λέγει ὁ Ἀμὴν.] Ἀμὴν ἐστὶ τὸ Ναί. Ναὶ οὖν ἐστὶν ἐν παντί τοῖς περὶ αὐτοῦ λεγομένοις, ἥτοι, ἀλήθεια, καὶ οὐδὲν ψεύδους ἐν αὐτοῖς. Ἡ ἀρχὴ τῆς κτίσεως τοῦ θεοῦ.] Ἀντὶ τοῦ, ἡ ἐκκλησία καὶ ἡ ἀρχὴ πάντων, ὡς κτισμάτων δεσποζούσα. Ἀρχὴ γὰρ τῆς κτίσεως, ἡ προκαταρκτικὴ αἰτία καὶ ἄκτιστος. Ἐπηρέαζε δ' ἀνίσως τῷ ῥητῷ τὸ θεομάχον τῶν Ἀρειανῶν ἐργαστήριον, ὡς τῷ Κυρίου Ἰησοῦ κτίσματος διὰ τούτων γνωριζομένου. Οὐ χρεὶ δὲ ταῖς τούτων παράθεσθαι κακουργίας, σκοποῦντας

εἴ τι τοιοῦτο καὶ ἐν ἑτέρᾳ κεῖται γραφῇ περὶ τούτου, ἐν ἧ ἡ τις ἐκ τῶν ὁμοίων κανονίζειν τὰ ὅμοια. Φησὶν οὖν Παῦλος, Κολοσσαεῦσι γράφων, περὶ τοῦ Χριστοῦ· Ὅς ἐστὶν ἀπαρχή, πρωτότοκος πάσης κτίσεως (α). κτίσεως πρωτότοκος, οὐ μὴν πρωτόκτιστος. Καὶ Δαυὶδ· Ἐκ γαστρὸς πρὸ ἑωσφόρου ἐγέννησά σε (β), ἀλλ' οὐκ ἔκτισά σε. Καὶ Σολομών· Πρὸ δὲ πάντων βουνῶν γεννᾷ με (γ). Ἐν δὲ τῷ, Κύριος ἔκτισέ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ (δ), τὸ, ἔκτισεν, ἀντὶ τοῦ, κατέταξεν, εἰληπται, ὡς καὶ ἐπὶ τοῦ, Ἴνα κτίσῃ τοὺς δύο εἰς ἓνα καιρὸν ἄνθρωπον (ε). καὶ ἐπὶ τοῦ· Καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοὶ ὁ θεός (ζ). Ὁ δέ γε Θεολόγος Γρηγόριος ἐν τῷ Περὶ τοῦ υἱοῦ λόγῳ τὸ μὲν, ἔκτισεν, ἐπὶ τοῦ νεορῶς ἐμψυχωμένου κυριακοῦ σώματος ἀκούει· τὸ δὲ, γεννᾷ, ἐπὶ τῆς θεότητος. Τοσούτοις οὖν μαρτυρίαις τῆς κτίσεως συγκροτουμένης, ἡ ἀρχὴ τῆς κτίσεως, ὡς ἐφθημεν εἰρηκότες, οὐκ ἄλλο, ἢ τὸ ἄρχον τῆς κτίσεως τοῦ θεοῦ δηλοῦν βούλεται, καθότι καὶ πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο (η). τούτῳ καὶ ἄρχειν τῶν ὑπ' αὐτοῦ δίδοται κτισμάτων, ἡγουν κατέστη, τοῦ εἰληφέναι καὶ τοῦ καταστήναι οὐκ ἐλάττωσιν εἰσηγούμενων οὐσίας καὶ δόξης. Ὅτι οὔτε ψυχρὸς εἶ, οὔτε ζεστός.] Ψυχρὸς, ὁ ἐστερημένος τῆς τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐνεργείας καὶ ἐπιφοιτήσεως· ζεστός δὲ, ὁ ζέων τῷ πνεύματι, ὡς καὶ Παῦλός φησι (θ). Χλιαρὸς δὲ, ὁ ἐν ἀμφοῖν ἀβέβαιος καὶ ἐπαμφοτερίζων· ὃς μετουσίας μὲν ἔλαβε πνεύματος ἁγίου διὰ τοῦ βαπτίσματος· ἔσθесе δὲ τὸ χάρισμα τὸ ζωοποιῶν τὴν ψυχὴν, τῇ τῶν παρόντων φροντίδι καταρρέθυμίσας. Διὸ καὶ περὶ τοῦ θείου Πνεύματος Παῦλος φησί· Τὸ πνεῦμα μὴ σβέννυτε (ι). Ἐπεὶ οὖν σὺ τοιοῦτος, καὶ ζέσας τῷ πνεύματι διὰ τοῦ βαπτίσματος, ἀπεψύχθης διὰ ῥαθυμίαν ὑστερον, σεαυτῷ τὰς τῆς σωτηρίας ἐλπίδας

(α) Κολοσ. Α', 15.

(β) Ψαλμ. ΡΘ', 3.

(γ) Παροιμ. Η', 25.

(δ) Παροιμ. Η', 22.

(ε) Ἐφεσ. Β', 15.

(ζ) Ψαλμ. Ν', 11.

(η) Ἰωαν. Α', 3.

(θ) Ῥωμ. ΙΒ', 11.

(ι) Α' Θεσ. Ε', 19.

ἐξέκοψας, καταγνούς· τῆς αἰρεθείσης σοι πίστεως. Ἐν ἔργοις μὲν γὰρ οὐκ ἀπογνωστέα ἡ μεσότης· ὡς ὁ νόμιμος γάμος, μέσος ὢν παρθενίας καὶ πορνείας, οὐκ ἀπόβλητος· ἐν δὲ τῇ πίστει, τὸ μέσον καὶ χλιαρὸν ἀδόκιμον καὶ ἀσύστατον. Διόπερ ὁφείλου ἡ γὰρ ἡς, τουτέστιν, ἀμέτοχος καθάπαξ χάριτος· θείου βαπτίσματος, καὶ ἀβάπτιστος, καὶ μὴ χλιαρὸς. Ὁ μὲν γὰρ μὴ ποτὶ δεξιόμενος τὴν τοῦ πνεύματος διὰ βαπτίσματος χάριν, ἐν ἐλπίσιν ἐνστρέφεται τοῦ ποτὶ δεξιῶσθαι τὰ σωτήρια ἑαυτοῦ· ὁ δὲ χλιαρὸς, ὡς ἤδη παρεθέμεθα, μικρὸν πρὸς τῇ ζήσει καὶ τὸ ποτὶ βαπτισθῆναι ἀσφάληται. *Μέλλω σε ἐμέσαι.*] Τῇ μεταφορᾷ τοῦ χλιαροῦ δεόντως ἐχρήσατο, ὁ καὶ ἱατρῶν παῖδες εἰς ἔμετον ἐρεθίζειν παραλαμβάνουσιν· ὅθεν καὶ τοῖς δυσμετεοῦσιν, ὕδατος χλιαροῦ ἀποφορᾷ τὸν ἔμετον ἀνασοδοῦσι. Τοῦτο καὶ νῦν φησὶν, ὅτι *μέλλω σε* ὡς ἐδελευκτὸν ἐρεθίμα *ἐμέσαι*, τουτέστι, διὰ λόγου στόματος μου ἀπόβλητον τῆς ἐμῆς οἰκειότητος καταστῆσαι. Καὶ τίς ἡ τούτου αἰτία; Ὅτι ἐπὶ πλούτου ἀδελφὰς ἐλπίσας, καὶ τὸν σπέρρον τοῦ θείου λόγου ἀποπνίξας ταῖς ἀκάνθαις (α), οἰοῖται τοῖς πειρασμοῖς τοῦ προσκαίρου τούτου πλούτου καὶ εἴου (β), τὴν πατρικὴν σου καὶ διαιωνίζουσιν ἡγνότηας πτωχείαν. *Ὅτι πλοῦσι εἰμι, καὶ πεπλούτηκα.*] *Πλούτῳ* φησὶ τὸν γήινον πλούτον. Καὶ οὐκ οἶδας. Ἀγνοεῖς, ὅτι σὺ εἶ ὁ ταλαιπωρῶν ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις· διὸ καὶ ἐλέους ἄξιός εἰ, ὡς ἐξ ὕψους τῶν ἀρετῶν ἐκπεσὼν, σκοτοδινία περὶ τὴν ἐκλογὴν τῶν κραιπτόνων αὐτοῦ, καὶ γυμνωθεὶς τῆς τέως περιστελλούσης σε θείας δόξης.

18 Συμβουλεύω σοι ἀγοράσαι χρυσίον παρ' ἐμοῦ πεπυρωμένον ἐκ πυρός, ἵνα πλουτήσῃς· καὶ ἱμάτια λευκά, ἵνα περιβάλλῃ, καὶ μὴ φανερωθῇ ἡ αἰσχὺν τῆς γυμνότητός σου· καὶ κολλύριον, ἵνα ἐγχαρίσῃ
19 τοὺς ὀφθαλμούς σου, ἵνα βλέπῃς. Καὶ ὄσους (1)

(α) Ματθ. ΙΓ'. 7. 22. (β) Α' Τιμ. 5', 9.
(γ) Παρ' ἑλπίδας· Ἐγὼ εἶμι.

ἐὰν φιλῶ, ἐλέγχω καὶ παιδεύω· ζήλωσον οὖν, καὶ
20 μετανόησον. Ἰδοὺ, ἔστηκα ἐπὶ τὴν θύραν, καὶ κρούω· ἐάν τις ἀκούσῃ τῆς φωνῆς μου, καὶ ἀνοίξῃ τὴν θύραν, εἰσελεύσομαι πρὸς αὐτόν, καὶ δειπνήσω μετ'
21 αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς μετ' ἐμοῦ. Ὁ νικῶν, δώσω αὐτῷ καθίσαι μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ θρόνῳ μου, ὡς καὶ γὰρ ἐνίκησα, καὶ ἐκάθισα μετὰ τοῦ πατρός μου ἐν τῷ
22 θρόνῳ αὐτοῦ. Ὁ ἔχων οὖς, ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

Εἰ πλουτήσῃς, φησὶ, βούλει, τὸν ὄντως πλούτον κτῆσαι παρ' ἐμοῦ, τοῦ πλουτίζειν εἰδότος τὰ μένοντα. Κτήσῃ δὲ διαπύρῳ προθέσει τὰ λόγια Κυρίου τὰ ἀγνά, τὰ πεπυρωμένα ἐπταπλασίως (α). Τίνα δὲ ταῦτα; Ὁ διδασκαλικὸς καὶ θεῖος λόγος, ὃς οὐ μάτην, οὐδὲ διακένως πρόεισιν εἰς τοὺς διδασκομένους, ἀλλ' ἐκ τοῦ πρότερον διαπύρῳ σπουδῇ τὸν διδάσκοντα εὐπορήσῃ. Ἐπιδεικνυμένην γὰρ πίσιν ἀπαγγελεῖ δίκαιος (β)· καὶ ὁ ἀγαθὸς ἔμπορος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας ἐκφέρει παλαιὰ καὶ νέα (γ)· ἐκ μὲν τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν τῶν κατορθωμάτων κομίζων τὰ μείζονα ὑποδείγματα· ἐκ δὲ τῶν νέων καὶ τῶν αὐτῷ πεπονημένων διαπύρῳ ζήσει, τὰ κατορθώματα. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ τοιαῦτα πλουτεῖν οὐκ ἄνευ τῆς ἀνωθεν τινι περιγίνεσθαι ῥοπῆς, διὰ τοῦτό, φησὶν ὁ χρηματίζων, παρ' ἐμοῦ. Ὁ πλούτος δὲ, ἱματίων περιβολή, περιστέλλειν ἔχουσα τὴν ἀσχήμονα τῶν ἀρετῶν γύμνωσιν· καὶ οὐχ ἀπλῶς περισέλλουσα, ἀλλὰ μετὰ δόξης πομπικῆς τὴν ἐπὶ τῇ νίκῃ τῇ κατὰ τῶν ἀντιπάλων δαιμόνων θρίαμβον ἐξανύουσα. Καὶ κολλύριον.] Πρὸς τὸν ἀμβλυώττοντα περὶ τὸ τοῦ Κυρίου νοητὸν φῶς, τοὺς καταλλήλους ὀφθαλμοὺς περιχρίσαι, τὸ πρόσταγμα. Ἔστι δὲ τοῦτο ἡ διὰ μετανόας πρόσδος συμβουλευομένη. Ἡ τὸ κολλύριον τὴν ἀκτῆμοσύνην παρίστησιν· εἰ γὰρ τὰ δῶρα ἐκτυφλοὶ ὀφθαλμοὺς βλέπόν-

(α) Ψαλμ. ΙΑ', 7. 12', 31. (β) Παροιμ. ΙΒ', 17. (γ) Ματθ. ΙΓ'. 52.

των (α), τούτους πάντως ἀνοίξει τὸ ἀδωροδόκητον. Καὶ ὅσους ἐὰν φιλῶ, ἐλέγχω καὶ παιδεύω.] Καὶ εἰκότως· ὁ γὰρ ἀγαπῶν, ἐπιμελῶς παιδεύει· ὁ καὶ τῆς ὑπερβαλλούσης χρηστότητος τοῦ Κυρίου περὶ τοὺς ἀπειθεῖς τεκμήριον. Τοῦτου δὲ τοῦ πλούτου ἐνέχυρον ἡ ἀγάπη τοῦ μετιόντος τοὺς τιμωρίας αἰτίους. Καὶ τίς ἡ παιδεία; Ζηλοῦν τὰ κρείττονα τῶν ἐπιτηδευμάτων, καὶ μετανοῖα καὶ μεταγνώσει, οἰονεὶ μεταθέσει, τῶν ἐμπροσθεν ἀμαρτημάτων, τὸν ζῆλον, ἥτοι τὴν μίμησιν, ἐπαναλαμβάνεσθαι τοὺς πρὸς παιδείαν ἐξ ἀμαθίας ἀποκλίναντας. Καὶ τίς ἡ ἐκ φιλανθρωπίας ἀντίδοσις; Ἡ ἐπὶ τὴν θύραν ἀπραγμάτευτος προσεδρεύει. Θύραν δὲ ἐφεξῆς τὴν καρδίαν λέγει τῶν πρὸς μετάνοιαν προσκαλουμένων· οἷς ἀνοίξαι τῷ σωτηρίως αὐτὴν κρούοντι, καὶ τὰ ἐπόμενα, τοῦ πρῶτου καὶ ἀγαθοῦ δαιτυμόνος εἰσόδῳ, ἐπιδαψιλευθήσεται. Ἰδοὺ, ἔστηκα ἐπὶ τὴν θύραν, καὶ κρούω.] Ἀβιάστis, φησιν, ἡ ἐμὴ παρουσία· τὴν θύραν τῆς καρδίας κρούω, καὶ τοῖς ἀνοίγουσιν ἐπὶ τῇ ἐαυτῶν σωτηρίᾳ συνευφραίνομαι. Τροφὴν γὰρ καὶ δειπνον, τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων ἔχημαι, τρεφόμενος ἐφ' οἷς αὐτοὶ τρέφονται, καὶ τὸν λιμὸν τοῦ ἀκοῦσαι λόγον Κυρίου, καὶ τὸν σκότον τῆς πλάνης ἀποφεύγουσιν. Ὁ ρικῶν, δώσω αὐτῷ.] Εἴρηται ἥδη, ὅτι ἡ ἑλληνικὴ παιδεία τὴν τοιαύτην σύνταξιν τοῦ λόγου, καὶ τὸν τοιοῦτον εἰρμόν τῆς φράσεως, σολοικισμὸν καλεῖ, οὗ ἐπ' ἑλαττον τῇ ἐκκλησίᾳ φροντίς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Περὶ τῆς δραθείσης αὐτῷ θύρας ἐν τῷ οὐ-

ρανῶ, καὶ τοῦ θρόνου, καὶ τῶν κδ' πρεσβυτέρων, καὶ τῶν ἐξῆς δειχθέντων.

ΚΕΦ. IV. 1, Μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ἰδοὺ, θύρα ἀνεωγμένη ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἡ φωνὴ ἡ πρώτη, ἣν ἤκουσα ὡς σάλπιγγος λαλούσης μετ' ἐμοῦ, λέγουσα· Ἀνάβα ὧδε, καὶ δεῖξω σοι, ἃ δεῖ γενέσθαι μετὰ ταῦτα. 2 κα. Καὶ εὐθέως ἐγενόμην ἐν πνεύματι·

Οὐκ ἐπειδὴ αἰσθητὴν θύραν ἐώρακεν ἐν οὐρανῷ ἀνεωγμένην κατὰ καιρὸν καὶ κλεισμένην, ταῦτα διέξεισιν· ἀλλ' οὕτως ὥφθη τῷ εὐαγγελιστῇ, ὡς ἂν διὰ θύρας ἀνεωγμένης τὰ ἔνδον ἐπάναγκας καθορᾶσθαι. Καὶ φωνὴν, φησιν, ἤκουσα· ἥτις ὡς σάλπιγξ ἠχήσασα, Ἀνάβα, φησὶν, ὧδε· τὸ δὲ, Ἀνάβα ὧδε, οὐ τὸ ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ ἀνελθεῖν, ἀλλὰ τὴν διάνοιαν μετεωρίσαι ἀπὸ τῶν περιπεζίων καὶ ἀνθρωπίνων καὶ ἐν οὐρανῷ γενέσθαι. Ἀλλ' οἱ μάλιστα τὸ ἡγεμονικὸν τυπούμενοι διὰ καθαρότητα τῶν ἀπὸ τοῦ ἐνύλου εἰὼς κηλίδων, τῶν ἀξιούτων τούτων καὶ τῶν τοιούτων τυγχάνουσι θεαμάτων. Καὶ ἡ φωνὴ ἡ πρώτη, ἣν ἤκουσα.] Καὶ τοῦτο παρὰ τὴν τοῦ λόγου σύνταξιν· καὶ διὰ τί, εἴρηται ἤδη. Ἐχρῆν γὰρ οὕτω λέγειν· Καὶ ἡ φωνὴ τοῦ λαλοῦντος μετ' ἐμοῦ, Ἀνάβα ὧδε, ἔλεγεν. Οὕτω γὰρ ἂν προήχθη ἀρμολόντως.

- 2 Καὶ ἰδοὺ, θρόνος ἔκειτο ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τὸν
- 3 θρόνον καθήμενος· καὶ ὁ καθήμενος ὅμοιος ὁράσει λίθῳ ἰάσπιδι καὶ σαρδίῳ· καὶ ἔρις κυκλόθεν τοῦ
- 4 θρόνου, ὁμοία ὁράσει σμαραγδίνῳ· καὶ κυκλόθεν τοῦ θρόνου, θρόνοι εἰκοσιτέσσαρες· καὶ ἐπὶ τοὺς θρόνους τοὺς εἰκοσιτέσσαρας πρεσβυτέρους (1) καθημένους, περιβεβλημένους ἐν ἱματίοις λευκοῖς· καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν στεφάνους χρυ-
- 5 σοῦς. Καὶ ἐκ τοῦ θρόνου ἐκπορεύονται ἀστραπαὶ,

(1) Καὶ ἐπὶ τοὺς θρόνους εἶδον τοὺς εἰκοσιτέσσαρας πρεσβυτέρους.

καὶ φωναί, καὶ θροναί· καὶ ἑπτὰ λαμπάδες πυρὸς καίόμεναι ἐνώπιον τοῦ θρόνου, αἱ εἰσιν ἑπτὰ πνεύματα τοῦ θεοῦ.

Τῷ πνεύματι, φησί, τυπωθεὶς τὸ ἡγεμονικόν, *θρόνον* ἰθεασάμεν· δι' οὗ δηλοῦται ἢ ἐν τοῖς ἁγίοις ἀνάπαυσις τοῦ θεοῦ· αὐτοῖς γὰρ ἐνθρονίζεται, ὡς χωρητικοῖς οὖσι τῶν θείων ἐμφάσεων. *Ὁμοιος ὁράσει λίθῳ ἰάσπιδι καὶ σαρδίῳ.*] Ἐπειδὴ δὲ τὸν πᾶν τὸν ὁραθέντα ἐνταῦθα παρίησι, σωματικὸν αὐτῷ χαρακτῆρα οὐ περιτίθουσιν, ὥσπερ τῷ υἱῷ ἐν τῇ προτέρᾳ αὐτοῦ ὀπτασίᾳ· ἀλλὰ τιμίῳ αὐτὸν λίθῳ ἀπεικάζει· τῆς μὲν ἰάσπιδος, ὡς χλοερᾶς οὖσης, σημαίνουσῃς τὸ ἀειθαλὲς ὁμοῦ καὶ φερέσειον, καθὼ ἐκζηταί. *Καὶ χλόην τῇ δουλείᾳ τῶν ἀνθρώπων* (α)· πᾶν γὰρ σπέρμα χλοοφορεῖ πρὸς τροφήν τοῖς ζῶσιν ὑπὸ θεοῦ τεταγμένον. *Ἰασπις* δὲ καλεῖται, ὅτι ὁμοία ἰῷ ἀσπίδος. *Σαρδίῳ* δὲ ὁμοιος, διὰ τὸ φοβερόν τοῦ θεοῦ· πυροειδὲς γὰρ τὸ σάρδιον. Ἐπειδὴ γὰρ τὸ κατ' ἀρχὰς χρῆσθαι τῇ δικαιοκρίσει τὸν θεόν, οὐ φορητὸν, εἰκότως τοῦ ἀνεξικτάκου καὶ ἀγαθοῦ τὸ σάρδιον δαίγμα παρέχει, ὡς τοῦ φοβεροῦ καὶ τοῦ πυροειδοῦς, ὡς φασι, λίθου· ὃν οὐ μόνον φοβερόν φασιν εἶναι θηρίοις καὶ φάσμασιν, ἀλλὰ καὶ θεραπευτικὴν τῶν ἐπιφυομένων τῷ σώματι ἡμῶν ἀλγεινῶν ἔχειν δύναμιν. Λέγει γὰρ ὁ μέγας Ἐπιφάνιος (1), ἱατρεύειν αὐτὸν οἰδήματά τε καὶ τὰς ἀπὸ σιδήρου πληγὰς ἐπιχρίομενον. Ἐπισημαντέον δὲ, ὡς ἡ τῶν λίθων ἐνταῦθα παράληψις, οὐ τοῦ τιμίου χάριν, ἀλλὰ τὸ ἐκ τῆς χροᾶς σημαίνόμενον ἔσχεν. *Καὶ ἱρίς κυκλόθεν τοῦ θρόνου.*] Ἡ μὲν αἰσθητὴ ἱρίς, ἣν ἡ θεία Γραφὴ *τόξον* καλεῖ, ἥνικα φάσκει, *Τὸ τόξον μου τίθημι ἐν τῇ νεφέλῃ* (6), ἐκ τῆς ἀντανακλάσεως τοῦ ἡλίου συνίσταται, ὅταν ἐν παχύτητι νέφους ὑδατώδους ἀπολυφθέντος, ἀντιφράσσεται μὲν αὐτὸ τὸ φῶς τὴν ἑαυτοῦ ἐκπομπὴν διὰ τοῦ

(α) Ψαλμ. ΡΓ', 14.

(1) Ἐν τῷ περὶ τῶν 1Β' λίθων.

(6) Γεν. Θ', 13.

νέφους, ποικίλῃν δὲ καὶ παντοειδῇ φαντασίᾳ χροίῳ ὑποβάλλεται. Κἀκεῖνη μὲν τοιαύτη ἡ ἱρίς. Ἡ δὲ γε τὸν θρόνον περικυκλοῦσα, μονοειδὲς σμαραγδιζούσα. *Ἰρίων* δὲ ἐκκληκεν αὐτήν, ἀπὸ τῆς παρ' ἡμῖν ἱρίδος ποικιλοχρωμάτου, ὡς ἂν τὸ διάφορον τῶν θείων ἀγγέλων τῆς ἀγαθοεργοῦς ἐννοήσωμεν λειτουργίας· ὧν τὸ διάφορον εἰς μίαν ἐνεργητικὴν ἀποτελευτᾷ χρείαν, κατὰ μίμησιν τοῦ δεσπότη· ἐπεὶ καὶ τούτου τὸ πάντροπον καὶ εὐεργετικόν, ἢ χλοάζουσα τῆς ἰάσπιδος λίθου χροιά παραδελούον ἐβούλετο, τῷ πρᾶσιῳ εἶδει τῆς σμαράγδου λίθου ὁμοιουμένη. *Θρόνοι εἰκοσιτέσσαρες.*] *Θρόνον*, οὐκ ἄλλο τι ἐνταῦθα χρῆνοϊν, εἰ μὴ τὸ φιλότιμον πρὸς ἐργασίαν τῶν θείων προσταγμάτων. Μόνως γὰρ ἂν οὕτως παρασκευασθεῖσα ψυχὴ, ὄχημα θεῖον ἔστιν ἐφάμιλλον τῶν Χερουβείμ. *Πρεσβυτέρους καθήμενους.*] Περὶ τοῦ ἀριθμοῦ δὲ τῶν εἰκοσιτεσσάρων πρεσβυτέρων ὧδ' ἂν θεωροῖτο. Ἡ ὑπεράρχιος καὶ ὑπέρθεος παναγία Τριάς, τὸν ἑβδοματικὸν ἀριθμὸν, ὃν καὶ σύστοιχον τῷ ὁρατῷ αὐτῆς συστήματι τούτῳ ἔθετο, κατ' ἀρχὰς κατὰ τὸ ἀνεξερεύνητον τῆς ἑαυτῆς σοφίας βάθος ἰσαρίθμως ἑαυτῇ ἀνελίζασα, τὸν εἰκοσιτέσσαρα ἀριθμὸν ὑπέφηνε. Τριάκις γὰρ ἑπτὰ, εἴκοσι καὶ ἓν ἀποσωρεύει, τοῦ ἀπολειπομένου ποσοῦ τοῦ εἴκοσι καὶ τέσσαρα ἀριθμοῦ, ὅς ἐστιν ὁ τρία, τῇ παντουργῷ θείᾳ Τριάδι ἀνατεθέντος· διὸ καὶ ὁ ἑβδομος ἀριθμὸς, τριαδικῶς ἀνελιχθεὶς, μετὰ τοῦ ἀνελιχθῆναι τριαδικοῦ τὸν εἰκοσιτέσσαρα ἀπετέλεσεν. Ἰσαρίθμοι δὲ τοῖς θρόνοις οἱ καθήμενοι, καὶ πρεσβύτεροι, οὐ νεώτεροι· ἐπεὶ καὶ ἡ ἐπαγγελία τῆς κληρονομίας πρεσβυτάτη, ὡς πρὸ καταβολῆς κόσμου προητοιμασμένης ἡμῖν βασιλείας (α). Πάντως δὲ τοῖς πρὸ καταβολῆς κόσμου τὸ ἐπαθλον ἔχουσιν ἐτοιμασθῆν, οὐχ ὡς νεωτέροις, ἀλλ' ὡς ἐγγηράσασαι τοῖς θείοις προσταγμασι δίδοται ἡ αἰώνιος βασιλεία. Χρυ-

(α) Ματθ. ΚΕ', 34.

σοὺς δὲ φησι τοὺς στεφάνους· οὐδὲ γὰρ εἶχέ τι χρυσοῦ τιμαλ-
 ρίστερον τοῖς ἐν τῷ παρόντι βίῳ ἐνστροφόμενοις ὑποτίθεσθαι
 πρὸς ἐνταυτῇ γνῶσιν. *Καὶ ἐπὶ τὰ λαμπάδες πυρὸς καιόμεναι.*] *Τὰς ἐπὶ τὰ λαμπάδας, αὐτὸς ἡρμήνευτεν ἐπὶ τὰ πνεύματα· ἃ*
τινα, ἔτσι ὡς Ἡσαΐας, τὰ θεῖα τοῦ πνεύματος χαρίσματα,
οἶον, σοφία, ἰσχύος, βουλῆς, καὶ τὰ τούτοις ἐξῆς (α), δεῖ νοεῖν·
ἢ, ὡς Εἰρηναῖος καὶ Κλήμης ὁ στρωματεὺς, τὰ λειτουργικὰ
καὶ τῶν ἄλλων ἐξέχοντα ταχυμάτων. *Ἐπὶ μὲν, διὰ τὴν ἐφο-*
ρεῖν τοῦδε τοῦ κόσμου, τοῦ τῷ ἐβδόμῳ συστοίχου ἀριθμοῦ·
καιόμεναι δὲ, διὰ τὸ ἀνένδοτον καὶ δικηκεὲς τῆς περὶ τὸ θεῖον
ἀρχιστείας· τοιοῦτον γὰρ καὶ τὸ πῦρ τοῦτο τὸ ἐνυλον, ἀδια-
λείπτως φωτίζον καὶ φλέγον· διὸ καὶ ὁ προφήτης φησὶν· Ὁ
πειδὴ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ, πνεύματα, καὶ τοὺς λειτουργ-
οὺς αὐτοῦ, πυρὸς φλόγα (β).

- 6 Καὶ ἐνώπιον τοῦ θρόνου ὡς θάλασσα ὑαλίνῃ, ὁμοία
 χρυστάλλῳ· καὶ ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου καὶ κύκλῳ
 τοῦ θρόνου τέσσαρα ζῶα, γέμοντα ὀφθαλμῶν ἑμ-
 7 προσθεν καὶ ὀπισθεν. Καὶ τὸ ζῶον τὸ πρῶτον, ὁ-
 μοιον λέοντι, καὶ τὸ δεύτερον ζῶον, ὁμοιον μόσχῳ,
 καὶ τὸ τρίτον ζῶον, ἔχον πρόσωπον ἀνθρώπου,
 καὶ τὸ τέταρτον, ὁμοιον ἀετῷ πετομένῳ.

Θαλάσση ἀπεικάζει τὸ κατενώπιον τοῦ θρόνου, τὸ ἄπειρον
 καὶ ἀνείκαστον πλῆθος τῶν κυκλουσῶν τὸν θρόνον τοῦ θεοῦ
 θεῶν δυνάμεων σημαίνων· ὁ καὶ Δανιὴλ διὰ τοῦ χιλιακοῦ
 καὶ μυριαδικοῦ ἀριθμοῦ περιστᾶν βούλεται (γ). Ἡ δὲ ὑαλίνη
 καὶ χρυστάλλεινός θάλασσα, τὴν διαύγειαν τῶν ἀσωμά-
 των φύσεων σημαίνει, καὶ τὸ τῆς ἀγγελικῆς ζωῆς χαρακτηρίζει.

(α) Ἡσ. ΙΑ', 2.

(β) Ψαλμ. ΡΓ', 4.

(γ) Δανιὴλ. Ζ', 10.

ἀτάραχον, ἅτε ἀκινήτως ὡς ὕαλος πεπηγυῖα καὶ κρύσταλ-
 λος, τῷ μὲν μιᾷ κηλίδι σκοτουμένη πρὸς ἀνοήτους περι-
 σπᾶσθαι κλονήσεις. *Τέσσαρα ζῶα γέμοντα ὀφθαλμῶν.*] Ταῦ-
 τα τὰ τέσσαρα ζῶα τινές, καὶ τὰ τέσσαρα εὐαγγέλια καὶ
 τὰς τέσσαρας γενικὰς ἀρετὰς ἐξέλαβον· τοῦ μὲν λέοντος
 δηλοῦντος τὴν ἀνδρείαν, καὶ τὸ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγέλιον,
 ὁ καὶ Εἰρηναῖος ὁ Λουγδούνου ἁγίος φησι τῆς προκινῶν βασι-
 λείας εἶναι δηλωτικὸν διὰ τοῦ, *Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος*· τοῦ δὲ
 μόσχου, τὴν δικαιοσύνην, ἅτε τοῖς οἰκείοις ἀρκουμένου πόνοις,
 καὶ τὸ κατὰ Λουκᾶν εὐαγγέλιον, ὡς νομικῶς καὶ ἱερατικῶς τὸν
 Χριστὸν γενεαλογῆσαν· τοῦ δὲ ἀετοῦ, τὴν σωφροσύνην· ταύτην
 γὰρ φιλεῖν μαρτυρεῖται τοῦτο τὸ ζῶον· καὶ τὸ κατὰ Μάρκον εὐαγ-
 γέλιον, σύντομον ὄν, καὶ ἀπὸ τοῦ προφητικοῦ πνεύματος ἀρξά-
 μενον· τοῦ δὲ ἀνθρώπου, τὴν φρόνησιν, καὶ τὸ κατὰ Ματ-
 θαῖον εὐαγγέλιον, ὡς φύσει καὶ οὐ νόμῳ κηρύξαν τὴν τοῦ Χρι-
 στοῦ γέννησιν. Ἰσως δὲ διὰ τούτων καὶ ἡ οἰκονομία τοῦ Χρι-
 στοῦ δηλοῦται· διὰ τοῦ λέοντος, ὡς βασιλέως· διὰ τοῦ μόσχου,
 ὡς ἱερέως, μᾶλλον δὲ καὶ ἱερέου· διὰ τοῦ ἀνθρώπου, ὡς δι' ἡμᾶς
 ἀνδρωθέντος· διὰ δὲ τοῦ ἀετοῦ, ὡς χορηγοῦ τοῦ ζωοποιοῦ Πνεύ-
 ματος, τοῦ ἐπὶ πάντας ἡμᾶς ἄνωθεν καταπτάντος. Ἡ ὅτι διὰ τῶν
 τεσσάρων τούτων ζώων, ἢ ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων, πυρὸς,
 ὕδατος, γῆς, ἀέρος, σύγκρατος κτίσις τῆς ἐποψίας τοῦ θεοῦ
 τυγχάνει, ὡς τούτων τῶν ὁραθέντων ζώων εἰς ὑποτύπωσιν ἀνα-
 φερομένων τῶν κοσμικῶν στοιχείων, λέοντος μὲν, διὰ τὸ θυ-
 μικὸν καὶ θερμὸν, εἰς τὸ πῦρ· μόσχου δὲ, διὰ τὰ περὶ τὴν
 γῆν ἔργα, εἰς τὴν γῆν· ἀνθρώπου δὲ, εἰς τὸν ἀέρα· οὐράνιον
 γὰρ καὶ μετάρσιον κτίσμα ὁ ἄνθρωπος διὰ τὴν τοῦ νοῦ λεπτό-
 τητα· ἀετοῦ δὲ, εἰς τὸ ὕδωρ· ἐξ ὕδατων γὰρ ἡ γέννησις τοῖς
 πτηνοῖς.

- 8 Καὶ τὰ τέσσαρα ζῶα, ἐν καθ' ἑνὲν αὐτῶν ἔχον ἀνὰ πτε-
 ρυγας ἐξ κυκλόθεν, καὶ ἔσωθεν γέμοντα ὀφθαλμῶν.

- καὶ ἀνάπαυσιν οὐκ ἔχουσιν ἡμέρας καὶ νυκτός, λέγοντες (1). Ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος Κύριος ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ὁ ᾧ καὶ ὁ ὢν καὶ ὁ ἐρχόμενος.
- 9 Καὶ ὅταν δῶσι (2) τὰ ζῶα δόξαν καὶ τιμὴν καὶ εὐχαριστίαν τῷ καθημένῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου, τῷ ζῶντι
- 10 εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, πεσοῦνται οἱ εἰκοσιτέσσαρες πρεσβύτεροι ἐνώπιον τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου, καὶ προσκυνήσουσι τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, καὶ θαλοῦσι τοὺς στεφάνους
- 11 αὐτῶν ἐνώπιον τοῦ θρόνου, λέγοντες· Ἄξιός ἐστι, ὁ Κύριος καὶ ὁ θεὸς ἡμῶν, ὁ ἅγιος, λαβεῖν τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὴν δύναμιν· ὅτι σὺ ἔκτισας τὰ πάντα, καὶ διὰ τὸ θέλημά σου ἦσαν καὶ ἐκτίσθησαν.

Εἰπὼν τὰ τέσσαρα ζῶα, τὰ τὸν θρόνον κυκλοῦντα, καὶ τὸ εἶδος ἐκάστου διεξελθὼν, δ καὶ ἡμεῖς, ὡς ἐφικτὸν ἡμῖν, κατὰ τὸ κατ' ἀξίαν δοθὲν χάρισμα, παρεθέμεθα, ὅτι τὸ προνοητικὸν περὶ πᾶσαν τὴν περίγειον αὐτοῦ κτίσιν παριστῶντός ἐστι τοῦ θεοῦ· διὸ καὶ τέσσαρα ζῶα ἰσάριθμα τῇ τετρακτύϊ τῶν ποιότητων, δι' ὧν τὰ στοιχειώδη σώματα ὑπέστη τοῦδε τοῦ ὕλικου κόσμου· νῦν καὶ τὸ τῆς λειτουργίας αὐτῶν παρίστησιν, δ καὶ Δαυὶδ παρίστησι διὰ τοῦ· *Δυνατοὶ ἰσχυροὶ, ποιοῦντες τὸν λόγον αὐτοῦ, τοῦ ἀκοῦσαι τῆς φωνῆς τῶν λόγων αὐτοῦ* (α). οἶνει, οὐκ ἔφθη τὸ πρόσταγμα τὴν συντέλειαν τοῦ προτεταγμένου, ἀλλ' ἐξ αὐτῆς τῆς ἐντολῆς ἠνύσθη τὸ βούλημα. Τὸ τάχος δὲ διὰ τῶν ἑξ πτερύγων κατανύεσθαι φησὶν ἐκάστῳ· τοῦτο γὰρ ἐνυποφαίνει, ἵνα μὴ τις, τὰς ἑξ πτέρυγας ἀκούσας, κοινῇ ταύτας προσεῖναι νομίσῃ. Τὸ δὲ, *κυκλόθεν*, οὐ τῶν πτερύγων, ἀλλὰ τῶν τεσσάρων ζώων τὴν στάσιν ἐμφαίνει, ὅτι μὴ στοιχεῖδόν, ἀλλὰ κυκλική

(1) Παρ' ἄλλοις, λέγοντα.

(2) Παρ' ἄλλοις, δῶσθε, ἢ, δῶσθε.

(α) Ψαλμ. PB', 20.

ἦν. Τῶν δὲ πτερύγων ὁ ἀριθμὸς, τὸ τέλος αἰνίττεται τῆς λειτουργίας, καὶ τὸ πρὸς δ ἡ λειτουργία πέλει· καὶ γὰρ ὁ ἐξ ἀριθμὸς παρὰ τοῖς τὰ τοιαῦτα κομποῖς ἀνυμνεῖται· οὐδὲν δὲ παρὰ τοῖς τὴν αἰσθησιν ἀναβεβηκόσιν ἀτελής, οὐδὲ τὴν ἐκ μεταμελείας συμπλήρῳσιν ἐκδεχόμενον. Ἐξ δὲ πτέρυξιν ὁ θεὸς Διονύσιος τὰ νοερά ζῶα διηρτῆσθαι φησι, δυοὶ τὰ πρόσωπα καλύπτοντα, ταῖς δὲ δυοὶ τοὺς πόδας, ταῖς μέσαις δὲ πέτεσθαι, ἵνα περὶ τὰ ὑψηλότερα καὶ βαθύτερα τῆς οἰκείας καταλήψεως φανῇ αὐτὸν ἡ εὐλόγεια· δι' ἣν τοῖς μέσοις προστάσσεσθαι τὰς θεαρχικὰς αὐγάς θεοῖς ζυγοῖς ἀνατείνειν. Τὸ δὲ, *κυκλόθεν*, διὰ τὸ παντεπίσκοπον παρὲλληπται· τὸ δὲ, *ἔσωθεν*, ὅτι οὐδὲν τὰ θεῖα λανθάνειν δύναται, οὐδὲ τῶν ἐν παραδύστῳ τισὶ τελουμένων. Τὸ δὲ, *ἀνάπαυσιν οὐκ ἔχουσιν*, οὐχ ὅτι ἔγκοπόν τι ὑφίστανται, τῇ ἀνενδότῳ λειτουργοῦντα ὑμνωδία· περὶ τὴν αἰσθητὴν γὰρ κτίσιν ὁ κόπος· ἀκάματα δὲ πάντα ὅσα ὑπὲρ τὴν ὕλην· ἐκεῖ δὲ, κατὰ τὸν εἰπόντα, *ἀπέδρα δόνην, λύπη, καὶ στεναγμὸς* (α). Οὐ τὸ ἔγκοπον οὖν τὸ, *ἀνάπαυσιν οὐκ ἔχουσι*, παριστᾷ, ἀλλὰ τὸ περὶ τὴν θεῖαν ὑμνωδίαν ἀνένδοτον, ὥσπερ ἐν κατεντροφώντων πρὸς δόξαν καὶ αἶνον τοῦ θεοῦ καὶ συνελουμένων. Τὸ δὲ τρισπόστατον τῷ τριπλασιασμῷ τῆς δόξης καὶ τοῦ ἁγιασμοῦ ἔχομεν νοεῖν. *Πεσοῦνται οἱ εἰκοσιτέσσαρες πρεσβύτεροι.*] Διὰ τούτων δηλοῦνται καὶ τοὺς νοηθέντας ἡμῖν πρεσβυτέρους κοινωνοὺς εἶναι τῆς ὑμνωδίας τῶν οὐρανίων δυνάμεων, ὁμολογοῦντας ἐκ θεοῦ κεκομίσθαι τῆς τῶν νοητῶν ἐχθρῶν νίκης τὴν δύναμιν. Ἐπισκοπητέον δὲ τὴν τῶν χρονικῶν διαστημάτων ἐν τῇ ἀφηγήσει ἀκριβείαν. Ἀπὸ γὰρ τῆς τῶν ἐνεστώτων ἐπαγγελίας ἐπὶ τὰ μέλλοντα χωρεῖ, οὐκ ἀσυνεσίᾳ τοῦτο ποιῶν, ἐνδεικνύμενος δὲ, ὡς καὶ τῆς πρὸ τῆς τελευταίας τῶν κατορθούντων ἀναρρήσεως· ἔστί τις τοῖς ἀνύττουσι τὸ

(α) Ἡσ. ΑΕ', 10. ΝΑ', 11, Ἀπκ. ΚΑ', 4.

παρὸν ἐναγώνιον· στάδιον, τῷ τεθειμένῳ ὑπείκουσιν ὄρω, τοῦ συμφέροντος ἐκάστῳ ὠροθετηκός, εὐχαριστία, ἅτε καὶ ἀντιλαμβάνουσι συμμέτρους πρὸς τὸν μέλλοντα καὶ ἀκατάλυτον αἰῶνα τὰς ἀντιδόσεις, ἧτοι θαυμάτων περιουσίαν, ἥ καὶ τινὰς ἐτέρας εὐεργεσίας. Οὐκ οὖν ἐπὶ τῆς τελευταίας μόνον τεθησάμενται ἡμέρας ἢ ἀπὸ τῶν λειτουργικῶν πνευμάτων καὶ τῶν ἐκείνοις ἐναμίλλων ἀνθρώπων ἐξαιρέτως τῷ ἔργῳ δειχθέντων πρὸς τὸν σαρκωθέντα Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, ὑποτύπωσις καὶ εὐφημία καὶ αἶνος, ἀλλ' ἤδη καὶ ἐπὶ τοῦ ἐνεστῶτος, ὡς ἡ δοκοῦσα τῶν χρονικῶν διαστημάτων παράβασις τοῖς ὀξυωπεῖν δυναμένοις ὑπέστησε. Καὶ βαλοῦσι τοὺς στεφάνους αὐτῶν.] Τὸ βαλεῖν τοὺς στεφάνους ἐνώπιον τοῦ θρόνου, τὴν νίκην δηλοῖ, ὡς καὶ νῦν ἐπὶ τῶν νικούντων ἀγωνάς ἐστιν ἰδεῖν· ὁ δὲ θρόνος, τὴν κυριότητα καὶ ἐξουσίαν. Ἔστι καὶ βασιλείας σύμβολον ὁ στέφανος. Βάλλοντες οὖν ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοὺς στεφάνους, τί ἂν ἄλλο, ἢ τὴν ὄντως καὶ ἀληθῆ βασιλείαν, καὶ τὴν κατὰ πάντων νίκην, τῷ ἐπὶ πάντων ἀντιθέσει θεῷ, λέγοντες· Σοὶ, δέσποτα, παρὰ πάντων ἐποφείλεται δόξα, ὡς κτίστη καὶ δημιουργῷ, καὶ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παραγωγῷ, καὶ συντηρητῇ τε καὶ συνοχεῖ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ΄.

Περὶ τῆς βίβλου τῆς ἐσφραγισμένης σφραγίσιν ἑπτὰ, τῆς ἐν τῇ χειρὶ τοῦ θεοῦ, ἣν οὐδεὶς ἀνοῖξαι δύναται τῆς κτιστῆς φύσεως.

ΚΕΦ. V. 1 Καὶ εἶδον ἐπὶ τὴν δεξιάν τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου βιβλίον γεγραμμένον ἔσωθεν καὶ

2 ἔσωθεν, κατεσφραγισμένον σφραγίσιν ἑπτὰ. Καὶ εἶδον ἄγγελον ἰσχυρόν, κηρύσσοντα ἐν φωνῇ μεγάλῃ· Τίς ἄξιός ἐστιν ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον, καὶ λῦσαι 3 τὰς σφραγίδας αὐτοῦ; Καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο ἐν τῷ οὐρανῷ, οὔτε ἐπὶ τῆς γῆς, οὔτε ὑποκάτω τῆς γῆς, 4 ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον, οὔτε βλέπειν αὐτό. Καὶ ἐγὼ ἔκλαιον πολὺ· ὅτι οὐδεὶς ἄξιος εὗρέθη ἀνοῖξαι τὸ 5 βιβλίον, οὐδὲ βλέπειν αὐτό. Καὶ εἷς ἐκ τῶν πρεσβυτέρων λέγει μοι· Μὴ κλαῖε.

Τὰ ἐκ δεξιῶν τοῦ θεοῦ, τὰ κατὰ ψυχὴν αἰνίττεται ἀγαθὰ, ἅπερ καὶ ὁ Παροιμιστής Σολομὼν ἐν τῇ δεξιᾷ ἀποκείσθαι δηλοῖ τῆς σοφίας, ἃ διὰ τῆς ζωῆς ὑπέφηνεν εἰπὼν, Ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτῆς ζωὴ· τὰ δὲ ἐξ ἀριστερῶν, τὰ κατὰ σῶμα καὶ τὴν θνητὴν καὶ τὴν ζωὴν, ἅπερ διὰ τῆς δόξης καὶ τοῦ πλούτου ἠνίξαστο, φήσας· Ἐν τῇ ἀριστερᾷ πλοῦτος καὶ δόξα (α). Ὁ δὲ θρόνος, ὅτι τὴν ἐξουσίαν καὶ τὸ ὑπερβάλλον τοῦ ἐπ' αὐτοῦ ἐπόχου σημαίνει, εἰρηται. Τί δὲ τὸ βιβλίον; Ἡ πάνσοφος τοῦ θεοῦ καὶ ἀνεπίληπτος μνήμη· ἦν καὶ ὁ προφήτης Δαυὶδ καὶ ὁ Μωϋσῆς παρεδήλου, ὁ μὲν διὰ τοῦ· Ἐπὶ τὸ βιβλίον σου πάντες γραφήσονται (β)· ὁ δὲ, διὰ τοῦ· Κάμὲ ἐξάλειψον ἐκ τῆς βίβλου, ἧς ἔγραψας (γ). Τὸ δὲ ἔσωθεν γεγράφθαι καὶ ἔσωθεν, καὶ σφραγίσιν κατησφαλισθαι ἑπτὰ, τὸ ἔσωθεν μὲν, οἱ ἐξ Ἰερουσαλὴμ ἃν εἴησαν γεγραμμένοι, ὡς θεοσεβεῖς τῇ ὁδηγίᾳ τοῦ νόμου· τὸ ἔσωθεν δὲ καὶ τῇ χεὶρι τοῦ θεοῦ, οἱ ἐξ ἐθνῶν. Αἱ δὲ ἑπτὰ σφραγίδες, τῷ ἑπτὰ ἀριθμῷ τὸ ἐπίσημον ἔχουσαι, τὰς κατὰ τὸν θνητὸν τοῦτον κόσμον τῶν ἡμερῶν μεταβολάς τε καὶ διαδοχάς σημαίνουσαι, τί ἂν ἄλλο συνιέναι παρέχοιεν, ἢ τὸ μηδένα πλὴν μόνου θεοῦ τὰ κατὰ τὴν διεξοδὸν τοῦ βίου ἐκάστου ἡμῶν ἐξακριβοῦν ἔχειν εἰδέναι; Ἡ οὖν τοῦτο· ἢ τὸ κεκλείσθαι τὸ βιβλίον καὶ τοῦτο βούλεται παριστᾶν, τὸ

μηδέν ἡξιῶσθαι θείας ἐποψίας, πλὴν ὀλιγίστων. Πάντες γὰρ ἐξέκλιναν, ἅμα ἡχρειώθησαν (α), τὴν ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας τοῦ Ἀδάμ ἀχρεΐωσιν, καὶ ἀπολωλέκασιν τὴν πρὸς θεὸν παρρησίαν. Καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο.] Ἀνθρώπων μὲν οὐδεὶς ἡδύνατο· ὁ δὲ ὡς ἀρνίον, καὶ μάλα, ὡς ᾗδῃ εἴρηται καὶ διὰ τοῦ Δαυὶδ κατὰ τὸ· Πρῶτ' εἰσακούσῃ τῆς φωνῆς μου (β)· πρῶτα τὴν διὰ σαρκὸς ἐπιδημίαν τοῦ Κυρίου, λέγοντος, δι' ἧς ἐπιδημίας οἱ ἄνθρωποι καὶ θείας ἐποψίας ἡξιώθημεν παραστάντες, ἥγουν παραστῆναι ἡξιωθέντες παρὰ τοῦ τὰ κατεργαγμένα ἀνορθοῦντος (γ), καὶ τὰ συντετριμμένα συσφίγγοντος· δι' αὐτὸ καὶ ἡ πρὸς ἡμᾶς αὐτοῦ εὐσπλαγχνος ὠκονομήθη ἐπιδημία, καὶ διὰ ταύτην τῶν προφητῶν αἱ δεήσεις εἰσηκούσθησαν, ὧν ἐστὶ καὶ ἡ· Κλῖνον τοὺς οὐρανοὺς, καὶ κατὰβθι (δ). Καὶ ἐγὼ ἔκλαιον, ὅτι οὐδεὶς ἄξιός ἐρέθη.] Οὐ γὰρ ἄγγελος, οὐδὲ ἄνθρωπος ταῦτα κατώρθωσεν, ὡς φησὶν Ἡσαΐας· Οὐ πρέσβυς, οὐκ ἄγγελος· ἀλλ' αὐτὸς ἔσωσεν αὐτοὺς (ε). Οὔτε οὖν τῶν ἀσάρκων τις, οὔτε τῶν ἐν σαρκὶ ὄντων, οὔτε τῶν ἐκ σαρκὸς ἀποδεδημηκότων, τὴν ἀκριβῆ τῶν θείων εἴληψεν γνῶσιν· τοῦτο γὰρ τὸ συνεπτύχθαι δηλοῖ τὸ βιβλίον, οἶνεϊ, τὸ πάσῃ κτιστῇ φύσει ἀνεπιπόνητα εἶναι τὰ κρίματα τοῦ θεοῦ. Κτιστῇ μὲν οὖν φύσει συνέπτукται τὸ βιβλίον· καὶ οὐ μόνον ἀνοίξαι τις αὐτὸ ἀδυνάτως ἔχει, ἀλλ' οὐδὲ ἐλέπειν αὐτὸ, τουτέστιν, οὐδὲ ἀτενῶς πρὸς τὰ θεῖα κρίματα ἰσχυρῶς ὁρᾶν. Ἀλλ' οἱ τοσούτου ἀναπεπλησμένοι τοῦ ἀναξίου, ἐπειδὴ αὐτοῖς ἡ τοῦ ἀρνίου ἐπιδημία παρέστη, τὰ πρὶν ἄπορα, εὐπορα κατέστη, καὶ τὰ δυσχερῆ, ῥάδι' αὖτε καὶ εὐχερῆ. Καὶ εἰς ἐκ τῶν πρεσβυτέρων.] Εἰς τῶν πρεσβυτέρων, ἥγουν, τῶν θειοτέρων δυνάμεων· οἳ καὶ αὐτοὶ τῇ πρὸς ἡμᾶς σχέσει χαρᾶς πληροῦνται, ὡς καὶ ὁ Κύριός φησι· Χαρὰ γίνεται ἐν οὐ-

(α) Ψαλμ. Π', 3. ΝΒ', 3. Ρωμ. Γ', 12. (β) Ψαλμ. Ε', 4.

(γ) Ψαλμ. ΡΜΑ', 15. ΡΜΕ', 7. (δ) Ψαλμ. ΡΜΓ', 5. (ε) Ἡσ. ΕΓ', 9.

ρανῶ ἐπὶ ἐνὶ ἀμαρτωλῶ μετανοοῦντι (α). Εἰ δὲ ἐπὶ ἐνὶ ἀμαρτωλῶ τοῦτο, πόση καὶ τίς ἡ χαρὰ συζητῇ ἐπὶ πολλοῖς; δι' ἣν καὶ ἡ παρρησία τοῦ ἀρνίου, ὃ ἥνοιξε τὸ βιβλίον εἰς τὸ γινώσθηναι τὸν ἐπὶ σωτηρίᾳ ἡμῶν παραγεγονότα. Καὶ ὅτι τοῦτο, αὐτὸς ἡμᾶς διδάσκει ὁ Κύριος λέγων· Οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἀμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν (ε).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

Περὶ τοῦ ἀρνίου, τοῦ τὰ ἑπτὰ κέρατα ἔχοντος, ὅπως τὴν βίβλον ἀνέωξεν

5 Ἰδοὺ, ἐνίκησεν ὁ λέων, ὁ ἐκ τῆς φυλῆς Ἰούδα, ἡ ῥίζα Δαυὶδ, ἀνοίξαι τὸ βιβλίον (1) καὶ τὰς 6 ἑπτὰ σφραγίδας αὐτοῦ. Καὶ εἶδον ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου καὶ τῶν τεσσάρων ζώων, καὶ ἐν μέσῳ τῶν πρεσβυτέρων, ἀρνίον ἑστηκός, ὡς ἐσφαγμένον, ἔχον κέρατα ἑπτὰ, καὶ ὀφθαλμοὺς ἑπτὰ· αἱ εἰσι (2) τὰ ἑπτὰ πνεύματα τοῦ θεοῦ, ἀποστελλόμενα εἰς πᾶσαν τὴν γῆν. Καὶ ἦλθε καὶ εἴληφεν ἐκ τῆς δεξιᾶς τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου τὸ βιβλίον.

Ἰδοὺ, ἐνίκησεν ὁ λέων.] Ἐνίκησε τὸν ἡμέτερον νικητὴν, τὸν διάβολον. Τίς δὲ ὁ νικήσας; Ὁ λέων, ὁ ἐκ τῆς φυλῆς Ἰούδα· περὶ οὗ καὶ ὁ πατριάρχης Ἰακώβ κατακλιθεὶς, ἐχρησιμοδότησε (γ). Λέων δὲ ὁ Χριστός, ὡς θεός. Ἡ ῥίζα Δαυὶδ.] Ῥίζα μὲν τοῦ Δαυὶδ, ὡς κτίστης, διὰ τὴν θεότητα· ἐκ ῥίζης δὲ Δαυὶδ, διὰ τὴν ἀνθρωπότητα, διὰ τὸ εἰρῆσθαι ἐκ ῥίζης Δαυὶδ ῥάβδον ἄνθος βλαστήσας (δ). Ἀρνίον ἑστηκός, ὡς ἐσφαγμένον.]

(α) Λουκ. ΙΕ', 7. 10.

(β) Μαρκ. Β', 17. Λουκ. ε', 32.

(γ) Παρ' ἄλλοις, ὁ ἀνοίγων τὸ βιβλίον. εἰς Παρ' ἄλλοις, οἱ εἰσι.

(δ) Γεν. ΜΘ', 9. (ε) Ἡσ. ΙΑ', 1.

Ἀρνίον, ὁ Χριστός, ὃς καὶ διὰ τοῦ ἐπὶ τοῦ νομικοῦ πάσχα θυομένου ἱμνου προετυποῦτο· ὡς καὶ παρὰ Ἱερεμίᾳ, ὡς ἐκ προσώπου φάσκοντι τοῦ Χριστοῦ· Ἐγὼ δὲ ὡς ἀρνίον ἄκακον ἀγόμενον τοῦ θύεσθαι, οὐκ ἔγνω (α)· καὶ παρὰ τῷ Ἠσαΐᾳ· Ὡς ἀμνὸς ἐναντίον τοῦ κείραντος αὐτὸν ἄφωτος (β)· καὶ εἴτι τούτῳ ἐξῆς τῷ ῥήτῃ. Τὸ δὲ μὴ, ἐσφαγμένον, εἰρησθαι, ἀλλ', ὡς ἐσφαγμένον, τὸ μὴ ἐναπομεῖναι δαλούντός ἐς τῷ θανάτῳ ἀνεβίω γὰρ ὁ Χριστός· τοῦτο γὰρ τό· Μὴ δώσης τὸν ὄσιον ἰδεῖν, οὐχὶ φθορὰν, ἀλλὰ διαφθοράν (γ)· ὡς τῆς μὲν φθορᾶς, τὴν διαφθεῖν τῆς ψυχῆς τὴν ἀπὸ τοῦ σώματος δαλούντος, δ καὶ πεπονθέναι τὸν Χριστὸν κατὰ ἀλήθειαν καὶ ὑποσῆναι, οὐδεὶς τῶν εὐσεβούντων ἀθετεῖ· διαφθοράν δὲ, οὐ· οὐ γὰρ τῇ τελείᾳ διαλύσει τῶν ἀνθρωπίνων μερῶν ὑπεβλήθη· ἀλλὰ, καθ' ὃν καιρὸν τὴν διαφθοράν ὑπεισιέναι ἐχρῆν, κατὰ τοῦτον ἡ ἀνάγκαις ἐνεργηθεῖσα, τὴν διαφθοράν ἡμβλυνεν. Ἐχον κέρατα ἐπτά.] Τὸ, Κέρατα, τὴν δύναμιν σημαίνει, καὶ τὴν δόξαν, ὡς ὅταν περὶ μὲν τῆς δυνάμεως λέγῃ· Πάντα τὰ κέρατα τῶν ἁμαρτωλῶν συνθλάσω· περὶ δὲ τῆς δόξης· Καὶ ὑψωθήσεται τὸ κέρας τοῦ δικαίου (δ). Ἀ εἰαι τὰ ἐπτά πνεύματα τοῦ θεοῦ.] Τὰ ἐπτά πνεύματα, αἱ τοῦ πνεύματος ἐνέργειαι, ἥτοι, τῆς σοφίας, τῆς συνέσεως, τῆς γνώσεως, τῆς βουλῆς, τῆς ἰσχύος, τῆς εὐσεβείας, καὶ τοῦ φόβου τοῦ θεοῦ (ε)· ἅπερ ἐνέργειαι ἐπὶ τοὺς εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ὄντας ἁγίους ἐνέργησαν. Καὶ ἐλλήφεν ἐκ τῆς δεξιᾶς τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου τὸ βιβλίον.] Τὸ εἰληφέναι τὸ ἀρνίον ἐκ τῆς δεξιᾶς τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου τὸ βιβλίον, κατὰ τὸ ἀνθρώπινον νοητέον, ὥσπερ τὸ ἐσφάχθαι· κατὰ γὰρ τὸ θεῖον, οὐδὲν τῶν θεοπρεπῶν ἐξιδιαιζόμενον ταῖς τρισὶν ὑποστάσεσι, πλὴν τοῦ τρόπου τῆς προαγωγῆς, τοῦ ἀγεννήτου, καὶ γεννητοῦ, καὶ ἐκπορευτοῦ.

(α) Ἱερ. ΙΑ', 19. (β) Ἦσ. ΗΓ', 7.

(γ) Ψαλμ. ΙΕ', 18. Πραξ. Β', 27.

(δ) Ψαλμ. ΟΔ', 11.

(ε) Ἦσ. ΙΑ', 2.

8 Καὶ ὅτε ἔλαβε τὸ βιβλίον, τὰ τέσσαρα ζῶα καὶ οἱ εἰκοσιτέσσαρες πρεσβύτεροι ἔπεσον ἐνώπιον τοῦ ἁρνίου, ἔχοντες ἕκαστος κιθάρας, καὶ φιάλας χρυσᾶς, γεμούσας θυμιαμάτων, αἱ εἰσιν αἱ προσευχαὶ
9 τῶν ἁγίων· καὶ ᾄδουσιν ᾠδὴν καινὴν, λέγοντες· Ἄξιός ἐστι, λαβεῖν τὸ βιβλίον, καὶ ἀνοῖξαι τὰς σφραγίδας αὐτοῦ· ὅτι ἐσφάγης· καὶ ἡγόρασας τῷ θεῷ ἡμᾶς ἐν τῷ αἵματί σου ἐκ πάσης φυλῆς καὶ
10 γλώσσης καὶ λαοῦ καὶ ἔθνους· καὶ ἐποίησας ἡμᾶς (1) τῷ θεῷ ἡμῶν βασιλεῖς καὶ ἱερεῖς· καὶ βασιλεύσομεν (2) ἐπὶ τῆς γῆς.

Τὰ τέσσαρα ζῶα.] Τὰ τέσσαρα ζῶα, οἱ μὲν ὑπεροχικᾶς θείας ἐξηγήσαντο δυνάμεις, τὸ παντοκρατορικὸν τοῦ θεοῦ περὶ τὸν ἐκ τεσσάρων στοιχείων δημιουργηθέντα κόσμον ἐμφαίνειν οἶκας· οὐσας· οἱ δὲ, δυνάμεις μὲν, ἐφόρους δὲ τῶν ἐξ ὧν τόδε τὸ πᾶν ὑπέστη στοιχείων, τὸ διαρκὲς αὐτοῦ συντηρούσας. Ἐπεσον ἐνώπιον τοῦ ἁρνίου.] Λαβόντα τὸν Κύριον τὸ βιβλίον, προσεκύνησαν πάντες, προσεγνωκότες ἦν μέλλει τοῖς ἀνθρώποις ἐπιτελεῖν σωτηρίαν, κόλασιν δὲ τοῖς ἀκαθάρτοις δαίμοσι. Τὸ δὲ ἔχειν τοὺς πρεσβυτέρους κιθάρας, τὸ ἐναρμόνιον δηλοῖ καὶ εὐχον τῆς εἰς θεὸν δοξολογίας· αἱ δὲ χρυσαὶ φιάλαι, αἱ διάνοιαι εἰς τῶν ἐργαζομένων τὰ θεοφελῆ· (διὸ καὶ χρυσῶ ὑπεσημάνθησαν, ἀπὸ τῆς παρ' ἡμῖν τιμίας ὕλης)· τῷ ἐνδελεισμῷ τῆς πρὸς τὸ θεῖον ἀναστάσεως τὸ κατὰ προκοπὴν τίμιον εὐρηκότων. Ἐκ τούτων καὶ τὰ ἐξατμίζοντα τὸ ἵαμα τῆς καθ' ἡμῶν δικαίας τοῦ θεοῦ ὀργῆς ἐνάμιλλον τῶν πονηρῶν ἐπιτηδευμάτων ἀναδίδοται θυμιάματα· διὸ καὶ θυμιάματα, οὐχὶ ἀρώματα εἴρηται· ἵαμα γὰρ, κατὰ τὸν εἰρηκότα, καταπαύσει ἁμαρτίας μεγάλας (α). Καὶ ὅτι εἰς θυμοῦ ἵαμα αἱ προσευχαὶ τῶν ἁγίων θεῷ ἐντυγχάνουσι, δῆλον, ἐκ μὲν τῆς Παλαιᾶς δι' ὧν φησὶ Σα-

(1) Παρ' ἄλλοις, αὐτοῦς.

(α) Εκκλ. Ι', 5.

(2) Παρ' ἄλλοις, βασιλεύσομεν.

μουήλ· Ἐὰν εἰς τὸν θεὸν ἁμάρτη τις, τίς προσεύξεται περὶ αὐτοῦ (α); ἐκ δὲ τῆς Νέας, δι' ὧν οἱ θεοὶ τοῦ Κυρίου μαθηταὶ λύειν καὶ δεσμεῖν ἁμαρτίας ἐξουσίαν ἔλαβον (β). Τὸ δὲ καινὴν ἄδειν ὡδὴν, διὰ τὸ εἶναι καινὸν καὶ τὸ ἱλαστήριον τοῦ θυμοῦ, ὡς ἀρνίου ἐσφαγμένου τοῦ Χριστοῦ εἰς κάθαρσιν καὶ σωτηρίαν τοῦ κόσμου παντός· ὑπὲρ οὗ καὶ ἀνοίξαι τὸ βιβλίον ἐδόθη αὐτῷ καὶ λῦσαι τὰς σφραγίδας, ὡς διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ ἀγοράσαντι ἡμᾶς ἐκ παντός ἔθνους καὶ γλώσσης ἀπάσης· τοῦτο γὰρ ἡ καινὴ ὡδὴ, δι' ἣν τῆς παλαιότητος τοῦ γραπτοῦ νόμου ἀπαλλαγέντες, ἐν καινότητι δὲ ζωῆς περιπατοῦντες, οἱ ἐκ πάσης τῆς γῆς καταυγασθέντες, ἄδειν χρυστήρια διὰ τοῦ θείου Πνεύματος ἐδιδάχθημεν. Ἐκ πάσης φυλῆς καὶ γλώσσης.] Τὸ, Ἐκ πάσης φυλῆς καὶ γλώσσης, εἰπεῖν, ἀλλὰ μὴ, Πᾶσαν φυλὴν καὶ γλῶσσαν, διαστολὴν εἰσηγεῖται τοῦ μὴ πάντας, ἀλλὰ τινὰς ἠξιώσθαι ἐξ οἰκείων πόνων τῆς ἀπὸ τοῦ ἀρνίου σφαγῆς τῷ αἵματι τούτου ἀγορασθῆναι: Καὶ ἐποίησας ἡμᾶς τῷ θεῷ ἡμῶν βασιλεῖς καὶ ἱερεῖς.] Τοῦτο καὶ ἀπ' ἐντεῦθεν ἤδη κατὰ τὸ γράμμα λαμβάνουσι τέλος, καθ' ὅτι καὶ βασιλεῖς καὶ ἱερεῖς οἱ θεράποντες θεοῦ καὶ πιστοὶ διατελοῦσιν. Ἔστι δὲ νοῆσαι καὶ θεωρητικώτερον, βασιλεῖς μὲν, τοὺς κατὰ τῶν παθῶν τῆς νίκης τὸν βασιλεῖον στέφανον ἀναδησαμένους· ἱερεῖς δὲ, τοὺς θυσίαν ζῶσαν, εὐάρεστον τῷ θεῷ, ἑαυτοὺς κατεργασίας. Κατὰ τὴν ἐκδοχὴν ταύτην, καὶ ὁ τὴν γῆν, τὴν τοῖς πρᾶξις ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἐπηγγελμένην κατακληρονομεῖσθαι (γ), στοιχῶν, οὐ τοῖς ἀστόχοις προσλογισθῆναι. Καὶ βασιλεύσομεν ἐπὶ τῆς γῆς.] Τὸ, Καὶ βασιλεύσομεν ἐπὶ τῆς γῆς, κατὰ μὲν τὸ πρόχειρον καὶ θεωρητὸν τοῖς πολλοῖς, τὴν κατὰ νόμον αἰ-

(α) Α4, Βασίλ. Β4, 25.

(β) Ματ. 15', 19. Ἰωάν. Κ', 23.

(γ) Ματθ. Ε', 5.

νίττεται πολιτείαν, εἰσαγωγικώτερον οὖσαν καὶ στοιχειώδη τοῦ κατὰ Χριστὸν τελεωτάτου πολιτεύματος, παρ' ὅσον οὐδὲν ἐτελείωσεν ὁ νόμος· κατὰ δὲ τὸ ὄντως ὄν, τὴν κατὰ τὸ μέλλον μακαρίαν εἰοτήν, αἰωνίαν τε οὖσαν καὶ ἀκατάλυτον· διὸ καὶ τῷ τέλει ἐγκολπίζεται.

- 11 Καὶ εἶδον, καὶ ἤκουσα ὡς φωνὴν ἀγγέλων πολλῶν κύκλῳ τοῦ θρόνου καὶ τῶν ζώων καὶ τῶν πρεσβυτέρων· καὶ ἦν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν μυριάδες μυριάδων.
 12 καὶ χιλιάδες χιλιάδων· λέγοντες φωνῇ μεγάλῃ· Ἄξιόν ἐστι τὸ ἄρνιον τὸ ἐσφαγμένον, λαβεῖν τὴν δύναμιν καὶ πλοῦτον καὶ σοφίαν καὶ ἰσχὺν καὶ τιμήν,
 13 καὶ δόξαν, καὶ εὐλογίαν. Καὶ πᾶν κτίσμα, ὃ ἐστὶν ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ὑποκάτω τῆς γῆς, καὶ ἐπὶ τῆς θαλάσσης ὃ ἐστὶ, καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς, πάντας ἤκουσα λέγοντας· Τῷ καθυμένῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου καὶ τῷ ἁρνίῳ ἡ εὐλογία καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ δόξα, καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Καὶ τὰ τέσσαρα ζῶα λέγοντα τό· Ἀμήν (1)· καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἔπεσον, καὶ προσεκύνησαν.

Πνευματικῶς ἡ φωνὴ, ἀλλ' οὐκ αἰσθητῶς καὶ τῷ ἀέρι διηχητικῶς ἀπηχουμένη· διὸ κατὰ τὸ μέλλον τοῦ χρόνου ἡ ψῆφος τῆς ἀναρρήσεως τοῦ ἀρνίου ἱστορεῖται, οὐ κατὰ τὸ ἤδη συντελεσμένον· παρ' ὅσον ἅπας ὁ θεῷ προσανατιθέμενος, καὶ μέχρι τῆς συντελείας τῆς μνήμης τῶν ὑπὲρ ἡμῶν τοῦ ἀρνίου φιλικῶν παθῶν σώφρονι μανίᾳ κατεπειγόμενος, πρὸς ἀντίδοσιν, καὶ οἰκέτης, τοῦ δεσπότου κατασπεῦσαι εἴωθε. Τὸ γὰρ ἐξ ὁμοτίμου, περιττὸν καὶ ἐρεῖν. Τί γὰρ μέγα δούλω παθεῖν τὰ τοῦ δεσπότου; Τὸ δὲ διὰ ψηφίσματος ἐν τάξει τινὶ πλοῦτον, καὶ δύναμιν, καὶ σοφίαν, καὶ τὰ τοιαῦτα, ὡς καθ' ὑπεροχὴν τοῦ

(1) Παρ' ἄλλοις, ἔλεγον Ἀμήν.

λαμβάνοντος ἀπορίσθαι ὡς οὐκ ἔχοντας, ἀνθρωπίνῃ ὑπολήψει παρείληπται· τὸ θεῖον γὰρ τούτων ἀπροσδεές, ὡς πάσης τιμῆς ὑπέρτερον, καὶ ὡς τῶν πάντων ὑπ' αὐτοῦ τὸ εἶναι λαβόντων, καὶ κατόπιν τοῦ πρὸς ἀξίαν τιμὴν παραγαγόντος αὐτὰ χωρύντων. *Καὶ πᾶν κτίσμα, καὶ ἐξῆς.*] Ἐκ τούτων ἀπάντων, τῶν τε νοητῶν, σφμῖ, καὶ τῶν αἰσθητῶν, τῶν τε ζώντων, τῶν τε ἀπλῶς ὄντων, φυσικοῖς λόγοις ὁ θεὸς δοξάζεται, ὡς πάντων γενεσιάρχης, καὶ ὁ τούτου μονογενὴς καὶ ὁμοούσιος υἱός, καὶ τὸ πανάγιον καὶ ζωοποιὸν Πνεῦμα. *Καὶ τὰ τέσσαρα ζῶα.*] Καὶ διὰ τούτου δείκνυται μία ποιμνὴ ἀγγέλων καὶ ἀνθρώπων, διὰ Χριστοῦ τελουμένη, καὶ ὑφ' ἐνὶ ποιμένι τελοῦσα, τῷ Χριστῷ, καὶ μία ἐκκλησία διὰ Χριστοῦ, τοῦ τὸ μεσότηχον τοῦ ρρχιμοῦ λύσαντος (α), ὃ ἡ τοῦ γενάρχου Ἀδὰμ παρακοὴ περιετείχισε. Τὸ δὲ, Ἀμήν, ἀπὸ τῆς Ἑβραϊδος εἴληπται φωνῆς, ἐπὶ βεβαίᾳ συγκαταθέσει προπερόμενον, ἰσοδυναμοῦν τῷ, *Ναί, τῷ, ἀληθῶς καὶ ἀμετακινήτως. Καὶ οἱ πρεσβύτεροι.*] Καὶ ἡ τῶν πρεσβυτέρων ὑπόπτωσις μετὰ τῶν τεσσάρων ζώων, (ἃ τινὰ ζῶα τίνων ἐστὶν ἀπεικασματα εἴρηται,) καὶ οἱ χαρακτηριστικοὶ τοῦ τῶν σωζομένων ἀνθρώπων πληρώματος, διὰ τῆς προσκυνήσεως ἔδειξαν, ὅτι τῷ ἀρνίῳ ἡ ἐξουσία τῶν ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων ὑπὲρ τοῦ ἐσφάχθαι δίδεται, ὅσον ἐστὶν αὐτοῦ ἀκοῦσαι ἀπὸ τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως, λέγοντος· *Ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς* (6).

(α) Ἐφεσ. Β', 14.

(6) Μαρτ. ΚΗ', 19.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

Λύσεις τῆς πρώτης σφραγίδος, τὴν ἀποστολικὴν διδαχὴν σημαίνουσα.

ΚΕΦ. VI, 1 Καὶ εἶδον, ὅτι ἤνοιξε τὸ ἀρνίον μίαν ἐκ τῶν ἐπτὰ σφραγίδων, καὶ ἤκουσα ἐνός ἐκ τῶν τεσσάρων ζώων, λέγοντος, ὡς φωνὴ βροντῆς· Ἐρχου 2 καὶ ἴδε. Καὶ ἰδοὺ (1) ἵππος λευκός· καὶ ὁ καθήμενος ἐπ' αὐτὸν ἔχων τόξον· καὶ ἐδόθη αὐτῷ στέφανος, καὶ ἐξῆλθε νικῶν, καὶ ἵνα νικήσῃ.

Εἰ τὸ ἐσφραγίσθαι τὸ βιβλίον τὸ ἀπαρρήσιαστον τῶν ἐν αὐτῷ γεγραμμένων δηλαῖ, καὶ τὸ πεφράχθαι πάντων τὸ στόμα ἐνώπιον τοῦ θεοῦ πρὸς πᾶσαν δικαιολογίαν κατὰ τὸ εἰρημένον ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, τὸ περιαιρεῖσθαι κατὰ μικρὸν τὰς σφραγίδας, καταμέρος ἐπανάληψιν σημαίνειν ἂν τῆς πρὸς Θεὸν παρρησίας καὶ οικειότητος, ἣν προεξένησεν ἡμῖν ἐνανθρωπήσας ὁ μονογενὴς, τοῖς οικείοις κατορθώμασι τὰς ἡμετέρας ἐπανορθώσας πλημμελείας. Κάντεῦθεν δὲ ἡ τῶν ἐν οὐρανοῖς εὐταξία σημαίνεται, ἐκ τῶν πρώτων τάξεων εἰς τὰ δεύτερα καταβαίνουσα. Διὸ καὶ ἐκ τοῦ ἐνός προσώπου τῶν τεσσάρων ζώων, τοῦ λέοντος δηλαδὴ, τὴν πρώτην γεγενῆσθαι φωνὴν ἤκουσεν, ἐγκελευομένην τὸ, Ἐρχου καὶ ἴδε· Τὸ δὲ, Ἐρχου καὶ ἴδε, ἀναθετόν τῷ τὴν ὁπτασίαν διατυποῦντι ἀγγέλῳ, οὕτω θεωμένου τοῦ Ἀποστόλου τὴν ὁπτασίαν. Τὸ δὲ πρῶτον ζῶον, ὁ λέων, ἐμφαίνει μοι δοκεῖ τὸ βασιλικὸν τῶν ἀποστόλων κατὰ δαιμόνων φρόνημα· δι' οὗ καὶ εἴρηται· *Οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς συνήχθησαν* (α)· καὶ τό· *Καταστήσεις αὐτοὺς ἄρχοντας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν* (6). Εἰσὶ δὲ τινες, οἱ ἐκάστης σφραγίδος τὴν λύσιν εἰς τὴν τοῦ θεοῦ λόγον

(1) Παρ' ἄλλοις, Καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ.

(α) Ψαλμ. ΜΖ', 5. (6) Ψαλμ. ΜΔ', 17.

δι' ἡμᾶς σωτήριοι ἐνανθρώπων ἐξεληφασιν τὴν πρώτην, εἰς τὴν γέννησιν, ἣτις ἔλυσεν ἡμᾶς τῶν δεσμῶν τῆς σαρκικῆς γενέσεως, ὡς καὶ Παῦλος δοκεῖ, δι' ὧν γράφει· Ἐπεὶ τὰ τέκνα ὑμῶν ἀκάθαρτα· νῦν δὲ ἅγια (α). ἀκάθαρτα μὲν, ὡς ἀπὸ τῆς κατὰ σάρκα φθορᾶς ἐσχηκότα τὴν ὑπαρξιν· ἅγια δέ, ὡς συμμορφούμενα τῇ ἀφθάρτῳ γεννήσει τοῦ ἐκ παρθένου ἡμῶν ἐπιδοθημηκότος. Τὴν δευτέραν δέ, εἰς τὴν τοῦ θείου βαπτίσματος ἀναγέννησιν, τοῦ αἵσχους ἡμᾶς ἀπολούσασαν τῆς κατὰ σάρκα γενέσεως. Ταῦτα περὶ τῆς πρώτης καὶ δευτέρας, τῆς τε ἐκ παρθένου γεννήσεως, καὶ τῆς διὰ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, ἣτις, ὡς φωτεινὴ καὶ αὐτὴ, τῇ ἐκ παρθένου ἐφάμιλλος συνέζεται. Τῆς δὲ τρίτης σφραγίδος τὴν λύσιν, εἰς τὴν μετὰ ταῦτα τῶν θεοσημείων τοῦ Κυρίου ἐνέργειαν. Τῆς τετάρτης, εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ Πιλάτου παράστασιν. Τῆς πέμπτης, εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ καθήλωσιν. Τῆς ἕκτης, εἰς τὴν ἐν τῷ τάφῳ κατάθεσιν. Καὶ τῆς ἐβδόμης, εἰς τὴν ἐν τῷ ᾄδῃ σκύλευσιν. Καὶ ἰδοὺ, ἵππος λευκός.] Ὁ μὲν λευκός ἵππος, σύμβολον ὑπάρχει τοῦ ἀποστολικοῦ εὐαγγελισμοῦ, ὡς δι' αὐτοῦ καὶ τῆς αὐτῶν γενεᾶς μεγίστης εὐεργεσίας ἀνθρώποις γεννησομένης. Ὁ δὲ γε τῷ ἵππῳ ἐποχός, ὁ πρὸς δὲν Ἀββακοῦμ αὐτὸς ὁ θεϊότατος τὸ, Ἐπεβίβωσας εἰς θάλασσαν τοὺς ἵππους σου (β), θεσμοφθεῖ, καὶ τὸ τόξον, ὃ καὶ αὐτὸς Ἀββακοῦμ χρησιμοφθεῖ, Ἐντείνων, φάσκων, ἐντενεῖς τὸ τόξον σου (γ). Τὸν δὲ στέφανον εἰλήφασιν οἱ αὐτοὶ μακαριστοὶ ἀπόστολοι, ἀνθ' ὧν διὰ τῆς ἀληθείας τὸν τῆς πλάνης ἀρχηγὸν νενικήκασιν ἐπ' ἐλπίδι δευτέρας νίκης, τῆς μέχρι θανάτου ὁμολογίας τοῦ δεσποτικοῦ ὀνόματος. Καὶ ἐξηλθε νικῶν, καὶ ἵνα νικήσῃ.] Χριστὸς ἦν ὁ νικῶν, ἵνα νικήσῃ· δὲ τὴν πρώτην νίκην νικήσας, τὴν τῶν ἐθνῶν ἀπὸ τῶν εἰδώλων ἐπιστροφὴν, ἀφ' ἧς καὶ νικῶν κατ' ὀνόμασται,

(α) Α' Κορ. Ζ', 14.

(β) Ἀββ. Γ', 15.

(γ) Ὁ αὐτ. αὐτίκῃ 9.

εἰς δευτέραν νίκην νῦν τρέπεται, τὴν ἀπὸ τοῦ θνητοῦ σώματος, ὑπαλείφουσιν διὰ κολάσεων τοὺς ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ τῆς ὁμολογίας ἀντεχομένους, καὶ τὸ σύμβολον αὐτῶν, τῆς νίκης τὸν στέφανον, ἐστεφανωμένους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'.

Λύσις τῆς δευτέρας σφραγίδος, δηλοῦσα τὸν τῶν ἀπίστων κατὰ τῶν πιστῶν πόλεμον

3 Καὶ ὅτε ἤνοιξε τὴν δευτέραν σφραγίδα, ἤκουσα 4 τοῦ δευτέρου ζώου, λέγοντος· Ἐρχου. Καὶ ἐξηλθεν ἄλλος ἵππος πυρρός· καὶ τῷ καθημένῳ ἐπ' αὐτὸν ἐδόθη αὐτῷ λαβεῖν τὴν εἰρήνην ἐκ τῆς γῆς, ἵνα ἀλλήλους σφάξωσι· καὶ ἐδόθη αὐτῷ μάχαιρα μεγάλη.

Δεύτερον ζῶον, ὁ μόσχος· δὲ τῶν ἁγίων μαρτύρων τὰς ἱεράς καὶ λογικὰς θυσίας χαρακτηρίζει, τοῦ προτέρου ζώου τὴν ἀποστολικὴν ἐξουσίαν διαγράφοντος, ὡς ἤδη εἴρηται. Τὴν εἰρήνην ἐκ τῆς γῆς.] Ταύτην ἡμεῖς στοχαζόμεθα τὴν δευτέραν τῶν ἀποστόλων νοεῖσθαι διαδοχὴν, ἣν διὰ μαρτύρων καὶ διδασκάλων συμπληρουμένην ἐγνωμεν· ἐν ἣ, πλατυνομένου λοιπὸν τοῦ κηρύγματος, ἡ τοῦ κόσμου εἰρήνη ἐλύθη, καθ' ἑαυτῆς μερισθείσης τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, κατὰ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ Κυρίου· Οὐκ ἤλθον βαλεῖν εἰρήνην ἐπὶ τὴν γῆν, ἀλλὰ μάχαιραν, καὶ ἐπεγεῖραι πατέρα, καὶ υἱὸν, καὶ θυγατέρα, καὶ μητέρα, καὶ νύμφην, καὶ πενθερὰν κατ' ἀλλήλων φονίως (α).

(α) Ματθ. Ι', 34. 35.

ἀφ' οὗ καὶ τὰ μαρτυρικά σφάγια εἰς τὸ ἄνω θυσιαστήριον ἀνη-
νέχθη. Ὁ δὲ πυρρὸς ἵππος, ἡ τῆς ἐκχύσεως τῶν μαρτυρικῶν
αἱμάτων σύμβολον, ἡ τῆς πεπωρωμένης ὑπὲρ Χριστοῦ διαθέσεως
τῶν μαρτύρων, δι' ἣν καὶ θάνατος ἡδίων τῆς ζωῆς αὐτοῖς ἐνο-
μίσθη. Τὸ δὲ γεγράφαι, *Δοθῆναι τῷ καθημένῳ ἐπὶ τὸν ἵπ-
πον λαβεῖν τὴν εἰρήνην*, τὴν πάνσοπον δείκνυσι τοῦ θεοῦ συγ-
χώρησιν, τοὺς πιστοὺς δούλους διὰ πειρασμῶν δοκιμάζουσιν.
Καὶ ἐδόθη αὐτῷ μάχαιρα μεγάλη.] Τῷ ἐπὶ τοῦ πυρρῷ ἵπ-
που καθημένῳ ἐδόθη μάχαιρα, ἵνα ἀλλήλους κατασφάξωσι.
τουτέστιν, εἰς τὸ τὴν εἰς τὸ κακὸν ὁμόνοιαν τῶν ἐπὶ γῆς διε-
λεῖν καὶ κατατεμεῖν. Ὁμόνοια μὲν ἦν αὐτοῖς· προβαλλομένης
δὲ τῆς τοῦ θεοῦ λατρείας, ἀλλήλων ἤρξαντο ἀνελεῖν τὰς σπον-
δάς ἐπὶ τὸ χεῖρον· τοῦτο γὰρ ἡ τοῦ πατρὸς πρὸς υἱόν, καὶ ἡ
τῆς νόμης πρὸς πενθερὰν ἐπανάστασις ὑπαινίττεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'.

Λύσις τῆς τρίτης σφραγιδος, δηλοῦσα τῶν
μὴ παγίως πεπιστευκότων Χριστῷ τὴν
ἐκπτώσιν.

- 5 Καὶ ὅτε ἤνοιξε τὴν σφραγίδα τὴν τρίτην, ἤκουσα
τοῦ τρίτου ζώου, λέγοντος· *Ἔρχου καὶ ἴδε.* Καὶ
ἰδοὺ, ἵππος μέλας, καὶ ὁ καθήμενος ἐπ' αὐτόν,
6 ἔχων ζυγὸν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. Καὶ ἤκουσα φω-
γὴν ἐν μέσῳ τῶν τεσσάρων ζώων λέγουσαν· *Χοῖ-
νιξ σίτου δηναρίου, καὶ τρεῖς χοίνικες κριθῆς δη-
ναρίου· καὶ τὸ ἔλαιον καὶ τὸν οἶνον μὴ ἀδικήσης.*
Τρίτον ζῶον ὁ ἄνθρωπος ἐνταῦθα λέγεται, τὴν τῶν ἀνθρώπων
δηλῶν ἐκπτώσιν καὶ διὰ τοῦτο κρείττονα τῆς ἐκπτώσεως ἐπει-

σερχομένην ἔχων τὴν κύλασιν. Ἕτεροι δὲ, ὡς προείρηται, τὴν
λύσιν τῆς τρίτης σφραγιδος, τὴν εἰς ἡμᾶς ἐλεημοσύνην τοῦ
Χριστοῦ φασὶ παραδηλοῦν, δι' οὐκ ἰσορρόπων ταῖς ἀνομίαις ἡ-
μῶν χρησάμενος τῇ ἀντιδόσει πρὸς τὴν ἀποστροφὴν κατὰ κρι-
θέντων, ἀλλὰ ταῖς σωτηριώδεσιν αὐτοῦ διδασκαλίαις καὶ θεο-
σημίαις εὐεργετήσας ἡμᾶς, ἐπίδοσιν παρέσχε τῆς τοῦ διαβό-
λου καταλύσεως. *Καὶ ἰδοὺ, ἵππος μέλας.*] *Ὁ μέλας ἵππος,*
κατηρεῖας σύμβολον καὶ πένθους, ἐπιταθείσης τῆς τοῦ διαβόλου
καθαιρέσεως ταῖς θείαις παιδαγωγίαις, καὶ διὰ τοῦτο πενθοῦν-
τος τὴν ἑαυτοῦ κατάλυσιν, διὰ τῶν μαρτυρικῶν αἱμάτων κατα-
κλυσθέντος τοῦ ἐπὶ τοσούτοις χρόνοις τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως
κεκρατηκότος. Ὁ δὲ ζυγὸς, ἰσότητός ἐστι καὶ δικαιοσύνης αἵ-
νιγμα. *Ἐκάθισας γάρ, φησιν ὁ Δαυὶδ, ἐπὶ θρόνον, ὁ κρίνων*
δικαιοσύνην (α). Ὁ ζυγὸς οὖν, σύμβολον τῆς τοῦ θεοῦ δι-
καιοκρατίας· διὸ καὶ ἐπῆλθεν ἀνθρώποις παρρησιασθαι, ἐν τῷ
φάσκειν· *Ἐποίησας τὴν κρίσιν μου καὶ τὴν δίκην μου.* *Χοῖ-*
νιξ σίτου δηναρίου.] Τὸ τὸν σίτον μειουλαῖσθαι, λιμοῦ δεῖγ-
μα· θν καὶ γεγενῆσθαι, ὡς καὶ ἐν τοῖς ἐξῆς ῥηθήσεται. Ἔστι δὲ
καὶ τροπικῶς, σίτον, τοὺς νομίμως ἀθλήσαντας διὰ Χριστὸν
ἐννοεῖν, οἳ καὶ δηναρίου ἐκρίθησαν ἄξιοι, ὡς τῆς δοθείσης αὐ-
τοῖς θείας εἰκόνης ἀκριβεῖς φύλακες καταστάντες. Τοὺς δὲ τρεῖς
χοίνικας τῆς κριθῆς, τοὺς κτηνοπρεπῶς τοῖς διώκταις δι' ἀ-
νανδρείαν ψυχῆς ὑποκύψαντας, καὶ ἀναλόγως μετανοήσαν-
τας ὑπερον, καὶ τὴν ῥυπωθεῖσαν εἰκόνα δάκρυσιν ἀποπλύναν-
τας. Τρεῖς δὲ χοίνικες οὗτοι δηναρίου ἐνὸς ἐτιμήθησαν, ὡς
τοῦ ἐνὸς Χριστοῦ τῇ τριημέρῳ αὐτοῦ ταφῇ ὑπὲρ τοῦ κόσμου
παντὸς, τοῦ διὰ τὰς ἁμαρτίας τὴν δοθεῖσαν αὐτῷ θείαν εἰκόνα
ῥυπώσαντος. Αὐτὸς μὲν γὰρ ὁ Χριστὸς ἐν ᾧ δού διέτριψε τὴν
πρώτην ἡμέραν ὑπὲρ τῶν πρὸ τοῦ νόμου Μωϋσέως ἡμαρτηκό-

των, τὴν δευτέραν ὑπὲρ τῶν ἐν τῷ νόμῳ· καὶ γὰρ, εἰ καὶ με-
τάνοιάν τινες ὑπεδείξαντο τῶν ἀτόπων αὐτοῖς πραχθέντων,
ταύτην ἐνάμιλλον αὐτοῖς ἀντιστήσαντες· ἀλλ' ὅμως σαφῆ τὴν
συγχώρησιν ἡλπιότες, τοῦ δυναμένου ταύτην παρασχεῖν οὐχ
ἐωραμένου, οὐπω ταύτης ἐπέτυχον· διὰ τοῦτο καὶ τὴν δευτέραν
ἡμέραν ἐν ἄδου διέτριψεν· ἡ τρίτη δὲ, καθ' ἣν καὶ ἀνέστη· ὅτι
μηδὲ τῇ διαφθορᾷ κρατηθῆναι οἶοντε ἦν τὴν αὐτοῦ ζωὴν. Εἴη
ἂν σίτος, καὶ ὁ εὐαγγελικὸς καὶ σωτήριος λόγος, καὶ πρέ-
πων ἀνδράσι τελείοις, τοῖς τὰ αἰσθητήρια ἔχουσι γεγυμνασμένα
πρὸς διάκρισιν καλοῦ καὶ κακοῦ· κριθὴ δὲ, ἡ Μωϋσέως νομοθε-
σία. Ὡς περ γὰρ ἡ κριθὴ προακμάζει τοῦ σίτου, οὕτω καὶ αὐτὴ
τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος, τρέφουσα τοὺς κτηνωδέστε-
ρους ἀνθρώπους, τοὺς οὕτω δηλαδὴ διακειμένους· περὶ τὰ θεῖα
Ἰσραηλίτας. Φησὶν οὖν ὁ χρηματίζων ἐν μέσῳ τῶν τεσσάρων
ζώων, δηναρίου μὲν ἀποδόσθαι τὸν χοίνικα τοῦ σίτου, τρεῖς
δὲ χοίνικας τῆς κριθῆς, ὡσχύτως δηναρίου, ὡς τοῦ εὐαγγελι-
κοῦ κηρύγματος ἀπορωτέρου ὄντος· διὰ τὸ τοῦ βιβλίου ἀκριβείας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ις'

Λύσις τῆς τετάρτης σφραγιδος, ἐμφαίνου-
σα τὰς ἐπαγομένας παιδευτικὰς μάστι-
γας τοῖς δι' ἀνυπομονησίας ἀρνησαμένοις
τὸν Κύριον.

7 Καὶ ὅτε ἤνοιξε τὴν σφραγίδα τὴν τετάρτην, ἤκουσα
8 τοῦ τετάρτου ζώου, λέγοντος· Ἔρχου καὶ ἴδε. Καὶ
ἰδοὺ, ἵππος χλωρὸς, καὶ ὁ καθήμενος ἐπάνω αὐ-
τοῦ, ὄνομα αὐτῷ ὁ Θάνατος· καὶ ὁ ἄδης ἡκολούθει

αὐτῷ (1)· καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία ἐπὶ τὸ τέταρ-
τον τῆς γῆς, ἀποκτεῖναι ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν λιμῷ
καὶ ἐν θανάτῳ, καὶ ὑπὸ τῶν θηρίων τῆς γῆς.

Τὸ τέταρτον ζῶον, ὁ αἰετὸς δηλαδὴ, ὡς ὀξυωπὴς καὶ ὀξὺς πρὸς
βορὰν, ἄνωθεν ἔκει ἐκ θεηλάτου ὀργῆς, τὰς πληγὰς ἐπιφέρων
πρὸς ἐκδίκησιν τῶν εὐσεβῶν. Καὶ ἰδοὺ, ἵππος χλωρὸς.] Ὁ
χλωρὸς ἵππος, ὀργῆς σύμβολον, ὡς καὶ ἡ χλόη, ἡ ὑπὸ τῶν
ιατρῶν καλουμένη χλωρά· ὁ δὲ γε θάνατος, καὶ ὁ ἄδης κατα-
στρατεῦσαι νοητῶς ἔστησαν κατὰ τῶν ἀλιτηρίων δαιμόνων,
καὶ δίκην εἰσπράξασθαι τῆς τῶν ἀνθρώπων ἀπωλείας. Οὐπω
δὲ τῷ λόγῳ ἡ τελεία καθαίρεσις τῶν δαιμόνων εἰσφέρεται,
ἀλλὰ μόνον τετάρτου μέρους· ἐπειδὴ τῷ λόγῳ τῆς μετὰ χεῖρα
ὀπτασίας οὐπω κατὰ τὸ τρίτον πάθος ἐπράχθη Χριστοῦ. Τὴν
δὲ καθαίρεσιν τροπικῶς, σφαγὴν ὀνομάζει· καὶ λιμὸν, τῶν
πάλαι προσκυνοῦντων αὐτοῖς τὴν ἐκλειψιν· καὶ τὸν ἀφανισμόν
τῆς τυραννίδος αὐτῶν, διαφθορὰν αὐτῶν ὑπὸ τῶν θηρίων, θη-
ρία καλῶν τῆς γῆς, τὰς τῶν δαιμόνων καθ' ἡμῶν εἰς φθο-
ροποιὰ πάθη ὀχλήσεις καὶ ἐπαναστάσεις. — ΑΛΛΩΣ ΕΚ ΤΩΝ
ΤΟΥ ΑΝΔΡΕΟΥ. Εὐσέβιος δὲ ὁ Παμφίλου ἐν τῷ ὕγδῳ κεφα-
λαίῳ τοῦ θ'. λόγου τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας γράφει τάδε·
Ἐν τῇ τῶν διωγμῶν ἀκμῇ, ἐπὶ Μαξιμιανοῦ Ῥωμαίων βασι-
λεύοντος, ὑπὸ μὲν λιμοῦ καὶ λοιμοῦ κατασκήψαντος αὐτοῖς
σὺν ἑτέροις συμπτώμασιν, ἄπειρα πλήθη διεφθίροντο, ὥστε
ταφῇ μὴ δύνασθαι παραδίδοσθαι, καί περ χριστιανῶν τότε
φιλοτίμως περὶ τὰς κηδείας ἡσυχολημένων, καὶ τῷ φιλανθρώπῳ
τοὺς πεπλανημένους ἐναγόντων πρὸς τὴν τῆς ἀληθείας ἐπίγνω-
σιν. Ὑπὸ δὲ Ἀρμενίων ἐπαναστάντων Ῥωμαίοις οὐκ ὀλίγους ἀ-
νῆρσθαι ῥομφαίᾳ. Καὶ ὑπὸ κυνῶν δὲ φησιν ἀνηλωθῆναι τὰ τῶν
θανόντων σώματα, ὡς λοιπὸν τοὺς λειπομένους εἰς κυνοκτο-

(1) Παρ' ἄλλοις, μετ' αὐτοῦ.

νίαν τραπῆναι, δεδιότας μὴ καὶ αὐτοὶ θανόντες ζῶντας τούτους τάφους κτήσωνται. Οὐκ ἀπεικὸς δὲ τοῖς κυσὶ τῆς αὐτῆς θοίνης καὶ ἀγρίους θήρας συμμετέχειν διὰ τὸ τῆς τροφῆς ἀρθεῖν. Καὶ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ δὲ γενεᾷ τούτων ἕκαστον συμβᾶν ἐγνωμεν ἐκ τῶν νυτὶ φαινομένων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ΄.

Αὐσίς τῆς πέμπτης σφραγίδος, τὴν τῶν ἁγίων ψυχῶν σημαίνουσα πρὸς Κύριον καταδόξιν, ὥστε γενέσθαι συντέλειαν.

- 9 Καὶ ὅτε ἤνοιξε τὴν πέμπτην σφραγίδα, εἶδον ὑποκάτω τοῦ θυσιαστηρίου τὰς ψυχὰς τῶν ἐσφαγμένων διὰ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, καὶ διὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἀρνίου, ἣν εἶχον· καὶ ἔκραξαν φωνῇ μεγάλῃ, λέγοντες· Ἔως πότε ὁ δεσπότης ὁ ἅγιος καὶ ἄλγθινός οὐ κρίνεις καὶ ἐκδικεῖς τὸ αἷμα ἡμῶν ἐκ τῶν κατοικούντων (1) ἐπὶ τῆς γῆς; Καὶ ἐδόθη αὐτοῖς στολὴ λευκὴ, καὶ ἐβρέθη αὐτοῖς, ἵνα ἀναπαύσωνται ἐπὶ χρόνον μικρὸν, ἕως οὗ πληρώσονται (2) καὶ οἱ σύνδουλοι αὐτῶν, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν, οἱ μέλλοντες ἀποκτείνεσθαι ὡς καὶ αὐτοί.

Τῇ πέμπτῃ σφραγίδος τὴν λύσιν, οἱ τὴν τῶν προειρημένων τεσσάρων εἰς τὰ τοῦ Χριστοῦ πάθη καὶ τὰ τῆς σωτηρίου ἡμῖν ἐνανθρωπήσεως οἰκονομικῶς τελεσθέντα προσέμενοντες, ὡς ἤδη παρεθέμεθα, καὶ ταύτην εἰκότως τὴν καταδόξιν τοῖς προτελειωθεῖσιν ἐφαρμόζουσι προφῆταις καὶ θεοσόφαις ἀνδράσι, τὴν

(1) Ἀπὸ τῶν

(2) ἕως πληρώσεως.

τοῦ Χριστοῦ ἐπιδημίαν παθοῦσι, καὶ τὴν ἀναβαλὴν αὐτῆς δυσχεραίνουσι, τῆς θείας μακροθυμίας καταβοῶσι τῆς μέχρι σταυροῦ παραταθείσης, πρὸς ἐκδίκησιν ἤγουν τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων καὶ ἀσεβῶν, ἡ καὶ τῶν δαιμόνων, τούτους ἐκβακχευσάντων ἐπὶ τὰ τοιαῦτα παραχωρῆσαι τῶν ὁμοφύλων καὶ ὁμογενῶν ἀδικήματα, καὶ ταῦτα δι' εὐσέβειαν πάσχειν ἀνασχομένων. Μέχρι γάρ τοῦ σωτηρίου πάθους τοῦ διὰ σταυροῦ, οὐκ ἦν οὕτω πρόδηλος ἡ κατὰ τῶν ἀσεβῶν ἐκδίκησις ἐκ θεοῦ σύντελουμένη· ἀπὸ δὲ τούτου τὰ μυρία πάθη ὑπέλαβον, εἴγε πίστεως ἰώσης-πος ἄξιος, ὁ οὐ μόνον Ἰουδαίους ἱστορήσας, ἀλλὰ καὶ Ἕλληνας λοιμοῖς καὶ λιμοῖς καὶ στάσεσι ταῖς καταλλήλων δαπανηθέντας, ὡς πρὸ μικροῦ παρεθέμεθα. Εἶδον ὑποκάτω τοῦ θυσιαστηρίου.] Θυσιαστήριον εἰκότως, τὸ ἀνεκδοὺς ὃν τῆς δι' αἱμάτων ἁγιστίας, καὶ τὰ θύματα τὰ ὑποκάτω αὐτοῦ, ἅτε περίγεια καὶ τῆς θνητῆς οὐσίας ὄντα, ἀφωρίσατο, τόπῳ αὐτῷ τὴν ἀπὸ τῶν θυμάτων ἐξατμιζομένην θεάρεστον ἀναλαμβάνον· μενον εὐωδίαν, οὐκ αἰσθητὴν, ὅτι μηδὲ αἰσθήσει ὑποδαλλομένην, εἰ καὶ αἰσθητὴ ἡ ἀναπεμπομένη ἀπὸ τῶν θυμάτων ἀνάδοσις, καταλλήλως δὲ νοήσει μόνῃ θεωρητὴν τούτοις, καὶ ὅτοις τῶν ἀγαθῶν ἀγώνων συντελεῖα τὸ εὐαπόδεκτον ἀποφέρεται. Ἐντεῦθεν καὶ τοῖς κατὰ Χριστὸν, ἡ μετὰ Χριστὸν τὸ εὐδόκιμον ἀπενεγκαμένοις οἰκειότερον τὰ τῆς σφραγίδος τῆς λύσεως προσλογίζεται, ἡ τοῖς πρὸ τῆς Χριστοῦ παρουσίας ὑπὲρ τοῦ εὐσεβοῦς τῆς Παλαιᾶς λόγου. Ἔως πότε ὁ δεσπότης.] Οὐ κατὰ τῶν ἀνθρώπων ἡ ἐκδίκησις ἀναβάλλεται· (οὐ γὰρ τοῦτο ἄξιον τῆς ἀγάπης κατὰ τῶν ὁμογενῶν ἐπανίστασθαι)· κατὰ δὲ τῶν δαιμόνων ταύτην ἀπαιτοῦσιν οἱ ἅγιοι, τῶν ἐναγόντων τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν ἑαυτῶν ἀναίρεσιν. Εἶτα λαμβάνουσι πρῶτον στολὴν λευκὴν, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ στολῇ καὶ γνῶσιν τῆς ὑπερθέσεως, οὐκ ἀδοκιμάστως, εἰμὴ καὶ λελογισμένως ἄγαν.—

ΚΑΙ ἈΛΛΩΣ ΕΚ ΤΩΝ ΤΟΥ ἈΝΔΡΕΟΥ. Καὶ διὰ τούτων τὴν

τοῦ κόσμου συντελεῖν αἰτούμενοι φαίνονται οἱ ἅγιοι· διὸ καὶ μακροθυμεῖν ἄρει τῆς τῶν ἀδελφῶν τελειώσεως κελεύονται, ἵνα μὴ χωρὶς αὐτῶν τελειωθῶσι, κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον (α). Ἡ δὲ λευκὴ στολὴ, τὴν ἐπικλυθεῖσαν αὐτοῖς τῶν ἀρετῶν ἐμφανίζει λαμπρότητα, ἣν ἀμφιέκκλινται, εἰ καὶ μήπω τὰς ἐπαγγελίας ἐκομίσαντο, τῇ γοῦν ἐλπίδι τούτων, ἅπερ νοερῶς ἐνοπτρίζονται, πάσης ἀπληλαγμένοι παχύτητος, εἰκότως εὐφραίνονται τοῖς κύλοις Ἀβραὰμ ἐπαναπαυόμενοι. Πολλοὶς γὰρ τῶν ἁγίων τοῦτο εἰρηται, τὸ χάριτος ἀξίους εἰληφέναι τῶν τῆς ἀρετῆς ἐργασιῶν ἕκαστον, δι' ὧν καὶ περὶ τῆς μελλούσης αὐτῶν δόξης τεκμαίρονται. — Καὶ ἐδόθη αὐτοῖς στολὴ λευκή.] Ἡ λευκὴ στολὴ, αἶνιγμα τοῦ καθαρῶν αὐτοῦ τῶν οἰκείων αἵματι καὶ πάντα ἀποθέσθαι ῥύπον· ἅμα δὲ καὶ τοῦτο τῆς λευκότητος τῆς στολῆς ὑποφαινόντες, ὡς οὐ χρὴ τοὺς προφανῶς καὶ μετὰ λαμπρότητος παύρησιν αἰσθάνοντας τὴν Χριστοῦ ὁμολογίαν, δι' ἣν καὶ τοῦ φθαρτοῦ ἠνέσχοντο καρτερικῶς ἐκβῆναι κόσμου, νῦν ἀφθάρτῳ εἶναι καὶ ἀμώχθῳ προσομισηθέντας, ὥσπερ κόρον τούτου λαβόντας, ἀνασείρασιν ἐκ κόρου λαβεῖν. Ἀφ' οὗ καὶ ἡ τῶν ἀγγέλων εἰς τὰ αἰώνια παρακύψας ἀγαθὰ (β), τινὲς τῶν θεοφορουμένων παρελθῶνται δι' ἐπιθυμίας εἶναι· ὡς διὰ τῆς παρακύψεως τί ἂν ἄλλα ζητήσαντες, ἢ τὸ καὶ μικρὰν αὐτῶν γνῶσιν λαβεῖν ἐν ἀδιαλείπτῳ ἐρέσει προσλιπαροῦνται;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ'.

Λύσις τῆς ἑκτῆς σφραγίδος, τὰς ἐν τῇ συντελείᾳ ἐπαγομένας πληγὰς ἐπισημαίνουσα.

(α) Ἐβρ. 11', 40.

(β) Ἁ Πιτρ. Α', 12.

- 12 Καὶ εἶδον, ὅτε ἤνοιξε τὴν σφραγίδα τὴν ἑκτην, καὶ σεισμὸς μέγας ἐγένετο, καὶ ὁ ἥλιος μέλας ἐγένετο, ὡς σάκκος τρίχινος, καὶ ἡ σελήνη ὅλη ἐγένετο ὡς αἷμα· καὶ οἱ ἀστέρες τοῦ οὐρανοῦ ἔπεσον εἰς τὴν γῆν, ὡς συκὴ βάλλει τοὺς ὀλύνθους αὐτῆς, ὑπὸ ἀνέμου μεγάλου σειομένη.

Ἡ τῆς ἑκτῆς σφραγίδος λύσις, τελειωτάτην ἡμῖν τὴν σωτηρίαν εἰργάσατο. Κατὰ ταύτην γὰρ ὁ Χριστὸς τὸν θάνατον κατέλυσε, τὴν ζωὴν ἐπατήγαγε, τὸν νικητὴν τῶν ἀνθρώπων ἀπιστεφάνωσε θριαμβεύσας, κατὰ τὸ γεγραμμένον· *Ἀνέβης εἰς ὕψος, ἡχημαλώτευσας αἶχμαλωσίαν* (α). Τίς δὲ ἡ λύσις τῆς ἑκτῆς σφραγίδος; Ὁ σταυρὸς τοῦ Κυρίου καὶ ὁ θάνατος, οἷς ἠκολούθησεν ἡ εὐκταῖα πάσι, πιστοῖς τε καὶ αἰσθητοῖς, ἀνάστασις, ἥπερ οὐ μόνον τοὺς ζῶντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς προκεκοιμημένους εὐηργέτησε. *Καὶ σεισμὸς μέγας ἐγένετο.*] Σαφῶς τὰ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ γεγεννημένα σημεῖα ἡ ὀπτασίᾳ ἡμῖν ἀναζωγραφεῖ, τὸν σεισμὸν καὶ τὸν κλόνον τῆς γῆς, τὸ τοῦ ἡλίου σκότος καὶ τῆς σελήνης ὅλης τὴν εἰς αἷμα μεταβολήν. Πάνυ δὲ ἀκριβῶς ἐπὶ τῆς σελήνης τὸ, ὅλη, δεδήλωται. Πλησιφαῆς γὰρ οὖσα, ἅτε τεσσαρεσκαίδεκαταία οὖσα, καὶ κατὰ διάμετρον ἀρεστώτα τοῦ ἡλίου, πῶς οἶά τε τὸν ἥλιον τῇ ἐαυτῆς ὑποδρομῇ σκοτίσαι; Οὕτω γὰρ τὴν ἡλιακὴν ἐκλειψιν φασὶ γίνεσθαι οἱ ταύτης τὴν σχολὴν πεποιημένοι. Πῶς δὲ πάλιν δυνατόν τὴν σελήνην ἐν τῇ ἡμερινῇ καταστάσει τοιαύτην φανῆναι; Ἀφ' οὗ καὶ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης εἰς θεοσημαίαν ἀναφέρει τὸ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ συμβῆναι τῷ ἡλίῳ, οὐκ εἰς εἰωθὸς πάθος τοῖς κατ' οὐρανὸν σώμασι. Τινὲς δὲ ταῦτα εἰς τὴν ὑπὸ Οὐεσπασιανοῦ γενομένην πολιορκίαν ἐξέλαβον ἅπαντα, τῶν εἰρημένων ἕκαστον τροπολογήσαντες. Οἱ δὲ πλείστοι τῶν ἐρμηνευτῶν, σεισμὸν τὴν μετὰ

(α) Ψαλμ. ΕΞ', 10. Ἐφess. Α', 8.

(TOM. Ζ'.)

εασιν ἐν ταῦθα εἰρήχαι, τὴν ἀπὸ τῶν ἐν τοῖς διὰ Χριστὸν διωγμοῖς χρόνων γενομένην εἰς τὸν κατὰ τοῦ Ἀντιχρίστου καιρὸν, σεισμὸν εἰσθυσίας τῆς Γεωργίας καλεῖν τὴν τῶν πραγμάτων μετάθεσιν, ὥσπερ τὸ Ἔτι ἀπαξ ἐγὼ σείσω (α). διτλοῖ γὰρ τὴν τῶν σαλευομένων μετάθεσιν, ὡς ὁ θεὸς φησὶ Παῦλος (β). Καὶ ἐν τῇ Παλαιᾷ ἡ ἀπὸ Αἰγύπτου τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐξοδος, σεισμὸς εἴρηται, καθὼς καὶ Δαυὶδ φησὶ· Γῆ ἐσεισθή, καὶ γὰρ οἱ οὐρανοὶ ἐσταξαν (γ). Τοσαύτας γὰρ θλίψεις γενέσθαι φασὶν, οἷας οὐδέπω γεγεννημένας ἔγνωμεν, σοφῶς τοῦτο προειρηκότες πρὸς τὸ προμεμελετημέναι ταῦτα τοὺς ἀνθρώπους, τοῦ μὴ ἀπειπεῖν πρὸς τὰς ἐπικυρόμενας τοῦ Ἀντιχρίστου καλῶσεις. Τὸ δὲ μέλαν τοῦ ἡλίου, καὶ τῆς σελήνης τὸ ἀρεγγεῖς καὶ αἱματωδές, τὸ τοῖς κατὰ τὴν γῆν ὑπὸ τῆς θείας ὀργῆς ἀφώτιστον ἐνδείκνυται. Τὸ δὲ πειθεῖν τοὺς ἀστέρας, τὸ καὶ τοὺς φωστῆρας δοκοῦντας εἶναι ἐν κόσμῳ πίπτειν ὡς τοῖς γενομένοις ἀποκλάζοντας. Διὸ καὶ τοῖς ἀτελείῃ τῆς συγκῆς καρποῖς, τοῖς ὀλύνθοις δηλαδὴ, ἀπεικάσθησαν.

14 Καὶ οὐρανὸς ἀπεχωρίσθη ὡς βιβλίον ἐλισσόμενος, καὶ πᾶν ὄρος καὶ νῆσος ἐκ τῶν τόπων αὐτῶν ἐκί-

15 νήθησαν καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ οἱ μεγιστάνες, καὶ οἱ χιλιάρχοι, καὶ οἱ πλούσιοι, καὶ οἱ ἰσχυροί, καὶ πᾶς δούλος καὶ πᾶς ἐλεύθερος ἐκρυψαν ἐν τοῖς εἰς τὰ σπήλαια καὶ εἰς τὰς πέτρας τῶν ὀρέων· καὶ λέγουσι τοῖς ὄρεσι καὶ ταῖς πέτραις·

16 Πέτετε ἐρ' ἡμᾶς, καὶ κρύψατε ἡμᾶς ἀπὸ προσώπου τοῦ καθυμένοντος ἐπὶ τοῦ θρόνου, καὶ ἀπὸ τῆς ὀργῆς τοῦ ἀρνίου· ὅτι ἦλθεν ἡ ἡμέρα ἡ μεγάλη τῆς ὀργῆς αὐτοῦ· καὶ τίς δύναται σταθῆναι;

17 Τὸ τὸν οἶραν ἐλίσσεσθαι ὡς βιβλίον, ἡ τὸ ἀπλῶς τὸ τῆς δευτέρας Χριστοῦ παρουσίας ἄγνωστον αἰνιττεται· ἀφορητὶ γὰρ, καὶ ἐν ἀκαρεῖ ἡ βίβλος ἀνοίγεται· ἡ δὲ καὶ αἱ οὐράναι δυνάμεις τοῖς

(α) Ἀγγ. Β', 6.

(β) Ἑβρ. ΙΒ', 26. 27.

(γ) Ψαλμ. ΞΖ', 9.

ἐκπίπτουσι τῆς πίστεως συναλγοῦσαι, οἶονεὶ ἐλιγμόν τινα, καὶ λύπην ἐξουσι. Διὰ τοῦτου δὲ καὶ ἕτερον ὁ τοῦ βιβλίου ἐλιγμός νοεῖν ὑποβάλλεται, τὸ μὴ δηλαδὴ ἀρρακισμὸν τέλειον τὸ οὐρανοῦ ὑφίστασθαι σῶμα, ὡς φησὶ καὶ Βίρηναιος ὁ Λουγδοῦνου, ἐν πέμπτῳ λόγῳ τοῦ ἐλέγχου τῆς ψευδωνύμου γνώσεως, ἐπὶ λέξεως οὕτως· «Οὐ γὰρ ἡ ὑπόστασις, οὐδὲ ἡ οὐσία τῆς κτίσεως, ἐξαρρακισθήσεται· (ἀληθὴς γὰρ καὶ ἐξέδικαιος ὁ αὐτὴν συστήσας·) ἀλλὰ τὸ σχῆμα παράγει τοῦ κόσμου τούτου (α), ἐν οἷς καὶ ἡ παράθεσις ἐγένετο, ὡς οἱ πρεσβύτεροι λέγουσι.» Διὸ καὶ ὁ Δαυὶδ· Ἀνακαινεῖς, φησὶ, τὸ πρόσωπον τῆς γῆς (β), ἀλλ' οὐκ, ἀλλάξεις. Πιγούμεθα δὲ καὶ τῇ ἀρχαίᾳ συνηθείᾳ χρῆσασθαι τὸν ἀπόστολον· ἐιλιτρίοις γὰρ οἱ Ἑβραῖοι ἀντὶ τῶν παρ' ἡμῶν βιβλίων ἐκέχρητο· ὧν ἡ ἀνείλιξις οὐκ ἀφρακισμὸν, ἀλλὰ τῶν γεγραμμένων φανέρωσιν ἀπειργάζετο. Καὶ πᾶν ὄρος καὶ νῆσος.] Ὅρη καὶ νήσοις, τὰ τῶν ὑψηλοφρόνων δαιμόνων καλεῖ συστήματα, κατὰ τὸ γεγραμμένον περὶ αὐτῶν· Καὶ μετατίθεσθαι ὄρη ἐν καρδίαις θαλασσῶν (γ), οἶονεὶ ἐν τοῖς τοῦ ἐνεστώτος βίου ἀλμυροῖς περισπασμοῖς, τοῦτους περισφοδῶντα τοὺς ὀλιγοψύχους πρὸς τὸ ἑαυτῶν ψυχόλεθρον περισπούδασμα. Καὶ νήσους δὲ τοὺς αὐτοὺς καλεῖ, ὡς ἐν ταῖς ἡδὴ εἰρημέναις περικλύσεσι τῶν βιωτικῶν συμφορῶν ἡμῶν ἐνοχλήσαντας. Οὗτοι γὰρ δημιουργοὶ τοῦ τὰς κατὰ θεὸν ἡμῶν εὐκλείας ἐμποδοσασταῖν. Καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ οἱ μεγιστάνες.] Βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ μεγιστάνες, καὶ πᾶσαν τὴν τοιαύτην περιθρείαν, τοὺς αὐτοὺς καὶ τὸν κατάρχοντα αὐτῶν σαταναῖν νοήσεις, κατάρξαντας τῶν περιγέγων δι' ἀπείτης καὶ δόλου· δούλους δὲ καὶ ἐλευθέρους, τοὺς ἐν ταῖς δαίμοσι προὔχοντας καὶ ὑποταταγμένους. Διὸ καὶ τὸ ἐγκυλεύειν κατὰσπεύδειν τὰ ὄρη

(α) Α' Κορ. Ζ', 31.

(β) Ψαλμ. ΡΓ', 30.

(γ) Ψαλμ. ΜΒ', 3.

ἐξ αἰτίσεως πιστεῖν ἐπ' αὐτοὺς κρύψεως χάριν, τροπικῶς εἰρη-
ται αἰνίσσεται γὰρ φυγάδας αὐτοὺς γενέσθαι ἀπὸ τῆς ἐπαχθη-
σομένης αὐτοῖς ὑπὸ Χριστοῦ κολάσεως. Εὐρήσεις δὲ καὶ ἄλλως
ἐρμηνευθέντα ταῦτα ἐν τοῖς κάτω. Πέσετε ἐφ' ἡμᾶς.] Ἡ πρὸς
τὰ ὄρη δέχσις τίνων; τῶν μὴ ἐποικοδομησάντων τῇ πίστει τὸ
τίμιον τῶν ἔργων καὶ δογμάτων, ἀλλὰ ξύλα καὶ χόρτον, ἃ
μηδὲ πρὸς τοῦ τυχόντος ὁμῆν οἶάτε ὑπενεγκεῖν, μὴ ὅτι πρὸς
ἀπειλήν (α). πῦρ γάρ, ὡς φαίνεται, ὁ θεὸς καταναλίσκον (β).
καὶ μάλιστα ὅταν ἐκ τῆς καταφρονήσεως ἀναφλέγεται τῶν αὐτοῦ
προσταγμάτων, καὶ ἐκ παραλογισμοῦ τῆς τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ἀνυ-
περβλήτου συμπαθείας. Ὅτι ἡλθεν ἡ ἡμέρα ἡ μεγάλη τῆς
ὀργῆς αὐτοῦ.] Ἐπὶ τῆς συντελείας μεθ' ὑπερβολῆς ἀνυπερθέ-
τως, οὐκ ἐν μέρει, ἀλλ' ἐν παντὶ τῷ κόσμῳ συμβήσεται θλί-
ψις ὑπερβολικὴ τῇ τοῦ Ἀντιχρίστου ἐπιδημίᾳ, ἐν ᾗ τοῖς κατ' ἐξ-
οχὴν εἴτε κοσμικῆς ἐξουσίας, εἴτε διὰ τοῦ βασιλεῖς ἐδήλωσεν,
εἴτε ἐκκλησιαστικῆς εὐταξίας, οὐς ὄρη καὶ νήσους τροπικῶς ἐ-
νόμασε, τούτοις, φημί, ἅπασιν ἐλθὲν ἡ φόβερὰ θλίψις ἐπενε-
χθήσεται. Ὅρη δὲ καὶ νήσους, οὐχ ὁπλῶς τοὺς τῶν ἐκκλησιῶν
προύχοντας ὑπελάθμεν, ἀλλ' ὅπερ καὶ παρὰ τῷ Ἡσαΐᾳ εὐρηται
γραφόμενον, τὰς ἐγκαινιζόμενας νήσους (γ), αἱ δὲ φεύζον-
ται, τόπον ἐκ τόπου ἀμείβονται διὰ τὸν ψευδοχριστὸν. Τίνες
δὲ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ οἱ μεγιστάνες τε καὶ χιλιάρχοι,
καὶ πᾶς δοῦλος τε καὶ ἐλεύθερος, ἀλλ' ἢ οἱ τῶν γένων κα-
τεξουσιαζόντες καὶ μηδὲν τοῦ ἐν οὐρανοῖς πολιτεύματος πεφρον-
τικότες; Δοῦλοι δὲ, οἱ τῇ ματαιότητι τοῦ παρόντος κόσμου
δεδουλωμένοι. Ὅσπερ καὶ ἐλεύθεροι, οἱ τῆς Χριστοῦ ἀφηνιά-
σαντες δουλείας, καὶ ἀνέτως βιοῦν αἰρετιστάμενοι.

ΚΕΦ. VII, 1 Καὶ μετὰ τοῦτο εἶδον τέσσαρας ἁγγέ-
λους ἐστῶτας ἐπὶ τὰς τέσσαρας γωνίας τῆς γῆς,

(α) Α' Κορ. Γ', 12—13.

(γ) Ἑσ. ΜΑ', 1.

(β) Δευτ. Α', 24, Ἑβρ. 18', 29.

κρατοῦντας τοὺς τέσσαρας ἀνέμους τῆς γῆς, ἵνα
μὴ πνέῃ ἄνεμος ἐπὶ τῆς γῆς, μήτε ἐπὶ τῆς θα-
2 λάσσης, μήτε ἐπὶ πᾶν δένδρον. Καὶ εἶδον ἅγγελον
ἄλλον ἀναβαίνοντα ἀπὸ ἀνατολῆς ἡλίου, ἔχοντα
σφραγίδα θεοῦ ζώντος· καὶ ἔκραξε φωνῇ μεγάλῃ
τοῖς τέσσαρσιν ἁγγέλοις, οἷς ἐδόθη αὐτοῖς ἀδική-
3 σαι τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν, λέγων· Μὴ ἀδική-
σητε τὴν γῆν, μήτε τὴν θάλασσαν, μήτε τὰ δέν-
δρα, ἄχρις οὗ σφραγίσωμεν τοὺς δούλους τοῦ θεοῦ
ἡμῶν ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν.

Ἐντεῦθεν λοιπὸν δέκνυται τῷ εὐαγγελιστῇ τὰ μεταστάντα
σαφῶς Ἰουδαίους ἐν τῷ πρὸς Ῥωμαίους πολέμῳ, ἀντάμειψις ὄντα
τῶν τοῦ Κυρίου παθῶν. Οἱ γὰρ τέσσαρες ἅγγελοι ἐφφύρουν
τὰς τέσσαρας γωνίας τῆς Ἰουδαίων γῆς, δειλίαν αὐτοῖς ἐμβάλ-
λοντες φυγῆς, ἢ δυσχερείας τινάς, ἢ ἐξώριον πάθος πατρίδος,
γυναικῶν τε φιλάτων· ἅτινα τροπικῶς διασημαίνεται κρατεῖ-
σθαι τῆς Ἰουδαίας· ἀλλὰ γε δὴ καὶ τοὺς ἀνέμους κεκωλύσθαι,
ἐφ' ὅτι μὴ πεσεῖν μήτε ἐπὶ τῆς γῆς μήτε ἐπὶ τῆς θαλάσσης,
ἐπὶ τῷ μηδεμίαν αὐτοὺς ἀναψυχὴν εὑρέσθαι ἐν τῷ πρὸς Ῥωμαίους
πολέμῳ· μήτε τοὺς γεωργοὺς τοὺς ἐπιμελεῖα φυτῶν προσανέχον-
τας· ἐπεὶ καὶ τὰ δένδρα τῆς ἀπὸ τῶν ἀνέμων ἀποσείσεως ἀπο-
λάοντα ἀναψύχεται· μήτε τοὺς πεζομαχοῦντας, μήτε τοὺς ναυ-
μαχοῦντας· ἐπεὶ καὶ ἐναυμάχησαν κατὰ τὸν Ἰώσηπον· πάντα γὰρ
αὐτοὺς κατέλαβε τὰ κακά. Ἀλλ' εἰ καὶ ταῦτα οὕτω δικαιοῦτε-
ρον, ὅμως ἐπιτευκτικώτερον τοῦτο κατὰ τὴν τοῦ Ἀντιχρίστου
ἐπέλευσιν γενήσεται, οὐκ ἐν μέρει τῆς Ἰουδαίων γῆς, ἀλλ' ἐν
πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ· ἦν καὶ ἔλαχον κατὰ τὰς τέσσαρας γω-
νίας, ἀνατολῆς, ἄρκτου, δύσεως καὶ μεσημβρίας, τὰ λειτουρ-
γικά πνεύματα, ὡς πληροῦντα τὰς διακονίας. Ἡ δὲ τῶν ἀνέ-
μων ἐποχὴ, προδήλως λύσιν εὐταξίας, καὶ τὸ τῶν κακῶν ἀ-
διάδραστον ἐμφαίνει· δι' ἀνέμων γὰρ καὶ θάλασσα πλεῖται
πρὸς τὴν ἀνθρώπων δουλείαν. Ἄγγελον ἄλλον ἀναβαίνοντα

ἀπὸ ἀνατολῆς ἡλίου.] Τὸ μὲν ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς ἡλίου, ἀλλὰ μὴ ἀπὸ οὐρανῶν καὶ τῆς ἐσπέρας, παρὰ γίνεσθαι τὸν θεῖον ἄγγελον, ἐξαυτοεργίαν αἰνίττεσθαι καὶ σημαίνειν δοκεῖ, ἣν ὁ μὲν προπάτωρ τοῦ Κυρίου ἐν πνεύματι θεωρῶν, Ἐσημειώθη ἐφ' ἡμᾶς τὸ γὰρ τοῦ προσώπου σου, Κίριε, ἔλεγε (α). Καλῶς δὲ καὶ τὸ μηδὲν τίως ἀδικηθῆναι κελεύει, ἅχρὶς οὐ σφραγισθῶσιν οἱ τοῦ διαπορεύεσθαι ἄχριοι τῶν Ἰουδαίων, ὡς ἂν μὴ οἱ δίκαιοι τὰ ἔθνη παύθωνται τοῖς ἐν ἀνομίᾳ, τῇ κατὰ Χριστοῦ, ἐκτείνασιν τὰς χεῖρας αὐτῶν ἀδίκως. Εἰ δὲ ταῦτα οὕτως, ἀλλ' οὖν, ὡς εἴρηται, ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἐπιλεύσεως τοῦ Ἀντιχρίστου ἡ σφραγὶς τοῦ ζωοποιῶν σταυροῦ ἐκδηλοτέρως ἀποφανεῖ τοὺς τοῦ ἁγίου βαπτίσματος ἐπιφερμένους σημειώσιν. Χριστοῦ γὰρ κλήρος οὗτοι. Μὴ ἀδικήσητε.] Ἡ κτίσις, ὡς δι' ἡμᾶς γεγεννημένη, παιδεύομένης ἡμῶν κοινωνεῖ ἐπὶ ταῖς μάστιξιν, ὥσπερ καὶ δοξαζομένοις τοῖς ἁγίοις συμπαιδρύνεται. Ἐκ τούτου δὲ μανθάνομεν, καὶ τοὺς κατ' ἀρετὴν βιοῦντας πρὸς συνεργίαν δεῖσθαι τῆς ἀγγελικῆς βοηθείας πρὸς τὰς τῶν πειρασμῶν ἐπιφορὰς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ'.

Περὶ τῶν σωζομένων ἐκ τῆς πληγῆς τῶν τεσσάρων ἀγγέλων χιλιάδων ρμδ'.

- 4 Καὶ ἔχουσιν τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐσφραγισμένων· ἑκατοντεσσαρακοντατέσσαρες χιλιάδες ἐσφραγισμένοι
5 ἐκ πάσης φυλῆς υἱῶν Ἰσραὴλ· ἐκ φυλῆς Ἰούδα, δώδεκα χιλιάδες ἐσφραγισμένοι· ἐκ φυλῆς Ῥουβὴν, δώδεκα χιλιάδες ἐσφραγισμένοι· ἐκ φυλῆς
6 Γὰρ, δώδεκα χιλιάδες ἐσφραγισμένοι· ἐκ φυλῆς Ἀ-

(α) Παλμ. Δ', γ.

- σήρ, δώδεκα χιλιάδες ἐσφραγισμένοι· ἐκ φυλῆς Ναφθαλεὶμ, δώδεκα χιλιάδες ἐσφραγισμένοι· ἐκ φυλῆς Μανασσῆ, δώδεκα χιλιάδες ἐσφραγισμένοι· ἐκ φυλῆς Συμεὼν, δώδεκα χιλιάδες ἐσφραγισμένοι· ἐκ φυλῆς Λευὶ, δώδεκα χιλιάδες ἐσφραγισμένοι· ἐκ φυλῆς Ἰσάχαρ, δώδεκα χιλιάδες ἐσφραγισμένοι· ἐκ φυλῆς Ζαβουλὼν, δώδεκα χιλιάδες ἐσφραγισμένοι· ἐκ φυλῆς Ἰωσήφ, δώδεκα χιλιάδες ἐσφραγισμένοι· ἐκ φυλῆς Βενιαμὴν, δώδεκα χιλιάδες ἐσφραγισμένοι.

Πολλοὶ γὰρ ἦσαν, καὶ ἀριθμὸν ὑπερβάλλοντες, οἱ Χριστῷ πιστεύσαντες ἐκ τῶν Ἰουδαίων· καὶ μάρτυρες οἱ Παύλῳ τῷ θεῷ, ἐν Ἱερουσαλὴμ γενομένων, λέγοντες· Θεωρεῖς, ἀδελφε, πόσαι μυριάδες εἰσὶ τῶν πεπιστευκότων Ἰουδαίων (α); Τούτους δὲ μὴ μετασχεῖν τῆς ὑπὸ Ῥωμαίων πανωλεθρίας, ὁ χρηματίζων τῷ εὐαγγελιστῇ φησιν· οὐπω γὰρ ἡ ὑπὸ Ῥωμαίων ἀπώλεια Ἰουδαίου κατελήφει, ὅτε καὶ οὗτος ὁ εὐαγγελιστὴς ἐχρησμάδειτο ταῦτα· καὶ οὐκ ἐν Ἱερουσαλὴμ, ἀλλ' ἐν Ἰωνίᾳ κατὰ τὴν ἔρρεσιν. Μετὰ γὰρ τὸ πάθος τοῦ Κυρίου δέκα καὶ τέσσαρα μόνα ἔτη προσήδρευεν ἐν Ἱερουσαλὴμ, ὅσα καὶ τὸ θεοδόχον τῆς τοῦ Κυρίου μητρὸς σκῆνος τῇ ἐγκαίρῳ ταύτῃ ζωῇ μετὰ τὸ πάθος καὶ τὴν ἀνάστασιν τοῦ ἀφθόρου τόκου αὐτῆς διετηρήθη· ἢ καὶ συμπληρῇ, ἅτε μητρὶ ὑπὸ τοῦ Κυρίου αὐτῷ παραδεδομένη. Μετὰ γὰρ τὴν ἀποδίωσιν ταύτης, οὐκέτι τῇ Ἰουδαίᾳ ἐμφιλοχωρῆσαι, ἀλλὰ πρὸς Ἑβραίων μεταστῆναι αὐτὸν λόγος· καθ' ἣν, ὡς εἴρηται, καὶ τὰ τῆς προκειμένης Ἀποκαλύψεως ἐνεργήθη, τῶν μελλόντων οὐσαν δῆλωσιν· καθότι μετὰ τὸ τεσσαρακοστὸν ἔτος τῆς ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου κατὰ τῶν Ἑβραίων ἡ θλίψις συνηνέχθη. Ὅτι δὲ καὶ ἀριθμοὶ κρείττους οἱ διασωθέντες, δῆλον· οὐ μόνον γὰρ οἱ πιστοὶ διέφυγον τὸν ὄλεθρον τὸν ὑπὸ Ῥωμαίων, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐν ἀγνοίᾳ τῷ σταυρῷ τοῦ Κυρίου

(α) Πραξ. ΚΑ', 20.

συνηρηγχοτάς. Ἡ μέντοι ἀκριβεία τῆς ἐξ ἐκάστης φυλῆς ἰσό-
τητος, ἐμφαίνειν δοκεῖ τὸν πολυπλασιασμόν τοῦ ἀποστολικοῦ
σπόρου, δωδεκάκις δαδεκά πολυπλασιαζομένου ἐπὶ τὸν τέλειον
τῶν χιλιάδων ἀριθμόν, καὶ οὕτω τὰς ῥηθείας χιλιάδας ἀποτε-
λοῦντος. Ἐπιστημαντέον δὲ τοῦτο, ὡς ἡ φυλὴ τοῦ Δάν, διὰ τὸ
ἐξ αὐτῆς τὸν Ἀντίχριστον τίκεσθαι, ταῖς λοιπαῖς οὐ συντέτα-
κται· ἀλλ' αὐτ' αὐτῆς ἢ τοῦ Λευὶ, ὡς ἱερατικὴ πάλαι εἰς με-
ρισμὸν ἐρχομένη. Τὸν δὲ Ἰωσήφ ἀντὶ τοῦ Ἐφραΐμ, τοῦ υἱοῦ αὐ-
τοῦ, τέθεικε. Οὐκ ἄκαιρον δὲ μνησθῆναι καὶ τῶν ὀνομάτων ἐ-
κάστου τῶν φυλάρχων. Αὐτίκα γὰρ τὴν ἐξ Ἰούδα φυλὴν, δὲ
ἐξομολόγησις ἐρμηνεύεται, αἰνέττεσθαι λέγομεν τοὺς διὰ με-
τανοίας καὶ ἀγάπης τῆς πρὸς τὸν ἐξ αὐτοῦ ἐλασθήσαντα Χρι-
στον σωζομένους. Τὴν δὲ τοῦ Ῥουβὴν, τοῦ δηλοῦντος, ὁρῶντα
υἱόν, ἢ, υἱὸν ἰσότητος, τοὺς καθαρὸς τῇ καρδίᾳ καὶ ὁρῶν-
τας τῷ πνεύματι. Τὴν δὲ τοῦ Γὰδ, δὲ δηλοῖ πειρασμοῦ, ἢ, πει-
ρατήριον, τοὺς διὰ θλίψεων καὶ πειρασμῶν ὡς χρυσὸν πεπυ-
ρωμένους τῷ δοκιμῷ τῆς πίστεως. Τὴν δὲ τοῦ Ἀσέρ, δι' οὗ
μακαρισμὸς σημαίνεται, τοὺς τῇ τηρήσει τῶν θεοδιδάκτων
μακαρισμῶν τῆς ἀλήκειου τευζομένους μακαριότητος. Τὴν δὲ
τοῦ Νεφθαλαΐμ, ἐρμηνευομένου συνετοῦ, ἢ, στελέχους ἐξημμέ-
του, τοὺς ἐπηρειδομένους αὐτῷ, ὅς ἐστιν ὁ σταυρὸς τοῦ Χρι-
στοῦ, καὶ ἐστεφανωμένους μετὰ συνέσεως, καὶ ἐν ἐκείνῳ τοὺς
δαίμονας κεραιζόντας. Τὴν δὲ τοῦ Μανασσή, δὲ ἀπὸ λήθης
ἐρμηνεύεται, τοὺς ἐπιλανθανομένους τῶν πατριῶν διὰ Χριστὸν
κατὰ τὸ Ἐπιλήθον τοῦ Ληοῦ σου καὶ τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς
σου (α). Τὴν δὲ τοῦ Συμεὼν, ὅπερ ἐπακουσμὸν δηλοῖ, τοὺς
τῶν θείων ἐντολῶν ὑπακούοντας δι' ἀγαθῶν καὶ καθαρῶν πρά-
ξεων. Τὴν δὲ τοῦ Λευὶ, δὲ προειλημμένον σημαίνει, τοὺς ὑπὸ
θεοῦ προειλημμένους εἰς ἐκλογὴν, κατὰ τὸ ψαλμικὸν λόγιον,

(α) Παλμ. Μα', 11.

καὶ ἐν ταῖς θείαις ἐγκατασκηνοῦν μέλλοντας αὐλαῖς (α). Τὴν δὲ
τοῦ Ἰσάχαρ, ὅπερ ἐστὶ μισθός, τοὺς τὰς ἀρετὰς πρὸς τῶν μελ-
λόντων ἐπάθλων τὴν λήψιν εἰς μισθὸν ὀριζομένους. Τὴν δὲ
τοῦ Ζαβουλὼν, ὅπερ ἐρμηνεύεται ῥύσις προσειλημμένη, τοὺς
τὸν πλοῦτον τοῖς πτωχοῖς ἀπονέμοντας, καὶ ὑπὸ Χριστοῦ προσ-
λαμβανομένους. Τὴν δὲ τοῦ Ἰωσήφ, ὅπερ ἐστὶν ἀγαθῶν προσ-
θήκη, τοὺς ἐν προσθήκῃς μέρει πρὸς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρα-
νῶν ἀναληφθέντας, καὶ τὰ χρειώδη τοῦ βίου παρὰ τοῦ ἀψευ-
δοῦς δεσπότου λαμβάνοντας. Τὴν δὲ τοῦ Βενιαμίν, ὅπερ υἱὸς
ἐδύνης, ἢ, υἱὸς ἡμέρας, ἐρμηνεύεται, τοὺς διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐν
καρδίᾳ δυνῶν ἐναμιλλοὺς τὰς θείας περιχρίσεις ἀντιλαμβάνον-
τας. Τῷ δὲ Δάν τὴν ὀνομασίαν, καίτοι φυλάρχου καὶ αὐτοῦ
ὑπάρχοντος, οὐ συνέταξε ταῖς λοιπαῖς, διὰ τὸ ἐξ ἀρχῆς εἰρη-
μένον, τὸ ἐκ φυλῆς δηλαδὴ αὐτοῦ γενέσθαι σαφῶς τὸν Ἀντί-
χριστον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ'.

Περὶ τοῦ ἀναριθμήτου ὄχλου τῶν ἐξ ἔθνων
Χριστῷ συμβασιλευσάντων.

- 9 Μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ἰδοὺ, ὄχλος πολλὸς, ὃν ἀριθ-
μῆσαι οὐδεὶς ἐδύνατο, ἐκ παντός ἔθνους καὶ φυλῶν
καὶ λαῶν καὶ γλωσσῶν, ἐστῶτες ἐνώπιον τοῦ θρό-
νου καὶ ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου, περιβεβλημένοι στο-
λὰς λευκάς· καὶ φοίνικες ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν·
10 καὶ κράζοντες (1) φωνῇ μεγάλῃ, λέγοντες· Ἡ σω-
τηρία τῷ θεῷ ἡμῶν, τῷ καθημένῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου,
11 καὶ τῷ ἀρνίῳ. Καὶ πάντες οἱ ἄγγελοι εἰστήκεισαν
κύκλῳ τοῦ θρόνου καὶ τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν

(α) Παλμ. ΕΔ', 5. ΠΓ', 3. (1) Παρ' ἄλλοι, καὶ κράζουσι.

τεσσάρων ζώων, καὶ ἔπεσον ἐνώπιον τοῦ θρόνου
ἐπὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, καὶ προσεκύνησαν τῷ
12 θεῷ, λέγοντες· Ἀμήν· ἡ εὐλογία καὶ ἡ δόξα καὶ
ἡ σοφία καὶ ἡ εὐχαριστία καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ δύναμις
καὶ ἡ ἰσχὺς τῷ θεῷ ἡμῶν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν
αἰῶνων· ἀμήν.

Σύμπαι, πῶς παρίστανται, ὡς τὸ ἀναρίθμητον τοῦτο καὶ παγ-
γενὲς πλῆθος τὴν τοῦ ἀρνίου δελοῦν σπαχὴν, ἐκεῖνῳ καὶ ἐτό-
13 θη. Καὶ κραζόντες φωνῇ μεγάλῃ.] Ἐκραζόν, φησιν, εἰς τὸ
δυναμωθῆναι ἡμᾶς ὑπὸ τοῦ ἀρνίου, εἰς τὸ νικῆσαι τὸν ἄρχοντα
τοῦ σκότους τούτου καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῦ ἐνεργουμένους εἰδωλο-
λάτραις ἀνθρώπους. Καὶ πάντες οἱ ἄγγελοι εἰστήκεισαν κύ-
κλῳ τοῦ θρόνου καὶ τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν τεσσάρων
ζώων.] Ἰδοὺ, μία ἐκκλησία ἀγγέλων καὶ ἀνθρώπων. Τὸ δὲ
συστήναι ἀγγέλους ἀνθρώποις, τί ἂν ἄλλο δείκνυσιν, ἢ τὸ
ὑπερανιστάμεν εἰς τιμὴν τῆς ἀνθρωπείας φύσεως; Καὶ προσε-
κύνησαν τῷ θεῷ, λέγοντες· Ἀμήν.] Τὰ ἐν ἀνθρώποις λει-
τουργικὰ πνεύματα σὺν τοῖς πρεσβυτέραις ὑπῆλθον τὸ,
Ἀμήν. Ἐπὶ τὸ ἔξδομον δὲ τοῦ ἀριθμοῦ προσχώρησεν αὐτοῖς
ἡ πρὸς τὸ θεῖον σεβασμὴν τιμὴ, οὐ μόνον ὅτι σύστοιχος οὗτος,
ὡς ἤδη παριθέμεθα, ὁ ἀριθμὸς τῷ παρόντι αἰῶνι, ἀλλ' ὅτι
καὶ, ὡς περ οὗτος ὁ ἀριθμὸς οὐκ ἐξ ἑτέρου ἀριθμοῦ τῶν ἐντός
τῆς δεκάδος ἀποτίκτεται, οὕτω καὶ ὃ ἐπιβοᾶται ταῦτα
θεὸς οὐκ ἐξ ἑτέρου τὰ θεῖα ταῦτα ἀπορέεται πλεονεκτήματα.

13 Καὶ ἀπεκρίθη εἰς ἐκ τῶν πρεσβυτέρων, λέγων μοι·
Οὗτοι οἱ περιβεβλημένοι τὰς στολὰς τὰς λευκάς,
14 τίνες εἰσὶ καὶ πόθεν ἦλθον; Καὶ εἶπον αὐτῷ· Κύ-
ριέ μου, σὺ οἶδας. Καὶ εἶπέ μοι· Οὗτοι εἰσιν οἱ
ἐρχόμενοι ἐκ τῆς θλίψεως τῆς μεγάλης, καὶ ἔπλυ-
ναν τὰς στολὰς αὐτῶν, καὶ ἐλεύκαναν αὐτὰς ἐν
15 τῷ αἵματι τοῦ ἀρνίου. Διὰ τοῦτο εἰσὶν ἐνώπιον
τοῦ θρόνου τοῦ θεοῦ, καὶ λατρεύουσιν αὐτῷ ἡμέ-

ρας καὶ νυκτὸς ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ· καὶ ὁ καθήμενος·
16 ἐπὶ τοῦ θρόνου, σκηνώσει ἐπ' αὐτούς. Οὐ πεινά-
σουσιν ἔτι, οὐδὲ διψήσουσιν ἔτι, οὐδ' οὐ μὴ πέση
17 ἐπ' αὐτούς ὁ ἥλιος, οὐδὲ πᾶν καῦμα· ὅτι τὸ ἀρνίον
τὸ ἀνά μέσον τοῦ θρόνου ποιμανεῖ αὐτούς, καὶ ὁδη-
γήσει αὐτούς ἐπὶ ζωῆς πηγᾶς ὑδάτων· καὶ ἐξαλείψει
ὁ θεὸς πᾶν δάκρυον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν.

Τοὺς μάρτυράς φησι τοῦ Χριστοῦ, τοὺς τὸν σταυρὸν ἀραμέ-
νους, καὶ τὸν αὐτοῦ θάνατον μιμουμένους. Τοῦτο γὰρ ἔστι τὸ,
ἔπλωσαν, οὐχ ἐτέρωθι, ἢ ἐν τῷ αἵματι τοῦ ἀρνίου. Καὶ λα-
τρεύουσιν αὐτῷ ἡμέρας καὶ νυκτός.] Ἡ τὸ ἀδιάπαυστον δη-
λοῦν ἐνύλεται, ἢ τὸ τῶν ὑπὸ τοῦ θεοῦ διοικουμένων ἀνεν-
δύαστον. τῆς εὐχαριστίας, ἃν τε πρόδηλοι, ἃν τε κατὰ τὸ
ἀνεξερεύνητον τῆς σοφίας αὐτοῦ βάθος διεξαγόμενοι. Νῦν
γὰρ ἐκεῖ οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ἡμέρα μία, ἀντὶ τοῦ αἰσθητοῦ ἡ-
λίου τῷ νοητῷ τῆς δικαιοσύνης ἡλίῳ καταλαμπομένη. Ἰσως
δὲ νῦν νοεῖται καὶ τὰ ἀπόκρυφα καὶ θαθεῖα τῆς γνώσεως
μυστήρια· ἡμέρα δὲ, τὰ σαφῆ τε καὶ εὐληπτα. Ναὸς δὲ τοῦ
θεοῦ, πᾶσα μὲν ἡ ἀνακαινίζομένη ὑπ' αὐτοῦ κτίσις διὰ τοῦ
Πνεύματος· μάλιστα δὲ οἱ τὸν ἀρραβῶνα τοῦ πνεύματος σῶον
καὶ ἁσθεστον διατηρήσαντες· οἷς ἐνοικήσειν καὶ ἐμπεριπατή-
σειν ἐπηγγέλται (α). Οὐ πεινάσουσιν ἔτι.] Ἐξ ἑτέρου μὲν
γὰρ πρὸς ἕτερον ἦλθον πειρασμὸν οἱ ἅγιοι διικπαντός, μᾶλλον
δὲ οἱ ἐξ ἐθνῶν ἐπὶ τῆς παρουσίας τοῦ Ἀντιχρίστου· μετὰ δὲ
τὸν τοιοῦτον καιρὸν ἀδιαλείπτως κορεσθήσονται τῶν ἀμυθῆτων
ἀγαθῶν, ἄρτον μὲν ἔχοντες τὸν οὐράνιον, διὰ τὴν σωτηρίαν
αὐτῶν ἐφοίτησεν ἐπὶ γῆς (β). ὕδωρ δὲ, τὴν ἄφθονον χάσιν
τοῦ Πνεύματος, περὶ οὗ καὶ εἴρηται ὑπὸ τοῦ Κυρίου· Ὁ πι-
στεύων εἰς ἐμὲ, ποταμοὶ ῥεῦσουσιν ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ
ῥέοντες ζωῆς (γ)· πειρῆν γὰρ ἔθος τῇ Γραφῇ καλεῖν τὴν

α) Λευί. ΚΣ', 12. (β) Ιωαν. ε', 23. 41. (γ) Ιωαν. Ζ', 38.

τῶν θείων ἀγαθῶν ἐνδεῖν. Τὸν δὲ ἥλιον, πειρασμοῖς ἀφωμοίωσεν. Καὶ πειθέτω σε τὰ πρὸς ἑραχὺ ἀνατείλαντα ἐν τῇ πέτρᾳ σπέρματα, ἀθρόον μὲν φύσαντα, εὐθέως δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου φλογισθέντα (α). "Οτι τὸ ἀρτίον τὸ ἀνὰ μέσον τοῦ θρόνου ποιμαίνει αὐτοὺς, καὶ ὁδηγᾷ αὐτοὺς ἐπὶ ζωῆς πηγὰς ὑδάτων· καὶ ἐξαλείψει ὁ θεὸς πᾶν δάκρυον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν.] Τὸ, *Αὐτὰ μέσον τοῦ θρόνου*, εἴρηται ἀντὶ τοῦ, *Ἐκ μέσου τοῦ θρόνου*, εἰσιν, ἐκ τῆς πατρικῆς δόξης, ἔχουν, κυριαρχίας, τῆς σαρκικῆς οἰκονομίας τῇ ἐπιστάσει τῶν θείων ἐλλάμψεων, μᾶλλον δὲ τῆς ἀναλλοιώτου θεότητος, ὑποχωρησάσης. Τὸ ἀπὸ τούτου δὲ ἀνυποστόλως θεοπεπεῖ ἀποδίδωσι τῷ υἱῷ καὶ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ. Τὸ γὰρ *ποιμαίνει* αὐτῷ προσέσται καὶ ὁδηγεῖ τὰ ὑπ' αὐτοῦ ποίμνια διὰ τῆς οἰκονομίας κτισθέντα, οἷς οὐκέτι δάκρυον ἐνοχλοῖ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑ'.

Λύσις τῆς ἐβδόμης σφραγίδος, δηλοῦσα ἀγγελικὰς δυνάμεις προσάγειν θεῷ τὰς τῶν ἁγίων προσευχάς, ὡς θυμιάματα.

ΚΕΦ. VIII, 1 Καὶ ὅτε ἤνοιξε τὴν σφραγίδα τὴν ἐβδό-
2 μην, ἐγένετο σιγή ἐν τῷ οὐρανῷ ὡς ἡμῶριον. Καὶ εἶδον τοὺς ἑπτὰ ἀγγέλους, οἱ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ἐστῆκασι· καὶ ἐδόθησαν αὐτοῖς ἑπτὰ σάλπιγγες.
3 Καὶ ἄλλος ἄγγελος ἦλθε, καὶ ἐστάθη ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου, ἔχων λιβανωτὸν χρυσοῦν.

Ἡ τῆς ἐβδόμης σφραγίδος λύσις, τὴν τῆς γῆνης τύρβης λύσιν διατημαίνει, ἑπτὰ ἀγγέλων διακονούντων ταῖς τιμω-

(α) Ματθ. ΙΓ', σ. 6.

φίας ταῖς κατὰ τῶν ἀσεβῶν ὀφειλομέναις. Ἡ δὲ σιγή, τὴν τε ἀγγελικὴν εὐταξίαν δηλοῖ καὶ εὐλάβειαν, τό τε περὶ τῆς δευτέρας τοῦ Κυρίου παρουσίας καὶ τῆς προτέρας ἀγνότημα. Τὸ δὲ ἡμῶριον, τὸ τοῦ καιροῦ ἐμφαίνει ἑραχὺ· ἐν ᾧ τῶν πληγῶν ἐπαγομένων, καὶ τῶν ἐπὶ τῆς γῆς συντελουμένων, ἡ τοῦ Χριστοῦ βασιλεία φανήσεται. Καὶ ἐδόθησαν αὐτοῖς ἑπτὰ σάλπιγγες.] 'Ἐπτὰ σάλπιγγες, ὡς βασιλείως ἐφισταμένου. Αἱ δ' αὐταί, κατὰ τὸν θεόστορον Παῦλον, Θεσσαλονικεῦσι γράφοντα, καὶ διὑπνίζειν μέλλουσι τοὺς νεκροὺς (α), ὧν προκατάρχειν ὁ πρωτότοκος ἐκ νεκρῶν εἴρηται Χριστός. Ἰστέον δὲ, ὅτι, εἰ καὶ σχηματίζονται εἰς ὕλας καὶ χρώματα τὰ ὁρώμενα, εἴτε θυσιαστήριον, εἴτε θυμιατήριον, εἴτε τι ἄλλο, ἀόρατα ὅμως καὶ νοητὰ ὄντα τυγχάνουσιν. Ἐπὶ τοιούτου τοίνυν θυσιαστηρίου ζᾷς ὁ ἄγγελος, καὶ τὸν λιβανωτὸν, δηλαδή, τὸ τὸν λιβανωτὸν δεχόμενον θυμιατήριον, κρατῶν, τὰς εὐχὰς τῶν ἁγίων, ὡς θυμιάματα, προσφέρει. Χρυσοῦν δὲ τοῦτο φάσκει, τῷ τὴν ὕλην ταύτην τιμαλφιστάτην εἶναι ἀνθρώποις καὶ περιπόθητον, δι' οὗ αἰνίσσεται καὶ παρὰ τῷ θεῷ τὰς τῶν ἁγίων εὐχὰς τοιαύτης καταξιῶσθαι ἀποδοχῆς· ὥσπερ δὲ τι πρωτόλειον καὶ ἀπαρχὴ τιμὰ προσάγονται θεῷ αἱ εὐχαὶ παρὰ τῶν προσατούντων ἡμῶν ἀγγέλων· αἱ φύσει μὲν εἰσιν εὐώδεις, εὐωδέστεραι δὲ γίνονται τῇ τοῦ μεταχειρίζοντος ταύτας ἀγγέλου συνεργίᾳ. Ἡτοῦντο δὲ, διὰ τῆς παγκοσμίου συντελείας, ταῖς μὲν τιμωρητικαῖς μάστιξι· ταῖς κατὰ τῶν δυσσεβῶν καὶ παρανόμων ἀξίως ἡτοιμασμέναις, λήξιν τῇ συντομίᾳ τῆς ἐπιφορᾶς τῆς κακώσεως· πρυτανευθῆναι, καὶ τὸ μὴ πρὸς πλείονας ἀνθρώπους διαδοθῆναι· ἑαυτοῖς δὲ, τὸν διὰ τῆς παρουσίας τοῦ ἀξιονίκως τὰ ἐπαθλὰ διανέμειν εἰδότος τοῖς ἐν τῷ παρόντι εἰφ' ὑπὲρ ἀρετῆς παγκρατιασταῖς μισθόν· οἷτινες οὐκ ἄλλοι, ἢ οὗτοι οἱ τὸν ἀθλοθέτην ἐν τοῖς ἑαυτῶν δοξάσαντες σώμασι.

(α) Α' Θεσ. Δ', 16.

- 3 Καὶ ἐδόθη αὐτῷ θυμιάματα πολλὰ, ἵνα δώσῃ ταῖς προσευχαῖς τῶν ἁγίων πάντων, ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον
 4 τὸ χρυσοῦν τὸ ἐνώπιον τοῦ θρόνου. Καὶ ἀνέβη ὁ καπνὸς τῶν θυμιαμάτων ταῖς προσευχαῖς τῶν ἁγίων ἐκ χειρὸς τοῦ ἀγγέλου ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.
 5 Καὶ εἰληγεν ὁ ἄγγελος τὸν λιβανωτὸν, καὶ ἐγέμισεν αὐτὸν ἐκ τοῦ πυρὸς τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν γῆν· καὶ ἐγένοντο φωναὶ καὶ βρονταὶ καὶ
 6 ἀστραπαὶ καὶ σεισμός. Καὶ οἱ ἑπτὰ ἄγγελοι, οἱ ἔχοντες τὰς ἑπτὰ σάλπιγγας, ἠτοίμασαν ἑαυτοὺς, ἵνα σαλπίσωσι.

Τὸ χρυσοῦν θυσιαστήριον τοῦτο, ὁ Χριστὸς ἐστίν, ἐν ᾧ πάντα λειτουργικὴ καὶ ἁγία συνέστηκε σύνοδος, καὶ αἱ μαρτυρικαὶ θυσίαι προσάγονται, οὗ ἦν τύπος τὸ ἐν τῷ ὄρει δειχθὲν τῷ Μωϋσῇ σὺν τῇ σκηνῇ θυσιαστηρίου. Τὰ δὲ θυμιάματα, αἱ προσευχαὶ τῶν ἁγίων· οἷς εὐκατεῖον εἶ τι καὶ ἄλλο τῷ Θεῷ προσαχθεῖν, ἐν μοίρᾳ θυμιαμάτων αὐτῷ λογισθῆναι, τοῦ μοχθηροῦ τούτου καὶ δυσώδους βίου τῷ πυρὶ τῆς εἰς αὐτὸν ἀγάπης ἔκτισθέντος· τοσοῦτον γὰρ ἡ περὶ τὸν Χριστὸν ἀγάπη τὸ ζῆον εἶχε καὶ διάπυρον, ὥς πάντα ἠγάσασθαι τὰ τοῦ παρόντος αἰῶνος τερπνὰ σκύδαλα, μόνον ἵνα Χριστῷ τῷ Θεῷ γένηται αὐτοῖς συνεῖναι (α). Καπνὸν δὲ ἀναβῆναι ἀπὸ τῆς τῶν θυμιαμάτων ἐντυχίας· ὅτι καπνός, ὁ γῆς τεκμήριον, ὥς καὶ ἐν τῷ· Ἀνέβη καπνὸς ἐν ὀργῇ αὐτοῦ (β). Τοῦτο οὖν οὐ δι' ἄλλο συμβῆναι ἐσχημάτισται, ἢ τοῦ δειχθῆναι χάριν καὶ φανερωθῆναι τὸ τῆς ἀγάπης διάπυρον τῶν ἁγίων τὸ περὶ τὸν Χριστὸν ὡς πῦρ· ἢ τὸν θυμὸν αὐτῶν, ὡς καπνὸν ἀναβῆναι, ὥς καὶ αὐτῶν τῆς αὐτῆς τοῖς ἀγγέλοις φύσεως λαχόντων, οὐ πρὸς ὁμοίαν δὲ τούτοις εὐαρέστησιν τοῦ πεποιηκότος κατεσπουδακότων. Ἐκ χειρὸς τοῦ ἀγγέλου.] Ὁρᾷς, ὅτι παρὰ τοῦ ἀγγέ-

(α) Φιλιπ. Γ', 8.

(β) Ψαλμ. ΙΖ', 9.

λου ὑπῆρξε τὸ εὐωδιστέρας τὰς εὐχὰς τῶν ἁγίων γενέσθαι, καὶ ἀξίας τοῦ προσκομίζεσθαι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ; Καὶ εἰληγεν ὁ ἄγγελος τὸν λιβανωτὸν.] Τὸν λιβανωτὸν, ὅτι θυμιατήριον ἐοῦλεται δηλοῦν, καὶ τὸ θυσιαστήριον, τὸν Χριστὸν, καὶ τὸν καπνὸν, τὸν θυμὸν, καὶ τὸ πῦρ, τὸ ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου, τὸ διάπυρον τὸ περὶ τὸν Θεὸν τῶν ἁγίων, προεξετασθὲν, ἐχομένως περριπύρεται. Τὸ δὲ ἐπὶ τὴν γῆν ἐκχεῖσθαι παρὰ τοῦ διακονοῦντος τιμωρητικοῦ ἀγγέλου τὸ θεῖον πῦρ, ὅμοιον τῷ τοῦ Ἰεζεκιὴλ ἐφάνη, τῷ ἐκ χειρὸς τῶν Χερουβείμ ληφθέντι μὲν ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου, δοθέντι δὲ τοῖς ἀγγέλοις, τοῖς πεμφθεῖσιν εἰς τὴν τῶν δυσσεβῶν οἰκητόρων τῆς Ἰερουσαλὴμ τιμωρίαν (α). Τούτῳ τῷ ἀγγέλῳ, Ἀνδρέᾳ, ὁ τῆς κατ' ἐμὲ Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας ἀξίως τὴν ἐφορείαν λαχὼν, ἕκαστον ἱεράρχην παρεικάζει. Καὶ ἐγένοντο φωναὶ καὶ βρονταί.] Διὰ τούτων πάντων τὰ πρὸ τῆς συντελείας χαρακτηρίζονται φόβητρα, καθάπερ ἐῖ τῷ Σινᾷ ὄρει θείας παρουσίας ἐγνωρίζοντο σύμβολα, πάντας καταπλήττοντα, καὶ πρὸς ἐπιστροφὴν τοὺς ἀγνωμονεστέρους ἐνάγοντα. Ἄγγελοι δὲ τούτοις διακονοῦσιν, ὡς ἱατροὶ συμπαθεῖς χριστομιμήτως, καυτῆρσι καὶ τομαῖς τοὺς τὴν δεινοτάτην τῆς ἁμαρτίας νόσον ἀσθενοῦντας θεραπεύοντες· ἢ τό γε μετριώτερον, τοῖς ῥαθυμοτέροις τὴν μέλλουσαν ἐπικουφίζοντες κόλασιν, εἰ ὅπως οὖν εὐχαρίστως ἐνέγκωσιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ'.

Περὶ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων, ὧν τοῦ πρώτου σαλπίσαντος, χάλαζα, καὶ πῦρ, καὶ αἷμα ἐπὶ τῆς γῆς φέρεται.

(α) Ἰεζ. Ι', 1.

7 Καὶ ὁ πρῶτος ἐσάλπισε, καὶ ἐγένετο χάλαζα καὶ πῦρ, μεμιγμένα ἐν αἵματι, καὶ ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν· καὶ τὸ τρίτον τῆς γῆς κατεκάρη, καὶ τὸ τρίτον τῶν δένδρων κατεκάρη, καὶ πᾶς χλωρὸς χόρτος κατεκάρη.

Διάφοροι αἱ τιμωρίαι αἱ ἀπὸ τῆς ἐκχύσεως τοῦ πυρὸς τοῦ θυσιαστηρίου· ἐπεὶ δὲ καὶ τῶν φιλοθέων αἱ μοναὶ, εἰς ἀνταπόδοσιν κείμεναι τούτοις, διάφοροι καὶ πολλαὶ· διὸ καὶ ὁ Κύριός φησὶ· *Παρὰ τῷ πατρί μου μοναὶ πολλαὶ εἰσιν* (α). Καὶ ἐγένετο χάλαζα καὶ πῦρ, μεμιγμένα ἐν αἵματι. Ὅτι μὴ κατὰ τὴν ἐσχάτην ἡμέραν, τὴν εἰς κόλασιν ἀποκειμένην τοῖς ἁμαρτωλοῖς, αἱ τιμωρίαι αὗται τῆς χαλάζης καὶ τοῦ συγκράτου αἵματι πυρὸς, ἡ προκειμένη Ἀποκάλυψις ἀπορίξει, ἀλλὰ ταῖς θλίψεσι, ταῖς πρὸ τῆς ἐσχάτης ἡμέρας, ὡς προεῖρηται, δῆλον. Οὐ γὰρ τὸ τρίτον μέρος τῶν ἁμαρτωλῶν, ἀλλὰ τὸ πᾶν ὑποβλήθησεται ἀπαραιτήτως. Τί γὰρ φησιν ὁ θεὸς λόγος περὶ τούτου; Καὶ ἀπελείσσονται οὗτοι εἰς κόλασιν αἰώνιον· οἱ δὲ δίκαιοι, εἰς ζωὴν αἰώνιον (β). Καὶ τὸ τρίτον τῶν δένδρων κατεκάρη. Ταῦτα, οἱ μὲν εἰς τὴν ἐσχάτην ἀφορίσαντες ἡμέραν, χόρτον καὶ δένδρα τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἐνόησαν κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον Παῦλον, τὸν ἐν πυρὶ τὴν ἡμέραν ἀποκαλύπτεσθαι χρηματίζοντα (γ)· οἱ δὲ μὴ οὕτως, ἀλλ' εἰς τὴν πρὸ τῆς ἐσχάτης ἡμέρας θλίψιν, τὰς ἐκ βαρβαρικῶν χειρῶν πυρπολήσεις τε καὶ σφαγὰς τοῖς πολλοῖς ἐπαγομένης ἐδειξαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓ'.

Περὶ τοῦ δευτέρου ἁγγέλου, οὗ σαλπίσαντος, τῶν ἐν θαλάσῃ ἐμψύχων ἀπώλεια γίνεται.

(α) Ἰωαν. 1Δ, 2.

(β) Ματθ. ΚΕ', 46.

(γ) Α' Κορ. Γ' 18.

8 Καὶ ὁ δεύτερος ἁγγελος ἐσάλπισε, καὶ ὡς ὄρος μέγα πυρὶ καιόμενον ἐβλήθη εἰς τὴν θάλασσαν· καὶ

9 ἐγένετο τὸ τρίτον τῆς θαλάσσης, αἷμα· καὶ ἀπέθανε τὸ τρίτον τῶν κτισμάτων τῶν ἐν τῇ θαλάσῃ, τὰ ἔχοντα ψυχάς· καὶ τὸ τρίτον τῶν πλοίων διεφθάρη.

Ὅρος μέγα, τὴν θείαν ὀργὴν ὑπεμφαίνει· κἂν γὰρ φιάνθρωπον τὸ θεῖον, ἀλλὰ καὶ δίκαιον· ἀφ' οὗπερ ἔσθ' ὅτε κατωλιγορούμενον, τὴν δικαίαν αὐτοῦ ἀξίως ἐπιφέρει ὀργήν. Ἡ δὲ εἰς τὴν θάλασσαν αὐτοῦ ἐμβολή, τὸ ἀσάτως κυμαινόμενον τοῦ παρόντος βίου σύστημα, καὶ μᾶλλον θαλάσσης ταῖς περιστάσειν ἀγριαῖνον παραδηλοῖ. Τὸ δὲ τρίτον τῆς θαλάσσης, αἷμα γενέσθαι, δηλοῖ τὸ διὰ μαρτυρίου τελειώσεως ἐρυθρανθῆναι τὴν περίγειον κτίσιν. Ἐπεὶ δὲ ὁ τρία ἀριθμὸς ἀρχὴ πλήθους ἐστίν, ὡς ἡ ἀριθμητικὴ βούλεται μέθοδος, τὸ πλεον τῶν ἀπυλλυμένων, οὐ τὸ πᾶν, ὡς καὶ πρὸ μικροῦ παρεθέμεθα, διὰ τοῦ τρίτου ἐδήλωσε. Καὶ τὸ τρίτον τῶν πλοίων διεφθάρη. Πλοῖα, τὰς τῶν ἀγίων ψυχὰς τροπικῶς ὀνομάζει· ἃ καὶ καταπαίζει τοὺς ἐν τῇ θαλάσῃ δράκοντας, ὡς ἐν τῷ ἑκατοστῷ τρίτῳ ψαλμῷ ἀλληγορικῶς τεθεώρηται. Ἐνταῦθα δὲ μάλιστα οὕτως ἐκδέχεσθαι δεῖ, σύμβολα πράγματος, οὐκ ἐνέργειαν τῆς προκειμένης ἀποκαλύψεως παριστώσης. Ἐπεὶ οὖν καὶ ἀπὸ τῶν τὴν σωτηρίαν δεξαμένων πλανηθῆναι τινὰς εἰκὸς, φόβῳ τοῦ μὴ τοῦτο παθεῖν ἄρδην, τῇ τοῦ τρίτου παραγγελίᾳ τὴν παντοπάθειαν ὑσφαλίσατο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΔ'.

Ὁ τρίτος ἁγγελος, τὰ τῶν ποταμῶν πικραίνει ὕδατα.

10 Καὶ ὁ τρίτος ἁγγελος ἐσάλπισε, καὶ ἔπεσεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀστὴρ μέγας, καιόμενος ὡς λαμπάς, καὶ (TOM. Ζ').

ἔπεσεν ἐπὶ τὸ τρίτον τῶν ποταμῶν, καὶ ἐπὶ τὰς
11 πηγὰς τῶν ὑδάτων. Καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἀστέρος
λέγεται ὁ Ἄψινθος· καὶ ἐγένετο τὸ τρίτον τῶν
ὑδάτων εἰς ἄψινθον, καὶ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἀπέ-
θανον ἐκ τῶν ὑδάτων, ὅτι ἐπικράνθησαν.

Τῇ σελπίσει τοῦ τρίτου ἀγγέλου, τὸν ἀστέρα φησὶ πεσεῖν
τὸν μέγαν, ὡς λαμπάδα καίμενον· τοῦτον δὲ ἐκείνον εἶναι
τὸν διάβολον ἡγαμέθα. Ποταμοὺς δὲ, τὰ ἔθνη τροπικῶς ὀνο-
μάζει· πηγὰς δὲ, τὰς τούτων πατρίδας. Ἡ πτώσις δὲ τούτου,
τὴν ἐπὶ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ πλανησομένοις παραδηλοῖ ἐπιφορὰν,
μεθ' ὧν τῷ τῆς γέννης παραδοθείη πυρὶ εἰς καῦσιν αἰώνιον καὶ
ἀτελεύτητον. Καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἀστέρος λέγεται ὁ Ἄψινθος.]
Πικρὸν μὲν τὸ ἀψίνθιον ἢ βοτάνη· ὄξυωπὸν δὲ αὐτὴν παρέχειν
τοῖς ἐσθίουσιν ἱατρῶν παῖδες διδάσκουσιν. Ἐπιτευκτικῶς οὖν
ἄγαν, καὶ τὸν παντολμίαν ἀστέρα Ἄψινθιον ἐκάλεσε· πικρίαν
γάρ δι' ἡδονῆς ποτίζει τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἀνατροπὴν θολερὰν,
καὶ διὰ τοῦτο συγχωρούμενος τὰς τιμωρητικὰς αὐτοῖς ἐπάγειν
ἐνταῦθα μάστιγας, ὡς ἂν οἱ δυνάμενοι διαβλέψαι, δι' ὑπομο-
νῆς καὶ καρτερίας χαριστήριον ἀναφέρωσι τῷ συμφερόντως ταῖς
θλίψεσι παραχωροῦντι δοκιμάζεσθαι. Οἱ οὕτως οὖν ὄξυωπεῖν
ἔχοντες, τῇ ἀδοξίᾳ τῶν θλίψεων διὰ ἀδοξίας καὶ δυσφημίας
ἐκ τῶν δοκούντων ζημιωδῶν μᾶλλον ἐκέρδαινον δόξαν καὶ
εὐφημίαν, καὶ ἐπὶ τούτῳ τὴν αἰώνων βασιλείαν, δι' ἣν καὶ
ὑπὸ τοῦ ἀγωνοθέτου δοκιμασθῆναι παρεχωρήθησαν. Καὶ ἐγέ-
νετο τὸ τρίτον τῶν ὑδάτων εἰς ἄψινθον.] Τοῦ πειραστοῦ
τῆς διαθέσεως μεταλαμβάνει καὶ τὰ περιστατούμενά τε καὶ
πειραζόμενα· μεταλαμβάνει δὲ, οὐ κατὰ τὸ πικραίνειν, ἀλλὰ
κατὰ τὸ διὰ τῆς πικρίας τὸ ὕπτικόν ῥωννύειν ἑαυτοῖς σωτηρίως.
Εἶτα ἐπιφέρει ὅτι πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐκ τῶν ὑδάτων
ἀπέθανον. Τίνες δὲ οὗτοι; Οἱ ἀνθρωπίνως ταῖς θλίψεσι προσ-
ανέχοντες τῇ πικρίᾳ τοῦ ἀψίνθιου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕ'.

Ὁ τέταρτος ἀγγελος τὸ τρίτον τοῦ ἡλια-
κοῦ καὶ σεληνιακοῦ φωτὸς σκοτίζει.

- 12 Καὶ ὁ τέταρτος ἀγγελος ἐσάλπισε, καὶ ἐπλήγη
τὸ τρίτον τοῦ ἡλίου, καὶ τὸ τρίτον τῆς σελήνης,
καὶ τὸ τρίτον τῶν ἀστέρων, ἵνα σκοτισθῇ τὸ τρίτον
αὐτῶν, καὶ ἡ ἡμέρα μὴ φαίνη τὸ τρίτον αὐτῆς, καὶ
13 ἡ νύξ ὁμοίως. Καὶ εἶδον, καὶ ἤκουσα ἐνὸς ἀετοῦ
πετομένου ἐν μεσουρανήματι, λέγοντος φωνῇ με-
γάλῃ· Οὐαὶ, οὐαὶ, οὐαὶ τοῖς κατοικοῦσιν ἐπὶ τῆς
γῆς, ἐκ τῶν λοιπῶν φωνῶν τῆς σάλπιγγος τῶν
τριῶν ἀγγέλων τῶν μελλόντων σαλπίζειν.

Σκόπει, ὡς τὸ τρίτον εἰπὼν τῆς ἀστρώας διακοσμήσεως, οὐκ
αὐτοὺς τοὺς ἀστέρας εἶπε σκοτισθῆναι, ἀλλὰ τὸ ὑπ' αὐτῶν
καταλαμπόμενον, ὃ ἡ περίγειος κτίσις ἐστί· διὸ καὶ ἐπιφέρει·
Καὶ ἡ ἡμέρα μὴ φαίνη τὸ τρίτον αὐτῆς· ταυτέστιν, ἵνα μὴ τῇ
οὐρανίῳ διακοσμήσει καταλαμφθῇ τὸ περίγειον, ἅφ' οὗ τὸ ἡμε-
ρινόν τε καὶ νυκτερινόν ἀποτελεῖται κατὰστημα. Καὶ εἶδον,
καὶ ἤκουσα ἐνὸς ἀετοῦ πετομένου.] Τίς ἡ τοῦ ἀετοῦ ἐνταῦθα
πτῆσις; Τῶν τέως ὑποβληθέντων ἀγγέλων τὰς τιμωρίας δια-
κονεῖν παρεωραμένων, οἶμαι, διὰ τὸ ἀπειθὲς καὶ ἀσωφρόνιστον
τῶν δι' ἔλεος μετρίως καὶ πρὸς ἐπιστροφὴν ταῖς τιμωρίαις
ὑποβαλλομένων μὲν, ἑαυτῶν δὲ εἰς βέλτιον οὐδαμῶς ἐπιφρον-
τισαμένων. Τούτοις οὖν τοῖς ἀμετανοήτοις εἰς δόλῳ τῆς
θείας ὀργῆς πέτεται καὶ κράζει ὁ ἀετὸς, ὡς ἂν τῷ φόβῳ ταύ-
της, τῆς ἑαυτῶν γένωνται σωτηρίας. Ἐκ μεσουρανήματος μὲν,
ὅτι μηδὲ πέραν τούτου χωρεῖν, μηδὲ ἄτερ τοῦ θρόνου καὶ τοῦ ἐπό-
χου τούτου εἶναι οἰοί τε εἰσίν. Ἀετὸς δὲ τῶν τετραμόρφων, καὶ
οὐκ ἄλλο τῶν περὶ τὸν θρόνον δηλωθέντων, ἅτε τούτων οὐ-
δενός· τὸ ἵπτασθαι· ἐξ οὗ καὶ τὸ μεσουράνημα καταλαβεῖν ἦν

100

ΑΡΕΘΑ ΕΞΗΓΗΣΙΣ

εὑπετώ, καὶ ἅμα ὡς ἔχον τῇ ὄξυωπίᾳ (ὁ σύμφυτον ἀετοῖς) τὸ ἀλάθητον, περισταίη τοῖς κατηκόοις τὰ ἐφ' οἷς ἐκδοᾷ. Τριπλασιάζεται δὲ τὸ, Οὐαί, οὐ μόνον εἰς περιουσίας ὀδυρμοῦ γινώσκουσιν, ἀλλ' ἵνα καὶ τὴν ἀγανάκτησιν τῆς τρισαγίου Τριάδος ὑπογράψῃ, συμπαθεῖα τε τῶν οὐρανίων πρὸς ἡμᾶς, δι' ἣν μάλιστα καὶ τὸ οὐαί τοῖς τριπλασιάζεται, εἰς ἔμφασιν τῆς ὑπὲρ ἡμῶν ὑπερβαλλούσης θρηνηθίας, συνδούλων αὐτοῖς ὄντων· διὸ καὶ τὸ ἀλγύνεσθαι αὐτοὺς εἰς περιουσίαν ὑπῆρξεν. Ἐκ τῶν λοιπῶν φωνῶν.] Πόθεν τὸ, οὐαί, διεσάφησεν ὁ ἀετός; Ἀπὸ τῆς φωνῆς, φησί, τῆς σάλπιγγος, οὐχ ὅτι αὐτὴ ἡ φωνὴ δημιουργὸς τῶν μελλόντων ἐπέρχεσθαι κακῶν, ἀλλ' ἐπεὶ μὴ τῷ σαλπισμῷ τῶν προηχησάντων ἀγγέλων πρὸς μετόνοιαν ἀπειδον, τί ἂν ὑπολείπηται ἄλλο, ἢ τὸ πάλιν τῇ σάλπιγγι ὡς ἐξ ὕψους διαναστῆναι πρὸς τὴν τῶν σωτηρίων αὐτοῖς ἐργασίαν;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κς'.

Περὶ τοῦ πέμπτου ἀγγέλου, καὶ τῶν ἐκ γῆς ἀθύσσου ἀνερχομένων νοητῶν ἀκρίδων, καὶ τοῦ ποικίλου τῆς μορφῆς αὐτῶν.

ΚΕΦ. ΙΧ, 1 Καὶ ὁ πέμπτος ἀγγελος ἐσάλπισε, καὶ εἶδον ἀστέρα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεπτωκότα εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἡ κλεῖς τοῦ φρέατος τῆς ἀθύσου. 2 Καὶ ἤνοιξε τὸ φρέαρ τῆς ἀθύσου· καὶ ἀνέβη καπνὸς ἐκ τοῦ φρέατος, ὡς καπνὸς καμίνου καιομένης (1)· καὶ ἐσκοτίσθη ὁ ἥλιος καὶ ὁ ἀήρ ἐκ 3 τοῦ καπνοῦ τοῦ φρέατος. Καὶ ἐκ τοῦ καπνοῦ ἐξῆλθον ἀκρίδες εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐδόθη αὐταῖς ἐξουσία ὡς ἔχουσιν ἐξουσίαν οἱ σκορπίοι τῆς γῆς·

Καὶ εἶδον ἀστέρα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεπτωκότα.] Ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεσὼν ἀστήρ, ὁ διζβολός· ἐστὶν ἡ κλεῖς δὲ τοῦ φρέατος, ἡ δοθεῖσα αὐτῷ τούτῳ, ἀσφάλεια τοῦ ἀνεκφεύκτους εἶναι τοὺς κατεχομένους παρ' αὐτοῦ, καὶ μάλιστα εἰ ἁμαρτωλοὶ εἶεν· φρέαρ δὲ, τὸ ἐν γῇ· οὐ γὰρ ἂν ἄλλως τὸ ἀναπόδραστον ἢ διὰ φρέατος δηλωθεῖν· καὶ ἡ ἀθύσσοις δὲ ἐν γῇ· ἐπὶ γῆς γὰρ ἡ τιμωρία καὶ ἐν ἀθύσσῳ φρέατι. Ἀθύσσον γὰρ καλοῦσι τὸ πολὺ βάθος τοῦ πρώτου στοιχείου, ἢ κατὰ ζέρησιν, τοῦ ἐβρύσθαι τὸ ἀειχανὲς ὑποβαλλομένου, ἢ κατ' ἐπίτασιν, τὸ πολυδαθὲς παριστάνοντος. Ὅτι δὲ ἐν γῇ ἡ κρίσις, τῶν ἀγίων τις προφητῶν διὰ τῆς κοιλάδος ἠνέξατο τοῦ Ἰωσαφάτ (α), ἐν ᾗ καθεδιῆσθαι τὸν θεὸν εἰς κρίσιν ἐρησμοφθότῃς, διὰ τὸ πολλοὺς ἐκεῖ πολέμους συμπεσεῖν καὶ πολλὰ στρατεύματα συγχωσθῆναι. Καπνὸν δὲ ἀναδοθῆναι ἀπὸ τοῦ φρέατος, τῆς τῶν ἐκεῖ περιειργμένων ἀσεβῶν μνήμης τε καὶ ἐκφάνσεως ὀργιλωτάτα παρὰ στησάσης, καὶ τοσαύτην, ὅσην εἰκὸς καὶ ἀπὸ καμίνου ἀναδίδεσθαι. Καὶ ὥσπερ ἐκεῖνος ὁ καπνός, ἀχλυὶ καὶ σκότῳ τὸ περιέχον ἀναπιμπλῶν, τὸ ἡλιακὸν φῶς ἀμαυροῖ, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἡ τῶν ἀσεβῶν μνήμη ἀνακκινισθεῖσα, πᾶν εἴτι συμπαθείας φῶς ἐσθῆσθαι ἐνεποίησε τῷ μεγαλείῳ τῶν τολμηθέντων αὐτοῖς. Καὶ ἐκ τοῦ καπνοῦ ἐξῆλθον ἀκρίδες.] Ἡ μνήμη τῶν ἀκρίδων, τοῦ ὑποσημαίνειν ἔνεκεν ἀπηνεστέραν τὴν μνήμην τῆς τῶν ἁμαρτωλῶν ἐν τῇ προσκαίρῳ αὐτῶν ζωῇ ἐκτοπωτάτης διαγωγῆς· διὸ καὶ ἐκ τοῦ καπνοῦ τὴν γένεσίν φησιν ἐσχηκέναι· ἐπεὶ περ καὶ τῶν αἰσθητῶν ἀκρίδων ἡ γένεσις, ἐκ φθοροποιου περιέχοντος λαμβάνει τὴν ἀφορμὴν. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἀκρίδες ὄνομα, οὐκ ἐξω σκοποῦ παρελήφθη, ἀλλὰ πρὸς δήλωσιν τοῦ κατ' ἀκρας τὰς τιμωρίας ἐπαχθῆναι. Διδόσθαι δὲ αὐταῖς ἐξουσίαν ὡς ἐπὶ ἐμψύχων διεσκευάσθη τῇ προσωποποιίᾳ, τῷ

(α) Ἰωλ Γ', 2.

(1) Παρ' ἄλλους, ἐγλήκας, ἀπὸ τοῦ καιομένης.

ἀνυποστόλως καὶ ἀπαρεμποδίστως τὰς τιμωρίας ἀνύεσθαι. Ἄλλ' ἵνα μὴ τις τὰ τῶν ἀκρίδων δῆγματα εἰδῶς, οὐ τοσαύτην ὁδὴν παρεχόντα, φορητὴν ὑπολάβῃ τὴν ἀληθινά, τὸ τῶν σκορπίων ἐπιφέρει ὑπόδειγμα, ἀλγεινότεραν τὴν αἵσθησιν τῇ τοῦ κέντρου ἐγγυμψίει παρεχόντων· διὸ καὶ ἐρρέθη οὐ τοῖς σκορπίοις, ἀλλὰ ταῖς ἀκρίσι, τῇ προσωποποιίᾳ ἐπιμένων κἀνταῦθα, ἵνα μὴ ἀδικήσωσιν, οὐ τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ τὰ ἀπὸ γῆς φυόμενα. Τινὲς δὲ τῶν Πατέρων τὰς ἀκρίδας εἰς σκώληκας μετέλαβον, ἵνα ἡ σύμφωνος αὐτῇ ἡ ἐκκληψίς τῇ τοῦ Ἡσαίου ἀποφάνῃ· Ὅτι ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτήσει (α).

- 4 Καὶ ἐρρέθη αὐταῖς, ἵνα μὴ ἀδικήσωσι τὸν χόρτον τῆς γῆς, οὐδὲ πᾶν χλωρόν, οὐδὲ πᾶν δένδρον, εἰ μὴ τοὺς ἀνθρώπους, οἵτινες οὐκ ἔχουσι τὴν σφραγίδα τοῦ θεοῦ ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν. Καὶ ἐδόθη αὐταῖς, ἵνα μὴ ἀποκτείνωσιν αὐτοὺς, ἀλλ' ἵνα βασανισθῶσι (1) μῆνας πέντε· καὶ ὁ βασανισμὸς αὐτῶν, ὡς βασανισμὸς σκορπίου, ὅταν παίσῃ ἄνθρωπον. Καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ζητήσουσιν οἱ ἄνθρωποι τὸν θάνατον, καὶ οὐ μὴ εὕρῃσουσιν αὐτόν· καὶ ἐπιθυμήσουσιν ἀποθανεῖν, καὶ φεύξεται ἀπ' αὐτῶν ὁ θάνατος.

Εἰ μὲν κατὰ τὴν προειρημένην ἀλληγορικὴν ἐκκληψὶν θέλει τις στοιχεῖν τὰ συμβολικῶς, ἅτε θεῖα, καὶ μυστικῶς ἐκφερόμενα, χόρτον τῆς γῆς, καὶ χλοερὰν ἐκφυσιν, καὶ πᾶν δένδρον, εἰς τοὺς ἀχυρώδεις ἀνθρώπους, καὶ, ἅτε δένδρα, ἀλογίᾳ ἀποδεδρωθέντας, καὶ οἶονεῖ εἰς δενδρώδη τινα ἡλιθιότητα προβάνας, θετέον· οὗς ἡ φιλόανθρωπος θεότης φειδοῦς ἀξιόους θυμένῃ, οὐ τὴν αὐτὴν αὐτοὺς τιμωρίαν ὑπέχειν τοῖς ἐκ προνοίας καὶ σκέψεως κἀκούργοις, τῷ ἐσφραγίσθαι ταύτην ἀπασαμένους, ἐντέλλεται. Εἰ δὲ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ γράμματος τῷ νοεῖν ἀπασχο-

(α) Ἡλ. Ξ', 24.

(1) Παρ' ἄλλοις, βασανίσωσι.

ληθῆναι, καὶ χόρτον τῷ ὄντι καὶ δένδρα τῷ χρηματισμῷ ἐκφερόμενα οἰηθῆναι, τὸν Δαυὶδ ἔχων συνίστορα, Ἀνακαινιστὴς, φάσκοντα, τὸ πρόσωπον τῆς γῆς (α), ὑπέσχετο ἂν τις τὴν ὑπακοὴν, εἰ μὴ τὸν ἀνακαινισμὸν εἰς κατάλληλον τῷ ἀνακαινισμῷ τῆς κτίσεως ζῶν ὑπελάμβανεν. Εἰ μὲν οὖν καὶ κτήνη τῷ ἀνακαινισμῷ ἐνθεωρηθῆναι χρὴ, εἰ ἂν ἔχει καὶ χόρτον καὶ δένδρα τῇ αἰδιότητι ὑπολειφθῆναι. Εἰ δὲ τούτων οὐδέν, τῇ ἀνακαινιζομένῃ τὸ πρόσωπον γῆ εἰς ἀπρονόητον ἐκκληψὶν τὸ πρὸς τὸ γράμμα θετέον, καὶ σύμφωνον τοῖς τὴν χιλιετῇ Χριστοῦ βασιλείαν μετὰ τὴν τοῦδε τοῦ βίου παραδρομὴν πότοις καὶ ἀνέσειν ἐνευθυνουμένοις. Εἰ μὴ τοὺς ἀνθρώπους.] Ἐκ τούτου σαφές, ὡς οὐ περὶ χόρτου καὶ δένδρων ἡ ὑποστολὴ τοῦ ἀδικηθῆναι, ὡς ὁ πρόσταξιν φρεῖν, ἀλλὰ τοὺς χόρτω παραβαλλομένους, διὰ τὸ μὴ τὴν ἀρετὴν μετιέναι. Καὶ ἐδόθη αὐταῖς, ἵνα μὴ ἀποκτείνωσιν αὐτοὺς, ἀλλ' ἵνα βασανισθῶσι μῆνας πέντε.] Τὸ μὴ ἀποκτείνειν ἐκεῖνο παριστᾷ τοῖς διὰ πείρας ἔχουσιν εἰδέναι τὸ τῶν βασάνων ἀφόρητον, ὅτι εἰς θάνατον ὁδοποιεῖν εἴωθε. Τούτου οὖν τοῦ ἀφορήτου ἀπέχεσθαι τοὺς βασανιστὰς ἡ φιλάγαθος ἐντολὴ παρακελεύεται. Τὸ δὲ πεμπταῖον τῶν μηνῶν, ἐπεὶ καὶ οἱ μῆνες τοῦ αἰσθητοῦ κόσμου μέτρα, ὅθεν καὶ τὰ γνωστήρια τούτου αἱ αἰσθήσεις τὸ ἐνεργεῖν ἔλαβον, εἰκότως ἰσαριθμῶ παραστάσει τὸ ἀμαρτάνειν αἰνίττεται, εἰς τὸ μνήμην τοῖς ἀνθρώποις ἐμποιεῖν τῶν δι' ὧν ἔσχον τὸ τὴν κρίσιν ἀνέχεσθαι· ἐκ τούτων γὰρ καὶ περὶ τούτων ἡ ἀνταπόδοσις. Σκορπίου δὲ τύμματα παρέβαλε τὴν ὁδύνην· ἐπεὶ καὶ αὕτη, ὡς ἐπίπαν, θανάσιμος. Ζητήσουσιν οἱ ἄνθρωποι τὸν θάνατον.] Ἡ τοῦ θανάτου ἐπιζήτησις οὐδὲν ἄλλο, ἢ τὸ ἀνύποιστον τοῦ ἄλλου νοεῖται, ὡς τοῦ θανάτου πᾶν ἀλγεινὸν ἀποπέμποντος· διὸ καὶ εἴρηται ὁ θάνατος ἀνάπανσις (β).

(α) Παλμ. ΡΓ', 30.

(β) Ἰωβ Γ', 23.

Ἐπεὶ οὖν ἐν ἀφθάρτῳ ζῶν ὁ θάνατος ἀπελήλαται, πρὸς τῷ μὴ εὐρίσκειν ἐπὶ γὰρ τὸ φεύξεσθαι. Σωματοποιήται δὲ εἰς ἐμ-
φασιν πλείονα τῶν διὰ τῆς ὑψηλότητος ἐμφανιζομένων.

- 7 Καὶ τὰ ὁμοιώματα τῶν ἀκρίδων ὅμοια ἵπποις ἤτοι-
μασμένοις εἰς πόλεμον· καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐ-
τῶν, ὡς στέφανοι χρυσοῖ, καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν,
8 ὡς πρόσωπα ἀνθρώπων· καὶ εἶχον τρίχας, ὡς τρί-
χας γυναικῶν, καὶ οἱ ὀδόντες αὐτῶν ὡς λεόντων
9 ἦσαν· καὶ εἶχον θώρακας ὡς θώρακας σιδηροῦς·
καὶ ἡ φωνὴ τῶν πτερυγίων αὐτῶν, ὡς φωνὴ ἁρμά-
10 των, ἵππων πολλῶν τρεχόντων εἰς πόλεμον. Καὶ
ἔχουσιν οὐράς ὁμοίας σκορπίοις, καὶ κέντρα (1).
καὶ ἐν ταῖς οὐραῖς αὐτῶν ἐξουσίαν ἔχουσι τοῦ ἀδι-
11 κῆσαι τοὺς ἀνθρώπους μῆνας πέντε, ἔχουσι βασι-
λέα ἐπ' αὐτῶν ἄγγελον τῆς ἀβύσσου (2)· ὄνομα αὐ-
τῷ Ἑβραϊστὶ, Ἀβαδδὼν· ἐν δὲ τῇ Ἑλληνικῇ ὄνομα
ἔχει Ἀπελλύων.

Ἴπποις ἀφωμοιώνται αἱ ἀκρίδες, καὶ οὐκ ἄλλῳ ζῳῳ, διὰ τὸ ὀξυκίνητον τῆς ἐφόδου καὶ τὸ θυμικὸν τοῦ ἵππου, μάλιστα τὰ κατὰ πολέμους, ὃ καὶ αὐτὸ παρεδήλωσεν ἡ ὑποκειμένη ἀπο-
κάλυψις, ὅμοιαν ἵπποις λέξασα τὴν ἐτοιμασίαν αὐτῶν εἶναι, πόλεμον ὠδινόντων. Καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, ὡς στέφα-
νοι χρυσοῖ.] Ἡ ὡς χρυσῇ στεφάνῃ, τὴν νίκην εἰκοι παριστᾶν, ἦν κατὰ τῶν ἡττημένων ἀθλίων ἀπηνέγκατο· ὡς χρυσῇ δὲ αὐτῇ, ἀλλ' οὐ χρυσῇ· οὐ γὰρ τῷ ὄντι ἡ ἐπ' ἀπωλείᾳ τοῦ θείου πλάσματος τιμωρία τὸ τίμιόν ἐστιν ἀποφερομένη. Καὶ προσώ-
ποις δὲ ἀνθρώπων ἀπεικάζομεναι τὰς ὄψεις, τῷ ὁμοιοῦν τοὺς ἀπατωμένους παράγουσιν, οὗς διὰ τὸ ἀπατῆσαι αἱ τιμωρίαι αὐταὶ ὑπέλαβον τῆς ἀπατητικῆς ταύτης κακουργίας. Καὶ αἱ

(1) Παρ' ἄλλων, καὶ κέντρα ἦν ἐν ταῖς οὐραῖς αὐτῶν καὶ ἡ ἐξουσία αὐτῶν ἀδικῆσαι.

(2) Παρ' ἄλλων, καὶ ἔχουσιν ἐφ' αὐτῶν βασιλέα τὸν ἄγγελον τῆς ἀβύσσου.

γυναικεῖαι τῶν τριχῶν ἐμπλοκαὶ, ὡς πυκάζουσαι τοὺς ἀπατεώ-
νας. Τοιαῦται γὰρ αἱ σαρκικαὶ ἡδοναί, αἵτινες τῷ φαινομένῳ αὐτῶν ἐπιτρέπουν, τῷ ἑαυτῶν ὀλισθήματι τοὺς δελεασθέντας κατασύρουσι. Διὸ καὶ ὁ παροιμιαστὴς Σολομών φησι, τοὺς τῆς πόρνῃς λόγους πρὸς καιρὸν μὲν λιπαίνειν τὸν φάρυγγα, ὕστερον δὲ πικροτέραν χολῆς τὴν αἵσθησιν ἐμποιεῖν (α). Ἐκ τοῦδε καὶ ἡ πρόχειρος αὕτη πλάσις μετὰ τὰς γυναικεῖας τρίχας, καὶ τοὺς τῶν λεόντων ὀδόντας ἐπάγεται τιμωροῦς, καὶ τοὺς ὡς θώρακας σιδηροῦς· τῶν μὲν λεοντείων ὀδόντων τὸ ἀπηνές παριστᾶν βουλομένων· τῶν σιδηρῶν δὲ θωράκων, τὸ στερεὸν τὸ πρὸς ἀντένεξιν τῶν ταῖς βολῇσι προσμαχομένων, οὐ κατὰ τὸ ῥάδιον ἐπιφερομένων τὸ ἐπιτεταγμένον. Ἐπεὶ δὲ καὶ πτῆσις αὐτοῖς ἐνθεωρεῖται, ἅτε ἀκρίσιν ἀφομοιούμενοις, ἡ πτῆσις μὲν, τὸ τῆς ἐπελεύσεως θᾶπτον αἰνίττεται, καὶ τὸ ἀνωθεν ἐπιέναι· φωνὰς δὲ τῶν πτερυγίων, τὴν ἀφόρμησιν αὐτῶν λέγει πρὸς τὴν πολεμικὴν αὐτῶν συμπλοκὴν, οὐ καθ' ἡσυχίαν ἐκτελουμέ-
νην, ὅτι μὴδὲ ἐν τινι τόπῳ, ἀλλ' ἐν παντὶ τῷ κόσμῳ συντελου-
μένη τυγχάνει· ἀφ' οὗ καὶ μὴ πᾶσιν ἀνθρώπων ἦθεςιν ὡς ὑπὲρ τοῖς χωρίοις προσβάλλουσιν, ἀλλὰ τισὶ, τοῖς μὴδὲ ὅλως τὸ θεσηκὸς αὐ-
ταῖς παρέχουσιν· ἡ παρέχουσι μὲν, βεβαιότερον δὲ τῇ ῥύμῃ· ἀφ' οὗ καὶ ὡς ἀπὸ ἀμαξιάων τροχῶν, τῇ μεταπτώσει καὶ ἀντιπτώ-
σει τῶν σκόλων, φωνὴ, ἦγουν, κτύπος, συνίσταται. Καὶ ἔρου-
σιν οὐράς ὁμοίας σκορπίοις, καὶ κέντρα.] Σκορπίων οὐραῖς καὶ κέντροις αἱ τῶν δαιμόνων ἀπεικασθήσαν προσβολαὶ αἱ πρὸς ἀνθρώπους· ἐπεὶ καὶ οἱ δαίμονες οὐχὶ ἅμα τῷ χρηματίζειν τὸ βλαπτικὸν ἀποφαίνουσιν, ὅτι μὴδὲ σκορπίος ταῖς καρκινώδεσι χηλαῖς, ἀλλὰ τῷ ἐξόπισθεν οὐραίῳ διὰ τοῦ κέντρου. Τέως δὲ καὶ οἱ ἀλιτῆριοι δαίμονες, οὗς ἂν λάβωσιν ἐξ ἀπάτης, οὐκ εὐθὺς ἔχουσι καὶ τὴν ὑπὲρ τῆς τούτων ἀπάτης τιμωρίαν αὐ-

(α) Παροιμ. Ε', 3. 4.

τοῖς ἐπιβαλλομένῃν· τερηθέντες δὲ τῷ τελευταίῳ πυρὶ μεθ' ὧν ἡπάτησαν, τῶν ἀξίων γεῶν τεύζονται. Τὸ δὲ τὴν ἐξουσίαν τῆς τιμωρίας πεμπταίῳ μόνον μὴν παρατείνεσθαι τί θούλεται, εἴρηται ἡμῖν ἤδη· τίς γὰρ ὁ τὸ διαιωνίζον παραιρούμενος τῶν ἀμαρτωλῶν πῦρ, ἢ ἄλλο τι ἐκεῖ αἰσθητόν; Ὡς γὰρ τὰ ἀγαθὰ οὐκ ὀρθαλμοῖς ἰδεῖν αἰσθητὸς ἱκανός, οὐδ' οὕτως ἀκούσαι, οὐδὲ ἐπὶ καρδίᾳ ἀνθρώπου ἀναβῆναι (α), οὕτως οὐδὲ τὰ τιμωροῦντα ἄχρι τῆς πείρας. *Ἔχουσαι βασιλέα ἐπ' αὐτῶν ἄγγελον τῆς ἀθύσου.*] *Ὁ ἄγγελος οὗτος, εἰ καὶ τισιν ἐδοξε πονηρὸς δαίμων εἶναι, ἀλλ' ὅμως οὐ καλῶς. Πῶς γὰρ ἂν, τοῦ Κυρίου τὴν κόλασιν τοῦ πυρὸς τῷ διαβόλῳ ἀποφνηαμένου καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ (β), ἐκ τούτων τις, τῶν εἰς κόλασιν ἀφωρισμένων; βασιλικῆς ἀξιώσεως ἐξουσίας; Οὐκ οὖν πονηρῷ ἀγγέλῳ ἡ ἐξουσία ἐραβευσθεῖη· ἐκείνῳ δὲ τῷ κατάλληλον τὴν διακονίαν μεταχειριζομένῳ. Οὐ γὰρ πάντες λειτουργικὰ πνεύματα εἰς διακονίαν σωτήριον ἀποστελλόμενοι, κατὰ τὸν εἰρηκότι θεῶν Παῦλον (γ), ἀλλὰ καὶ πρὸς τιμωρίαν· ὡς ὁ τὸν Ἀσύριον στρατὸν μετὰ Συναχρεῖμ ἐπὶ Ἱερουσαλὴμ ἀθροισθέντα ἀφανίσας (δ), καὶ ὁ τῶν Σοδόμων τὸν διάπυρον ὀλεθρον ἐπιστήσας (ε). Ὅπερ δὲ καὶ προλαβόντες ἀπεσημνήμεθα, καὶ νῦν φαιμέν, ὡς ταῦτα, εἰ καὶ παρωχημένῳ ἐξαγγέλλεται, ἀλλ' οὖν μέλλοντα νοεῖσθαι· ἀλλὰ δυοῖν χάριν τοῦτο, ἥτοι ὡς πάντως ἀπαρεμποδίστως ἐσομένων, ἡ καὶ τοῦ χρηματίζοντος τῷ εὐαγγελιστῇ τὰ προκείμενα κατὰ τὸ τῆς προφητείας ἀξίωμα περικταοῦντος. *Ὁραμα αὐτῷ ἐβραϊστὶ Ἀδαδθῶν.*] Τὸ ὄνομα τὸ Ἑβραϊκὸν ἀπὸ τῆς ἐκβάσεως πέπλασται, ὡς δῆλον ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ. Ἀπολλύων γὰρ, τί ἕτερον ἢ τὸ διαφθεῖρον σημαίνει;*

(α) Α' Κορ. Β', 9. (β) Ματθ. ΚΕ', 41. (γ) Ἑβρ. Α', 14.
(δ) Α' Βασιλ. ΙΘ', 25. Ἡσ. ΑΖ', 36. (ε) Γεν. ΙΘ'.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΖ'.

Περὶ τοῦ ἔκτου ἀγγέλου, καὶ τῶν ἐπὶ τῷ
Εὐφράτῃ λυομένων ἀγγέλων ἐπίλυσιν.

- 12 Ἡ οὐαὶ ἡ μία ἀπῆλθεν· ἰδοὺ, ἔρχονται ἔτι δύο
13 οὐαὶ μετὰ ταῦτα. Καὶ ὁ ἕκτος ἀγγελος ἐσάλπισε, καὶ ἤκουσα φωνὴν μίαν ἐκ τῶν τεσσάρων κεράτων τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ χρυσοῦ τοῦ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, λέγουσαν τῷ ἔκτῳ ἀγγέλῳ, ὃς εἶχε τὴν σάλπιγγα· Λῦσον τοὺς τέσσαρας ἀγγέλους τοὺς δεδεμένους ἐπὶ τῷ ποταμῷ τῷ μεγάλῳ Εὐφράτῃ.
15 Καὶ ἐλύθησαν οἱ τέσσαρες ἀγγελοι οἱ ἡτοιμασμένοι εἰς τὴν ὥραν καὶ εἰς τὴν ἡμέραν καὶ μῆνα καὶ ἐνιαυτὸν, ἵνα ἀποκτείνωσι τὸ τρίτον τῶν ἀνθρώπων.
16 Καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν στρατευμάτων τοῦ ἱππικοῦ, δύο μυριάδες μυριάδων· καὶ ἤκουσα τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν.

Τὸ οὐαὶ ἐπὶ ῥήματι ἐστὶ σχετλιαστικόν· *σχέτλη* δὲ, τὸ ὑδύνην ἐπιφέρειν καλεῖται. Ἀπῆλθεν οὖν οὐ τὸ ἐπὶ ῥήμα· πῶς γὰρ τὸ κατὰ συμβεβηκὸς καὶ οὐ καθ' ὑπόστασιν ὑπάρχον, ἀλλ' ἅμα τῇ γενέσει ἀφανιζόμενον, πρόοδον σχοίη; ἀλλ' ἐκείνων παρελθόντων τῶν ὀδυνηρῶν, δι' αὐτὰ καὶ τὸ τοιοῦτον προσφώνημα γίνεται, καὶ τὸ οὐαὶ εἰκότως ἐλέχθη ἀπελθεῖν. *Καὶ ἤκουσα φωνὴν μίαν ἐκ τῶν τεσσάρων κεράτων.*] Ἐκ τῶν τεσσάρων κεράτων ἡ φωνή, τῶν ἐχόντων τὸ θυσιαστήριον· αὐτὰ κεράτα, τὰς περιβεβλημένας θείας δυνάμεις ἀκουστέον· ἥτοι τοῦ θυσιαστηρίου ἀπαρτιζομένου, ἐν ᾧ τὰ θύματα πυρὶ τῷ θεῷ καθήπτετο, καθ' ἑκάστην γωνίαν κερατοειδὲς ἐξοχὴ συνεστρίκται συνεχέουσα τὰς σχίσας, αἱς ὁ θυμὸς ἀναπτύμενος τοῖς θύμασι, τὸ καλλιερεῖσθαι παρείχεν. Ἐξ οὗ καὶ τοῦ ἄνω θυσιαστηρίου κατ' εἰκόνα τὸ κάτω ὑπὸ Μωσέως ἐν τῷ Σινᾷ διετάττετο. Διὸ καὶ ὁ χρηματίζων αὐτῷ, *Ὁρα*, φησί, ποιήσεις πάντα κατὰ

τὸν τύπον τὸν δειχθέντα σὶ ἐν τῷ ὄρει (α). Τὰς ἐξοχὰς δὴ τὰς ταύτας, αἱ νοεραὶ δυνάμεις εἰρήκαμεν, συνέχουν εἰκὸς τὸ ὑπερβύσιον καὶ ἀνθρώπινον φύσει ἀπρόσιτον μύημα, τοῦ μήτε προχειρῶς τοῖς μετ' ἐκεῖνο τὴν φύσιν εἶναι ληπτὸν, μήτε τὰς λογικὰς θυσίας προσπαγομένας αὐτῷ ὡς ἂν τύχοι διαβρῦσκεσθαι. Τετραγώνιον δὲ τὸ σχῆμα τοῦ θυσιαστηρίου, ἰσοσχημάτως τῷ τετρατοίχῳ κόσμῳ τούτῳ· ἀπ' οὗ καὶ ἐκ παντὸς αὐτοῦ μέρους αἱ λογικαὶ θυσίαι καθαραὶ, κατὰ τὸν προφήτην (ε), προσάγονται. *Λέσον τοὺς τέσσαρας ἀγγέλους.*] Τοὺς ἀγγέλους τούτους, οἱ μὲν θεοὺς εἶναι παρέθεντο, ἐπὶ τῷ ποταμῷ τῷ μεγάλῳ Εὐφράτῃ δεδεμένους, οἷον ἐπὶ προσλιπαρῶντας, καὶ τῇ περὶ αὐτὸν ἐνασχολουμένους καὶ εὐφραινομένους νοσητῇ θεωρίᾳ· εἶναι γὰρ τοῦτον τὸν θεόν· περὶ οὗ Ἡσαΐας μὲν φάσκει ὡς ἐξ αὐτοῦ τοῦ θεοῦ· *Ἰδοὺ, ἐγὼ ἐκκλίνω εἰς αὐτοὺς ὡς ποταμὸς εἰρήνης,* καὶ ὡς *χειμάρρους ἐπικλύζων δόξαν ἐθνῶν* (γ)· καὶ Δαυὶδ· *Τοῦ ποταμοῦ τὰ ὄρμηματα εὐφραίνουσι τὴν πόλιν τοῦ θεοῦ* (δ). Οἱ δὲ φασὶν εἶναι τοὺς τέσσαρας τούτους ἀγγέλους τὸν παρὰ τῷ Δανιὴλ, *Μιχαήλ, Γαβριήλ* παρὰ τῷ Δουκᾷ, *Ραφαήλ*, παρὰ τῷ Τωβίτ, καὶ τὸν *Οὐριήλ* (ε). Ἀπολυθῆναι δὲ αὐτοὺς τῆς τοιαύτης θείας ἀσχολίας εἰς οὐκ ἀπόδουσαν λειτουργίαν τῆς τε τοῦ Θεοῦ δικαιοδοσίας καὶ τῆς αὐτῶν μεγαλοδόξου παρουσίας. Τινες δὲ οὐκ ἀγγέλους, ἀλλὰ δαίμονας ποινῶν, δεθέντας μὲν ἐν τῇ τοῦ Χριστοῦ παρουσίᾳ κατὰ τὸ Θεῖον πρὸς ταχμα· ἐκ τοῦ ὑπερανθρώπινου δὲ θυσιαστηρίου ἐξεληθόντας λύεσθαι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀγγέλου, ὥστε ταράξαι τὰ ἔθνη, καὶ τῇ ταρχῇ ταύτῃ διάδηλον γενέσθαι τῶν τε πιστῶν τὸ σιτῶδες καὶ πρὸς ἀποθήκας αὐτῶν ταμιεύσιμον, τῶν τε ἁμαρτω-

(α) Ἐξοδ. κε', 40.

(ε) Ματθ. Α', 11.

(γ) Ἠσα. Ες', 12.

(δ) Ψαλ. ΜΕ', 5.

(ε) Δαν. Ι', 13. 21. ΙΒ', 1. Δουκ. Α', 19. 26. Δαν. Η', 16. Θ', 21. Τωβ. Ι', 17. ΙΒ', 15. Δ' Ἐσθρ. Α', 1.

λῶν τὸ ἀχυρῶδες καὶ πρὸς καῦσιν ἑτοιμον καὶ ἄχρηστον. Οὐκ ἀδόκιμον δὲ ἐστὶ τὸ φάσκειν, εἰς τὸν Εὐφράτην δεδέσθαι τοὺς δαίμονας, τάχα ἐκείθεν τοῦ Ἀντιχρίστου ἐξελευσομένου ἀπὸ τῶν διασωθέντων ἐν τῇ Ἱερουσαλὴμ αἰχμαλώτων Ἑβραίων καὶ τοῖς ἐκεῖ τόποις ἐναπομεινάντων. *Καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν στρατευμάτων τοῦ ἱππικοῦ.*] Μὴ προειπὼν στρατεύματα, ἀριθμὸν τούτων ποιεῖται. Ἀἴθλον οὖν, ὡς οἱ ταξιάρχαι τοὺς τέσσαρας ἐκλαβόμενοι, *Μιχαήλ, Γαβριήλ, Οὐριήλ, Ραφαήλ*, οὐκ ἀδοκίμως ἠνέχθησαν· φιλεῖ γὰρ πῶς τῷ ταξιάρχῃ τὸ στίφος ἐπισθαι. *Χιλίας* δὲ χιλιάδας καὶ μυρίας μυριάδας τῶν λειτουργούντων ἐν τῷ Δανιὴλ μάθοιμεν ἂν (α). ἐπιδιπλάσιον δὲ νῦν τοῦ μυριοστοῦ ἀριθμοῦ τὸ πλῆθος τὸ ἐπόμενον τοῖς ταξιάρχεις διέξεισιν ὁ ὁρῶν, τῷ ἀνυποστόλως μετὰ τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ Κυρίου ἀγγέλου ἀνθρώποις ἐνδύειν τῶν διὰ καὶ τὸ, *Ἀναβαλνόντας καὶ καταβαλνόντας*, εἰρῆσθαι, ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου (β).

- 17 Καὶ οὕτως εἶδον τοὺς ἵππους ἐν τῇ ἐράσει, καὶ τοὺς καθημένους ἐπ' αὐτῶν, ἔχοντας θώρακας πυρίνους καὶ ὑακινθίνους καὶ θειώδεις· καὶ αἱ κεφαλαὶ τῶν ἵππων, ὡς κεφαλαὶ λεόντων, καὶ ἐκ τῶν στομάτων αὐτῶν ἐκπορεύεται πῦρ καὶ καπνὸς καὶ
- 18 θεῖον. Ἀπὸ τῶν τριῶν πληγῶν τούτων ἀπεκτάνθησαν τὸ τρίτον τῶν ἀνθρώπων, ἀπὸ τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ καπνοῦ καὶ τοῦ θεοῦ τοῦ ἐκπορευομένου
- 19 ἐκ τῶν στομάτων αὐτῶν. Ἡ γὰρ ἐξουσία τῶν ἵππων ἐν τῷ στόματι αὐτῶν ἐστὶ, καὶ ἐν ταῖς οὐραῖς αὐτῶν· αἱ γὰρ οὐραὶ αὐτῶν ὅμοιαι ὄφειν, ἔχουσαι κεφαλὰς· καὶ ἐν αὐταῖς ἀδικοῦσι.

Τοὺς ἐφέδρους τῶν ἵππων, εἴτε δυνάμεις θείας ὑποληπτέον εἶναι, κατ' ἡθῶν καὶ παθῶν κληρωσαμένας τὸ ἀγκτικόν τε καὶ πρὸς τὸ κρεῖττον ῥυθμιστικόν· οὕτω γὰρ καὶ τοὺς ἵππους οἱ πῶλο-

(α) Δαν. Ζ', 10

(β) Ἰωάν. Α', 52.

δάμναι ρυθμίζουσιν ἀναβαίνοντες κημῶ τε καὶ χαλινοῖς· εἴτε καὶ θεῖα προστήγματα, ζήλω τῶν ἀπολλυμένων εἰς πυρίνην ἀπεικονθέντα καὶ ὑπαινέσιν καὶ θειῶδη παντευχίαν· ἀφ' οὗ καὶ Δαυὶδ (τῷ θεῷ, φημί, ζήλω) τὸ· *Ἀνέβη καπνὸς ἐν ὄργῃ αὐτοῦ, μινυρίζει, καὶ πῦρ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ κατεφλόγισε, καὶ ἀκθρακες ἀτήφθησαν ἀπ' αὐτοῦ* (α). ὁποτέρῳ ἂν τούτων πρόσθοιτό τις, ἐμοὶ μάλλον καθ' ἡδονὴν ἔσται, πρὸς πονηροῦς ἀπειθυνόμενον τὸ ἵνδαλμα. Καὶ αἱ κεφαλαὶ τῶν ἱππων, ὡς κεφαλαὶ λεόντων.] Τὸ ὄχημα τῶν θεῶν κριμάτων, εἴτε πρὸς πνευματικούς καὶ ἀγγελικούς τὸν βίον ἀνθρώπους μεταλαμβάνει τις, ἢ καὶ πρὸς ἥθη καὶ πάθη, οὐδὲν διοίσει τῷ μὴ φιλαύτως τῷ ὁράματι προσκειμένῳ. *Κεφαλαῖς δὲ λεόντων ἀπεικονήσαν αἱ κεφαλαὶ τῶν ἱππων, εἰς δεῖγμα, ὅτι τούτους τοὺς διακονομένους τοῖς θεοῖς οὐκ ἀναβεβλημένως τὴν λειτουργίαν χρῆ μετιέναι.* *Ζῶν γὰρ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ, καὶ πάσης τομώτερος μαχαίρας* (β). Διόπερ ὡς ἑκατοντάρχης τὸ κεφάλαιον ἐμφανίζει τὴν ἀγανάκτησιν μετὰ λεονταίας σφοδρότητος, ὡς οὐκ ἂν ἄλλως, ἢ οὕτως, ἔζη τὸν ἀκρατὴν εἰς συγκατάθεσιν ἔμπρακτον. Οὐκ ἄμοιρος δὲ καὶ Παῦλος τῆςδε τῆς περινοίας, ὅποτε Κορινθίους τὴν μετὰ βλάβδου αὐτοῖς ἐπιδημίαν ἑαυτοῦ ἀπειλεῖ (γ). Τοῦτο μὲν οὖν αἱ κεφαλαὶ ὑπαινίσσονται. Τὰ στόματα δὲ, τὸ ἀπὸ τῆς ἐγγύτητος ὀλέθριον ἄσθμα, οὐ πόρρωθεν διοράσεως ἐλπίζόμενον, ἀλλ' ἀγχοτάτω τῇ προσπελάσει τὸ ἀναπόδραστον ἐμπεδούμενον, πυρὸς μὲν, τὸ ἀφανιστικόν, καπνοῦ δὲ, τὸ μετ' ὀργῆς· (ἀνέβη γὰρ καπνὸς ἐν ὄργῃ αὐτοῦ)· θείου δὲ, τὸ ἀπὸ θείας μὴνιδος ἐμφαινόντος· ἢ καὶ τὸ θεαρίτως τοῖς ἀκολάστοις ἐπενεχθῆναι ταῦτα. Ὅτι δὲ ὥσπερ ὁ χήματι τῶν ἑαυτοῦ κριμάτων καὶ μυστηρίων εἴωθε χρῆσθαι τὸ θεῖον τοῖς ἱσχυρίων βιοῦσιν, ἰκανῶς τὸ παρ' αὐτοῦ πρὸς Α-

(α) Γαλμ. ΙΖ', 9.

(β) Εβρ. Δ', 12.

(γ) Α' Κορ. Δ'. 21.

νανίαν χρηματισθῆναι περὶ Παύλου παραστήσει, δι' ὃν φησὶ Παῦλον σκευὸς ἐκλογῆς εἶναι, ἀκαμάτως βαστάζειν ἔχοντα τὰ θεοπροσπῆ δόγματα, ἅπερ διὰ τοῦ ὀνόματος προεδήλωσεν, ἐπειδὴν ἔφη· *Τοῦ βαστάσαι τὸ ὄνομά μου* (α). *ὄνομα, ἀντὶ τοῦ, τὴν δόξαν, εἰπὼν, καὶ μεγαλειότητα, καὶ πᾶν τὸ ὑπὲρ λόγον, ἦγουν κατανόησιν, οὐ μόνον θνητὴν, ἀλλὰ καὶ ἀγγελικὴν.* *Ἡ γὰρ ἐξουσία τῶν ἱππων, ἐν τῷ στόματι αὐτῶν ἐστὶ.*] Τί τοῦτο; τὸ τὴν ἐξουσίαν ἀνατιθέναι τῷ στόματι, καὶ οἰονεῖ τὴν αἰτίαν τοῦ ἀπεστάλθαι τοὺς ἱππούς; ἢ τὸ, *Ἀπὸ τῶν στομάτων αὐτῶν, ἐμφαίνει ἀπειλὰς ἐκφοβούντων ἀνθρώπους, τοῦ ἀπέχεσθαι τῶν πονηρῶν ἐπιτηδευμάτων, τοῦ μὴ ταῖς οὐραῖς αὐτῶν ἐκδοθῆναι;* Εἰς οὐρὰς γὰρ τὰ τέλη καὶ τὴν ἐκβάσιν τῶν ἀπολλυμένων διατυπῶν, καὶ δὴ γε καὶ αὐτὴν τὴν ἐκβάσιν διαμορφῶν, *ὄφρα οὐκ ἀπεικάξει, ὁμοίως ἔχουσι κεφαλὰς·* ἐξ αὐτῆς δηλαδὴ τῆς ἐφόδου τὸ ὀλέθριον ἐμφανίζούσας καὶ ἀναπόδραστον, καὶ τὸ ἀμελητὶ τὴν κάκωσιν ἐπιφέρειν, οὐκ οὔσης ἔτι περινοίας τὴν κάκωσιν διαδιδράσκειν.

20 Καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, οἳ οὐκ ἀπεκτάνθησαν ἐν ταῖς πληγαῖς ταύταις, οὐ μετενόησαν ἐκ τῶν ἔργων τῶν χειρῶν αὐτῶν, ἵνα μὴ προσκυνήσωσι τὰ δαιμόνια, καὶ τὰ εἰδῶλα τὰ χρυσεῖα καὶ τὰ ἀργυρεῖα καὶ τὰ χαλκεῖα καὶ τὰ λίθινα καὶ τὰ ξύλινα, ἃ οὐτε βλέπειν δύναται, οὔτε ἀκούειν, οὔτε περιπατεῖν.

21 καὶ οὐ μετενόησαν ἐκ τῶν φόνων αὐτῶν, οὔτε ἐκ τῶν φαρμακείων (1) αὐτῶν, οὔτε ἐκ τῆς πορνείας αὐτῶν, οὔτε ἐκ τῶν κλεμμάτων αὐτῶν.

Ἵπερβολὴν ἀναισθησίας ὁ λόγος σημαίνει, ἦγουν ἀναλγησίας καὶ ἀκολασίας, τῶν διὰ φιλάνθρωπίαν φειδοῦς ἄξιωθέντων καὶ τὸν τέως ἐπ' αὐτοὺς ὑπερτιθέμενον εἰς σωτηρίαν καιρὸν εἰς μάτην ἀναλωσάντων, εἰς τὸ τὴν κατ' ἄξιαν τῆς ῥαθυμίας αὐτῶν

(α) Πραξ. Θ'. 15.

(1) Παρ' ἄλλοις, φαρμάκων.

ἀνταποδοσιν ἀπορῆρυν· καίτοι γε καὶ πρὸ ὁμμάτων ἐνεργουμένης τῆς τῶν πονηρῶν ἀντιμισθίας, οἱ δὲ οὐχ ὅπως τῇ θέᾳ τῶν φοβερῶν, τῶν αὐτοῖς ἐτοιμῶν, βελτίους γεγόνασιν ἑαυτῶν, εἰ μὴ καὶ χεῖρους καὶ τοῖς ἀμαρτωλοτέροις ἐνδολιχεύοντες. *Οὐ μετενόησαν ἐκ τῶν ἔργων τῶν χειρῶν αὐτῶν.*] Οὐ τοῦτο φησὶν, ὅτι οἱ μὴ μετανόησαντες ἐν τῷ ἐκείσε βίῳ· (πῶς γὰρ καὶ τίς ἡ μετάγνωσις ἐν τῷ ἀναλλοιώτῳ βίῳ;) ἀλλ' ὅτι οἱ ζῶντες ἔτι, καὶ μὴ ἐκ τῆς ἀκοῆς καὶ θείας τῶν τότε ἐσομένων μετανόησαντες ἀπὸ τῶν ἔργων, ὧν κατείδον, παρέθεντο πρὸς τὰ πρῶτα, τὰ τῆς δαιμονομακίας καὶ εἰδωλολατρείας, καὶ τὰ πρὸς τὸ σέβας τὴν δυσμείνειαν φέροντα· οὐ τὸ ἀναίσθητον ὑπσιδόμενος τῶν χειροκμητῶν, ἀλλ' ὅτι ἐπ' ἀνομίᾳ ἀνομίαν προσέθεσαν. Διόπερ καὶ τῆς ἀληθοῦς ἀπεκλείσθησαν δικαιοσύνης. Τίς γὰρ δικαιοσύνη φρονῶντι τὸν ὁμόφυλον ἢ διὰ ξίφους ἐπιφορεῖς, ἢ διὰ φαρμάκων ἐπιβουλῆς; Τίς δὲ τὸν ἀφειδῶς ἑαυτῷ χρώμενον οὐ μισήσει, καὶ ὅσα καὶ ἐχθρὸς ἐπιβούλως διακείμενος αὐτῷ μηχανᾶσθαι εἰς αὐτὸν οὐ κατοκνοῦντα; Τίς γὰρ τὸ διὰ πορνείας μυσταρίαν καὶ προσεδρεῖαν τοῦ θεῖου εἶναι σκῆνωμα ἑαυτὸν ἀποστερεῖν (εἴγε τῷ θεῷ Παύλῳ πειστέον (α)) οὐ ἐδελυγμέναν σχοίη καὶ ἀποτρώπαιον; Ὁ δὲ κλέμρασι προσλιπαρῶν, ἐκείνο ἂν ὠκείωσατο, ὡς καὶ ἑαυτῷ τὸ ἀσύμφορον ἐμνηστεύσατο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΗ'.

Περὶ ἀγγέλου, περιβεβλημένου νεφέλην καὶ ἵριν, καὶ τὸ κοινὸν τέλος προμηνύοντος.

ΚΕΦ. Χ, 1 Καὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον ἰσχυρὸν καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, περιβεβλημένον νεφέλην,

(α) Α' Κορ. γ', 18. 19.

καὶ ἡ ἵρις ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος· καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ, ὡς στύλοι πυρός. Καὶ εἶχεν (1) ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ βιβλιδάριον (2) ἀνεωγμένον· καὶ ἔθηκε τὸν πόδα αὐτοῦ τὸν δεξιὸν ἐπὶ τῆς θαλάσσης, τὸν δὲ εὐώνυμον ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ ἔκραξε φωνῇ μεγάλῃ, ὥσπερ λέων μυκάται. Καὶ ὅτε ἔκραξεν, ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ θροναὶ τὰς ἑαυτῶν φωνάς.

Ἡ μὲν νεφέλη, τὸ ἀφανὲς καὶ ἀόρατον παριστᾷ· ἡ δὲ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἵρις, τὸ κεφάλαιον ὑπογράφει τῆς ἀγγελιώτιδος τάξεως, τῆς ἐκ τῆς κτίσεως τῶν ἀρετῶν τῶν θεαρέστων καὶ τοῦ περὶ τὴν ἀποστολὴν ποικίλου τὴν ἐγγύτητα καὶ σάσιν κατευμεγεθούσης. Τοιοῦτον γὰρ ἡ ἐν νέφεισιν ἵρις, ἐξ ἡλιακῆς ἀκτινοβολίας ποικίλοις χρώμασιν ἰνδαλλομένη. Ἡ δὲ πρὸς τὸν ἥλιον τοῦ προσώπου ὁμοίωσις, τί ἂν ἄλλο, ἢ τὸ ἡλιῶδες σημαίνει; καὶ ὅτι, ὅποι ἂν καὶ παρῶσιν ἡμερινῶν ἔργων διάταξιν ἐκτελοῦντες, ὑπὸ φωτὶ ἀπροσίτῳ καὶ ὑπερουσίῳ καταλαμβάνόμενοι ἔσονται; *Καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ, ὡς στύλοι πυρός.*] Οἱ πόδες, τὴν κατάβασιν ὑπαινίπτονται, ἣτις οὐκ ἄλλου τινὸς ἔνεκον, ἢ τοῦ τιμωρήσασθαι τοὺς ἀσεβεῖς γίνεται· διὸ καὶ ὡς στύλοι πυρός. Στύλοις δὲ πυρὸς ἀπεικασθησαν, οὐ τοῦ φωτιστικοῦ, ἀλλὰ τοῦ καυστικοῦ ἔνεκον. Τὸ δὲ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ ἀνεωγμένον βιβλίδιον, τί ἂν βούλοιο; Τοῦτο τὸ ἀνεωγμένον βιβλίδιον καὶ παρὰ τῷ Δανιὴλ εἴρηται (α), ὅτε κριτήριον παρ' αὐτῷ κάθηται, καὶ βίβλοι ἀνοίγονται, περιέχουσαι πάντων τῶν ἀπ' αἰῶνος ζησάντων τὰς πράξεις καὶ τὰ ὀνόματα. Εἰ δὲ ἐν τῷ Δανιὴλ μὲν βίβλοι, ἐνταῦθα δὲ βιβλίδιον ἐμφαίνει ὁ ὁρῶν, οὐδὲν διάφωρον. Παρὰ μὲν γὰρ τῷ Δανιὴλ, βίβλοι τῆς παγκοσμίου κρίσεως, ἐμ-

(1) Παρ' ἄλλοις, καὶ ἔχων.

(2) Παρ' ἄλλοις, βιβλίδιον· παρ' ἄλλοις, βιβλαρίδιον.

(α) Δαν. Ζ', 10.

ραίνουσαι δικαίων και ἀδίκων τὴν διάγνωσιν· ἐνταῦθα δὲ μό-
νων τῶν ἀθεμίτοις ἔργοις ἐμβυσθέντων· ὧν και ἐξηρημένως αἱ
πραΐεις οὐκ ἐν βιβλίῳ, ἀλλ' ἐν βιβλιοθηκῇ, ὑποκοριστικῶν ὀνό-
ματι τὴν ὀλιγότητα τῶν ἐγκειμένων περὶ ἀπο-
στόλου ἐπὶ τῇ καθολικῇ τῆς κρίσεως ἀποράνσει, καὶ τὰ ταύτην
συμπληροῦντα ἐξανύμενα. Καὶ ἔθηκε τὸν πόδα αὐτοῦ τὸν δε-
ξιὸν ἐπὶ τῆς θαλάσσης.] Τὸ τὸν μὲν τῶν ποδῶν τῇ ὑγρᾷ ἐπε-
ρίσαι συναγωγῇ, τὸν δὲ, τῇ ξηρᾷ, τὸ μέγεθος ὑπεμφαίνοντάς
ἐς τοῦ κατεληγρότος. Τὸ δὲ τὸν μὲν δεξιὸν, τῇ ὑγρᾷ, τὸν ἀ-
ριστερὸν δὲ, τῇ ξηρᾷ ἐπιθεῖναι, οὐκ ἄλλως, οἶμαι, εἴρηκεν, ἢ
τῇ θέσει τῶνδε τῶν χοιρίων ἐπόμενος. Ἀέρι γάρ, λεπτομερεῖ
τὴν ὑπόστασιν ὅτι, τὸ ἀδρομερέστερον ὕδωρ ὑπόκειται, ὡς περ
τῷ ὕδατι, ἢ ξηρᾷ. Οὐκ ἄλλως οὖν, οἶμαι, εἴρηται τοῦτο, ἢ ὅτι
τὰ δεξιὰ αἱ δυναμικώτερα τῶν ἀριστερῶν, πλειόνων δηλαδὴ
ὄντων τῶν κατὰ θάλασσαν ἀνοσιουργῶν, πειρατῶν, λέγων, καὶ
καταποντιστῶν ἐκ ναυμαχίας ἢ τινὸς ἄλλης ἐπιβουλῆς, τῆς ὑ-
γρᾷς ὑποστάσεως ἀμοχθοτέρα τοῖς κακούργοις, καθ' ὧν ἐπι-
βούλως δικάσονται, τὴν ἐξοδὸν παρεχομένης. Ἐπεὶ οὖν ταῦτα,
ἐπιτετευγμένως τὸ δυναμικώτερον τοῖς κακούργοις προσνέμε-
ται. Καὶ ὅτι τοῦτο, ὁ θεοπάτωρ ἐχέγγυος πιστώσασθαι, ἐν οἷς
τὴν καθ' ἑμῶν τῶν ἐπιβούλων ἡμῖν δαιμόνων προσβολὴν, βοη-
θεῖα ἡμῶν χωρέων τῇ τοῦ ὑψίστου, ἐκ μὲν τοῦ ἀριστεροῦ
κλίτους χιλιοπλάσιαν τὴν πτῶσιν τῶν ἐν σκότει διαπορευομέ-
νων ἐπιβούλων ἡμῖν ὑπογράφων, τὸ δεκαπλάσιον τῷ δεξιῷ
ἀρωρίτατο (α). Καὶ περὶ μὲν τῆς ἐμβολῆς τῶν ποδῶν τοιαῦ-
τα. Τὸ δὲ κράξαι φωνῇ μεγάλῃ καὶ λεονταίῳ ἀπηχῆσει,
τῆς ὀργῆς ἐς σύμβολον· διὸ καὶ μυκηθμῷ παρεβλήθη. Ἐπομέ-
νως δὲ τῇ κραυγῇ αἱ ἐπτὰ βρονταὶ ἐλάλησαν. Ταύτας δὲ τὰς
ἐπτὰ βροντάς, ἢ ἐπτὰ φωνάς ἐξ ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ διαρθρουμέ-

(α) Ταμ. ι', 7.

νας φοβερώς ἀγγέλου, τὰς ἀγγελικὰς δυνάμεις εἶναι νομίζο-
μεν· διὸ καὶ βρονταῖς ἀπεικάσθησαν· ἢ τὰ προειρημένα ἐν
τοῖς ἔμπροσθεν ἐπτὰ πνεύματι. [Ὡς περ λέων μυκάται.] Οὐ
προσφωῶς ἐπὶ λέοντος ἢ διὰ τοῦ μυκάσθαι φωνή· ἐπὶ βοῶν γὰρ
μᾶλλον τοῦτο· λέουσι δὲ τὸ βρύχειν ἀφώρισται. Ὅτι μέντοι
τοῦτο οὐ παρέργωγς ἐπῆλθεν αὐτῷ ἐρεῖν, ὁ ταῦτα διεξιὼν συνε-
τίζει, μὴ ἐπιμείνας τῇ τοῦ μυκάσθαι χρήσει, ἀλλὰ πρὸς τὸ, ἐ-
κραξε, μεταβάς. Περὶ μὲν οὖν λεόντων βοῆς ἀκριβολογουμέ-
νοις ταῦτα. Ἐπὶ δὲ τῆς ἀμαρτωλῶν τιμωρουμένων ὀδυνηρᾶς
φθογγῆς τί τὸ μᾶλλον κατὰλληλον, ἢ τὸ βρύκειν, ἀφ' οὗ βρυγ-
μός; Βρύκειν δὲ ὀνομάσθη, ἀπὸ τοῦ βρώσει εὐκέναι, ὡς ἐπὶ
τοῦ ἐσθίειν ἀλλήλοις τῶν ὀδόντων συγκρουομένων.

- 4 Καὶ ὅτε ἐλάλησαν αἱ ἐπτὰ βρονταί, ἔμελλον γρα-
φειν· καὶ ἤκουσα φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λέγουσαν·
Σφράγισον, ἃ ἐλάλησαν αἱ ἐπτὰ βρονταί, καὶ μὴ
5 ταῦτα γράψης. Καὶ ὁ ἄγγελος, ὃν εἶδον ἐσῶτα ἐπὶ
τῆς θαλάσσης καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, ἤρε τὴν χεῖρα αὐ-
6 τοῦ τὴν δεξιάν εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ὥμοσεν ἐν τῷ
ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ὃς ἔκτισε τὸν
οὐρανὸν καὶ τὰ ἐν αὐτῷ, καὶ τὴν γῆν καὶ τὰ ἐν αὐ-
7 τῇ, καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ, ὅτι χρόνος
οὐκέτι ἔσται· ἀλλὰ ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς φωνῆς τοῦ
ἐβδόμου ἀγγέλου, ὅταν μέλλῃ σαλπίζειν, τελεσθή-
σεται τὸ μυστήριον τοῦ θεοῦ, ὡς εὐηγγέλισε τοῖς
δούλοις αὐτοῦ τοῖς προφήταις (1).

Ἐντεῦθεν ἀριδήλως αἱ βρονταί, ἀγγελικαὶ δυνάμεις γνωρί-
ζονται. λαλεῖ γὰρ ἡ οὐσία, οὐχ ἡ βροντὴ, ἀπήχησις οὔσα,
ἅμα τῇ γενέσει καὶ τὸ εἶναι ἀφαιρουμένη. [Ἦκουσα φωνὴν
ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λέγουσαν.] Τοῦ γράφειν, ἦτοι, τοῦ πρόδηλα

(1) Περ' ἄλλοις, καὶ ἐτελέσθη τὸ μυστήριον τοῦ θεοῦ, ὡς εὐηγ-
γέλισε τοὺς δούλους αὐτοῦ τοὺς προφῆτας. Περ' ἄλλοις, τελεσθῇ,
ἀντὶ τοῦ, ἐτελέσθη· καὶ, ὡς εὐηγγελίστατο, ἀντὶ τοῦ, ὡς εὐηγγέλισα-

ποιεῖν ἀνθρώποις διὰ γραφῆς τὰ ὁρώμενα, ἐλωλύθη· σφράγι-
σον δὲ φρεῖν, οἶονεῖ ἀσφαλεῖ κατοχῇ ἐν τῇ διανοίᾳ σου συν-
τῆρει· ἔκφορον δὲ διὰ γραφῆς μηδόλως ποιεῖ, ἴσως ὅτι μὴ
λυσিতেλεῖ πρὸ τῆς παρουσίας τῶν τελευταίων καιρῶν ἐμφανί-
ζεσθαι· ἐπεὶ καὶ Δανιὴλ ἐσφραγισμένους τοὺς τῶν τοιούτων
λόγους ἐδιδάσκετο (α). Λυσιτελεῖν δὲ τὸ ταμιεύεσθαι, εἰκας-
κῶς εἵπομεν ἂν τῶν δικτεταγμένων κολάσεων τὸ σφοδρὸν, φι-
λανθρωπία τοῦ ἐλεήμονος θεοῦ μὴ ἰσόσταθμον ἐπάγοντος τὴν
ἀντέκτισιν· ἐξ οὗ καὶ τὸ, Μὴ κατὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν, μηδὲ
κατὰ τὰς ἀμαρτίας τὸ ἀνταπόδομα, ὁ ὕμνογράφος φησὶν ἐπι-
μετρεῖσθαι ἡμῖν (β). — *Ἐλάλησαν αἱ ἐπτὰ βρονταί.*] Τὰς
βροντάς, δυνάμεις ἀγγελικὰς εἶναι οἰητέον, βρονταῖς ἀπεικα-
ζομένας διὰ τὸ καταπληκτικὸν τῶν ὑπ' αὐτῶν ἐκφωνουμένων.
Τοιαῦται γὰρ τῶν ἀσωμάτων ἀγίων ἀγγέλων αἱ φωναί, καὶ
ἀπ' αὐτῆς τῆς ἐμφανείας τὸ καταπληκτικὸν ἔχουσαι, ὡς δὴ-
λον ἀπὸ τοῦ τὸν Δανιὴλ μηδὲ προσηνῇ θέαν ἀγγέλου, μή τιγε
ἀπειλητικὴν ἐνεγκεῖν (γ). *Σφραγίσαι δὲ τὰς τῶν ἐπτὰ βρον-
τῶν ἀγγελίας ἢ ἐντολὴ παραδίδεται, τοιούτεστιν, ἐν ἀπορρήτῳ
κατέχειν, ὡς τῆς περὶ τούτων τελείας καταλήψεως καὶ τρα-
νοτέρως εἰδήσεως, τοῖς τελευταίοις χρόνοις ἀποκειμένης συμ-
φερόντως. — Ἦρε τὴν χεῖρα αὐτοῦ τὴν δεξιὰν εἰς τὸν οὐρα-
νόν.*] Ἡ τῆς δεξιᾶς ἐπαρσις, τὸ ἐμπρακτον τοῦ ὀμνύοντος ὑπαι-
νίσσεται καὶ δυναμικώτερον· διὸ καὶ εἴρηται· *Δεξιὰ Κυρίου
ἐποίησε δύναμιν* (δ). Τὸ δὲ, *Ἐν τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας,*
δοκεῖ μὲν ἀνελλήνιστον εἶναι· ὀμνύειν γὰρ λέγεται, κατὰ τιτος,
οὐκ, *ἐν τινι*. Πλὴν οὐκ ἀπαίσιον ἦν τὸ ἐν τῷ ζῶντι ὀμνύναι,
τῷ παριστᾷ κατὰ βούλησιν εἶναι τὸν ὅρκον τοῦ καθ' οὗ οὗτος
παρεῖληπται. Ὁ θεὸς μὲν, ἐπεὶ κατ' οὐδενὸς εἶχε μείζονος ὁμό-
σαι, ὅπερ ἔθος τοῖς ὀμνύουσιν, ὀμνύει καθ' ἑαυτοῦ. Κατ' ἐμναυ-

(α) Δαν. IB', 4. (β) Ψαλμ. PB', 10. (γ) Δαν. Y'. (δ) Ψαλμ. PIZ', 16.

τοῦ γὰρ ὥμοσα, λέγει Κύριος (α). ἄγγελοι δὲ, ὡς κτίσματα,
κατὰ τοῦ κτίσου ὀμνύουσι, τὴν ἡμετέραν ἀπιστίαν διὰ τῆς παρα-
λήψεως τοῦ θεοῦ πιστούμενοι· ὥμοσε γὰρ χρόνον μηκέτι εἶναι·
καλῶς καὶ ἀληθῶς· ὅτι χρόνος οὐκ ἔστι· ἐτι· τὸ γὰρ τότε δια-
στηματικὸν ῥεῦμα τῆς χρονικῆς ὑποστάσεως ἀνέσπερόν τε ἔστι
καὶ ἀδιάκοπον, καὶ διὰ τοῦτο οὐ χρόνος. Τίς γὰρ χρεῖα τῆς
τοῦ ἡλιακοῦ φωτὸς συστολῆς, καθ' ἣν ἀνάπαυσις τῶν ἀπὸ τῆς
ἡμέρας κόπων τοῖς ζώοις ἐγγίνεται; Χωρὶς γὰρ τούτων, τίς
ἡλιακοῦ φωτὸς χρεῖα; Ἡλιος μὲν οὖν ἔσται· ὅτι μὴδ' εἰς ἀνυ-
παρξίαν χωρήσῃ ὁ νῦν κόσμος, ἀλλ' εἰς ἀνακαινισμόν. Ὡσπερ
δὲ νῦν ἄστρα μὲν ἔστι καὶ ἐν ἡμέρᾳ, οὐ μὴν δὲ καθορᾶται,
ὑπερνικωσῶν τὴν ἐκείνων λαμπηδόνα τῶν τοῦ ἡλίου μαρμα-
ρυγῶν, καὶ οὕτως, ὥστε ὅτι εἰσὶν ἐν οὐρανῷ ἀγνοεῖσθαι· οὕτω
καὶ τότε. Τὸ γὰρ ἀγνοεῖν, ὅτι οὐδὲ μία αἰτία τοῦ εἰς ἀνυπαρ-
ξίαν χωρῆσαι παντελεῖ τὸν νῦν κόσμον τέως, οὐχ ἡ τυχοῦσα
ἄγνοια. *Ὅτι χρόνος οὐκέτι ἔσται.*] Χρόνον μὴ εἶναι ὥμοσεν,
οὐκ ἀπὸ τῶν τνικαῦτα χρόνων, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ὅτε μέλλει σαλ-
πίζειν ὁ ἐβδόμος ἄγγελος. Διὸ καὶ οὕτως ἀκουστέον μετὰ προσ-
θήκης, *Ὅτι χρόνος οὐκέτι ἔσται ἀπὸ τοῦ νῦν.* Οὐ γὰρ οὖν
κατὰ τοῦτο ὁ ὅρκος, ἀλλ' ὅτι ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς φωνῆς τοῦ
ἐβδόμου ἀγγέλου. Κατὰ σχῆμα δὲ ἐλλείψεως εἴρηται· ἐλλεί-
πει γὰρ τὸ, Τότε ἔσται τοῦ χρόνου ἢ ἀπουσία, τοῦ τὸν ἥλιον
μὴ μετρεῖν τὰ χρονικὰ διαστήματα. Ὅτε γὰρ μέλλει σαλπίζειν
ὁ ἐβδόμος ἄγγελος, τότε καὶ τὰ χρονικὰ διαστήματα ἐλλείψει,
καὶ πᾶσα ἡ τῶν ἀσεβῶν ἐπιστήσεται κόλασις, διαφόροις ἐκ-
δικαίαις συντελουμένη. Καιρῷ τοιγαροῦν τῷ προσήκοντι σαλπί-
ζοντος, ἔσται συντέλεια, οὐ νῦν, ὅτε ἐν τῇ θεωρίᾳ τὸ σαλπί-
σαι. Κατὰ δὲ τὸν προσήκοντα καιρὸν καὶ τὰ σαλπίζοντα τέλος
λήψεται, φησι, καὶ τὸ μυστήριον, ὃ εὐηγγέλισε θεὸς τοῖς

(α) Γεν. KB', 16. Ἐβρ. ζ', 13.

ἐαυτοῦ δούλοις τοῖς προφήταις. Ἄχρι γὰρ τῆς κρίσεως καὶ τῆς τῶν ἐκάστῳ βεβιωμένων ἀντιδόσεως, προεφήτευσαν οἱ προφῆται· ὁ καὶ Παῦλος τῷ θεῷ δοκεῖ, γλώσσας τε παύσασθαι κατ' ἐκεῖνο καιροῦ, καὶ προφητείας καταργηθῆσθαι (α). *Εὐαγγελισμὸν* δέ, τὴν τούτων ἐκδοσιν καλεῖ, διὰ τὴν ἡτοιμασμένην τοῖς ἀγίοις ἀνάπαυσιν.

- 8 Καὶ ἡ φωνή, ἣν ἤκουσα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, πάλιν λαλοῦσα μετ' ἐμοῦ, καὶ λέγουσα· Ὑπαγε, λάβε τὸ βιβλιδάριον τὸ ἀνεωγμένον ἐν τῇ χειρὶ τοῦ ἀγγέλου, τοῦ ἐστῶτος ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ ἀπῆλθον πρὸς τὸν ἄγγελον, λέγων αὐτῷ· Δός μοι (1) τὸ βιβλιδάριον. Καὶ λέγει μοι· Λάβε καὶ κατάφαγε αὐτό· καὶ πικρανεῖ σου τὴν κοιλίαν, ἀλλ' ἐν τῷ στόματί σου ἔσται γλυκὺ ὡς μέλι.

Δεῖ πρὸς ἐντελεστέραν τῶν λεγομένων γνῶσιν τῷ προκειμένῳ ῥητῇ ἢ τὸ ὑπερτικὸν ῥῆμα προσνέμειν, ὡς εἶναι οὕτω· Καὶ ἡ φωνή, ἣν ἤκουσα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἦν πάλιν λαλοῦσα μετ' ἐμοῦ, καὶ λέγουσα· ἦ, Ταύτην τὴν φωνὴν ἤκουσα, πάλιν λέγουσαν μετ' ἐμοῦ. τοῦτο δέ ἐστι τὸ, Ἦκουσα πάλιν λέγουσαν. Ὑπαγε, λάβε τὸ βιβλιδάριον τὸ ἀνεωγμένον ἐν τῇ χειρὶ τοῦ ἀγγέλου, τοῦ ἐστῶτος ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐπὶ τῆς γῆς.] Κάνανθ' ἄλλη τις ἀγγελικὴ ὑπερτέρα δύναμις τῷ εὐαγγελιστῇ ἐγκελεύεσθαι φαίνεται, διὰ τοῦ βιβλίου τὴν γνῶσιν τῶν χρησιμωθέντων ὑποδέχσθαι. Τί δέ ἐλάλει; Λαβεῖν τὸ βιβλίον ἐκ τοῦ ἀγγέλου. Λάβε, καὶ κατάφαγε αὐτό, καὶ ἐξῆς.] Κατὰ τὸ προσταχθέν μοι, φασίν, ἀπῆλθον πρὸς τὸν ἄγγελον, αἰτῶν τὸ βιβλιδάριον, καὶ λαβὼν ἔφαγον κατὰ τὸ ἐκεῖνου πρόσταγμα, ὁ καὶ ἦν, ὡς ἐδόκει καὶ τῷ δεδωκότι, γλυκὺ μὲν κατ' ἀρχάς, διὰ τὴν τῶν μελλόντων γνῶσιν·

(α) Α' Κορ. ΙΓ', 8.

1. Περ' ἄλλοις, δοῦναι μοι.

(τοῦτο γὰρ αἰνίσσεται διὰ τοῦ στόματος, ὅτι δι' αὐτοῦ ἡ τοῦ ἐσθίειν ἀρχή) πικρὸν δὲ ἐν τῇ κοιλίᾳ· *κοιλίαν*, τὸ διανοητικὸν λέγων, ἢ τὸ χωρητικὸν τῶν λογικῶν τροφῶν. Ἐπεὶ γὰρ ἔγνω τὰς τῶν ἀσεβῶν κολάσεις, ἐξ ἔργων ἐσχηκυίας τὴν ὑπορξίν τῶν ἀπορχημένων θεῷ· ἔγνω καὶ, ὡς τῷ τῆς θεωρίας ἡζιωμένῳ διὰ συμπάθειαν τοῦ ὁμογενοῦς πικρίας παρατίον γενήσεται ἡ γνῶσις τοῦ ὁμογενοῦς, ἐβδελυγμένου θεῷ, καὶ διὰ τοῦτο κολάσειν ἀξίως ὑποβληθησομένου. Ἔστι καὶ οὕτω περὶ τούτων εἰπεῖν· Καὶ ἐπειδὴ ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ πᾶσα ἐναπόγραφος ἡ τῶν ἐν τῷδε τῷ βίῳ ἐμπεπολιτευμένων ἀγωγή, εἰκότως κατ' ἀρχάς μὲν ἐν τῇ τῶν ἀγαθουργιῶν εὐτυχίᾳ γλυκανθῆναι ἐφάνετο· ἐπὶ πολὺ δὲ προβάντι, ὅπερ ἡ κατάβρωσις εἰσηγεῖται, καὶ ταῖς τῶν κακούργων περινεχθέντι βδελυρίᾳ, ὀδύνης ἀναπλησθῆναι καὶ πικρίας· ὀδύνης μὲν, διὰ τὸν ἐκ τῶν βασάνων τῶν ἁμαρτωλῶν ὁλολυγμόν· πικρίας δέ, ὅτι μὴ ἐνέμιλλον καὶ αὐτοὶ, ὁμογενεῖς ὄντες, τοῖς κατωρθωκόσιν ἠνέχθησαν. Ἡ πῶς ἂν τὸ λόγιον ἐκτελοῖτο, τό· *Χαίρειν μετὰ χαίρόντων*, καὶ *κλαίειν μετὰ κλαίοντων* (α);

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΘ'.

Ὅπως τὸ βιβλιδάριον ἐκ χειρὸς τοῦ ἀγγέλου ὁ εὐαγγελιστὴς εἴληφεν.

- 10 Καὶ ἔλαβον τὸ βιβλιδάριον ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ ἀγγέλου, καὶ κατέφαγον αὐτό· καὶ ἦν ἐν τῷ στόματί μου ὡς μέλι, γλυκὺ· καὶ ὅτε ἔφαγον αὐτό, 11 ἐπικράνθη ἡ κοιλία μου· καὶ λέγει μοι· Δεῖ σε πάλιν προφητεῦσαι ἐπὶ λαοῖς καὶ ἐπὶ ἔθνεσι καὶ γλώσσαις καὶ βασιλεῦσι πολλαῖς.

(α) Ῥωμ. ΙΒ', 15.

*Ἔστι καὶ ἄλλως περὶ τοῦ πικροῦ θεωρῆσαι καὶ τοῦ γλυκέως. Ἐπεὶ γὰρ ὁ ταῦτα ὁρῶν ἄγιος, ἀπειράτος τοιούτων ἀνοσιουργιῶν ὑπῆρχε, κελεύεται διὰ τῆς καταπόσεως τοῦ βιβλίου, ᾧ αἵτε ὀνομασίζι καὶ αἱ πράξεις τῶν ἀσεβῶν ἐνεφέροντο, καὶ αἱ διὰ πάντας κολάσεις, τοῦτο οὐχ ἀπλῶς φαγεῖν, (τοῦτο γὰρ τὴν ὡς ἔτυχε πείραν ὑποβάλλεται,) ἀλλὰ, καταφαγεῖν, τουτέστιν, ἐν πλήρει πείρᾳ τοῦ πράγματος γενέσθαι, καὶ ὡς αὐτοῦργον κομισθῆναι, ὡς διὰ τῆς πολλῆς πείρας ἐληλακότος τοῦ τοιούτου· δι' ὅπερ κατ' ἀρχὰς μὲν διὰ τὴν γνῶσιν, ἥτις αἱ περισπούδαστος ἀνθρώποις, γλυκύτητος ἔμφασιν παρασχεῖν φαίνεται· πικρίας δὲ, διὰ τὴν ἀπαρλόγιστον γνῶσιν τῶν τῇ ἀμοιβῇ τῶν ἀνοσιουργιῶν ὑποκεισμένων. *Δεῖ σε πάλιν προφητεῦσαι.*] Διὰ τούτων δείκνυται, μὴ αὐτίκα μετὰ τὴν δράσιν τῆς ἀποκαλύψεως τὴν ἔκδοσιν τῶν ὁραθέντων ἐπακολουθεῖν, ἀλλὰ δεῖν τὸν μακάριον τοῦτον πολλοῦ τοῦ χρόνου, παρατεινομένου μέχρι τῆς συντελείας τοῦ θνητοῦ κόσμου τοῦτου, καθ' ὃ ταῦτα τὴν πλήρωσιν λάβοι, πολλοῖς προφητεῦσαι, εἴτε διὰ γνώσεως τοῦ εὐαγγελίου αὐτοῦ, ἐν ᾧ τινὰ τῶν μελόντων ἐμφέρεται, ἢ καὶ διὰ τῆς προκειμένης ἀποκαλύψεως, ὡς ἡδη εἴρηται. Οὐκ ἄγνοεῖν δὲ δεῖ, καὶ ὡς ἀπὸ τούτου τοῦ ῥητοῦ, τοῦ, *Δεῖ σε πάλιν προφητεῦσαι*, ἔχουσι δόξαν οἱ πολλοί, ὡς μέχρι τῆς συντελείας ὁ μακάριος οὗτος ζῇ, καὶ ἤξει κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ Ἀντιχρίστου μετὰ Ἐνώχ καὶ Ἡλιοῦ, ἅμα αὐτοῖς ἐπανορθούμενος τοὺς τῆνικαῦτα ἀνθρώπους, καὶ ὑπὸ τοῦ Ἀντιχρίστου ἀποκτανθήσεται.

ΚΕΦ. XI, 1 Καὶ ἐδόθη μοι κάλαμος ὅμοιος ῥάβδῳ, λέγων· Ἔγειραι, καὶ μέτρησον τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ, καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας ἐν αὐτῷ·
2 καὶ τὴν αὐλὴν τὴν ἔξωθεν τοῦ ναοῦ ἔκβαλε ἔξω, καὶ μὴ μετρήσῃς αὐτήν, ὅτι ἐδόθη τοῖς ἔθνεσι· καὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν πατήσουσι μῆνας τεσσαραχονταδύο.

Τὸν κάλαμον, ὃν δεδόσθαι αὐτῷ ὁ εὐαγγελιστὴς φησιν, εἴ τις γνῶσιν ἐθέλει καλεῖν νοερῶν πραγμάτων, καθὼ καὶ Δαυὶδ κάλαμον ὀχυρογράφου κεκτησθαι τὴν ἑαυτοῦ γλῶσσαν αὐχεῖ (α), οὐκ ἂν ἀμάρτοι. Τοῖνον καὶ ὁ εὐαγγελιστὴς τὴν γνῶσιν, τὴν νοερῶς αὐτῷ ἐγγινομένην, διὰ καλάμου δόσεώς φησι χρηματίζειν, ὅς καὶ ῥάβδῳ τῇ ὁμοιώσει ἀπείκαστο, τῆς ῥάβδου πάλιν τὸ ὑπερειστικὸν αἰνιττομένης. Τὴν τῶν νοερῶν τοῖνον γνῶσιν κἀνταῦθα διὰ τῆς τοῦ καλάμου δόσεως ὑποδιδόντα τὸν χρηματισμὸν, ὡς δι' ἄλλων ἀψύχων, τοῦ θυσιαστηρίου, λέγω, καὶ τοῦ θρόνου, καὶ τῶν τοιούτων, οὐκ ἀπεικὸς ὑπολαβεῖν. Οὐ γὰρ ἄψυχα ταῦτα νοεῖν, οὐδ' ὡς ὁράται, κατὰ τὸ κρεῖττον δὲ τῆς ὑπάρξεως καὶ νοερὸν, ἡγουν, τὴν διακριτικὴν γνῶσιν τῶν ὁρωμένων, εἰς δόσιν ἂν τις ἀλληγοροῖ. Πῶς γὰρ ὁ κάλαμος, ἄψυχος ὢν, ἔλεγεν· Ἔγειραι, καὶ μέτρησον τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ; Ἐκ τούτου οὖν δείκνυται, ἀγγελικῇ συνέσει μετρεῖσθαι τὸν τοῦ θεοῦ ναόν. Ἐπειδὴ δὲ τινες ἐτέρως περὶ τούτων καὶ διαφόρως ἠνέχθησαν, λέγω δὲ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου, ἃ καὶ μετρηθῆναι τὸ πρόσταγμα, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας ἐν αὐτῷ, ναὸν θεοῦ καὶ θυσιαστήριον, τὴν παλαιὰν Διαθήκην ἀπορηνάμενοι· αὐλὴν δὲ, τὴν Νέαν, οὐ κατὰ σκοποῦ βάλλαντες· (οὕτω γὰρ ἂν εἴησαν μυστικώτερα τε καὶ ἱερώτερα ἐκεῖνα τῆς κατὰ Χριστὸν διαθήκης, εἶγε ὁ ναὸς καὶ τὸ θυσιαστήριον τῆς αὐλῆς τιμιώτερα) οὐχ οὕτω τὸ ἐπιτεταγμένον τοῦ ἐξηγουμένου προβαίνειν εἰκός. Ἀλλ' εἰ μὲν ὅτι στοιχειωδέστερα τῆς Νέας ἐκεῖνα, καὶ πρὸς θεοσέβειαν ἀρχαΐζοντα, ἐξ οὗ καὶ μετρητοὶ οἱ κατ' αὐτὴν τὸ ἀριστεῖον ἀπενεργάμενοι, ἔχει τινὰ λόγον ἢ ἐκκληψις. Εἰ δὲ πρὸς θεοπρέπειαν καὶ ἀνθρωπίνου ἡθους κατὰστασιν, καὶ, ἵνα τρανώτερον φῶ, τὴν τοῦ πλάστου πρὸς ἡμᾶς κηδεμονικὴν φιλοστοργίαν, ἀπαράβλητος τῇ νέᾳ Διαθήκῃ ἢ κατὰ νόμον. Εἴη

ἀν οὖν αὐτῇ, ἡ τοῦ θεοῦ ἐκκλησία, ἀπεριόριστος οὕτως καὶ τό-
 πῳ καὶ τοῖς κατ' αὐτὴν τοποχωροῦσιν ἔθνεσιν ἀνεικάζοιτο. Μὴ
 θεωρεῖται δὲ τὸ πρόσταγμα, τὸ ἔξωθεν τοῦ ναοῦ ἐκβάλλειν
 αὐτὴν λέγον· οὐ γὰρ τι ἄλλο, ἢ τῆς νομικῆς στενοχωρίας τῶν
 ἀκριβομαμάτων, περιτομῆς, σαββατισμῶν, καὶ τῶν ἄλλων περι-
 τῶν ἀγνισμάτων ἐλευθέραν ἀπορραίνοντός ἐστιν. Εἶναι δὲ τὸν λό-
 γον καὶ τὸ αἴτιον, ὅτι ἀπαρχ-τήρητον τοῖς ἔθνεσι, τοῖς κατὰ
 Χριστὸν εἰσὺν ἐθέλουσιν, ἐδόθη ἡ αὐλή. Τῷ δὲ τὴν πόλιν τὴν
 ἁγίαν πατήσθαι μῆρας τεσσαρακονταδύο, πόλιν ἁγίαν, τὴν
 ἐκκλησίαν ἐκάλεσεν, ἣν ἴσμεν πατεῖσθαι ὑπὸ ἔθνων, οἷς ἐδόθη
 οἰοῦν ἐν αὐτῇ ἀναστρέφειν, ὑπὸ μὲν χριστιανῶν θεοφιλῶς·
 ὑπὸ δὲ ἀπίστων, καταφρονητικῶς καὶ ὀλεθρίως. Ἐπεὶ δὲ τινες
 τὸ ἐκβεβλήσθαι τὴν αὐλήν, τὴν τῶν ἀπίστων ἔθνων τε καὶ Ἰου-
 δαίων συναγωγὴν ἐξεδέξαντο, οὓς καὶ ἐφουδρίστως ἐν αὐτῇ δια-
 διώκειν φασὶ τοὺς πιστοὺς, μάλιστα κατὰ τὸν τοῦ Ἀντιχρίστου
 καιρὸν, κατὰ τῶν χριστιανῶν τοῦτο ἐξειλήφασιν. *Καὶ τὴν πό-
 λιν τὴν ἁγίαν πατήσουσι μῆρας τεσσαρακονταδύο.* Τῶν τεσ-
 σηκονταδύο μηνῶν τὸν χρόνον, συντομικῶς εἶναι δηλωτικὸν
 ὑπειλήφμεν κατὰ τὴν παρουσίαν τοῦ Ἀντιχρίστου, δι' ἣν, θλι-
 βερὰν οὖσαν τοῖς φιλοθέοις, ὁ ἀληθὴς θεὸς, ὁ Χριστὸς, κολο-
 βοῦσθαι αὐτὰς τὰς ἡμέρας λέγει (α). Εἰσὶ δὲ οἱ τεσσαρακον-
 ταδύο μῆνες, τρεῖς ἡμισυ ἔτη, ἐν οἷς συμπίπτει τοὺς πιστοὺς
 καὶ δοκίμους πατεῖσθαι καὶ διώκεσθαι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Περὶ Ἐνώχ, καὶ Ἡλίας, διελέγχειν μελλόν-
 των τὸν Ἀντίχριστον.

(α) Ματθ. ΚΑ', 22.

3 Καὶ δώσω τοῖς δυοῖς μάρτυσί μου, καὶ προφητεύσου-
 σιν ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἑξήκοντα, περιβεβλη-
 4 μένοι σάκκους. Οὗτοί εἰσιν αἱ δύο ελαῖαι καὶ αἱ δύο
 λυχνίαι, αἱ ἐνώπιον τοῦ Κυρίου (1) τῆς γῆς ἐστῶ-
 5 τες (2) Καὶ εἴ τις αὐτοὺς θέλει ἀδικῆσαι, πῦρ ἐκ-
 πορεύεται ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν, καὶ κατεσθίει
 τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν· καὶ εἴ τις θέλει αὐτοὺς ἀδι-
 6 κῆσαι, οὕτω δεῖ αὐτὸν ἀποκτανθῆναι. Οὗτοι ἔχουσι
 τὸν οὐρανὸν ἐξουσίαν κλεῖσαι, ἵνα μὴ ὑετὸς ῥέγῃ
 τὰς ἡμέρας τῆς προφητείας αὐτῶν· καὶ ἐξουσίαν
 ἔχουσιν ἐπὶ τῶν ὑδάτων, στρέφειν αὐτὰ εἰς αἶμα,
 καὶ πατάξαι τὴν γῆν, ὅσάκις ἐὰν θελήσωσιν, ἐν
 πάσῃ πληγῇ.

Ἐπειδὴ πάντα ἐν τῇ ὁπτασίᾳ διεπλάσθη τῷ εὐαγγελιστῇ τὰ
 κατὰ τὴν ἔνσαρκον τοῦ Κυρίου οἰκονομίαν, ἡ γέννησις, οἱ πει-
 ρασμοί, αἱ διδασκαλῖαι, ὁ σταυρὸς ἐπὶ τούτοις καὶ ἡ ἀνάστα-
 σις, ἡ δευτέρα τε παρουσία· καὶ πρὸς τούτοις ἡ τῶν ἁγίων τε
 καὶ τῶν ἁμαρτωλῶν ἀντίδοσις, μόνᾳ δὲ παρελείφθη τὰ τῆς
 δευτέρας παρουσίας, ἐξ ὑποστροφῆς νῦν τὰ περὶ τούτων διδά-
 σκεται. Καὶ ὅτι μὲν Ἡλίας ἤξει ὁ προφῆτης, δῆλον, παραγο-
 ρευσάσης τῆς Γραφῆς διὰ Μαλαχίου, χρησιμοδοτοῦντος· Ἰδού,
 ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμῖν Ἡλίαν τὸν Θεσβίτην πρὶν ἔλθεῖν τὴν
 ἡμέραν Κυρίου τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανῆ· ὃς ἀποκαταστήσει
 καρδίαν πατρὸς πρὸς υἱόν, καὶ καρδίαν ἀνθρώπου πρὸς τὸν
 πλησίον αὐτοῦ (α). Περὶ δὲ τοῦ Ἐνώχ μαρτυρίαν μὲν ὅσον πρὸς
 τὴν παρουσίαν ἀπὸ τῆς Γραφῆς οὐκ ἔχομεν, πλὴν τοῦ διὰ
 μεταθέσεως ἀπαθανατισθῆναι (β)· λόγος δὲ φέρεται, ἐκ παραδό-
 σεως φοιτῶν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀπατραπέπτως, καὶ αὐτὸν ἤξουν μετὰ
 Ἡλιοῦ τοῦ Θεσβίτου· ἤξουσι γὰρ ἄμφω, προδιαμαρτύρασθαι τοῖς
 οὖσι τότε, μὴ τοῖς ἀπατηλοῖς τοῦ Ἀντιχρίστου παράγεσθαι ση-

(1) Παρ' ἄλλοις, τοῦ θεοῦ.

(2) Παρ' ἄλλοις, τῆς γῆς ἐστῶσα.

(α) Μαλαχ. Δ', 4.

(β) Γεν. Ε', 24. Σερ. ΜΑ', 16.

μείους· καὶ τῇ ἰδίᾳ μαρτυρίᾳ ταύτῃ τριβῆναι χρόνον τριετίας καὶ ἡμίσεως· τοῦτο γὰρ αἱ χίλιαι διακόσιαι ἐξήκοντα ἡμέραι χρονικὸν ἀποτελοῦσι διάστημα. Ἡ δὲ τῶν σάκκων περιβολή, τὸ μετὰ εὐτελείας προβῆναι καὶ πένθους καὶ σκυθρωπότητος παριστᾷ τούτους τοὺς δύο, οὓς ἐλαίαις Ζαχαρίας ὁ προφήτης ἀπεικάζει, καὶ λυγρίαις θυσὶν (α). ἐλαίαις, διὰ τὸ τὸ ἔλαιον τὴν τροφὴν τοῦ φωτός περγάζειν· λυγρίαις δὲ, ὅτι ὄχημα τῆς ἀληθείας γεγόνασιν· ἥτις τε δι' ἀρετῶν τὴν ἀληθινὴν φῶς ὁνομαζόμενον ὑποδύεται, καὶ φρυκτωρεῖ τοὺς πελάζοντας, θ καὶ αὐτοῖς περιγίνεται παρρησιάζουσι. Τὸ δὲ ἐνώπιον ἐστάναι τοῦ Κυρίου τῆς γῆς τί ἄν ἄλλο σημαίνει, ἢ τὸ ἀγχοτάτω τοῦ κριτοῦ ζώντων καὶ νεκρῶν τῆς αὐτῶν παρουσίας τὴν ἔφοδον γινέσθαι; Πῦρ ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν.] Σημείοις, φησί, χρήσονται καὶ αὐτοὶ θυνατοῖς, διὰ τοῦ ἀληθινοῦ ἐκυτῶν τὰ κατὰ πλάνην καὶ ἀπάτην ἐλέγχοντες, καὶ τοὺς ὁρῶντας εἰς πίσιν καὶ συγκατάθεσιν ἔλκοντες. Βιβλαὶ τῆς θείας ἀγαθότητος, ἀντίρροπον τῇ πλάνῃ τὴν ἀλήθειαν ἀντιταξάσης! Ἐν δυνάμει γὰρ ἀληθινῶν σημείων καὶ τεράτων τοὺς ἁγίους τούτους καθοπλίσας, λόγοις διδασκαλικοῖς ἐπιστρέφοντας· καὶ πρὸς τούτοις καὶ μάλιστα, ἀνυμνίας, λέγω, καὶ πυρὸς, καὶ ταῖς τῶν στοιχείων μεταπτώσεσιν ἐπὶ τὸ βλαπτικὸν προχωρούσαις τοῖς ἀνεπιστρέφως διακειμένοις, τοὺς ἐναντίους αὐτοῦ καταισχυνεῖ μετὰ τῶν τεράτων τῶν ἀληθινῶν. Καὶ οὕτω μὲν οἱ ἀσύνετοι· οἱ δὲ βελτίους καὶ πρὸς ἐπιστροφὴν ἀπιδόντες κατὰ τό· *Ἡ παιδεία Κυρίου ἀνοίγει μου τὰ ὄτα* (β)· καὶ τό· *Ὁρ ἄγαπᾷ Κύριος παιδεύει* (γ), ἐκέρδαναν, εἰ καὶ βιαίως, ἀλλ' οὖν τὸ σωτήριον αὐτοῖς ἐπιβραβεύθην παρὰ τοῦ μὴ τοῦ ἀμαρτωλοῦ τὸν θάνατον θέλοντος, ἀλλὰ τὴν μετάνοιαν (δ). *Καὶ πατάξει τὴν γῆν.*]

(α) Ζαχ. Δ', 3. (β) Ἠσ. Ν', 4.
(γ) Παροιμ. Γ', 11. Ἐβρ. ΙΒ', 6.

(δ) Ἰεζ. ΙΗ', 23.

Ἀντίρροπος κατὰ θεῖαν χρηστότητα τῇ πληγῇ ἐπιφέρεται καὶ ἡ ἔασις. Ἐπειδὴ γὰρ ὁ Ἀντίχριστος ἐν πᾶσι σημείοις καὶ τέρασιν ψεύδους, πάντων τῶν φαρμακῶν ἔσαι περιφανέστερος κατ' ἐνέργειαν τοῦ σατανᾶ (α), ὁ ἀγαθὸς θεὸς τοὺς ἁγίους τούτους καθοπλίσαι ἐν δυνάμει σημείων ἀληθινῶν, τὸ ψεύδος ἀπελέγξοντας· καὶ τοὺς μὲν πεπλανημένους, ἐπιστρέφοντας, τὸν δὲ πλάνον, παραδειγματίζοντας, καὶ μηδὲν πεισομένους ὑπ' ἐκείνου λυπηρὸν ἄχρι τοῦ πέρατος τῆς ἑαυτῶν προφητείας.

- 7 Καὶ ὅταν τελέσωσι τὴν μαρτυρίαν αὐτῶν, τὸ θηρίον, τὸ ἀναβαῖνον ἐκ τῆς ἀβύσσου, ποιήσει μετ' αὐτῶν πόλεμον, καὶ νικήσει αὐτούς, καὶ ἀποκτενεῖ
8 αὐτούς. Καὶ τὰ πτώματα αὐτῶν (1) ἐπὶ τῆς πλατείας τῆς πόλεως τῆς μεγάλης, ἥτις καλεῖται πνευματικῶς Σύδομα καὶ Αἴγυπτος, ὅπου καὶ ὁ Κύριος
9 αὐτῶν ἐσταυρώθη. Καὶ βλέπουσιν ἐκ τῶν λαῶν καὶ φυλῶν καὶ γλωσσῶν καὶ ἐθνῶν τὰ πτώματα (2) αὐτῶν ἡμέρας τρεῖς καὶ ἡμυσι, καὶ τὰ πτώματα
10 αὐτῶν οὐκ ἀφήσουσι τεθῆναι εἰς μνήμα (3). Καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς χαρήσονται (4) ἐπ' αὐτοῖς, καὶ εὐφρανθήσονται· καὶ δῶρα πέμψουσιν (5) ἀλλήλοις, ὅτι οὗτοι οἱ δύο προφῆται ἐβασάνισαν τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς.

Καὶ ὅταν τελέσωσι τὴν μαρτυρίαν.] Ποίαν; ὅτι οὗτος ὁ παρὼν οὐκ ἔστιν ὁ Χριστός· ἀπατεῶν δὲ καὶ ὀλεθρίος πλάνος· ἤξει δὲ ὅσον οὐπὼ ὁ τοῦ θεοῦ υἱός, ᾧ καὶ πιστευτέον ὡς σωτήρι, καὶ ἐπ' εὐεργεσίᾳ τῶν ἀνθρώπων καὶ πάλαι παραγεγονότι, καὶ νῦν παραγινομένῳ. *Τὸ θηρίον, τὸ ἀναβαῖνον ἐκ τῆς ἀβύσσου.*] Θηρίον, τὸν Ἀντίχριστον λέγει, διὰ τὸ ὡμὸν καὶ ἀπά-

(α) Β' Θεσ. Β', 9.

(1) Παρ' ἄλλοις, καὶ τὰ πτώματα αὐτῶν.

(2) Τὸ πτώμα.

(3) Εἰς μνήματα.

(4) Παρ' ἄλλοις, χαίρουσιν ἢ, χαροῦσιν.

(5) Παρ' ἄλλοις, δώσουσιν.

θρῶπον καὶ αἰματόρον· ἄβυσσος δὲ, τὸν τῶν ἀνθρώπων βίον, τὸν πικρὸν ταῖς ἀμαρτίαις, καὶ λυπηρὸν, καὶ ἀστατοῦτα ταῖς περιφυγῆσι καὶ ἀντιπνοίαις τῶν πονηρῶν πνευμάτων. Οὗ γὰρ ἐξ ἄλλης φύσεως ἐγερθήσεται ὁ ἀλιτῆριος οὗτος, ἀλλ' ἐκ τῆς ἡμετέρας καὶ ἀνθρωπίνης οὐσίας· ἄνθρωπος γὰρ ἔσται κατ' ἐνέργειαν τοῦ σατανᾶ (α), ὡς ἤδη εἶρηται. Τοῦτο οὖν, φησὶ, τὸ θηρίον πολεμήσει τοῖς ἁγίοις τούτοις προφῆταις, καὶ νικῆσει αὐτούς, καὶ ἀποκτενεῖ αὐτούς, καὶ τὰ σώματα αὐτῶν ἄταφα ῥίψει ἐν ταῖς πλατείαις τῆς Ἱερουσαλήμ· ἐν αὐτῇ γὰρ βασιλεύσει, ὡς Ἰουδαίων βασιλεὺς, οὗς ἀπατήσεται, καὶ ἔξει αὐτούς πρὸς πάντα ὑπουργοῦντας καὶ πειθομένους. Καὶ ὁ Κύριος παρὰ Ἰωάννη· Ἐγὼ ἐλήλυθα, φησιν, ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρὸς μου, καὶ οὐ λαμβάνετε με· ἐὰν ἄλλος ἔλθῃ ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἰδίῳ, ἐκείνον λήψετε (β). Σόδομα δὲ καὶ Αἴγυπτος τὴν Ἱερουσαλήμ πνευματικῶς φησὶ καλεῖσθαι, οἷον ἐκ κατὰ ἀλληγορίαν Σόδομα, διὰ τὴν τότε ἀσελγειαν καὶ κκοξενίαν τῶν ἐν αὐτῇ ἐσομένων Ἰουδαίων· Αἴγυπτος, ὡς καταδουλωμένην καὶ ἀδικοῦσαν τοὺς Χριστοῦ δούλους, ὡς ἐκείνη τὸν Ἰσραήλ. Ὅπου καὶ ὁ Κύριος αὐτῶν ἐσταυρώθη.] Ὁ Κύριος αὐτῶν, τῶν δύο μαρτύρων δηλονότι. Καὶ βλέπουσιν ἐκ τῶν λαῶν.] Ὁρῶντες δὲ οἱ τῷ Ἀντιχρίστῳ ἐκ πάσης φυλῆς ἐξηπατημένοι Ἰουδαῖοι τὴν ἀντίρρυσιν τῶν δύο μαρτύρων, χαρῆσονται, ὡς τοῦ σφῶν βασιλέως νενικηκότος, καὶ δώροις χαριστηρίοις δεξιώσονται ἀλλήλους, καὶ τὰ σώματα αὐτῶν, ἄταφα ποιήσουσι μεῖναι, ἀμοιρῶν τοῦτο παρέχοντες τοῖς δύο προφῆταις.

(α) Β' Θεο. Β'. 3. 9.

(β) Ἰωάν. Ε', 43.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΑ'.

Ὅπως ἀναιρεθέντες ὑπὸ τοῦ Ἀντιχρίστου ἀναστήσονται Ἐνὼχ καὶ Ἡλίας, καὶ τοὺς ἡπατημένους ἐκπλήξουσιν.

- 11 Καὶ μετὰ τὰς τρεῖς ἡμέρας καὶ ἡμισυ, πνεῦμα ζωῆς ἐκ τοῦ θεοῦ εἰσῆλθεν εἰς αὐτούς· καὶ ἔστησαν ἐπὶ τοὺς πόδας αὐτῶν, καὶ φόβος μέγας ἔπεσεν ἐπὶ τοὺς θεωροῦντας αὐτούς. Καὶ ἤκουσα (1) φωνὴν μεγάλην ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, λέγουσαν αὐτοῖς· Ἀνάβητε ὧδε. Καὶ ἀνέβησαν εἰς τὸν οὐρανὸν ἐν τῇ νεφέλῃ· καὶ ἐθεώρησαν αὐτούς οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν. Καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ (2) ἐγένετο σεισμὸς μέγας, καὶ τὸ δέκατον τῆς πόλεως ἔπεσε, καὶ ἀπεκτάνθησαν ἐν τῷ σεισμῷ ὀνόματα ἀνθρώπων χιλιάδες ἑπτὰ· καὶ οἱ λοιποὶ ἔμφοβοι ἐγένοντο, καὶ ἔδωκαν δόξαν τῷ θεῷ τοῦ οὐρανοῦ. Ἡ οὐαὶ ἡ δευτέρα ἀπῆλθεν· ἡ οὐαὶ ἡ τρίτη, ἰδοὺ, ἔρχεται ταχύ.

Ἰσαριθμούς ἡμέρας τοῖς ἔτεσι τῆς αὐτῶν προφητείας νεκρωθέντας, πάλιν ἀναστήσεσθαι φησὶ, ἔτι ἐκ τῆς χρονικῆς δηλώσεως ἀπὸ μελλούσης συντελείας εἰς παρωχημένην μετακρουσθεῖς, κἀνταῦθα τὸ ἀπαράδεκτον τῶν δηλουμένων σοφῶς πως ἐμφανές μετὰ τῆς πρεπούσης καθιστῶν ἀκριβεῖας. Καὶ φόβος μέγας ἔπεσε.] Φόβος μέγας εἶρηται, ἥτοι καὶ αἰσθητῶς συμβαίνων τότε, τούτων μελλόντων γίνεσθαι, ἢ καὶ ἐτέρως· παρ' οὐδὲν δὲ περὶ τούτων ἀσχολεῖσθαι χρὴ, ἀφ' ἑκατέρου τῇ ψυχῇ τῶν ἐργηγορέναι φιλοῦντων τοῦ σωτηρίου θεαρέστως ποριζομένου. Καὶ ἀνέβησαν εἰς τὸν οὐρανὸν ἐν τῇ νεφέλῃ.] Νεφέλη αἰετῶν θείων πραγμάτων ὑπουργός, ἥτοι περιπολοῦσα, ὡς ἐν τῷ· Νεφέλη καὶ γνόφος κύκλω αὐτοῦ (α)· ἡ γὰρ νεφέλη εἶρηται ἀπὸ τῶν νε-

(1) Παρ' ἄλλοις, ἤκουσαν.

(2) Παρ' ἄλλοις, ὦρα.

(α) Ψαλ. 45'. 2.

φῶν, τὸ παχὺ καὶ ὑδατῶδες ἀποβαλόντων· ἃ νέφη ἐξ ἀναθυμιάσεως τῆς ὑγρᾶς οὐσίας πέρυκε τὴν ὑπόστασιν λαμβάνειν τῇ ἐξυτμίσει. Τοιγαρὺν τῶν νεφῶν τῆς νεφέλης τὸ εἶναι οἰκειομένων, ἐνθεωρεῖται ἐν αὐτῇ ἀδηλία τις μετὰ τινος αἰγλης, ἥτις ἐξ ἀνακλάσεως ἡλιακῆς ἀκτίνος κατ' ἔμπρῳσιν ἐκτελεῖται· διόπερ καὶ αἰετοῖς θείοις δαλώμασι συμπαρομαρτεῖ, ἐκεῖνο αἰνιττομένη, ὡς τὰ θεῖα οὔτε πάντα ἀδηλα ἡμῖν, οὔτε πάντα ἐκδήλως παρεχόμενα, ἀλλ' οἷον ἀκράτου φωτὸς ἑλλαμψις τῇ κρυφιώτητι ὑπογυμναζομένη. Κατ' αὐτὸ δὴ τοῦτο καὶ νῦν ἡ νεφέλη τῇ πρὸς οὐρανὸν ἀνόδῳ τῶν προσητῶν ὑπηρετεῖ· διὸ καὶ, ὡς ἔθος ἐν τοῖς τοιούτοις, μετὰ τοῦ ἄρθρου παρελείπεται· ἐν τῇ νεφέλει γὰρ ἀναβῆναι φησὶν, οὕτω τῆς μύσεως ἐντελλομένης, τῶν ἄρθρων, ὡς πρὸ μικροῦ ὑπεμνήσαμεν, προσγνωσμένου τινὸς ἀναπλήσιν εἰσπορευμένων. Καὶ περὶ μὲν νεφέλης, ταύτη τε θεωρεῖσθω, ἥτις, κατὰ τὸ ἔτυμον τῆς λέξεως, νεφέλη, εἴρηται διὰ τὸ ἀπὸ νέφους τὴν ὑπόστασιν ἐσχηκέναι, ἀποτινάξαντος πᾶν τὸ παχὺ καὶ ὑδατῶδες· ἀναθυμιάσις γὰρ ὑγρὰ τὰ νέφη συνίστησιν· ἥ ἀποτιναχθείσης εἰς υἱετὸν, καὶ οἶονεὶ πέψεως γενομένης, τὸ ἀπεπτον τοῦτου εἰς νεφέλης χωρεῖ γέννησιν· ἥ τι νιν διὰ λεπτότητα καὶ δι' ἀφάνειαν καὶ ἔλη, ἥτοι φῶς ἡλιακὸν, ἐμφιλοχωρεῖ, ὡς εἶναι οἶονεὶ νέφος περωτισμένον καὶ διαυγές. Καὶ ἀπεκτάνθησαν ἐν τῷ σεισμῷ ὀνόματα.] Ἰδικώτερον κέχρηται τῇ ἀπαγγελίᾳ. Οὐ γὰρ τὰ ὀνόματα ἀπεκτάνθη· πῶς γὰρ τὰ ἐν τάξει συμβεβηκότων καίμενα, ἃ χωρὶς τῆς τοῦ ὑποκειμένου εἰσερχομένης γίνεται καὶ ἀπογίνεται, ὡς οἱ περὶ ταῦτα δεινοὶ ἐμφανίζουσιν; ἀλλὰ περὶ ἐκείνων ἀναιρεθέντων, τῶν καθ' ὧν τὰ ὀνόματα τίθεται, τὸ λεγόμενον νοητέον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΒ'.

Περὶ τῆς ἐβδόμης σάλπιγγος, καὶ τῶν ὑμνούντων τὸν θεὸν ἁγίων ἐπὶ τῇ μελούσῃ κρίσει.

- 15 Καὶ ὁ ἑβδομος ἄγγελος ἐσάλπισε, καὶ ἐγένοντο φωναὶ μεγάλαι ἐν τῷ οὐρανῷ, λέγουσαι· Ἐγένετο ἡ βασιλεία (1) τοῦ κόσμου, τοῦ Κυρίου ἡμῶν, καὶ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ, καὶ βασιλεύσει εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Καὶ οἱ εἰκοσιτέσσαρες πρεσβύτεροι, οἱ ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ θεοῦ, οἱ κάθηνται (2) ἐπὶ τοῖς θρόνοις αὐτῶν, ἔπεσον ἐπὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, καὶ προσεκύνησαν τῷ θεῷ, λέγοντες· Εὐχαριστοῦμέν σοι, Κύριε, ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν, ὅτι εἴληφας τὴν δυνάμιν σου τὴν μεγάλην, καὶ ἐβασίλευσας. Καὶ τὰ ἔθνη ὠργίσθησαν, καὶ ἤλθεν ἡ ὀργή σου· καὶ ὁ καιρὸς τῶν νεκρῶν, κριθῆναι, καὶ δοῦναι τὸν μισθὸν τοῖς δούλοις σου τοῖς προφῆταις, καὶ τοῖς ἁγίοις καὶ τοῖς φοβουμένοις τὸ ὄνομά σου, τοῖς μικροῖς καὶ τοῖς μεγάλοις· καὶ διαφθεῖραι τοὺς διαφθείροντας τὴν γῆν.

Τὰ τῆς τρίτης Οὐαί, ἡ τοῦ ἐβδόμου ἀγγέλου σάλπις παριστᾷ, φωνὰς μεγάλας ἐν οὐρανῷ ἐξηχουμένας, δηλώσιν ἐμποιούσας· τοῦτο γὰρ βούλεται λέγειν. Τί οὖν τὸ δηλούμενον; Ἐγένετο ἡ βασιλεία. Αἰεὶ μὲν ὁ θεὸς βασιλεύει, οὔτε ἀρχάμενος, οὔτε παυσάμενος, νοουμένων τε πάντων καὶ ἀνεννοητῶν· (ὅτι μηδὲ πάντων ἡ ἀνθρωπίνη περιδράττεται νόησις·) ἀλλὰ καὶ ἀνάρχως καὶ ἀτελευτήτως ἐστὶ πάντων κύριος ὁ δεσπότης. Ἐπειδὴ δὲ ἡ κοσμικὴ ἀρχὴ καὶ βασιλεία ἔσθ' ὅτι τὸ

(1) Παρ' ἄλλοις, ἐγένοντο αἱ βασιλείαι.

(2) Παρ' ἄλλοις, οἱ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ καθήμενοι ἐπὶ—

ἀνυπότακτον ἐπεδείξατο αὐτῷ, οἰκείαις ματαίωσιν κορυφωμένην, ἔχε δὲ ἀπὸ τούτου ὀνειρώτουςα δόξα τῷ θνητῷ τούτῳ κόσμῳ πρὸς ὀρθοῖν, κατὰ τῶν σαλευθέντων καὶ παυσαμένων τῶν ἐπὶ γῆς βασιλευόντων καὶ τυραννούντων, οὐκ ἀληθῶς, ἀλλ' ἐν ἐσώπτει τε καὶ ἰνδάλματι· μόνος ὁ τῷ ὄντι θεὸς καὶ βασιλεὺς κρατεῖν καὶ βασιλεύειν εἰς τοὺς αἰῶνας ἀδιαδόχῳ κράτει καὶ ἐξουσίᾳ εἴρηται. *Ἐπεσον ἐπὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν.*] Ἐπειδὴ ἡ πτώσις καὶ τὴν ἀπλῶς κάθεξιν τοῦ σώματος σημαίνει, ἵνα μὴ τοῦτο ὑποληφθῇ, ἐπήγαγεν, ἐπὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, ὅπερ τῇ δεσποτικῇ ἐποφείλεται παρὰ τῶν ὑποδεεστέρων τιμῇ. *Καὶ ἦλθεν ἡ ὀργή σου.*] Πολλά, φησι, μακροθυμίας ἔτι τοῖς πάλαι, ἐπεὶ μηδὲν ἀπάναντο τῆς χρηστότητός σου, νῦν κατὰ καιρὸν ἦλθες. *Καιρὸν δὲ τῶν νεκρῶν*, τὸν τῆς παγκοσμίου φησὶν ἀναστάσεως, ἐν ᾧ ἐκάστῳ καταλλήλως δοθήσεται τὰ ἐπιχειρεῖν. Διὰ δὲ τῶν προφητῶν, καὶ τῶν ἁγίων καὶ τῶν φοβουμένων τὸν θεόν, τὰ τρία εἰκὸς νοεῖσθαι τάγματα, τῶν ρ', καὶ ε', καὶ τριάνοντα κερποροούντων (α). τῶν ἀποστόλων ὁμολογουμένως τῆς πρώτης λήξεως ἀξιουμένων, καὶ τῆς ἐπὶ δώδεκα θρόνων ἰδρύσεως. *Τοῖς μικροῖς καὶ τοῖς μεγάλοις.*] *Μικροῖς*, τοὺς ἦτον ἁγίους λέγει, *μεγάλους*, τοὺς μᾶλλον ὑπερέχοντας ἀγιότητι. Ἐπεὶ δὲ διττὸς ὁ φόβος, ὁ μὲν προκαταρκτικὸς, ὁ δὲ, τελειωτικὸς (1). καὶ τοῦ μὲν προκαταρκτικοῦ, τοῖς οὕτω τὴν ἀθώωσιν εἰληφόσι συνόντος· τοῦ τελειωτικοῦ δὲ, τοῖς ἡδὴ ὑπὸ θεοῦ ἀνελκυσμένοις, οἷς καὶ διὰ φόβου αἰεὶ τὸ μή τι αὐτοῖς ἐνδεῖ, ὃν εἰλὸς ὑπεῖναι τοῖς σφόδρα ἀγκυρῶσιν· οὐκ ἀποβλητέον, εἶμαι, τὸ ἀπὸ τῶν ἁγίων ὑποσταλῆναι τοὺς φοβουμένους, ὡς τῶν μὲν μικρῶν, τῷ ὄντι φόβῳ ἐνεχομένων, τῶν δὲ μεγάλων, οἱ ἔχουσι τὸ θαρσεῖν, ὥσπερ εἴρηται, καὶ τῷ θάρρει τὸν φόβον προμαρτεῖν. Ἐκατέρους τοῖ-

(α) Ματθ. ΙΓ', 22. Μαρκ. Α', 20. (1) Ἰδ. Α' Πιτρ. Α', 12.

νυν ὁ φόβος διὰ τὴν ἀντίδοσιν, τὴν πρὸς ἀξίαν τῶν βεβιωμένων, καὶ τὴν ἀντιμισθίαν, τοῖς μὲν μεγάλοις, διὰ τὸ μή πεποιθέναι ἑαυτοῖς αὐτὸ τοῦτο, προσεῖναι τὸ ἀνελλιπές· τοῖς μικροῖς δὲ, διὰ τὸ ἀνενδοιάστως ἐλπίζειν σώζεσθαι, καὶ ὅτε τοὺς τοῦ θεοῦ δούλους ὑπέβαλλον ἀπηνέσι κακοῖς, καὶ οἷς ἄλλοις ἀτόποις αὐτῶν ἔργοις ἐμίαναν τὴν γῆν καὶ διέφθειραν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΓ'.

Περὶ τῶν διωγμῶν τῆς ἐκκλησίας, τῶν προτέρων καὶ τῶν ἐπὶ τοῦ Ἀντιχρίστου.

19 Καὶ ἠνοίχθη ὁ ναὸς τοῦ θεοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ὤφθη ἡ κιβωτὸς τῆς διαθήκης τοῦ Κυρίου ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ· καὶ ἐγένοντο ἄστραπαὶ καὶ φωναὶ καὶ βρονταί, καὶ σεισμὸς καὶ χάλαζα μεγάλη.

Μετὰ τὴν εὐχαριστήριον δόξαν τῶν ἀγγέλων καὶ τῶν ἰσαγγέλως ζησάντων, ἠνοίχθαι τὸν οὐρανόν φησι, καὶ ὀφθῆναι τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης, οὐρανὸν τὴν ὑπεράνθρωπον λέγων γινώσκον, ἐν ᾧ καὶ τεθησαύριται ἡ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε, καὶ οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἡ ἡτοιμασεν ὁ θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν (α). Ἐν τούτῳ τῷ τῆς γνώσεως οὐρανῷ, καὶ ἡ κιβωτὸς ὤφθη τῆς διαθήκης. Τί δὲ δι' αὐτῆς δηλοῦν ἐθέλει ἡ ὀπτασία; Τὸ ὅτι, ὥσπερ ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ εἴρηται Μωϋσῇ, συμβολικὰ ταῦτα τὰ προστατόμενα αὐτῷ (β), ἀλλ' οὐκ ἐνεργείας ἀληθείας ἐχόμενα· (δρα γάρ, φησι, ποιήσεις πάντα κατὰ τὸν τύπον τὸν δειχθέντα σοι ἐν τῷ ὄρει (γ)) οὕτω καὶ νῦν ταῦτα εἰσηγεῖται,

(α) Α' Κορ. Β', 9. (β) Ἐξοδ. ΙΘ'. Ρ'. (γ) Ἐξοδ. ΚΕ', 40.

τῶν ὁραμένων καταλλήλως τῷ οὐρανῷ ὕψει μετεωρίζων τὴν γνῶσιν. Καὶ ἐπειδὴ τῇ ὑποδείξει Μωϋσῇ τῆς κιβωτοῦ τῆς Διαθήκης προτέλεια αἱ ἀστραπαὶ καὶ ἐρονταὶ κατὰ τὸ ὄρος, ἐν ᾧ ταῦτα χρηματισθῆναι εὐδόκητο, ἅπερ τοῖς ἀλόγοις καὶ θηριωδέσιν ἀπειργάζοντο· οὕτω καὶ ἐνταῦθα τῇ ὑποδείξει τῆς κιβωτοῦ, καὶ τὰ καθήκοντα ταύτῃ τῇ ὑπατάξῃ ἐπηκολούθει. *Καὶ ἐγένοντο ἀστραπαί,*] Αὕτη ἐστὶν ἡ τρίτη Οὐαί, ἣτις τοῖς ἁμαρτωλοῖς ἡτοιμάσθη, ὥσπερ ἡ ἐποψία τῶν ἀποκειμένων ἀγαθῶν τοῖς ἀγίοις, τέως ἀδιαγνώστοις ἀνθρώποις, διὰ δὲ τῆς ἀνοήτως τοῦ ναοῦ τοῦ θεοῦ τοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ, εἰς γνῶσιν ἀφικομένους. Τότε γὰρ οἱ καλῶς βιώσαντες, τῆς παλινζωίας ἡζιωμένοι, τῶν ἀποκειμένων τοῖς ὁσίοις ἀγαθῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρὸς τιύζονται.

ΚΕΦ. XII, 1 Καὶ σημεῖον μέγα ὦφθη ἐν τῷ οὐρανῷ· Γυνὴ περιβεβλημένη τὸν ἥλιον, καὶ ἡ σελήνη ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτῆς, καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς **2** τῆς στέφανος ἀστέρων δώδεκα· καὶ ἐν γαστρὶ ἔχουσα, ἔκραζεν ὠδίνουσα καὶ βασανιζομένη τεκεῖν.

Τὴν γυναῖκα ταύτην, τὴν τοῦ Κυρίου ἐφησάν τινες εἶναι μητέρα· τὰ γὰρ κατὰ τὸν Ἀντίχριστον πρὸ βραχέως διεξιθῶν, ἐπειδὴ τοῦ ἐπιστῆναι τοῦτον καὶ ὑπὸ τοῦ σατανᾶ προχειρισθῆναι οἱ λόγοι εἰρηνται, σπουδῇ τοῦ σατανᾶ πείθειν ἐξ ἀπάτης βουλομένου τοὺς ἤδη προσνεμηθέντας Χριστῷ ἐξ ὑποστροφῆς πρὸς αὐτὸν αὐτομολῆσαι· διὸ καὶ τοῖς ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Κυρίου κηκούργως ἐπιβλαβῶν, ἐξ ὁμοιώσεως τούτων τὴν ἀπάτην προέθετο ἐνστήσασθαι· καὶ μάλιστα Ἑβραίοις τὰς περὶ Χριστοῦ προφητείας ἐκείνῃ μᾶλλον προσοικειοῦσιν ἢ τῷ Χριστῷ· ταύτῃ ται τὴν ἀπάτην διορθουμένην, τὴν τοῦ Κυρίου δι' ἡμᾶς προβάλλεται οἰκονομίαν, ὡς ἤδη τελεσθεῖσαν, καὶ μὴ ἂν ἄλλης αὐτῇ ἐναμύλλου εἶσθαι δυναμένης. Διὸ περὶ μὲν τῆς μητρὸς, ἅτε καθαρᾶς καὶ τῶν γένων ἀπηλλαγμένης, ἐν οὐρανῷ ταύτην

γράφει, καὶ οὐκ ἐν γῇ, ὡς ἰσαγγελον· τὸ δὲ περιβεβληθῆαι αὐτὴν τὸν ἥλιον, καὶ τὴν σελήνην ἔχειν ὑποπόδιον, ὁ Ἀββακούμ ικανὸς παραστήσαι, δι' ὧν φησὶν· *Ἐπῆρθη ὁ ἥλιος, καὶ ἡ σελήνη ἔστη ἐν τῇ τάξει αὐτῆς (α)· ἥλιος* λέγων τῆς δικαιοσύνης τὸν σωτῆρα Χριστὸν, ἅτε αὐτοῦ τῷ εὐαγγελικῷ κηρύγματι ὑψωθῆντος καὶ μετεωρισθέντος, τῆς δὲ *σελήνης*, τουτέστι, τῆς τῶν Ἰουδαίων συναγωγῆς, οὐκέτι προσθήκην δεξαμένης· οὐ γὰρ ἔτι μετὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ ἐπιφάνειαν προσθήκην ἔλαβε διὰ προσηλύτων, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ ὠλίγωται, χριστιανοὶς προσχωρούντων Ἰουδαίων. Ἀλλὰ τὸ περιβεβληθῆαι τὸν ἥλιον, καὶ τὸ ἐσκαπάσθαι τὴν ἀγίαν Παρθένον τῷ ἡλίῳ τῷ νοητῷ, ἥτοι τῷ Χριστῷ, δυνάμεθα ὑπολαβεῖν· καὶ τὴν σελήνην, τὴν κατὰ νόμον λατρείαν, ἅτε ὑποτίθασθεῖσαν καὶ πικρὰ πολὺ μείονα ἐαυτῆς γινομένην, τῷ εὐαγγελικῷ κινήθεισαν πνεύματι. Ἰσως δὲ πρὸς τὸ δηλούμενον ἀκολουθότερον ἢ εἰπεῖν, μὴ τῷ ἡλίῳ περιβεβληθῆσθαι τὴν γυναῖκα, περιβεβληκῆναι δὲ τὸν ἐν γαστρὶ ἔχοντα ἥλιον. Ἀλλ' ἔνα δείξει, ὅτι καὶ κυοφορούμενος ὁ Κύριος, καὶ τῆς οἰκείας μητρὸς καὶ πάσης τῆς κτίσεως ὑπερείχε, σκέπη αὐτὸν ἔφη περιβεβληκῆναι τὴν μητέρα. Ἄλλοι δὲ πάλιν ταύτην τὴν γυναῖκα, τὴν ἐκκλησίαν ἐφασαν εἶναι, ἣτις τὸν τῆς δικαιοσύνης ἥλιον Χριστὸν περιβέβληται, καὶ τὴν σελήνην, τουτέστι τὴν συναγωγὴν, ὑποκάτω τῶν ποδῶν, ὡς ἤδη παλαιωθεῖσαν, εἴθηκε. Καὶ τὰ ἐξῆς πάντα ἀρμοδίως, ὡς Ἀνδρέας καὶ Μεθόδιος (1). *Καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς στέφανος.*] Ὁ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς γυναίκος ἐξ ἀστέρων δώδεκα συνστάμενος στέφανος, οἱ ἄγιοι εἰσιν ἀπέστολοι. Τὸ δὲ τὴν ἐν γαστρὶ ἔχουσαν κράζειν βασανιζομένην τῷ τόκῳ, τὸν τοῦ Ἀμώς φασιν Ἡσαΐαν ἀπολύσασθαι, δι' ὧν φάσκει· *Πρὶν ἢ τὴν ὠδίνουσαν τεκεῖν,*

(α) Ἀ66. Γ', 11.

(1) Μεθόδιος ἐν τῷ συμπόσιῳ τῶν δέκα παρθένων, ἐν λόγῳ Β'.

καὶ πρὶν ἢ ἐλθεῖν τὸν πόρον τῶν ὠδίνων, ἐξέφυγε, καὶ ἔτεκεν ἄρρεν (α). Ἀμφότερα δὲ συνέβη τῇ Παρθένῳ· καὶ γὰρ ἔκραζε, καὶ ἐν ἀθυμίᾳ ἦν, τὸν μνηστῆρα ὑπονοῦσα μοιχείας αὐτὴν ἐγκλήματι ὑπόδικον καταστήσειν· ὃ καὶ τὸ εὐαγγέλιόν φησι διὰ τοῦ λάθρα ἀπολῦσαι αὐτὴν βουλεύεσθαι (β). Ἐπεὶ δὲ ἀγγέλῳ θείῳ τῆς ὑπονοίας ταύτης ἀπηλλάγη, ἐκ Πνεύματος ἁγίου τὴν κυοφορίαν εἶναι ἐμπεδοῦντι, τότε καὶ αὐτὴ ἐξέφυγε πᾶσαν τὴν ὠδίνουσαν αὐτὴν πραγματείαν.

- 3 Καὶ ὦφθη ἄλλο σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ· καὶ, ἰδοὺ, δράκων πυρρὸς μέγας, ἔχων κεφαλὰς ἑπτὰ καὶ κέρατα δέκα· καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ ἑπτὰ διαδήματα·
4 ματᾶ· καὶ ἡ οὐρὰ αὐτοῦ σύρει τὸ τρίτον τῶν ἀστέρων τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἔβαλεν αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν·

Οὐρανὸν ἐνταῦθα, τὸν αἶρα φάσκει, ὡς ἐξ αὐτοῦ μὴ πεπτωκότος τοῦ διαβόλου· πῶς γὰρ ἐκπέπτωκε τούτου, ὃ τὴν ἐξουσίαν, κατὰ Παῦλον, ἔχων ἐν αὐτῷ, κατὰ τὸν ἄρχοντα, λέγοντα, τῆς ἐξουσίας τοῦ αἵρος τούτου (γ); Ἀράκοντα δὲ, τὸν σατανᾶν καλεῖ, διὰ τὸ σχολιᾶν· πυρρὸν δὲ, διὰ τὸ αἰμοβόρον καὶ ὀργίλον· κεφαλὰς δὲ αὐτοῦ, τὰς πονηροτέρας αὐτοῦ δυνάμεις καὶ ταῖς πνευματικαῖς ἐνεργείαις ἀντιθέτους· ἡ τὰς ἑπτὰ κακίας, ἡς Σολομὼν ἐν καρδίᾳ εἶναι φησι τοῦ ἐχθροῦ (δ). Καὶ κέρατα δέκα.] Τὸ κέρατος, δυνάμειος καὶ δόξης σημαντικόν ἐστιν· δέκα δὲ τὰ κέρατα, ἢ τὰ ἀντιδιαστελλόμενα ταῖς δέκα ἐντολαῖς τοῦ νόμου πλημμελήματα καὶ τὰ τελειωτικὰ τῆς σατανικῆς ἀποστασίας ἐγχειρήματα, ἢ τὰς διαιρέσεις τῆς βασιλείας, κόσμον φερούσας αὐτῷ, ὡς ταῖς διχοστασίαις χαίροντι· ἑπτὰ δὲ διαδήματα, τὰ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ, ἰσάριθμα ταῖς κεφαλαῖς· διότι οἱ ἐν ταῖς δαιμονικαῖς ἐνεργείαις νικῶντες, ἐκείθεν τοὺς

(α) Ἦσ. ΞΣ', 7.

(γ) Ἐφεσ. Β', 2.

(β) Ματθ. Α', 19.

(δ) Παροιμ. ΚΣ', 25.

στεφάνους κομίζονται, ὅθεν πόνοις καὶ ἰθρῶσι τὴν νίκην ἔραντο. Καὶ ἡ οὐρὰ αὐτοῦ σύρει τὸ τρίτον τῶν ἀστέρων.] Τρίτον μέρος τῶν ἀστέρων ἐκλήθησαν οἱ περὶ ἓνα τοῦ ἀριθμοῦ τῆς ἁγίας Τριάδος ἐσφαλμένοι, ὡς Ἄρειος καὶ Μακεδόνιος. Ἡ ἔρημος δὲ, εἰς ἣν ἐλθοῦσα τρέφεται, ἡ ἐκκλησία, ἡ κακῶν ἐρήμη καὶ στείρα φθορᾶς. Τὸ δὲ τὴν οὐρὰν ἔλκειν τὸ τρίτον τῶν ἀστέρων, καὶ οὕτω θεωρητέον. Δύο τινὰ νομιζομεν δηλοῦσθαι διὰ τούτων· ἢ τὴν προτέραν αὐτοῦ [τοῦ διαβόλου] ἐξ οὐρανοῦ πτώσιν μετὰ τῶν συναποστατῶν ἀγγέλων διὰ τοῦ ἐσχάτου κινήματος τοῦ φθόνου· τοῦτο γὰρ ἡ οὐρὰ· πρῶτον γὰρ ἡ ἔπαρσις, ἡ εὐραστα ἐκείνων, πρὸς φθόνον ἐφώπλισε, καὶ τούτους εἰς τὴν γῆν κατέρραξεν· ἢ τὴν τοῦ ἐχθροῦ, μετὰ τὴν θλάσιν αὐτοῦ τῆς κεφαλῆς, ἣν ὑπὸ τῶν τοῦ Κυρίου ὑπέστη μαθητῶν, λαβόντων ὑπ' αὐτοῦ ἐξουσίαν πατεῖν ἐπάνω ὄψεων καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τὴν κακὴν (α), οὐραῖαν κίνησιν, ἥγουν τὴν ἐσχάτην, τὴν τοὺς ἀστηρίκτους κατένεγκοῦσαν ἐκ τοῦ οὐρανίου φρονήματος, ἀστέρας τροπικῶς ὀνομασθέντας, διὰ τὴν ἐκ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος λαμπρότητα. Καὶ ἔβαλεν αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν.] Συγκατέβαλε γὰρ ἑαυτῷ πλείστην ἀγγέλων μίραν, συναποστατῆσαι πείσας ἀπὸ θεοῦ, καὶ πεποίηκε χθονίους, τοὺς οὐρανίους, καὶ σκότος, τοὺς λαμπροὺς ὡς ἀστέρας.

- 4 Καὶ ὁ δράκων ἔστηκεν ἐνώπιον τῆς γυναικὸς τῆς μελλούσης τεκεῖν, ἵνα, ὅταν τέκῃ, τὸ τέκνον αὐτῆς καταφάγῃ. Καὶ ἔτεκεν υἱὸν ἄρρενα, ὃς μέλλει ποιμαίνειν πάντα τὰ ἔθνη ἐν ράβδῳ σιδηρᾷ· καὶ ἡρπάσθη τὸ τέκνον αὐτῆς πρὸς τὸν θεὸν καὶ πρὸς τὸν θρόνον αὐτοῦ. Καὶ ἡ γυνὴ ἔφυγεν εἰς τὴν ἔρημον, ὅπου ἔχει ἐκεῖ τόπον ἡτοιμασμένον ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ἵνα ἐκεῖ ἐκτρέψωσιν αὐτὴν ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἐξήκοντα.

(α) Δευκ. Ι', 19,

Τὸ ἐιστηκέναι τὸν δράκοντα, ἐπιβούλως κατὰ τοῦ τόκου ἐν-
σκευαζόμενον, τοῦτο δηλοῖ, ὅτι πολλὴν ἐπιμέλειαν πεποιήται
τῷ τεχθέντι ἐξαρτίσαι τὰ δυσχερῆ· καὶ τίνα ταῦτα, εἶρηται.
Καὶ ἡρπάζθη τὸ τέκνον αὐτῆς πρὸς τὸν θεόν.] 'Ο μὲν ἰσά-
βηλος δράκων ἐνῆδρευσε, καὶ παρέθηκε τὸν Ἡρώδην, ἀνελεῖν τὰ
ἐν Βηθλεὲμ βρέφη, ὡς ἐν ἐκείνοις καὶ τὸν Χριστὸν ἀναιρήσονται·
τὸ δὲ παιδίον, προνοία τοῦ θεοῦ πατρὸς, χρηματίσαντος τῷ Ἰω-
σὴφ, παραλαβόντα αὐτὸ καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ φεύγειν εἰς Αἴ-
γυπτον, διέφυγε τὴν ἐπιβουλὴν (α). Τὴν σωτηρίαν τοίνυν εἰς
ἀρπαγὴν ἔταξε, πρὸς τὸν θεόν, λέγων, καὶ πρὸς τὸν θρόνον
αὐτοῦ, οἶονεῖ ἐκ τῆς θείας προνοίας καὶ δεσποτείας διακειμέ-
νης τῆς σωτηρίας τῷ παιδίῳ· τοῦτο γὰρ ὁ θρόνος βούλεται δη-
λοῦν. Καὶ ἡ γυνὴ ἔφυγεν εἰς τὴν ἔρημον.] 'Ἡ τῆς γυναικὸς
εἰς τὴν ἔρημον φυγὴ, τὴν τῶν ἐκλεκτῶν φυγὴν σημαίνει, ἣν
ἐπὶ τῆς παρουσίας τοῦ Ἀντιχρίστου, ὑπὸ τοῦ διαβόλου ἐνεργου-
μένης, φεύζονται οἱ κορυφαῖοι τῆς ἐκκλησίας, τῶν πολιτι-
κῶν θορύβων καὶ τῶν κοσμικῶν ἡδονῶν καταπτύοντες, ἐπὶ ἑτη-
τρία ἡμῖν· τοῦτο γὰρ αἱ χίλια διακόσιαι ἐξήκοντα ἡμέραι
χροникὸν συντελοῦσι διάστημα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΔ'.

Περὶ τοῦ γενομένου πολέμου μεταξὺ τῶν
ἀγίων ἀγγέλων καὶ τῶν πονηρῶν δυνά-
μεων, καὶ τῆς καταπτώσεως τοῦ δρά-
κοντος.

7 Καὶ ἐγένετο πόλεμος ἐν τῷ οὐρανῷ· ὁ Μιχαὴλ καὶ

(α) Ματθ. Β'. 12. 16.

οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ ἐπολέμησαν (1) κατὰ τοῦ δρά-
κοντος, καὶ ὁ δράκων ἐπολέμησε, καὶ οἱ ἄγγελοι
8 αὐτοῦ· καὶ οὐκ ἴσχυσεν (2), οὐδὲ τόπος εὑρέθη αὐ-
9 τῷ ἔτι ἐν τῷ οὐρανῷ. Καὶ ἐβλήθη ὁ δράκων ὁ μέ-
γας, ὁ ὄφις ὁ ἀρχαῖος, ὁ καλούμενος Διάβολος
καὶ Σατανᾶς, ὁ πλανῶν τὴν οἰκουμένην ὅλην, ἐβλή-
θη εἰς τὴν γῆν· καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ
ἐβλήθησαν.

'Ο ἐν τῷ οὐρανῷ πόλεμος, διὰ τὴν πρώτην ἀλαζονείαν καὶ
τὸν κατὰ τοῦ Ἀδάμ φθόνον συνέστη. Τοῦ ἀρχιστρατήγου τοί-
νυν Μιχαὴλ μὴ φέροντος τὴν τοῦ διαβόλου ἀλαζονείαν, καὶ
πολεμικῶς κράτει τῆς οἰκείας συνδιατριβῆς ἀπορρίψαντος ἐκεῖ-
νον πάλαι, αὐθις ἐν τῇ τοῦ Ἀντιχρίστου παρουσίᾳ μετὰ τῶν
Ἰουδαίων καὶ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ, τῶν διακονουμένων αὐτῷ
τοῖς κατὰ τῶν πιστῶν καὶ ἀγίων πειρασμοῖς, ὡς ἠτιμωμένος
δοῦλος, τοῦ αὐτοῦ ἀπορρίψαντος αὐτόν, ἐκπεσεῖται τελειώτε-
ρον ὁ διάβολος. Τινὲς δὲ ταύτην τὴν ἔκπτωσιν τοῦ διαβόλου
μετὰ τὸ βάπτισμα καὶ τὸν πειρασμὸν τοῦ Χριστοῦ γεγονέναι
λέγουσι, καὶ μετὰ τὸ εἰρηκέναι αὐτῷ τὸν Χριστόν· Ὡς παγε,
σατανᾶ (α)· καὶ σφόδρα τοῦτο τοῖς περὶ τῆς Θεοτόκου εἰρη-
μένοις ἀρμόζειν δοκεῖ. 'Ο καλούμενος Διάβολος καὶ Σατα-
νᾶς.] Διωνυμὸς καλεῖται· Σατανᾶς μὲν, ὡς ἀντικείμενος τῷ
δεσπότη· Διάβολος δὲ, ὡς διαβάλλων θεὸν ἀνθρώποις, ὡς τῷ
Ἀδάμ (β).

10 Καὶ ἤκουσα φωνὴν μεγάλην ἐν τῷ οὐρανῷ, λέγου-
σαν· Ἄρτι ἐγένετο ἡ σωτηρία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ
βασιλεία τοῦ θεοῦ ἡμῶν, καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ Χριστοῦ
αὐτοῦ· ὅτι κατεβλήθη ὁ κατήγορος τῶν ἀδελφῶν
ἡμῶν, ὁ κατηγορῶν αὐτῶν ἐνώπιόν τοῦ θεοῦ ἡμῶν

(1) Παρ' ἄλλοις, πολεμήσαι, ἢ, τοῦ πολεμῆσαι μετὰ.

(2) Παρ' ἄλλοις, ἴσχυσαν . . . αὐτῶν.

(α) Ματθ. Δ', 10.

(β) Γεν. Γ', 5.

- 11 ἡμέρας καὶ νυκτός. Καὶ αὐτοὶ ἐνίκησαν αὐτὸν διὰ τὸ αἷμα τοῦ ἀρνίου, καὶ διὰ τὸν λόγον τῆς μαρτυρίας αὐτῶν· καὶ οὐκ ἠγάπησαν τὴν ψυχὴν αὐτῶν
- 12 ἄχρι θανάτου. Διὰ τοῦτο εὐφραίνεσθε οἱ οὐρανοὶ, καὶ οἱ ἐν αὐτοῖς σκηνοῦντες· Οὐαὶ τῇ γῇ καὶ τῇ θαλάσῃ (1), ὅτι κατέβη ὁ διάβολος πρὸς ὑμᾶς ἔχων θυμὸν μέγαν, εἰδὼς, ὅτι ὀλίγον καιρὸν ἔχει.

Τῆς οὐρανίας ἀξιοθις ἀνόδου, ἀρ' οὐ καὶ τὸν πόλεμον ἐθεάσατο καὶ τὴν κατὰ τοῦ διαβόλου νίκην, ἀκοῦσαι φησί καὶ φωνὴν λέγουσαν, ὡς πολλάκις παρεθέμην, ἀντὶ τοῦ, δηλοῦσαν, παραλαμβανομένην. Τί δὲ δηλοῦσαν; Τὴν εὐφροσύνην, ἣν ἔσχον ἐπὶ τῇ νίκῃ τοῦ σατανᾶ. Τίς δὲ ἡ φωνή; Ἄρτι ἐγένετο ἡ σωτηρία, καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ βασιλεία ἡ τοῦ θεοῦ διέλαμψεν ἀκριβεστάτη. Τὸ δέ, Ἄρτι, οὐ τὸ νεαρὸν σημαῖνον ἐνταῦθα παρείληπται, ἀλλὰ τὸ ἐντελές καὶ ἀπαράλογιστον, καὶ τῇ ἀρχῇ κατὰλληλον. *Τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν.*] Ἀδελφοὺς οἱ ἄγγελοι τοὺς ἀνθρώπους καλεῖσι, μιμήσει τοῦ ἑαυτῶν δεσπότου. Αὐτὸς γὰρ διὰ τοῦ προφήτου φησὶν· *Ἀπαγγελῶ τὸ ὄνομά σου τοῖς ἀδελφοῖς μου* (α). Ἡμέρας δὲ καὶ νυκτός, τὴν κατηγορίαν τὴν κατὰ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν φησὶ συγκροτεῖν τὸν κατηγορὸν, τὸ ἐνδεδειγμένον καὶ ἀδιδάκειπτον παριστῶν τῆς τοῦ πονηροῦ καθ' ἡμῶν ἐπιπείρας. Καὶ αὐτοὶ ἐνίκησαν αὐτόν, διὰ τὸ αἷμα τοῦ ἀρνίου.] Ἐνίκησαν οἱ μάρτυρες τὸν δοκούντα ἀήττητον εἶναι, ὡς καὶ κατὰ τοῦ θεοῦ τολμῆσαι, συνεργῶ χρησάμενοι τῷ αἵματι τοῦ ἀρνίου. Ὡς γὰρ ἐκεῖνος οὐχ ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὸ ἴδιον αἷμα ἐξέχεεν, ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν· οὕτω καὶ οἱ τοῦ Χριστοῦ μάρτυρες, ζήλω τῆς σφαγῆς τοῦ ἑαυτῶν δεσπότου, καὶ τῆς ἑαυτῶν ψυχῆς καὶ τῆς ζωῆς προέκριναν τὴν μίμησιν τοῦ δεσποτικοῦ πάθους. Οὐαὶ τῇ γῇ καὶ τῇ θαλάσῃ.] Οὐ τῇ ἀναισθητῶ κτίσει τὸ, Οὐ-

(1) Παρ' ἄλλοις, Οὐαὶ τοῖς κατοικοῦσι τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν.
(α) Ἐαμ. ΚΑ', 23. Ἐβρ. Β', 12.

αὶ, ἀλλὰ τοῖς γῆνα φρονοῦσι, καὶ τοῖς σποδός οὔσι· κατὰ τούτων γὰρ ὁ κοινὸς ἐχθρὸς στρατευόμενος, τὸ ἑαυτοῦ καταθύμιον ἀνύσει· τοῖς νήφουσι γὰρ, καὶ πρὸς θεὸν ἀνατεινομένοις, οὐ μένον πρὸς βλάβην οὐ καταβήσεται, ἀλλὰ καὶ πρὸς ὠφέλειαν, ὡς διαγυμναζόμενοις ὑπὸ παιδοτρίβῃ, καὶ τοῖς πειρασμοῖς δοκιμητέροις ἀποτελουμένοις. Πλείονα δὲ τὸν θυμὸν ἔξιν φησί, τὸ ὑπόγειον τῆς αὐτοῦ πτώσεως λογιζόμενος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΕ'.

Ὅπως ὁ δράκων διώκων τὴν ἐκκλησίαν οὐ παύεται.

- 13 Καὶ ὅτε εἶδεν ὁ δράκων, ὅτι ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν, ἐδίωξε τὴν γυναῖκα, ἥτις ἔτεκε τὸν ἄρρένα. Καὶ ἐδόθησαν τῇ γυναικὶ δύο πτέρυγες τοῦ ἀετοῦ τοῦ μεγάλου, ἵνα πέτηται εἰς τὴν ἔρημον εἰς τὸν τόπον αὐτῆς, ὅπως τρέφεται ἐκεῖ καιρὸν καὶ καιροὺς, καὶ
- 14 ἡμῖς καιροῦ, ἀπὸ προσώπου τοῦ ὄφeos. Καὶ ἔβαλεν ὁ ὄφις ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ὀπίσω τῆς γυναικὸς ὕδωρ ὡς ποταμὸν, ἵνα αὐτὴν ποταμοφόρητον ποιήσῃ. Καὶ ἐβοήθησεν ἡ γῇ τῇ γυναικὶ, καὶ ἤνοιξεν ἡ γῇ τὸ στόμα αὐτῆς, καὶ κατέπιε τὸν ποταμὸν, ὃν ἔβαλεν ὁ δράκων ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ.
- 17 Καὶ ὠργίσθη ὁ δράκων ἐπὶ τῇ γυναικὶ, καὶ ἀπῆλθε ποιῆσαι πόλεμον μετὰ τῶν λοιπῶν τοῦ σπέρματος αὐτῆς, τῶν τηρούντων τὰς ἐντολὰς τοῦ θεοῦ, καὶ ἔχόντων τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ (1).

Οἱ τὴν γυναῖκα εἰς τὴν τοῦ Κυρίου μητέρα ἐξείληφότες, ἐπαγάληψιν φασὶ ταῦτα τῶν ἡδὴ εἰρημένων. Οὐ γὰρ τοῦτο λέγει,

(1) Παρ' ἄλλοις, τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

ὅτι μεθ' ὃ εἶδεν ὁ δράκων, ὅτι ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν, εὐθὺς ἐδίδω-
ξε τὴν γυναῖκα· ἀλλ' ἐπειδὴ εἶδεν ἑαυτὸν ὁ δράκων ἐν οἷς ὁ-
πῆρχε κακοῖς, καὶ ὅτι ἐκπέπτωκε τῆς ἀγγελικῆς ἀξίας, πικρὸς
γέγονε λίαν κατὰ τῶν ἀνθρώπων. Οἱ δὲ ταύτην, δηλαδὴ τὴν γυ-
ναῖκα, πρὸς τὴν ἐκκλησίαν μεταλαμβάνοντες, οὕτω πως περὶ
αὐτῆς φασίν· Ὅτι, ὅτε εἶδεν ὁ διάβολος, τῷ Χριστῷ μετὰ τὸ
βάπτισμα προσπαλίσας, ὅτι ἠττήθη· ὡς αὐτὸς καὶ ὅτι πρὸς τοῦς
αὐτοῦ μαθητὰς ὑπλισάμενος ἠττήθη, διὰ θανάτου ζωὴν εἰρα-
μένους αὐτοὺς θεασάμενος, ἑαυτὸν δὲ εἰς γῆν καταδικασθέντα,
εἰς τὸ γῆν ἐσθίειν, τοὺς γεώδεις δηλαδὴ τὸ φρόνημα καὶ μηδὲν
τῆς οὐρανοῦ κακτημένους παλινζωίς τε καὶ λαμπρότητος, ἤρ-
ξατο πάλιν τὴν ἐκκλησίαν διώκειν, ἐξ ἧς ὁ ἄρδην τοῦ Κυρίου
λαός, ὁ μηδὲν θλυπρεπὲς φέρων τῶν ταῖς ἡδοναῖς τοῦδε τοῦ
βίου περυσκότων ἐκλύειν καὶ μαλακίζειν, ἐτέχθη. *Καὶ ἐδόθησαν
τῇ γυναικὶ δύο πτέρυγες τοῦ ἀετοῦ τοῦ μεγάλου.*] Οὐ γέ-
γονεν ἡ γυνή, φησιν, ὑπὸ χεῖρα τοῦ σατανᾶ, ἀλλὰ ταῖς δοθεί-
σαις αὐτῇ δυοὶ πτέρυξιν ἔφυγεν εἰς τὴν ἔρημον. *Πτέρυγας δὲ δύο*
λέγει τοὺς παρὰ τῶν ἀγγέλων χρηματισμούς· ἓνα μὲν, τὸν
τοὺς Μάχους μὴ ἀνακάμψαι πρὸς Ἡρώδην διαστελλόμενον·
ἔπειτα δὲ τὸν, *Φεῦγε εἰς Αἴγυπτον, φάσκοντα, ἥτις ἔν ἔρη-*
μος θεοσεβείας, καὶ ἴσθι δεξι (α).· ὁ καὶ παρὰδοξον, ἐν ἀσεβεί-
σι τὸ θεῖον ἐκτραπῆναι πικρίδον. *Καίρῳ δὲ καὶ καιροῦς καὶ*
ἡμῶν καιροῦ, διαλαμβάνειν λέγουσι τὴν διατριβὴν εἰς τὴν ἔ-
ρημον, ἥτοι εἰς τὴν Αἴγυπτον, ὃ εἰς τρία ἔτη καὶ ἡμῶν
συγκρατεῖται τοῦ τῆς ζωῆς Ἡρώδου χρόνου. *Καὶ ἔβαλεν ὁ*
ὄφης ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ.] Τῆς ἐπιβουλῆς ἀποτυχὼν τῆς
κατὰ τῆς Παρθένου ὁ ὄφης, ἄλλην ἡμῖν ἐνκαίνισε κατὰ τῆς
Παρθένου καὶ τοῦ ταύτης υἱοῦ δραμатурγίαν κατὰ τὸν σταυ-
ρὸν, δι' ὃν καὶ τῇ μητρὶ τὴν διὰ τὸ πάθος ἀπιστίαν ἐνεσκεύα-

(α) Ματθ. Β'. 12. 13.

ξι, καὶ τῷ υἱῷ τὴν διὰ θανάτου ἀπώλειαν. *Ποταμὸν δὲ ἐκ τοῦ*
στόματος φησι τὸν ὄφιν ἐκβαλεῖν, τοὺς πειρασμούς, ὡς σύνηθες,
τούτους εἰς ὕδωρ καὶ ποταμούς ἀλληγορεῖν (α). *Ποταμὸν οὖν,*
τὸν ἐν τῷ πάθει τοῦ Κυρίου τῇ μητρὶ ἐγγινόμενον πειρασμὸν λέ-
γει· ὃν καὶ Συμεὼν ὁ πρεσβύτερος φησὶ τῇ παρθένῳ· *Καὶ σοῦ δὲ*
αὐτῆς τὴν ψυχὴν διελεύσεται ῥομφαία (β)· καὶ τὸ αἷτιον, εἰς
παράστασιν τοῦ ἀληθῶς αὐτὴν ὠδινῆσαι καὶ τεκεῖν, ἀλλ' οὐ φαν-
τασία. *Καὶ ἐδοθήθησεν ἡ γῆ τῇ γυναικὶ.*] *Τὸ καταπιεῖν τὴν*
γῆν τὸν ποταμὸν, δηλοῖ τὸ διὰ θανάτου τὸν Κύριον δέξασθαι
ἐν τῷ μνήματι. Τίνα δὲ τρόπον ἐδοθήθησεν ἡ γῆ τῇ γυναικὶ;
Καταπίνουσα τὸν ποταμὸν, ὃν ὁ δράκων ἐβαλεν ἐκ τοῦ στόμα-
τος αὐτοῦ. Πόλεμος δὲ γίνεται πρὸς τοὺς χρηματίσαντας υἱοὺς
καὶ ἀδελφοὺς τοῦ Χριστοῦ, καθ' ὃ εἴρηται· *Ἀπαγγεῖλω τὸ δ-*
νομά σου τοῖς ἀδελφοῖς μου (γ). Τούτοις δὲ ἐξ ὀργῆς πολε-
μεῖν ἔκρινε τοῖς πιστοῖς τοῦ Κυρίου, οἳ τῇ πρὸς αὐτὸν εἰλικρινεῖ
πίστει καὶ διαθέσει καὶ εἰς συγγένειαν αὐτοῦ ἀνελήφθησαν, κα-
θὼς ἐστὶν αὐτοῦ ἀκοῦσαι· *Μήτηρ μου καὶ ἀδελφοί μου εἰσίν,*
οἱ ποιοῦντες τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου, τοῦ ἐν οὐρανοῖς (δ).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Λς'

Περὶ τοῦ θηρίου, τοῦ ἔχοντος κέρατα δέ-
κα καὶ κεφαλὰς ἑπτὰ, ὧν μίαν ὡς
ἐσφαγμένην ἔφη.

18 Καὶ ἐστάθην ἐπὶ τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης.
ΚΕΦ. XIII, Καὶ εἶδεν ἐκ τῆς θαλάσσης θηρίον ἀναβαῖ-
νον, ἔχον κέρατα δέκα καὶ κεφαλὰς ἑπτὰ· καὶ ἐπὶ

(α) Παλμ. ΕΗ', 15. 16.

(β) Λουκ. Β', 35.

(γ) Παλμ. ΚΑ', 23. Ἑβρ. Β', 12.

(δ) Λουκ. Η', 21.

τῶν κεράτων αὐτοῦ δέκα διαδήματα, καὶ ἐπὶ τὰς
2 κεφαλὰς αὐτοῦ ὀνόματα βλασφημίας. Καὶ τὸ θη-
ρίον, ὃ εἶδον, ἦν ὅμοιον παρδάλει, καὶ οἱ πόδες
αὐτοῦ ὡς ἄρκτου, καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ, ὡς
στόμα λέοντος· καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ὁ δράκων τὴν
δύναμιν αὐτοῦ, καὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ, καὶ ἐξου-
σίαν μεγάλην.

Ἐν μὲν τῇ πρὸ ταύτης θεωρίᾳ, δράκων πυρρὸς ἐν τῷ οὐ-
ρανῷ ὤρεται· νῦν δὲ ἐκ τῆς θαλάσσης ἀναβαίνειν. Ὁ μὲν οὖν
ἀπ' οὐρανοῦ δράκων, τὸν κατ' ἀρχὰς τῆς οὐρανοῦ δόξης ἐκπε-
πτωκότα σημαίνει· ὁ νῦν δὲ πάλιν, τὸν αὐτὸν ἐκ τῆς θαλάσ-
σης ἀναβαίνοντα, θάλασσαν, τὸν ἄστατον τοῦτον καὶ παρα-
χώδη περιστῶν εἶον· ἀφ' ἧς καὶ ἀναβαίνει τὸ θηρίον, τὰς τῶν
ἄλλων πλημμελεῖς καὶ ἀστηρίκτους ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς πράξεις
λαβὼν εἰς ἐμφάνειαν· ὃ οὐκ ἄλλο, ἢ ὁ Ἀντίχριστος ἐπὶ τῷ
πρώτῳ καὶ δευτέρῳ σατανᾷ, τρίτος αὐτὸς προϊών. Τὸ δεύ-
τερον δὲ καὶ μέσον, ὃ καὶ νῦν πρόκειται εἰς θεωρίαν, δύνα-
μις τις τυγχάνει, τῷ ἀποστάτῃ σατανᾷ συνεκπεπτωκυῖα,
ἐκείνου μὲν ἡττων, τῶν δὲ λοιπῶν εἰς κακίαν προέχουσα,
ὃς ἐστὶν ὁ Ἀντίχριστος, ὁ κατ' ἐνέργειαν τοῦ σατανᾶ καὶ τῶν
συγκαταβεβλημένων αὐτῷ, ἀγγελικῶν μὲν τὸ πρὶν ὑπαρχουσῶν
δυνάμεων, ὕστερον δὲ, ἐκ διαβεβλημένης προαιρέσεως πρὸς τὴν
τῶν δαιμόνων μετασχηματισθεῖσων ζόφωσιν. Τὰ κέρατα δὲ τὰ
δέκα, τὸ τέλειον τῶν εἰς κακίαν συντελούντων προσεῖναι τῷ
Ἀντιχρίστῳ παραδηλοῖ, ἐξ ὧν καὶ δόξα αὐτῷ παρομαρτεῖ·
διότι τὸ κέρας, τὴν δόξαν ἔθος σημαίνειν. Ἀλλὰ καὶ ἐκ τού-
των τινὲς εἰρήκασιν, εἰς δέκα τότε βασιλείας διηρῆσθαι τὴν
οὐκουμένην. Τὰς δὲ ἐπτὰ κεφαλὰς, τῷ τὰς βασιλείας ἐν τῷδε
τῷ αἰετοῦ τοῦ ἐβδοματικοῦ ἀριθμοῦ κόσμῳ ὑπάρχει, συγ-
καταλυμένῳ ὡς αἰσθητῷ τῇ κατὰ σάρκα βίῳ, ἀνατέλλον-
τος δὲ τοῦ ἀφθάρτου τε καὶ διαϊωνίζοντος, ἐν ᾧ καὶ ἡ βασι-

λεία διαϊωνίζουσα τε καὶ ἀδιάδοχος. Καὶ τὸ θηρίον, ὃ εἶδον,
ἦν ὅμοιον παρδάλει.] Ἄμα τῇ ἀρχῇ τῆς βλασφημίας ἄλλον
ἔχεσθαι παραδηλοῖ, τουτέστι, τὸν Ἀντίχριστον. Αὐτὸς δὲ ἔσαι
ὁ Ἀντίχριστος· ὁ προοιμίῳ χρησάμενος τοῖς ἑλληνίζουσιν ἄρ-
χουσι, καὶ δὴ καὶ τοῖς μετὰ Κωνσταντίνον τὸν μέγαν, ὧν
ἐστὶν Ἰουλιανὸς καὶ Οὐάλης, καὶ οἱ καθ' ἐξῆς αἰρετίζοντες βα-
σιλεῖς· τότε καὶ αὐτὸς ἐπιστήσεται, εἰς δέκα πρὸ μικροῦ τῆς
αὐτοῦ ἀφίξεως μερισθείσης τῆς Ῥωμαϊκῆς ἀρχῆς, ἀρκούντως
μεταβεβλασφημένης τῆς τῶν χριστιανῶν πίστεως. Περὶ τοῦ
ἀριθμοῦ δὲ τοῦ δέκα καὶ ἐπτὰ εἴρηται. Ὅποσον δὲ τὸ θηρίον;
Ὅμοιον, φησι, παρδάλει, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὡς ἄρκτου, καὶ
τὸ σῆμα αὐτοῦ ὡς στόμα λέοντος· διὰ μὲν τῆς παρδάλεως
τὴν Ῥωμαίων σημαίνειν ἀρχὴν, ὡς ταχυεργῇ, καθ' ὧν ἂν τὴν
ὁρμὴν σχῇ, καὶ καρτερικὴν μέχρις ἂν πρὸς τέλος τοῦ ἐνάρξασθαι
φθάσῃ· ὃ καὶ διὰ τῶν τῆς ἄρκτου ποδῶν δηλοῖ. Ἀναφέρονται
δὲ ταῦτα καὶ εἰς τὴν Περσῶν βασιλείαν. Διὰ δὲ τοῦ λέον-
τος, ἡ Βαβυλωνίων σημαίνεται βασιλεία, (ἦν ἂν τις ἀπαρα-
λογίστως τὴν τῶν Σαρράκηνων ἐκδέξεται· καθότι καὶ ἐν Βα-
βυλῶνι νῦν ἐστὶ τὸ ἀρχεῖον αὐτῶν·) ὧν δὲ ὁ Ἀντίχριστος, ὡς
Ῥωμαίων βασίλευς ἐλευσόμενος, κρατήσει. Καὶ ἔδωκεν αὐτῷ
ὁ δράκων τὴν δύναμιν αὐτοῦ.] Δώσει γὰρ τῷ Ἀντιχρίστῳ ὁ
σατανᾶς, ὁ νοητὸς δράκων, πᾶσαν ἐξουσίαν ἐν σημείοις καὶ
τέρασι ψεύδους πρὸς ἐξαπάτην τῶν ἀστηρίκτων. Θρόνον δὲ τί
νοητέον, εἰ μὴ τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀέρος τοῦ σκότους τούτου, ἣν
καὶ αὐτὸς ἔσχε, τῆς οὐρανοῦ δόξης ἐκπεπτωκώς;

3 Καὶ εἶδον μίαν ἐκ τῶν κεφαλῶν αὐτοῦ ὥσπερ ἐσφαγ-
μένην εἰς θάνατον· καὶ ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου αὐ-
τοῦ ἐθεραπεύθη, καὶ ἐθαύμασεν ὅλη ἡ γῆ ὀπίσω
4 τοῦ θηρίου. Καὶ προσεκύνησαν τῷ δράκοντι, τῷ
δεδωκότι τὴν ἐξουσίαν τῷ θηρίῳ, καὶ προσεκύνη-
σαν τῷ θηρίῳ, λέγοντες· Τίς ὅμοιος τῷ θηρίῳ;

5 τίς δυνατός πολεμῆται μετ' αὐτοῦ; Καί ἐδόθη αὐτῷ
στόμα λαλοῦν μέγала καὶ βλασφημίας· καὶ ἐδόθη
αὐτῷ ἐξουσία πόλεμον ποιῆσαι μῆνας τεσσαρακον-
6 ταδύο. Καὶ ἤνοιξε τὸ στόμα αὐτοῦ εἰς βλασφη-
μίαν πρὸς τὸν θεόν, βλασφημῆσαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ,
καὶ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἐν τῷ οὐρανῷ σκη-
7 νοῦντας. Καὶ ἐδόθη αὐτῷ ποιῆσαι πόλεμον μετὰ
τῶν ἁγίων, καὶ νικῆσαι αὐτούς· καὶ ἐδόθη αὐτῷ
ἐξουσία ἐπὶ πᾶσαν φυλὴν καὶ λαὸν καὶ γλῶσσαν
καὶ ἔθνος.

Καὶ εἶδον μίαν ἐκ τῶν κεφαλῶν αὐτοῦ ὥσει ἐσφαγμένην.]
Τοῦτο διαφόρως ἐκληπτέον. Ἦτοι γὰρ οὕτω νοητέον· κεφά-
λαιον τοῦ σατανᾶ, τὰ ὑπ' αὐτοῦ πεπλανημένα ἔθνη· τούτων
δὲ ἡ πρὸς εὐσέβειαν ἐπαναγωγὴ, σφαγὴ εἰς θάνατον ἐλογί-
σθη. Καὶ ὅτι οὐ κυρίως σφαγὴ, ἀλλ', ὡς σφαγὴ, τὸ ῥητὸν
παριστᾷ, οὐκ ἐσφαγμένην, ἀλλ', ὡς ἐσφαγμένην, φάσκον,
καὶ τῷ, ὡς, ὁμοιωματικῷ μορίῳ χρησάμενον. Ταύτη γοῦν
πάλιν τῇ εἰς θεογνωσίαν ἐπαναστροφῇ, ἡ πρὸς τὴν ἐξ ἀρχῆς
ἀσέβειαν ἐπαναδρομὴ, θεραπεία. ὠνόμασται πληγῆς. Ἡ
τοίνυν οὕτω τὰ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ ῥητοῦ· ἡ καὶ οὕτω·
Κεφαλὴν ὡς ἐσφαγμένην, εἴτε τινα τῶν ἀρχόντων αὐτοῦ
τεθανατώσθαι, καὶ ὑπ' αὐτοῦ [τοῦ Ἀντιχρίστου] διὰ γοη-
τείας ἀπατηλῶς ἀνίστασθαι δόξαι ἢ τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν
ἀπολλυμένην διὰ τῆς εἰς πολλὰ διαίρεσεως, σφαγὴν τρόπον
τινὰ νομισθῆναι ὑπομένουσιν· αὐτοῦ δὲ τοῦ Ἀντιχρίστου ταύ-
την καταλελυτότος, τὴν κατάλυσιν θεραπείαν νομισθῆναι.
Καὶ ἐθαύμασεν ὅλη ἡ γῆ ὑπὸ τῷ θηρίῳ.] Ἀντὶ τοῦ,
θάμβους ἐπλήσθη, ὥσπερ προηγουμένου τοῦ θηρίου διὰ τῶν
τεράτων, αὐτῶν δὲ ἐξόπισθεν ἐπακολουθούντων τῇ συγκα-
ταθείᾳ. Τὸ δὲ, ὅλη ἡ γῆ, ἀντὶ τοῦ, πᾶς ἄνθρωπος, εἴρη-
ται, μετωνυμικῶς τῷ τρόπῳ, ἀπὸ τοῦ περιέχοντος τὸ περι-
χόμενον. Καὶ προσεκύνησαν τῷ δράκοντι.] Τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀντι-

χρίστου ἐν πλάνῃ ἐνεργούμενον θῦμα, εἰς τὸν δι' αὐτοῦ ἐνερ-
γοῦντα διάβολον τὴν ἀναφορὰν ἔξει· δι' ἐκείνου γὰρ ὁ δράκων
προσκυνηθήσεται. Καὶ ἐδόθη αὐτῷ στόμα λαλοῦν μέγала καὶ
βλασφημίας.] Διττὸν τὸ λέγειν· ἡ γὰρ τῆς ἀνεκφράστου τοῦ
θεοῦ ἀνοχῆς τοῦτο, ὡς γυμνασίας χάριν καὶ δοκιμῆς τῆς πρὸς
αὐτὸν ἡμῶν διαθέσεως ἀνεχομένου τὰ τοιαῦτα· ἢ τὸ, ἐδόθη,
ὑπὸ τῶν ἡπατημένων προσκυνητάντων αὐτῷ ἀνθρώπων. Τὸ δὲ
μέγала λαλῶν, τὸ ὑπερηφανίας μεστὰ ῥήματα προφέρειν. Καὶ
ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία πόλεμον ποιῆσαι μῆνας τεσσαράκοντα
δύο.] Ἐν τοῖς φθάσκειν εἴρηται, ὡς ὁ τῆς ἐπιδημίας τοῦ Ἀν-
τιχρίστου κενὸς καὶ τῆς ἀπατηλῆς αὐτοῦ ἐξουσίας εἰς τρία
ἡμισυ ἔτη συντελεῖται. Τοῦτο γὰρ οἱ τεσσαρακονταδύο μῆνες
χρονικὸν διάστημα συνάγουσιν.

8 Καὶ προσκυνήσουσιν αὐτὸν πάντες οἱ κατοικοῦν-
τες ἐπὶ τῆς γῆς, ὧν οὐ γέγραπται τὰ ὀνόματα ἐν
τῷ βιβλίῳ τῆς ζωῆς τοῦ ἀρνίου τοῦ ἐσφαγμένου
9 ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. Εἴ τις ἔχει οὖς, ἀκουσά-
10 τω. Εἴ τις αἰχμαλωσίαν συνάγει, εἰς αἰχμαλωσίαν
ὑπάγει· εἴ τις ἐν μαχαίρᾳ ἀποκτενεῖ, δεῖ αὐτὸν ἐν
μαχαίρᾳ ἀποκτανθῆναι. Ὡδὲ ἐστὶν ἡ ὑπομονὴ καὶ
ἡ πίστις τῶν ἁγίων.

Καὶ προσκυνήσουσιν αὐτὸν πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ
τῆς γῆς.] Περιληπτικὴν ἔννοιαν ἐπισυρομένου τοῦ, πᾶς, μο-
ρίου, ἵνα μὴ κἀνταῦθα τοῦτο παραληφθῆν, ἐκ παντὸς τοῦ Ἀν-
θρωπίνου γένους σχεῖν τὸν Ἀντίχριστον τὴν προσκύνησιν, ἐν-
νοηθῇ, γνώρισμα παρίσχει τῶν προσκυνούντων τούτῳ, ἐκείνου
λέγων προσκυνῆσαι, τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς· οὐς καὶ
Ἡσαίας πεσεῖσθαι μελωδεῖ, οὐ πισοῦμεθα, φάσκων, ἀλλὰ
πισοῦνται οἱ ἐνοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς (α)· τούτέστιν, οἱ μη-
δὲν τῶν οὐρανίων καὶ τῆς ἐκεῖ δόξης πεφροντικότες, ἀλλὰ τῇ

(α) Ἡσ. κς', 18.

(TOM. Ζ').

γίνῃς ἑστία, καὶ τῇ κατ' αὐτὴν χοιρώδει βιώσει προσαρμολο-
μενοι· διὸ καὶ τῆς ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ζωῆς διημαρτήκασιν ἐγ-
γραφή. Τοῦ ἀρνίου τοῦ ἐσφαγμένου ἀπὸ καταβολῆς κόσμου.]
Ἐν ὑπερβατῷ ἀκουστέον τοῦτο, ἵνα ἡ ὁ νοῦς· Ὡς οὐ γέγραπται
τὰ ὀνόματα ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ζωῆς
τοῦ ἀρνίου τοῦ ἐσφαγμένου· ἐπεὶ, ὡς γέγραπται, ἀπὸ καταβο-
λῆς κόσμου γέγραπται. Οὕτω γὰρ δεῖ νοεῖν, οὐχ ὥς ἡ γραφὴ
ἔχει· ὅτι καὶ ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ἡ τοῦ ἀρνίου σφαγὴ. Τί-
νες δὲ οἱ μὴ προσκυνήσαντες τῷ δράκοντι, ὡς τὰ ὀνόματα ἐν
τῇ βίβλῳ τοῦ ἀρνίου ἐγράφησαν; Οἱ τοιοῦτοι, φέρ' εἰπεῖν, ὥς ὁ
Ἰῶβ καὶ οἱ τέσσαρες αὐτοῦ φίλοι, καὶ πάντες οἱ δι' εὐσεβείαν
μαρτυρούμενοι ἐν τῇ Παλαιᾷ. Τούτου τοῦ βιβλίου καὶ τὸν
Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν καὶ Λουκᾶς φησὶν ἐν τῷ εὐαγγελίῳ
μνημονεύσαι, ἡνίκα λέγει· Χαίρετε, ὅτι τὰ ὀνόματα ὑμῶν
ἐγγραφή ἐν τοῖς οὐρανοῖς (α). Εἴ τις ἔχει οὖς, ἀκουσάτω.]
Εἴ τις, φησιν, ἔχει οὖς, τῷ ἡγεμόνι νῶ παραπέμπων τὴν διὰ
τῶν βιβλίων ἐκφερομένην ἔννοιαν, ἀκουσάτω τῶν εἰρημένων,
καὶ γινώτω, ὅτι ὁ περὶ τὸ αἰχμαλωτίζειν. ἑτέρους πρόχειρος,
δέξεται τὰ ἐπίχειρα τῶν πεπραγμένων αὐτῶ· τοῦτο γὰρ βού-
λεται παριστᾶν τὸ, ὑπάγει, οἶονε, εἰς ἀντέκτισιν ἑαυτῶ τὸν
μόχθον καταβάλλει, τοῦ καὶ αὐτὸν αἰχμαλωτισθῆναι ὑπὸ τοῦ
θηρίου, μηδεμιᾶς ἀναλήψεως τυγχάνων ὑπὸ τοῦ θεοῦ τοῦ μὴ
ἀπαχθῆναι. Ὡς δὲ ἐστὶν ἡ ὑπομονή.] Ὡς δὲ ἐνορεῖται ἡ ὑπομονὴ
τῶν διὰ τῶν θλίψεων, τῶν ὑπὸ τοῦ σατανᾶ ἐγγινομένων τοῖς
εὐσεβεῖσι, καρτερικώτατα διαβιβηκότων, καὶ διὰ τῆς πίστεως
δεδοκιμασμένων ἀγίων· ὅτι καὶ αὐτοὶ πίστει κατώρθωσαν τὰ
ἐπαινετὰ πάντα, εἴγε Παύλῳ πεισθέν, Ἑβραίοις οὕτω διεξιόντι
ταῦτα πλατύτερον (β).

(α) Λουκ. Ι', 20.

(β) Ἑβρ. ΙΑ'.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΖ'.

Περὶ ἑτέρου θηρίου, δύο κέρατα ἔχοντος,
καὶ τῷ πρώτῳ τοὺς ἀνθρώπους προσά-
γοντος.

- 11 Καὶ εἶδον ἄλλο θηρίον ἀναβαῖνον ἐκ τῆς γῆς, καὶ εἶχε
12 κέρατα δύο ὅμοια ἀρνίῳ· καὶ ἐλάλει ὡς δράκων. Καὶ
τὴν ἐξουσίαν τοῦ πρώτου θηρίου πᾶσαν ποιεῖ ἐνώ-
πιον αὐτοῦ· καὶ ἐποίει (1) τὴν γῆν καὶ τοὺς ἐν
αὐτῇ κατοικοῦντας, ἵνα προσκυνήσωσι τὸ θηρίον
τὸ πρῶτον, οὗ ἐθεραπεύθη ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου
13 αὐτοῦ. Καὶ ποιεῖ σημεῖα μεγάλα, καὶ πῦρ ἵνα ἐκ τοῦ
οὐρανοῦ καταβαίνει (2) ἐπὶ τὴν γῆν, ἐνώπιον τῶν
14 ἀνθρώπων. Καὶ πλανᾷ τοὺς ἐμούς (3), τοὺς κα-
τοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς, διὰ τὰ σημεῖα, ἃ ἐδόθη
αὐτῷ ποιῆσαι ἐνώπιον τοῦ θηρίου·

Πολλὰς ἐκδρομὰς ποιησάμενος ἐκ τῶνδε τῶν ἀρχῶν, εἰς προ-
γενεστέρας ἀρχὰς ἀναβὰς, ἐφθασεν εἰς τὸ σπουδαζόμενον·
ὅπερ οὐκ ἄλλο, ἢ τὸ διηγήσασθαι τὰ περὶ τῆς παρουσίας τοῦ
Ἀντιχρίστου· καὶ ὅρα τί φησι περὶ αὐτοῦ, ἐκ τῆς γῆς δηλαδὴ
ἀναβαίνειν αὐτόν, ὅθεν καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἡ γένεσις· ἄν-
θρωπος γὰρ καὶ αὐτὸς κατ' ἐνέργειαν τοῦ σατανᾶ, ὡς καὶ Παύ-
λῳ τῷ θεῷ δοκεῖ (α). Τὰ κέρατα δὲ, οὐκ ἀρνίου, ἀλλ', ὅμοια
ἀρνίῳ, ἐπειδὴ φαντάζει ἑαυτὸν ἐπισκεπῆ ὡς ὁ Χριστός, ἵνα
πλανᾷ· διὰ τοῦτο ἡ ὁμοιότης τῶν κεράτων, ἡγουν τῆς δόξης.
Καὶ ὡς δράκων λαλεῖ, οὐκ ὡς δράκων· οὐ γὰρ ὁ σατανᾶς ἐστὶν
αὐτόχρημα, ἀλλ' ὡς ἐκείνος ἐνεξουσιάζων, τουτέστι, διάδοχος
γίνεται τῆς ἐξουσίας τοῦ διαβόλου. Ἐνώπιον δὲ αὐτοῦ, οἶονε

(1) Παρ' ἄλλοις, ποιεῖ.

(2) Παρ' ἄλλοις, ἵνα καὶ πῦρ ποιῇ καταβαίνειν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
εἰς τὴν γῆν.

(3) Παρ' ἄλλοις λείπει τὸ, τοὺς ἐμούς.

(α) Β' Θεσ. Β', 3. 9.

ἀκολουθῶς ἐκείνῳ, κατ' οὐδὲν παραλλάττων τῆς παρουσίας τοῦ πρώτου σατανᾶ. Οὗ ἐθεραπεύθη ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ.] Εἰπὼν, ὅτι τὴν ἐξουσίαν τοῦ πρώτου θηρίου πᾶσαν ποιεῖ ἐνώπιον αὐτοῦ· (πρῶτον δὲ πάντων εἴρηκε τὸν δράκοντα τὸν πυρρὸν, ὃν ἐδείξεν ἐν τῷ οὐρανῷ γεγραμμένον ἐν τῇ ὀπτασίᾳ·) ἵνα μή τις νομίσῃ νῦν λέγειν αὐτὸν περὶ ἐκείνου, ὃς τὴν ἐξουσίαν ἔλαβε τοῦ πρώτου θηρίου, οὐ περὶ ἐκείνου, φησί, τοῦ πρώτου λέγω, ἀλλὰ περὶ τοῦ μετ' ἐκείνον μὲν, πρὸ δὲ τοῦ Ἀντιχρίστου, ὃν ἡ ὀπτασία ἐδείξεν ἐκ τῆς θαλάσσης ἀναβαίνειν, ὅμοιον ὅντα παραβάλλει· τοῦτου γὰρ ἡ πληγὴ ἰάθη κατὰ τὸ πρότερον εἰρημένον. Σημεῖα γὰρ καὶ τέρατα αὐτὸν ποιεῖν κατ' ἐνέργειαν τοῦ διαβόλου· τὰ δὲ σημεῖα, πυρὸς ἀπ' οὐρανοῦ καταφορά, καὶ ἑτέρα τινα μεγάλα, ὡς τῇ μεγαλειότητι ἐκστῆσονται καὶ τοὺς ἥδη πιστούς· τοῦτο γὰρ διὰ τοῦ εἰπεῖν, *Καὶ πλανᾷ τοὺς ἐμους*, σημαίνει. Ἰνα δὲ παραστῆσῃ, τίνας πλανήσῃ τῶν τοῦ Χριστοῦ πιστῶν, ἐπήγαγε γινώρισμα τούτων, τοὺς κατοικοῦντας, προσθεῖς, ἐπὶ τῆς γῆς, οὐ διαστελλῶν ἀγγέλους ἀνθρώπων· τίνα γὰρ ἔξουσιν ἀπατᾶν τῶν ἀγγέλων, οἷς ἡ φυσικὴ καθαριότης οὐδὲν εἰς ἐπίκρυψιν ἀληθείας ἐμποδῶν γίνεσθαι εἶα; ἐκείνους δὲ οὕτως ἐκστήσει, ὃν τὸ φρόνημα, οὐκ ἀνθρώπων, ἀλλὰ γῆινον. *Ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων.*] Κλέπτων τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ὁρώντων, ταῦτα πράξει, φησὶν, ὁ τοῦ Ἀντιχρίστου πρόδρομος διὰ γοητείας, πρὸς τὸ νομισθῆναι Χριστὸν τὸν Ἀντίχριστον, ὡς ὑπὸ τοιούτου τερατουργοῦ μαρτυρούμενον, καὶ ἀνυμφισβήτητον τὴν δόξαν λαμβάνοντα, κατὰ μίμῃσιν τοῦ βαπτιστοῦ Ἰωάννου, Χριστῷ μαρτυροῦντος τῷ σωτῆρι, καὶ τούτου προάγοντος.

14 Λέγων τοῖς κατοικοῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς, ποιῆσαι εἰκόνα τῷ θηρίῳ, ὃ ἔχει (1) τὴν πληγὴν τῆς

(1) Πρὸς ἄλλους, εἶχε

15 μαχαίρας, καὶ ἔζησε. Καὶ ἐδόθη αὐτῷ, πνεῦμα δοῦναι τῇ εἰκόνι τοῦ θηρίου, ἵνα καὶ λαλήσῃ ἡ εἰκὼν τοῦ θηρίου, καὶ ποιήσῃ, ὅσοι ἂν μὴ προσκυνήσωσι
16 τῇ εἰκόνι τοῦ θηρίου, ἵνα ἀποκτανθῶσι. Καὶ ποιεῖ πάντας, τοὺς μικροὺς καὶ τοὺς μεγάλους, καὶ τοὺς πλουσίους καὶ τοὺς πτωχοὺς, καὶ τοὺς ἐλευθέρους καὶ τοὺς δούλους, ἵνα δώσωσιν αὐτοῖς χαράγματα (1) ἐπὶ τῆς χειρὸς αὐτῶν τῆς δεξιᾶς, ἢ ἐπὶ τοῦ
17 μετώπου αὐτῶν (2)· καὶ ἵνα μή τις δύνηται ἀγοράσαι ἢ πωλῆσαι, εἰ μὴ ὁ ἔχων τὸ χάραγμα·

Ἐπειδὴ, φησιν, εἰκὼν ἀνεστηλώθη τῷ θηρίῳ, ἐδόθη αὐτῷ καὶ πνεῦμα δοῦναι τῇ εἰκόνι, ἵνα δῆθεν λαλήτῃ ἡ εἰκὼν. Τοῦτο δὲ πρὸς τὰ ἀγάλματα λογιστέον, ἃ πολλὰ καὶ ἰδρῶντα καὶ λαλῶντα ἱστώρηται ἐν τοῖς ἐλληνικοῖς χρόνοις ἐνεργείᾳ διαβολικῇ. Κατὰ κοινὸν δὲ τὸ, *ἵνα*, ληπτέον, ὡς ἂν ᾖ οὕτως· *Ἰνα καὶ λαλήσῃ*, ἵνα καὶ ποιήσῃ, ὅσοι ἂν μὴ προσκυνήσωσι τῇ εἰκόνι τοῦ θηρίου, ἵνα καὶ οὗτοι ἀποκτανθῶσιν. Ὅτι δὲ τὰ ἀγάλματα, ὡς εἴρηται, ἐλάλει, ἐξ ἱστορίας μαθεῖν ἔνεστιν, ὡς διὰ γοητείας καὶ δένδρα καὶ ὕδατα λαλῆσαι ἱστώρηται διὰ τὸ Ἀπολλωνίου καὶ ἑτέρων ποιητῶν. Καὶ ποιεῖ πάντας, τοὺς μικροὺς καὶ τοὺς μεγάλους, καὶ ἔζησεν. Ἰδιωτικωτέρα ἡ σύνταξις, διὸ καὶ ἀνόητος. Πότερον γὰρ λέγει, τοὺς μικροὺς καὶ τοὺς μεγάλους λαβεῖν, ἢ δοῦναι; Διὸ προσθήκη τῆς, *εἰς*, προθέσεως, τὸ ἀνόητον ἐπαγορευθεῖν ἂν πρὸς σύνεσιν οὕτω· *Καὶ ποιεῖ* εἰς πάντας, τοὺς μικροὺς καὶ τοὺς μεγάλους, καὶ τοὺς ἐφεξῆς, ἵνα δώσωσιν αὐτοῖς χαράγματα ἐπὶ τῆς δεξιᾶς, χειρὸς, ἢ ἐπὶ τοῦ μετώπου. Τοῦτο δὲ εἰς γινώρισμά, φησι, τοῦ ἐμπορευτέου καὶ μὴ. *Ἐπὶ τῆς χειρὸς αὐτῶν τῆς δεξιᾶς.* Ἐπὶ τῆς χειρὸς τῆς δεξιᾶς καὶ ἐπὶ τοῦ μετώπου τὸ γινώρισμα· ἀντίθετος

(1) Παρ' ἄλλοις, ἵνα δώσῃ αὐτοῖς χάραγμα.

(2) Παρ' ἄλλοις, ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν.

γὰρ τῶν ἀγαθῶν ἢ τοῦ ὀλεθρίου ὀνόματος ἐγγράχῃς· ἐν μέν-
ταις δεξιαῖς, ἵνα τῶν δεξιῶν καὶ ἀγαθῶν ἔργων ἐκδόψῃ τὴν
ἐνέργειαν· ἐν δὲ τοῖς μετώποις, ἵνα τὸ τοῖς ὀρθαλμοῖς ἐπι-
κείμενον μέρος προσληφθὲν, σκοτασμόν ἐμποιήσῃ τοῖς ἀπατω-
μένοις, τοῦ μὴ ὡς ἐν ἡμέρᾳ εὐσηκμόνως ἀντέχεσθαι τῆς εὐσε-
βείας. Ἀλλ' οὐ δέξονται τοῦτο οἱ τὰ πρόσωπα σημειωθέντες
τῷ φωτὶ τοῦ θεοῦ προσώπου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΗ'.

Περὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ θηρίου.

17 Τὸ ὄνομα (1) τοῦ θηρίου, ἢ τὸν ἀριθμὸν τοῦ ὀ-
18 ὀνόματος αὐτοῦ. Ὡς ἡ σοφία ἐστίν· ὁ ἔχων νοῦν,
ψηφισάτω τὸν ἀριθμὸν τοῦ θηρίου· ἀριθμὸς γὰρ ἀν-
θρώπου ἐστὶ, καὶ ὁ ἀριθμὸς αὐτοῦ χξς'.

Καὶ τί τὸ χάραγμα, ἐπιφέρει, Τὸ ὄνομα τοῦ θηρίου. Διττὴ
δὲ τούτου ἡ γινῶσις· ἢ διὰ παραφορᾶς αὐτοῦ τοῦ ὀνόματος, ἢ
διὰ ψήφου. Καὶ τὴν ψήφον δὲ τοῦ ὀνόματος τοῦ θηρίου, παντα-
χοῦ πλατύναι ἐπετηδεύθη, ἐν τε πράξεσι καὶ ὡναῖς, ἵν' ὁ μὴ τοῦ-
το ἐπιφερόμενος, ἐν ταῖς τῶν ἀναγκαίων ἐνδείαις τελευτήσῃ.
Ἀριθμὸν δὲ ἀνθρώπου τὸ ὄνομα εἶναι, ἀντὶ τοῦ, οὐ ξένον, οὐ-
δὲ ἄηθες καὶ ἐπικεκρυμμένον, καὶ διπλόης ἐχόμενον, ἀλλὰ
ψήφον ἐντρίβῃ καὶ ἐγνωσμένην ἀνθρώποις. Ἀριθμὸς δὲ τῆς τοῦ
ὀνόματος ψήφου, ἐξακόσια ἐξήχοντα ἐξ. Σαφῶς δὲ αὐτὸ τὸ
ὄνομα οὐ παρέθετο, διὰ τὸ μηδὲ ἄξιον εἶναι τῆς ἐν τῷ βιβλίῳ γρα-
φῆς. Διόπερ γυμνασίας χάριν ἐπανέλεσθαι οὐκ ἄκαιρον τὰ τὴν
ψήφον ἐπιφερόμενα ὀνόματα, κύρια τε καὶ προσηγορικά. Κύρια
μὲν, οἷον *Λαμπέτις*, *Τειτᾶρ*, ἀπὸ τοῦ, τείνω, *Λατεῖρος*, ὁμοί-

(1) Παρ' ἄλλοις, ἢ τὸ ὄνομα.

ως διὰ διφθόγγου (1), *Βερέδικτος*, ὅπερ ἐρμηνεύεται *εὐλογη-
μένος*, ἢ *εὐλογητός*, κατὰ μέλησιν τοχὸν τοῦ ἀληθῶς εὐλογη-
μένου Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν. Προσηγορικά δὲ, Ὁ *Νικητής*·
ἴσως γὰρ οὕτως ἑαυτὸν ὀνομάσει· καὶ, *Κακὸς ὁδηγός*, καὶ, Ἄ-
ληθής *βλαβερός*, καὶ, *Παλαιάσκανος*, καὶ, *Ἀμυδὸς ἄδικος*,
οἷς ἐκ τῶν ἐναντίων αὐτῷ ἐπικληθήσεται, τὴν οἰκίαν δόξαν ἐν
τῇ αἰσχύνῃ καρπούμενος. Ἀλλὰ τὴν μὲν ἀκρίθειαν τῆς ψήφου,
ὡς καὶ τὰ λοιπὰ περὶ αὐτοῦ γεγραμμένα, ὁ χρόνος ἀποκαλύψει
καὶ ἡ πείρα τοῖς νήφουσιν. Εἰ γὰρ ἔδει, καθὼς φασὶ τινες τῶν
διδασκάλων, σαφῶς γνωσθῆναι τὸ τοιοῦτον ὄνομα, ὁ τεθεα-
μένος αὐτὸ ἂν ἀπεκάλυψεν. Ἀλλ' οὐκ ὑπόκλεσεν ἡ θεία χάρις
ἐν θεῖᾳ βίβλῳ τὸ τοῦ λυμεῶνος ταγῆναι ὄνομα. Ὡς δὲ ἐν γυ-
μνασίας λόγῳ πολλά ἐστὶν εὐρεῖν κατὰ τὸν μακάριον Ἰππόλυ-
τον καὶ ἑτέρους πολλοὺς ὀνόματα, τὸν ἀριθμὸν τοῦτον περιέ-
χοντα, προσηγορικά τε καὶ κύρια, ὡς ἤδη εἴρηται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΘ'.

Περὶ τῶν ρμδ' χιλιάδων τῶν σὺν τῷ ἄρ-
νίῳ ἐστῶτων ἐν ὄρει Σιών.

ΚΕΦ. XIV, 1 Καὶ εἶδον, καὶ, ἰδοὺ, τὸ ἄρνιον (2) ἐστη-
κὸς ἐπὶ τὸ ὄρος Σιών, καὶ μετ' αὐτοῦ ἀριθμὸς (3)
ρμδ' χιλιάδες, ἔχουσαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὸ ὄνο-
μα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ γεγραμμένον ἐπὶ τῶν μετώ-

(1) Περὶ τοῦ ὀνόματος Λατεῖνος γράφει ὁ Ἰππόλυτος. «Φανερὸν ἐστὶ πᾶσιν,
ὅτι οἱ κρατοῦντες ἐπὶ νῦν εἰσι Λατίνοι. Εἰς ἑνὸς οὖν ἀνθρώπου ὄνομα μεταγόμε-
νον, γίνεταί Λατεῖνος. Ὡς οὐτε προκινῶσιν δεῖ, ὡς ὄντος τούτου ὀνόματος,
οὔτε πάλιν ἀγνοεῖν, ὅτι μὴ ἄλλως δύναται λέγεσθαι· ἔχοντες δὲ τὸ μυτήριον
τοῦ θεοῦ ἐν τῇ καρδίᾳ, μετὰ φόβου φυλάσσειν πιστῶς τὰ ὑπὸ τῶν μακαρίων
προφητῶν προειρημένα, ἵνα, γινομένων αὐτῶν, προῖδόντες μὴ σφαλλώμεθα. Τῶν
γὰρ καιρῶν ἐπιγινωμένων, καὶ αὐτὸς, περὶ οὗ ταῦτα εἴρηται, φανερωθήσεται.»

(2) Παρ' ἄλλοις χωρὶς τοῦ ἄρνιου, τὸ.

(3) Παρ' ἄλλοις λείπει τὸ, ἀριθμός.

- 2 πων αὐτῶν. Καὶ ἤκουσα φωνῇν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ὡς φωνῇν ὑδάτων πολλῶν, καὶ ὡς φωνῇν θροντῆς μεγάλης· καὶ ἡ φωνή, ἣν ἤκουσα, ὡς κιθαρωδῶν κιθαριζόντων ἐν ταῖς κιθάραις αὐτῶν. Καὶ ἄδουσιν ὠδὴν καινὴν ἐνώπιον τοῦ θρόνου, καὶ ἐνώπιον τῶν τεσσάρων ζώων, καὶ τῶν πρεσβυτέρων· καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο μαθεῖν τὴν ὠδὴν, εἰ μὴ αἱ ῥυθ' χιλιάδες, οἱ ἡγορασμένοι ἀπὸ τῆς γῆς.

[Ἐπὶ τὸ ὅρος Σιών.] Οὐ τῆς παλαιᾶς Σιών· ὅτι μηδὲ αὕτη ὑπῆλκος τῷ ἀρνίῳ, ὃ ἐστὶν ὁ Χριστός· ἀλλὰ τῆς νέας· ἥτις ἐστὶ πόλις θεοῦ ζώντος, ἥ· νῦν δείκνυται ἐπιτελεῖται· τὸ ἀρνίον, τὴν ἐπ' ἐσχάτων ἐπιστροφὴν τοῦ Ἰσραὴλ παρὰ δολοσύνης τῆς ὀπίστας· ἣν καὶ Παῦλος ὁ θεὸς ἠνέξατο, δι' ὧν φησιν· Ὅταν τὸ πλήρωμα τῶν ἐθνῶν εἰσέλθῃ, τότε πᾶς Ἰσραὴλ σωθήσεται (α); οἰκτιρωθεὶς δηλαδὴ τῷ Χριστῷ. Καὶ μετ' αὐτοῦ ἀριθμὸς ῥυθ' χιλιάδες.] Ὁ ἀριθμὸς τῶν χιλιάδων οὐχ ὁ αὐτὸς τῶν ἀρ' ἐκάστης φυλῆς προσημεμένων πεπιστευμένων τῷ Χριστῷ· ἡ γὰρ ἂν μετὰ τοῦ ἀρθρου προήνεγκεν, αἱ ῥυθ' χιλιάδες, εἰπὼν· ἀλλ' ἐπειδὴ ἀσυνάρθρος, λείπεται νοεῖν τοὺς ἀπὸ τῶν ἐθνῶν αὐτὸν εἰρηκεῖναι, τῆς ἐν ἐκάστῳ χάριτος τοῦ θεοῦ καὶ ἀποστολικοῦ σπόρου δωδεκάκις χιλιοστὸν, ἡγοῦν τέλειον, ἀπεργαζομένης τὸν καρπὸν τῆς τῶν σωζομένων πίστεως, οἷς καὶ παρθενίαν καταρθωκεῖναι προσμαρτυρεῖ, ὃ σπάνιον παρ' Ἑβραίοις. Τὸ δὲ ἔχειν τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ γεγραμμένον ἐπὶ τῶν μετώπων, δηλοῖ, ὡς τῷ θεῷ φωτὶ τοῦ προσώπου αὐτοῦ τοῦ θεοῦ σφραγίζονται, δι' οὗ τοῖς ἀντιτίμοις ἐπὶ τοῦτου καὶ ὀλεθροῖς δαίμοσι φοβεροὶ γίνονται. [Ὡς φωνῇν ὑδάτων πολλῶν, καὶ ὡς φωνῇν θροντῆς μεγάλης.] Ἡ τῶν ὑδάτων, καὶ τῶν θροντῶν, καὶ τῶν κιθαριζόντων φωνή, τὸ διαπύσιον δηλοῖ τῆς τῶν ἁγίων ὑμνωδίας, καὶ τῆς ἐμμελοῦς αὐτῶν καὶ εὐήχου καὶ

(α) Ῥωμ. ΙΑ', 25. 26.

συμφώνου ὠδῆς, τῆς πᾶσαν περιηχούσης τὴν τῶν ἐν οὐρανοῖς ἀπογεγραμμένων πρωτοτόκων ἐκκλησίαν καὶ πανήγυριν, οἷς ἡ πρωτότοκος ἐπισημίζεται κλησίς. Τὰ δὲ τῆς καινῆς ταύτης ὠδῆς μυστήρια, οὐδεὶς, φησὶν, ἀκοῦσαι δύναται, εἰ μὴ οἱ τοῦ ἄδεν αὐτὰ ἡξιωμένοι· ἐκάστῳ γὰρ ἡ γνώσις κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς καθαρότητος δίδοται.

- 4 Οὗτοί εἰσιν, οἱ μετὰ γυναικῶν οὐκ ἐμολύνθησαν· παρθένοι γὰρ εἰσιν· οὗτοί εἰσιν οἱ ἀκολουθοῦντες τῷ ἀρνίῳ, ὅπου ἂν ὑπάγῃ· οὗτοί εἰσιν ὑπὸ Ἰησοῦ (1) ἡγοράσθησαν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων, ἀπαρχὴ τῷ θεῷ καὶ
- 5 τῷ ἀρνίῳ· καὶ οὐχ εὐρέθη ἐν τῷ στόματι αὐτῶν ψεῦδος· ἄμωμοι γὰρ εἰσιν (2). Οὗτοί εἰσιν οἱ ἀκολουθοῦντες τῷ ἀρνίῳ (3).

Οὐκ ἀτιμωμένου τοῦ γάμου τὰ παρόντα λέγονται· τίμιος γὰρ ὁ γάμος (α)· καὶ οὐ τῷ ἀξιεπαίνῳ τῆς παρθενίας ὁ γάμος ὑποδύεται τὸ ἀνάξιον· ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ ἀστὴρ ἀστέρως διακρίβει ἐν δόξῃ (β), τοῦτοι· μετὰ τοῦς ὠνομασμένους· εἰκοσιτέσσαρας πρεσβυτέρους, τῶν λοιπῶν εἶναι ἡγορούμεθα προὔχοντας, διὰ τὴν παρθενίαν καὶ τὸ ἐν γλώσσῃ τε καὶ ἐν χερσὶν ἄμωμον, μετὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ παρουσίαν κτωμένους τὴν ἐν ἀρεταῖς λαμπρότητα· δι' ἧς καὶ τὴν καινὴν ὠδὴν διδάσκονται, τὴν τοῖς πολλοῖς οὐ μόνον κατὰ τὸν παρόντα βίον, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι ἄγνωστον. Εἰ γὰρ καὶ τὸ τέλειον τῆς γνώσεως ἐκεῖ, κατὰ τὸν Ἀπόστολον (γ), ἀλλ' ἀναλόγως τῇ ἐνταῦθα καθάρσει ἐκάστῳ ἐφαπλουμένης τῆς γνώσεως. Οὗτοί εἰσιν οἱ ἀκολουθοῦντες τῷ ἀρνίῳ.] Οὐ διαφορὰν παριστάντος τοῦ ἀρνίου, ἀλλὰ τὸ πρὸς ἀρετὴν διάφορον δηλοῦντος τῶν τῆς μαθήσεως τῆς ὠδῆς κατευ-

(1) Παρ' ἄλλοις χωρὶς τοῦ, ὑπὸ Ἰησοῦ.

(2) Παρ' ἄλλοις, οὐχ εὐρέθη δόλος· ἄμωμοι γὰρ εἰσιν ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ θεοῦ.

(3) Τοῦτο καινῶς λείπει.

(α) Ἑβρ. ΙΓ', 4.

(β) Α' Κορ. ΙΕ', 41.

(γ) Α' Κορ. ΙΓ', 10. 12.

τυχασάντων· οἱ μὲν γὰρ ἀπλότητι ψυχῆς καὶ ἀκακίᾳ περιχα-
τούμενοι, ἀκολουθεῖν τῷ ἀρνίῳ ἐπιτήδειοι γεγονάσιν· οἱ δὲ ἀν-
δρικώτερον διακείμενοι, καὶ λελογισμένη διαθέσει περιστοιχοῦ-
μενοι, τῷ ἀνδρωθέντι Χριστῷ προσηέχθησαν, πρὸς τε τὰ πά-
θη, πρὸς τε τοὺς τυράννους τὸ νικητήριον ἀνελόμενοι κράτος·
οἱ καὶ διὰ τὸ μιμήσασθαι, τοὺς μὲν, τὴν ἀκκαίαν Χριστοῦ τοῦ
διδασκάλου, τοὺς δὲ, τὸ ἀρνικὸν πρὸς τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ δι-
δασκάλου τοῦ ἰδίου αἵματος ἔκχυσιν, οὕτω τῆς ἀπ' αὐτοῦ κτή-
σεως ἔτυχον. Ὡς περ δὲ τῆς δόξης αἱ μοναὶ διάφοροι (α), οὕτω
καὶ τῆς κολάσεως· διὸ καὶ εἶρηται τὸ· *Ἐκαστος τὸν ἑαυτοῦ μι-
σθὸν λήψεται κατὰ τὸν ἴδιον κόπον* (β).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Μ'.

Περὶ ἀγγέλου, προαγορεύοντος τὴν ἐγγύ-
τητα τῆς κρίσεως τῆς μελλούσης.

6 Καὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον πετόμενον ἐν μεσουρα-
νήματι, ἔχοντα εὐαγγέλιον αἰώνιον, εὐαγγελίσαι
τοὺς καθημένους ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ πᾶν (1) ἔθνος καὶ
7 φυλὴν καὶ γλῶσσαν καὶ λαὸν, λέγων (2) ἐν φωνῇ
μεγάλῃ· Φοβήθητε τὸν Κύριον (3), καὶ δότε αὐτῷ
δόξαν· ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα τῆς κρίσεως αὐτοῦ· καὶ
προσκυνήσατε αὐτόν, τὸν ποιήσαντα (4) τὸν οὐρα-
νὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πηγάς
ὕδατων.

Τὸ μεσουράνημα, διττὴν νόησιν ἐμποιεῖ. Καὶ γὰρ τὸ ὑψηλὸν
καὶ μετώρον δηλοῖ, καὶ ὅτι ἀπ' οὐρανοῦ τό τε εὐαγγελιζό-

(α) Ἰωάν. 1Α', 2·

(β) Α' Κορ. Γ', 8.

(1) Παρ' ἄλλοις, καὶ ἐπὶ πᾶν ἔθνος.

(2) Κοινῶς, λέγοντα.

(3) Παρ' ἄλλοις, τὸν θεόν· (4) Παρ' ἄλλοις, τῷ ποιήσαντι, χωρὶς τοῦ
πρ. πηγμένων, αὐτόν.

μενον ὑπ' αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ὁ ὑπὸ θεοῦ ἀποσταλὴς· καὶ ὅτι
ἤγγικεν ἤδη τὸ ἀπ' αἰῶνος ἐλπιζόμερον κριτήριον. Καὶ, εἰ καὶ
σωτήριον τοῦτο τοῖς ἐκ παντὸς ἔθνους τὰ εὐάρεστα διαπραζα-
μένους θεῷ, ἀλλὰ καὶ ἐμφοβὸν δαίμοσι καὶ ἁμαρτωλοῖς. Ἀμ-
φότερα δὲ ὑπνίζατο, τοῖς μὲν ἀγαθοῖς, διὰ τοῦ μεγάλου, τὸ
καταθύμιον εἶναι τὴν τοῦ δικαίου κριτοῦ παρουσίαν, καὶ ὅτι ἀ-
ποκαταστήσει αὐτοὺς πρὸς τὸν δι' ὃν ἐναθλεῖν αὐτοῖς ὑπῆρξεν
ἐν τῷ μοχθηρῷ τούτῳ· τοῖς τῶν προσταγμάτων αὐτοῦ ἀντε-
χομένοις· τοῖς δαίμοσι δὲ καὶ τοῖς ὑπ' αὐτῶν ἐκβαλχευθεῖσιν
ἀνθρώποις, φόβον, οὐ πρὸς ἀσφάλειαν, ἀλλ' ἐκ προσδοκίας τῶν
ἔργων, ὧν ἔπραζεν. Διὸ καὶ ὁ προφήτης φησὶν· Ἰδοὺ, Κύριος
ἔρχεται, καὶ τίς ὑπομενεῖ ἡμέραν· εἰσόδου αὐτοῦ (α)·
Καὶ προσκυνήσατε αὐτόν.] Ἐνδίκως τὸ προσκυνεῖν αὐτόν
προστήσσει, ὡς ποιητὴν οὐρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων.
Διὰ μὲν γὰρ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης, ἡ ὁ-
ρωμένη δηλοῦται κτίσις· διὰ δὲ τῶν πηγῶν, ἡ ὑποχθόνιος· ἁ-
δηλον γὰρ ὅποθεν ταῖς πηγαῖς ἡ ἀνάδοσις, ὥς περ καὶ τὰ ὑπὸ
γῆν. Εἰ δὲ τούτῳ ἐπαξίως, ὡς παραιτίῳ τούτων, ἡ δουλικὴ
ὑπόπτωσις, ἐνδίκως ἂν καὶ τῷ ἀλιτρίῳ διαβόλῳ ἡ ἀτιμία καὶ
ἐξουδένωσις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΑ'.

Περὶ δευτέρου ἀγγέλου, τὴν πτώσιν Βα-
βυλῶνος κηρύσσοντος.

8 Καὶ ἄλλος δεύτερος ἄγγελος ἠκολούθησε, λέγων·
Ἔπεσεν, ἔπεσε Βαβυλὼν ἡ μεγάλη (1)· ὅτι ἐκ τοῦ
οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς πορνείας αὐτῆς πεπότικε
πάντα τὰ ἔθνη.

(α) Ματθ. Γ', 2.

(1) Παρ' ἄλλοις, ἡ πόλις ἡ μεγάλη.

Τὸ, δεύτερος, οὐχ ἀπλῶς εἴρηται· ἀλλ' εἰς δῆλωσιν τοῦ ἐν-
ἐνρῆξιμένου τοῦ πρώτου τῶν τιμωρητικῶν ἀπειλῶν, ἄλλος ἄγγε-
λος· τὰς αὐτὰς ἐπιρρῶωνύων συμφορὰς περὶ γὰρ παρ-
εμφαίνει τὸ, ἡκολούθησεν. Ἐπὶ γὰρ τῇ ἐκδόσει τῶν ἀπηγγελημέ-
νων οὐδὲν πρὸς ὑστέρησιν τοῦ μὴ πᾶσαν τὴν τοῦ παρόντος βίου σύγ-
χυσιν πτώσει ὑποβληθῆναι· τί γὰρ ἂν ἄλλο ἢ πτώσις παραστήσῃ;
ὥσπερ οὐδὲ ἡ Βαβυλῶν, οὐδὲν ἕτερον, εἰ μὴ τὴν σύγχυσιν. Καὶ
τίς ἡ Βαβυλῶν; Οὐκ ἄλλη, ἢ οὗτος ὁ φθαρτὸς κόσμος· ταύτης
δηλαδὴ τῆς Βαβυλῶνος οὐκ ἄλλοθεν ποθεν καταστεισθείσης, ἢ ἐκ
τοῦ ἐξιστῆν ἄλλους. Πορείαν δὲ οὐ μόνον οἶδεν ἡ Γραφή τὴν πρὸς
τὸ θῆλυ τοῦ ἄρρενος ἀσελγῆ συνδρομὴν καλεῖν, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν
τὴν ἀπὸ τοῦ ἀγαθοῦ ἐκκλινῶν, εἴγε πιστὸν τό· Ἐξολόθρευσαι
πάντα τὸν πορεύοντα ἀπὸ σοῦ (α). Καὶ ὅτι μὲν εἰς Βαβυλῶνα
ὁ κόσμος μετείληπται, δηλοῖ τὸ, μεγάλη, προστιθέμενον, οὐ
πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῆς μικρᾶς, ἀλλ' αὐτὸ τὸ ὄν ἐισηγούμενον.
Κί δὲ καὶ πρὸς τὴν Χαλδαίαν Βαβυλῶνα τις κατευθύνει θέλει
τὸν λόγον, οὐδὲν διοίσει τῷ κατὰ ζῆλον ἐκείνης ματαιωθέντι
κόσμῳ τοσαῦτα συννητηκότα αὐτὴν ἐκείνην τὴν ἀρχέτυπον ὑπο-
στῆναι, εἴπερ πρὸς τὸ αἴτιον πᾶν τὸ ἐπ' ἐκείνου συμβαῖνον
ἀναγύρεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΒ΄.

Περὶ τρίτου ἀγγέλου, ἀσφαλιζομένου τὸν
τοῦ Κυρίου λαόν, μὴ δέξασθαι τὸν Ἀν-
τίχριστον.

9 Καὶ ἄλλος ἄγγελος τρίτος ἡκολούθησεν αὐτοῖς,
λέγων ἐν φωνῇ μεγάλῃ· Εἴ τις προσκυνεῖ τὸ θη-
ρίον καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ λαμβάνει χάραγμα

(2) Ψαλμ. 98, 27.

ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτοῦ, ἢ ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ,
10 καὶ αὐτὸς πίεται ἐκ τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τοῦ θεοῦ,
τοῦ κεκρασμένου ἀκράτου ἐν τῷ ποτηρίῳ τῆς
ὀργῆς αὐτοῦ· καὶ βασανισθήσεται ἐν πυρὶ καὶ
θεῖῳ ἐνώπιον τῶν ἁγίων ἀγγέλων, καὶ ἐνώπιον
11 τοῦ ἁρνίου. Καὶ ὁ καπνὸς τοῦ βασανισμοῦ αὐτῶν
εἰς αἰῶνα αἰώνων ἀναβαίνει· καὶ οὐκ ἔχουσιν ἀνά-
παυσιν ἡμέρας καὶ νυκτὸς οἱ προσκυνούντες τὸ
θηρίον καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ εἴ τις λαμβάνει
τὸ χάραγμα τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ.

Τὸ ἀκολουθεῖν εἴρηκεν, ὡς τὸ συνεχὲς καὶ ἀδιάσπαστον καὶ
ἀνένδοτον βουλόμενος παριστᾶν. Ἡ δὲ μεγάλη φωνή, τὸ ἐκ-
πληκτικὸν καὶ τὸ διὰ πάσης χωρεῖν ἀκοῆς τὰ δηλούμενα ση-
μαίνει· ἢ δὲ τοῦ θηρίου προσκύνησις καὶ τὸ λαβεῖν αὐτοῦ
τὴν σφραγίδα, τὸ τὸν Ἀντίχριστον ἡγήσασθαι θεόν, καὶ ἢ
λόγῳ ἢ ἔργῳ τὰ καταθύμια τούτῳ διεξιέναι καὶ κηρύσσειν·
τοῦτο γὰρ τὸ ἐπὶ τοῦ μετώπου καὶ τῆς χειρὸς χάραγμα ση-
μαίνει, ἀντὶ τοῦ λόγου, τοῦ μετώπου, καὶ ἀντὶ ἔργου, τῆς
χειρὸς, παραληφθέντων. Εἰκόνα δὲ, τὴν δυσσεβῆ πολιτεῖαν
καλεῖ· οἶνον δὲ, τὴν ὀργὴν φάσκει, οὐκ ἀπὸ τῆς εὐφροσύνης,
ἀλλ' ἐκ τῆς σκοτώσεως καὶ τῆς παραφορᾶς· τοιοῦτο γὰρ καὶ ὁ
θυμὸς. Κεκρασθαι δὲ, ἀντὶ τοῦ ἐκχεῖσθαι, ἢ ἐπιδίδωσθαι.
Εἴρηται δὲ οὕτω, καθότι ἐλάττω παρὰ τοῖς παλαιοῖς τὰ πο-
τήρια. Οἶνος δὲ θυμοῦ εἴρηται, ὡς καὶ εὐφραίνων οἶνος (α).
εἰς γὰρ ὁ εὐφραίνων οἶνος λήθην ἐμποιεῖ τῶν δυσχερῶν· οὕτω καὶ
νῦν οἶνος θυμοῦ εἴρηται ἡ κόλασις, ἐπακολούθημα οὕτω τοῦ τῆς
ἀσεβείας οἴνου, τοῦ τοῦς πίνοντας μεθύσκοντος· ὅτι, δι' ὧν τις
ἀμαρτάνει, δι' αὐτῶν καὶ κολάζεται. Τοῦ κεκρασμένου ἀκρά-
του ἐν τῷ ποτηρίῳ τῆς ὀργῆς.] Ἐπιτεκτικῶς τὸ ἄκρατον τοῦ
θυμοῦ οἶνον ἀπέκασεν ἄκράτῳ, κεκρασμένῳ ἐν τῷ ποτηρίῳ.

(α) Ψαλμ. 91, 15.

Ἄκρατος γὰρ οἶνος, μεθύσκειν δύναται πλεον τοῦ κεκραμένου· ἐπεὶ καὶ κατὰ τὸν μέλλοντα αἰῶνα οἱ ἀνταποδιδόμενοι τῶν βεβιωμένων μισθοί, ἄκρατοι καὶ ἀμιγεῖς τοῦ ἐναντίου ἐλείου καὶ ἀγαθῶν ἔργων ἀειμνηστίας· ὅτι καὶ ὁ ἐκεῖ βίος ἀληθὴς καὶ παντὸς ἀγνεύων τοῦ προσποιητοῦ καὶ ἐπιπλάστου. Ἀλλ' εἰ τοιοῦτος, πῶς κεκέρασται ἐν τῷ ποτηρίῳ; Ἡ δὲ ἄλυσον, ὡς τὸ κεκερῆσθαι οὐκ ἐπιμιξίαν τινὰ σημαίνει, ἀλλ' ἐπίδοσιν· ὡς ἂν οὕτω νοοῖτο· Τοῦ κεκερασμένου, τουτέστι, τοῦ ἐπιδόθεντος ἐν τῷ ποτηρίῳ τῆς ὀργῆς· δι' ὅπερ ἀκολούθως τῇ ὀργῇ, καὶ ἡ θάσσανος ἐκ πυρὸς καὶ θείου, ἀμφοῖν καυστικωτάτοι, πυρὸς μὲν, φλέγειν πεφυκότος, τοῦ θείου δὲ, ἀνερειθίζειν διαρκῶς εἰωθότος. Τὸ δὲ, *Ἐνώπιον τῶν ἁγίων ἀγγέλων, καὶ ἐνώπιον τοῦ ἀρχίου*, τοῦτο βούλεται παριστᾶν· διὰ μὲν τῶν ἀγγέλων, τὸ ἀδυσώπητον τὸ πρὸς τὴν θάσσανον· διὰ δὲ τοῦ ἀρχίου, ἀνάμνησιν φέροντος τῆς ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων αὐτοῦ σφαγῆς, ὅπως αὐτὸς μὲν ἀγαπήσας αὐτοὺς ἐκδέδωκεν ἑαυτὸν· αὐτοὶ δὲ τῆς ἑαυτῶν ἀπαλλαγῆναι ἀπωλείας οὐκ ἐβουλήθησαν. *Καπνὸν δὲ τοῦ βασανισμοῦ*, ἡ τὴν πρὸς πάντας δῆλωσιν τοῦ διὰ πυρὸς ἐκτελεῖσθαι τὴν τιμωρίαν, ἡ τὸ ἄσθμα τὸ ἐκ τῆς τῶν κολαζομένων οἰμωγῆς, οἰοῦναι νέφος, οὐ πρὸς ὀλίγον, ἀλλ' αἰωνίως ἀναβαίνειν, εἴρηκεν. *Καὶ οὐκ ἔχουσιν ἀνάπαυσιν ἡμέρας καὶ νυκτός.*] *Ἡμέρας* καὶ *νύκτα* λέγει, οὐχ ὡς ἡλίῳ μετρουμένην τὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος κατὰστασιν, ἐν ᾗ μὴ ἔχειν ἀνάπαυσιν τοὺς ἀσεβεῖς προαγορεύει· ἀλλ' ἡ πρὸς τὴν ἐν τῷ παρόντι χρόνῳ συνήθειαν, τῷ νυξί καὶ ἡμέραις ἀριθμουμένῳ· ἡ *ἡμέρας* μὲν, τῆς τῶν ἁγίων ζωῆς νοουμένης· *νυκτός* δὲ, τῆς τῶν βεβήλων κολάσεως· ἧς τεύζονται οἱ τὰς διαβολικὰς πράξεις καὶ τὰς [κατὰ Χριστοῦ] εὐλασφημίας, δι' ὧν πράττουσιν, εἰκονίζοντες, τὴν εἰκόνα τοῦ ἀποστάτου θηρὸς καὶ τὸ τούτου ἄτιμον ὄνομα ταῖς ἑαυτῶν καρδίαις ὡς τίμιον ἐγχαράττοντες.

12 Ὡς δὲ ἡ ὑπομονὴ τῶν ἁγίων ἐστίν· οἱ τηροῦντες (1)
13 τὰς ἐντολὰς τοῦ θεοῦ, καὶ τὴν πίστιν Ἰησοῦ. Καὶ ἤκουσα φωνῆς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, λεγούσης· Γράψον· Μακάριοι οἱ νεκροί, οἱ ἐν Κυρίῳ ἀποθνήσκοντες ἀπάρτι. Naί, λέγει τὸ πνεῦμα, ἵνα ἀναπαύσωνται ἐκ τῶν κόπων αὐτῶν· τὰ δὲ ἔργα αὐτῶν ἀκολουθεῖ μετ' αὐτῶν.

Ἐν τούτῳ, φησί, τῷ χαίρῳ, τῷ τοῦ Ἀντιχρίστου, ἡ ὑπομονὴ τῶν ἁγίων δεικνύται. Εἴτα ὡς ἐξ ἐρωτήσεως ὁ λόγος· ἐσχημάτισται. Καὶ τίνες, φησὶν, οὗς λέγεις ἁγίους ὑπομονητικούς; Εἴτα, ὡς ἀποκρινόμενος· *Οἱ τηροῦντες*, φησί, τὰς ἐντολὰς τοῦ θεοῦ, καὶ τὴν πίστιν Ἰησοῦ. Οὗτοι γάρ, καὶ πειρασμῶν παρόντων καὶ θανάτου, πάντα δεύτερα θήσονται τῆς τοῦ θεοῦ ἀγάπης καὶ πίστεως Ἰησοῦ. Οὐ διαίρων δὲ καὶ ἀποδιῶστων τὴν εἰς θεὸν πίστιν τῆς τοῦ Κυρίου πίστεως, τοῦτο φησὶν· ἀλλ' εἰσαγωγικώτερον τῷ λόγῳ χωρῶν, οὕτω πρὸς αὐτοὺς. Ἐπὶ γὰρ μόνοις Ἰουδαίοις ἡ τοῦ θεοῦ εὐσεβὴς ὑπόληψις ἐνορατο, ἀπὸ τῶν πολλῶν καὶ ματαίων θεῶν εἰς ἓνα θεὸν περιῶσθαι τὸ σέβασμα· ὁ δὲ Χριστὸς, διὰ τὸ ἀνθρώπος ὁρᾶσθαι καὶ χρηματίζειν, οὕτω τοῖς πολλοῖς ἐδόκει θείας φύσεως εἶναι θησαυρὸς ὑπερούσιος· διὰ τοῦτο διακριτικώτερον ταῖς ἐντολαῖς τοῦ θεοῦ, τοῦ Ἰησοῦ πίστιν ὑπέστησε. Πλήν ἐστὶν εἰπεῖν, ὡς μᾶλλον ἐντεῦθεν ἢ κατὰ Χριστὸν θεολογία κρατύνεται. Εἰ γὰρ ταῖς ἐντολαῖς τοῦ θεοῦ καὶ ἡ κατὰ Ἰησοῦν πίστις παρομαρτεῖ, τίς ἡ ἀνάγκη ἀνταναιρεῖν τῶν θείων ἐντολῶν τῶν τοῦ Ἰησοῦ· μᾶλλον ἐκ τούτου τῶν ἐντολῶν τὸ κράτος οἰκειουμένων; δι' ἧς κατολιγωρουμένας, καὶ τὴν ἀνθρώπου εὐτελῆ φύσιν οὐκ ἀπνέξιωσεν ὑποδύναται, ὡς ἂν δι' ἑαυτοῦ ὑποδείξῃ, ὡς τῆς ἀνθρωπίνης οὐσίας ἀδυνατούσης πρὸς ἔργον ἀγαγεῖν τὰς ἐντολὰς, ταύτη ἑαυτὸν ἤνωσεν ἐνανθρωπήσας. *Μακάριοι οἱ νεκροί*, ο

(1) Παρ' ἄλλοις, ὡς οἱ τηροῦντες.

ἐν Κυρίῳ ἀποθνήσκοντες.] Ἡ ἐξ οὐρανοῦ φωνή, οὐ πάντα μακαρίζει τοὺς νεκροὺς, ἀλλὰ τοὺς ἐν Κυρίῳ ἀποθνήσκοντας, τοὺς νεκρωθέντας τῷ κόσμῳ, καὶ τὴν νέκρωσιν τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι περιφέροντας (α). ἐκείνοις γὰρ τῷ ὄντι ἢ ἐκ τοῦ σώματος ἔξοδος, ἀνάπαυσις ἐκ κόπων. Ναὶ, λέγει τὸ πνεῦμα.] Ἡ σύνταξις οὕτω· Τὸ πνεῦμα λέγει· Γράψον ἀπάρτι· οἶονε ὑπολιχνεύων τοὺς ἀθλούντας, τῇ ἐπαγγελίᾳ τῆς ἐκλείψεως μὲν τῶν ἐπιμόχθων αὐτοῖς, ἐντυχίας δὲ τῶν ἀναπαυστικῶν ἀγαθῶν· ἅμα γὰρ τῷ ἀφανισμῷ τῶν κόπων, ἐπεισ-αχθῆται ἢ διὰ τῶν ἔργων ἀντίδοσις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΓ'.

Ὅτι ὁ ἐν τῇ νεφέλῃ καθήμενος, τῷ ὀρεπᾶ-
νω συντελεῖ τὰ ἐκ τῆς γῆς βλασάνοντα.

- 14 Καὶ εἶδον, καὶ, ἰδοὺ, νεφέλη λευκή, καὶ ἐπὶ τὴν νεφέ-
λην καθήμενον ὅμοιον (1) υἱῷ ἀνθρώπου, ἔχων ἐπὶ τῆς
κεφαλῆς αὐτοῦ στέφανον χρυσοῦν, καὶ ἐν τῇ χειρὶ
15 αὐτοῦ ὀρέπανον ὀξύ. Καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν
ἐκ τοῦ ναοῦ, κράζων ἐν φωνῇ μεγάλῃ τῷ καθη-
μένῳ ἐπὶ τῆς νεφέλης· Πέμψον τὸ ὀρέπανόν σου,
καὶ θέρισον· ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα τοῦ θερίσαι· ὅτι ἐξη-
16 ράνθη ὁ θερισμὸς τῆς γῆς. Καὶ ἔβαλεν ὁ καθή-
μενος ἐπὶ τὴν νεφέλην τὸ ὀρέπανον αὐτοῦ ἐπὶ
τὴν γῆν, καὶ ἐθερίσθη ἡ γῆ.

Τὴν νεφέλην, εἰς Μάριν τὴν ἀειπάρθενον ἐξεληράσιν οἱ θεοὶ
Πατέρες, κατὰ τὸ ὑπὸ Ἠσαίου εἰρημένον· Ἰδοὺ, Κύριος
κάθεται ἐπὶ νεφέλης κούφης, καὶ ἤξει εἰς Αἴγυπτον (6).
ἐκ γῆς μὲν οἶον ἐξατμισθεῖσαν, τουτέστιν, ἐκ τῆς περιγείου παχύ-

(α) Β' Κορ Δ', 10.

(1) Πρὸ ἄλλων, καθήμενος ὅμοιος.

(6) Ἠσ. ΙΘ, 1.

τητος ἀποδράσασαν· κούφότης δὲ, ταῖς οὐρανοδρόμοις ἀρεταῖς
κατηρτισμένη, ἀποδίδοται, τῷ δι' αὐτῆς ἐνδημῆσαι τὸν τοῦ
θεοῦ υἱὸν εὐμοιρήσαντα. Ἡ νεφέλη νοοῦμεν ἀγγελικὴν τινα
δύναμιν, διὰ τὸ καθαρὸν καὶ μετεωρότερον τῆς ἀγγελικῆς
φύσεως, παρ' ὃ καὶ λευκή εἶναι λέγεται. Ἐχων ἐπὶ τῆς κεφα-
λῆς αὐτοῦ στέφανον χρυσοῦν.] Ὁ στέφανος, τὸν Κύριον Ἰη-
σοῦν βασιλεία αἰνίττεται· βασιλεὺς γὰρ τῶν τε νοητῶν καὶ
τῶν αἰσθητῶν ὁ Χριστός. Χρυσοῦν δὲ τὸν στέφανον λέγει, ἐκ
τῶν παρ' ἡμῖν τιμίων τὸ ἐνδοξον ὑπογράφων. Τὸ δὲ ἐν τῇ
χειρὶ αὐτοῦ ὀρέπανον ἔχειν, τὸ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ αὐτοῦ καθεσθαι
τὴν τοῦ αἰῶνος τούτου συντέλειαν παραδηλοῖ· ὃξὺ δὲ, διὰ τὴν
ταχυτῆτα τῆς ἐφόδου. Καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ
ναοῦ, κράζων.] Διὰ τί δὲ ἐξῆλθεν οὗτος ὁ ἄγγελος, κράζων;
Περιφραστικῶς διὰ τούτων δηλοῦται ἡ ἰκεσία τῶν ἐπουρανίων
δυνάμεων, ἐφιμένων μὲν τῆς τῶν δικαίων τιμῆς, ὡς μιμη-
σαμένων αὐτὰς ἐν τῇ ἐαυτῶν προσκαίρῳ ζωῇ, οὐκ ἀπαναινο-
μένων δὲ τὴν τῶν ἀπεναντίον αὐτοῖς βεβιωκότων ἐκδικίαν
θεάσασθαι· διὸ ἐπισπεύδουσιν, ἐφ' ᾧ πεύσασθαι μὲν τὰ κινού-
μενά τε καὶ ἀλλοιούμενα, φανερωθῆναι δὲ τὰ ἀναλλοίωτα καὶ
ἀνακίνητα. Ὅτι ἐξηράνθη ὁ θερισμὸς τῆς γῆς.] Τὸ ξηρα-
θῆναι τὸν θερισμὸν οὐκ ἄλλο δηλοῖ, ἢ τὸ ἐπιστῆναι τὸν τῆς
συντελείας καιρὸν, ὅτε πεπρωθεὶς ὡς σῖτος ὥριμος ὁ τῶν
ἀνθρώπων σπόρος, ὁ μέντοι εὐσεβεῖα φυτοκομηθεὶς, τῶν θείων
ταμιείων τῆς ἀποθέσεως ἀξιωθήσεται· ὁ δὲ ὑλομανήσας, καὶ
οὐδὲν σιτώδης καὶ τρόφιμον καὶ τοῦ θείου ἐπάξιον σπόρου
ἀπενεγκάμενος, τῷ αἰωνίῳ πυρὶ ὑποβληθήσεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΔ'

Περὶ ἐτέρου ἀγγέλου τρυγῶντος τὴν τῆς
πικρίας ἀμπελον.

- 17 Καὶ ἄλλος ἀγγελος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ ἐν
18 τῷ οὐρανῷ, ἔχων καὶ αὐτὸς δρέπανον ὀξύ. Καὶ
ἄλλος ἀγγελος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου, ἔχων
ἐξουσίαν ἐπὶ τοῦ πυρός· καὶ ἐφώνησεν ἐν κραυγῇ
μεγάλῃ τῷ ἔχοντι τὸ δρέπανον τὸ ὀξύ, λέγων·
Πέμψόν σου τὸ δρέπανον τὸ ὀξύ, καὶ τρύγησον
τοὺς βότρυας τῆς ἀμπέλου τῆς γῆς· ὅτι ἤκμασεν
19 ἡ σταφυλὴ τῆς γῆς (1). Καὶ ἐξέβαλεν ὁ ἀγγελος
τὸ δρέπανον αὐτοῦ εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐτρύγησε τὴν
ἀμπελον τῆς γῆς, καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν ληνὸν τοῦ θυμοῦ
20 τοῦ θεοῦ τὴν μεγάλην (2). Καὶ ἐπατήθη ἡ ληνὸς ἐξω-
θεν τῆς πόλεως, καὶ ἐξῆλθεν αἷμα ἐκ τῆς ληνοῦ
ἕως τῶν χαλινῶν τῶν ἵππων, ἀπὸ σταδίων χιλίων
ἐξακοσίων.

Οὐ μόνον τίθεται τὸ γινώσκειν τοῦ ἀποσταλέντος ἀγγέλου,
ὡς ἀπὸ τοῦ οὐρανόθεν δηλαδὴ ναοῦ ἀπέσταλται, περὶ τοῦ πρὸ
αὐτοῦ οὐδενὸς τοιοῦτου ἐπισημανθέντος, εἰ μὴ ὅτι μόνον ἀπὸ
τοῦ ναοῦ ἀπεστάλη· ἐνταῦθα δὲ καὶ τοῦ τόπου παραληφθέντος,
ἐν ᾧ ὁ ναός. Φαμέν οὖν, ὡς, ἐπειδὴ διάφοροι λατρεῖται τῷ παν-
τοκράτῳ θεῷ ὑπὸ τῶν ἀσωμάτων αὐτοῦ λειτουργῶν ἐκτελοῦν-
ται· ὃν οἱ μὲν, τῶν κατὰ γῆν θυσιαστηρίων ἔφοροι ἐκκληρώθη-
σαν, ἀπ' οὗ θεοσέβεια τοῖς ἐπὶ γῆς κατηγγέλθη· ὃ δὲ ἀπὸ Ἀ-
βραάμ καὶ Μωϋσέως μέχρι τῆς Χριστοῦ παρουσίας, καὶ ἐπ' αὐτῆς
παρατείνεται τῆς τοῦ παρόντος αἰῶνος συντελείας· εἰκότως ἐπ' ἐκεί-
νου μὲν, οὐδενὸς τοιοῦτου γέγονε μνεία, εἰ μή τις καὶ ἐπ' ἐκείνου

(1) Παρ' ἄλλοις, ὅτι ἤκμασεν αἱ σταφυλαὶ αὐτῆς.
(2) Παρ' ἄλλοις, τὸν μέγαν, εἰς τὸν θυμὸν ἀναφερόμενον.

γινώσκειν λογίζοιτο τὴν τοῦ ἀρνίου μνείαν, οὐ χάριν τῆς ἐπὶ γῆς
παρουσίας καὶ χρηματισμὸς ἀγγέλων πρὸς ἀνθρώπους· ὑπερῆξε,
καὶ προκαταγγέλια θεοφόρων ἀνδρῶν περὶ τῆς ἐπὶ γῆς ἐλευσέως
αὐτοῦ. 'Ως· ἀν' οὖν ἐκδηλότερον γένηται, ὡς οὐ μόνον ἐπὶ γῆς
λατρεῖται, ἀλλὰ καὶ ἐν οὐρανῷ τῷ παντοκράτῳ προσάγονται
θεῷ, ἀναγκαίως ἐπὶ τούτου τοῦ ἀγγέλου καὶ τοῦ τόπου τῆς
προεδρίας αὐτοῦ μνεία γέγονεν. 'Οξεὶ δὲ δρεπάνῳ καὶ τούτον
καθοπλισθαι λέγει, τὸ σύντομον τῆς ἐκβάσεως ἐπισημαίνων.
Ἐχων ἐξουσίαν ἐπὶ τοῦ πυρός.] Τούτον ἐπὶ τῆς κολάσεως
ἰοεὶ τῶν ἀσεβῶν τετάχθαι. Ἐξ οὗ μαθησόμεθα, ὅτι πᾶσι τοῖς κτί-
σμασιν ἀγγελικαὶ δυνάμεις ἐπιστατοῦσιν, ὕδατι δηλαδὴ καὶ
ἀέρι, καὶ ἄλλοις τῆς κτίσεως μέρεσι· τούτων δὲ τοῦ τιμωρη-
τικοῦ πυρός ἐπιστατοῦντα, καὶ τῶν ὑπερτέρων ἀγγέλων
ὄντα· διὸ καὶ ἐγκεινέσθαι φησι μετὰ κραυγῆς τῷ τῷ
δρέπανον ἔχοντι. Καὶ τρύγησον τοὺς βότρυας τῆς ἀμπέ-
λου τῆς γῆς.] Ἡ τρύγησις τῶν σταφυλῶν, τοὺς λίαν ἀνό-
μους αἰνίττεται, ἀπ' ὧν τὸ ἐν τῇ χειρὶ Κυρίου ποτήριον μεθύ-
σκειται, τουτέστι, πληροῦται, οὐ πρὸς εὐφρόσυνον μέθην, ἀλλὰ
πρὸς τιμωρίαν. Διὸ καὶ πείσθαι φησι πάντας τοὺς ἀμαρτωλοὺς
τῆς γῆς (α). Καὶ ὅτι τοῦτο ἡ ὁπτασία διαζωγραφεῖν θούλε-
ται, δῆλον ἐξ οὗ οὕτε ὁ κύριος αὐτὸς ἀξιοῖ τὴν συλλογὴν ποιή-
σασθαι, ὡς περὶ τῶν πρώτων· οὕτε τὸ μὲν, εἰς τὰς ἀποθήκας,
τὸ δὲ, εἰς τὴν ἀτελεύτητον παραπέμπει πῦρ· ἀλλὰ τις τῶν ἀγ-
γέλων, ὃς καὶ διὰ τὸ ὑπερβῆλλον τῆς ἀσελγείας αὐτῶν εἰς τὴν
ληνὸν τοῦ θυμοῦ τοῦ θεοῦ εὐθέως ἐμβάλλει, μηδὲ ἀπαλογίαις
ἀξιῶν, μηδὲ ἐρωτήσεως. Καὶ ἐξέβαλεν ὁ ἀγγελος τὸ δρέπα-
νον αὐτοῦ εἰς τὴν γῆν.] Εἰς τὴν γῆν τὸ δρέπανον ἐβάλλε-
ται, τὸ ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου φερόμενον, τοῦτ' ἐστὶ τὸ τιμωρητι-
κὸν θέρος ἐκείνων ποιῆσαι, τῶν περὶ γῆν εἰλυσσωμένων, ὅσα

(α) Ψαλμ. ΟΔ', 9. 'Ιερ. ΚΗ', 7.

καὶ χοῖροι τὰ βορβορώδη ῥορῶντες ἔργα. Καὶ ἐτῆρυσεν τὴν ἀμπελον τῆς γῆς.] Ἀπεναντίας αὐτῇ ἡ ἀμπελος, τῆς ἀπ' Αἰγύπτου παρὰ τῷ θεοπάτορι μετεωρουμένης (α). Ἐνταῦθα γὰρ ἀμπελον, τὴν κεχαρηκυῖαν τῇ δυσσεθείᾳ, καὶ τοὺς πρὸ αὐτῆς ἅπαντας καλύψαν ἀσελγεῖς, ἅτε καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῦ τοῦ υἱοῦ τῆς ἀπωλείας, τοῦ Ἀντιχρίστου, ἐκβαλχθέντας, ἀφειδῶς τρυγῆσαι κελεύεται ὁ ἄγγελος, καὶ ἀπότομος ἡ ἐπιχείρησις ὑπῆρξε. Καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν λίην τοῦ θυμοῦ τοῦ θεοῦ.] Ἀνθρωπινώτερην προβαίνει τῷ λόγῳ, τὸ ὑπερβάλλον πρὸς ἀσελγειαν τοῦ κατ' ἐκείνο καιροῦ παραστῆσαι βουλόμενος· ἐπεὶ, τίς ἡ πίστις ἡ τὴν μακαρίαν καὶ ἀναλλοίωτον φύσιν πάθειν ἀλίσκεσθαι παραχωροῦσα; Τῷ δὲ ἔξω τῆς πόλεως πατηθῆναι τοὺς βότρυας, πόλιν, τὸ κατὰ τὸν ἐνεστώτα βίον ἐμπορικὸν πολιτεύμα καλεῖ· καὶ ἐπειδὴ μετὰ τὴν συντέλειαν τούτου, ἡ τῷ ὄντι ἀμοιβὴ τῶν πεπραγματουμένων ἀνθρώποις, εἰκότι λόγῳ ἔξω τῆς πόλεως εἶρηκε. Ἐκ δὲ τοῦ λέγειν, ὅτι ἐκ τῆς λίην αἵμα, τῇ συμπάτησει τῶν βοτρυῶν ἀπορρεῖ, βότρυας, τοὺς ἁμαρτωλοὺς παραλείπεται νοεῖν. Διὸ καὶ τὸ αἷμα, εἰς τὰς πονηρὰς αὐτῶν πράξεις τροπολογεῖ, τῆς δικαίας ἐπ' αὐταῖς ἐκδικίας σαφοῦς ἄπασιν γινόμενης· καὶ οὕτω δικαίας, ὡς μηδὲ τοῖς ἀνωθεν εἰς ἐποψίαν ταχθεῖσιν ἄγγέλοις ὑπακούσαι, κωλύουσιν ὥς τιτι χαλινούς, ταῖς ἑαυτῶν συνεργίαις τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τῶν θεομισθῶν πράξεων. Οἱ καὶ τοσοῦτον ἐξώστρησαν, ὡς μὴ μόνον τὰς φυσικὰς ἐπ' ἀγαθῶν κτήσιν παρεσχημένας ὑπὸ τοῦ πλάστου ἐννοίας ἀτιμάσαι, ἀλλὰ γε δὴ καὶ τὰς ἀπὸ τῶν θείων ἀγγέλων. Τοιγαροῦν καὶ πρὸς τοὺς θείους συνεργούς τοῦ δυσηνίου ἐπιδεδειγμένου, ἐκ πολλοῦ νῦν τοῦ περιόντος κακοῦ πρόφαντος ἄπασιν ἡ τούτων ἐξ ἀπειθείας μάστιξ καθίσταται.

(α) Ψαλμ. 90', 9.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΕ'.

Περὶ τῶν ἐππα' ἀγγέλων, τῶν ἐπαγόντων τοῖς ἀνθρώποις τὰς πληγὰς πρὸ τῆς συντελείας· καὶ περὶ τῆς ὑαλίνης θαλάσσης, ἐν ᾗ τοὺς ἁγίους ἐθεάσατο.

ΚΕΦ. XV, 1 Καὶ εἶδον ἄλλο σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ μέγα καὶ θαυμαστόν, ἄγγέλους ἐπτά, ἔχοντας πληγὰς ἐπτά τὰς ἐσχάτας· ὅτι ἐν αὐταῖς ἐτελέσθη ὁ θυμὸς τοῦ θεοῦ. Καὶ εἶδον ὡς θάλασσαν ὑαλίνην μεμιγμένην πυρί· καὶ τοὺς νικῶντας ἐκ τοῦ θηρίου καὶ ἐκ τῆς εἰκόνης αὐτοῦ καὶ ἐκ τοῦ χαράγματος αὐτοῦ (1), ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, ἐσῶτας ἐπὶ τὴν θάλασσαν τὴν ὑαλίνην, ἔχοντας τὰς (2) κιθάρας τοῦ θεοῦ· καὶ ᾄδουσι τὴν ᾠδὴν Μωϋσέως δούλου τοῦ θεοῦ, καὶ τὴν ᾠδὴν τοῦ ἁρνίου, λέγοντες· Μεγάλα καὶ θαυμαστά τὰ ἔργα σου, Κύριε, ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ· δίκαιαι καὶ ἀληθιναὶ αἱ ὁδοί σου, ὁ βασιλεὺς τῶν ἐθνῶν (3)· τίς οὐ μὴ φοβηθῇ σε, Κύριε, καὶ δοξάσῃ τὸ ὄνομά σου; ὅτι μόνος ὁσιος (4)· ὅτι πάντα τὰ ἔθνη ἤξουσιν καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιόν σου· ὅτι τὰ δικαιώματά σου ἐφανερώθησαν.

Καὶ εἶδον ἄλλο σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ μέγα καὶ θαυμαστόν.] Καὶ πῶς οὐ μέγα, τὴν παγκόσμιον σημαῖνον καθαίρεσιν; Πῶς δὲ οὐ θαυμαστόν, ἄγγέλοις ἰσαριθμοῖς τὸν ἐξ ἐβδομάδος ἡμερῶν ἐναρξάμενον συντελεῖσθαι κόσμον, καὶ εἰς τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν ἀποτελεῖσθαι τοῖς τε τὸ καθαίρειν λαχοῦσιν ἄγγέλοις καὶ εἰς τὸ καθαίρειν ἔχουσι πληγὰς; Ἐπὶ δὲ

(1) Παρ' ἄλλοις λείπει τὸ, καὶ ἐκ τοῦ χαράγματος αὐτοῦ.

(2) Παρ' ἄλλοις χωρὶς τοῦ ἁρθρου, τὰς. (3) Παρ' ἄλλοις, ἁγίων.

(4) Παρ' ἄλλοις, ἅγιος.

αἱ πληγαί, θάλασσα, ὕψος, πῦρ, εἰκὼν, θάριον, καὶ χάραγμα αὐτοῦ, καὶ ἀριθμὸς τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. Αὐταὶ μὲν αἱ πληγαί, δι' ὧν ἐτελέσθη ὁ θυμὸς τοῦ θεοῦ. Ἐσχαταὶ δὲ, ὡς τοῖς νικῶσιν αὐτάς· οὐκέτι περιλειπομένου ἐτέρου ἀγῶνος. Οἷτε γὰρ τὸ ἀσπάζεσθαι τοῦ θείου ταύτου, ἃ τοῖς πολλοῖς δι' ἀλμυρίαν ξηραίνειν οἶδε τὸ ἀναψύχον, πᾶν νενικηκότες τῇ καρτερίᾳ· οἷτε ταῖς εὐδοξίαις τοῦ κατὰ τὴν ὕψος συντρίβεσθαι κεκληρωμένου κόσμου κατ' οὐδὲν κεχειρωμένοι· οὐχ αἱ τοῦ πυρός τὴν καυστικὴν δύναμιν, ἀλλὰ τὴν φωτιστικὴν πεπορισμένοι· οὐχ οἱ τὴν εἰκόνα τοῦ θηρίου, ἢ τὸ θάριον αὐτό, ἢ τὸν ἀριθμὸν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ καταπλάσσειν δεδυστοχηκότες, ἀλλ' ἀνδρικῶς νενικηκότες· οὗτοι τπνικᾶδε ἐστῶτες ἐπὶ τὴν βαλινὴν θάλασσαν, σύμβολον ἐπιφερόμενοι τῆς ἐαυτῶν ἐν τῷ βίῳ νεκρώσεως κατὰ τὸ ἀνενέργητον τῶν ἐν αὐτῷ ἡδέων, ἄδουσιν ὅσα εἰκὸς τοὺς νενικηκότας τῶν τοιούτων ἄδειν. Ἐχορτας πληγὰς ἐπὶ τὰς ἐσχατάς.] Τὸ, ἐπὶ αὐτοῦ τοῦ ἐβδοματικῷ ἀριθμοῦ ἀκουστίον, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ, πολλὰς. Τὰς πολλὰς οὖν κατὰ τῶν ἀμαρτωλῶν κολάσεις αἰνίττεται, δι' ὧν ὁ θυμὸς τοῦ θεοῦ πέραν λαμβάνει· αἱ τινες καὶ ἐσχαταὶ ἐλέχθησαν. Θυμὸν δὲ ἀκούων θεοῦ, μὴ ὡς ἐμπαθοῦς ἀκούς τοῦ θείου· ἀλλ' ἐπεὶ οὐκ εἶχεν ἄλλως πῶς ὑποφῆναι τὴν ὑπεβρολὴν τῶν κατὰ ἀσελγείαν ἔργων τῶν ἀμαρτωλῶν, αἷτε καὶ τὴν ἀπαθῆ φύσιν οἶων τε ἄντων κινεῖν, ἀνθρωπίνως ἐχρήσατο τῷ λόγῳ. Ἡ βαλινὴ δὲ θάλασσα, οὐκ ἂν ἄλλο σημαίνειν δοκῇ, ἢ τὸ πολὺ μὲν, διὰ τοῦ, θάλασσα, διὰ δὲ τοῦ, βαλινὴ, τὸ στιλπνὸν τε καὶ καθαρὸν τοῦ θείου τῶν τῆς ἐκεῖ μακαριότητος ἡξιωμένων. Ἐχορτας τὰς κιθάρας τοῦ θεοῦ· καὶ ἄδουσι τὴν ᾠδὴν Μωϋσέως.] Διὰ τοῦ εἰπεῖν, τὰς κιθάρας, τὴν τῶν ἐπὶ γῆς μελῶν αἰνίττεται νέκρωσιν. Θεοῦ δὲ αὐτάς εἶναι λέγει· καθότι οὐδεὶς τῶν σπουδαίων ἀνθρώπων, τῆς θείας συμμαχίας χηρεῶν, τοῦτο κατορθοῦται. Τὴν δὲ ᾠδὴν Μωϋσέως δούλου τοῦ θεοῦ ἐκείνην πᾶν-

τως εἰκὸς εἶναι νοῆσαι, ἢν ᾗτεν ἐπὶ τῇ καταποντώσει Φαραὼ τῶν Αἰγυπτίων (α). Τῶν μὲν πρὸ νόμου καὶ ἐν τῷ κόμῳ νικηφόρων ἡ ᾠδὴ, ἐκ τῶν διὰ Μωϋσέως προπτάγματι θεοῦ ἐναργημένων νοεῖται, ὡς εἴρηται· ἡ δὲ τοῦ ἀρνίου ᾠδὴ τίς ἂν ἄλλη, εἰ μὴ ἡ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ χρηματίζοντος συντεθειμένη; ἦν καὶ ἄσουςιν οἱ ἀπὸ Χριστοῦ καὶ μετὰ Χριστοῦ ὅσιος πολιτευσάμενοι ἀκατάπαυστον ἐν χάριτι τὰ μεγαλεῖον ἐξαγγέλλοντες τῷ ἀρνίῳ, ᾗτοι τῷ Κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ, ὁμονομημένης σωτηρίως ἡμῖν τῆς παντοκρατορικῆς δικαίας καὶ ἀληθινῆς ὁδηγίας· ἦν περ ὡς βασιλεὺς, θάσις ὧν ἐλέους, πρὸς τὰ ἑαυτοῦ πλάσμα διὰ τῶν αὐτοῦ ἀποστόλων εἰργάσατο.

- 5 Καὶ μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ἠνοίγη ὁ ναὸς τῆς
6 σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου ἐν τῷ οὐρανῷ· καὶ ἐξῆλθον οἱ ἐπὶ τὰς ἄγγελοι, οἱ ἔχοντες τὰς ἐπὶ τὰς πληγὰς· οἱ ἦσαν ἐνδεδυμένοι λίνον καθαρὸν, λαμπρὸν, καὶ
7 περιεζωσμένοι περὶ τὰ στήθη ζώνας χρυσαῆς. Καὶ ἐν ἐκ τῶν τεσσάρων ζώων ἔδωκε τοῖς ἐπὶ τὰς ἄγγελοις ἐπὶ τὰς φιάλας χρυσᾶς, γεμούσας τοῦ θυμοῦ τοῦ θεοῦ, τοῦ ζῶντος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
8 Καὶ ἐγεμίσθη ὁ ναὸς ἐκ τοῦ καπνοῦ ἐκ τῆς δόξης τοῦ θεοῦ, καὶ ἐκ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ· καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο εἰσελθεῖν εἰς τὸν ναὸν, ἄχρι τελεσθῶσιν αἱ ἐπὶ τὰς πληγαὶ τῶν ἐπὶ τὰς ἄγγελων.

Σκηνὴν ἐνταῦθα, τὴν ἐν οὐρανοῖς λέγει· ἥ· καθ' ὁμοίωσιν καὶ ὁ Μωϋσῆς πᾶσαι τὴν σκηνὴν τὴν κάτω προστάσσειται. Ὁρα γάρ, φησι, ποιήσεις πάντα κατὰ τὸν τύπον τὸν δειχθέντα σοι ἐν τῷ ὄρει (β). Ἐκ τούτου τοῦ ναοῦ ἀναρχθέντος, ἐξελεύσεσθαι φησι τοὺς ἄγγελους. Πρὶν γάρ τῆς τοῦ Χριστοῦ συγκρατικῆς πρὸς ἡμᾶς παρουσίας, ἡ γνώσις τῶν προκειμένων ἀσυμφανῆς καὶ ἀνεπινόητος ἀνθρώποις· διὸ καὶ πρὸς ἐναργεστέραν

(α) Ἐξοδ. Κεφ. ΙΕ'.

(β) Ἐξοδ. Κεφ. 40.

τούτων πίστιν, ἐν τῷ τοῦ Κυρίου πάθει καὶ τὸ τοῦ ἐπὶ γῆς ναοῦ καταπέτασμα διαρρήγνυται ἀνωθεν ἕως κάτω (α), οἶον ἐστὶ τὰ ἀπὸ καταβολῆς κόσμου κρυφιοτήτι συνεπτυγμένα θεῖα μυστήρια, ἀπὸ τοῦδε ἐκφανῇ πᾶσι καὶ ἐνώπια κατέστη, οὐχ ἐν ἔθνει θησαυριζόμενα, ἀλλὰ πᾶσιν ἔθνεσιν ἐκπομπευόμενα. Μαρτυρίου δὲ σκητῇ, οὐ τῷ τυχόντι εἴρηται τρόπῳ, ἀλλ' ὅτι ἐκεῖθεν ὁ χρηματίζων θεὸς τοῖς κατὰ νόμον ἱερεῦσι διεστῆλετο τὰ ποιητέα καὶ μὴ, μετὰ ἀκριβοῦς καὶ ἀνυποστόλου παραγγελίας, οὐκ ἀπὸ τοῦ νημικοῦ μαρτυρίου, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ἀρχετύπου καὶ ἀνθρωπέου. *Οἱ ἦσαν ἐνδεδυσμένοι λίνον καθαρόν.*] *Λίνον* φησὶν ἐνδεδύσθαι τοὺς ἁγίους, διὰ τὸ μηδὲν ζῶντες ἐπάγεσθαι αὐτοὺς εἰς προσπαθείας, αἱ τὸ λαμπρὸν τῆς ζωῆς πέφυκεν ἀμαυροῦν. Οἱ δὲ αὐτοὶ καὶ περιεζωσμένοι ζώνας χρυσοῦς περὶ τὰ στήθη, ἥτοι τὸ ἐπιθυμητικὸν τοῦ σώματος μέρος, περὶ δὲ τὸ ἐπιθυμητικὸν κατάρχουσα καρδίᾳ κατφύκισται· οὐκ ἀνετον τοῦτο δηλαδὴ ἔχοντες τὸ μέρος, καὶ μηδενὶ σωφροσύνης περισφιγγόμενον ζωστήρι, ἀλλὰ σεμνῶ μάλα καὶ τιμῇ ἀναστειλλόμενον σφικτήρι. Τοιοῦτο γὰρ καὶ ὁ χρυσοῦς, τῶν κατὰ γῆν ὑλῶν τὸ περισπούδαστόν τε καὶ τιμαλφέστερον ἀνθρώποις. *Ἐπτά φιάλας χρυσοῦς, γεμούσας τοῦ θυμοῦ τοῦ θεοῦ.*] Καλῶς εἴρηκε, χρυσοῦς φιάλας τῆς τοῦ θεοῦ ὀργῆς ἐμπεπλησθαι· τιμία γὰρ ἡ ὀργή, τὸ ἀγαθὸν καὶ συμφέρον ἐν αὐτῇ φέρουσα μᾶλλον, ἢ τὸ δίκαιον, κἂν ἀνιῶνται οἱ καλῶνόμενοι. Ὁ δὲ τοῦ θεοῦ θυμὸς οὐκ ἐμπαθής, ὥσπερ πολλαχῶς ἡμῖν εἴρηται· δίκαιος δὲ, ὅτι καὶ ἀπαθής ὁ ἀφ' οὗ οὖν καὶ ζῶν εἴρηται, πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῶν παρὰ τοῖς ἔθνεσι νεκρῶν καὶ ἐμπαθῶν θεῶν. *Καὶ ἐγεμίσθη ὁ ναὸς ἐκ τοῦ καπνὸς.*] Ὁ καπνὸς θείας ὀργῆς δαῖγμα, καθὼ καὶ τό· *Ἀρέθη καπνὸς ἐκ ὀργῆς αὐτοῦ* (β), εἴρηται. Οὐτε γὰρ καπνὸς ἀνυσ-

(α) Ματθ. ΚΖ', 51,

(β) Ψαλμ. ΙΖ', 9.

πυρὸς ὑφίσταται, οὔτε πῦρ καπνοῦ δίχα. Τὸ δὲ ἐκ τῆς δόξης τοῦ θεοῦ καὶ ἐκ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ γίνεσθαι τὸν καπνόν, περιφρόνησιν ἔχει τινά· οὐ γὰρ διαστολή θεοῦ καὶ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ· αὐτοδύναμις γὰρ καὶ αὐτοδόξα ὁ θεός. Τὸ δὲ, *Οὐδεὶς ἐδύνατο εἰσελθεῖν εἰς τὸν ναόν*, ἢ κατὰ τὸ γεγραμμένον αὐτὸ νοητέον, ἢ ἢ· Ἐκτελούμενος οὐδεὶς ἐν ὑποστήματι Κυρίου· εἰ γὰρ τοῦτο, σχολῇ γ' ἂν ὑπενεγκοίη τὴν τούτου ὀργήν· ἢ τὸ μηδαμῶς τοὺς ἁγίους τῆς ἐν τῇ ἀνω ἱερουσαλὴμ τυχεῖν λήξεως, καὶ τῆς ἐν τῷ ἐκεῖσε ναῷ ἱερουργίας, πρὶν ἢ λαβεῖν τοὺς ἀξίους τὰ διὰ μαρτυρίας ἐπίχειρα. Τὰς δὲ ἑπτὰ πληγὰς τοῖς ἐπὶ συντελείᾳ τοῦ κόσμου εὐρισκομένοις προσηρμοσμένων τις, οὐκ ἂν ἀμάρτοι τοῦ πρέποντος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΣ'.

“Ὅπως, τῆς πρώτης φιάλης ἐκχυθείσης, ἔλκος κατὰ τῶν ἀποστατῶν γίνεται.

ΚΕΦ. XVI, 1 Καὶ ἤκουσα μεγάλης φωνῆς ἐκ τοῦ ναοῦ, λεγούσης τοῖς ἑπτὰ ἀγγέλοις· Ὑπάγετε, καὶ ἐκχέετε τὰς ἑπτὰ φιάλας τοῦ θυμοῦ τοῦ θεοῦ
2 εἰς τὴν γῆν. Καὶ ἀπῆλθεν ὁ πρῶτος, καὶ ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς τὴν γῆν· καὶ ἐγένετο ἔλκος κακὸν καὶ πονηρὸν ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ἔχοντας τὸ χάραγμα τοῦ θηρίου, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας τῇ εἰκόνι αὐτοῦ.

Μεγάλης φωνῆς, οὐ τῇ ἀπηχέσει· (τίς γὰρ καὶ αἰσθησις τοῖς οὐδὲν αἰσθητοῦ προσδεομένοις;) ἀλλὰ μεγάλης, τῇ ἀνυπόστατῳ σχεδὸν ταιλαιπωρίᾳ τῶν τιμωρουμένων. Τὸ δὲ τὴν φωνὴν λέγειν, ἀντὶ τοῦ, σημαίνειν, εἴρηται. Ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς τὴν γῆν.] Φιάλην ἐνταῦθα, καθάπερ καὶ ποτήριον, τὴν

κολαστιανήν ἐνέργειαν ἐκληπτέον· ἥ ἐκχευέσθαι, ἔλκος φησὶ ποτηρὸν συμβῆναι, ἔλκος, τὴν ἐν καρδίᾳ πύον δίκην σφύζον-
ταν οὐδύνην ἀλληγοῦν. Ἐπὶ τὴν γῆν δὲ λέγει χεθῆναι, γῆν,
τοὺς τῇ ματαιότητι τῶν γένων περισπωμένους ἀποκαλῶν.
Διὸ καὶ ἐπιφέρει πρὸς σαφάνειαν, τὸ, ἐπὶ τοὺς ποτηροὺς ἀν-
θρώπων. Ποτηροὶ δὲ τινες ἂν εἴεν, ἢ οἱ τὸ χύμαγμα ἐπι-
φερόμενοι τοῦ θηρίου, ἐκ τοῦ ἀποστῆναι μὲν ἀπὸ θεοῦ ζῶντας,
τῷ Ἀντίχριστῳ δὲ προσρῦναι; Εἰκόνα δὲ τοῦ θηρίου, τουτέστι
τοῦ διαδόλου, τὸν Ἀντίχριστον λέγει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΖ΄.

Πληγὴ δευτέρα κατὰ τῶν ἐν θαλάσῃ ἐπι-
τιμωμένων.

3 Καὶ ὁ δεύτερος ἄγγελος ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ
εἰς τὴν θάλασσαν· καὶ ἐγένετο αἷμα ὡς νεκροῦ·
καὶ πᾶσα ψυχὴ ζῶσα ἀπέθανεν ἐν τῇ θαλάσῃ.

Θάλασσαν, εἴτε τὸ ἀστάθμητον τοῦ παρόντος αἰῶνος ἐκδέ-
χισθαι θούλεται, καθ' ὃ τὸ τνηκαῦτα ἔθνος ἐπ' ἔθνος πολε-
μῶς ἐγειρομένου· ἦθεν καὶ εἰ ναυμαχίαις ἡ θάλασσα, καὶ ἡ γῆ
καὶ οἱ ποταμοὶ τῶν ἀποκτεινομένων φαινίσσονται αἷμασιν,
οὐδὲν ἀπεικός· εἴτε καὶ θεία δύναμις, πρὸς ἐλεγχον τῆς τοῦ
ψευδοχρίστου ἀσθενείας καὶ τῆς τῶν ἀπατωμένων τότε ἀδολ-
φίας, ὑπὸ τῶν ἁγίων προφητῶν Ἐνώχ καὶ Ἡλία ἡ μεταβολὴ
γένοιτο τῶν ὑδάτων εἰς αἷμα, ὡς καὶ ἐν Αἰγύπτῳ ὑπὸ Μωϋ-
σέως οἱ ποταμοὶ (α). (ὁ καὶ μάλλον τυχεῖν ἢ ἐπιφρά τοῦ ῥητοῦ
διδῶσιν, αἷμα, φάσκοντες, οὐχί, νεκροῦ, ἀλλ', ὡς νεκροῦ, τοῦ,

(α) Ἐξ. δ. Ζ', 19. 20.

ὡς, μορίου οὐκ ἐνέργειαν, ἀλλ' ὁμοιότητα ὡς ἐπίπαν παριστάν-
τος·) οὐκ ἀποτυχόντως ἂν εἴη τοῦ σκοποῦ· νεκροῦ δὲ, τοῦ
ἐσφαγμένου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΗ΄.

Ὅπως διὰ τῆς τρίτης οἱ ποταμοὶ εἰς αἷμα
μετακρινῶνται.

4 Καὶ ὁ τρίτος ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς
τοὺς ποταμοὺς καὶ εἰς τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων·
5 καὶ ἐγένετο αἷμα. Καὶ ἤκουσα τοῦ ἀγγέλου τῶν
ὑδάτων, λέγοντος· Δίκαιος εἶ, ὁ ὢν, καὶ ὁ ἦν, ὁ
6 ὅσιος, ὅτι ταῦτα ἔκρινας· ὅτι αἷμα ἁγίων καὶ
προφητῶν ἐξέχεαν, καὶ αἷμα αὐτοῖς ἔδωκας πιεῖν·
7 ἄξιόι εἰσι (1). Καὶ ἤκουσα ἄλλου ἐκ τοῦ θυσιαστη-
ρίου, λέγοντος· Ναὶ, Κύριε, ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ,
ἀληθινὰ καὶ δίκαια αἱ κρίσεις σου.

Κάντεῦθεν δείκνυται, τοῖς στοιχείοις ἐπιτετάχθαι ἀγγέλους,
ὡς καὶ ἀνωτέρω εἴρηται· ὢν ἓνα ὄντα καὶ τὸν ἐπὶ τῶν ὑδάτων,
ὕμνεῖν φησὶ τὸν θεὸν ἐπὶ τῇ κατ' ἄξίαν ἐπενεχθείσῃ καταδικῇ
τῶν παραβεβηκότων· οὗ τὰς χεῖρας τοῖς αἷμασιν ἐμόλυναν τῶν
ἁγίων· καὶ πρὶν μὲν, μάλιστα δὲ τὸ τνηκαῦτα ἐν τῷ τοῦ
Ἀντιχρίστου καιρῷ· ἀνθ' ὧν τῇ τῶν αἱμάτων διαφόρῃ δίψῃ
τοὺς τολμῶντας ἐκάλεσε. Διαφθαρέντων γὰρ τῶν ποταμῶν καὶ
τῶν συστημάτων τῶν πηγῶν ὑδάτων, πόθεν ἂν ἄλλοθεν τὴν
δίψαν ἀκέσαιτο; Καὶ ἤκουσα τοῦ ἀγγέλου τῶν ὑδάτων.]
Οὐ μόνον ἔφοροι τῶν ἔθνων κατὰ τὸν νομοθέτην Μωϋσῆν (α)
αἱ θεῖαι δυνάμεις, ἀλλὰ καὶ τῶν κοσμικῶν στοιχείων, ὥσπερ
ἡμῖν ἡ θεόθεν αὕτη ἀποκάλυψις εἰσηγεῖται. *Α δὲ ἔλεγεν ὁ ἐπὶ

(1) Παρ' ἄλλοις, ἄξιόι γὰρ εἰσι. (2) Δουτ. ΔΒ', 8.

τῶν ὑδάτων ἄγγελος, τούτων τὸ μὲν, *δίκαιος*, τὸ πρὸς *ἀρίων*· βραβεύειν δηλοῖ· τὸ δὲ, *ὦν*, τὸ ἀτελεύτητον· τὸ δὲ, *ἦν*, τὸ ἀνάρχον· τὸ δὲ, *ὅσιος*, τὸν ἐπεξηρημένον πάσης προσπαθείας θνητῆς· διὸ καὶ ταῦτα ἐκρινεν, ἵνα οἱ ἐκχέαντες αἵματα ἀρίων αἵματι πίωσιν· ἀρίων δὲ, τῶν ὑπὸ τῶν ὑπασπιστῶν τοῦ Ἀντι-χρίστου κεκακωμένων· *προφητῶν* δὲ, Ἐνώχ καὶ Ἡλία· ἐπεὶ καὶ αὐτοὺς ἀποκτενοῦσι. Πῶς δὲ αἵματι πίωσιν; Ἐξ ἀναγκῆς γὰρ οἱ ἐν πολέμοις παρὰ ποταμοὺς ἐστρατοπεδευκότες, μεμολυτμένον πολλάκις αἵματι ἐκ τῆς τῶν θνησκόντων ἀναιρέσεως ὕδωρ πίνουνσι. *Καὶ ἤκουσα ἄλλου ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου.*] Σίφωνος τῷ ἀγγέλῳ τῷ ἐπὶ τῶν ὑδάτων, ὁ ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου. Τοῦτον δὲ ἔστι μὲν νοεῖν καὶ αὐτὸν τὸν Χριστὸν, ὡς καὶ ἐν αὐτῷ καὶ δι' αὐτοῦ προσηρομένων τῷ θεῷ καὶ πατρὶ τῶν λογικῶν ὁλοκαρπώσεων, καὶ τῶν ζωσῶν θυσιῶν, ἃς προσφέρειν ἐκ τοῦ ἀποστόλου ἐμάθομεν (α). Ἐνὶ δὲ νοεῖν καὶ τὰς ἀγγελικὰς δυνάμεις, ὡς ἀναγκαιὰς τῶν ἡμετέρων προτευχῶν καὶ τῶν πνευματικῶν ὁλοκαρπώσεων· ἃς καὶ εἰς διακονίαν ἀποστελλομένης διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν ἡλούσαμεν (β). Εἰρήσθαι δὲ θυσιαστήριον ἀπὸ τοῦ περιέχοντος τὰ περιεχόμενον συνεκδοχικῶς τῷ τρόπῳ. Ἐκ τούτου τοίνυν τοῦ λογικοῦ καὶ λειτουργικοῦ θυσιαστηρίου τὴν φωνὴν φησιν ἐνεχθῆναι, δικαιούσαν τὰ πάντα νοῦν καὶ λόγον ὑπερβαίνοντα τοῦ θεοῦ κρίματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΘ'.

“Ὅπως διὰ τῆς τετάρτης καυματίζονται οἱ ἄνθρωποι.

(α) Ρομ. ΙΒ', γ'. — (β) Εβρ. Α', 14.

- 8 Καὶ ὁ τέταρτος ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ἥλιον· καὶ ἐδόθη αὐτῷ καυματίσαι ἐν πυρὶ τοὺς ἄν-
9 θρώπους. Καὶ ἐκαυματίσθησαν οἱ ἄνθρωποι καῦμα μέγα, καὶ ἐβλασφήμησαν οἱ ἄνθρωποι τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ, τοῦ ἔχοντος ἐξουσίαν ἐπὶ τὰς πληγὰς ταύτας· καὶ οὐ μετενόησαν δοῦναι αὐτῷ δόξαν.

Ταῦτα ὁποτέρως ἂν τις ἐκλάβοι, ἀλληγορίας λόγοις, φημί, ἢ καὶ ἐνεργείᾳ πραγμάτων, οὐκ ἂν ἔξω τοῦ εἰκότος ἀπενεχθῆι. Εἴτε γὰρ ἥλιον, τὸν τῆς ἡμέρας οἰηθεῖν ἂν δρόμον, καθ' ὃν ἐκάστοτε τὰ δυσχερῆ καὶ κατὰ γχοντα τοὺς ἀσελγαίνοντας πρὸς ἐπιστροφὴν καταλήψεται· ἢ καὶ αὐτὸν τὸν ἥλιον, αὐχμῷ καὶ συνοχῇ καὶ ἀπορίᾳ τῶν χαλεπῶν τῶν κατὰ πόλεμον, τῷ παρ' αὐτοῦ φλογμῷ δραστηκώτερον καυματίζοντα· ὅτι καὶ αὐτὸς μαστίζει, ἐπιστροφὴν αὐτοῖς μνῶμενος· οὐδὲν διοίσει ἀφ' ἐκατέρας ἐκδοχῆς πρὸς ἐν καὶ τὸ αὐτὸ κατάλυμα τῆς ἐν-νοίας αὐλίζεσθαι. Τοῦ ἔχοντος ἐξουσίαν ἐπὶ τὰς πληγὰς ταύτας.] Ἐξουσίαν, τὴν τοῦ Κυρίου καλεῖ παρουσίαν· ὃς ἐπὶ τοῦτο τὴν δευτέραν αὐτοῦ παρουσίαν ποιεῖται, πρὸς τὸ ἀποδοῦναι ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ν'.

“Ὅπως διὰ τῆς πέμπτης ἡ βασισιλεία τοῦ θηρίου σκοτίζεται.

- 10 Καὶ ὁ πέμπτος ἄγγελος ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν θρόνον τοῦ θηρίου· καὶ ἐγένετο ἡ βασιλεία αὐτοῦ ἐσκοτωμένη· καὶ ἐμασσωντο τὰς γλώσσας
11 αὐτῶν ἐκ τοῦ πόνου· καὶ ἐβλασφήμησαν τὸν θεὸν τοῦ οὐρανοῦ ἐκ τῶν πόνων αὐτῶν καὶ ἐκ τῶν ἐλκῶν αὐτῶν· καὶ οὐ μετενόησαν ἐκ τῶν ἔργων αὐτῶν.

Φιάλην, τὴν ὄργην καλεῖ· εἰώθαμεν γὰρ ἐν τοῖς συμποσίοις

φιάλαις δεξιούσθαι ἀλλήλους, τῷ ἐν αὐταῖς τεθραυρισμένῳ αἵματι τὴν εὐωχίαν κρατύνοντες· οὐ ἀπεναντίας ἢ παρ' αὐτοῦ ἐκχεθεῖσα φιάλη προσέειπεν· (Θυραὶ γὰρ πληρεῖς θεοῦ τὸ ἐκ θεοῦ ποτήριον·) ἐπὶ τὴν βασιλείαν τοῦ θηρίου· θρόνον γὰρ τὴν βασιλείαν φησί· θηρίον δὲ, τὸν Ἀντίχριστον. Ἐσκοτωμένην δὲ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ φησιν, ἣν ἡ τῆς φιάλης ἐκχυσὶς ἐποίησε, τῇ υπερβολῇ τῆς ὀδύνης. Δύναμις δ' αὖ καὶ βασιλείαν νοῦσαι, τοὺς ὑπὸ τὴν βασιλείαν τοῦ Ἀντιχρίστου τεταγμένους. Καὶ ἐμασσωμένοι τὰς γλώσσας αὐτῶν ἐκ τοῦ πόρου.] Ἡ τῶν γλωσσῶν μάσσησις, τὴν ὑπερβολὴν τῆς ὀδύνης δηλοῖ, ἥ οἱ πλανηθέντες ὑπ' αὐτοῦ κατασχευήσονται, ὑπὸ τῶν θεηλάτων πληγῶν μαστιζόμενοι· ἔπως ἂν, γνόντες, ὅτι ἀπατηλὸς ἐστὶν ὁ παρ' αὐτῶν ὡς θεὸς δοξαζόμενος, τῆς πλάνης παύσωνται· οἱ δὲ οὐδέ ἐντεῦθεν πρὸς μετένοιαν, ἀλλὰ πρὸς ἐλασφημίαν μᾶλλον τραπήσονται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΑ'.

Ὅπως διὰ τῆς ἑκτῆς ἡ ὁδὸς διὰ τοῦ Εὐφράτου τοῖς ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου βασιλεῦσιν ἀνοίγεται.

- 12 Καὶ ὁ ἕκτος ἄγγελος ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ποταμὸν τὸν μέγαν Εὐφράτην· καὶ ἐξηράνθη τὸ ὕδωρ αὐτοῦ, ἵνα ἐτοιμασθῇ ἡ ὁδὸς τῶν βασιλέων
13 τῶν ἀπὸ ἀνατολῆς ἡλίου. Καὶ εἶδον ἐκ τοῦ στόματος τοῦ δράκοντος καὶ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ θηρίου καὶ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ ψευδοπροφήτου πνεύματα ἀκάθαρτα τρία ὡς βατράχους (1).

Ὁλιγωθήναι φησὶ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν, πρὸς πᾶρον τῶν

(1) Παρ' ἄλλοις, ὡς βάτραχοι, καὶ κύνες, ὅμοια βατράχοις.

βασιλέων τῆς γῆς εἰς τὸν κατ' ἀλλήλων πόλεμον. Ἐγερθήσεται γάρ, φησιν ὁ Κύριος ἐν εὐαγγελίοις, ἔθνος ἐπὶ ἔθνος, καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν (α). Τούτους δὲ ἐκ τῶν Σκυθικῶν μερῶν εἶναι τοῦ Γῶγ καὶ Μαγῶγ εἰλός. Οὐκ ἀπογνωσέον δὲ καὶ τὸ τὸν Ἀντίχριστον ἐκ τῶν ἀνατολικῶν μερῶν τῆς Περσίδος, ἐνθα ἡ φυλὴ τοῦ Δάν, ἐκ ξίτης Ἑβραίων, ὁρμώμενον, ἅμα ἐτέροις βασιλεῦσιν ἡ μεγιστάτιν (ἐπεὶ καὶ κατὰ τούτων τὸ βασιλικὸν ἐστὶ ὅτε τάττεται ὄνομα, ὡς ἐν τῷ Παρέστησαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς (β), οὐκ ὄντος μέντοι βασιλέως τοῦ Πιλάτου) περαιεῖσθαι τὸν Εὐφράτην, ἡ ψυχικὸν ἢ σωματικὸν ἐπάξοντας τοῖς ἀνθρώποις θάνατον· ψυχικὸν μὲν, διὰ τὸ ἐνεργεῖα δαιμόνων καὶ παραχωρήσει θεοῦ τὰ τοιαῦτα συμβαίνειν· μᾶλλον δὲ καὶ αὐτοῦ τοῦ θεοῦ ἐξάγοντος αὐτοὺς, εἰς δοκίμιον τῶν ἐκτεῶν θεραπόντων· οὐχ ὡς ἀγνοούντος, ἀλλ' εἰς φανέρωσιν τοῖς ἄλλοις τῶν αὐτῷ προσανσχόντων, ἡ μὴ σωματικὸν δὲ, τῶν ἐκ γῆς ζώντων ἀξίων διαλελοιπέναι, ὡς μὴ καὶ αὐτὴν τοῖς μικροῖς αὐτῶν ἔργοις ἐξαχρεῖσθαι, ἔργον οὐσιν ἀγαθοῦ ποιητοῦ καὶ χωρίον ἀνεπηρέαστον τοῖς ἐναμίλλως τοῦ πεποιηκότος εἶσθαι ἡτοιμασμένοις. Καὶ εἶδον ἐκ τοῦ στόματος τοῦ δράκοντος, καὶ ἐξ ἧς, πνεύματα ἀκάθαρτα τρία.] Προσπακουστέον τὸ, ἐξίόντα, ἐν ᾧ· Καὶ εἶδον ἐκ τοῦ στόματος τῶν τριῶν ἐξίόντα πνεύματα ἀκάθαρτα τρία, ὡς βατράχους. Ἐκ τούτων δείκνυται, τὸν μὲν διάβολον, ὡς δράκοντα ἐν τῷ ἰδίῳ προσώπῳ δείκνυσθαι· τὸν δὲ Ἀντίχριστον, ὡς θηρίον· τὸν δὲ ψευδοπροφήτην, ὡς ἕτερον παρὰ τὸν Ἀντίχριστον. Καὶ δράκοντα μὲν, τὸν διάβολον διὰ τὸ κεκρῆσθαι σκελοῖς τοῖς κινήμασι· θηρίον δὲ, τὸν Ἀντίχριστον· οὐ γὰρ ἀνθρωπίνως τὴν ἀνθρωπείαν ἡδὺς πρόεισι φησὶν, θηριωδῶς δὲ· τὸν ψευδοπροφήτην δὲ, αὐτὸ τοῦτο, ὅπερ ἐστὶ, ψεύδεια, κατὰ

(α) Ματθ. ΚΔ', 7. (β) Ψαλμ. Β', 2.

τὸν ποιητὴν εἰπεῖν, εἰδόμενα, ἐτέμοισιν ὁμοῖα.— Ἐξ ἐκάστου τούτων τῶν στομάτων, ἰσάριθμά φησιν ἀποδιλύζεσθαι ἀνάθαρτα πνεύματα, βατράχοις ὁμοῖα, ἀλλ' οὐ βατράχους· πρῶτον, ὡς τῆς τραχείας τούτων ὁπῆς οὐ πρόστινα εἰς θεὸν ὕμνον οἶάζτε οὕτως παραλαμβάνεσθαι, ἀλλὰ παραχᾶς καὶ θορύβους προσποριζούσης, ὡς ἔθος, αἱ τῶν δαιμονίων καὶ τῶν ἀμαρτωλῶν τῷ ὁρβωρῶδει θίφῃ ἐμφιλοχωρούντων· ὥσπερ, ἀπ' ἐναντίας, τῶν θεῶ φίλων, τῷ κλήρῳ χαιρόντων καὶ τῷ καρτερικῷ τῆς ψυχῆς, ὕμνοις καὶ ψδαῖς καὶ ἐξομολογήσεσι μεγαλύνειν τὸν θεόν. Τῷ τριδικῷ δὲ ἀριθμῷ εἰσὶ καὶ οἱ φθορεῖς, καὶ τὰ ἀπὸ τῶν στομάτων αὐτῶν ἐξοργευόμενα δαιμόνια, ἵνα τῷ ἀριθμῷ τούτῳ ἀπατωῖ, ὡς τῇ πανυμνήτῳ ἁγίᾳ Τριᾷδι εὐχρίστεῖσθαι.

- 14 Εἰσὶ γὰρ πνεύματα δαιμονίων ποιοῦντα σημεῖα, ἃ ἐκπορεύεται ἐπὶ τοὺς βασιλεῖς τῆς οἰκουμένης ὅλης, συναγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὸν πόλεμον τῆς ἡμέρας ἐκείνης τῆς μεγάλης τοῦ θεοῦ τοῦ παντοκράτορος. (Ἰδοὺ, ἔρχομαι ὡς κλέπτῃς· μακάριος ὁ γρηγορῶν, καὶ τηρῶν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, ἵνα μὴ γυμνὸς περιπατῇ, καὶ βλέπωσι τὴν ἀσχημοσύνην αὐτοῦ.) Καὶ συνήγαγεν αὐτοὺς εἰς τὸν τόπον, τὸν καλούμενον Ἑβραϊστὶ Ἀρμαγεδδών.

Ευπορεύεται πρὸς τὸ κατ' ἀλλήλων συγκροτῆσαι πόλεμον. Τὰ δὲ διὰ τῶν δαιμόνων, φησὶν, ἐνεργούμενα σημεῖα, τοῦ εἰς οἷστρον πολεμικὸν ἐμβάλλειν τοὺς βασιλεῖς, τὸν σκοπὸν ἐμφαίνει τῆς ἡμέρας ἐκείνης τῆς μεγάλης, ἥτις οὐκ ἄλλη, ἢ ἡ δευτέρα τοῦ Κυρίου παρουσία. Καὶ πῶς οὐ μεγάλη, ἡ τὰ ἐκάστῳ πεπραγμένα ἐκπέμπουσα εἰς φῶς; Οὐ πρὸς τὴν ἡμέραν δὲ ὁ πόλεμος· (τίς γὰρ πόλεμος ἀνθρώποις πρὸς ἡλιακοῦ δρόμου ἐπιστάς;) ἀλλὰ πρὸς τούτους, οἱ τῆς ἡμέρας ταύτης τῷ πρόφῳ διηνεκῶς συγκροτούμενοι, τῆς τοῦ θεοῦ μοίρας γεγόνασιν· ἐξ οὗ καὶ ἱμάτια σωτηρίας ἐνεδύσαντο, καὶ χιτῶνα εὐφροσύνης (α),

(α) Ἦσ. 51, 10.

ἄτινα οὐκ ἄλλο ἢ αἱ θεοπρεπεῖς ἀρεταί, τῇ ἐκφανεῖ περιλάμψει τὸν ἐκτὸς κατευφραίνουσαι ἄνθρωπον. Μακάριος ὁ γρηγορῶν, καὶ τηρῶν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ.] Ἐπέμεινε τῇ τροπῇ τοῦ κλέπτου· διὸ καὶ ἐγρήγορσιν καὶ φυλακὴν εἴρηκε γίνεσθαι τῶν ἱματίων, ὅπως μὴ ἀπόλωνται διὰ κενοδοξίας· ἱμάτια γὰρ τὰς ἀρετὰς καλεῖ· ἵνα μὴ τῇ τούτων ἀποβολῇ γυμνοὶ εὐρεθέντες ἢ καὶ ῥυπῶντες, ἀνάξιοι κριθῶμεν τοῦ θεοῦ γάμου (α). Καὶ συνήγαγεν αὐτοὺς εἰς τὸν τόπον.] Τὰ πονηρὰ λέγει πνεύματα ἐν τινι τόπῳ συμφορῆσαι τοὺς τεχνικάδε ὑπ' αὐτῶν ἀπατηθέντας· τόπον γὰρ νῦν, τὸν καιρὸν ἀκουστέον. Τῷ καιρῷ τοίνυν τούτῳ οἱ ὑπὸ τῶν πονηρῶν πνευμάτων ἀπατηθέντες καταλαμβανόμενοι, τεύζονται διακοπῆς· τοῦτο γὰρ ἡ Ἑβραϊκὴ λέξις Ἀρμαγεδδών εἰς τὴν Ἑλλάδα διαπορθμευομένη νοεῖν παρέχει. Καὶ τίς ἡ διακοπή; Ἡ τοῦ θεοῦ διαίσεις χαρίσματος, ὅπερ ἀνθρώπῳ παντὶ, παρὰ πᾶσαν τὴν παροῦσαν ζωὴν ἀναποδλητῶς συμπαρεδρεῖον, ἐπιβῶσιν παρέχει ταῖς πρὸς τὰ κρείττω ἡμῶν ἀπονεύσεις· ἐπειδὴν δὲ ἡ ἀπὸ τῶν ἐνθύνδε μετάβασις ἐπὶ τὰ ὄντως ἀληθῆ καὶ αἰώνια ἐπιστῇ, κατὰ τὸν τοῦ θανάτου καιρὸν, ἐν οἷς ἀργὸν τὸ θεῖον χάρισμα εὐρεθῇ, ἀφαιρεῖται τὸ ἀπὸ τοῦδε ἄφ' οὗ λαβεῖν ἀξιοθέντος, νωθεῖα ἐργασίας τὴν ἀφαίρεσιν προεξένησε, καὶ κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν ἀποτομίαν, τὸ μέρος τοῦ καταδίκου μετὰ τῶν ὑποκριτῶν τίθεται (β).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΒ'.

Ὅπως διὰ τῆς ἐβδόμης χάλαζα καὶ σεισμός κατὰ τῶν ἀνθρώπων γίνεται.

17 Καὶ ὁ ἑβδομος ἄγγελος ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ

(α) Ματθ. ΚΒ', 11.

(β) Ματθ. ΚΔ', 51.

ἐπὶ τὸν ἀέρα· καὶ ἐξῆλθε φωνὴ μεγάλη ἀπὸ τοῦ ναοῦ τοῦ οὐρανοῦ, ἀπὸ τοῦ θρόνου, λέγουσα· **Γέ- 18** γονε. Καὶ ἐγένοντο ἀστραπαὶ καὶ βρονταὶ καὶ φωναί, καὶ σεισμός μέγας, οἷος οὐκ ἐγένετο ἀφ' οὗ οἱ ἄνθρωποι ἐγένοντο ἐπὶ τῆς γῆς, τηλικούτος σεισμός **19** οὕτω μέγας. Καὶ ἐγένετο ἡ πόλις ἡ μεγάλη εἰς τρία μέρη, καὶ αἱ πόλεις τῶν ἐθνῶν ἔπεσον·

Ἐπὶ τὸν ἀέρα οὗτος ἐξέχεε τὴν φιάλην, ὡς πάσης λοιμώδους διακροῦσθαι ἐκ τοῦ ἀέρος ὑφισταμένης, καὶ ἐν τούτῳ ἀστραπῶν σελαγιζομένων, καὶ βροντῶν ἀπηχουμένων. Ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ δὲ τὰ οὐρανοῦ ἡ φωνὴ γέγονε, τουτέστιν, ἀπὸ τῶν θειοτέρως μυσταγωγουμένων, ὧν οὐκ ἄλλος κατάρχει, ἢ μόνος δὲ ὑπερουσίως ἀπάντων ὑπερκείμενος γενετάρχης θεός· τοῦτο γὰρ ὁ θρόνος βούλεται παριστᾶν. Καὶ ἐγένοντο ἀστραπαὶ καὶ βρονταὶ καὶ φωναί, καὶ σεισμός.] Ἀστραπαὶ καὶ βρονταὶ, ἀπ' οὐρανοῦ· φωναὶ δὲ, ἀπὸ τῶν ἐπὶ γῆς, ἀπὸ τοῦ δέους καταπληκτικῶν γινομένων· σεισμός δὲ, κλόνος τῆς γῆς· ἐπεὶ καὶ τοῦτο ἐν τοῖς σημείοις τοῦ τέλους περιέχεται. Ἡ σεισμὸν λέγει τὴν μεταποίησιν καὶ μεταβολὴν τῶν φθαρτῶν ἐπὶ τὸ ἀφθαρτον, ὃ ἐστὶ ἀπὸ τῆς δευτέρας τοῦ Χριστοῦ παρουσίας. Οἷος οὐκ ἐγένετο.] Οὐδέπω γὰρ τοιαύτη μεταλλαγή γέγονε φθαρτοῦ κόσμου ἐπὶ τὸ ἀφθαρτον καὶ διαιωνίζον. Καὶ ἐγένετο ἡ πόλις ἡ μεγάλη.] Περὶ τῆς Ἱερουσαλὴμ εἰρησθαι τινὲς ἐξεδέξαντο ταῦτα, οὐχ οὕτω πλήθει ἀνθρώπων καὶ κτισμάτων μεγαλοπρεπῶν τῷ μεγαλείῳ αὐχούσης, ὡς τοῖς Χριστοῦ πάθει καὶ τῇ κατὰ Χριστὸν ἐπιδημίᾳ· διὰ καὶ ἀντιδιαστέλλεται τῶν λοιπῶν πόλεων, ἃς καὶ ἐθνικὰς τῇ Γραφῇ ἔθος καλεῖν· τοῦ γὰρ Ἰσραὴλ χωρὶς, τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ἔθνη· εἶωθε προσαγορεύειν. Ταύτης δὲ ἡ εἰς τρία μέρη διαίρεσις, τὸ τῶν ἐν αὐτῇ κατοικοῦντων διάφορον σημαίνει βούλεται, Χριστιανῶν δηλαδὴ, Ἰουδαίων, Σαμαρειτῶν. Οὐκ ἄκαιρον δὲ πόλιν μεγάλην

καὶ τὸν παρόντα κόσμον ὑπολαμβάνειν, εἰς τρία μέρη ἀφορίζμενον ἀπὸ τῆς Χριστοῦ παρουσίας, εἰς τὸν τῆς Ἑλληνικῆς ἐπικρατείας καιρὸν, εἰς τὸν τῆς ὑπὸ χριστιανῶν βασιλείων ἐξουσίας, καὶ εἰς τὸν τῆς ἐπιδημίας ὑπὸ τοῦ Ἀντιχρίστου. Πόλεις δὲ τῶν ἐθνῶν αἱ πίπτουσαι, ἤτοι αἱ διάφοροι περὶ τὴν εὐσεβῆ πίστιν ὑπολήψεις, τῇ διαφωνίᾳ τὸ εὐπτωτον κληρούμεναι, ἢ καὶ αὐταὶ αἱ πόλεις.

19 Καὶ Βαβυλῶν ἡ μεγάλη ἐμνήσθη ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, δοῦναι αὐτῇ τὸ ποτήριον τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς **20** ὀργῆς αὐτοῦ· καὶ πᾶσα νῆσος ἔφυγε, καὶ ὄρη οὐχ **21** εὐρέθησαν· καὶ χάλαζα μεγάλη ὡς ταλαντιαία καταβαίνει ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους· καὶ ἐβλασφήμησαν οἱ ἄνθρωποι τὸν θεὸν ἐκ τῆς πληγῆς τῆς χαλάζης· ὅτι μεγάλη ἐστὶν ἡ πληγὴ αὐτῆς σφόδρα.

Βαβυλῶνα, οὗ τὴν Ῥώμην λέγει τὴν παλαιὰν διὰ τὸ ἐν αὐτῇ κατὰ τοὺς Ἑλληνικοὺς χρόνους πολλοὺς τῶν ἀγίων μαρτύρων παθεῖν τὰ ἀνήμεστα· οὐ τὸν ἅπαντα κόσμον, καὶ ἔχῃ τινὰ ἀποδοχὴν οὗτος ὁ λόγος· εἰρησθαι γὰρ αὐτὸν Βαβυλῶνα καὶ μεγάλην, ὅτε ἐκ τῶν τοῦ βίου εἰκαίων περισπασμῶν τὸ μεγαλεῖον ἐσχηκότα· εἰ γὰρ ὁ κόσμος διὰ τῆς Βαβυλῶνος ὑπεσημάνθη, τίς ἡ διαστολὴ τῶν νήσων ἀπὸ τοῦ κόσμου, μέρος οὐσῶν τοῦ κόσμου καὶ αὐτῶν; Λεῖπεται οὖν ἐτέρῳ ὑπονοεῖν Βαβυλῶνα εἰκότι λόγῳ. Καὶ τίς αὐτῆς; Οὐκ ἄλλη, ἢ ἡ Κωνσταντινού· ἐν ᾗ πάλαι δικαιοσύνη ἐκοσμήθη, νῦν δὲ ἐν αὐτῇ φανεύεται ἐκ παραλλήλου ἀμίλλης, τῶν πολιτικῶν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ἐξισωθῆναι σπευδόντων, μᾶλλον δὲ οὐκ ἰσωθῆναι, εἰ μήτις ἐξ αὐτῶν ἄρῃ τὸ ἀριστεῖον εἰς μείζονα θεοῦ θυμοῦ ἀναψιν· διὸ καὶ ἡ ἀπαθὴς φύσις παθαίνεισθαι ὑπωπτεύθη, ὡς καὶ τὸ ποτήριον τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς ὀργῆς τῇ Βαβυλῶνι δοθῆναι. Τίνες δὲ καὶ αἱ νῆσοι, τοῦ θεοῦ ἐν λόγοις [τοῦ Γρη-

γορίου] ἀκούειν ἐστὶ, τὰς ἀπὸ τῶν ἐθνῶν ἐκκλησίας φάσκοντες ἄρτι καθισταμένας καὶ πῆξιν λαμβανούσας. Καὶ τίς ἡ φυγὴ; οὐκ ἄλλη, εἰ μὴ ἡ διὰ τὸ πληθυνθῆναι τὴν ἀνομίαν καὶ φυγῆναι τὴν ἀγάπην γενομένη (α). ἥτις ἀγάπη, διὰ θεὸν συνδήσασα τοὺς πιστοὺς, καὶ τῆς τῶν ἀπίστων ἀφελκύσασα συναυλίας, τῇ ἐκυτῆς ἐπινήχασθαι παρέσχε θαλάσσης· ἥς ἐκλελοιπίας, ἀνάγκη καὶ τὰς νήσους τοῦ εἶναι νήσους ἀποδιδράσκειν· αἱ καὶ τὰ ὄρη τῶν ἐν αὐταῖς ἀπὸ τῶν περιγείων μετεωρισθέντα ἀνθρωπίνων φρονιμάτων συνηφανίσθησαν τῇ τῶν συνοίκων παραζηλώσει, τῶν τὸ χαμερπεῖς δυστυχούντων, καὶ τὸ ὑψηλὸν καὶ οὐράνιον φρόνημα ἀπολωλεκότων. Καὶ χάλαζα μεγάλη καταβαίνει ἐκ τοῦ οὐρανοῦ.] Τὴν χάλαζαν οὐρανόθεν κατεβέβηκαί φησιν, ὡς θεήλατον ὄργην· τὸ δὲ ταλαυντίατον αὐτῆς, τὸ τέλειον, διὰ τὴν ἐν ταῖς ἀμαρτίαις ἀκρότητα, ἣ ἐνέμιλλος καὶ ἡ τιμωρία πρὸς ἐπιστροφὴν ἐκκαλουμένη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΓ'.

Περὶ τοῦ ἐνὸς τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων, δεικνύντος τῷ εὐαγγελιστῇ τὴν τῆς πόρνῃς πόλεως καθάρειν καὶ περὶ τῶν ἑπτὰ κεφαλῶν καὶ τῶν δέκα κεράτων.

ΚΕΦ. XVII, 1 Καὶ ἦλθεν εἰς ἐκ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων, τῶν ἐχόντων τὰς ἑπτὰ φιάλας, καὶ ἐλάλησε μετ' ἐμοῦ, λέγων· Δεῦρο, δείξω σοι τὸ κρίμα τῆς πόρνῃς τῆς μεγάλης, τῆς καθημένης ἐπὶ τῶν ὕδατων 2 τῶν πολλῶν· μεθ' ἧς ἐπόρνευσαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ ἐμεθύσθησαν οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν ἐκ

3 τοῦ οἴνου τῆς πορνείας αὐτῆς. Καὶ ἀπήνεγκέ με εἰς ἔρημον ἐν πνεύματι· καὶ εἶδον γυναῖκα καθημένην ἐπὶ θηρίον κόκκινον, γέμον ὀνομάτων βλασφημίας, ἔχον κεφαλὰς ἑπτὰ καὶ κέρατα δέκα.

Κρίμι, τὴν διαγωγὴν καὶ τὴν διοίκησιν καλεῖ. Πόρνην δὲ οὐχ οὕτω ἐπιτευκτικῶς τὴν παλαιὰν Ῥώμην χρῆ ἀκούειν, ὡς τὸν παρόντα κόσμον, ὃς καὶ αἵμασιν ἀμυθήτοις καὶ βασιλεῦσι πλείοσι Ῥώμης ἐνευθηνεῖται, ὡς ἐξ ἀρχῆς κεκρικότα πορνικῶς διακεισθαι, πορνείας οὐ τῆς αἰσχρᾶς συμπλοκῆς τῶν σωμάτων μόνῃς νοουμένης, ἀλλὰ καὶ πάσης ἀπὸ θεοῦ ἐκκλίσεως. Ἕτεροι δὲ τινες τῶν τὴν προκειμένην Ἀποκάλυψιν ἐπιτεψαμένων, πόρνην τὴν παλαιὰν ὑπεκρίνασι Ῥώμην, ἢ τὴν καθ' ὅλου βασιλείαν μέχρι τῆς δευτέρας παρατείνουσιν τοῦ Κυρίου παρουσίας· ὕδατα δὲ, τὰ ἔθνη, ὧν ἄρχει τε καὶ ἄρχει, ἐπ' αὐτῶν τοῦ ιδρῶσθαι τὸ κράτος ἔχουσα. Ὅτι δὲ τὰ ὕδατα εἰς ἔθνη λογιστέον, ἀκουσον τοῦ θεοπάτορος, τὸ, Ἀπὸ φωνῶν ὑδάτων πολλῶν, εἰς ἔθνη ἐκλαμβάνοντος (α). Μεθ' ἧς ἐπόρνευσαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς.] Οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς οὗτοί εἰσιν, οἱ γένειος φρονήμασι πρὸς τὸν συρφετὸν τοῦ παρόντος βίου κατακυλισθέντες. Οἱ δ' αὐτοὶ καὶ ἐμεθύσθησαν, τῷ μὴ ἐκ μικρᾶς καὶ τῆς τυχοῦσης χρήσεως, ἀλλ' ἐκ πολλοῦ τοῦ περιόντος ἐμφορηθῆναι τῆς ἀσεβείας. Καὶ ἀπήνεγκέ με εἰς ἔρημον ἐν πνεύματι.] Τὴν ἰσομένην ἐν τοῖς πνευματικοῖς ἐρήμωσιν ἡ θεωρία αἰνίττεται, ἣν ὡς γυναῖκα ἰδεῖν φησι διατετηλυμένην καὶ ὡς πόρνην καὶ ἀνανδρον, μηδὲν ἔχουσαν σωφροσύνης γνώρισμα. Τὸ δὲ ἐν πνεύματι ἀπενεχθῆναι, τί ἂν ἄλλο σημαίνειεν, ἢ τὸ μὴ πραγματικῶς κατ' ἐνέργειαν ταῦτα ὁρᾶν, ἀλλὰ θεωρητικῶς ἡξιώσθαι; Ἀφ' οὗ καὶ ἄλλης γυναικὸς ἰνδαλμα χρηματισθῆναι ἐπὶ θηρίον κόκκινον καθημένην, γυναῖκα τὸν καιρὸν, καθ' ὃν

(α) Ματθ. ΚΔ', 12.

(α) Γαλμ. 46', 2.

ταῦτα διεξάγεται, παριστῶν, καθ' ὃν τῷ διαβόλῳ, τῷ φονίῳ καὶ αἰμοχαρεῖ, (τοῦτο γὰρ τὸ κόκκινον χρώμα δηλοῦν εὐόλεται) ὁ διὰ πονηρῶν πράξεων ἐνεργούμενος ἐπαναπαύεται, τῆς καθέδρας τοῦτο νοεῖν ὑποβαλλομένης. Ὁνόματα δὲ βλασφημίας, τὸ τῷ θεῷ πρέπον σέβας τῷ διαβόλῳ ἀνατιθέναι.

- 4 Καὶ ἡ γυνὴ ἦν περιβεβλημένη πορφύραν (1) καὶ κόκκινον, κεχρυσωμένη χρυσίῳ καὶ λίθῳ τιμίῳ καὶ μαργαρίταις, ἔχουσα ποτήριον χρυσοῦν ἐν τῇ χειρὶ αὐτῆς, γέμον βδελυγμάτων καὶ τῶν ἀκαθάρτων
5 τῆς πορνείας τῆς γῆς (2)· καὶ ἐπὶ τὸ μέτωπον αὐτῆς ὄνομα γεγραμμένον· Μυστήριον· Βαβυλὼν ἡ μεγάλη, ἡ μήτηρ τῶν πορνειῶν (3) καὶ τῶν βδελυγμάτων τῆς γῆς. Καὶ εἶδον τὴν γυναῖκα μεθύουσαν ἐκ τοῦ αἵματος τῶν ἁγίων, ἐκ τοῦ αἵματος τῶν μαρτύρων Ἰησοῦ· καὶ ἐθαύμασα, ἰδὼν αὐτήν, θαῦμα μέγα.

Πορφύραν, διὰ τὸ κατ' ἐξουσίαν ὡς ὑπὸ βασιλίδι πάντα τολμᾶσθαι· κόκκινον, διὰ τὸ πολλῶν ἁγίων αἵματα ἐκχεῖσθαι· κεχρυσωμένη δὲ χρυσίῳ καὶ λίθῳ τιμίῳ καὶ μαργαρίταις, ὅτι ὡς βασιλίδα ὁ λόγος ταύτην κοσμεῖ κόσμῳ βασιλείῳ. Μεταξὺ γὰρ τῶν ἀπηνῶν καὶ ἐνεξουσιαζομένων ἐστὶν ἑνορᾶν τοῖς ἐπηρεαζομένοις ὡς χρυσίον μὲν ἀκίβδηλον ἐπανθοῦσαν τὴν κατὰ Χριστὸν πίστιν· ὡς λίθον δὲ τιμαλφῆ, τῇ διαφανείᾳ τὸ στερεὸν ἑαυτοῦ ἐκπομπέοντα τοῖς ἀγνοοῦσιν· ὡς μαργαρίτας δὲ, τῷ ἐκ τῆς πολυκύμονος τοῦ εἴου τῶν πειρασμῶν θαλάσσης ἀναδύναι, καὶ τῷ βασιλείῳ Χριστοῦ διαδήματι ἐναρμολογῆσαι. Τὸ δὲ χρυσοῦν ποτήριον, χρυσοῦν μὲν, διὰ τὸ τὸν καιρὸν ὡς βασιλείῳ κρατεῖσθαι δυνάμει· ἐν τῇ χειρὶ δὲ, διὰ τὸ ἐνεργὸν τῶν ὑποτιθεμένων· ποτήριον δὲ ἴσως εἰς ἐνδειξιν, ὅτι οὐ κατὰ κό-

(1) Περ ἄλλαι, πορφυροῦν.

(2) Περ ἄλλοι, καὶ τὰ ἀκάθαρτα τῆς πορνείας αὐτῆς, ἢ, τῆς γῆς.

(3) Περ ἄλλοι, τῶν πόρνων, ἢ, πορνῶν.

ρον, ἀλλ' ἐν δίψῃ τῆς ἐκπτῶν ἀπωλείας τὴν κακίαν μετέρχονται· διὸ τὰ βδελύγματα ἑαυτῆς, τουτέστι, τὰ βδελυκτὰ τῷ θεῷ ἐπιτηδεύματα, ἐπλήθυναν· οἷς ἡ φιλαμαρτήμων πληθὺς ποτιζεται, ὡς ἡδὺ πόμα σπῶσα τὴν βδελυκτὴν τῆς ἀμαρτίας μέθην καὶ τῆς ἐκ θεοῦ πορνείας τὴν βεβήλωσιν. Καὶ τῶν ἀκαθάρτων τῆς πορνείας τῆς γῆς.] Πορνεία τῆς γῆς, οἱ τοῖς γένεσις προστετηκότες· οὐ γὰρ πορνεύειν ἔδωκεν ἡ φύσις τῇ γῇ, τῷ ἀψύχῳ καὶ ἀναισθητῷ δημιουργήματι. Τὸ δὲ ἐπὶ τὸ μέτωπον αὐτῆς γεγράφθαι ὄνομα, τὸ ἀπηρυθριασμένως δόλοι πράττειν τὰ ἀπίσια. Μητέρα δὲ τῶν πορνειῶν, ἢ ἂν εὐλόγη πάλιν, εἴτε τὴν παλαιὰν Ῥώμην, εἴτε τὴν νέαν, εἴτε τὸν καιρὸν τῆς ἐπιδημίας τοῦ Ἀντιχρίστου νοεῖν, οὐκ ἂν ἀμάρτης τοῦ ἀληθοῦς· διότι ἀμφοτέραι τὸ κράτος ἀνεδέξαντο τῶν ἄλλων πόλεων, καὶ ἐκάστη κόρον ἔσχε τοῦ αἵματος τῶν ἁγίων μαρτύρων. Καὶ ἐθαύμασα, ἰδὼν.] Εἰκὸς ἦν, ἀγαθὸν ἄνδρα καὶ χρηστὸν, καὶ πραύτητι, οὐδ' ὅση εἰπεῖν, συγκροτούμενον, ἀγριότητα ὁρῶντα θηριωδῶν ἀνθρώπων, ὑπερβαλλούσῃ ἐκπλήξει κατὰ σχετον γενέσθαι· τοῦτο γὰρ τὸ, μέγα θαῦμα, ἐμφανίζει. Ὅτι δὲ ἀπλοῖκός τὸ ἦθος ὁ μακάριος οὗτος Ἰωάννης ὁ θεολόγος, ἡ περὶ αὐτοῦ ἱστορία διδάσκει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΔ'.

“Ὅπως ὁ ἄγγελος τὸ ὁραθὲν αὐτῷ μυστήριον ἠρμήνευσεν.

- 7 Καὶ εἶπέ μοι ὁ ἄγγελος· Διὰ τί ἐθαύμασας; Ἐγὼ ἔρῳ σοι τὸ μυστήριον τῆς γυναικὸς καὶ τοῦ θηρίου, τοῦ βαστάζοντος αὐτήν, τοῦ ἔχοντος τὰς
8 ἑπτὰ κεφαλὰς καὶ τὰ δέκα κέρατα. Τὸ θηρίον, ὃ εἶδες, ἦν, καὶ οὐκ ἔστι· καὶ μέλλει ἀναβαίνειν ἐκ

τῆς ἀβύσσου, καὶ εἰς ἀπώλειαν ὑπάγειν· καὶ θαυμά-
 σονται οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, ὧν οὐ γέγρα-
 πται τὰ ὀνόματα ἐπὶ τὸ βιβλίον τῆς ζωῆς ἀπὸ κατα-
 βολῆς κόσμου, βλέποντες (1), ὅτι ἦν τὸ θηρίον,
 9 καὶ οὐκ ἔστι, καὶ παρέσται. Ὡς οὖν ὁ νοῦς ὁ ἔχων
 σοφίαν· Αἱ ἑπτὰ κεφαλαί, ἑπτὰ ὄρη εἰσὶν, ὅπου ἡ
 10 γυνὴ κάθηται ἐπ' αὐτῶν. Καὶ βασιλεῖς ἑπτὰ εἰσιν·
 οἱ πέντε ἔπεσον, ὁ εἷς ἐστίν, ὁ ἄλλος οὐπω ᾔλθε-
 11 καὶ ὅταν ἔλθῃ, ὀλίγον δεῖ αὐτὸν μεῖναι. Καὶ τὸ
 θηρίον ὃ ἦν, καὶ οὐκ ἔστι, καὶ αὐτὸς ὄγδοός ἐστι,
 καὶ ἐκ τῶν ἑπτὰ ἐστι, καὶ εἰς ἀπώλειαν ὑπάγει.

Ὡς περὶ ὑπὸ πίνακι τὰ προεκτεθειμένα ἐντελῶς διεξιέναι ἀρ-
 χεται. Θηρίον οὖν ὁ διάβολος· ἤρξατο, καὶ οὐκ ἔστι. Διό φη-
 σιν, ἦν τὸ θηρίον, οὐ νῦν ὑφιστάμενον· ἀφ' οὗ δὴλον ὡς
 ὁ διάβολός ἐστιν· ἀρχὴ γὰρ πλασμάτων τοῦ Κυρίου, κατὰ
 τὸ εἰρημένον (α). Οὐκ ἔστι δὲ νῦν, ὅτι ἀπεκτάνθη τὰς ἐνερ-
 γείας τῇ τοῦ Χριστοῦ ἐπιδημίᾳ· οὐ γὰρ ὡς πρὸ ταύτης ἐνῆρ-
 γει, υἱὸς ἀνθρώπων καὶ θυγατέρα τοῖς ἑαυτοῦ δαίμοσι διὰ
 θυσιῶν παρασκευάζεσθαι, οὕτως ἤδη ταῦτα καὶ μετὰ τὴν Χρι-
 στοῦ παρουσίαν οἷος ἐνεργεῖν. *Ἀκαθαίρειν δὲ μέλλειν* λέγεται
 ἐκ τῆς ἀβύσσου, τῇ ἐπιδημίᾳ τοῦ Ἀντιχρίστου. Καὶ εἰς ἀπώ-
 λειαν ὑπάγειν.] *Ἀπώλειαν*, οὐ τὴν ἀνυπαρξίαν, ἀλλὰ τὴν ἐν
 γιένῃ κατάρξις λέγει. Καὶ θαυμάσονται οἱ κατοικοῦντες
 ἐπὶ τῆς γῆς.] Θαυμάσονται τὴν τοῦ θηρίου παρουσίαν, οὐ μόνον
 ὅτι ἀπώλεσε καὶ πῶς ἔζησεν, ἀλλὰ καὶ ὅτι παραγέγονεν ἐν τέρα-
 σιν ἀπάτης. Τίνες δὲ θαυμάσονται; *Οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς*
γῆς· περὶ ὧν καὶ Ἡσαΐας φησὶν· Οὐ πεσοῦμεθα, ἀλλὰ
 πεσοῦνται οἱ ἐνοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς (6). Τοιοῦτοι δὲ
 οἱ ἀσκήριτον ἔχοντες τὴν θάσιν, ἅτε μὴ ἐπὶ τὴν πέτραν,
 τὸν Χριστόν, τεθεμελιωμένοι. Θαυμάσονται οὖν καὶ νῦν

(1) Παρ' ἄλλοις, *βλεπόντων*.

(α)· Ἰδὲ Μ', 14. (6)· Ἡσ. Κε', 18.

οὗτοι, οἱ διὰ τὸ χαμερπὲς ἐν τῇ εἰδίῳ τῶν ζώντων
 οὐκ ἐγράφησαν. *Αἱ ἑπτὰ κεφαλαί, ἑπτὰ ὄρη εἰσιν, ὅπου*
ἡ γυνὴ κάθηται.] *Γυναῖκα*, ὡς ἐφθήμεν εἰρηκότες, τὸν φθα-
 τὸν τοῦτον εἶον φησὶν, ὡς θῆλυν καὶ μηδὲν ἀνδρικὸν ἐπιφαί-
 νοντα. Ὅρη δὲ καὶ κεφαλὰς ἑπτὰ, τόπους ἡγούμεθα νοεῖ-
 σθαι ἐν ὑπεροχῇ καὶ δυναστείᾳ κοσμικῇ τῶν λοιπῶν ἐξέχον-
 τας· ἐφ' οἷς κατὰ καιροῦ τὴν τοῦ κόσμου βασιλείαν ἐσθιρίχθαι
 ἔγνωμεν. Οἷον, πρῶτον, ἐν Νινευὶ τὴν τῶν Ἀσσυρίων. Δεύτε-
 ρον, ἐν Βαβυλῶνι τὴν τῶν Μήδων δυναστείαν ἀπὸ Ἀρβάρου
 κρατήσασαν τῶν Ἀσσυρίων· ὧν τὸν βασιλέα Σαρδανάπαλλον κρα-
 τήσας ὁ Ἀρβάρης καθεῖλε. Μετὰ δὲ τούτους ἐν Βαβυλῶνι τὸ
 Χαλδαίων κράτος ὑπερεῖχεν· ὧν Ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς
 ἐδασίλευσεν. Εἵτα μετὰ τὴν τούτων καὶ τῶν Μήδων κατάρυ-
 σιν, ἐν Σούσις ὑπὸ Κύρου τῆς Περσῶν βασιλείας καθισταμένης,
 ἡ τῶν Μακεδόνων ὑπείσθη ἀρχή. Ἐκ τούτων ἡ ἐν τῇ πρε-
 σβυτέρᾳ Ῥώμῃ τῶν Ῥωμαίων ἀρχὴ καὶ ἰσχὺς, ἐπὶ μὲν Αὐγού-
 στου Καίσαρος μετὰ τοὺς πρόων βασιλεῖς αὐτῆς καὶ ὑπάτους
 μοναρχήσασα, ὑπὸ δὲ ἀσεβῶν μέχρι Κωνσταντίνου κατασθεθεῖσα·
 ὧν μετὰ τὴν κατάρυσιν, εἰς τὴν νέαν Ῥώμην τὰ τῶν φιλοχρίστων
 βασιλείων μετηνέχθη βασιλεία. Κατὰ δὲ τὴν αὐτὴν ἐννοιαν, καὶ
 τοὺς ἑπτὰ βασιλεῖς ἐκδεκτίον, τῆς ἐναλλαγῆς τῶν γενῶν,
 ἀρσενικοῦ, λέγω, καὶ θηλυκοῦ, μηδὲν παρεμποδίζουσης τὴν
 τῆς διανοίας ταυτότητα· εἰ καὶ ἐκεῖ μὲν ἑπτὰ κεφαλὰς θηλυ-
 κῶς, καὶ ἑπτὰ ὄρη οὐδετέρως, ἐνταῦθα δὲ βασιλεῖς ἑπτὰ ἐσή-
 मानε· πολλάκις γὰρ ἀδιαφόρως ἀντὶ θηλυκῶν ἀρρενικὰ ἐν τῇ
 Γραφῇ κεῖται ὀνόματα, καὶ τὸ ἀνάπαλιν. Οὐδὲν γὰρ ἡ Γραφή
 περὶ τούτων εἴωθε μικρολογεῖσθαι.

12 Καὶ τὰ δέκα κέρατα, ἃ εἶδες, δέκα βασιλεῖς εἰσιν,
 οἳ τινες βασιλείαν οὐπω ἔλαβον, ἀλλ' ἐξουσίαν ὡς
 βασιλεῖς μίαν ὥραν λαμβάνουσι μετὰ τοῦ θηρίου.
 13 Οὗτοι μίαν ἔχουσι γνώμην, καὶ τὴν δύναμιν καὶ τὴν

- 14 ἐξουσίαν αὐτῶν τῷ θηρίῳ διδόασιν. Οὗτοι μετὰ τοῦ ἀρνίου πολεμήσουσι, καὶ τὸ ἀρνίον νικήσει αὐτούς· ὅτι κύριος κυρίων ἐστὶ, καὶ βασιλεὺς βασιλέων, καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ κλητοὶ καὶ ἐκλεκτοὶ καὶ πιστοί.
- 15 Καὶ λέγει μοι· Τὰ ὕδατα, ἃ εἶδες, οὗ ἡ πόρνη κάθηται, λαοὶ καὶ ὄχλοι εἰσὶ, καὶ ἔθνη καὶ γλῶσσαι.

Τὰ δέκα κέρατα, δέκα βασιλεῖς εἶναι φασίν, ἐκ τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς ἀναστυγόμενοι· ἐν τοῖς ἐσχάτοις καιροῖς, ὧν ἐν μέσῳ ὁ Ἀντίχριστος ἀναστήσεται. Μὴ λαβεῖν δὲ αὐτοὺς βασιλεῖαν φησὶν, ἀλλ' ἐξουσίαν ὡς βασιλεῖς, καὶ τοῦτο μίαν ὥραν τὸ μὲν, ὡς βασιλεῖς, διὰ τὸ ἀνέδραστον καὶ σκιῶδες τῆς βασιλείας αὐτῶν φησί· τὸ δὲ, μίαν ὥραν μετὰ τοῦ θηρίου, τὸ βραχὺ τοῦ χρόνου παριστᾶν βούλεται, ἥτοι δι' οὗ ἡ τοῦ ἐνικυτοῦ ὥρα συντελεῖται, μεθ' ἣν τῷ Ἀντιχρίστῳ ὡς ὑπερέχοντι ὑποταγῇσονται. Ἡ καὶ ὥραν τὸν ἀπολαυστικὸν βίον νοητέον. Καὶ τὸ ἀρνίον νικήσει αὐτούς, καὶ τὰ ἐξῆς.] Εἰκότως, ὡς καὶ κύριος κυρίων, καὶ βασιλεὺς βασιλέων, καὶ ὑπασπισταὶ αὐτοῦ κλητοί, τὴν κλήσιν οὐ κατὰ τὸ ἐπιτυχὸν ἔχοντες, ἀλλὰ κατὰ τὸ καιρὸν καὶ διηκριβωμένον καὶ ἀμετάθετον· διὸ καὶ πιστοί· ὅτι ὁ πιστὸς ἐνὶ προσανέχει δεσπότη, οὐ δυνάμενος δυοὶ κυρίοις δουλεύειν (α). Τὰ ὕδατα, ἃ εἶδες.] Προεῖρηται ἡμῖν περὶ τούτων, τροπικῶς καὶ φυσικῶς τὴν γῆν εἶναι ἐξ ὑδάτων, καὶ ἐν ὕδασι διατελοῦσαν (β), ἐν ᾗ ὁ φθαρτὸς οὗτος καὶ διύγροισι ἡδοναῖς διαγόμενος ἡδραστὰι κόσμος. Πάντως δὲ οὐκ ἄλλως ἢ οὕτω παρὰ τὰ ἀνθρωπινὰ γένη νοεῖται· ἅπερ ἔθνη εἰσὶ τῇ διαφύῳ ρωνῇ διαστελλόμενα· πρὸς δὲ τούτοις καὶ τὰ βασιλέων κράτη συντηρούμενα· τοῦτο γὰρ τὸ κέρας δηλοῦν βούλεται, ἀπὸ τῶν κερασφόρων ζώων εἰλημμένης τῆς χρήσεως· ὅτι κακῆ· να τοῖς κέρασιν ἑαυτῶν συντηρεῖται, εἴπου δαήσει πρὸς ἑτέρα ζῶα διεξάγεσθαι· ὥσπερ καὶ ἔθνησι πρὸς ἔθνη αἱ τῶν βασιλέων

(α) Μαρτ. ε', 24. (β) Β' Πέτρ. Γ', 5.

διαταγαὶ τὸ καθ' ἑαυτὰ διαμένειν παρέχουσι, μὴ πρὸς ἐκφύλους κυριαρχίας σκεδάζεσθαι.

- 16 Καὶ τὰ δέκα κέρατα, ἃ εἶδες, καὶ (1) τὸ θηρίον, οὗτοι μισήσουσι τὴν πόρνην, καὶ ἡρμωμένην ποιήσουσιν αὐτὴν καὶ γυμνὴν, καὶ τὰς σάρκας αὐτῆς φάγονται, καὶ αὐτὴν κατακαύσουσιν ἐν πυρί. Ὁ γὰρ θεὸς ἔδωκεν εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν, ποιῆσαι τὴν γνώμην αὐτοῦ, καὶ ποιῆσαι γνώμην μίαν, καὶ δοῦναι τὴν βασιλείαν αὐτῶν τῷ θηρίῳ, ἄχρι τελεσθῶσιν
- 18 οἱ λόγοι (2) τοῦ θεοῦ. Καὶ ἡ γυνή, ἣν εἶδες, ἐστὶν ἡ πόλις ἡ μεγάλη, ἣ ἔχουσα βασιλείαν ἐπὶ τῶν βασιλέων τῆς γῆς.

Τὰ μὲν κέρατα τί δηλοῦν ἐθέλει, εἴρηται ἥδη· θηρίον δὲ τὸν διάβολον λέγει· ἀδιαφορεῖ γὰρ κατὰ τὸ σημαίνόμενον τοῦ θηρίου, πᾶ μὲν, τὸν Ἀντίχριστον οὕτως ὀνομάζων, ἔσθ' ὅτε δὲ τὸν σατανᾶν. Οἱ βασιλεῖς οὖν, φησὶν, οἱ τέως κατ' ἐνέργειαν τοῦ σατανᾶ φονίως τῷ ἀρνίῳ διατεθέντες, θεοῦ ὑποθημοσύνη μισήσουσι τὴν πόρνην, τουτέστι, τὴν ἐν τῷ βίῳ ἀπολαυστικὴν δίκαιαν· ἐρημώσουσι δὲ καὶ εἰδωλολατρεῖαν, καὶ τεμνῶν καὶ μαντείων ἄλλοτριώσουσι· καὶ τὰς σάρκας αὐτῆς, τουτέστι, τὰ πρὸς θυσίαν ἀναφερόμενα τῶν εἰδώλων ζῶα, ἑαυτοῖς ταμιεύουσι, καὶ πᾶσαν τὴν περὶ τὰ μάταια σπουδὴν ἀφανίσουσι, καὶ οὕτως, ὥστε ὑπὸ πυρὸς δαπανηθεῖσαν νομίζεσθαι, καὶ πάντας κράζειν, Ποῦ νῦν οἱ τῆς τότε ἐπὶ τὰ μάταια ἐπιμελείας ἐχόμενοι; Ταῦτα δὲ πάντα, ὡς ἐφθμεν παραθέμενοι, οὐκ ἂν ἄθεε συμδῆναί φασιν, ἀλλ' ἐκ θείας ἐπισκοπῆς καὶ προνοίας. Καὶ ποιῆσαι γνώμην μίαν.] Εἰ καὶ σύνδρομος ἡ τούτων γνώμη τῇ τοῦ θεοῦ, ἀλλ' ὡς θεῶ μεμελημένη, κατὰ δὲ τὸ ἀνεξερύνητον βάθος τῆς προνοίας αὐτοῦ συμβαίνουσα τοῖς συντελουμένοις. Οὕτω τοιγαροῦν κατὰ τοιαύτην ὁμογνωμοσύνην τούτοις

(1) Παρ ἄλλοις, ἐπὶ τὸ θηρίον.

(2) Παρ ἄλλοις, ἄχρι τελεσθῇ τὰ ῥήματα.

δοθείσαν ὑπὸ θεοῦ, τῆς ἐξουσίας ἀπάτης παρασχεθείσης τῷ θηρίῳ, διατελέσει κρατοῦν τὸ θηρίον εἰς ἅπαν ἂν αἱ κατάλληλοι κρίσεις ἀπαξουσιν, αἱ διὰ τῶν λόγων ὑπεσημάνθησαν, δι' ὧν λέγει· ἄχρι τελεσθῶσιν οἱ λόγοι τοῦ θεοῦ. Καὶ ἡ γυνή, ἣν εἶδες, ἐστὶν ἡ πόλις ἡ μεγάλη.] Σαφέστερον τὴν γυναῖκα παριστῶν, ἀναλαμβάνει τὸν περὶ αὐτῆς λόγον, καὶ φησιν, ἐκεῖνην εἶναι, τὴν ἔχουσαν τὸ κράτος ἐπὶ τῶν τοῖς γένειοις προσανακειμένων· οὐ γὰρ καὶ πάντες οἱ ἐνοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, ἥδη καὶ τοῖς γένειοις προσδιαφθείρονται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΕ΄.

Περὶ ἐτέρου ἀγγέλου, τὴν πτῶσιν Βαβυλῶνος δηλοῦντος, καὶ οὐρανίου φωνῆς, τὴν ἐκ τῆς πόλεως φυγὴν ἐντελλομένης, καὶ περὶ τῆς ἀποβολῆς τῶν τερπνῶν, ὧν τὸ πρὶν ἐκέκτητο.

ΚΕΦ. XVIII, 1 Καὶ μετὰ ταῦτα εἶδον ἄλλον ἄγγελον καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἔχοντα ἐξουσίαν μεγάλην· καὶ ἡ γῆ ἐφωτίσθη ἐκ τῆς δόξης αὐτοῦ.
2 Καὶ ἔκραξεν ἐν ἰσχυρᾷ φωνῇ (1), λέγων· Ἔπεσε Βαβυλὼν ἡ μεγάλη, καὶ ἐγένετο κατοικητήριον δαιμόνων, καὶ φυλακὴ παντός πνεύματος ἀκαθάρτου, καὶ φυλακὴ παντός ὀρνέου ἀκαθάρτου καὶ μεμισημένου· ὅτι ἐκ τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς πορνείας αὐτῆς πέπωκε πάντα τὰ ἔθνη· καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς μετ' αὐτῆς ἐπόρνευσαν, καὶ οἱ ἔμποροι τῆς γῆς ἐκ τῆς δυνάμεως τοῦ στρήνου αὐτῆς ἐ-

(1) Παρ' ἄλλων, ἐν ἰσχυρᾷ φωνῇ μεγάλῃ

4 πλούτησαν. Καὶ ἤκουσα ἄλλην φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, λέγουσαν· Ἐξέλθετε ἐξ αὐτῆς ὁ λαός μου, ἵνα μὴ συγκοινωνήσητε ταῖς ἁμαρτίαις αὐτῆς, καὶ
5 ἐκ τῶν πληγῶν αὐτῆς ἵνα μὴ λάβητε· ὅτι ἐκολλήθησαν αὐτῆς αἱ ἁμαρτίαι ἄχρι τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐμνημόνευσεν ὁ θεὸς τὰ ἀδικήματα αὐτῆς.

Καὶ ἡ γῆ ἐφωτίσθη.] Κάντευθεν τῶν θείων δυνάμεων τὸ λαμπρὸν καὶ φωτιστικόν, πολλῷ τῷ μέτρῳ τὸ ἀστέρων σέλας καὶ κάλλος ὑπερνικῶν, ἔστι νοεῖν, μετὰ τὸ παρελθεῖν τὰ ἁμαρτὰ τοῦ φθαρτοῦ κόσμου παρρησιαζόμενον. Μεγάλην φησὶ τὴν τοῦ φωστῆρος εἶναι ἐξουσίαν, καὶ φωτίζειν τὴν περίγειον ἐκ τῆς δόξης αὐτοῦ. Παραβαλλόμενα γὰρ τὰ οὐράνια καὶ ἄφθαρτα τοῖς γένειοις καὶ φθαρτοῖς, ὅσων τὸ ὑπερβάλλον τῆς δόξης παρίστησιν; Ἰσχυρὰν δὲ τὴν φωνὴν ἐμπεδοῖ, τὸ ἐμπρακτον ἐμφαίνων τῶν δηλουμένων καὶ ἀπαράχρατον. Καὶ τί τοῦτο; Ἔπεσε Βαβυλὼν ἡ μεγάλη, Βαβυλῶνα, τὴν διέξοδον τοῦ φθαρτοῦ τούτου βίου λέγων. Καὶ φυλακὴ παντός πνεύματος ἀκαθάρτου, καὶ φυλακὴ παντός ὀρνέου ἀκαθάρτου καὶ μεμισημένου.] Εἰς ὄρεα μεταλαμβάνει τοὺς δαίμονας, διὰ τὸ ἄδηλον τῆς ἐφοδου αὐτῶν, τῆς κατὰ τῶν ἀνθρώπων· ἐπεὶ καὶ τῶν ὀρνέων ἡ ἐφοδος ἐξ ἀδήλου εἴωθεν ἐπιφοιτᾶν προσδοκίας. Μεμισημένου δὲ εἴρηται οὐκ ἀλόγως· τίς γὰρ σωφρονῶν οὐ θδελύττεται τὴν μετὰ τῶν δαιμόνων ἀναστροφὴν, δι' ἣν καὶ θδελύγματα ὠνομάσθησαν; Ἐξέλθετε ἐξ αὐτῆς ὁ λαός μου.] Ἐξελθεῖν παρακαλεῖται ἡ φωνή, οὗς ἔγνω Κύριος αὐτοῦ εἶναι (α). Ἐξελθεῖν δὲ, τοῦ μὴ συναπολέσθαι δικαίους μετὰ ἀσεβῶν (β). Ὡς γὰρ ἐπὶ τοῦ Ἀὐτ' τὸ· Σῶζον σῶζε τὴν σεαυτοῦ ψυχὴν (γ) ἀνυπερθέτως μέχρι τοῦ ὅρους, ἐπὶ γῆς οὐδαμοῦ ἡρεμῶν, ὁ θεὸς αὐτῷ ἐνετείλατο, οὕτω κἀνταῦθα. Καὶ ἐμνημόνευσεν ὁ θεὸς τὰ ἀδικήματα αὐτῆς.] Ἀνθρωπίνως διασκευάζεται ταῦτα· ἐπὶ γὰρ

(α) Β' Τμ. Β', 19. (β) Γεν. ΙΗ', 23. (γ) Γεν. ΙΘ', 17.

της μακρίας του θεού φύσεως, της πάθεις ἀπροσίτου, τὰ τοιαῦτα καὶ ἔννοεῖν περιτόν. Ἐκεῖ γὰρ μνήμη, ὅπου καὶ λήθη· λήθη δὲ, τοῦ δυνάμει παρεῖναι τὸ πραχθέν, οὐκέτι δὲ καὶ ἐνεργείᾳ σημαντικόν· θεῷ δὲ οὐδὲν πρόσεστι δυνάμει, ἀλλ' ἐνεργείᾳ.

6 Ἀπόδοτε αὐτῇ, ὡς καὶ αὐτὴ ἀπέδωκεν ὑμῖν, καὶ διπλώσατε αὐτῇ διπλᾶ κατὰ τὰ ἔργα αὐτῆς· ἐν τῷ ποτηρίῳ, ᾧ ἐκέρασε, κεράσατε αὐτῇ διπλοῦν· ὅσα ἐδόξατεν ἑαυτὴν καὶ ἐστρηγίασε, τοσοῦτον δότε αὐτῇ βασανισμόν καὶ πένθος· ὅτι ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς λέγει· Κάθημαι βασίλισσα, καὶ χήρα οὐκ εἰμι, καὶ πένθος οὐ μὴ ἴδω. Διὰ τοῦτο ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἤξουσιν αἱ πληγαὶ αὐτῆς, θάνατος καὶ πένθος καὶ λιμός· καὶ ἐν πυρὶ κατακαυθήσεται· ὅτι ἰσχυρὸς Κύριος ὁ θεός, ὁ κρίνων αὐτήν.

Ἀνεπιστήμαντον, παρὰ τίνος τὸ πρόσταγμα ἢ ὁ λόγος πρόεισιν. Εἴη δ' ἂν παρὰ τῶν δικαίων καὶ μαρτύρων, τῶν κατ' ἐκείνο καιροῦ, τῆς τοῦ Ἀντιχρίστου δηλαδὴ ἐπιδημίας, ὑπὲρ Χριστοῦ ἐναθλησάντων, τοσαύτη ὁμότητι καὶ θρηνωδίᾳ ὑπὸ τῶν τθηνικαῦτα τῷ βίῳ ἐμπολιτευομένων ὑπουργῶν τοῦ Ἀντιχρίστου παραδοθέντων, ὥστε καὶ αὐτοὺς, εἰ καὶ θεομιμήτως προείλοντο ζῆν, ἀλλ' οὖν διὰ τὸ ὑπερβάλλον τῶν κακώσεων ἐκνικηθῆναι, ταῦτα προφέρειν. Εἰρήκαμεν δὲ γυναῖκα, τὸν ἐπὶ τοῦ Ἀντιχρίστου καιρὸν, οὐ πόλιν τινὰ σημαίνειν· καὶ ποτήριον δὲ, τὴν προαίρεσιν τῶν ἐμπολιτευομένων τῷ τότε βίῳ· οἱ, τῇ δυναστείᾳ τοῦ σατανᾶ γαυριῶντες, ἀμέτρον τῇ τῶν δειθῶν εὐθηνίᾳ κατὰ τῶν ἀντικειμένων αὐτοῖς κατεχρήσαντο. Καθώς οὖν ἐποίησεν, ἀποδοθῆτω αὐτῇ. Ἀπόδοτε αὐτῇ διπλοῦν.] Οὐ τὸ διπλάσιον βούλεται τὸ διπλοῦν· ἀλλ' ὅτι, φιλάνθρωπος ὢν ὁ θεός καὶ ἀγαθός, καὶ πολὺ καταδεέστερον κολάζων, διπλᾶ οἰεται ἀποδεδωκέναι, καὶ ὅταν μέρος ἀποδῇ· καὶ οὐ μόνον διπλᾶ, ἀλλὰ καὶ ἐπταπλάσια· εἰ μὴ που τοῦτο οἰητέον, ὡς οὐ θεοῦ ἀπειλῆς· πῶς γὰρ ὁ λέγων· Οὐκ ἐκδικήσει Κύ-

ριος δις ἐπιτοσαντό (α)· νῦν διπλάσια καὶ ἐπταπλάσια φησιν ἐκδικεῖν; Εἰ αὖν τὸ διπλοῦν καὶ ἐπταπλάσιον, οὐ τὸ κατ' ἀξίαν σημαίνειν ὑποληπτέον, ἀλλὰ τὸ μετριώτερον, ἵσως ἄτοπον οὐδέν. Ὅσα ἐδόξασεν ἑαυτὴν, καὶ ἐστρηγίασε.] Καθώς, φησι, δοξασθεῖσα καὶ κατασπαταλήσασα τοῦ παρόντος βίου, πρόνοιαν οὐ πεποιήται τοῦ θεοῦ θελήματος· οὕτως ἀπόδοτε αὐτῇ· λέγει γάρ· Οὐκ ἔσομαι τοῦ βασιλεύειν ἐστρηγμένη. Ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς.] Καρδίαν, τὸ ἔμμονόν φησι τῶν τότε τὸν βίον συμπληρούντων, οὗ καὶ εἰς γυναῖκα ἐμυθοποίησε μαχλῶσαν. Διὰ τοῦτο ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἤξουσιν αἱ πληγαὶ αὐτῆς.] Διὰ τοῦ λέγειν μίαν ἡμέραν, τὸ ἀπροσδόκητον καὶ ἄθρόον δηλοῖ τοῦ καιροῦ, ἐν ᾧ ταῦτα συμβῆσεται. Μετὰ γὰρ τὸ ἐγκρατεῖς αὐτῆς γενέσθαι τοὺς ἐχθροὺς, ἐξαρκεῖ καὶ μία ἡμέρα, πᾶσαν κόλασιν ἐπαγαγεῖν τῇ ἡττηθείσῃ, δυνατοῦ ὄντος τοῦ Κυρίου ὥσπερ τοῖς εὐκρεστοῦσιν αὐτῷ τὰ θυμῆρη προσνέμειν, οὕτω καὶ κολάζειν τοὺς ἀνεπιστρόφως ἐξαμαρτάνοντας.

9 Καὶ κλαύσουσι (1) καὶ κόψονται ἐπ' αὐτήν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, οἱ μετ' αὐτῆς πορνεύσαντες καὶ στρηνιάσαντες, ὅταν βλέπωσι τὸν καπνὸν τῆς πυρώσεως αὐτῆς, ἀπὸ μακρόθεν ἐζηκότες, διὰ τὸν φόβον τοῦ βασανισμοῦ αὐτῆς, λέγοντες· Οὐαὶ, οὐαὶ, ἡ πόλις ἡ μεγάλη Βαβυλὼν, ἡ πόλις ἡ ἰσχυρά, ὅτι ἐν μιᾷ ὥρᾳ ἤλθεν ἡ κρίσις σου. Καὶ οἱ ἔμποροι τῆς γῆς κλαύσουσι καὶ πενθήσουσιν (2) ἐπ' αὐτῇ, ὅτι τὸν γόμον αὐτῶν οὐδεὶς ἀγοράζει οὐκέτι· γόμον χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, καὶ λίθου τιμίου καὶ μαργαρίτου, καὶ βυσσίνου, καὶ πορφυροῦ, καὶ σθηρικοῦ, καὶ κοκκίνου· καὶ πᾶν ξύλον θύϊνον, καὶ πᾶν σκεῦος ἐλεφάντινον, καὶ πᾶν σκεῦος ἐκ ξύλου τιμιωτάτου,

(α) Ναὸν Α', 9.

(1) Παρ' ἄλλοις, κλαύσονται αὐτήν.

(2) Παρ' ἄλλοις, κλαίουσιν καὶ πενθεοῦσι.

13 καὶ χαλκοῦ, καὶ σιδήρου, καὶ μαρμάρου, καὶ κινάμω-
μον, καὶ θυμιάματα, καὶ μύρον, καὶ λίβανον, καὶ
έλαιον, καὶ οἶνον, καὶ σμιδάλιν, καὶ σίτον, καὶ πρό-
βατα, καὶ κτήνη· καὶ ἵππων, καὶ βέδων, καὶ σωμα-
των, καὶ ψυχὰς ἀνθρώπων. Καὶ ἡ ὁπώρα τῆς ἐπι-
θυμίας τῆς ψυχῆς σου ἀπῆλθεν ἀπὸ σοῦ, καὶ πάν-
τα τὰ λιπαρὰ καὶ τὰ λαμπρὰ ἀπώλετο ἀπὸ σοῦ, καὶ
οὐκέτι οὐ μὴ εὖρης αὐτά.

Ἐπιμένει τῇ τροπολογίᾳ, ὡς ἐκφρατικωτέραν γενέσθαι ἀπὸ
τῆς πορνικῆς ἀκαθαρσίας τὴν πλημμέλειαν. Τοὺς δαίμονας δὲ
εἶναι τούτους ἐφημεν καὶ μακρόθεν ἐστηκότας. Αὐτοὶ γὰρ, ἄ-
νθρωποι, καὶ πρὸ τῆς πείρας τὴν διέκθασιν εἰδέναι οἰοῖτε εἰσεῖ,
καὶ ὡς ἀπὸ καπνοῦ τοῦ πυρὸς τὴν ὑπόστασιν συνιέναι. Τὸ δὲ,
οὐαί, θρηνώδεις ἐστὶν ἐπίφθεγμα, εἰώθους ἐπὶ συμφοραῖς ἐνερ-
γουμέναις ἐκφωνεῖσθαι· διὸ καὶ νῦν μάλιστα τῷ παγκοσμίῳ
καὶ ἀθρόῳ συμπτώματι μεταχειρίζεται. Ἰσχυρὰν δὲ πόλιν
αὐτὴν φησιν, ὡς ἐξ ἀπείρου σχεδὸν χρόνου τὸ εἶναι διαλαβοῦ-
σαν εἰς ἀδιάρρηκτον σύνδεσμον, καὶ οὐποτε ἐλπισθέντα διαλυ-
θῆναι. Καὶ οἱ ἔμποροι τῆς γῆς κλαύσουσιν.] Ἐντεῦθεν ἀπα-
ρχογράφως ἐκληπτέον τὰ χρησμοδούμενα, οὐ περὶ Βαβυλῶνος,
οὐ Ῥώμης τῆς παλαιᾶς, οὐ τῆς νέας, οὐκ ἄλλης τινὸς μιᾶς
πόλεως· ἀλλὰ τοῦ σύμπαντος τούτου φθαρτοῦ κόσμου, καθ' ὃν
οἱ τὰ πρόσκαιρα ἐμπορευόμενοι κλαυθμῷ καὶ πένθει ἀλώσονται,
ὅτι τὸν γόμον αὐτῶν οὐδεὶς ἀγοράσει οὐδέτι. Γόμον δὲ
τὰ ἐπιτηδεύματα λέγει, περὶ ἃ εἰώθασιν οἱ ἄνθρωποι κατατρί-
βεσθαι. Γόμον χρυσοῦ, καὶ τὰ ἐξῆς.] Εἰς γόμον τὰ ἐπιτηδεύ-
ματα φέρει· ὧν, τῆς ἐπικαίρου ταύτης διαβρωτικῆς βιωτῆς, καθ'
ἣν καὶ ἡ ἐμπορία τῶν ἐπιτηδευμάτων τὸ ἐμπρακτὸν ἀποφέρει-
ται, οὐκ ἀπεικὸς τὸ πένθος ἐπεισιέναι. Τιμίαις δὲ ὕλαις ταῖς
ἐν τῷ κόσμῳ τοὺς ἐμβιοῦντας αὐτῷ ἐξομοιοῖ, ἀργύρῳ μὲν καὶ
χρυσῷ, τοὺς διαρκεῖ τῇ καρτερίᾳ τοὺς πειρασμοὺς ὑποφέρον-
τας τοῦ βίου, καὶ αὐτοὺς εἰς πῦρ εἰωθότας δαπανᾶν, εἰ καὶ

κρειττόνων ἐλπίδι ἐναθλοῦντες τὸ ἀλώθητον ἔχουσι· τοῦτο
γὰρ καὶ ὁ χρυσὸς καὶ ὁ ἄργυρος πρὸς τὸ ἐνυλον ἀποφαίνονται·
πῦρ· λίθω δὲ τιμῷ καὶ μαργαρίταις, τοὺς ἐπιδεικτικῶς τῇ
κατ' ἀρετὴν κτήσει ἀποχρωμένους· οἱ τῇ τῶν περιστάσεων ἐ-
φόδῳ τὸ λαμπρὸν ἀπημείλυνθησαν· βύσσῳ δὲ καὶ πορφύρᾳ,
καὶ τοῖς ἀπὸ σπέρων νήμασι, τοὺς ἐπὶ Χριστῷ τῷ ἄνθει τῶν ἐ-
παινουμένων καλλυνομένους· ξυλλίνοις δὲ σκεύεσι καὶ τοῖς ἐκ
ξύλου τοῦ τιμιωτάτου θείου, καὶ ἐλέφαντος καὶ κιναμώμου,
τοὺς ἀποξενωμένη τῇ τοῦ βίου ἀσκήσει καὶ τοῖς πολλοῖς ἀνε-
πιφάντῳ χρυσαμένους, φανερωθέντος δὲ τοῦ ἡδίστου ἀτμοῦ τῶν
κατορθωμάτων, εὐφροσύνην οὐδ' ὅσην εἰπεῖν καταλαβόντας
πνευματικῇ, μετὰ τοῦ μηδὲ πυρὶ φθόνου ἀλῶναι οἴουσι εἶ-
ναι, ὡς οὐδὲ πυρὶ τῷ ἐνύλῳ κινάμωμον· χαλκῷ δὲ καὶ σιδήρῳ
καὶ μαρμάρῳ, τοὺς χρυσοειδεῖς μὲν, νόθῳ δὲ χρωμένους τῷ
πλούτῳ, ὡς καὶ σίδηρος τὸ σιλπινὸν ἔχει, καὶ μάρμαρον τὸ σερ-
ρὸν, ὧν ἀπάντων τὸ πῦρ δοκιμαστικόν· καὶ οὕτω μὲν τὰ διὰ
πυρὸς τὸ δοκίμιον παρεχόμενα· ἐλαίῳ δὲ καὶ οἴνῳ καὶ σμι-
δάλει καὶ σίτῳ, τοὺς ἐν ἰλαρότητι καὶ εὐφρονι καταστήματι
ψυχῆς τὸ τοῦ βίου πέλαγος διανηχομένους· προβάτοις δὲ
καὶ κτήνεσι παραβληθεῖεν ἂν οἱ τῷ θεοῦ ἀπειροπληθεῖ ἐλέῳ,
ἢ φησιν ὁ Δαυὶδ (α), σωζόμενοι· ἵπποις δὲ καὶ τοῖς διὰ τού-
των ὀχήμασιν, ἃ ἡ Περσικὴ μὲν φωνὴ, ἀγγάρους καλεῖ, ἡ δὲ
τῶν Ἑλλήνων, δημοσίους ἱπποστάθμους, ἡ δὲ τῶν Ῥωμαίων,
ρέδης, ἀφ' οὗ καὶ ρεδάριος τέτριπται· διὸ κἀναυῖθα τὸ, ρεδῶν,
παρεῖληπται· ἐκείνους δηλοῦν βούλεται, οἱ τὴν ὁδὸν τῶν
ἐντολῶν τοῦ Κυρίου δραμόντες, πρακτικῶς ἀσματοῖς.
Καὶ ἡ ὁπώρα τῆς ἐπιθυμίας.] Ὁπώραν καὶ τὸν καιρὸν οἶδε
καλεῖν ἡ συνήθεια. Ἐπεὶ τοίνυν ἀπὸ τῆς φθορᾶς εἰς ἀρθαρσίαν
μεταχωρεῖ τὰ ἀνθρώπινα ἀπαρραλογίστως, ἄρα καὶ τὰ πρὸς

(α) Ψαλμ. ΔΕ'.

φθορὰν ἀποκλίνοντα συνεκλείψει ἀφανισθέντα εἰς ἅπαν. Τοῦτο δὲ ἐπὶ πόλεως ἔτι ἐν τῷ ἐνεστώτι ἐνθωρουμένης συμβῆναι ἀδύνατον· κατὰ μὲν γὰρ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον, οὐδεὶς ἂν ἀντίποι μὴ συμβῆναι, κατὰ δὲ τὸ εἰς ἅπαν, οὐ.

- 15 Οἱ ἔμποροι τούτων, οἱ πλουτήσαντες ἀπ' αὐτῆς, ἀπὸ μακρόθεν στήσονται διὰ τὸν φόβον τοῦ βασανισμοῦ αὐτῆς, κλαίοντες, καὶ πενθοῦντες, καὶ λέγοντες· Οὐαὶ, οὐαὶ, ἡ πόλις ἡ μεγάλη, ἡ περιβεβλημένη βύσσινον καὶ πορφυροῦν καὶ κόκκινον, καὶ κεχρυσωμένη ἐν χρυσίῳ καὶ λίθῳ τιμίῳ, καὶ μαργαρίταις· ὅτι μιᾷ ὥρᾳ ἡρημώθη ὁ τοσοῦτος πλοῦτος. Καὶ πᾶς κυβερνήτης, καὶ πᾶς ἐπὶ τῶν πλοίων (1) πλέων, καὶ ναῦται, καὶ ὅσοι τὴν θάλασσαν ἐργάζονται, ἀπὸ μακρόθεν ἔστησαν, καὶ ἔκραζον, βλέποντες τὸν καπνὸν τῆς πυρώσεως αὐτῆς, λέγοντες· Τίς ὁμοία τῇ πόλει τῇ μεγάλῃ; Καὶ ἔβαλον χοῦν ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, καὶ ἔκραζον, κλαίοντες καὶ πενθοῦντες, καὶ λέγοντες· Οὐαὶ, οὐαὶ, ἡ πόλις ἡ μεγάλη, ἐν ᾗ ἐπλούτησαν πάντες οἱ ἔχοντες τὰ πλοῖα ἐν τῇ θαλάσῃ ἐκ τῆς τιμιότητος αὐτῆς, ὅτι μιᾷ ὥρᾳ ἡρημώθη.

Ἐμπόρους, δυνάμεις θείας, ἢ δαίμονας νοητέον, οἱ συνεργοὶ τοῖς οὐρανοῖς πρὸς ὅπερ ἑκατέρους τὸ καταθύμιον. Πόρρωθεν δὲ τούτοις ἑκατέροις ἡ στάσις διὰ τὸν φόβον· ἀλλὰ τοῖς μὲν ἀγγέλοις, διὰ τὸ τοῦ κριτοῦ αὐστηρόν, ὅπερ ἡ τῶν ἁμαρτωλῶν ἀπειθεια προσευπόρισε· τὸν φόβον δὲ τοῖς δαίμοσιν ἡ κοινωνία τῆς τιμωρίας τῶν ἁμαρτωλῶν ἐμποιῆσει. Οὐαὶ, οὐαὶ, ἡ πόλις ἡ μεγάλη, ἡ περιβεβλημένη βύσσινον.] Ἀπὸ τῶν γνωρίμων τῶν ἐφύστεριζόντων παρέχει τὴν γνώσιν. Ἐπεὶ οὖν γνώριμος ἡ Βαβυλῶν, πολλῶ ἐξυβρίσασα πλούτῳ, ὑπ' ὅψιν ἄγει τὰ πάθη αὐ-

(1) Κοινῶς, ἐπὶ τῶν πλοίων ὁ ὄμιλος. Παρ' ἄλλοις, καὶ πᾶς ὁ ἐπὶ τὸν πλοῖον.

τῆς, διὰ τῶν ἐπ' αὐτῇ θρήνων τὸ μέγεθος ὑπογράφων τῆς συμφορᾶς, ὅπερ πείσεται ἡ τὸ πρὶν αὐχοῦσα ἐπὶ βασιλικῷ ἄζιωματι. Καὶ οὐ μόνον τῷ πλούτῳ καὶ τῇ τούτου ἀπιολείᾳ τὸ πένθος παριστᾷ· ἀλλὰ καὶ τῷ τάχει τῆς διαφθορᾶς, τὸν ἐξ αἰῶνος πλοῦτον ἡμέρας βραχείας τῷ διαστήματι ἀπολωλεκυῖαν· ἡ γὰρ τοῦ Κυρίου δευτέρα παρουσία, ὡς ἀστραπὴ ἐπελεύσεται τάχει, τὸν πολύμοχθον ἀφανίζουσα βίον. Καὶ πᾶς κυβερνήτης, καὶ πᾶς ἐπὶ τῶν πλοίων πλέων.] Θαλάσση τροπικῶς ὁ παρὼν βίος παρεβλήθη, ὡς πολλοῖς καὶ αὐτὸς πράγμασι κυμαινόμενος, ὑπὸ πνεύμασι μάλιστα δαιμονικῆς ἐπηρείας. Εἰκότως δὲ καὶ πλοῖα ἐν αὐτῷ ὑπειλήφμεν τὰς τῶν ἐπισυμβαινόντων πραγμάτων ἐπιφορὰς, αἷς ὥσπερ ἐπὶ πλοίοις οἱ ἄνθρωποι χρώμενοι, τὸ τῆς ἐαυτῶν ζωῆς διαπλέουσι πείλαρος. Κυβερνήτας δὲ, τούτους λογιστέον, τοὺς ἀσφαλῶς τῷ βίῳ χρωμένους· ναύτας δὲ καὶ πλωτῆρας καὶ θαλαττίους ἐργάτας, οὓς καὶ θαλαττίους σοφός τις ἔρει, τοὺς περὶ τὰ τοῦ πολυκύμονος τοῦδε τοῦ κόσμου κεκμηκότας ἀνθρώπους· οἱ πάντες, τὸ ἀπαραλόγιστον καὶ πάντως ἐσόμενον τοῦ βίου τούτου τέλος ἐννοηθέντες, καὶ πρὶν ἐπιστῆ, ἐφυλάξαντο· τοῦτο γὰρ τὸ μακρόθεν ἐσθῆναι παρέχει νοεῖν. Καὶ ὅτι τοῖς ἀτόποις ἐπιτηδεύμασι τῶν ἐνθαλαττεούντων ἀπαραιτήτως ἐπακολουθήσει ἡ τιμωρία, ὥσπερ καπνῷ τὸ πῦρ· διὸ καὶ καπνῷ παρείκασε τὴν προσδοκίαν· δηλοῖ ὁ σωτὴρ αὐτὸς, λέγων· Ὡσπερ ἡ ἀστραπὴ ἐξέρχεται ἀπὸ ἀνατολῶν, καὶ φαίνεται ἕως δυσμῶν, οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου (α). Πυρὶ δὲ τὸ ἐξεταστικὸν πρὸς ἀρίθειαν τῶν πεπραγμένων ἀφωμοίωται. Εἰκότως δὲ καὶ καταπληκτικὸν οὗτοι κειράζονται, καὶ τὰ ἀκόλουθα τῶν θρηνηδούντων ὑποστήσονται, χοῦν καταχέαμενοι τῶν κεφαλῶν, καὶ εἴτι ἄλλο τοῖς θρηνηδοῦσιν ἀκόλουθον ἐκτελοῦντες.

(α) Ματθ. ΚΔ', 27.

Τίς ὁμοία τῇ πόλει τῇ μεγάλῃ;] Οὐκ ἔστιν ἄλλην πόλιν εἰρεῖν, ὅτι μηδὲ ἄλλον δημιουργόν, μηδὲ ἄλλον κόσμον· Βαβυλῶνα δὲ ἄλλην, καὶ ἐν Αἰγύπτῳ ἔστιν εὑρεῖν, καὶ ταύτη ὁμοίαν ἐν αὐτῇ τῇ Αἰγύπτῳ κατὰ τὸ 'Ηρακλεωτικὸν τοῦ Νεῖλου στόμα τὴν Ἀλεξάνδρειαν, καὶ κατ' Εὐρώπην περὶ τὰ δυτικώτερα καὶ ἀρκτέα 'Ρώμην, καὶ κατὰ τὰ ἀνατολικώτερα, τὴν ἐπὶ Βυζαντίῳ τοῦ Κωνσταντίνου ἐπώνυμον. 'Εν ἣ ἐπλούτησαν πάντες.] Ἐντεῦθεν ἀναμφίβολον, ὅτι οὐ περὶ πόλεως ὁ λόγος μιᾶς, ἀλλὰ περὶ παντός τοῦδε τοῦ φθαρτοῦ συστήματος ἔστι λαβεῖν. Οὔτε γὰρ Βαβυλῶν, οὐ 'Ρώμη, οὐκ ἄλλη πόλις ἐκ πλοίων πορεῖς μόνον πλουτεῖ, εἰ μὴ μόνος οὗτος ὁ κόσμος. Ἀλληγορικῶς γὰρ πλουτεῖ τὸν τῷ ὄντι πλοῦτον διὰ ψυχῶν ἀνθρώπων· οἱ, καθάπερ διὰ πλοίων ἀμετόχως ἀλμυρᾶς ἐπικλύσεως τὸν κοσμικὸν σάλον διανέοντες, ἀνενδεῆ ταύτην τὴν ῥηθεῖσιν πόλιν, τὸν κόσμον δηλαδὴ, κατεστήσαντο τῆς ἀπὸ τῶν ἐντίμων ἐμπορίας. Διὸ καὶ ὡς χωρίον ὑπάρχουσαν, καὶ ἑδαφος σωτηρίας, ἀφ' οὗ καὶ ἀμοιβὰς εὐραντο τῶν πόνων, θρῆνον συνεκρότησαν, θεασάμενοι ἀφανισμῷ παραπεμφθεῖσαν.

- 20 Εὐφραΐνου ἐπ' αὐτῇ, οὐρανὲ, καὶ οἱ ἅγιοι, καὶ οἱ ἀπόστολοι, καὶ οἱ προφῆται, ὅτι ἔκρινεν ὁ θεὸς τὸ κρίμα
21 τῶν ἐξ αὐτῆς. Καὶ ἦρεν εἰς ἄγγελος ἰσχυρὸς λίθον ὡς μύλον μέγαν, καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν θάλασσαν, λέγων· Οὕτως ὁρμήματι ἐληθήσεται Βαβυλῶν ἡ με.
22 γὰρ πόλις, καὶ οὐ μὴ εὑρεθῇ ἔτι. Καὶ φωνὴ κιθαρῶδων καὶ μουσικῶν καὶ αὐλητῶν καὶ σαλπιστῶν οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἐν σοὶ ἔτι· καὶ πᾶς τεχνίτης πάσης τέχνης οὐ μὴ εὑρεθῇ ἐν σοὶ ἔτι· καὶ φωνὴ μύλου
23 οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἐν σοὶ ἔτι· καὶ φῶς λύχνου οὐ μὴ φανῇ ἐν σοὶ ἔτι· καὶ φωνὴ νυμφίου καὶ νύμφης, οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἐν σοὶ ἔτι· ὅτι οἱ ἔμποροί σου ἦσαν οἱ μεγιστᾶνες τῆς γῆς, ὅτι ἐν τῇ φαρμακείᾳ σου

24 ἐπλανήθησαν πάντα τὰ ἔθνη. Καὶ ἐν αὐτῇ αἵματα προφητῶν καὶ ἁγίων εὑρέθη, καὶ πάντων τῶν ἐσφαγμένων ἐπὶ τῆς γῆς.

Καὶ ἀπὸ τούτου περὶ τοῦ κόσμου τὸν χρηματισμὸν εἶναι, οὐ περὶ μιᾶς πόλεως, ἐξοιούμεθα. Τὸ δὲ μετὰ τὸν θρῆνον εἰς εὐφροσύνην τραπῆναι, οὐ τῶν ἐν τῷ κόσμῳ τὸ δρᾶμα, ἀλλὰ τῶν οὐρανίων, ὡς ἂν ἤδη, τοῦ ἐναγωνίου τόπου ἀφανισθέντος, οἱ ἐν τύπῳ τὸν νικητήριον ἀναδησάμενοι στέφανον, ὅσον ἐν προφήταις, ὅσον ἐν ἀποστόλοις, ἐν ὁσίοις, ἐν ἱεράρχαις, καὶ ἔτι λοιπὸν σύστημα τῶν εὐαρεστησάντων θεῷ, χαρὰς ἀλήτιου τὸ ἀπὸ τοῦδε μετᾴσχοιεν, ἀκόπου καὶ ἀπραγματεύτου ζωῆς ἡξιωμένοι πρὸς τοῦ κατ' ἀξίαν εἰδότος κρίναι, τουτέστι, βραβεύειν τῶν πόνων τὰ ἐπαθλὰ. Καὶ ἦρεν εἰς ἄγγελος ἰσχυρὸς λίθον ὡς μύλον μέγαν.] Διαφόροις τροπολογίαις ὑποβάλλει τὴν τοῦ φθαρτοῦ κόσμου συντέλειαν. Διὸ πρὸς ταῖς εἰρημέναις καὶ ταύτην συνεπιφέρει, μύλῳ ἀπεικάζων αὐτὸν, ὁρμήματι καταδύνοντα εἰς ὑγρὰν οὐσίαν. Οὕτω δὲ φησι τὸν τοιοῦτον καταδύνειν ἀθρόον, ὡς μηκέτι λείψανον αὐτοῦ ἐνοῦσθαι· καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τοῦτον εἰς παντελῇ ἀδηλίᾳ χωρῆσαι. Καὶ ἵνα τοῦτο ἐκδηλότερον ᾖ, προστίθεται καὶ τὰ ἐν αὐτῷ ἐξ αἰῶνος ἐμπολιτευθέντα, τρυφῆς παρὰ τίτι καὶ ἀσωτίας, ὄχλον ἀνερθείζοντα. 'Οτι οἱ ἔμποροί σου.] 'Εμπόρους, τοὺς συγκροτοῦντας τὸ ἐπὶ γῆς τοῦτο λέγει πανηγύριον· διὸ καὶ μεγιστᾶνάς φησιν· οὐ γὰρ πεινήτων τὸ ἀβροδίαιτον, οὐδὲ μιᾶς ἐξουσίας τὸ διαφόροις γοητεῖαι ὥσπερ φαρμάκοις πάντα τὰ ἔθνη φαρμάσσειν, ἢ δυναστεῖαις καταδουλουμένους, ἢ τυραννικῇ εἰς ἀφανίζομένους· ἀφ' ἧς καὶ αἵματα τῶν ἀνακειμένων θεῷ χειμαρρῶν δίκην ἐχέθη, ὑπὸ μὲν Ἰουδαίων, προφητῶν, ὑπὸ δὲ Ἑλλήνων, τῶν ἁγίων μαρτύρων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΣ'.

Περὶ τῆς τῶν ἁγίων ὑμνωδίας, καὶ τοῦ
τριπλοῦ ἀλληλουΐα, ὅπερ ἔψαλλον ἐπὶ
τῇ καθαιρέσει Βαβυλῶνος.

ΚΕΦ. XIX, 1 Μετὰ ταῦτα ἤκουσα ὡς φωνὴν μεγά-
λην ὄχλου πολλοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ, λεγόντων· Ἀλ-
ληλουΐα· ἡ σωτηρία καὶ ἡ δόξα καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ
2 δύνამις Κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν (1)· ὅτι ἀληθι-
ναὶ καὶ δίκαιαι αἱ κρίσεις αὐτοῦ· ὅτι ἔκρινε τὴν
πόρνην τὴν μεγάλην, ἣτις ἐφθειρε τὴν γῆν ἐν τῇ
πορνείᾳ αὐτῆς, καὶ ἐξεδίκησε τὸ αἷμα τῶν δούλων
3 αὐτοῦ ἐκ χειρὸς αὐτῆς. Καὶ δεύτερον εἶρηκεν (2)·
Ἀλληλουΐα· καὶ ὁ καπνὸς αὐτῆς ἀναβαίνει εἰς τοὺς
4 αἰῶνας τῶν αἰώνων. Καὶ ἔπεσον οἱ πρεσβύτεροι οἱ
εἰκοσιτέσσαρες, καὶ τὰ τέσσαρα ζῶα, καὶ προσε-
κύνησαν τῷ θεῷ, τῷ καθημένῳ ἐπὶ τῷ θρόνῳ, λέ-
γοντες· Ἀμήν· Ἀλληλουΐα.

Τὸ, ἀλληλουΐα, σημαίνει τὸ, ὑμνήσατε, αἰνέσατε τὸν θεόν.
Εὐχαριστήριον τοῖνον ἄδουσιν ὥδην ἐπὶ τῇ δικαιοκρασίᾳ τοῦ
θεοῦ, ὅτι ἀπροσωπολήπτως ὑπεξῆλθε τῇ πόρνῃ τῇ μεγάλῃ.
Λέγει δὲ τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ. Καὶ δεύτερον εἶρηκεν·
Ἀλληλουΐα.] Ἐπὶ τῷ πρώτῳ καὶ δεύτερον ἀλληλουΐα, καὶ
ἐπὶ τούτῳ καὶ τρίτον, καὶ ἔτι κατωτέρω, καὶ τῇ τοῦ ἀλλη-
λουΐα τρισσῇ ἀναφωνήσει, τὴν τρισυπόστατον ἀνυμνεῖσθαι Τριά-
δα ὑπ' αὐτῶν θεωρήσεις. Τίνες δὲ οἱ πρεσβύτεροι καὶ τὰ τέσ-
σαρα ζῶα, προτεθεώρηται. Καπνὸς δὲ ἀνέβη, τουτέστιν, ἡ
ἀποκειμένη τῆς τιμωρίας ἐλπίς ἐξ αἰῶνος ἀποκρεμασμένη τοῖς
ἀξίως τῶν ἑαυτῶν πονηρῶν ἔργων ληφόμενοις τὴν ἀμοιβήν.

(1) Πρ' ἄλλοις, ἡ σωτηρία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα τοῦ θεοῦ
ἡμῶν.

(2) Πρ' ἄλλοις, εἶρηκεν.

5 Καὶ φωνὴ ἀπὸ τοῦ θρόνου ἐξῆλθε, λέγουσα· Αἰνεῖτε
τὸν θεὸν ἡμῶν πάντες οἱ δοῦλοι αὐτοῦ, καὶ οἱ φο-
6 βούμενοι αὐτόν, οἱ μικροὶ καὶ οἱ μεγάλοι. Καὶ
ἤκουσα ὡς φωνὴν ὄχλου πολλοῦ, καὶ ὡς φωνὴν
ὕδατων πολλῶν, καὶ ὡς φωνὴν θρονίων ἰσχυρῶν,
λέγοντας (1)· Ἀλληλουΐα· ὅτι ἐβασίλευσε Κύριος
ὁ θεὸς ἡμῶν, ὁ παντοκράτωρ.

Θρόνος τοῦ θεοῦ, τὰ Σεραφεῖμ. Εἰ οὖν ἀπὸ τούτου ἡ φωνὴ,
ἄρα καὶ ἀπὸ τῶν Σεραφεῖμ. Ἡ, εἰ καὶ μὴ τὸν θρόνον τις ἐθέ-
λοι νοεῖν τὰ Σεραφεῖμ, ἀλλὰ καὶ οὕτως ἀπὸ τῶν Σεραφεῖμ ὁ
αἶνος. Καὶ ὡς φωνὴν ὑδατων πολλῶν.] Τὴν φωνὴν ταύτην
ἀπεικάζει φωνὴ πολλοῦ ὄχλου καὶ ὑδατων καταρρήξει καὶ
θρονίων ἰσχυρῶν διηχήσει, τὸ διαπρύσιον τοῦ ὕμνου τῶν οὐ-
ρανίων καὶ ἀναριθμητῶν παραδηλῶν δυνάμεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΖ'.

Περὶ τοῦ μυστικοῦ γάμου, καὶ τοῦ δείπνου
τοῦ ἁρνίου.

7 Χαίρωμεν καὶ ἀγαλλιώμεθα, καὶ δώμεν τὴν δόξαν
αὐτῷ· ὅτι ἦλθεν ὁ γάμος τοῦ ἁρνίου, καὶ ἡ γυνὴ
8 αὐτοῦ ἡτοίμασεν ἑαυτήν. Καὶ ἐδόθη αὐτῇ, ἵνα περι-
βάλῃται βύσσινον λαμπρὸν καὶ καθαρὸν· (τὸ γὰρ
9 βύσσινον, τὰ δικαιώματα τῶν ἁγίων ἐστί.) Καὶ
λέγει μοι· Γράψον· Μακάριοι οἱ εἰς τὸ δεῖπνον τοῦ
γάμου τοῦ ἁρνίου κεκλημένοι. Καὶ λέγει μοι· Οὐ-
10 τοι οἱ λόγοι ἀληθινοί εἰσι τοῦ θεοῦ. Καὶ ἔπεσον
ἐμπροσθεν τῶν ποδῶν αὐτοῦ, προσκυνῆσαι αὐτῷ·
καὶ λέγει μοι· Ὅρα, μὴ· σύνδουλός σου εἰμὶ καὶ

(1) Κοινῶς, λεγόντων. Πρ' ἄλλοις, λέγοντες.

τῶν ἀδελφῶν σου, τῶν ἐχόντων τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἰησοῦ· τῷ θεῷ προσκύνησον· ἡ γὰρ μαρτυρία τοῦ Ἰησοῦ ἐστὶ τὸ πνεῦμα τῆς προφητείας.

Ὁ ἐν τῷ παρόντι πνευματικὸς γάμος τοῦ Κυρίου ἐπὶ τῇ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν μνηστεία ἐστὶ, καὶ οὕτω τέλειος γάμος. Καὶ τοῦτο αἰνίσσεται ὁ θεὸς ἀπόστολος, Κορινθίους γράφων· Ἠρμοσύμην γὰρ ἡμᾶς ἐντὶ ἀνδρὶ, παρθένον ἀγνὴν παραστήσαι τῷ Χριστῷ (α). Καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ.] Γυναῖκα, τὴν ἐκκλησίαν ἀλληγορίας τρόπῳ καλεῖ· διὸ καὶ γάμος εἰσάγεται υἱοῦ, καὶ παρθένοι λαμπαδηφόροι, ὧν αἱ μὲν διαρκεῖ χρησάμεναι τῷ ἑλαίῳ, τῆς εἰς τὸν νυμφῶνα εἰσόδου ἡξίωται· αἱ δὲ, σπάνη τούτου ληθεῖσαι, θυραυλεῖν κατεκρίθησαν (β). ὥσπερ ἀμέλει καὶ ὁ μὴ γάμου ἔνδυμα ἡμφιεσμένος, ἐκπτώτος τῆς γαμικῆς ἀπεφάνθη τραπέζης (γ). Δεδόσθαι δὲ φησι τῇ γυναικί, τουτέστι, τῇ ἐκκλησίᾳ, τὸ βύσσινον ἐνδύσασθαι, οἷονεὶ τὸ λαμπρὸν τοιοῦτον γὰρ καὶ ἡ βύσσος, φλοιὸς δένδρου Ἰνδικοῦ, εἰς λίνον κατεργασμένος. Τοῦ λαμπροῦ τοίνυν διὰ τοῦ βύσσινου δηλωθέντος, ὃ καὶ αὐτὸ ἡ προκειμένη ἀποκάλυψις παρίστα, τὸ λαμπρὸν, εἰπούσα, καὶ καθαρὸν, τί ἄν ἄλλο ἐννοηθῇ, ἢ αἱ ἀρεταί, αἷς τὸ λαμπρὸν καὶ λεπτὸν τοῖς διανοήμασιν ἐξυφαίνεται τῶν θείων δικαιωμάτων; Μακάριοι οἱ εἰς τὸ δεῖπνον τοῦ γάμου τοῦ ἀγίου κεκλημένοι.] Καὶ δὴ γε, εἰ καὶ μετὰ τὴν κλήσιν ἀπιόντες ὡς δεῖ· πολλοὺς γὰρ ἴσμεν ἐν τῷ εὐαγγελίῳ κεκλημένους, ὀλίγους δὲ τοὺς ἐκλεκτούς (δ). Οὐ γὰρ ἡ πρὸς τὴν κλήσιν ὁρμὴ ἐξαρκεῖ, ἀν μὴ καὶ μεταχείρισις εὐδρομος ἢ τῇ προθέσει. Ὅρα μὴ.] Μὴ προσκύνει με, φησὶν ὁ ἄγγελος, ὡς τὰ μέλλοντα προλέγοντα· οὐ γὰρ ἐμὸν τοῦτο τῆς προφητείας τὸ γνῶρισμα, ἀλλὰ τῆς διὰ τὸν Χριστὸν ὁμολογίας τῶν συνδούλων μου· αὕτη γὰρ ἐστὶ χορηγὸς τοῦ

(α) Β' Κορ. ΙΑ', 2.

(γ) Ματθ. ΚΒ', 11—13.

(β) Ματθ. ΚΕ', 1—13.

(δ) Ματθ. Κ', 19. ΚΒ', 14.

προφητικοῦ πνεύματος. Ἡ γὰρ μαρτυρία τοῦ Ἰησοῦ ἐστὶ τὸ πνεῦμα τῆς προφητείας.] Ἀντὶ τῆς ἀμοιῆς τῆς διὰ Χριστὸν μαρτυρίας, τὸ προφητικόν ἐστὶ χάρισμα, ὡς ἐστὶ καὶ ὁμοιον τῇ αὐτῇ, φησὶν ὁ ἄγγελος. Τὸ προφητεύειν γὰρ διὰ τοὺς συνδούλους μου τοὺς μάρτυρας παρεσχέθη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΗ'.

Πῶς τὸν Χριστὸν ὁ εὐαγγελιστὴς ἔφριππον μετὰ δυνάμεων ἀγγελικῶν ἐθεάσατο σὺν φόβῳ.

- 11 Καὶ εἶδον τὸν οὐρανὸν ἀνεωγμένον, καὶ, ἰδοὺ, ἵππος λευκός, καὶ ὁ καθήμενος ἐπ' αὐτόν, καλούμενος Πιστός καὶ Ἀληθινός, καὶ ἐν δικαιοσύνῃ κρίνει
- 12 καὶ πολεμεῖ· οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ὡς φλόξ πυρός, καὶ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ διαδήματα πολλὰ· ἔχων ὄνομα γεγραμμένον, ὃ οὐδεὶς οἶδεν, εἰ μὴ αὐτός·
- 13 καὶ περιβεβλημένος ἱμάτιον βεβαμμένον αἵματι· καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ· Ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ.
- 14 Καὶ τὰ στρατεύματα, τὰ ἐν τῷ οὐρανῷ, ἠκολούθη αὐτῷ ἐπὶ ἵπποις λευκοῖς, ἐνδεδυμένοι βύσσινον λευκόν, καθαρόν.

Τὸ ἠγεῖσθαι τὸν οὐρανὸν δηλοῖ τὴν τοῦ ἐλπίζομένου κριτοῦ παρουσίαν. Ὁρᾷ δὲ αὐτὸν ἑποχὸν ἵππῳ λευκῷ, στρατηγικῶς ἐνεσκευασμένον, ὃν καὶ Πιστὸν φησι καὶ Ἀληθινόν, καὶ κρίνειν ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ πολεμεῖν· ἵππῳ μὲν, διὰ τὸ τάχος τῆς ἐπελευσίως· λευκῷ δὲ, διὰ τὸ φαιδρὸν καὶ ἀνεπισχίαστον τῶν κριμάτων, ὑπ' οὐδεμιᾷ δουλουμένων προσωποληψίᾳ· πιστός δὲ καὶ ἀληθινός ὁ ἀναβάτης, περὶ οὗ καὶ Παῦλος φησὶ· Πιστός μένει, ἀρνήσασθαι ἑαυτὸν οὐ δύναται (α). Οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ

(α) Β' Τιμ. Β', 12.

αὐτοῦ.] Οὐχ ὅτι τοιοῦτος τῷ εἶδει περιγράφεται ὁ θεός, ὁ τὸν οὐρανὸν πληρῶν, καὶ μηδενὶ τόπῳ περιοριζόμενος, καὶ δὴ γε πρὸς τοῦτοις καὶ διαφόροις εἰδεσι τοῖς θεοῖς ὑπαινόμενος προφῆταις· ἀλλ' ὅτι δεῖ συγκαταβαίνειν τῇ ἀσθενείᾳ τῆς ἀνθρωπίνης κατανοήσεως. Ἀφ' οὗ καὶ δῆλον, ὡς οὐ σωματικοῖς χαρακτηροῖς διαστέλλεται ὁ θεός, τοῖς δὲ καιροῖς καὶ τοῖς πράγμασιν ἀπομοιούμενος τυγχάνει· ὥσπερ καὶ νῦν, ἐπεὶ κρίσεως καιρὸς, καὶ τῶν ἐκάστῳ θεδωμένων ἡ κατ' ἀξίαν ἀπόδοσις πάρεστι, τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ φλογὲ ἀπεικασθαι ὁρώμεν πυρὸς, ἐχούσῃ πρὸς τῷ φωτιστικῷ καὶ τὸ καυστικόν· φωτισικὸν μὲν, ἀγγέλοις καὶ δικαίοις, καυσικὸν δὲ, δαίμοσι καὶ ἁμαρτωλοῖς. *Καὶ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ διαδήματα πολλά.* Τὰ πολλὰ διαδήματα, τῆς κατὰ πάντων ἐξουσίας ἐστὶ γνώρισμα, οὐρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων· οὐρανίων μὲν, τῶν ἀγγελικῶν ταγμάτων· ἐπιγείων δὲ, τῶν ἐν ἀγίοις συστημάτων καὶ τῶν ἐν βασιλεῦσι σκήπτρων· καταχθονίων δὲ, ἐπεὶ νεκρῶν, ὥσπερ καὶ ζώντων, κυριεύει, κατὰ πάντων τὰ νικητήρια ἐπιφερόμενος. *Ὁ οὐδεὶς οἶδεν, εἰ μὴ αὐτός.* Τὸ ἄγνωστον τοῦ ὀνόματος, τὸ τῆς οὐσίας αὐτοῦ ἀκατάληπτον σημαίνει. Ταῖς γὰρ οἰκονομίαις ὃν πολυάνυμος, ὡς ἀγαθός, ὡς ποιμὴν, ὡς ἥλιος, ὡς φῶς, ὡς ζωὴ, ὡς δικαιοσύνη, ὡς ἄγιασμός, ὡς ἀπολύτρωσις· καὶ ταῖς ἀποφάσεσιν ὁμολῶς, ὡς ἀρθαρτός, ἀόρατος, ἀναλλοίωτος· τῇ οὐσίᾳ ἐστὶν ἀνώνυμος καὶ ἀνέρικτος, ἐκ τῷ μόνῳ σὺν τῷ πατρὶ καὶ τῷ πνεύματι γινωσκόμενος. *Ἰμάτιον θεσμιμένον αἵματι.* Ἰμάτιον τοῦ Λόγου, ἡ ἄχραντος σὰρξ, ἡ βαφεῖσα ἐν τῷ τιμίῳ αὐτοῦ αἵματι. Ἀλλ' εἰκὸς ἐστὶ τινα ἐπαπορήσαι, πῶς ὁ πρὸ μικροῦ ἀνώνυμος χρηματίσας, καὶ πᾶσιν ἄγνωστος κατὰ τὸ ὄνομα, νῦν ἐνταῦθα Λόγος ὀνομάζεται; Ἡ οὖν πρὸς ἐνδειξιν τῆς υἱικῆς ὑποστάσεως, καὶ τῆς ἀπαθοῦς ἐκ πατρὸς γεννήσεως ἐκληπτίον τοῦτο, καθάπερ καὶ ὁ ἡμέτερος λόγος ἐκ τοῦ ἡμετέρου

νοῦ πρόεισιν· ἢ τὸ πάντων τοὺς λόγους ἐν ἑαυτῷ φέρειν· ἢ τὸ ἐξαγγελεὺς εἶναι τῆς πατρικῆς σοφίας τε καὶ δυνάμεως. *Καὶ τὰ στρατεύματα τὰ ἐν τῷ οὐρανῷ ἠκολούθει αὐτῷ.* Ἀρχιστράτηγος ὢν τῶν οὐρανίων δυνάμεων, ὡς αὐτὸς Ἰησοῦ τῷ τοῦ Ναυῆ ἐχρημάτισεν (α), εἰκότως ὁπαδὸς κατὰ τὴν στρατηγίαν συμπληροῦντας τὰ τάγματα ἐσχῆκε, τὰ νῦν μάλιστα ἐπὶ πόλεμον τῶν ἀσεβῶν ὁρμώμενα. Ταῦτα δὲ ἀνθρωπίνως διεσκεύασται ἐν τῇ ἀποκαλύψει, ὅτι μηδὲ ἄλλως ἢν δηλωθῆναι ταῦτα. Ἰππόται δὲ καὶ ἵπποις ἵπποχοι λευκοῖς παρίστανται, τῶν ἵππων μὲν, τὸ ὅζυ τῆς ἐπελεύσεως αἰνισσομένων, τοῦ δὲ λευκοῦ, τοῦ ἐν τοῖς ἵπποις, τὸ τοιοῦτοις ἐναγλαΐζεσθαι τὰ οὐράνια τάγματα. Καὶ δὴ γε καὶ αὐτοὶ οἱ ἀναβάται λευκὴν ἀμπερόμενοι τὴν ἀπὸ βύσσου στολὴν ἐπιδείκνυνται· τί γὰρ τῇ οὐρανίῳ καὶ θείᾳ φατρίᾳ τῶν ἐνύλων τε καὶ γητίνων ἐνθεωρηθεῖν ἂν ἀρμοδιώτερον;

- 15 *Καὶ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἐκπορεύεται ῥομφαία δίστομος, ὅξεια, ἵνα ἐν αὐτῇ πατάξῃ τὰ ἔθνη· καὶ αὐτὸς ποιμανεῖ αὐτοὺς ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ· καὶ αὐτὸς πατεῖ τὸν ληνὸν τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς ὀργῆς*
 16 *τοῦ θεοῦ, τοῦ παντοκράτορος. Καὶ ἔχει ἐπὶ τὸ ἱμάτιον καὶ ἐπὶ τὸν μηρὸν αὐτοῦ ὄνομα γεγραμμένον· Βασιλεὺς βασιλέων, καὶ κύριος κυρίων.*

Ἡ ἐκ τοῦ στόματος διὰ ττουσα ῥομφαία, τὸ διὰ προστάγματος θεοῦ δηλοῖ τοῖς ἀσεβέσι καὶ ἁμαρτωλοῖς ἐπαχθῆναι τὴν κόλασιν. *Ἀμφίστομον* δὲ τὴν ῥομφαίαν, διὰ τὸ ἐκατέρωθεν ὀργῆς καὶ ἔλεου χωρεῖν τὰς ἀπὸ τοῦ θεοῦ τῶν καταφρονητῶν τιμωρίας· *ὅξειαν* δὲ, διὰ τὸ ἀμελητὶ τὸ δραστήριον ἐπιφέρειν. *Ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ.* Ἡ σιδηρὰ ῥάβδος, οὐ ποιμαντικὴ, ἀλλὰ θραύσιν ἐχούσα τῶν πηλίνων τὸν βίον καὶ πρὸς συντριβὴν ἐτοιμῶν. Τί οὖν ἐνταῦθα τὸ ποιμαντικὸν αὐτῇ δέδοται; Οὐκ ἀσκόπως,

οἶμαι· ἀλλ' ὅτι τὸ ποιμαίνειν καὶ θηρίους προσπολεμεῖν περι-
γίνεται· καὶ διὰ τοῦτο καὶ σιδηρᾶς ῥάβδου χρεῖα, τοῖς ἀνθι-
σταμένοις ἀξίως τὸν ὄλεθρον ἐπιφερούσης. *Πατεῖ δὲ τὸν ληρὸν*
τοῦ οἴρου τοῦ θυμοῦ τῆς ὀργῆς τοῦ θεοῦ τίς ἕτερος, ἀλλ' ἢ ὁ
Χριστός; Αὐτὸς γὰρ διὰ τῆς κρίσεως καὶ ἀνταποδόσεως, τὸ
πατρικὸν ἐκπληροῖ θέλημα. Καὶ ἔχει ἐπὶ τὸ ἱμάτιον καὶ ἐπὶ
τὸν μηρὸν αὐτοῦ.] Τὸ ἱμάτιον, τὴν σάρκα αἰνίττεσθαι βούλε-
ται· διὰ δὲ τοῦ μηροῦ, τὴν φύσιν τῆς σαρκὸς, ὡς ἀληθῶς ἀν-
θρωπίνης οὔτης αὐτῆς, καὶ οὐ κατὰ φαντασίαν· εἰς γὰρ παρά-
στασιν τούτου λαμβάνεται παρὰ τῇ Γραφῇ ὁ μηρός. Δηλοῦν
οὖν διὰ τούτου τῷ λόγῳ σκοπὸς, ὅτι ὁ καθ' ὑπόστασιν ἑνω-
θεὶς Λόγος ἀνθρώπων φύσει, καὶ σαρκικὴν ὑπομείνας γέννησιν
ἐκ τῆς ἀγίας Παρθένου, οὐδὲν ἤττον παντοκράτωρ, ὡς οὐρανίων
ἄρχων, καὶ ἐπιγεῖων, καὶ καταχθονίων, τῶν βασιλευσάντων κα-
τὰ παλίων, τῶν τὸ κύρος καὶ τὸ κράτος ἐχόντων κατὰ τῆς ἀ-
μαρτίας τῇ τοῦ αὐτοῦ Χριστοῦ συναντιλήψει.

- 17 Καὶ εἶδον ἓνα ἄγγελον ἐστῶτα ἐν τῷ ἡλίῳ· καὶ ἔ-
κραξε φωνῇ μεγάλῃ, λέγων πᾶσι τοῖς ὀρνέοις τοῖς
πετομένοις ἐν μεσουρανήματι· Δεῦτε, συνάχθητε
18 εἰς τὸ δεῖπνον τὸ μέγα τοῦ θεοῦ, ἵνα φάγητε σάρ-
κας βασιλέων, καὶ σάρκας χιλιάρχων, καὶ σάρκας
ἰσχυρῶν, καὶ σάρκας ἵππων καὶ τῶν καθημένων ἐπ'
αὐτῶν, καὶ σάρκας πάντων, ἐλευθέρων τε καὶ δού-
19 λων, καὶ μικρῶν καὶ μεγάλων. Καὶ εἶδον τὸ θηρί-
ον, καὶ τοὺς βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ τὰ στρατεύμα-
τα αὐτῶν συνηγμένα, ποιῆσαι πόλεμον μετὰ τοῦ
καθημένου ἐπὶ τοῦ ἵππου, καὶ μετὰ τοῦ στρατεύμα-
τος αὐτοῦ.

Τὴν ἐναλλαγὴν τῶν φθαρτῶν πρὸς ἀφθαρσίαν, καὶ τὴν πρὸς ἀ-
ξίαν ἐκάστη ἀπονέμησιν τῶν ἔργων, ὡς ὑπὸ στρατηγικαῖς δυ-
νάμεσιν ἐξοπλισθεῖσαν καὶ ἐτοιμασθεῖσαν, τὰ προκειμένα παρι-
στα· διὸ καὶ ἄγγελον θεῖον παράγει ἐν τῷ ἡλίῳ ἐστῶτα, θεῖον

κλέυσμα ἐμφανέστατα διοικούμενον, καὶ ὡς ἐν φωτὶ τὰ
σωτήρια διαδηλοῦντα καὶ ἐξαγγέλλοντα. Καὶ ἐπειδὴ τὰ θεῖα
διατιθέμενα κεχηρμάτισται, τὸν ἥλιον ὄχημα τούτῳ ἡ ἀποκά-
λυψις ὑποτίθῃσιν· ὅτι μηδὲ τηλαυγέστερον ἄλλο τῶν ὁρατῶν
εἶχεν εἶναι ὁ θεῖος κλέυσμα εἰς ἄγγελον διατυπώσας· καὶ στρα-
τοκέρυκος αὐτῷ ἐγχειρίζει ἐνέργειαν, δραστικωτέρα προῦδω
πραγμάτων χρώμενος· τοῦτο γὰρ βούλεται παριστᾶν ἢ μετὰ
κραυγῆς μεγάλη φωνή. Τὰ δὲ ἐν μεσουρανήματι ὄρνια, τὰς
τῶν ἁγίων λέγει ψυχάς· αἱ τῶν χαμαιζήλων ἀπαναστᾶσαι, κα-
τὰ Παῦλον τὸν μέγαν, εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου χωροῦσιν εἰς
ἀέρα (α). *Δεῦτε, συνάχθητε εἰς τὸ δεῖπνον.*] *Δεῖπνον*, ἀλλ' οὐ
πόλεμον λέγει τὴν μετὰ τῶν ἁμαρτωλῶν τῶν δικαίων ἀντεξ-
έτασιν· ἐπεὶ καὶ οὕτως ἔχει· τίς γὰρ τῷ ἰσχυρῷ ἱκανὸς ἀντι-
φέρεισθαι; Εἰ δ' ἄρα καὶ πόλεμος εἴρηται, πρὸς τὴν τῶν ἁμαρ-
τωλῶν ὁρμὴν εἰρῆσθαι φαμέν, οὐ πρὸς αὐτὸ τὸ ἔργον. *Δεῖπνον*
δὲ ὅλως εἴρηται, τὸ προηγούμενον θέλημα τοῦ θεοῦ, ὃ καὶ εὐ-
δοκία λέγεται· καὶ δεῖπνον τριπόθητον, τὸ πάντας ἀνθρώπους
σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν (β). *Ἴρα φά-
γητε σάρκας βασιλέων.*] *Βρωσίαν* καλεῖ, τὴν ἀξίαν τῶν
βεβιωμένων ἀντέκτισιν, ὃ καὶ Χαναὰν οἶδεν ἐμποιεῖν τοῖς μὴ
συναπαχθεῖσιν· *σάρκας δὲ βασιλέων, καὶ χιλιάρχων, καὶ ἰσχυ-
ρῶν, καὶ ἵππων, καὶ ἀναβατῶν*, ἐκεῖνα λέγει τροπικῶς τὰ περὶ
ἃ ἐμπαθῶς ἐσχήκασιν σπουδῇ πάσῃ, ταῦτα μόνον οἰόμενοι τῆς
ἀνθρωπίνης ζωῆς ὑπόστασιν, ἃ καὶ ἀφανισμῷ παραπεμφθεῖν
τῇ τοῦ ἀφθάρτου βίου εὐχικῇ ἐπιδημίᾳ. — ἌΛΛΩΣ ΕΚ ΤΩΝ
ΤΟΥ ἈΝΔΡΕΟΥ. Διὰ τῆς βρώσεως τῶν σαρκῶν σημαίνεται ὁ
τῶν σαρκικῶν πάντων ἀφανισμὸς, καὶ ἡ τῶν ἀρχικῶν ἐπὶ γῆς
ὀνομάτων ἔκλειψις. Ἴππων δὲ μέμνηται, οὐχ ὡς αὐτῶν ἀνα-
στησομένων, ἢ κριθησομένων· ἀλλὰ διὰ μὲν τούτων ἡ τοῦ θη-

(α) Κολοσ. Γ'. Α' Θεσ. Δ', 17.

(β) Α' Τιμ. Β', 4.

λυμανεῖς, ἢ τοὺς ὑποβεβηκότας τῇ πονηρίᾳ, ἢ καὶ ἀμφοτέρω· διὰ δὲ τῶν ἐπιβατῶν αὐτῶν, τοὺς ἐν κακίᾳ προὔχοντας αἰνιττόμενος· ὃ καὶ παρχκατιῶν ἐσαφήνησεν εἰπὼν, ἐλευθέρων τε καὶ δούλων, μεγάλων καὶ μικρῶν· διὰ μὲν τῶν ἐλευθέρων καὶ τῶν μεγάλων, τοὺς μᾶλλον ἐξουσιαστικῶς ἀμαρτάνοντας· διὰ δὲ τῶν δούλων καὶ μικρῶν, τοὺς ἥττον πλημμελοῦντας, ἢ κατὰ γνώμην, ἢ καθ' ἡλικίαν, ἢ κατὰ ἀσθένειαν. — Καὶ εἶδον τὸ θηρίον καὶ τοὺς βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ τὰ στρατεύματα αὐτῶν, καὶ τὰ ἐξῆς.] Ἐπὶ μὲν τῆς κατὰ τὸν διάβολον καὶ τοὺς κατὰ τοῦ Κυρίου ἐν πολέμοις τῷ διαβόλῳ συστρατευομένους συμβολογραφίας, πληθυντικῶς εἰσάγει βασιλέων κατάλογον καὶ τῶν ὑπ' αὐτῶν στρατευμάτων, διὰ τὸ πολυσχιδές τῆς ἀμαρτίας καὶ πολύγνωνμον· ἐπὶ δὲ τῆς μετὰ Χριστοῦ, θνέποχον ἱππῶν προσαγορεύει, ἐνικῶς μέμνηται τοῦ ἐπομένου αὐτῷ πλήθους, στράτευμα φήσας, διὰ τὸ μοναδικόν τοῦ θελήματος αὐτοῦ καὶ τῆς γνώμης, τῆς πρὸς τὸν θεὸν Λόγον, καὶ τῆς πρὸς αὐτὸν εὐαρεστήσεώς τε καὶ κατορθώσεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΘ'.

Περὶ τοῦ Ἀντιχρίστου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ βαλλομένων εἰς γέενανν.

- 20 Καὶ ἐπιάσθη τὸ θηρίον, καὶ ὁ μετ' αὐτοῦ ψευδοπροφήτης, ὁ ποιήσας τὰ σημεῖα ἐνώπιον αὐτοῦ, ἐν οἷς ἐπλάνησε τοὺς λαβόντας τὸ χάραγμα τοῦ θηρίου, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας τῇ εἰκόνι αὐτοῦ· ζῶντες ἐβλήθησαν οἱ δύο εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρὸς τὴν καιομένην ἐν θείῳ. Καὶ οἱ λοιποὶ ἀπεκτάνθησαν ἐν τῇ ῥομφαίᾳ τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ ἱππου, τῇ ἐξελ-

θούσῃ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ· καὶ πάντα τὰ ὄρνεα ἐχορτάσθησαν ἐκ τῶν σαρκῶν αὐτῶν.

Θηρίον, οἱ μὲν τὸν διάβολον ἐξεδέξαντο· οἱ δὲ, τὸν Ἀντίχριστον. Καὶ ἐπιάσθη τὸ θηρίον καὶ ὁ μετ' αὐτοῦ ψευδοπροφήτης.] Εἰ καὶ τῷ σωτῆρι Χριστῷ οὗτοι σὺν τοῖς πειθαρχήσασιν αὐτοῖς βασιλεῦσι καὶ ἀρχουσιν ἀντετάξαντο· ἀλλ' ἀμφοτέροι ἡττηθέντες, ὅτε Ἀντίχριστος καὶ ὁ ψευδοπροφήτης, ὁ σημείοις καὶ τέρασι ποιήσας τὸν ἀπατεῶνα εὐπαράδεκτον, ὑπὸ τῆς θείας ὀργῆς καταλαμβάνονται. Καὶ οἱ λοιποὶ ἀπεκτάνθησαν.] Τὸ ἀργίαν καὶ ἀπραξίαν σχεῖν τῶν πονηρῶν ἐπιτηδευμάτων τὴν σύνθετον φύσιν μετὰ τὴν διάλυσιν, ἀποκτανεῖν φησι· τοῦτο δὲ ἡ ἀπλὴ καὶ ἀσύνθετος οὐκ οἶδεν· οὐδὲ μετὰ τὴν κατάκρισιν τῶν ἐθίμων ἐξίστασθαι, αἷτε συνουσιωμένων αὐτῇ τῶν πρὸς ἃ τροπὴν ἔσχεν. Καὶ πάντα τὰ ὄρνεα ἐχορτάσθησαν.] Ὅρνεα, τὰς ἀεροπόλους ψυχὰς καλεῖν βούλεται, ἅς καὶ αὐτὰς οἶδε τῇ παραθέσει τῶν σπουδαίων τε καὶ μὴ ἐκατέρων ἐνεργημάτων ὥσπερ ἐλ κόρον λαβεῖν· προσκορὴς γὰρ τοῖς ἀγίοις καὶ ἐπαχθὴς πᾶσα σαρκικὴ κίνησις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Ὅπως ὁ σατανᾶς ἐδέθη ἀπὸ τῆς τοῦ Χριστοῦ παρουσίας μέχρι τῆς συντελείας· καὶ περὶ τῶν χιλίων ἔτων.

ΚΕΦ. XX, 1 Καὶ εἶδον ἄγγελον καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἔχοντα τὴν κλεῖδα τῆς ἀβύσσου, καὶ ἄλυσιν μεγάλην ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ. Καὶ ἐκράτησε τὸν δράκοντα, τὸν ὄφιν τὸν ἀρχαῖον, ὅς ἐστι διάβολος καὶ σατανᾶς (1)· καὶ ἔδρασε αὐτὸν χίλια ἔτη.

(1) Παρ' ἄλλοις προστίθεται ἐνταῦθα: ὁ πλ ανων ταν οίκουμένην ὅλην.

3 Καὶ ἔβαλεν αὐτὸν εἰς τὴν ἄβυσσον, καὶ ἔκλεισε καὶ ἐσφράγισεν ἐπάνω αὐτοῦ, ἵνα μὴ πλανᾷ ἔτι τὰ ἔθνη, ἄχρι τελεσθῇ τὰ χίλια ἔτη· καὶ μετὰ ταῦτα δεῖ αὐτὸν λυθῆναι μικρὸν χρόνον.

ΑΝΑΡΘΟΥ. Ἐνταῦθα τὴν ἐν τῷ δεσποτικῷ πάθει γεγενημένην τοῦ διαβόλου διηγείται καθαίρεσιν ἐν ᾗ τὸν δοκοῦντα εἶναι ἰσχυρὸν, ὁ ἰσχυρότερος αὐτοῦ Χριστός, ὁ θεὸς ἡμῶν, δῆσας, ἡμᾶς, τὰ σκύλα αὐτοῦ, ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ ἑλυτρώσατο (α), καταδικάσας αὐτὸν ἐμβληθῆναι εἰς τὴν ἄβυσσον. Τοῦτο δὲ δείκνυται ἐκ τῶν δαιμόνων, τῶν παρακαλούντων αὐτὸν, μὴ πεμφθῆναι εἰς τὴν ἄβυσσον (β). Ὅτι δὲ δέδεσται, τεκμήριον καὶ ὁ τῆς εἰδωλολατρίας ἀφανισμὸς, καὶ τῶν εἰδωλικῶν ναῶν ἡ καθαίρεσις, καὶ τῶν ἐπιβωμίων λύθρων ἡ ἐκλείψις, καὶ ἡ παγκόσμιος τοῦ θεοῦ θελήματος ἐπίγνωσις τε καὶ ἐκπλήρωσις. Ὁ μέγας δὲ Ἰουστίνος φησὶν, ἐν τῇ πρώτῃ τοῦ Χριστοῦ παρουσίᾳ γινῶναι τὸ διάβολον, ὅτι καταδεδίκασται εἰς τὴν ἄβυσσον καὶ εἰς τὴν τοῦ πυρὸς γέενναν. Δυνατὸν τοίνυν, ὡς οἶμαι, διὰ τῶν προλεχθέντων καὶ τὴν τοῦ Χριστοῦ κατὰ τοῦ διαβόλου νοεῖσθαι ἀπόφασιν. Ἄγγελον δὲ τῇ τοιαύτῃ ἀποφάνσει διακονοῦντά φησιν, ἵνα δείξῃ καὶ τῶν λειτουργικῶν δυνάμεων τοῦτον ἥτονα κατὰ δύναμιν, καὶ μάτην κατὰ τῆς τῶν πάντων κρατούσης ἀρχῆς θρασυνόμενον. — Ἐρχοῦσα τὴν κλεῖδα τῆς ἀβύσσου, καὶ ἄλυσιν μεγάλην ἐπὶ τὴν χεῖρα.] Κλεῖδα, τὴν ἀσφαλῆ καὶ ἀπρόϊτον τῶν κατακρίτων κατοχὴν λέγει· ἄβυσσος δὲ, τὴν ἀπέραντον διέκδοσιν· ἄλυσιν δὲ, τὴν καθεκτικὴν αὐτοῦ τῆς πονηρίας ἐνέργειαν. Καὶ ἔδωκεν αὐτὸν χίλια ἔτη.] Χίλια ἔτη, οὐ πάντως τὰ τοσαῦτα τῷ ἀριθμῷ νοεῖν εὐλογον· ἀλλ' ἢ τῶν πολλῶν, ἢ τοῦ τελείου σημαντικὸν εἶναι τὸν τῶν χιλίων ἀριθμὸν εἰσάγομεν. Πολλὰ μὲν γὰρ ταῦτα πρὸς τὸ κηρυ-

(α) Αἰου. 13, 21. 22. (β) Δουκ. Η', 31.

χθῆναι πανταχοῦ ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ τὸ εὐαγγέλιον, καὶ ριζωθῆναι ἐν αὐτῷ τὰ τῆς εὐσεβείας σπέρματα. Τελείου δὲ σημαντικῶς, ὅτι ἐν αὐτοῖς, τῆς παιδικῆς ἐννόμου πολιτείας ἀπαλλαγέντες, εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ κεκλήμεθα (α). Χίλια ἔτη τοίνυν ὁ ἀπὸ τῆς τοῦ Χριστοῦ παρουσίας μέχρι τῆς τοῦ Ἀντιχρίστου ἐνδημίας χρόνος. Εἴτε τοίνυν, ὡς ἐξειλήφαμεν, εἴτε δεκάκις ἑκατὸν ὧσι τὰ βηθέντα χίλια ἔτη, ὥς τισι νενόμισται, εἴτε καὶ τούτων ἀποδέοντα, οὐχ ἡμῶν ἐστὶ γινῶναι τὸ ἀκριβές· ὅτι μηδὲ θνητῇ φύσει ἐστὶ γινῶναι χρόνους ἢ καιροὺς, οὐ· ὁ πατὴρ ἔθετο ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ (β). Καὶ μετὰ ταῦτα δεῖ αὐτὸν λυθῆναι μικρὸν χρόνον.] Μικρὸν χρόνον. Ποῦτον; Τοῦτον τὸν τῆς παρουσίας τοῦ Ἀντιχρίστου, ὃν εἰς μικρὸν συνέστειλε, διὰ τὸ σφοδρὸν καὶ σχεδὸν ἀνύποιστον τῶν διὰ Χριστὸν κακουμένων· περὶ οὗ χρόνου καὶ ὁ σωτὴρ ἐν εὐαγγελίῳ φησὶ, θλίψιν συμβῆναι, οἷα οὐ γέγονεν ἐξ ἀρχῆς κόσμου· διὸ καὶ κολοβωθῆναι φησὶ τὰς ἡμέρας ταύτας διὰ τοὺς ἐκλεκτούς (γ).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΑ΄.

Περὶ τῶν ἡτοιμασμένων θρόνων τοῖς φυλάξασιν τὴν Χριστοῦ ὁμολογίαν.

4 Καὶ εἶδον θρόνους· καὶ ἐκάθισαν ἐπ' αὐτοὺς, καὶ κρίμα ἐδόθη αὐτοῖς· καὶ τὰς ψυχὰς τῶν πεπελεκισμένων διὰ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ, καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, καὶ οἵτινες οὐ προσεκύνησαν τῷ θηρίῳ, οὐδὲ τῇ εἰκόνι αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔλαβον τὸ

(α) Ἐφεσ. Δ', 13.

(γ) Ματθ. ΚΔ', 21. 22.

(β) Πραξ. Α', 7.

χάραγμα ἐπὶ τὸ μέτωπον καὶ ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐ-
τῶν καὶ ἔζησαν καὶ ἐβασίλευσαν μετὰ τοῦ Χρι-
στοῦ τὰ χίλια ἔτη.

Τοὺς ἁγίους ἀποστόλους φησὶ θεωρεῖν, δι' ὧν τὰ ἔθνη συνετι-
σθέντα, τῷ διδασκαλικῷ λόγῳ ἔζησαν, καὶ συνεβασίλευσαν
Χριστῷ χίλια ἔτη. Περὶ μὲν οὖν τῶν χιλίων ἐτῶν εἴρηται.
Οὗτοι οὖν εἰ ἄγιοι ἀπόστολοι καθίσουσιν, ὥς ἡ ὑπόσχεται τοῦ
Κυρίου φησὶ, κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραὴλ (α), του-
τέστι, κατακρίνοντες· τῇ παραθέσει γὰρ τῶν ὁμογενῶν, ὅταν
διαφορὰ ἐν αὐτοῖς ὁρᾶται κατὰ τὸ χεῖρον καὶ βέλτιον, οἱ τῷ
χεῖρον ἐνεχόμενοι, οὐ τῆς τυχοῦσης ἄξιοι τιμωρίας, ὅτι μὴ τοῖς
ὁμογενέσιν ἐναμιλλῶνται κατωρθοκότες. *Κρίμα* τοίνυν δοθῆναι
αὐτοῖς ἀντὶ τοῦ κατακρίνειν, ὥς μὴ μόνον ἐβελήσαντας τῷ
εὐεργέτῃ Χριστῷ ἀκαλουθῆται, τοῖς προφητικοῖς ἐπόμενοι χρη-
σμοῖς, ἀλλ' ἤδη καὶ ἀπ' ἐναντίας τούτων χωρῆσαι. Κατακριθῆναι
δὲ καὶ διὰ τὰς ψυχὰς τῶν πεπελεκισμένων διὰ τὴν μαρτυρίαν
Ἰησοῦ, καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, τουτέστιν, αἵτινες διὰ τὴν εἰς
θεὸν πίσιν τὸν διὰ σιδήρου ὑπῆνεγκαν θάνατον. Ἡ καὶ τροπικῶς
τὸ πεπελεκισθῆναι περὶ τῶν νεκρωσάντων τὰ μέλη ἐαυτῶν τὰ
ἐπὶ τῆς γῆς (β). *Καὶ οὐκ ἔλαβον τὸ χάραγμα.*] Τὸ χάραγμα,
γνώρισμά φησι· καθὼ καὶ ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ εἴρηται τό· Ἐση-
μειώθη ἐφ' ἡμᾶς τὸ φῶς τοῦ προσώπου σου, *Κύριε* (γ). Ὡς
γὰρ ἐκεῖ ἐπὶ τὸ πρόσωπον φῶς εἰς γνώρισμα τῶν θεοφιλῶν
ἐνσημαίνεται, οὕτως ἐπὶ τῶν ἀσεβῶν ἀναίδεια ἐπὶ τῶν μετώ-
πων ἐγγράσσεται, ἀπαρχαλύπτως καὶ ἀνυποστόλως ἐμφανι-
ζομένων ὁποῖοί τινες εἰσι· καὶ ἵνα τοῦτο ἐμφαντικώτερον ᾖ,
ταῖς ἀτόποις τῶν ἐαυτῶν πράξεων τὸ γνῶρισμα ἐβεβαίωσαν·
ἡ χεὶρ γὰρ τὴν πρᾶξιν αἰνέσσεται, ὥσπερ καὶ ὁ ποῦς τὸν ὀρισμὸν,
καθὼ εἴρηται· *Μὴ ἐλθέτω μοι ποῦς ὑπερηφανίας, καὶ χεὶρ*

(α) Ματθ. ΙΘ', 27.

(γ) Ψαλμ. Δ', 7.

(β) Κολλο. Ι', 5.

ἁμαρτωλοῦ μὴ σαλεύσει με (δ). Ἐπεὶ οὖν οὐχ ἐάλωσαν οὗτοι,
οὔτε δι' ἀναιδείας ἐντυπούμενοι τῷ πονηρῷ, οὔτε δι' ἔργων,
εἰκότως καὶ ἔζησαν, καὶ ἐβασίλευσαν μετὰ τοῦ Χριστοῦ
ἄχρι συντελείας τοῦ αἵωνος. Ὡς γὰρ ὁρῶμεν, καὶ ὑπὸ βασι-
λέων πιστῶν καὶ ἀρχόντων προσκυνοῦνται, καὶ κατὰ πάσης
σωματικῆς ἀσθενείας καὶ δαιμονικῆς ἐνεργείας τὴν θεόδο-
τον χάριν ἐπιδείκνυνται. Ἐπεὶ γάρ, φησιν, οὐ προσεκύνη-
σαν τῷ θηρίῳ καὶ τῇ εἰκόνι αὐτοῦ, διὰ τοῦτο καὶ ἔζησαν,
τουτέστι, ζώντων ἔργα ἐνήργησαν, τὰς θαυματουργίας δηλον-
ότι. *Θηρίον* δὲ καὶ εἰκόνα τοῦ θηρίου, καὶ δράκοντα τὸν
διάβολόν φησι καὶ τὸν ἀντίχριστον καὶ τὸν ψευδοπροφήτην.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΒ'.

Τί ἐστὶν ἡ πρώτη ἀνάστασις, καὶ τίς ὁ δεύ-
τερος θάνατος.

5 Οἱ δὲ λοιποὶ τῶν νεκρῶν οὐκ ἔζησαν, ἄχρι τελεσθῆ
6 τὰ χίλια ἔτη. Αὕτη ἡ ἀνάστασις ἡ πρώτη. Μα-
κάριος καὶ ἅγιος ὁ ἔχων μέρος ἐν τῇ ἀναστάσει
τῇ πρώτῃ· ἐπὶ τούτων ὁ δεύτερος θάνατος οὐκ
ἔχει ἐξουσίαν, ἀλλ' ἔσονται ἱερεῖς τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ
Χριστοῦ, καὶ βασιλεύσουσι μετ' αὐτοῦ χίλια ἔτη.

Νεκροὺς καλεῖ τοὺς ἐν τῇ ἀπιστίᾳ μεμενηκότας. Ὡσπερ γὰρ
δύο ζωᾶς, οὕτω καὶ δύο θανάτους, ἡγουν νεκρώσεις, ἐκ τῆς
θείας Γραφῆς διδασκόμεθα. Ἔστιν οὖν ἡ μὲν πρώτη ζωὴ, ἡ
μετὰ τὴν τῆς ἐντολῆς παράδοσιν, πρόσκαιρος καὶ σαρκική· ἡ
δὲ μετὰ τὴν τῶν θείων ἐντολῶν τήρησιν ἐπαγγελμένη τοῖς
ἁγίοις ζωὴ, αἰώνιος. Καὶ θάνατοι δὲ ὁμοίως δύο· ὁ μὲν τῆς σαρ-

(α) Ψαλμ. ΑΕ', 12.

κός, πρόσκαιρος· ὁ δὲ δι' ἁμαρτημάτων ἔκτισιν ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι ἐπαγόμενος, ἀτελεύτητος καὶ αἰδίας, ὅπερ ἐστὶν ἡ τοῦ πυρὸς γένεσις. Ἀλλὰ γε καὶ νεκρῶν διαφορὰν γινώσκουμεν. Οἱ μὲν γὰρ φευκτοὶ, περὶ ὧν φησι καὶ ὁ προφήτης· Οἱ δὲ νεκροὶ ζῶντες οὐ μὴ ἴδωσιν (α). δηλαδή οἱ ταῖς πράξεσι τὴν δυσφῶδιαν καὶ τὴν νέκρωσιν ἐπιφερόμενοι· οἱ δὲ, ἐπαινετοὶ, οἱ διὰ Χριστὸν τὰς ἡδυσταθεῖς τοῦ σώματος πράξεις ἀποκτινύντες, τὴν νέκρωσιν τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι περιφέροντες (β). Ἡ δὲ δευτέρα ἀνάστασις, ἡ καθολικὴ ἐστὶ τῶν σωμάτων, ἥτις ἀνάστασις ἀρχὴ τῆς μελλούσης αὐτοῖς κολάσεως γίνεται. Κατὰ δὲ τῶν τὴν πρῶτην εὐδαιμονησάντων ἀνάστασιν οὐκ ἔχει ἔξουσίαν ὁ δεύτερος ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας πρὸς τιμωρίαν ἀποκαθίσαν θάνατος· Ἀλλ' ἔσονται ἱερεῖς τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ Χριστοῦ. Χίλια δὲ, οὐ τὰ τῷ δεκαδικῷ ἀριθμῷ τοῦ ἑκατὸν συντελούμενα· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ δέκατος ἀριθμὸς, πρῶτος ἀριθμὸς τέλειος, ἐκ μονάδων συνέστη, εἴτα πάλιν αὐτὸς τῷ δεκαδικῷ διαστήματι τὸν ἑκατὸν ἀπετέλεσε, καὶ πάλιν οὗτος ἐπὶ τῶν δέκα πολυπλασιασθεὶς, ἀπὸ τούτων τὴν σωρίδα τοῦ χίλια συνεστήσατο, ἐκ τελείου πρὸς τελειότερον καταντήσας, εἰκότως τῷ ὑπερτελεῖ θεῷ τὸ τέλειον τῆς μετὰ τῶν ἀνθρώπων συνδιαιτριβῆς ἀφωρίσατο, οὐχ ὅτι πάντως τοσοῦτον τῷ ἀριθμῷ, ἀλλὰ διὰ τοῦ τελείου τοῦτο ἐμφανίζων, ὡς πᾶν ὃ ἂν χρόνου διάστημα διεξοδευθῇ τῆς μετὰ τῶν ἀνθρώπων τοῦ Χριστοῦ συναναστροφῆς, οὐκ ἂν τοῦτο τῷ ἀτελεῖ προσνεμηθεῖ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΓ'.

Περὶ τοῦ Γῶγ καὶ Μαγῶγ.

7 Καὶ ὅταν τελεσθῇ τὰ χίλια ἔτη (1), λυθήσεται ὁ

(α) Ἦσ. Κς'. 14.

(β) Β' Κορ. Δ', 10.

(1) Παρ' ἄλλοις, καὶ μετὰ τὰ χίλια ἔτη.

8 σατανᾶς ἐκ τῆς φυλακῆς αὐτοῦ· καὶ ἐξελεύσεται πλανῆσαι τὰ ἔθνη τὰ ἐν ταῖς τέσσαρσι γωνίαις τῆς γῆς, τὸν Γῶγ καὶ τὸν Μαγῶγ, συναγαγεῖν αὐτοὺς εἰς πόλεμον, ὧν ὁ ἀριθμὸς ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης. 9 Καὶ ἀνέβησαν ἐπὶ τὸ πλάτος τῆς γῆς, καὶ ἐκύκλωσαν τὴν παρεμβολὴν τῶν ἁγίων, καὶ τὴν πόλιν τὴν ἡγαπημένην· καὶ κατέβη πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ κατέφαγεν αὐτούς. 10 Καὶ ὁ διάβολος, ὁ πλανῶν αὐτοὺς, ἐδόληθη εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρὸς καὶ θείου, ὅπου καὶ τὸ θηρίον καὶ ὁ ψευδοπροφήτης· καὶ βασανισθήσονται ἡμέρας καὶ νυκτὸς εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Χίλια ἔτη.] Τὸν ἀπὸ τῆς τοῦ Χριστοῦ παρουσίας χρόνον μέχρι τοῦ Ἀντιχρίστου λέγει, οὗ τινος λυθέντος, εἰσάγει λοιπὸν καὶ τὰ ἔθνη καὶ τοὺς τόπους τῆς οἰκουμένης, καθ' ὅς τὰ τῆς συνήθους αὐτῷ ἐπιδείξεται ἀπάτης, καὶ πρὸς τίνων καὶ κατὰ τίνων ὡς ἀρηγουμένων ὁ πόλεμος οὗτος συσταίη. ἔθνη μὲν οὖν, τὰ εὐεξαπάτητα λέγει· τόπους δὲ, τοὺς ὑπὸ τὴν ὑπ' οὐρανὸν, οὗς καὶ τέσσαρας γῶγας ὀνομάζει τῆς γῆς, τὰς τέσσαρας λῆξεις τῆς οἰκουμένης οὕτω καλῶν, ἀπὸ τῶν ἡλιακῶν φορῶν οὕτω κληθείσας, καὶ τῶν κατ' ἀστέρας τινὰς οἰκειώσεων. Ἐπεὶ τοίνυν ἔθνη μὲν ταῦτα, μεθ' ὧν ὁ πόλεμος μέλλει συγκροτεῖσθαι, καὶ χῶρος οὗτος, ἐν ᾧ ἤδη καὶ τοὺς καθηγουμένους εἰσάγει ὥσπερ πολεμάρχης ὁ Γῶγ καὶ Μαγῶγ· (ὅν καὶ Ἰεζεκιὴλ προφητεύει ἐπ' ἐσχάτου καιροῦ ἐλευσόμενον σὺν δυνάμει βαρεῖα (α). Ἀλλ' Ἰεζεκιὴλ μὲν κατὰ τῆς Ἱερουσαλὴμ, ἡ προκειμένη δὲ ἀποκάλυψις πρὸς τὴν τῆς οἰκουμένης ὅλης ἐρήμωσιν) εἶναι δὲ ταῦτα, τινὲς μὲν Σκυθικὰ ἔθνη ἔφασαν ὑπερβόρεια, πολλάκις καὶ ἀπὸ τῶν οἰκείων ἔθων μεταναστάντα, καὶ διαφθειράντα μὲν οἷς ἐπῆλθε, τοσαυτάκις δὲ διαφθαρέντα

(α) Ἰεζκ. ΑΗ'. ΑΘ'.

ἀπὸ τούτων τῆς ἐπιθρομῆς, καὶ Σκυθόπολιν ἐν Παλαιστίνῃ ὀνομασθῆναι, καὶ Γότθων μαῖραν τινὰ κατὰ τὰ μέρη τῆς Ἀσίας στρατιωτικὴν τε σύστασιν οὕτω καλεῖσθαι, καὶ Θαῖρχλους, καὶ Γουθογραίκους, ἅπερ κοινῷ λόγῳ καλούμεν Οὔννικα· πάσης δὲ ἐπιγείου βασιλείας εἶναι δυνατώτερα καὶ πολειμώτερα· ἐπέχεσθαι δὲ θεῖα χειρὶ κοσμοκρατορῆσαι ἄχρι τῆς τοῦ διαδόλου λύσεως, ὥςπερ ἐνταῦθα προδιαγγέλλεται. Τινὲς δὲ τὸν Γῶγ ἐκ τῆς Ἑβραϊδος γλώσσης ἀθροίζοντα, ἢ ἄθροισμα, ἐρμηνεύουσι, τὸν δὲ Μαγῶγ, ἐπληρόμενον. Ὡς τε δι' ἐκατέρου, τοῦ τε ἀθροῖζεν καὶ τοῦ ἐπαίρεσθαι, μέγα καὶ υπερήφανον ἐμφαίνειν κακὸν τὴν τούτου τοῦ ἔθνους ἐπέλευσιν ἐμπορίζειν τοῖς καθ' ὧν ἡ ἐπέλευσις, ὡς ἡδὴ εἰρήκαμεν.—ΑΝΔΡΕΟΥ. Τὸν προῤῥηθέντα τῆς χιλιετίας χρόνον, τινὲς μὲ τὰ τρία ἡμισυ ἔτη τὰ ἀπὸ τοῦ βαπτίσματος τοῦ Χριστοῦ μέχρι τῆς αὐτοῦ εἰς οὐρανὸν ἀναβάσεως οὐκ οἶδ' ὅπως ἐξειλήφασιν· μεθ' ἧς λυθῆναι τὸν διάβολον ὑπενόησαν. Ἕτεροι δὲ, μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῶν ἑξακισχιλίων ἐτῶν τὴν πρώτην ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν διδοσθαι μόνοις τοῖς ἁγίοις ἔφασαν, ἵνα ἐν τῇ γῇ ταύτῃ, ἐν ᾗ τὴν καρτερίαν ἐπεδείξαντο, τρυφῆς καὶ δόξης ἀπολαύσωσιν ἔτη χίλια· καὶ μετὰ τοῦτο τὴν καθόλου γενέσθαι ἀνάστασιν, οὐ δικαίων μόνων, ἀλλὰ καὶ ἀμαρτωλῶν. Ὅτι μὲν οὖν οὐδὲν τούτων ἡ ἐκκλησία δέδεκται, περὶ τὸν ἔστι καὶ λέγειν. Ἡμεῖς τοίνυν, ἀκούοντες τοῦ Κυρίου πατρὸς τοῦς Σαδδουκαίους λέγοντος, ὅτι ὡς ἄγγελοι τοῦ θεοῦ ἐν οὐρανῷ, οὕτως οἱ δίκαιοι ἔσονται (α)· καὶ τοῦ Ἀποστόλου φήσαντος· Ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ οὐκ ἔστι ἐν ῥῶσιν καὶ πόσιν (β)· τὸν τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος χρόνον τὴν χιλιετίαν ἐξελάβομεν. Ὡς γὰρ προέγραπται, οὐκ ἀνάγκη τοσαῦτα τῷ ἀριθμῷ νοῆσαι τὰ χίλια. Οὐδὲ γὰρ τὸ ἐν τοῖς ἁσμάσιν εἰρημένον· Ἀγὴρ θήσει ἐν καρπῷ αὐ-

(α) Μκ:θ. ΚΒ', 30.

(β) Ρωμ. ΙΔ', 17,

τοῦ χιλίου ἀργυρίου (α)· καὶ πάλιν· Οἱ χίλιοι τῷ Σολομῶντι, καὶ οἱ διακόσιοι τοῖς τηροῦσι τὸν κυρτὸν αὐτοῦ· τὸν ἀριθμὸν τοῦτον ἐδήλωσεν· ἀλλὰ τὸ πλῆθος καὶ τὸ ἐν καρποφορίᾳ τέλειον, ὥςπερ ἐνταῦθα ἡ ἐν τελειότητι καρποφορία τῆς πίστεως σημαίνεται· μεθ' ἧν ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ὁ ἀνθρωπος τῆς ἀδικίας, ἐλεύσεται, ἵνα κριθῶσι πάντες οἱ μὴ πιστεύσαντες τῇ ἀληθείᾳ, ἀλλ' εὐδοκῆσαντες τῇ ἀδικίᾳ, κατὰ τὸν ἀπόστολον (β), καὶ κατὰ τὸ δεσποτικὸν λόγιον, τὸ φάσκον· Ἐγὼ ἐλήλυθα ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ πατρὸς μου, καὶ οὐκ ἐδέξασθέ με· ἄλλος ἐπὶ τῷ ὀνόματι τῷ οἰκίῳ ἐλεύσεται, καὶ ἐκείνον λήψετε (γ). Τότε τοίνυν, ὡς εἴρηται, λυόμενος ὁ σατανᾶς ἐκ τῆς φυλακῆς αὐτοῦ, πλανήσει πάντα τὰ ἔθνη, καὶ τὸν Γῶγ καὶ τὸν Μαγῶγ κινήσει εἰς πόλεμον πρὸς τὴν τῆς οἰκουμένης ἐρήμωσιν. — Ὡς ὁ ἀριθμὸς ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης.] Ὡς ἐκ φωλεῶν τινῶν θῆρες ἄγριοι, οὕτω, φησὶν, ἐκ τῶν οἰκείων τόπων ὑπὸ τοῦ διαδόλου καὶ τῶν τούτου δαιμόνων στρατηγούμενοι, ἐν τῇ γῇ καταπλατυνθήσονται, καὶ τὴν παρεμβόλῃν τῶν ἁγίων, καὶ τὴν ἡγαπημένην πόλιν, δηλαδὴ τὴν ἀπανταχοῦ ἐκκλησίαν, τῇ κυκλώσει καὶ περιλήψει ἐκπορθήσουσι, πλὴν οὐκ εἰς μακράν· πῦρ γὰρ οὐρανόθεν κατιὸν καταφάγεται αὐτοὺς, εἴτε ὁρατὸν, ὡς τὸ τοὺς δύο πεντηκοντάρχους ἐπὶ Ἡλίου καταφαγόν (δ), εἴτε ὁ Κύριος ἀναλώσει τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ, τῷ οἷα πυρὶ καθαρτικῷ ταῖς ὕλαις προσομιλεῖν πεφυκότι, καὶ καταργήσει τῇ ἐπιφανείᾳ τῆς παρουσίας αὐτοῦ (ε)· αὐτοὺς τε τοὺς ἀσεβεῖς καὶ τὸν στρατηγὸν αὐτῶν διάβολον τῇ τοῦ πυρὸς· λίμνῃ παραδώσει σὺν τῷ Ἀντιχρίστῳ καὶ τῷ ψευδοπροφῆτῃ βασανισθισμένους εἰς αἰῶνας αἰώνων.

(α) Ἀσμ. Η', 11.

(β) Β' Θεσ. Β', 3. 12.

(γ) Ἰωαν. Ε', 43.

(δ) Δ' Βασιλ. Α'.

(ε) Β' Θεσ. Β', 8.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΔ'.

Περὶ τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου, καὶ
τῆς κοινῆς ἀναστάσεως καὶ κρίσεως.

- 11 Καὶ εἶδον θρόνον μέγαν λευκόν, καὶ τὸν καθήμενον
ἐπ' αὐτόν, οὗ ἀπὸ προσώπου ἔφυγεν ἡ γῆ καὶ ὁ οὐ-
ρανός, καὶ τόπος οὐχ εὐρέθη αὐτοῖς. Καὶ εἶδον τοὺς
νεκρούς, μικροὺς καὶ μεγάλους, ἐστῶτας ἐνώπιον
τοῦ θρόνου (1), καὶ βιβλία ἠνοιχθησαν· καὶ ἄλλο βι-
βλίον ἠνεψύχθη, ὃ ἐστὶ τῆς ζωῆς· καὶ ἐκρίθησαν οἱ
νεκροὶ ἐκ τῶν γεγραμμένων ἐν τοῖς βιβλίοις, κατὰ
13 τὰ ἔργα αὐτῶν. Καὶ ἔδωκεν ἡ θάλασσα τοὺς νεκρούς,
τοὺς ἐν αὐτῇ, καὶ ὁ θάνατος καὶ ὁ ᾄδης ἔδωκαν
τοὺς νεκρούς, τοὺς ἐν αὐτοῖς· καὶ ἐκρίθησαν ἕκα-
14 στος κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν. Καὶ ὁ θάνατος καὶ ὁ ᾄ-
δης ἐβλήθησαν εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρός· οὗτος ὁ
15 θάνατος ὁ δευτέρος ἐστὶ (2). Καὶ εἴτις οὐχ εὐρέθη
ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ζωῆς γεγραμμένος, ἐβλήθη εἰς
τὴν λίμνην τοῦ πυρός.

Λευκός μὲν ὁ θρόνος, ὅτι καὶ ἀμιγῆς μελανίας ἁμαρτιῶν, τῶν
ὑπὸ τῷ σκότῳ συντελουμένων, πᾶσα πρᾶξις ἁγίων, ἐν οἷς ἐνθρο-
νίζεται θεός· μέγας δὲ, ὅτι καὶ ὁ ἔποχος τοῦτου, περὶ οὗ καὶ
Δαυὶδ τὸ· Μέγας ὁ Κύριος ἡμῶν, ἐμελώδαι (α). Οὗ ἀπὸ προ-
σώπου ἔφυγεν ἡ γῆ.] Ἡ φυγὴ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, οὐ το-
πικὴν σημαίνει μετανάστασιν· ποῦ γὰρ καὶ χωρήσουσιν; ἀλλὰ
φυγὴν τὴν ἀπὸ τῆς φθορᾶς εἰς ἀφθαρσίαν μετέσταςιν, κατὰ τὴν
ἐσχάτην τοῦ Κυρίου παρουσίαν, καθ' ἣν καὶ τὸ θνητὸν ἡμῶν
τοῦτο σῶμα ἐνδύεται ἀφθαρσίαν (β), καὶ ἀνακαινισθῆσεται τὸ
πρόσωπον τῆς γῆς (γ). Καὶ εἶδον τοὺς νεκρούς.] Νεκροὺς, ἡ

(1) Περ' ἄλλος, ἐνώπιον τοῦ θεοῦ.

(2) Παρ' ἄλλος προστίθεται μετὰ τοῦτο, ἡ λίμνη τοῦ πυρός.

(α) Ψαλμ. ΡΜΑ', 2. (β) Α' Κορ. ΙΒ', 53. (γ) Ψαλμ. ΡΓ', 30.

πάντας ἀνθρώπους, ὡς τὴν τοῦ σώματος νέκρωσιν ὑπομείναν-
τάς, φησιν, ἡ τοὺς νεκρωθέντας τοῖς παραπτώμασι. Μεγάλους
δὲ καὶ μικροὺς, ἡ τοὺς τῇ ηλικίᾳ τοῦτο ὄντας, ἡ τοὺς μάλλον
καὶ ἥττον τὰ τῆς νεκρώσεως ἔργα πράξαντας, καὶ ἀναλόγως
κολασθησομένους ταῖς πράξεσιν· ἡ μεγάλους μὲν, τοὺς δικαίους,
μικροὺς δὲ καὶ οὐτιδανούς, τοὺς ἁμαρτωλοὺς, διὰ ψυχῆς ἔργων
εὐτέλειαν. Τὰ δὲ βιβλία τὰ ἀνοιγόμενα, σημαντικὰ ἐστὶ τῶν
ἐκάστου πράξεων, καὶ τῆς ἐκάστου συνειδήσεως· ἡ δὲ μία βί-
βλος, ἡ τῆς ζωῆς ἐστὶν, ἐν ἣ τὰ τῶν ἁγίων γέγραπται ὀνό-
ματα. Καὶ ἔδωκεν ἡ θάλασσα τοὺς νεκροὺς τοὺς ἐν αὐτῇ.]
Τὴν τελευταίαν καὶ παγκόσμιον ἀνάστασιν, ὅπως ἐσται, ἐξηγού-
μενος, ταῦτα διέξεισιν. Ἐπεὶ γὰρ τινες ἀπιστοῦντες αὐτὴν ἔ-
σεσθαι, ἔφασκον, μὴ οἶάν τε γενέσθαι ἐν τοῖς αὐτοῖς σώμασιν, ἀ
ἐξ αἰῶνος φθαρέντα εἰς τὸ μὴ εἶναι ἐχώρησαν, τοῦτο ὦν ἐπανορ-
θούμενος ὁ λόγος φησὶν, ὅτι ὡς τὰ σώματα ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ἐκ
τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι προήλθον, οὐκ ἐξ αὐτομάτου, ἀλλ'
ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων, ὕδατος, πυρός, ἀέρος, γῆς, οὕτως
εὐλόγως εἰς αὐτὰ πάλιν ἀναλυθέντα, ἐκ τούτων αὖθις τὴν σύμ-
πηξιν ἀναλήφονται. Ἐπεὶ δὲ τοῦτο καὶ συνδρομὴ πάλιν τῶν
κατ' ἀρχὰς μερῶν εἰς ὑπόστασιν τῶν ἀνθρώπων, διὰ τοῦτό φησι
τὴν θάλασσαν, ἥτοι τὴν ὑδατώδη οὐσίαν, ἀποβῦσαι τὸ πρὸς
αὐτὴν χωρήσαν ὑγρόν· τὸν θάνατον δὲ, τὴν γεώδη· ἐπεὶ καὶ εἴ-
ρηται περὶ αὐτῆς τὸ, εἰς χοῦν θανάτου κατήγαγέ με (α)·
χοῦς δὲ, ὅτι γῆ, τίς νοῦν ἔχων ἀγνοεῖ; Ἄδην δὲ, τὸν ἀέρα κα-
λεῖ, τῷ μὴ ἔχειν χαρακτῆρα διὰ μανότητα οὐσίας· ὡσαύτως δὲ
καὶ τὸ πῦρ. Ἄδην δὲ λέγει, ἀπὸ τοῦ εἰς αἰδίαν καὶ ἀφάνειαν,
οἷς ἂν ἐπέλθῃ, τούτους ἐμβάλλειν. Καὶ ὁ θάνατος καὶ ὁ ᾄδης.]
Θάνατον καὶ ᾄδην, τοὺς ἀξία τιμωρίας ἐργασασμένους καλεῖ,
ὡς συμπληροῦντας τὸν τοῦ δευτέρου θανάτου ὅμιλον.

(α) Ψαλμ. ΚΑ', 16.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΒ'.

Περὶ καινῶν οὐρανοῦ τε καὶ γῆς καὶ τῆς ἁ-
νω Ἱερουσαλήμ.

ΚΕΦ. ΧΧΙ, 1 Καὶ εἶδον οὐρανὸν καινὸν καὶ γῆν και-
νήν· ὁ γὰρ πρῶτος οὐρανὸς καὶ ἡ πρώτη γῆ ἀπῆλ-
2 θον, καὶ ἡ θάλασσα οὐκ ἔστιν ἔτι. Καὶ τὴν πόλιν
τὴν ἁγίαν, Ἱερουσαλήμ, καινὴν εἶδον καταβαίνου-
σαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἀπὸ τοῦ θεοῦ (1), ἡτοιμασμέ-
3 νην ὡς νύμφην κεκοσμημένην τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς. Καὶ
ἤκουσα φωνῆς μεγάλης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, λεγούσης·
Ἰδοὺ, ἡ σκηνὴ τοῦ θεοῦ μετὰ τῶν ἀνθρώπων, καὶ
σκηνώσει μετ' αὐτῶν, καὶ αὐτοὶ λαὸς αὐτοῦ ἔσον-
ται, καὶ αὐτὸς ὁ θεὸς μετ' αὐτῶν ἔσται, θεὸς αὐ-
4 τῶν· καὶ ἐξαλείψει πᾶν δάκρυον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν
αὐτῶν, καὶ ὁ θάνατος οὐκ ἔστιν ἔτι, οὔτε πένθος,
οὔτε κραυγὴ, οὔτε πόνος οὐκ ἔσται ἔτι· ὅτι τὰ
πρῶτα ἀπῆλθον.

Τοῦτο οὐ τὴν ἀνυπαρξίαν δηλῶν τῆς κτίσεώς φησιν, ἀλλὰ
τὸν ἀνακαινισμόν τὸν ἐπὶ τὸ βέλτιον· ὃν καὶ ὁ θεὸς μελωδῶν
Δαυὶδ, προηγόρευσε δι' ὧν ἤδε, πάντας ὡς ἑμάτιον παλαιωθή-
σεσθαι, καὶ ὥστε περιβόλαιον ἐλιχθῆναι καὶ ἀλλαγῆναι (α).
Τὸ γὰρ παλαιωθὲν, ἀνακαινιζόμενον, οὐ τῆς οὐσίας ἀφανισμόν,
ἀλλὰ τοῦ γήρως καὶ τῶν ρυτίδων λαμβάνει ἀπόξυσιν. Σημειω-
τέον δὲ, ὅτι περὶ μὲν οὐρανοῦ καὶ γῆς εἰπὼν, ὅτι ἀπῆλθον,
οἰονεῖ οὐκ εἰς τὸ μὴ ὂν ἐχώρησαν, ἀλλὰ μετέβησαν (οὐδὲν δὲ
τῶν μεταβαινόντων ἐξ οὗ εἰς θ, ἥδη καὶ πάντα διόλωλεν, ἀλ-
λά τῇ ἀφ' οὗ εἰς θ μετελεύσει, ἀνємορφώθη), τὰ μὲν τοῦ κα-
ταληφθέντος ἀπέβαλε, τὰ δὲ τοῦ πρὸς θ μετέβη ἀνεδέξατο·

(1) Καὶ ἐγὼ Ἰωάννης εἶδον τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν, Ἱερουσαλήμ καινὴν,
καταβαίνουσαν ἀπὸ τοῦ θεοῦ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ.

(α) Ψαλμ. ΡΑ', 27.

περὶ δὲ τῆς θαλάσσης φησὶν, ὅτι ἡ θάλασσα οὐκ ἔστιν ἔτι.
Τίς γὰρ χρεῖα θαλάσσης, μὴ δεομένων ἀνθρώπων τοῦ πλεῖν αὐ-
τήν; ἡ δὲ αὐτῆς πορίζεσθαι τὰ ἐν ταῖς μακρὰν κειμέναις χώ-
ραις γεωργοῦμενα ἀγώγιμα; — Καὶ ἡ θάλασσα οὐκ ἔστιν
ἔτι.] Εἰ ὁ κόσμος οὗτος ὁ αἰσθητὸς οὐκ ἄλλο τι, ἢ τὸ ἐξ οὐρα-
νοῦ καὶ γῆς καὶ τῶν ἐν τῷ μέσῳ σύστημά ἐστι καὶ σύγκριμα,
τοῦ οὐρανοῦ πάντως καὶ τῆς γῆς ἀνακαινισθέντων, ὡς ἥδη πα-
ρεθέμεθα, πάντως καὶ τὰ συμπληροῦντα τὸ τοιοῦτο σύστημα
οὐκ ἀμοιρήσει τοῦ ἀνακαινισμού. Τί οὖν ἡ θάλασσα μόνον, τῶν
ἐν μέσῳ φύσεων οὔσα, οὐ μόνον ἡστόχησε τοῦ ἀνακαινισμού,
ἀλλὰ καὶ πάντα τοῦ εἶναι; Εἰ δὲ λέγει τις, ὅτι τῶν ἐμπλεόν-
των οὐκ ὄντων, ἀνάγκη μὴδὲ αὐτὴν χρηματίζειν, ὅπερ ἐστι
νῦν, εἰκότως· τὸ δὲ εἰς παντελῆ ἀνυπαρξίαν ἐλθεῖν αὐτήν, ἐξ
ἐξ ἡμισείας ἐπιτελοῦντος τὸν ἀνακαινισμόν ἐστι. Τί οὖν ἐστι
πρὸς τοῦτο ἐρεῖν; Ἡ πάντως ἐκεῖνο· ὡς, ἐπειδὴ θαλάσση ὡ-
μοίωσεν ὁ θεοπάτωρ τὸν παρόντα κόσμον, ἀναγκαίως, ἵνα μὴ
τις τῷ ἀνακαινισμῷ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, καὶ τὴν κατ' αὐ-
τὰ τύρβην ὑποβάλοι, διὰ τοῦ τελείου ἀφανισμού τῆς θαλάσ-
σης, κατὰ τὴν τροπολογίαν τοῦ Δαυὶδ, ἐκεῖνα ἐσημείωσε καὶ ἐξ-
εῖλετο, ὡς φρούδου καὶ ταύτης κατὰ τὸν ἀνακαινισμόν ἐσο-
μένης. — Καὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν Ἱερουσαλήμ καινὴν.] Πά-
λαι μὲν, φησιν, Ἱερουσαλήμ τὸ ἁγιώτατον σκηνῶμα ἐνομιζέ-
το, ἐν ᾗ καὶ ὁ ναὸς καὶ πάντα τὰ θεογνωσίας μυστήρια τεθη-
σαύριστα· αὕτη δὲ νῦν καινὴ οὐκ ἐξω λόγου, ἐφ' ὅσον τῇ τοῦ
Κυρίου παρουσίᾳ ἐκεῖνα τῇ παλαιότητι ἡχρειωτο· ἀνάγκη ἄρα
καινὴν τοῦ παντός καινοποιήσει Ἱερουσαλήμ ἐμφανισθῆναι,
ἐξ οὐρανοῦ κατιοῦσαν, ὅθεν καινοποιὸς Κύριος Ἰησοῦς Χρι-
στός. Ἱερουσαλήμ μὲν οὖν καινὴν, διὰ τοῦτο· πόλιν δὲ, ὡς οἰ-
κητήριον πάντων ἀγγέλων καὶ ἀνθρώπων ἐσομένην. Ἰπὸ δὲ τοῦ
θεοῦ ἡτοιμασθαι· τί γὰρ τις τῶν σωτηρίων ἑαυτῷ κατορθοῖ,
τῆς ἀπὸ τοῦ θεοῦ συναντιλήψεως ἀμοιρῶν; Τροπικῶς δὲ καὶ

μεγαλοπρεπῶς ὡς νόμον κεκόσμηκεν, ὡς ἂν ἐκ τῶν αἰσθητῶς λεγομένων, εἰς τὴν νοητὴν τῶν ἁγίων μακαριότητα καὶ διαγωγὴν τὸν νοῦν παρπέμφωμεν τὸν ἡμέτερον. Καὶ αὐτὸς ὁ θεὸς μετ' αὐτῶν ἔσται.] Τοῦτο σαφέστερον ὁ Ἀπόστολος δηλῶν, ἔλεγεν· Ἐπειτα ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ περιλειπόμενοι, ἅμα σὺν αὐτοῖς ἀρπαγησόμεθα ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς ἀέρα· καὶ οὕτω πάντοτε σὺν Κυρίῳ ἐσόμεθα (α). Ἐν ταύτῃ οὖν τῇ σκηνῇ τῇ ἀχειροποιήτῳ οὐκ ἔσται κλαυθμὸς, οὔτε δάκρυον, τὰ σύστοιχα τῷ ἐπικλήρῳ βίῳ, οὔτε πόνος, (τὴν τῶν ἁγίων λέγω κακοπάθειαν, ἣν ὑπέστησαν ἐν τῷ μοχθηρῷ τούτῳ βίῳ) ἐν ἐκείνῳ δὲ τῷ μέλλοντι, ἐπεὶ, ὡς ἀφάρτῳ, ἀπείδρα λύπη καὶ οδύνη καὶ στεναγμὸς, ἀργὰ ταῦτα πάντα καὶ περιττά. Ὅτι τὰ πρῶτα ἀπῆλθον.] Τὰ πρῶτα, τὰ ἀπὸ τῆς παραδόσεως Ἀδάμ τῇ φθορᾷ ὑποβληθέντα, εἴτε ὀχληρά καὶ ἐπώδυνα τοῖς θεοφιλέσι δι' ἀρετὴν εὐπορούμενα, εἴτε δι' ἀλαζονείαν καὶ ἀφροσύνην τοῖς θεοβλαβέσιν ἐπακολουθοῦντα, πάντα ἀπῆλθον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΣ'.

Περὶ ὧν εἶπεν ὁ ἐν τῷ θρόνῳ καθήμενος καὶ ὁραθεῖς.

5 Καὶ εἶπεν ὁ καθήμενος ἐπὶ τῷ θρόνῳ· Ἰδοὺ, καὶ νῦν ποιῶ πάντα. Καὶ λέγει μοι· Γράψον· ὅτι οὗτοι οἱ λόγοι πιστοὶ καὶ ἀληθινοὶ εἰσι (1). Καὶ εἶπέ μοι· Γέγονα (2) τὸ Α καὶ τὸ Ω, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος. Ἐγὼ τῷ διψῶντι δώσω (3) ἐκ τῆς πηγῆς τοῦ ὕ-

(α) Ἀ' Θρω. Δ', 17.

(1) Παρ' ἄλλοις, πιστοὶ καὶ ἀληθινοὶ τοῦ θεοῦ εἰσι.

(2) Παρ' ἄλλοις, Γέγονα. Ἐγὼ εἰμὶ τὸ.

(3) Παρ' ἄλλοις, δώσω αὐτῷ.

7 δατος τῆς ζωῆς δωρεάν. Ὁ νικῶν, δώσω αὐτῷ ταῦτα (1), καὶ ἔσομαι αὐτῷ θεός, καὶ αὐτὸς ἔσται μοι υἱός. Τοῖς δὲ δειλοῖς καὶ ἀπίστοις, καὶ ἁμαρτωλοῖς, καὶ ἐβδελυγμένοις, καὶ φονεῦσι, καὶ πόρνοις, καὶ φαρμακοῖς, καὶ εἰδωολάτραις, καὶ πᾶσι τοῖς ψευδέσι, τὸ μέρος αὐτῶν ἐν τῇ λίμνῃ, τῇ καιομένῃ πυρὶ καὶ θείῳ, ὃ ἔστιν ὁ θάνατος ὁ δεύτερος.

Θρόνος εἰς τοῦ θεοῦ οἱ ταῖς ἀρεταῖς ἑαυτοὺς τούτου ὄχημα καταστήσαντες, περὶ ὧν καὶ ὁ ἔποχος τούτων τὸ, Ἐνοικήσω, ἔφη, ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐμπεριπατήσω (α). Ὅτι οὗτοι οἱ λόγοι πιστοὶ καὶ ἀληθινοὶ εἰσι.] Μὴ νόμιζέ, φησιν, ὧ Ἰωάννη, τῇ τοῦ μεγέθους τῶν καινοποιουμένων ἀλλοιώσει, ὡς καθ' ὑπερβολὴν φαντασίας ὑποπεσεῖν ψευδεῖ τι ἐκβάσει τὰ λεγόμενά σοι. Τοσοῦτον γὰρ ἀληθῆ, ὥστε καὶ γραφῇ καταθέσθαι σε ταῦτα παρεγγυῶμαι εἰς ἀνεπίληστον τοῦ ὅτι γενήσεται. Ἀληθινοὶ γὰρ καὶ πιστοὶ οἱ λόγοι, ὡς ὑπ' αὐτῆς ἐκφερόμενοι τῆς τῷ ὄντι ἀληθείας. Ἀρχὴ δὲ καὶ τέλος ὁ Χριστός, ὁ καὶ τὸ Α καὶ τὸ Ω ἑαυτῷ ἀναθεῖς, ὡς πρῶτος, διὰ τὴν θεότητα, καὶ ἔσχατος, διὰ τὴν ἀνθρωπότητα. Λέγεται δὲ καὶ ἄλλως Α καὶ Ω, ὡς ἀπὸ τῆς πρώτης δηλαδὴ τῶν ἀσωμάτων κτίσεως μέχρι τῶν τελευταίων ἀνθρώπων τὴν οἰκίαν ἐκτείνων πρόνοιαν. Τῷ διψῶντι δὲ ἡ μὲν ἐπαγγελία δοθῆναι ἐκ τῆς πηγῆς τοῦ ὕδατος τῆς ζωῆς (β), ἀλλὰ διψῶντι τὴν δικαιοσύνην, ὡς καὶ ὁ Χριστός φησι· Μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται (γ)· ἐκ τῆς πηγῆς δὲ τοῦ ὕδατος τῆς ζωῆς ἡ τῆς δίψης ἀνάκτησις ἐπαγγέλλεται, ἥτις πηγὴ, οὐκ ἄλλη, εἰ μὴ ὁ Χριστός. Δωρεάν δὲ ἡ χορηγία τοῦ τοιοῦτου ὕδατος ὑπισχεῖται, καίτοι ἀλλοχρῶ τὴν εἰς τὴν ζωὴν ἀπάγουσαν ὁδὸν κόπον καὶ εἰς πολλὰ εὐρέσθαι λέγοντος (δ). Τί οὖν ἐνταῦθα τὸ, δω-

(1) Παρ' ἄλλοις, ὁ νικῶν κληρονομήσει ταῦτα, ἢ, κοινῶς, πάντα.

(α) Β' κορ. ζ', 16. Λευϊτ. Κς', 12. (β) Ἰωαν. Ζ', 38.

(γ) Ματθ. Ε', 6. (δ) Ματθ. Ζ', 14.

ρεάν, αινίττεται· ἢ τὸ μὴ ἔχειν παραμετρεῖσθαι τὰ πρόσκαιρα τοῖς διαιωνίζουσι· περὶ ὧν καὶ Παῦλος φησιν· Οὐ γὰρ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς (α). Τοῖς δὲ δειλοῖς καὶ ἀπίστοις, καὶ ἐξῆς.] Δειλοὺς καλεῖ τοὺς ἐκουσίῳ ἀσθενεῖα πρὸς τὰ ἀπολαυστικά τοῦ παρόντος αἰῶνος ἀποκλίναντας, τῷ μηδὲν αἰρήσασθαι ἀνδρικὸν ἐπανελέσθαι, τῶν θηλυπρεπῶν ἀτιμάζων οὕτω τὸ ἐκλυτον τῆς ναυσίας. Πᾶσι δὲ τοῖς ψευδέσει, φησιν, ἀλλ' οὐ τοῖς ψεύσταις, ὡς τούτου τοῦ ῥήματος συμπεριλαμβάνοντος καὶ τὸ ἐνεργεῖν περὶ τὰ ἐνεργούμενα. Περὶ τίνα γὰρ ὁ ψεύστης τὴν σπουδὴν ἀπασχολήσει, ἢ περὶ τὰ ψευδῆ καὶ τὸ φυσικὸν νοθεύοντα κάλλος τοῖς ἀπατηλοῖς ἐρεθίσμασιν;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ . ΕΖ'.

Περὶ τοῦ ἀγγέλου τοῦ δεικνύντος αὐτῷ τὴν τῶν ἁγίων πόλιν, καὶ τὸ ταύτης τεῖχος σὺν τοῖς πυλῶσι διαμετροῦντος.

- 9 Καὶ ἦλθεν (1) εἷς ἐκ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων, τῶν ἔχόντων τὰς ἑπτὰ φιάλας, τὰς γεμούσας τῶν ἑπτὰ πληγῶν, τῶν ἐσχάτων, καὶ ἐλάλησε μετ' ἐμοῦ, λέγων· Δεῦρο, δεῖξω σοι τὴν γυναῖκα, τὴν νόμφην τοῦ ἀρνίου. Καὶ ἀπήνεγκέ με ἐν πνεύματι ἐπ' ὄρος μέγα καὶ ὑψηλόν, καὶ ἔδειξέ μοι τὴν πόλιν τὴν μεγάλην, τὴν ἁγίαν Ἱερουσαλὴμ, καταβαίνουσαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ θεοῦ· ἔχουσιν τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ· ὁ φωστὴρ (2) αὐτῆς ὅμοιος

(α) Ῥωμ. Η', 18.

(1) Παρ' ἑλλας, καὶ ἦλθε πρὸς με. (2) Κοινῶς καὶ δ —

λίθῳ τιμιωτάτῳ, ὡς λίθῳ ἰάσπιδι χρυσταλλίζοντι· 12 ἔχουσιν τεῖχος μέγα καὶ ὑψηλόν·

Οὗ· πρὸ τούτου τιμωρὸς εἰσηγείτο, νῦν ἀπεναντίας προφέρει ὡς ἰατροὺς, ποτὲ μὲν τέμνειν ἀφωρμημένους, ποτὲ δὲ φάρμακα ἐπιπάσσοντας ἤπια. Ὁ γὰρ τότε τὴν πληγὴν τοῖς ἀξίοις ἐπάγων, νῦν τὴν μακαριότητα τῆς ἐκκλησίας τῷ ἁγίῳ ὑποδείκνυσι. Πληγὰς δὲ τὰς ἐσχάτας, οὐ τῷ χρόνῳ τὸ ἐσχατον ἔχουσας λέγει, ἀλλὰ τὰς πρὸς κάκωσιν τὸ ἀκμαῖον ἐπιφέρειν εἰδυίας. Καλῶς δὲ τὴν νόμφην τοῦ ἀρνίου γυναῖκά φησιν· ὅτε γὰρ ὡς ἀμνὸς ἐσφαγιάσθη ὁ Χριστὸς, τότε αὐτὴν τῷ οἰκείῳ αἵματι ἐνυμφεύσατο. Ὡς περὶ γὰρ τοῦ Ἀδάμ καθεύδοντος, διαπλάσθη ἡ γυνὴ τῇ τῆς πλευρᾶς ἀφαιρέσει· οὕτω καὶ τῷ Χριστῷ, ἐν τῷ σταυρῷ ἐκουσίως διὰ θανάτου ὑπνώσαντι, τῇ ἐκχύσει τοῦ ἐκ τῆς πλευρᾶς αἵματος ἡ ἐκκλησία συστάσῃ, τῷ παθόντι δι' ἡμᾶς ἡμοῦσαι. Καὶ ἀπήνεγκέ με ἐν πνεύματι.] Καλῶς τὸ, ἐν πνεύματι· οὐ γὰρ ἐκτὸς πνευματικῆς χάριτος ἀνθρώπινός τις νοῦς ὑψώθη, ὡς ἐν περινοίᾳ γενέσθαι τῆς τῶν ἁγίων δόξης. Εἰκότως δὲ ἡ ὑπερκόσμιος τῶν ἁγίων ζωὴ καὶ πολιτεία εἰς ὄρος μέγα καὶ ὑψηλὸν παρεδείκνυτο· οὐδὲν γὰρ παρ' αὐτοῖς χθαμαλὸν ἢ ταπεινὸν καὶ χαμαιζήλον, ἀλλὰ πάντα ὑψηλὰ καὶ ἐπηρμένα. Καὶ ἔδειξέ μοι τὴν πόλιν τὴν μεγάλην, τὴν ἁγίαν Ἱερουσαλὴμ, καταβαίνουσαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ.] Ἀπὸ τῆς τῶν αἰνιγμάτων ἀδηλίας τὴν νομικὴν λατρείαν τεθέαται ὁ εὐαγγελιστὴς καταβαίνουσαν, οὐ τοπικὴν κατάβασιν· ὅτι μὴδὲ τὸ ἀπὸ τῆς Ἱερουσαλὴμ καταβαίνοντας εἰσάγειν, κατὰ τὴν ἐν εὐαγγελίοις παραβολὴν (α), τοπικὴν εἰσηγείται κατάβασιν· ἀλλὰ γνώσεως θείων δογμάτων μετάβασιν. Ἐνταῦθα δὲ, ἐπεὶ καὶ θεὸς τῆς δόξης συλλαμβάνεται, πρὸς οὐδὲν ταπεινὸν ἢ κατάβασιν, εἰ μὴ τῆς ἀδηλίας

(α) Λουκ. Θ', 30.

καὶ κρυφίότητος ἢ φανέρωσις, οὐχ ὑπὸ ἀνθρωπίνῃ ὁρμῇ, ὡς ἐν τῇ παρεμβολῇ, ἀλλ' ἐκ θεοῦ ῥοπῆς συντελουμένη. [Ὁ φωστὴρ αὐτῆς.] Φωστῆρα τὸν Χριστὸν καλεῖ· *λίθω* δὲ τιμιωτάτῳ ἀπεικάζεται ὁ φωστὴρ, ὅτι καὶ λίθω ἱάσπιδι παραβάλλεται τὸ τεῖχος τῆς ἀπ' οὐρανοῦ Ἱερουσαλήμ. Χλοερὰ δὲ ἡ ἱάσπις, τὸ φερέσκιον καὶ ζωοδωρον ἐμφαίνουσα τῆς προνοίας τοῦ Χριστοῦ, οὗ περιοχὴ τὸ τεῖχος, τὸ ἐξ ἱάσπιδος συντετελεσμένον, δὲ καὶ ὁρατὸν ἀνθρώποις, ὡς καὶ αἰσθήσει ληπτόν. Τὸ τεῖχος μὲν οὖν ἱάσπιδι ὠράθη λίθω συντετελεσμένον, διὰ τὸ χλοερὸν τοῦ χρώματος. Χλόη γὰρ ἡγεῖται πάσης ἐπιγείου τροφῆς. Ἀλλὰ καὶ κρυπταλλίζουσα ἡ ἱάσπις τοῦ τεύχους, τὸ καθαρὸν καὶ ἁμωμον αἰνιττομένη τοῦ περιεχομένου. Ἀλλὰ καὶ ὁφθαλμῶν, φησι, τοῦτο καὶ μέγα· οὐ γὰρ ἐν ταπεινοῖς καὶ χαμαιζήλοις ὁ ὕψιστος εὐαριστεῖται κατοικεῖν, ἀλλ' ὅσοις μετάρσια τὰ φρονήματα, καὶ τῆς οὐρανόθεν ἐχόμενα σεμνότητος. Τὸ δὲ τοῦ φωστῆρος εἶδος, λίθω μὲν παραβάλλεται τιμιωτάτῳ, οὐ μὲντοι καὶ τὴν ιδεάν ὁποῖος ἐνδείκνυται· ὅτι μηδὲ θνητοῖς καὶ φθαρτοῖς τὰ θεϊότατα καὶ αἰσθήσει ἀδούλωτα πέφυκεν ὑποδειγματίζεσθαι.

- 12 Ἐχουσιν πυλῶνας δώδεκα, καὶ ἐπὶ τοῖς πυλῶσιν ἀγγέλους δώδεκα, καὶ ὀνόματα ἐπιγεγραμμένα,
 13 ἃ ἐστὶ τῶν δώδεκα φυλῶν τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ. Ἀπὸ ἀνατολῶν, πυλῶνες τρεῖς· καὶ ἀπὸ βορρᾶ, πυλῶνες τρεῖς· καὶ ἀπὸ νότου, πυλῶνες τρεῖς· καὶ ἀπὸ δυσμῶν, πυλῶνες τρεῖς. Καὶ τὸ τεῖχος τῆς πόλεως ἔχον θεμελίους δώδεκα, καὶ ἐπ' αὐτῶν δώδεκα ὀνόματα (1) τῶν δώδεκα ἀποστόλων τοῦ Ἀρνίου.

Οὐδὲν ἐκ τούτων περισκελές νόημα εἰς σαφήνειαν μετελκόμενον τυγχάνει. Ὁ τε γὰρ ἀριθμὸς σαφῶς τοὺς ἀποστόλους τοῦ Κυρίου ὑποφαίνει, ἥτε χρεῖα τῶν πυλῶνων, ὡς εἰσαγόντων

εἰς τὸ τῆς ζωῆς ταμειῖον, τοὺς αὐτοῦ ἀποστόλους παριστᾷ, δι' ὧν τὰ ἔθνη τῷ τοῦ Χριστοῦ ταμείῳ εἰσῆχθησαν. Καὶ τοὺς ἐπὶ τῶν δώδεκα πυλῶνων καθεσταμένους ἀγγέλους τοὺς ἀποστόλους ἐξεληήρασι, δι' ὧν ἡ εἴσοδος ἡμῶν καὶ ἡ πρὸς τὸν πατέρα προσαγωγή (α) ἐνήργηται ἐπὶ συνεργίᾳ ἀγγέλων ἰσαριθμῶν τῶν προύχόντων καὶ μᾶλλον τῇ ἐπιστάσει τῶν δώδεκα φυλῶν τοῦ Ἰσραὴλ ἀφώρισμένων κατὰ τὴν ἀγχιστείαν τὴν ἐν ἀγιότητι θεμελιωθεῖσαν· καὶ μάλα εἰκότως· εἰ γὰρ ἐκάστῳ τῶν πιστῶν ἀγγελὸν ἔπισθαι πεπιστεύκαμεν, πολλῷ μᾶλλον τοῖς θεμελιωταῖς τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ εὐαγγελικοῦ λόγου σπουρεῦσιν, ἀγγέλους συνεργούς πρὸς τὸ εὐαγγελικὸν κήρυγμα νοεῖσθαι ἀκόλουθον. *Καὶ ὀνόματα ἐπιγεγραμμένα.*] Ἐπὶ μὲν τῆς Μωϋσείως λατρείας τὰ τῶν ἀρχιφύλων ὀνόματα ἐπὶ τῆς ἐπωμίδος γεγράφθαι πρόσταγμα (β)· ἐν δὲ τῇ κατὰ Κύριον Ἰησοῦν διαθήκῃ, τοῦ νέου Ἰσραὴλ τὰ ὀνόματα ἐπὶ τοῖς πυλῶσι, τουτέστι, τοῖς εἰσαγωγέυσιν, περὶ ὧν καὶ εἴρηται· *Ἀπαγγεῖλω τὸ ὄρομά σου τοῖς ἀδελφοῖς μου* (γ)· ὄρομα τὸ κατὰ τὴν πίστιν τὴν κατὰ Χριστὸν μυστήριον λέγων, δὲ οὐκ εἰς ἀπόρρητον ἔχεμυθίαν, ἀλλ' ἅπασιν προὔπτον προβάλλεσθαι ὑπισχνεῖται. Ἀναλόγως δὲ ταῖς ἀπὸ Ἰακώβ φυλαῖς καὶ οἱ πυλῶνες, ὅτι μηδὲ πάντα κατήργηται τὰ τῆς Παλαιᾶς τῇ κατὰ Χριστὸν πίστει, ἀλλ' ὅσον τὰ νηπιώδη τῆς ἀνδρικῆς καταστάσεως ἀσθενέστερα. *Ἄ ἐστι τῶν δώδεκα φυλῶν τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ.*] Τοὺς πιστοὺς καλέσας Ἰσραὴλ, ἐπιμεμένηκε καὶ τῷ τοῦ πληρώματος αὐτῶν ἀριθμῷ· δώδεκα γὰρ φυλαὶς εἰπὼν, ἃς δὴ καὶ κατὰ τὴν τριάδα διηρῆσθαι τῷ τετραμερεῖ τοῦ κόσμου σχήματι, καὶ ἰσαριθμούς τοῦ σταυρικοῦ σημείου τῇ διαστολῇ κατὰ τριπλασιασμὸν, δῆλον, καὶ τὰ ἀφωρισμένα μέρη ἀποφύνας, τούτων καὶ τρισὶ πάλιν πυλῶσιν ἕκαστον εἰληχέναι τὴν

(1) Κοινῶς καὶ ἐν αὐτοῖς ὀνόματα --

(α) Ἐφθ. Β', 18. (β) Ἐξοδ. ΚΗ', 11. 12. (γ) Ἐβρ. Β', 12.

εἰσοδὸν διχράφει. Οὐ γὰρ ἐστὶ τῆς τοῦ ἐσταυρωμένου Κορῆς μνήσεως· κατευμεγεθῆσαι, μὴ τῇ ὑπερβίῃ Τριάδι τὸ εἰσχωγίμον εἰληχότα. Ἄπαντα γὰρ τοῦ κόσμου τὰ πέρατα οἱ θεοὶ ἀπόστολοι διειληφότες, Τριάδα τε ὁμοούσιον τοῖς ἔθνεσι κηρύξαντες, ἐδάπτισαν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος (α). Καὶ ἐπ' αὐτῶν δώδεκα ὁράματα τῶν δώδεκα ἀποστόλων τοῦ ἁγίου.] Τοὺς δώδεκα ἀποστόλους ἤδη κλῶς ποιῶν διεσάφησεν, ὅτι τοὺς δώδεκα ἀποστόλους δηλοῦν σκοπὸς, οὗς καὶ πνύωνας καὶ θεμελίους φησί· θεμελίους μὲν, ὡς τῆς κατὰ Χριστὸν πίστεως τὴν ὑποβάθραν αὐτοὺς καταθεμένους· πνύωνας δὲ, ὡς δι' αὐτῶν ἤδη, ἤγουν διὰ τοῦ κηρύγματος αὐτῶν, τὸ εἰσχωγίμον τῆς κατὰ Χριστὸν πίστεως γνωρίζεται.

- 15 Καὶ ὁ λαλῶν μετ' ἐμοῦ, εἶχε μέτρον, κάλαμον χρυσοῦν, ἵνα μετρήσῃ τὴν πόλιν, καὶ τοὺς πνύωνας αὐτῆς, καὶ τὸ τεῖχος αὐτῆς. Καὶ ἡ πόλις τετράγωνος κεῖται, καὶ τὸ μῆκος αὐτῆς, ὅσον τὸ πλάτος. Καὶ ἐμέτρησε τὴν πόλιν τῷ καλάμῳ ἐπὶ σταδίους δώδεκα χιλιάδων· τὸ μῆκος καὶ τὸ πλάτος καὶ τὸ ὕψος αὐτῆς ἴσα ἐστὶ. Καὶ ἐμέτρησε τὸ τεῖχος αὐτῆς ρμδ' πηχῶν, μέτρον ἀνθρώπου, ὃ ἐστὶν ἄγγελου.

Ὁ μὲν κάλαμος, ᾧ διεμέτρει τὴν ἁγίαν πόλιν, γεωμετρικὸν ὑπάρχει μέτρον· χρυσοῦς δὲ, διὰ τὸ τίμιον τοῦ τε μετροῦντος ἀγγέλου, καὶ τῆς μετρομένης πόλεως. Ἀνθρωποειδῶς δὲ ἐθεωρήθη ταῦτα, ὅτι μὴδὲ ἄλλως, καὶ ὡς ἔχει φύσις, ὁραθῆναι ταῦτα δυνατόν, θεῖα ὄντα. Πόλις δὲ, τὸ κατὰ Χριστὸν μυστήριον, εἰς ὃ οἱ πνύωνες ἐμβιβάζειν ἀπέλαχον· ὅτι διὰ τοῦ κηρύγματος ἢ κατὰ Χριστὸν πίστις γνωρίζεται. Καὶ ἡ πόλις τετράγωνος κεῖται.] Τοῦ τείχους καὶ

(α) Κατὰ ΚΗ', 19.

τῆς πόλεως τὸ σχῆμα, τετράγωνον, καὶ οἱ πνύωνες εἰς δώδεκα. Τετράγωνος γὰρ οὖσα ἡ πόλις, τῷ σταυρικῷ σημείῳ κατὰ τὴν διάμετρον διηρέθη· ἀφ' οὗ καὶ αἱ τέσσαρες πλευραὶ ἀνὰ τρεῖς πνύωνας τὴν εἴσοδον ὑπομήνησαν σχεῖν, ὡς ἐφθήμεν παραθέμενοι. Ἐπὶ σταδίους δώδεκα χιλιάδων.] Ἰσάριθμοι τοῖς μακαρίοις ἀποστόλοις οἱ στάδιοι· ἐπεὶ καὶ τοῦ κηρύγματος αὐτῶν καρπὸς ἡ ἐκεῖσε ἀποκειμένη λήξις, ἰσόμετρος οὖσα κατὰ πάσας τὰς διαστάσεις· καὶ τοῦ κατὰ θεὸν βίου αἱ ἀρεταὶ ἐν συμμετρίᾳ τὸ εἶναι ἔχουσι κατὰ Παῦλον τὸν θεῖον, ὃς οἶδε καὶ ταπεινοῦσθαι, καὶ περισσεύειν, καὶ χορτάζεσθαι, καὶ πεινᾶν (α). Ἐκατοντεσσαρακοντατεσσάρων πηχῶν.] Καὶ οὗτος ὁ ἀριθμὸς τῶν μακαρίων ἀποστόλων ἔμφασιν ἔχει. Ὁ δώδεκα γὰρ ἐφ' ἑαυτὸν πολυπλασιασθεὶς, τὸν ἑκατοντεσσαρακοντατεσσάρα ποιεῖ. Τὸ δὲ μέτρον τῶν ἑκατοντεσσαρακοντατεσσάρων πηχῶν, μέτρον ἀνθρώπου εἰπὼν, ἐπιφέρει, ὅτι τὸ μέτρον τοῦτο ἀγγέλου ἐστίν. Εἰ καί, φησι, κατὰ τὸ δοκοῦν ἀνθρώποις ἐξηγήνεται διὰ πῆχους, μή τις μόντοι οἰέσθω κατ' ἀνθρώπον τὸν μεμετρηκότα, ἀλλ' ἀγγελον, ἀνθρωπίνως χρῆσάμενον τῇ μετρήσει, καὶ οὐκ ἀγγελικῶς τῇ ἀπλῇ προσβολῇ καὶ νοήσει.

- 18 Καὶ ἦν ἡ ἐνδόμησις τοῦ τείχους αὐτῆς, ἱασπιδ· καὶ ἡ πόλις, χρυσίον καθαρὸν, ὅμοιον ὕάλῳ καθαρῷ. Καὶ οἱ θεμέλιοι τοῦ τείχους τῆς πόλεως, παντὶ λίθῳ τιμίῳ κεκοσμημένοι· ὁ θεμέλιος ὁ πρῶτος, ἱασπιδ· ὁ δεύτερος, σάπφειρος· ὁ τρίτος, χαλκηδών· ὁ τέταρτος, σμάραγδος· ὁ πέμπτος, σαρδόνυξ· ὁ ἕκτος, σάρδιος· ὁ ἑβδομος, χρυσόλιθος· ὁ ὀγδοος, βήρυλλος· ὁ ἑννατος, τοπάζιον· ὁ δέκατος, χρυσόπρασος· ὁ ἐνδέκατος, ὑάκινθος· ὁ δωδέκατος, ἀμέθυστος.

Καὶ ἦν ἡ ἐνδόμησις τοῦ τείχους αὐτῆς, ἱασπιδ.] Ἐνδόμησιν,

(α) Φιλπ. Δ', 12.

τὴν οἰκοδομὴν λέγει, οἰοῖ τὴν σπουδὴν καὶ ἀκριβείαν τὴν περὶ τὸ κήρυγμα τῶν ἀποστόλων. Ἡ δὲ χλωριάζουσα ἱασπις, τὸν τοῦ εὐαγγελίου δρόμον αἰνίττεται, τὸν χλωρίζον εἰσαὶ καὶ ἀμάραντον διατηροῦντα τὸ κήρυγμα. *Καὶ ἡ πόλις, χρυσίου καθαρόν.*] Τὸ ἀείζων κήρυγμα ἐπὶ κατασκήνωσιν ἄγει τῆς μακαρίας καὶ ἀδιαδόχου ζωῆς, ἥτις πόλις, ἥγουν σκήνωσις, χρυσίῳ παραβάλλεται καθαρῷ, ξενιζούσῃ τῇ διαυγείᾳ ὑάλῳ καθαρῷ ὁμοιουμένη. *Καὶ οἱ θεμέλιοι λίθοι τοῦ τείχους τῆς πόλεως, παρὶ λίθῳ κεκοσμημένοι.*] Λίθοις πολυτίμοις διαμορφοῖ τὰς ἀρετὰς τῶν θείων ἀποστόλων, οὗ καὶ θεμελίους καλεῖ τῆς πόλεως. Δώδεκα δὲ ὄντων τῶν λίθων τῶν ἐν τῷ λογίῳ τοῦ ἀρχιερέως (α), ὁκτὼ μόνον ἐκ τούτων τοῖς θεμελίοις ἐντάττει· τοὺς τέσσαρας δὲ παραλλάσσει· ἓν ἐκ τούτων φανῇ καὶ τὸ σύμφωνον τῆς Παλαιᾶς πρὸς τὴν Νέαν, καὶ τὸ ὑπερέχον τῆς Νέας καὶ τῶν ἐν αὐτῇ διαλαμψάντων ὅσον πρὸς τὴν Παλαιάν. Οἱ τοίνυν ἀπόστολοι πάσῃ ἀρετῇ, τῇ διὰ τῶν τιμίων λίθων ἐμφαινομένη, κεκόσμηται.

α'. 'Ο πρῶτος, ἱασπις.] Διὰ τῆς ἱάσπιδος, χλωριζούσης τὴν χροὴν κατὰ τὴν σμαράγδον, εἰλὸς τὸν κορυφαῖον Πέτρον δηλοῦσθαι· ὅς πρὸ τοῦ πάθους τοῦ Κυρίου ἐν ἀπάσαις ταῖς πρὸς αὐτὸν τοῦ Κυρίου ἐρωτήσεσιν ἀειθαλὴς ὢν καὶ νεάζων, ἐάλω γούν τῇ ἀπὸ τοῦ δέους χλωρότητι κατὰ τὸ τοῦ διδασκάλου πάθος κατακρατηθεὶς, ὡς καὶ πρὸς ἄρνησιν χωρῆσαι. Ὅμως τῇ αὐτῇ πάλιν κατὰ τὸ κρείττον συγκροτούμενος ἀειθαλὴς, αὐτὸς τε τοῦ θανάτου τῶν ταῖς τῶν δακρύων ῥοαῖς ἀπῆλλαχται δέψους, καὶ ἡμᾶς εἰς τόπον χλόης διὰ τοῦ ὕδατος τοῦ σωτηριώδους βαπτίσματος κατασκήνωσεν (β).

β'. 'Ο δευτερος, σάπφειρος.] Οὕτω τοῦ Καλαίνου χρώματος καλουμένου, ὃ τινες Βένετόν φασι, τῷ οὐρανῷ ἀπεικά-

ζεται χρώματι, ἥτοι τῷ τοῦ ἀέρος ἐάθει, ὃ τὸ οὐράνιον ἐπιπροσθεῖ σῶμαί· εἶγε καὶ τοῦτο αἰσθήσει ληπτὸν, ἀλλὰ μὴ, κατὰ τὸν Σταγειρίτην, πέμπτου σώματος· φῶσιν τινὰ κατεργασται. Ἀλλ' εἰ καὶ τοῦτο τῆς ὁρατικῆς αἰσθήσεως ἡμῶν μὴ οἶας τε οὗσης τὰ πορρωτάτω διακριβοῦν, ἐπιπροσθεύοντος οἷά τινος παραπετάσματος, καὶ μὲντοι τὸ χρῶμα ἐμφανίζειν πειράται, σαπφείρῳ ἀφρομοῦν τὸν δεῦτερον θεμέλιον· ὅς σάπφειρος τῷ οὐρανῷ ἀπεικάζεται σώματι· καὶ ὅπως, εἴρηται· ἐξ οὗ σαπφείρου φασὶ καὶ τὸ Λαζούριον χρῶμα γίνεσθαι. Τούτῳ τῷ λίθῳ τὸν μακάριον Παῦλον ἐνδικον ἀπεικάζεσθαι, ἕως τρίτου οὐρανοῦ ἀναληφθέντα (α), καὶ κεῖ ἔλκοντα τοὺς αὐτῷ πειθόμενους.

γ'. 'Ο τρίτος, χαλκηδών.] Οὗτος ἐν τῷ ἱερατικῷ λογίῳ οὐκ ἐμφέρεται, ἀλλ' ἀνθραξ, ὅς ἐν τῷ οὐρανῷ οὐ κεῖται. Σκοπητέον οὖν, μὴ ποτε τὸν ἀνθρακὰ οὕτως ἐκάλεσεν ὁ ἅγιος. Ἀνθραξ δὲ ὁ μακάριος Ἀνδρέας, ὅτε ἐν τῇ ἀχλύϊ τοῦ κατὰ τὸν νόμον εἰοῦ αὐτός τε τῷ καθ' ἑαυτὸν φωτὶ τὸν ζήτούμενον Μεσσίαν εὐρών, καὶ τοῖς γνωρίμοις μηνύων καὶ ἐμφανίζων (β). Ἄμα δὲ, εἰ καὶ ἄλλος, ὁμοίωχρος ἀνθρακὶ ὁ χαλκηδών ἐστι λίθος, οὕτω κληθεὶς, παρόσον κατὰ τὸν Χαλκηδόνος πορρωτόν, ἄνω Χρυσοπόλεως, κατὰ τὰς Συμπληγάδας πέτρας, ἐν ταῖς ἐκτὸς τούτων ἀπανθρώποις χωρίοις, χοιράσεσι καὶ σκοπέλοις τῶν αἰγιαλῶν ἡχρειωμένων, μετ' ἄλλων λίθων ἀνευρίσκειται πολυτίμων, ὡς τοῖς τὰ πάτρια Βιθυνῶν ἀναταξαμένους· εἴρηται.

δ'. 'Ο τέταρτος, σμόραγδος.] Διὰ τοῦ σμαράγδου, τὸ πράσιον χρῶμα ἐμφανιζομένου, τὴν τε διαύγειαν ἐξ αὐτοῦ προσηλαμβάνοντος καὶ τὴν ὥραν, τὸ τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου νομίζομεν δηλοῦσθαι κήρυγμα, θεῖῳ ἐλαίῳ παιδρύνον τὴν προσγινομένην ἡμῖν ἐξ ἁμαρτίας κατήφειαν.

ε'. 'Ο πέμπτος, σαρδόνυξ.] Τούτῳ Ἰάκωβον, τὸν τοῦ Ζε-

(α) Ἐξῆδ. ΚΒ'.

(β) Ψαλμ. ΚΒ', 2.

(α) Β' Κορ. ΙΒ', 2.

(β) Ἰωαν. Α'. 42,

βεδαιού, χαρακτηρίζεσθαι ὑπειλήφκαμεν. Ὡς γὰρ ὁ λίθος οὗτος καὶ χρόαν αἱματιαῖαν ἐγκολπίζεται, οὕτω δὴ καὶ ὁ μακάριος οὗτος, ἐντροχόμενου τοῦ φωτεινοῦς λευκοῦ καὶ θεοῦ κηρύγματος, τῷ δι' αἵματος δρόμῳ τῷ διδασκάλῳ Χριστῷ πρὸς τὴν οὐρανίον καὶ αἰζῶν καὶ πλήρη φωτὸς λήξιν παραπέμπεται.

ς'. Ὁ ἔκτος, σάρδιος.] Οὗτος, πυρρὸς τὴν χρόαν ὁρώμενος, τῷ διαπύρῳ τῆς περὶ τὸν Χριστὸν διαθέσεως τὸν Φίλιππον ἀναφαίνει. Ὡς γὰρ ὁ λίθος οὗτος θεραπευτικὴν ἔχει δύναμιν οἰδημάτων σαρκικῶν καὶ τῶν ἀπὸ σιδήρου πληγῶν, οὕτω καὶ τῆς τοῦ Φιλίππου ἀρετῆς τὸ κάλλος ὑποδύεται.

ζ'. Ὁ ἑβδομος, χρυσόλιθος.] Βαρθολομαῖος ἀπεικάζεται τῷ χρυσολίθῳ, τῷ πολυτίμῳ τῶν ἀρετῶν χρυσοειδὲς ἀποστίνδων λαμπρότητας καὶ οὗτος, οὐ μέντοι καὶ ὡς ὁ χρυσοῦς τῷ τήκεσθαι δυστυχῶν, στερόδότητι δὲ λιθίνῃ τὸ κήρυγμα καταπλουτῶν ἔμμενον.

η'. Ὁ ὀγδόος, θήρυλλος.] Θωμᾶς ἀπεικάζεται τούτῳ, θαλασσοειδεῖ τὴν χρόαν καὶ ὑακινθίζοντι, τό, τε πρὸς πίστιν αὐτοῦ ἀστάθμητον ὑπογράφοντι, καὶ μάλιστα τὸ μακροδαπές τῆς ἀποστολῆς, μέχρις Ἰνδῶν καὶ διὰ θαλάσσης ἐκτελεσθείσης.

θ'. Ὁ ἔννατος, τοπάζιον.] Ὁ τόπαζος, ἐρυθρὸς καὶ ἀνθρακίζων τῷ εἶδει, καὶ λευκὸν ὁπὸν ἀφίεις ὀφθαλμιῶσιν ἀλεξίπονον, τὸν θεῖον Μιτθαῖον ἔξει ἀφομοιούμενον, πεπυρωμένον τῷ θεῷ ζήλῳ, ὡς καὶ τὴν μέχρι σαρκὸς καὶ αἵματος καὶ γαλακτοτροφίας ἐκνθρώπησιν τοῦ θεοῦ λόγου ἀναγράψαι· δι' ὧν τοὺς τὴν καρδίαν τυρλώσαντας καὶ νηπιώδη τὴν πίστιν ἔχοντας, τοὺς τῇ κατὰ νόμον, φημί, πολιτείᾳ παιδευομένους, πρὸς ἀνδρικὴν κατάστασιν, τὴν κατὰ Χριστὸν, ἐπανήγαγεν.

ι'. Ὁ δέκατος, χρυσόπρασος.] Τούτῳ Θαδδαῖος ἀνάκειται, ὁ τῷ Αὐγάρῳ, βασιλεῖ Ἐδέσης, τὴν τοῦ Χριστοῦ πίστιν εὐαγγελισάμενος (1). ἥτις, χρυσοῦς χρηματίζουσα τὴν ἰδέαν,

(1) Εὐσεβ. Ἱστορ. Βιβλ. Α', Κεφ. ΙΓ'.

καὶ τούτῃ τὸ τίμιον ἑαυτῇ μνωμένη, οὐδὲ τοῦ πρασίου ἀμοιρεῖ, εἴτουν τὴν πρὸς τὰ ἐμπαθῆ νέκρωσιν τῆς κατὰ Χριστὸν πίστεως αἰνιττομένης τῆς ἀποκαλύψεως, εἴτε καὶ τὸ αἰζῶν διὰ τῆς αἰθαλίας τοῦ πρασίου χρώματος.

ια'. Ὁ ἐνδέκατος, ὑάκινθος.] Τούτῳ, κυανίζοντι τὴν χρόαν, ἡγουν ἀερίζοντι, ὁ Σίμων ὁ ζηλωτὴς ἀπεικάζεται, τοῦ μὲν τῶν ζηλωτῶν ἀειπλανοῦς στίφους χρηματίζων (διὸ καὶ ὡς ἀερίζων καὶ ἐξηνεκωμένος τὸ φρόνημα) ἀλλ' οὖν τῇ ἐπιγνώσει τῆς ἀληθείας, εἰ καὶ ὀψέ, τὸν ζῆλον ἐπὶ τὸ βέλτιστον μεθαρμουςάμενος.

ιβ'. Ὁ δωδέκατος, ἀμέθυστος.] Οὗτος, πυρρὸς τὸ χρῶμα φαινόμενος, τῷ Ματθαίῳ εἰκότως ἀφορισθήσεται, τῆς τῆς ἀπ' οὐρανοῦ ρύσεως ὁπτασίας ἐμπύρου δρόσου τοῖς ἔνδεκα κοινωνοῦντι· παρὸ καὶ μέθῃ κατάληπτοι τοῖς ἀνοήτοις ὑποπιεύθησαν, εἰ καὶ πάσης νήψεως κρείττους διέκειντο· διόπερ καὶ τῷ ἀμεθύστῳ προσενεμήθη· ὅτι μηδὲ ὁ τὸν ἀμέθυστον ἐπιφερόμενος, ἠττάσθαι μέθῃ διατεθρύλληται.

- 21 Καὶ οἱ δώδεκα πυλῶνες, δώδεκα μαργαρίται· ἀνὰ εἷς ἕκαστος τῶν πυλώνων ἦν ἐξ ἑνὸς μαργαρίτου. Καὶ ἡ πλατεία τῆς πόλεως, χρυσίον καθαρὸν, ὡς
22 ὕαλος διαυγής. Καὶ ναὸν οὐκ εἶδον ἐν αὐτῇ· ὁ γὰρ Κύριος ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ναὸς αὐτῆς ἐστὶ,
23 καὶ τὸ ἄρνιον. Καὶ ἡ πόλις οὐ χρεῖαν ἔχει τοῦ ἡλίου, οὐδὲ τῆς σελήνης, ἵνα φαίνωσιν αὐτῇ· ἡ γὰρ δόξα (1) τοῦ θεοῦ ἐφώτισεν αὐτήν, καὶ ὁ λύχνος
24 αὐτῆς τὸ ἄρνιον· καὶ περιπατήσουσι τὰ ἔθνη διὰ τοῦ φωτὸς αὐτῆς (2)· καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς φέρουσι τὴν δόξαν καὶ τιμὴν αὐτῶν εἰς αὐτήν. Καὶ οἱ πυλῶνες αὐτῆς οὐ μὴ κλεισθῶσιν ἡμέρας· νύξ
26 γὰρ οὐκ ἐστὶ ἐκεῖ· καὶ οἴσουσι τὴν δόξαν καὶ τὴν

(1) Παρ' ἄλλοις, ἵνα φαίνωσιν· αὐτὴ γὰρ ἡ δόξα.

(2) Κοινῶς, Καὶ τὰ ἔθνη τῶν σωζομένων ἐν τῷ φωτὶ αὐτῆς περιπατήσουσι.

27 τιμὴν τῶν ἐθνῶν εἰς αὐτήν (1). Καὶ οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτὴν πᾶν κοινόν, καὶ ποιοῦν βδέλυγμα καὶ ψευδός, εἰ μὴ οἱ γεγραμμένοι ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ζωῆς τοῦ ἀρνίου.

Μαργαρίταις τοὺς ἁγίους ἀποστόλους ἀπεικάζει, καὶ ἀνὰ ἕκαστον αὐτῶν τὸ παράδοξον, οὐχ ὅπως τῇ λευκότητι τοῦ εἴον ἐπιφαίνοντας, ἀλλ' ἤδη καὶ τῷ μεγέθει καὶ ἀναστήματι τῶν ἐγχειρημάτων τὸ κατάπληκτον ἐπαγομένου. Τὴν δὲ πλατείαν τῆς πόλεως, ἥτοι τῆς μακαρίας κατασκευάσεως τὸ διεξοδικόν καὶ εἰωσίμον, χροσίῳ ἀπείλασι. Καὶ γὰρ οὐκ εἶδον ἐν αὐτῇ. Τίς γὰρ χρεία ναοῦ αἰσθητοῦ τῇ ἐχούσῃ τὸν θεόν, ἐν ᾧ ζῶμεν, καὶ κινούμεθα, καὶ ἐσμέν (α), φρουρόν καὶ σκεπαστήν; Οὗτος γάρ ἐστι τῶν ἁγίων καὶ ναὸς καὶ ἔνοικος, ἐνοικῶν ἐν αὐτοῖς καὶ ἐμπεριπατῶν (β), καθὼς ἐπήγγελλται· καὶ τὸ ἀρνίον, ὃ δι' ἡμᾶς σφαγιασθεῖς ἀμνὸς τοῦ θεοῦ. Καὶ ἡ πόλις οὐ χρεῖαν ἔχει τοῦ ἡλίου, οὐδὲ τῆς σελήνης. Τῶν αἰσθητῶν ἀπάντων ἡ χρεωμένων, εἰλότως καὶ ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη ὑπηρεῖνται, ἅτε νοητῶς πάντων τῶν ἐν τῇ τηνικάδῃ καταστάσει περικυβερτούμενων. Νῦν γὰρ οὐκ ἔστι ἐκεῖ. Ἔτι μὴδὲ νῦν ἐκεῖ, καθ' ἣν μοχλοῖς καὶ κλείθροις περιγίνεται ἡ ἀσφάλεια· ὅτι κάκει οἱ θεοὶ πυλῶνες, οὓς τοὺς ἀποστόλους εἶναι εἰρήκαμεν, ἐνεργεῖς ἔσονται πρὸς τὴν τῶν τελειοτέρων μύησιν. ἡμέρας γὰρ οὐσης αἰεὶ, καθ' ἣν τὰ τοῦ φωτὸς ἔργα πεπορεύονται, πῶς οἰόντες τὴν νυκτερινὴν ἀπραξίαν παρείσδυσιν ἐκεῖ σχεῖν, νυκτὸς τὸ παράπαν οὐκ οὐσης; — Δισσὸν τὸ νόημα. Ἡ γὰρ τοῦτο βούλεται δηλοῦν, ὅτι εἰρήνη ἔσται καὶ ἀσφάλεια, ὥς μὴδὲ δεῖσθαι φυλακὴν ποιεῖσθαι τῆς πόλεως τῇ τῶν πυλῶν ἀποκλείσει· ἢ τὸ κάκει τοὺς θεοὺς πυλῶνας τῆς ἀποστολικῆς διδασκαλίας ἠνεῶχθαι πᾶσι πρὸς τὴν τῶν τελειοτέρων μάθη-

(1) Παρ' ἄλλοις προστίθεται μετὰ τοῦτο, ἵνα εἰσέλθῃ.

(α) Πραξ. ΙΖ', 28. (β) Β' Κορ. Γ', 16.

σιν. Ἡμέρα δὲ ἔσται ἐκεῖ, καὶ οὐ νῦν· ὅτι αὕτη τοῖς ἁμαρτωλοῖς ἀποκληρωθήσεται. — Καὶ οἴσουσι τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμὴν. Οἱ τὰ γῆνα καταγωνιστάμενοι πάθη, οἴσουσι δόξαν τῷ συναντιλαμβανόμενῳ θεῷ· οὐδὲν γὰρ ἂν τῶν κατωρθωμένων ἀνθρώποις θείας ἐπικουρίας ἐκτὸς συσταίη. Οὗ δὲ ἄνω βασιλεῖς εἴρηκε τῆς γῆς, τούτους εἰσαγωγούς φησι τῶν ἐθνῶν τῆς δόξης καὶ τῆς τιμῆς. Τί δὲ διὰ τούτων παριστᾷ; Ἡ ὅτι οἱ καταπαλαίσαντες τὰ περὶ γῆν ἰλυτομένα πάθη τῷ καθ' ἑαυτοὺς ὑποδείγματι καὶ τοῖς λοιποῖς ἔθνεσιν εἰσαγώγιμον πεποιθήκασιν τὴν ἄνω Ἰερουσαλὴμ, ὑπὲρ ὑπόδειγμα δόξης καὶ τιμῆς· ἢ πρὸς δόξαν καὶ τιμὴν τοῖς ἔθνεσι συνετέλεσαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΗ'.

Περὶ τοῦ καθαροῦ ποταμοῦ, τοῦ ὅπταν-θέντος ἐκ τοῦ θρόνου πορεύεσθαι.

ΚΕΦ. XXII, 1 Καὶ ἔδειξέ μοι καθαρὸν ποταμὸν ὕδατος ζωῆς, λαμπρόν ὡς κρύσταλλον, ἐκπορευόμενον ἐκ τοῦ θρόνου τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ ἀρνίου ἐν μέσῳ τῆς πλατείας αὐτῆς (1). Καὶ τοῦ ποταμοῦ ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν ξύλον ζωῆς, ποιοῦν καρπούς δώδεκα, κατὰ μῆνα ἓνα ἕκαστον ἀποδίδου τὸν καρπὸν αὐτοῦ· καὶ τὰ φύλλα τοῦ ξύλου εἰς θεραπείαν τῶν ἐθνῶν. Καὶ πᾶν κατάθεμα (2) οὐκ ἔστι ἐτι (3)· καὶ ὁ θρόνος τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ ἀρνίου ἐν αὐτῇ ἔσται· καὶ οἱ δοῦλοι αὐτοῦ λατρεύσουσιν αὐτῷ· καὶ ὄψονται τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ 5 τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν. Καὶ νῦν

(1) Παρ' ἄλλοις ὁρρότερον· ἀρνίου. Ἐν μέσῳ τῆς πλατείας αὐτῆς καὶ τοῦ ποταμοῦ, ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν...

(2) Κοινῶς, κατανάθεμα. (3) Παρ' ἄλλοις, ἐκεῖ, ἀντὶ τοῦ, ἐτι.

οὐκ ἔσται ἐκεῖ (1)· καὶ χρεῖαν οὐκ ἔχουσι λύχνου καὶ φωτὸς ἡλίου, ὅτι Κύριος ὁ θεὸς φωτίζει αὐτοὺς (2)· καὶ βασιλεύσουσιν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Διττὴν ἴσμεν τοῦ ποταμοῦ τὴν ὠφέλειαν, δίψους ἀνάγκησιν, καὶ ῥύπου κάθαρσιν, ὧν ἀμφοτέρων πλήρης ἡ κατὰ τὸ εὐαγγελικὸν τοῦ Χριστοῦ κήρυγμα ζωῆς. Δίψος τε γὰρ ἀνεκτέσται τῶν πρὸ τῆς παρουσίας Χριστοῦ προφητῶν, ἐδίψῃσέ σοι, φασκόντων, ἡ ψυχὴ ἡμῶν (α), καὶ βαπτίσματι θεουργῶ τοὺς λουομένους ἀγνίζουσα ἐκάθαρε. Καὶ ὅτι σκοπὸς τῇ εὐαγγελιστῇ, τὸ βάπτισμα παρεμφαίνειν τὸν ποταμὸν ἐνταῦθα, ἐχέγγυσεν πιστώσασθαι τῇ ἀπὸ τοῦ θρόνου τοῦ ἀρνίου ἐκπορεύεσθαι αὐτὸν ὑποθέσθαι, καὶ μέσον τῆς πλατείας διαρρεῖν, τοῦ εὐαγγελικοῦ δηλαδὴ κηρύγματος. Οὐ γάρ ἐστιν εἰς τὴν ἄνω Ἱερουσαλὴμ εἰσελθεῖν, κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου φωνήν, τὴν μὴ ἄνωθεν ἀναγεννηθέντα δι' ὕδατος καὶ πνεύματος (6). Καὶ τοῦ ποταμοῦ ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν.] Ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος, ἐντεῦθεν, κατὰ τὴν παροῦσαν ζωὴν, ἐκεῖθεν, κατὰ τὸν μέλλοντα αἰῶνα. Ξύλον δὲ ζωῆς, τὴν ἐνθεὸν φησι σοφίαν. Τούτου τοῦ ξύλου ἡ κατὰ Χριστὸν ἐχομένη διδασκαλία ἀπὸ τῆς ἐντεῦθεν εὐπραγίας εἰς τὴν μακαριότητα καταντήσῃ. Τίς δὲ ἡ ἐντεῦθεν εὐπραγία; Τὸ προσηκόντως μεταχειρίζεσθαι καὶ κατὰ καιρὸν τὰς θεοποιούσας ἀρετάς, ἀλλὰ μὴ ἀκαίρως ἢ ὑπερβαθμίως ἀνηνύτῃ σπουδάσματι ματαιοποιεῖν. Ἰσάριθμος δὲ τοῖς διαπονοῦσι καὶ ἡ κατὰ καιρὸν μεταχειρίσις, ὅτι μὴδ' ὑπερτείνειν, αἰεὶ δὲ ἐνδεῖν ἐχρῆν τοῦ καιροῦ τοὺς ἐργάτας, τεταγμένως δὲ διεξάγεσθαι τὰ πάντα ἐν σοφίᾳ ποιούντας. Πρὸς τούτοις, καὶ τὰ φύλλα φησι τοῦ ξύλου εἰς θεραπείαν καταγγέλλεσθαι, οἷον εἰ φημίζεσθαι, τῶν ἐθνῶν. Τί διὰ τούτων

(1) Παρ' ἄλλοις, ἔτι.

(2) Παρ' ἄλλοις· καὶ οὐ χρεῖα λύχνου καὶ φωτὸς, ὅτι... φωτίζει αὐτούς.

(α) Ψαλμ. ΞΒ', 4. (6) Ἰωαν. Γ', 5.

ἐνσταῆσαι θέλει; Τὸ φύλλον οὖν περικάρπιον ἴσμεν σκέπασμα. Ἐκ τούτου συνίμεν, ὡς τὰ τελειότερα τῶν κατὰ θεὸν καὶ διαφυγῆς κρυσταλλοειδεῖ περιαναζομένων ἔργων τοῖς τελειοτάτοις κατ' ἀρετὴν εἰς ἐξέτασιν ἀνατίθεται· δυνατοὶ γὰρ δυνατῶς ἐτασθήσονται (α). ὅσα δὲ τοῦ τροφίμου μὲν ἀμοιρεῖ τῶν καρπῶν, εἰς δεῖγμα δὲ τοῦ ὅτι τέθηκε τὸ φυτὸν μόνον παραλαμβάνεται, τῇ τῶν ἐθνῶν θεραπείᾳ προσνέμεται. Τῇ Χριστοῦ γὰρ τούτων ὑπαχθέντων δουλείᾳ περιττὸν τὸ πρὸς ἀκρίβειαν ἐπὶ τούτων ἀνερευνᾶν. Καὶ ὁ θρόνος τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ ἀρνίου ἐν αὐτῇ ἔσται.] Ὁ ἀρεταῖς θεοφιλέσιν εἰς ὄχημα θεῶν ἑαυτὸν ὑπερτεπνύων, εἰς τὴν θεοῦ δὲ καὶ τοῦ ἀρνίου ἀνάπαυσιν διὰ τῶν τῆς παλαιᾶς καὶ καινῆς Διαθήκης θείων εἰσηγήσεων ἀόκνως δραμὼν, καὶ θείας ιδρύσεως νύμφοιρῶς, αὐτὸς τῆς πόλεως τῆς ἄνω Ἱερουσαλὴμ ἔσται οἰκὴτωρ, καὶ ὀψεται τὸν θεὸν πρόσωπον πρὸς πρόσωπον, οὐ δι' αἰνιγμάτων, ἀλλ' ὥς περ τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις ἐν τῇ ἀγίῳ ὄρει τεθέαται (6), ὡς φησιν ὁ μέγας Διονύσιος. Καὶ βασιλεύσουσιν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.] Οἱ ἅγιοι δηλονότι συμβασιλεύσουσι τῷ Χριστῷ εἰς τοὺς ἀτελευτήτους αἰῶνας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΘ.

Περὶ τοῦ ἀξιοπίστου τῶν τεθεαμένων τῷ ἀποστόλῳ.

6 Καὶ εἶπέ μοι· Οὗτοι οἱ λόγοι, πιστοὶ καὶ ἀληθινοί· καὶ Κύριος ὁ θεὸς τῶν πνευμάτων τῶν προφητῶν (1) ἀπέστειλε τὸν ἄγγελον αὐτοῦ δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ, ἃ δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει.

(α) Σαφ. ζ', 7. (6) Ματθ. ΙΖ'. (1) Παρ' ἄλλοις, τῶν ἁγίων προφητῶν.

Τὸ εἰωθὸς αὐτῷ ὁ μακάριος οὗτος εὐαγγελιστῆς κἀνταῦθα, ὡς καὶ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ αὐτοῦ, εἰς γνώρισμα τοῦ γνησίου, τῆ· Καὶ οἶδαμεν διὲ ἀληθὴς ἐστὶν ἡ μαρτυρία αὐτοῦ (α)· οὕτω καὶ νῦν ἐπιστραγγίζων φησί, τοὺς λόγους πιστοὺς καὶ ἀληθινοὺς ἐκτεθεῖσθαι, ἐκείθεν ἔλκοντας τὸ πιστὸν, ἀπὸ Κυρίου τοῦ θεοῦ δηλαδὴ, θς καὶ τοῦ χαρίσματος τῶν προφητῶν Κύριος. Τοῦτο γὰρ βούλεται παρίσταν διὰ τοῦ, Κύριος τῶν πνευμάτων, ὡς-περεὶ ἔλεγε, Κύριος τοῦ προφητικοῦ χαρίσματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ο'.

“Οτι θεὸς τῶν προφητῶν ὁ Χριστὸς καὶ δεσπότης τῶν ἀπάντων.

- 7 Ἰδοὺ (1), ἔρχομαι ταχύ· μακάριος ὁ τηρῶν τοὺς
8 λόγους τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου. Καὶ ἐγὼ Ἰωάννης ὁ ἀκούων καὶ βλέπων ταῦτα· καὶ ὅτε ἤκουσα καὶ ἔβλεψα, ἔπεσον προσκυνῆσαι ἔμπροσθεν τῶν ποδῶν τοῦ ἀγγέλου, τοῦ δεικνύοντός μοι ταῦτα.
9 Καὶ λέγει μοι· “Ὁρα, μὴ· σύνδουλός σου εἰμι καὶ τῶν ἀδελφῶν σου τῶν προφητῶν, καὶ τῶν τηρούντων τοὺς λόγους τοῦ βιβλίου τούτου· τῷ θεῷ προσκύνησον.

Τηροῦντας λέγει τοῖς σπουδάζοντες μὴ περιπεσεῖν ταῖς εἰρημείναις ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ κολάσεσιν, ἀλλὰ διὰ Εἰοῦ θεαρέστου ἀμοιβεῖν αὐτῶν. Καὶ ἐγὼ Ἰωάννης ὁ βλέπων καὶ ἀκούων ταῦτα.] Καὶ τοῦτο τῆς ἀποστολικῆς ψυχῆς ἰδίωμα. Ὅπερ γὰρ καὶ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ πεποιήκεν εἰπών· Καὶ ὁ ἰωρακὼς μεμυρ-

(α) Ἰωαν· ΚΑ', 24.

(1) Παρ' ἁλλοῦ, καὶ ἰδοῦ.

τόρηκε, καὶ ἀληθὴς ἐστὶν ἡ μαρτυρία αὐτοῦ (α)· τοῦτο κἀνταῦθα ποιεῖ, αὐτήκοος εἶναι καὶ αὐτόπτης τῶν προφητευθέντων ὁμολόγησας· διὰ γὰρ τούτου τὰ ἰωραμένα ἐπιστάτωτο. Ἐδειξε δὲ, ὡς προσέφηται, καὶ τὸ τοῦ διατυπώσαντος τὴν ὁρασιν ἀγγέλου εὐλαβείας, καὶ τὸ ἑαυτοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΑ'.

“Ὅπως ἐκελεύσθη, μὴ σφραγίσαι, ἀλλὰ κηρῦξαι τὴν ἀποκάλυψιν.

- 10 Καὶ λέγει μοι· Μὴ σφραγίσῃς τοὺς λόγους τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου· ὅτι ὁ καιρὸς ἐγγύς ἐστι. Ὁ ἀδικῶν, ἀδικησάτω ἔτι· καὶ ὁ ῥυπαρὸς, ῥυπαρευθήτω ἔτι· καὶ ὁ δίκαιος, δικαιοσύνην
12 ποιησάτω ἔτι· καὶ ὁ ἅγιος, ἁγιασθήτω ἔτι. Ἰδοὺ, ἔρχομαι ταχύ· καὶ ὁ μισθός μου μετ' ἐμοῦ, ἀποδοῦναι ἐκάστῳ ὡς τὸ ἔργον αὐτοῦ ἔσται. Ἐγὼ τὸ Ἄλφα καὶ τὸ Ω μέγα, ἀρχὴ καὶ τέλος, ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος (1).

Μὴ σφραγίσῃς, καὶ τὰ ἐξῆς.] Τουτέστι, Μὴ παρὰ σκεπτικῶν συγκαλείσας φυλάξῃς, ἀλλὰ φανερώσων ἅπανσι. Διὰ δὲ τοῦ, Ὁ καιρὸς ἐγγύς ἐστι, τοιοῦτό τι βούλεται δηλοῦν. Ὁ καιρὸς τῆς ἐκβάσεως τῶν εἰρημνίων, οὗ τὸ πλεῖστον ἀπέχει τῶν εἰρημνίων ὡς τότε, ἀλλὰ μὴ νῦν χρεῖαν ἔχεις αὐτῶν ἀκούειν. Ὅσον μὲν οὖν τὸ μὴ ἤδη παρῆναι, ἀκούειν χρεῖα· ὅσον δὲ τὸ μόνον οὐ παρῆναι, ἀλλὰ σχεδὸν ἐνεργεῖσθαι, περιττὸν τὸ ἀκούειν. Ὁ ἀδικῶν, ἀδικησάτω ἔτι.] Οὐ προτροπὴ τοῦτο, ἀλλ' ἐλεγχος

(α) Ἰωαν· 1Θ', 35.

(1) Παρ' ἁλλοῦ. Ἐγὼ τὸ Α καὶ τὸ Ω, ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος.

τῆς ἐκάστου πρὸς ὃ,τι καὶ εὐόλοιτο ὁρμῆς. Ἰδοὺ, ἔρχομαι ταχύ.] Τὸ, ταχύ, εἴτε συγκρίσει τῶν ἀπερὰντων αἰώνων εἴρηται, ἢ καὶ πρὸς εὐθυμίαν τῶν ἀπεκδεχομένων τὴν ἀντίδοσιν, ἢ καὶ διὰ τὸ ἀπραλόγιστον καὶ πάντως ἀνυπερβίτως ἐσόμενον. Ἐγὼ τὸ *Ἀλφα* καὶ τὸ *Ω μέγα*.] Ὅτι μὲν διὰ τοῦ ὑποδείγματος τῶν γραμμάτων τὴν ἀρχὴν παρεδήλωσε καὶ τὸ τέλος, οὐδὲν δυσχερὲς ἐννοῆσαι, καθότι καὶ αὐτὸς ὑπέθετο. Ζητεῖν δὲ τοῖς ἐξεταστικωτέροις περιγίνεται, τίνος χάριν μὴ δι' ἐτέρων τοῦτο, εἰ μὴ διὰ τῶν γραμμάτων ὑπέφηνε. Φαμὲν οὖν, ὡς, ἐπειδὴ τὴν ἀπεκδοχὴν τῶν τοιούτων ἐπ'αγγελίων μόνων τῶν λόγῳ τετιμημένων ἐστὶ προσδοκᾶν, διὰ τοῦτο τὸν τρόπον τοῦτον, καὶ οὐκ ἄλλως πως, ἐδήλωσε. Τεκμήριον δὲ τῆς τοιαύτης δημιουργίας, ἢ τῶν γραμμάτων εὑρεσις. Αὐτὰ δὲ ταῦτα, κατὰ τὸν Σταγειρίτην, σύμβολα τῶν ἐν τῇ εὐτήμῳ φωνῇ ἀνθρώπων. Διὰ τοῦτο καὶ τὸ δηλωτικὴ τῶν ὀνομάτων χρῆσθαι φωνῇ ἐδόκει αὐτῷ· καὶ εἰκότως τῇ τοιαύτῃ δημιουργίᾳ καὶ τοῖς τοιούτοις ὑποδείγμασι τῆς ἀρχῆς ἐχρήσατο καὶ τοῦ τέλους.

- 14 Μακάριοι οἱ ποιοῦντες τὰς ἐντολάς αὐτοῦ, ἵνα ἔσται ἡ ἐξουσία αὐτῶν ἐπὶ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς,
 15 καὶ τοῖς πυλῶσιν εἰσέλθωσιν εἰς τὴν πόλιν. Ἐξω οἱ κύνες, καὶ οἱ φαρμακοί, καὶ οἱ πόρνοι, καὶ οἱ φονεῖς, καὶ οἱ εἰδωλόλατραι, καὶ πᾶς ὁ ποιῶν καὶ
 16 φιλῶν ψεῦδος. Ἐγὼ Ἰησοῦς ἐπεμψα τὸν ἄγγελόν μου μαρτυρῆσαι ὑμῖν ταῦτα ἐπὶ ταῖς ἐκκλησίαις· ἐγὼ εἰμι ἡ ῥίζα καὶ τὸ γένος τοῦ Δαυὶδ, ὁ ἀστὴρ
 17 ὁ λαμπρὸς, ὁ πρωῒνός (1). Καὶ τὸ πνεῦμα καὶ ἡ νύμφη λέγουσιν· Ἐρχου· καὶ ὁ ἀκούων, εἰπάτω· Ἐρχου· καὶ ὁ διψῶν, ἐρχέσθω, ὁ θέλων, λαβέτω ὕδωρ ζωῆς δωρεάν.

Ἦδη εἴρηται, ὅτι *ξύλον* τῆς ζωῆς, τὰ θεόδοφα λόγια καλεῖ·

(1) *Κονὴς* ὁ λαμπρὸς καὶ ὀρθρινός.

ἃ περὶ τὰ πρακτικὰ κατὰ τὸ εὐφρονέστατον τὴν σχολὴν ἔχοντα, τὴν τῶν ἀγίων ἐξουσίαν διαπορθεύεται, ἐλευθερίως διὰ τῶν ἀποστολικῶν ῥήσεων εὐδοούμενα πρὸς τὴν ἄνω Ἱερουσαλήμ. *Πυλῶνες* δὲ οἱ ἀπόστολοι, ἤδη θεθεώρηται. Ἐξω οἱ κύνες, καὶ οἱ φαρμακοί, καὶ οἱ πόρνοι.] Οὐ μόνον τοὺς ἀναιδεῖς ἀπίστους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἡταιρηκότας, διὰ τὸ ἀναιδέες αὐτῶν καὶ ἀκάθαρτον, ἀπελαύνει, περὶ ὧν καὶ ὁ θεσπέσιός φησι Μωϋσῆς· *Οὐ προσοίσεις μίσθωμα πόρνης, καὶ ἀλλαγὰ κυνὸς εἰς οἶκον Κυρίου τοῦ θεοῦ σου, πρὸς πᾶσαν εὐχὴν σου* (α). Ἐγὼ Ἰησοῦς ἐπεμψα τὸν ἄγγελόν μου.] Κάνταυθα τὸ δεσποτικὸν τοῦ πεπομφότος τὸν ἄγγελον ἀξίωμα δεικνύται. *Μαρτυρῆσαι* δὲ τὸ δικμαρτύρασθαι, οὐκ ἐν κρυφῇ, οὐδ' ἐν παραβύστῃ, ἀλλ' ἀκουόντων ἀπάντων τῶν ἀπανταχοῦ ἐκκλησιῶν, ἵνα μή τις ἐθελοκάκως ἄγνωιαν προφατισάμενος μείνη ἀδιόρθωτος, πονηρῶς διακείμενος. Τὸ δέ· Ἐγὼ εἰμι ἡ ῥίζα καὶ τὸ γένος τοῦ Δαυὶδ, ἀκολουθότερον οὕτω νοεῖν· Ἐγὼ εἰμι ὁ ἐκ τῆς ῥίζης τοῦ Δαυὶδ βλαστήσας κλάδος. *Γένος* δὲ, ὡς ἐξ αὐτοῦ κατὰ σάρκα ἐκβλαστήσας, ὡς εἶναι τὸν Ἐμμανουὴλ ἐκ θεότητός τε καὶ ἀνθρωπότητος. Ἀστὴρ δὲ πρωῒνός, αὐτὸς ὁ Κύριος χρηματίζει· πρωῒνός μὲν, ὡς πάσης σωφροσύνης παραιτίος· λαμπρός δὲ, ὡς φωτίζων πάντα ἀνθρώπον εἰς τὸν κόσμον ἐρχόμενον (β). *Πνεῦμα* δὲ καλεῖ, τοὺς ἡξιωμένους τοῦ πνευματικοῦ γάμου· *νύμφη* δὲ, τὴν ἐκκλησίαν. Τὸ δέ, καὶ ὁ ἀκούων, τούτους ὑπεμφαίνει, τοὺς μήπω μὲν τῇ ἀγέλῃ προσειλημμένους, εἰς ἀκοὴν δὲ τῶν θείων ἀκουσμάτων παρσκευασμένους, οἱ καὶ ἐπισπεύδουσι γινῶναι τὸν Κύριον.

(α) Δευτ. ΚΓ', 18.

(β) Ἰωάν. Α', 9.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΒ'.

Ὅπως ἡ ἐκκλησία καὶ τὸ ἐν αὐτῇ πνεῦμα προσκαλοῦνται τὴν τοῦ Χριστοῦ ἔνδοξον ἐπιφάνειαν καὶ περὶ τῆς ἀρχῆς, ἣ ὑποβάλλονται οἱ τὴν βίβλον ταύτην παραχαράττοντες.

- 18 Μαρτύρομαι ἐγώ (1) παντὶ τῷ ἀκούοντι τοὺς λόγους τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου· Ἐάν τις ἐπιθῇ ἐπ' αὐτά, ἐπιθήσει ὁ θεὸς ἐπ' αὐτὸν τὰς ἐπτὰ πληγὰς, τὰς γεγραμμένας ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ.
 19 καὶ ἐάν τις ἀφέλῃ ἀπὸ τῶν λόγων τοῦ βιβλίου τῆς προφητείας ταύτης, ἀφελεῖ ὁ θεὸς τὸ μέρος αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, καὶ ἐκ τῆς πόλεως τῆς ἁγίας, τῶν γεγραμμένων ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ.
 20 Λέγει ὁ μαρτυρῶν ταῦτα· Ναὶ, ἔρχομαι ταχύ· ἀμήν.
 21 Ναὶ, ἔρχου, Κύριε Ἰησοῦ. Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων τῶν ἁγίων. Ἀμήν.

[Μαρτύρομαι ἐγώ.] Ἀντὶ τοῦ, Διμαρτύρομαι, οἶονε διαβεβαιοῦμαι, πιστὸν ἀπορρίνομαι καὶ ἀπαράδοτον πᾶν τὸ ἐπισημανθὲν τοῖς λόγοις τῆς προφητείας ταύτης. Μαρτύρομαι δέ, ταύτας τὰς πληγὰς ἀπάσας μέλλειν ἐπενεχθήσεσθαι ἀμετατρέπτως, τὰς δι' ὅλου τοῦ βιβλίου τούτου ἐπηγγελμένας. Ἐάν τις ἐπιθῇ ἐπ' αὐτά.] Διμαρτύρεται τοῖς ἀκούουσι, μὴτε ἀρελεῖν, μὴτε προσθεῖναι, ἀλλὰ τὰ γραφικὰ ἰδιώματα τῶν ἀττικῶν συντάξεων καὶ τῶν διαλεκτικῶν συλλογισμῶν ἡγεῖσθαι ἀξιοπιστότερα καὶ σεμνότερα. Λέγει ὁ μαρτυρῶν ταῦτα.] Ὁ διμαρτυρόμενος ταῦτα, δι' ἐμοῦ, φησι, λέγει. Τί; Ναὶ,

(1) Παρ' ἄλλοις, Μαρτυρῶ ἐγώ καὶ, Συμμαρτυροῦμαι γάρ.

ἔρχομαι ταχύ. Διέκοψε γὰρ τὸν εἰρμόν τοῦ λόγου, ὡς καὶ πρὸ τούτου, μεταξὺ τοῦ ἀφ' ἐκυτοῦ λόγου, τὸν χρηματίζοντα Χριστὸν αὐτοπρόσωπον εἰσάγων. Οὕτως οὖν καὶ νῦν τάχα εἰς παραμυθίαν τοῦ χρηματισθέντος ταῦτα, γηραιοῦ ὄντος, φησὶ τὸ, *Ναὶ, ἔρχομαι.* Ἡ οὖν ἀπὸ τοῦ χρηματίζοντος, ἡ καὶ ἀπὸ τοῦ χρηματιζομένου ἀκουστέον, ἵνα νοοῖτο οὕτως· Ἐγὼ ὁ μαρτυρῶν ταῦτα, εἰ καὶ τῇ ἀναγκαίᾳ τοῦ βίου ἐλαύνομαι προθεσμίᾳ καὶ πρὸ τοῦ ἐπιστῆναι ταῦτα· ἀλλ' οὖν καὶ αὐτὸς μὴ δὲν ἀναβιβλλόμενος. Ἐρχου, Κύριε Ἰησοῦ κατὰ τὴν δευτέραν σου παρουσίαν. Τὸ δὲ, Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων τῶν ἁγίων, βεβαιουντός ἐστιν.

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΑΝΔΡΕΟΥ,

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ

ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑΣ,

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΗΝ

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΝ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.

[ΚΥΡΙΩ ΜΟΥ ΑΔΕΛΦΩ ΚΑΙ ΣΥΛΛΕΙΤΟΥΡΩ.]

Πολλὰκις αἰτηθεὶς ὑπὸ πολλῶν, ἐξ ἀγάπης μεῖζονα τῆς ἐμῆς διανοίας ἐσχηκότων ὑπόληψιν, ἀναπτύξαι τὴν τοῦ θεολόγου Ἰωάννου ἀποκάλυψιν, καὶ τοῖς μετὰ τὴν αὐτῆς ὀπτασίαν χρόνοις ἐφαρμόσαι τὰ προφητευθέντα, τοῖς ὑπὲρ ἐμὲ ἐγχειρήσαι ἀνεβαλόμεν· εἰδὼς μεγάλης τοῦτο εἶναι διανοίας, καὶ [τῷ] θείῳ πνεύματι πεφωτισμένης, τῶν μυστικῶς τοῖς ἀγίοις ἐωραμένων ἐν τῷ μέλλοντι χρόνῳ συμβήσεσθαι, ποιῆσθαι τὴν ἀνάπτυξιν. Εἰ γὰρ τῶν παλαιῶν προφητῶν αἱ βίβλοι ὑπὸ πολλῶν ἐρμηνευθεῖσαι, ἔτι τὸ βάθος τῶν ἐν αὐταῖς μυστηρίων [τοῖς πᾶσιν] ἔχουσιν ἀθέατον ἄχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ἐν ᾗ τῆς μερικῆς καταργουμένης γνώσεως ἡ τελεία ἀναδειχθήσεται· καίπερ τὰ πλείστα περὶ τῆς τοῦ μεγάλου θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν πρώτης ἐπιφανείας κηρύττειν, εἰ καὶ τινα τούτοις ἀναμίξαι καὶ περὶ τῆς δευτέρας αὐτοῦ παρουσίας κατήγγειλαν· πῶς ἂν τις οὐ τολμηρὸς δειχθήσεται, προφητικοῦ μὲν ἀμέτοχος ὢν πνεύματος, ἐγχειρῶν δὲ ἐκείνοις, ὃν οὕτω τὸ τέλος τεθέεται; Ἀλλ' ἐπεὶ ὑπακοὴ μὲν ὑπὲρ οὐσίαν ἀγαθὴ, ἡ δὲ

ἐλπίς οὐ καταισχύνει, καὶ ἡ ἀγάπη οὐ πίπτει, κατὰ τὸν ἀπόστο-
λον (α). ταύτη συνδεδεμένος τῇ θεαρέσῳ σου ψυχῇ, ὃ μακάριε,
ἐλπίζων τε δι' αὐτῆς τὴν τε τῶν ἐλλειμμάτων ἀναπλήρωσιν,
τόν τε τῆς ὑπακοῆς μισθόν, ὃν [τῆς] ἀγάπης οἶδα καρπὸν,
τὸ ἐπιταχθὲν ἐν ὀλίγῳ πληρώσω, σὺν θεῷ τῷ σοφίζοντι.
Πρῶτον μὲν οὖν, ὡς οἶσθα καὶ αὐτός, πᾶσα θεόπνευστος γραφή,
ἅτε τριμερεῖ τῷ ἀνθρώπῳ ὑπάρχοντι, τριμερὲς ἐκ τῆς θείας
δεδώρηται χάριτος· καὶ ταύτης οἶόν τι σῶμα τὸ γράμμα καὶ
ἡ κατ' αἰσθησιν ἱστορία καθέστηκεν· οἶονε δὲ ψυχῇ, ἡ τροπο-
λογία, ἐξ αἰσθητῆς ἐπὶ τὰ νοητὰ ποδηγοῦσα τὸν ἀναγινώσκον-
τα· καθάπερ δὲ πνεῦμα, ἡ τῶν μελλόντων καὶ ὑψηλοτέρων
ἀναγωγή καὶ θεωρία πέφηνεν· ὡς τὴν μὲν πρώτην, πρέπειν τοῖς
ἐκ [τοῦ] νόμου παιδαγωγομένοις· τὴν δὲ δευτέραν, τοῖς πο-
λιτευομένοις ἐν χάριτι· τὴν δὲ τρίτην, τῇ μακαρίᾳ λήξει, ἐν ἣ
τὸ πνεῦμα βασιλεύει, ὑποταγόντων αὐτῷ πάντων τῶν σαρκι-
κῶν λογισμῶν τε καὶ κινήσεων. Καὶ τὸ μὲν πρότερον, ἱστο-
ρίαις πραγμάτων ἤδη γεγεννημένων ἐφήρμοζεν, εἰ καὶ τοῖς προ-
δρόμοις τῆς ἀληθείας τύποις οὐ μικρῶς καὶ αὐτὸ [πολλαχοῦ]
κεκαλλώπιστα· τὸ δὲ δεύτερον, ταῖς τε παροιμιακαῖς παραι-
νήσεσι, καὶ ἑτέροις τοιούτοις διδασκαλικαῖς ἤθεσιν· οἶον·
Ἄκανθαί φύονται ἐν χειρὶ τοῦ μεθύσου (β). καὶ· Αἰσχύνθητι
Σιδῶν, εἶπεν ἡ θάλασσα (γ). καὶ τὰ τούτοις ὅμοια. Τὸ δὲ
τρίτον, δηλαδὴ τὸ πνευματικόν, ἐν τῇ Ἀποκαλύψει μάλιστα
τοῦ θεολόγου ἀνδρὸς πλεονάζον εὐρίσκεται, θαυσιλῶς μὲν
σὺν τῷ τροπολογικῷ ἤδη καὶ τῷ ἱστορικῷ, καὶ τοῖς ἄλλοις
προφήταις ὁρώμενον· ἐν τούτῳ δὲ πλεονάζον μάλιστα, ἅτε
τοῖς τελειότεροις περὶ τὴν γνῶσιν θεοῦ κλειυσθὲν διαγγέλλε-
σθαι. Αἰὶ καὶ ἡμεῖς, οὐχ ὡς τὰ ἑσθὴ κατειληφότες τοῦ ἐν
αὐτῷ κεκρυμμένου πνεύματος, τὴν τῶν ἐσθραμένων τῷ μακαρίῳ

(α) Ρωμ. Ε'. 5.

(β) Παροιμ. ΚΣ', 9.

(γ) Ήσ. ΚΓ', 4.

[θεολόγῳ] ἀνάπτουζιν ποιούμεθα· οὔτε δὲ πάντα κατὰ τὸ γράμ-
μα νοῆσαι τολμῶμεν, ἢ περὶ τῶν ἐστοχασμένων ἡμῖν ἀποφαινό-
μεθα· ἀλλ' ὡς γυμνασίᾳ τῷ νῷ πρὸς ἐντρέχειαν παρεχόμενοι,
καὶ τῶν μὲν παρόντων, ἅτε παραρρέοντων, καταφρόνησιν· τῶν
δὲ μελλόντων, ἅτε μενόντων, ἐπιπόθησιν, τὴν ἀκριβῆ τούτων
γνῶσιν τῇ θείᾳ σοφίᾳ καταλιπόντες, τῇ καὶ τοὺς χρόνους ἐπι-
σταμένη, καθ' οὗς τὰ προφητευθέντα γενήσεται· υἱὸς ζῆτεῖν ἡμῖν
διὰ τῶν ἀποστόλων ἀπηγόρευται (α). Δι' ὑπακοὴν οὖν τοῦτο
πεπεράχαμεν· διελόντες τὴν παροῦσαν πραγματείαν εἰς λόγους
κδ', καὶ οβ' κεφάλαια, διὰ τὴν τριμερῆ τῶν κδ' [πρεσβυτέρων]
ὑπόστασιν, σώματος δηλαδὴ καὶ ψυχῆς καὶ πνεύματος· δι' ὧν
τῶν ἀρχῆθεν μέχρι συντελείας τοῦ αἰῶνος εὐαρεστήσαντων θεῷ
τὸ πλήρωμα χαρακτηρίζεται, καθὼς ἐν τοῖς ἐξῆς δηλωθήσεται.
Περὶ μέντοι τοῦ θεοπνεύστου τῆς εἰδύλου, περιττὸν μηκύνειν τὸν
λόγον ἡγοῦμεθα, τῶν μακαρίων, Γρηγορίου [φημι] τοῦ θεολό-
γου, καὶ Κυρίλλου, προσέτι δὲ καὶ τῶν ἀρχαιοτέρων Παππίου,
Κίρηναίου, Μεθοδίου, καὶ Ἰππολύτου ταύτῃ προσμαρτυρούντων
τὸ ἀξιόπιστον· παρ' ὧν καὶ ἡμεῖς πολλὰς λαβόντες ἀφορμὰς,
εἰς τοῦτο ἐληλύθαμεν, καθὼς ἐν τισι τόποις χρήσεις τούτων
παρεθέμεθα. Σὺ δὲ, ὃ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπε, εὐχαῖς τὸν πόνον ἀμει-
ψαι, οὐ μικρὸν, ὡς οἶμαι, συντελοῦντα πρὸς [τὴν] κατάνυξιν
διὰ τῆς μνήμης τῶν ἀπονεμηθησομένων τοῖς τε δικαίοις τοῖς
τε ἀμαρτωλοῖς ἀμοιβῶν καὶ ἀντιδόσεων.

(α) Πρξ. Α', 7.

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ
ΤΟΥ
ΑΓΙΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ
ΚΑΙ
ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΟΥ
ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ.

[ΔΗΛΩΣΙΣ ΑΥΤΗ ΤΩΝ ΘΕΟΥ ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ.]

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

ΚΕΦ. Ι, 1. Ἀποκάλυψις Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἣν ἔδω-
κεν αὐτῷ ὁ θεός, δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ ἃ δεῖ
γενέσθαι ἐν τάχει·

ΛΟΓΟΣ Α'.

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ [μέν] ἐστὶν ἡ τῶν κρυπτῶν μυστηρίων δῆλωσις,
καταυγαζομένου τοῦ ἡγεμονικοῦ, εἴτε διὰ θείων ὀνειράτων,
εἴτε καθ' ὕπαρ, ἐκ θείας ἐλλάμψεως. Δοθῆναι δὲ τῷ Χριστῷ
ταύτην φησὶν, ἀνθρωπινώτερον μᾶλλον τὸν λόγον περὶ αὐτοῦ
ποιούμενος· ἐπεὶ περ ἐν τῷ [κατ' αὐτὸν] εὐαγγελίῳ τοῖς ὑψη-
λοῖς καὶ θεοπρεπέσι ὑπὲρ πάντας ἐνδιέπρεψε· κατὰ ὕθα δὲ
διὰ τοῦ διακονοῦντος ἀγγέλου, καὶ τοῦ τῶν μανθανόντων δού-
λων ὁνόματος, τὸ τῆς θεότητος τοῦ Χριστοῦ ἐμφαίνεται μέγε-
θος· αὐτοῦ γὰρ δούλα τὰ σύμπαντα (α). Τὸ δὲ, ἐν τάχει γενέ-
σθαι, σημαίνει τὸ, τινὰ μὲν αὐτῶν παρὰ πόδας γενέσθαι τῆς
περὶ αὐτῶν προρρήσεως, καὶ τὰ ἐπὶ συντελείᾳ δὲ, μὴ βραδύνειν·
διότι χίλια ἔτη παρὰ θεῷ ὡς ἡ ἡμέρα ἡ ἐχθὲς, ἥτις διήλθε (β),
λελογίσται.

(α) Ψαλμ. ΡΙΗ', 91.

(β) Ψαλμ. ΠΘ', 4.

Καὶ ἐσήμενον ἀποστείλας διὰ τοῦ ἀγγέλου αὐτοῦ
2 τῷ δούλῳ αὐτοῦ Ἰωάννῃ, ὃς ἐμαρτύρησε τὸν λό-
γον [τοῦ θεοῦ,] καὶ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ,
ὅσα εἶδε, καὶ ἅτινά εἰσι, καὶ ἃ χρὴ γενέσθαι
μετὰ ταῦτα.

Ο Χριστὸς μοί, φησιν, ὡς δεσπότης, ὡς οἰκίῳ δούλῳ, δι' ἀγγέ-
λου ταῦτα δεδήλωκε, τὴν εἰς αὐτὸν ὁμολογίαν μαρτυρήσαντι,
ἐφ' ᾧ διὰ τῶν ὁραθέντων διαμαρτύρασθαι καὶ κηρύττει πρὸς ἐπι-
στροφὴν τῶν ἀκούοντων, τὰ τε ὄντα καὶ [τὰ] τοὺς ἀνθρώπους λαν-
θάνοντα, τὰ τε ἔσεσθαι μέλλοντα· προφητικῶς γὰρ ἐώρακεν ἀμ-
φότερα· καὶ δῆλον ἐκ τοῦ εἰρῆσθαι, Ἄτινά εἰσι, καὶ ἃ χρὴ γε-
νέσθαι. Ταῦτα δὲ εἰσι παραστατικά τοῦ τε ἐνεστώτος καὶ τοῦ
μέλλοντος χρόνου.

3 Μακάριος ὁ ἀναγινώσκων, καὶ οἱ ἀκούοντες τοὺς
λόγους τῆς προφητείας, καὶ τηροῦντες τὰ ἐν αὐτῇ
γεγραμμένα· ὁ γὰρ καιρὸς ἐγγύς.

Μακαρίζει τοὺς διὰ τῶν πράξεων ἀναγινώσκοντας καὶ ἀκούον-
τας· ἐγγύς γὰρ ὁ παρὼν καιρὸς, καὶ πᾶσιν εἰς ἐργασίαν
προκείμενος· ὡς φησιν ὁ κύριος· Ἐργάζεσθε, ἕως ἡμέρας ἐστί·
καὶ ἔξεστι τυχεῖν τοῦ μακαρισμοῦ. Καὶ ἐτέρως δὲ, ἐγγύς ὁ
καιρὸς, ὁ τῆς τῶν ἐπάθλων διανομῆς, διὰ τὴν τοῦ [παρόντος]
βίου σμικρότητα, συγκρίσει τοῦ μέλλοντος.

4 Ἰωάννης ταῖς ἐπτὰ ἐκκλησίαις ταῖς ἐν τῇ Ἀσίᾳ·
Χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ [τοῦ] ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν
καὶ ὁ ἐρχόμενος· καὶ ἀπὸ τῶν ἐπτὰ πνευμάτων, ἃ
ἐστὶν ἐνώπιον τοῦ θρόνου αὐτοῦ·

Πολλῶν οὖσαν τῶν κατὰ ³ τύπον ἐκκλησιῶν, ἐπτὰ μόναις
ἐπέστειλε· διὰ τοῦ ἑβδοματικῆς ἀριθμοῦ, καὶ μυστικῶν τῶν
ἀπανταχῇ ἐκκλησιῶν σημαίνων, καὶ [τὸ] τῷ παρόντι βίῳ
σύστοιχον· ἐν ᾧ [καὶ] ἡ ἑβδοματικὴ τῶν ἡμερῶν περίοδος γί-
νεται. Διὸ καὶ ἐπτὰ ἀγγέλων καὶ ἐπτὰ ἐκκλησιῶν μέμνηται·

αἰς φησι· Χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ τῆς τρισυποστάτου θεότη-
τος· διὰ μὲν γὰρ τοῦ, ὁ ὢν, ὁ πατὴρ δηλοῦται, ὁ χρηματίσας
τῷ Μωσῇ, Ἐγὼ εἰμι [λέγων] ὁ ὢν (α)· διὰ δὲ τοῦ, ὁ ἦν, ὁ Λό-
γος, ὃς ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν θεόν (β)· διὰ δὲ τοῦ, ὁ ἐρχό-
μενος, ὁ παράκλητος, ὁ αἰὶ ἐπιφροितῶν τοῖς τῆς ἐκκλησίας τέ-
κνοις διὰ τοῦ ἀγίου ἑαπτίσματος· τελεωτέρως δὲ καὶ τρανω-
τέρως ἐν τῷ μέλλοντι. Ἐπτὰ δὲ πνεύματα, τοὺς ἐπτὰ ἀγγέ-
λους νοεῖν δυνατόν, [τοὺς τῶν ἐκκλησιῶν λαχόντας τὴν κυβέρ-
νησιν] οὐ συναριθμουμένους τῇ θεαρχικῷτάτῃ καὶ βασιλίδι
Τριάδι, ἀλλ' ὡς δούλους αὐτῇ συμνημονευομένους· ὡς καὶ ὁ
θεὸς εἶπεν ἀπόστολος· Διαμαρτύρομαι ἐνώπιον τοῦ θεοῦ,
καὶ τῶν ἐκλεκτῶν ἀγγέλων (γ). Ἰσως δὲ καὶ ἐτέρως
τοῦτο νοηθήσεται· διὰ μὲν τοῦ, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμε-
νος, τοῦ πατρὸς σηματομένου, τοῦ περιέχοντος ἐν ἑαυτῷ πάν-
των τῶν ὄντων τὴν τε ἀρχὴν, τὰ τε μέσα, καὶ τὰ τελευταῖα·
διὰ δὲ τῶν ἐπτὰ πνευμάτων, τῶν ἐνεργειῶν τοῦ ζωοποιῶ
πνεύματος· διὰ δὲ τοῦ ἐπομένου, Χριστοῦ τοῦ θεοῦ, τοῦ δι'
ἡμᾶς ἀνθρώπου γενομένου· πολλαχοῦ γὰρ ἀδιαφόρως ἐκάστη
θεϊκὴ ὑπόστασις τῷ ἀποστόλῳ προτάττεται καὶ ὑποτάττεται· διὸ
κἀνταῦθα φησὶ, Καὶ ἀπὸ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τὰ ἐξῆς. Εἰ δὲ
τῷ μακαρίῳ Γρηγορίῳ ἡ χρῆσις αὕτη τοῦ, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ
ὁ ἐρχόμενος, ὁ παντοκράτωρ, εἰς μόνον τὸν Χριστὸν ἐξείληπται,
οὐδὲν ἀπεικὸς τὰ μετ' ὀλίγον ῥηθησόμενα τοῦτοις ἑμπερῇ λόγια
εἰς αὐτὸν ἀναφέρεσθαι· οἷς καὶ ὁ παντοκράτωρ πρόσκειται· καὶ
ἐτέρου προσώπου ἐπεισχωγῇ ἢ ἐπανάληψις οὐ προστεθήσεται·
ἐνταῦθα γὰρ ἡ ἐπαγωγὴ τοῦ, Καὶ ἀπὸ Ἰησοῦ Χριστοῦ,
τὸν ἐκτεθέντα παρ' ἡμῶν νοῦν βεβαιοῦν φαίνεται· τῷ γὰρ περὶ
μόνου τοῦ θεοῦ λόγῳ διαλεγόμενῳ [καὶ] τῆς υἱότητος ὑπο-
στάσεως, περισσὴν ἦν ἐπάγειν εὐθὺς, Καὶ ἀπὸ Ἰησοῦ Χρι-

(α) Ἐξοδ. Γ', 14.

(β) Ἰωαν. Α', 2.

(γ) Ἀ Τιμ. Ε', 21.

στοῦ, ἵνα τοῦτον ἐμφάνῃ παρ' ἐκείνον ἕτερον, τῶν θεοπρεπῶν φωνῶν ὁμοτίμως ἐφαρμολογούντων ἐκάστη θεϊκῇ ὑποστάσει, καὶ κοινῇ ταῖς τρισι, πλὴν τῶν ιδιοτήτων, ἔχουν σχέσεων, ὡς φησὶν [αὐτὸς] ὁ θεολόγος Γρηγόριος, [καὶ] τῆς τοῦ λόγου ἐνανθωπώσεως· καὶ δῆλον ἐξ ὧν τὸν τρισάγιον τῶν Σεραφίμ ὕμνον, ἐν μὲν τῷ εὐαγγελίῳ εἰς τὸν υἱὸν μανθάνομεν λέγεσθαι· ἐν δὲ τῇ δευτεροβίβῳ τοῦ Παύλου τῇ ἐν ταῖς Πράξεσιν, εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· ἐν δὲ τῇ τῶν φρικτῶν μυστηρίων προσφορᾷ, εἰς τὸν πατέρα, πρὸς δὲ τὴν τοιαύτην εὐχὴν εἰθίσμεθα ποιεῖν, καθὼς καὶ τῷ μακαρίῳ Ἐπιφανίῳ εἴρηται ἐν τῷ λόγῳ [αὐτοῦ] τῷ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. Καὶ ταῦτα μὲν πρὸς τὸ δεῖξαι μὴ ἐναντιοῦσθαι ταῖς πατρικαῖς φωναῖς τὴν ἡμετέραν ὑπόληψιν· ἡμεῖς δὲ, σὺν θεῷ, τῆς ἀκολουθίας ἐχώμεθα.

5 Καὶ ἀπὸ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ μάρτυς ὁ πιστός, ὁ πρωτότοκος [ἐκ] τῶν νεκρῶν, καὶ ὁ ἄρχων τῶν βασιλείων τῆς γῆς·

Αὐτὸς γάρ ἐστιν ὁ μαρτυρήσας ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου· ὁ [καὶ] πιστός ἐν πᾶσι τοῖς λόγοις αὐτοῦ· ὁ ἐκ νεκρῶν πρωτότοκος, ὡς ζωὴ καὶ ἀνάστασις. Ὡς γὰρ αὐτὸς κατέρχει, οὐκέτι, καθὼς οἱ πρότερον θανόντες καὶ ἀναστάντες, ὄψονται θάνατον, ἀλλ' αἰώνιος ζήσονται. Ἀρχὼν δὲ τῶν βασιλείων, ὡς βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων, καὶ κύριος τῶν κυριευόντων, καὶ ἰσοσθενὴς τῷ πατρὶ καὶ ὁμοούσιος. Καὶ ἑτέρως δὲ, ἄρχων τῶν βασιλείων τῆς γῆς, τῶν γυναικῶν ἐπιθυμιῶν, λέγεται.

Τῷ ἀγαπήσαντι ἡμᾶς, καὶ λούσαντι ἡμᾶς ἐκ τῶν 6 ἁμαρτιῶν [ἡμῶν] ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ· καὶ ἐποίησεν ἡμᾶς βασιλεῖς, καὶ ἱερεῖς τῷ θεῷ καὶ πατρὶ αὐτοῦ· αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Τούτῳ, [φησὶν], ἡ δόξα πρέπει τῷ δι' ἀγάπην τῶν δεσμῶν τοῦ θανάτου ἡμᾶς λύσαντι, καὶ [ἐκ] τῶν τῆς ἁμαρτίας κηλίδων

λούσαντι τῇ ἐκχύσει τοῦ ζωοποιῦ αἵματος αὐτοῦ καὶ ὕδατος, καὶ ποιήσαντι ἡμᾶς βασιλεῖον ἱεράτευμα, ἀντὶ ἀλόγων θυσῶν θυσίαν ζῶσαν τὴν λογικὴν λατρείαν τῷ πατρὶ προσφέροντας.

7 Ἴδου, ἔρχεται μετὰ τῶν νεφελῶν· καὶ ὄψονται αὐτὸν πᾶς ὀφθαλμός, καὶ οἵτινες αὐτὸν ἐξεκέντησαν· καὶ κόψονται ἐπ' αὐτὸν πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς· ναὶ, ἀμήν.

Ὁ γὰρ ἐνταῦθα, [φησὶν], ὡς ἀμνὸς σφαγιασθεὶς, [ἰδοὺ] ἐν τῇ πατρικῇ δόξῃ κριτῆς ἐπὶ τῶν νεφελῶν ἐλεύσεται, εἴτε ἀσωμάτων νοουμένων δυνάμεων τῶν νεφελῶν, εἴτε [καὶ] τοιούτων, οἷα περ αὐτὸν ἐν τῷ θαλασσίῳ ὄρει σὺν τοῖς ἁγίοις μαθηταῖς ἐκάλυψεν. Ἐρχόμενον δὲ αὐτὸν μετὰ δόξης, πᾶς μὲν ὀφθαλμός ὄψεται· οἱ δὲ ἐκκεντήσαντες αὐτὸν, καὶ πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς, αἱ τῇ ἀπιστίᾳ ἐμμένονσαι, κόψονται. Ναὶ, ἀμήν, ἀντὶ τοῦ, πάντως· δι' οὗ τὸν αὐτὸν νοῦν τῇ τε Ἑλληνίδι, τῇ τε Ἑβραίδι γλώττῃ ἐσήμανε· τὸ γὰρ, Ἀμήν, Γένοιτο, ἐρμηνεύεται.

8 Ἐγὼ εἰμι τὸ Α καὶ τὸ Ω, [ἡ] ἀρχὴ καὶ [τὸ] τέλος, λέγει Κύριος ὁ θεός, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος, ὁ παντοκράτωρ.

Τῷ, Ἐγὼ εἰμι τὸ Α καὶ τὸ Ω, ὁ Χριστὸς ἐνταῦθα δηλοῦται, ὅτε θεός, καὶ κρατῶν τῶν πάντων, ἀναρχός τε ὁμοῦ καὶ ἀτελευτήτος, ὢν καὶ προὖν, καὶ πέρας οὐκ ἔχων, ὡς τῷ πατρὶ συναΐδιος· καὶ διὰ τοῦτο ἀποδώσων ἐκάστῳ τῶν πεπραγμένων τὰ ἐπιχείρα.

9 Ἐγὼ Ἰωάννης ὁ ἀδελφός ὑμῶν, καὶ συγγενὴς ἐν τῇ θλίψει καὶ [ἐν τῇ] βασιλείᾳ καὶ ὑπομονῇ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐγενόμην ἐν τῇ νήσῳ, τῇ καλουμένῃ Πάτμῳ, διὰ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ καὶ [διὰ] τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ [Χριστοῦ].

Ἐγὼ, ὅτε ἀδελφός, [φησὶν], ὑμῶν ὢν, καὶ συγγενὴς ἐν ταῖς διὰ Χριστὸν θλίψεσιν, εἰκότως τὸ ἀξιόπιστον παρ' ὑμῖν

κέκτημαι. Διὰ γὰρ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ, Πάτμον οἰεῖν τὴν νῆσον καταδικασθεῖς, ἀπαγγέλλω ὑμῖν τὰ ἐωραμένα μοι ἐν αὐτῇ μυστήρια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Ὁπτασία, ἐν ᾗ τὸν Κύριον ἐθεάσατο ἐν μέσῳ ἑπτὰ λυχνίων χρυσῶν, ἐνδεδυμένον ποδῆρη.

- 10 Ἐγενόμην ἐν πνεύματι ἐν τῇ κυριακῇ ἡμέρᾳ· καὶ ἤκουσα φωνῆς μεγάλης ὀπίσω μου, ὡς σάλπιγγος,
11 λεγούσης· Ἐγὼ εἰμι τὸ Α καὶ τὸ Ω, ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος· καὶ ἃ βλέπεις, γράψον εἰς βιβλίον· καὶ πέμψον ταῖς ἑπτὰ ἐκκλησίαις· εἰς Ἑρεσον· εἰς Σμύρνην· εἰς Πέργαμον· εἰς Θυάτειρα· εἰς Σάρδεις· εἰς Φιλαδέλφειαν· καὶ εἰς Λαοδικεῖαν.

Πνεύματι [ἁγίῳ] γενόμενος κάτοχος, καὶ πνευματικὸν οὐς κτησάμενος, ἐν τῇ κυριακῇ ἡμέρᾳ, κἀν τούτῳ τιμηθεῖσθαι διὰ τὴν ἀνάστασιν, φωνῆς ἤκουσε, σάλπιγγι ἰοικυίας διὰ τὸ μεγαλόφρονον· εἰς πᾶσαν γὰρ τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν· δηλούσης τὸ τοῦ θεοῦ ἀναρχόν τε καὶ ἀτελεύτητον, τὸ διὰ τοῦ Α καὶ τοῦ Ω δηλούμενον· ἐξ ἧς ἐντέταλται, τὰ ὁραθέντα ταῖς ἑπτὰ ἐκκλησίαις διαπέμψασθαι, διὰ τὸν προλεχθέντα ἐδδοματικὸν ἀριθμὸν, τὸν εἰς τὸν σαββατισμὸν καταντῶντα τοῦ μέλλοντος αἰῶνος· διὸ καὶ ἑπτὰ οὐρανούς καὶ ἑπτὰ ἀγγέλους τῶν λοιπῶν προὔχοντας θεόθεν δεδημιουργῆσθαι ὁ μέγας Βίρνηατος· γεγράφηκεν.

- 12 Καὶ ἐπέστρεψα βλέπειν τὴν φωνήν, ἣτις ἐλάλει μετ' ἐμοῦ· καὶ ἐπιστρέψας εἶδον ἑπτὰ λυχνίας χρυσᾶς·

- 13 καὶ ἐν μέσῳ τῶν λυχνίων, ὅμοιον υἱῷ ἀνθρώπου, ἐνδεδυμένον ποδῆρη, καὶ περιεζωσμένον πρὸς τοῖς μαζοῖς ζώνην χρυσήν.

Οτι δὲ οὐκ ἦν αἰσθητὴ ἡ φωνή, [ἧς ἤκουσε,] δηλοῖ λέγων, Ἐπέστρεψα οὐ τοῦ ἀκοῦσαι, ἀλλὰ τοῦ βλέπειν τὴν φωνήν· τὰν τὸν γὰρ ἐστὶν ἡ πνευματικὴ ἀκοή τε καὶ ὁρασις. Ἐπιστρέψας δὲ, [φῶσιν], εἶδον ἑπτὰ λυχνίας· ἃς παρακατιῶν τὰς ἐκκλησίας ἐνόησε· καὶ ἐν μέσῳ αὐτῶν, τὸν Χριστὸν, ὅμοιον ἀνθρώπῳ· διὰ τὸ καὶ θεὸν αὐτὸν εἶναι, καὶ οὐ ψιλὸν ἀνθρώπον· καὶ ἐνδεδυμένον ποδῆρη, ὡς ἀρχιερεᾶ κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ· καὶ ζώνην χρυσήν περιεζωσμένον, οὐκ ἐν τῇ ὁσφύϊ, ὥσπερ οἱ λοιποὶ ἄνθρωποι, πρὸς ἐποχὴν τῶν ἡδονῶν· ταύταις γὰρ ἡ θεία σὰρξ ἀνεπίστατος· ἀλλ' ἐν τῷ στήθει, πρὸς τοῖς μαζοῖς· ὅπως καὶ τὸ ἔσχατον τῆς δικαίας θείας ὀργῆς φιλανθρωπία συνέχεται, καὶ ἡ τὰς δύο διαθήκας, ἡγουν τοὺς δεσποτικούς μαζοῦς, δι' ὧν οἱ πιστοὶ τρέφονται, ζωννύουσα δειχθεῖν ἀλήθεια. Χρυσὴ δὲ ἡ ζώνη, διὰ τὸ τίμιον καὶ καθαρὸν καὶ ἀκίβδηλον.

- 14 Ἡ δὲ κεφαλὴ αὐτοῦ καὶ αἱ τρίχες, λευκαὶ ὥσει ἔριον λευκόν, ὡς χιών· καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ὡς φλόξ πυρός·

Εἰ γὰρ καὶ πρόσφατος δι' ἡμᾶς, ἀλλὰ (καὶ) ἀρχαῖος· μᾶλλον δὲ προαιώνιος· τούτου γὰρ σύμβολον ἡ λευκὴ θρίξ. Οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ὡς φλόξ πυρός, τοὺς μὲν ἁγίους φωτίζοντες, τοὺς δὲ ἐεβήλους φλογίζοντες.

- 15 Καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὅμοιοι χαλκολιβάνῳ, ὡς ἐν καμίνῳ πεπυρωμένοι·

Τοὺς πόδας καὶ ὁ θεῖος Γρηγόριος τὴν μετὰ σαρκὸς ἐνόησεν οἰκονομίαν· πόδες γὰρ αὐτοῦ, ἡ σὰρξ· ἥτινι ἡ θεότης ἐπιβᾶσα, τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατειργάσατο. Πόδες δὲ καὶ οἱ ἀπόστολοι, ὡς Θεμέλιος τῆς ἐκκλησίας. Χαλκολίβανος δὲ ἐστίν, ὃν φασιν

οἱ ἱατροὶ εὐώδη εἶναι θυμωμένον, τὸν παρ' αὐτοῖς καλούμενον ἄρρενα [λίθανον]. Ἡ καὶ ἐτέρως· χαλκοῦ μὲν, τῆς ἀνθρωπίνης· λιθάνου δὲ, τῆς θείας νοουμένης φύσεως· [δι' ὧν] δείκνυται καὶ τὸ εὐώδες τῆς πίστεως, καὶ τὸ ἀσύγχυτον τῆς ἐνώσεως. Ἡ τοῦ χαλκοῦ μὲν δηλοῦντος τὸ τοῦ κηρύγματος εὐχρον· τοῦ δὲ λιθάνου, τὴν τῶν ἐθνῶν ἐπιστροφήν· ὅθεν ἡ νόμῳ ἐρχεσθαι κελεύεται. Πόδες τοῦ Χριστοῦ καὶ οἱ ἀπόστολοι, τῇ καμίνῳ τῶν πειρασμῶν πυρωθέντες κατὰ τὴν τοῦ διδασκάλου μίμησιν.

16 Καὶ ἡ φωνὴ αὐτοῦ ὡς φωνὴ ὑδάτων πολλῶν· καὶ ἔχων ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ ἀστέρας ἑπτὰ· καὶ ἐκ τοῦ σώματος αὐτοῦ ῥομφαία δίστομος ὅξεια ἐκπορευομένη· καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος φαίνει ἐν τῇ δυνάμει αὐτοῦ.

[Τὴν δὲ φωνὴν αὐτοῦ ὡς φωνὴν ὑδάτων πολλῶν λέγει.] Εἰκότως· κοινὴ γὰρ ἡ φωνὴ αὐτοῦ τε καὶ τοῦ πνεύματος· οὐ ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας τῶν πιστῶν ζῶντος ὕδατος ἐρρέυσαν (α), καὶ εἰς πᾶσαν τὴν γῆν διαπρύσιον ἤχησαν. Ἀστέρας δὲ ἑπτὰ παρακατιῶν, τοὺς τῶν ἐκκλησιῶν φησὶν ἀγγέλους· ῥομφαίαν δίστομον, τὴν κατὰ τῶν ἀσεβῶν φησὶν ἀπόφασιν, τομωτέραν ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον· ἢ καὶ [τὴν] περιτέμνουσαν μάχαιραν τοῦ πνεύματος, τὸν ἐντὸς ἡμῶν ἀνθρώπων. Τὸ δὲ πρόσωπον αὐτοῦ φαίνειν ὡς ἥλιον, οὐκ αἰσθητὴν τὴν αἴγλην, ἀλλὰ νοητὴν, δῆλον· ἥλιος γάρ ἐστι δικαιοσύνης, τῇ οἰκείᾳ δυνάμει καὶ ἐξουσίᾳ καταυγάζων· οὐ καθὼς ὁ αἰσθητὸς ἥλιος, ἅτε κτίσμα, θεοσδότῳ [δὲ] δυνάμει καὶ θείῳ προτάγματι.

17 Καὶ ὅτε εἶδον αὐτόν, ἔπεσα πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ ὡς νεκρός· καὶ ἐπέθηκε τὴν δεξιάν αὐτοῦ χεῖρα ἐπ' ἐμέ, λέγων· Μὴ φοβοῦ· ἐγώ εἰμι ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος· καὶ ὁ ζῶν, καὶ ἐγενόμην νε-

(α) Ἰωαν. Ζ', 38.

κρός· καὶ, ἰδοὺ, ζῶν εἰμι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· [ἀμήν.] Καὶ ἔχω τὰς κλείδας τοῦ θανάτου καὶ τοῦ ἄδου.

Ταῦτόν δὲ πεπονήτοτα τὸν ἀπόστολον Ἰησοῦ τῷ τοῦ Ναυῆ καὶ Δανιὴλ (α), διὰ τὸ ἀσθενὲς τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἀνέβρωσεν ὁ Χριστὸς, φησὶς αὐτῷ· Μὴ φοβοῦ· οὐ γὰρ θανατῶσαι σε παραγέγονα· ὅπερ ἀναρχὸς ὢν καὶ ἀτελεύτητος, δι' ὑμᾶς νεκρὸς γέγονα. [Καὶ ἔχω τὰς κλείδας τοῦ θανάτου καὶ τοῦ ἄδου, ἦτοι τοῦ ψυχικοῦ καὶ σωματικοῦ θανάτου.]

19 Γράφον οὖν ἃ εἶδες, καὶ ἃ εἰσι, καὶ ἃ μέλλει γενέσθαι μετὰ ταῦτα. Τὸ μυστήριον τῶν ἑπτὰ ἀστέρων ὧν εἶδες ἐπὶ τῆς δεξιᾶς μου, καὶ τὰς ἑπτὰ λυχνίας τὰς χρυσαῖς· οἱ ἑπτὰ ἀστέρες, ἄγγελοι τῶν ἑπτὰ ἐκκλησιῶν εἰσι· καὶ αἱ ἑπτὰ λυχνίαι, ἃς εἶδες, ἑπτὰ ἐκκλησίαι εἰσίν.

Ἐπειδὴ δὲ φῶς ἀληθινὸν ὁ Χριστὸς, τούτου χάριν λύχνοι, οἱ τὸν αὐτοῦ πλουτοῦντες φωτισμὸν, ὡς τὴν νύκτα τοῦ παρόντος βίου καταλάμποντες· λυχνίαι δὲ εἰκότως αἱ ἐκκλησίαι ὀνομάζονται, ὡς τοὺς φωστῆρας ἔχουσαι, τοὺς λόγον ζωῆς ἐπέχοντας (β), κατὰ τὸν ἀπόστολον. Χρυσαῖ δὲ οἱ τε λύχνοι καὶ αἱ λυχνίαι, διὰ τὸ τίμιον καὶ ἀκίβδηλον τῆς ἐν αὐτοῖς πίστεως. Τούτων δὲ ἐκάστη ἄγγελος φύλαξ ἐφῆσθη, καθὼς φησὶν ὁ Κύριος. Καὶ ὁ θεολόγος δὲ Γρηγόριος [οὗτω] τὸ παρὸν νενόηκε κεφάλαιον· οὗς τροπικῶς ἀστέρας διὰ τὸ φωτεινὸν καὶ καθαρὸν τῆς φύσεως ὠνόμασε.

(α) Ἰησ. Ναυῆ Ε', 13—15. Δαν. Η', 15. καὶ ἐξῆς.

(β) Φίλιπ. Β', 16.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Τὰ γεγραμμένα πρὸς τὸν τῆς Ἐφεσίων ἐκ-
κλησίας ἄγγελον.

ΚΕΦ. II, 1 Τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Ἐφέσῳ ἐκκλησίας
γράφον· Τάδε λέγει ὁ κρατῶν τοὺς ἑπτὰ ἀστέρας
ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, ὁ περιπατῶν ἐν μέσῳ τῶν ἑπτὰ
λυχνιῶν τῶν χρυσῶν·

Διὰ τοῦ ἀγγέλου τῇ ἐκκλησίᾳ διαλέγεται, ὥστερ ἄν τις διὰ
παιδαγωγῶν τῷ παιδαγωγουμένῳ οἰκειοῦσθαι γὰρ ὁ διδάσκα-
λος τὰ τοῦ μαθητοῦ πέφυκεν, εἴτε ἐγκλήματα, εἴτε κατ' ὁρῶ-
ματα, ἅτε σπεύδων ἐξομοιοῦν ἑαυτῷ τὸν διδασκόμενον. Εἰκὸς
δὲ διὰ τῶν ἑπτὰ ἀστέρων, ἥγουν [τῶν] ἀγγέλων, τῶν ἐν τοῖς
εἰρημένους Εἰρηναίῳ καὶ Ἐπιφανίῳ, τοῖς μακαρίοις, ἑπτὰ οὐρα-
νοῖς λογικῶν τάξεων δηλοῦσθαι τὴν διακόσμησιν, ἐν τῇ δε-
ξιᾷ τοῦ Χριστοῦ κειμένην· ἐν ἣ καὶ τὰ τῆς γῆς πέρατα· τοῦ
καὶ ἐν μέσῳ τῶν ἐκκλησιῶν περιπατοῦντος, κατὰ τὴν οἰκεῖν
ὑπόσχεσιν.

- 2 Οἶδα τὰ ἔργα σου, καὶ τὸν κόπον σου, καὶ τὴν ὑπο-
μονὴν σου· καὶ ὅτι οὐ δύνῃ βαστάσαι κακοὺς· καὶ
ἐπείρασας τοὺς λέγοντας [ἑαυτοὺς] ἀποστόλους
- 3 εἶναι, καὶ οὐκ εἰσὶ· καὶ εὗρες αὐτοὺς ψευδεῖς· καὶ
ἐβάστασας· καὶ ὑπομονὴν ἔχεις διὰ τὸ ὄνομά μου,
- 4 καὶ [οὐ] κεκοπίηκας. Ἄλλ' ἔχω κατὰ σοῦ, ὅτι τὴν
- 5 ἀγάπην σου τὴν πρώτην ἀφῆκας. Μνημόνευε οὖν
πόθεν ἐκπέπτωκας, καὶ μετανόησον, καὶ τὰ πρῶτα
ἔργα ποιήσον·

Ἐν δυοῖ καὶ τρισὶ τὴν ἐκκλησίαν ἀποδεχόμενος, ἐν ἐνὶ ταύτῃ
καταμέμφεται· ὁ καὶ μέσον τέθεικε, τὰ κατ' ὁρῶματα θεῖς ἐκα-
τέρωθεν· τὸν μὲν κόπον καὶ τὴν ὑπὲρ τῆς πίστεως ὑπομονὴν,
καὶ τὴν πρὸς τοὺς κακοὺς αὐτῆς ἀλλοτρίωσιν ἐπήνεσεν· ὅτι τε

μὴ παντὶ πιστεύσας πνεύματι, ἐπείρασεν τοὺς ψευδαποστό-
λους· καὶ γνοῦσα ψευδεῖς αὐτοὺς, ἀπεπέμψατο· πρὸς δὲ τούτῳ,
ὅτι καὶ τὰ ἔργα τῶν αἰσχρουργῶν Νικολαϊτῶν μεμίσηκεν· ἐπε-
μέμψατο δὲ, ὅτι τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην καὶ εὐποιεῖαν
ἐχλῖανε· πρὸς ἣν αὐτὴν [πάλιν] διὰ τῶν ἐξῆς ἀνεκαλέσατο· δι-
ὼν φησι, Τὰ πρῶτα ἔργα ποιήσον.

Εἰ δὲ μὴ, ἔρχομαί σοι ταχύ, καὶ κινήσω τὴν λυ-
χνίαν σου [ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ,] ἐὰν μὴ μετανόη-
σῃς. Ἀλλὰ τοῦτο ἔχεις, ὅτι μισεῖς τὰ ἔργα τῶν Νι-
κολαϊτῶν, ἃ καὶ γὼ μισῶ.

Κίνησις [δὲ τῆς λυχνίας, ἥτοι τῆς] ἐκκλησίας ἐστίν, ἡ τῆς
θείας χάριτος γύμνωσις, δι' ἧς [γυμνώσεως] ἐν σάλῳ καὶ κλύ-
δωνι ὑπὸ τῶν τῆς πονηρίας πνευμάτων καὶ τῶν ὑπουργούντων
αὐτοῖς πονηρῶν ἀνθρώπων καθίσταται. Τινὲς δὲ τὴν τῆς λυ-
χνίας κίνησιν, τὸν ἀρχιερατικὸν τῆς Ἐφέσου θρόνον, ὡς ἐν τῇ
βασιλίδι μετατεθέντα, ἐνόησαν. Τὰ δὲ ἔργα τῶν Νικολαϊτῶν,
ὅπως εἰσι τῷ θεῷ μισητὰ, ἐντυχῶν τις τῇ ἐδελυρᾷ αὐτῶν αἰ-
ρέσει, γνώσεται.

7. Ὁ ἔχων οὖς, ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς
ἐκκλησίαις· Τῷ νικῶντι, δώσω αὐτῷ φαγεῖν ἐκ
τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, ὃ ἐστίν ἐν μέσῳ τοῦ παρα-
δείσου τοῦ θεοῦ.

Ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω. Σαρκικὸν μὲν οὖς, πᾶς ἄνθρωπος·
πνευματικὸν δὲ, ὁ πνευματικὸς μόνος κέκτῃται· ὅπερ καὶ τῷ
Ἰσαΐᾳ προτρέπειται. Τῷ δὲ τριούτῳ νικῶντι τὸν πρὸς τοὺς δαί-
μονας πόλεμον, δώσειν ἐπαγγέλλεται φαγεῖν ἐκ τοῦ ξύλου τῆς
ζωῆς· τουτέστι, μετασχεῖν τῶν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος ἀγαθῶν.
Περιφραστικῶς γὰρ διὰ τοῦ ξύλου δηλοῦται ἡ ζωὴ ἡ αἰώνιος·
ὧν ἐκάτερον ὁ Χριστὸς ἐστίν, ὡς φησιν ὁ Σολομών, καὶ ὁ πα-
ρὼν ἀπόστολος ἐτέρωθεν· ὁ μὲν, περὶ τῆς σοφίας λέγων·

λογ ζωῆς ἐστιν (α). ὁ δέ, ὡσαύτως περὶ τοῦ Χριστοῦ. Αὐτός ἐστιν ὁ ἀληθινὸς θεὸς, καὶ ἡ ζωὴ ἡ αἰώνιος (β). Εἰ τοίνυν ἐκείνων τυχεῖν ἐξέμεθα, τὴν κατὰ τῶν παθῶν νίκην [παρακαλῶ] κατορθώσωμεν· τοῖς γὰρ πόνοις αἱ ἀμοιβαὶ πάντως ἔψονται· χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ ἅμα καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, δόξα, [νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ] εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Τὰ δηλωθέντα τῷ τῆς Σμυρναίων ἐκκλησίας ἀγγέλῳ.

ΛΟΓΟΣ Β'.

8 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Σμύρνῃ ἐκκλησίας γράφον· Τάδε λέγει ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος, ὃς ἐγένετο νεκρὸς, καὶ ἔζησεν·

Πρῶτός [ἐστιν] ὡς θεός· ἔσχατος, ὡς ἄνθρωπος, ἐπ' ἐσχάτων τῶν καιρῶν γεγυνώς, καὶ διὰ τῆς τριημέρου νεκρώσεως ἀνοίξας ἡμῖν τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον.

9 Οἶδά σου τὰ ἔργα, καὶ τὴν θλίψιν, καὶ τὴν πτωχείαν· ἀλλὰ πλούσιος εἶ·

Οἶδά, φησι, τὴν θλίψιν καὶ τὴν πτωχείαν, ἣν ὑπομένεις ἐν τοῖς σαρκικοῖς, μαστιζόμενος δι' ἐμὲ ὑπὸ τῶν ἀπίστων, καὶ τῶν ὑπαρχόντων σερούμενος· πλούσιος δ' ἐν τοῖς πνευματικοῖς εἶ, ἔχων τὸν θησαυρὸν κεκρυμμένον ἐν τῷ ἀγρῷ τῆς καρδίας σου.

Καὶ τὴν βλασφημίαν τῶν λεγόντων Ἰουδαίους εἶναι ἑαυτοὺς, καὶ οὐκ εἶσιν, ἀλλὰ συναγωγὴ τοῦ Σατανᾶ.

(α) Παροιμ. Γ', 18.

(β) Α' Ἰωαν. Ε', 29.

Κατὰ κοινού δὲ τὸ, Οἶδα, ἵνα ἡ ὁ νοῦς· Καὶ τὴν βλασφημίαν τῆς συναγωγῆς τοῦ Σατανᾶ [φησιν] ἐπίσταμαι, ὅτι οὐκ εἰσὶν 8 λέγονται· οὐ γὰρ [ὁ] ἐν τῷ φανερῷ Ἰουδαῖος, ἀλλ' ὁ ἐν τῷ κρυπτῷ (α). Ἰουδας γάρ ἐστιν ἐξομολόγησις [καὶ μετάνοια.]

10 Μὴ φοβοῦ ἀμέλλεις παθεῖν. Ἰδοὺ [δὴ] μέλλει βαλεῖν ἐξ ὑμῶν ὁ διάβολος εἰς φυλακὴν, ἵνα πειρασθῇτε· καὶ ἔξετε θλίψιν ἡμερῶν δέκα· γίνου πιστὸς ἄχρι θανάτου, καὶ δώσω σοι τὸν στέφανον τῆς ζωῆς.

Μὴ φοβεῖσθαι δὲ φησι τὴν ἐκ τῶν θεομάχων διὰ μαστίγων καὶ πειρασμῶν θλίψιν· δεκαήμερος γὰρ αὕτη, καὶ οὐ μακρόδεις· διὸ καὶ καταφρονητέος ὁ θάνατος, ὡς ἐν ὀλίγῃ προξενῶν στέφανον ζωῆς ἀμάραντον.

11 Ὁ ἔχων οὖς, ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις· Ὁ νικῶν οὐ μὴ ἀδικηθῇ ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ δευτέρου.

Ὁ πνευματικὸς δὲ φησιν, ἀκούων καὶ νικῶν τὰς διαβολικὰς ὑποσποράς, εἰ καὶ τὸν πρῶτον διὰ σαρκὸς ὑποστῇ θάνατον, ὑπὸ τοῦ δευτέρου, τοῦ τῆς γενένης, οὐ καταδικασθήσεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Τὰ δηλωθέντα τῷ τῆς ἐν Περγάμῳ ἐκκλησίας ἀγγέλῳ.

12 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Περγάμῳ ἐκκλησίας γράφον· Τάδε λέγει ὁ ἔχων τὴν ῥομφαίαν τὴν δίστο-

13 μον τὴν ὀξεῖαν· Οἶδα τὰ ἔργα σου, καὶ ποῦ κατοικεῖς, ὅπου ὁ θρόνος τοῦ Σατανᾶ.

(α) Παροιμ. Β', 28.

Κατείδωλος ἦν αὕτη ἡ πόλις, πρὸς ἣν ταῦτά φησι, τοὺς ἐν αὐτῇ πιστοὺς δὲ ὑπομονὴν πειρασμῶν ἀποδεχόμενος. *‘Ρομφαία* δὲ *δίοτομος*, ἡ τὸν εὐαγγελικὸν λόγον φησί, τὸν τὴν καρδίαν περιτέμνοντα, καὶ τοὺς πιστοὺς ἐκ τῶν ἀπίστων μερίζοντα· ἡ τὴν κατὰ τῶν ἀσεβῶν ἀπότομον ἀπόφασιν.

Καὶ κρατεῖς τὸ ὄνομά μου, καὶ οὐκ ἡρνήσω τὴν πίστιν μου ἐν ταῖς ἡμέραις, ἐν αἷς Ἀντίπας ὁ μάρτυς μου ὁ πιστός, ὃς ἀπεκτάνθη παρ’ ὑμῶν, ὅπου ὁ Σατανᾶς κατοικεῖ.

Ἀντίπας δὲ [τις] τοῦνομα, μάρτυς ἐν Περγᾶμῳ γέγονεν ἀνδρείοτατος, ὡς ἀνέγων τὸ μαρτύριον· οὐ νῦν ὁ εὐαγγελιστὴς πρὸς ἐνδείξιν τῆς τε ἐκείνων ὑπομονῆς, τῆς τε τῶν πεπλανημένων ὁμότητος, ἐμνημόνευσεν.

14 Ἀλλὰ ἔχω κατὰ σοῦ ὀλίγα, ὅτι ἔχεις ἐκεῖ κρατοῦντας τὴν διδαχὴν Βαλαάμ· ὃς ἐδίδασκε τὸν Βαλάκ βαλεῖν σκάνδαλον ἐνώπιον τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ,
15 [καί] φαγεῖν εἰδωλόθυτα, καὶ πορνεῦσαι· οὕτως ἔχεις καὶ σὺ κρατοῦντας τὴν διδαχὴν τῶν Νικολαϊτῶν [ὁμοίως] ἦν μισῶ.

Δύω δὲ χαλεπὰ, ὡς ἔοικεν, ἡ πόλις αὕτη ἐπέκρητο· [τὸ] τοὺς μὲν πλείονας, Ἕλληνας [εἶναι ἐν αὐτῇ]· ἐξ αὐτῶν δὲ τῶν πιστῶν ὀνομασμένων, τοὺς αἰσχροποιούς Νικολαίτας ὑποσπαρέντας τῷ σίτῳ πονηρὰ ζιζάνια· διὸ καὶ τοῦ Βαλαάμ ἐμνημόνευσε, φήσας, ὃς ἐδίδασκε τὸν Βαλάκ. Ἀλλοὶ δὲ διὰ τούτων τὸν νοητὸν Βαλάκ, τὸν διάβολον, ἐν τῷ αἰσθητῷ τὸν Βαλάκ διδάσκει τὸ κατὰ τῶν Ἰσραηλιτῶν σκάνδαλον, πορνείαν καὶ εἰδωλολατρείαν· τῇ γὰρ ἐκείνης ἡδονῇ εἰς ταύτην τῷ Βασιλεῖ ὡς τελεσθέντες κατεκυλίσθησαν.

16 Μετανόησον οὖν· εἰ δὲ μὴ, ἔρχομαί σοι ταχύ, καὶ πολεμήσω μετ’ αὐτῶν ἐν τῇ ῥομφαίᾳ τοῦ στόματός μου.

Ἐν τῇ ἀπειλῇ δὲ ἡ φιλανθρωπία. Οὐ γὰρ μετὰ σοῦ, φησὶν, ἀλλὰ μετ’ ἐκείνων πολεμήσω, τῶν νοσοῦντων ἀνιάτα.

17 Ὁ ἔχων οὖς, ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις· Τῷ νικῶντι δώσω αὐτῷ φαγεῖν ἀπὸ τοῦ μάννα τοῦ κεκρυμμένου· καὶ δώσω αὐτῷ ψῆφον λευκὴν, καὶ ἐπὶ τὴν ψῆφον ὄνομα καινὸν γεγραμμένον, ὃ οὐδεὶς οἶδεν, εἰ μὴ ὁ λαμβάνων.

Μάννα δὲ κεκρυμμένον, ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς, ὁ οὐράνιος, οὐρανόθεν δι’ ἡμᾶς κατελθὼν, καὶ ἐρώσιμος γεγνημένος· τροπικῶς δὲ καὶ τὰ μέλλοντα ἀγαθὰ, μάννα λέγεται, ἅτε οὐρανόθεν κατερχόμενα, ὅθεν καὶ ἡ ἄνω Ἱερουσαλήμ. Τούτων, [φησὶν], οἱ νικῶντες τὸν διάβολον τεύξονται. Λήφονται δὲ καὶ ψῆφον λευκὴν, τουτέστι [καθαρώς] νικῶσαν, τῆς δεξιᾶς μοίρας ἀξιούμενοι· καὶ ὄνομα καινὸν, τῇ παρούσῃ ζωῇ ἀγνοούμενον· ὀφθαλμοὶ γὰρ οὐκ οἶδε, καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε (α), καὶ νοὺς οὐ κατέλαβε τὰ ἀγαθὰ τὰ μέλλοντα, καὶ τὸ καινὸν ὄνομα, ὃ οἱ ἅγιοι κληρονομήσουσι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ς’.

Τὰ δηλωθέντα τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Θυατείροις ἐκκλησίας.

18 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Θυατείροις ἐκκλησίας γράφον· Τάδε λέγει ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, ὁ ἔχων τοὺς ὀφθαλμούς ὡς φλόγα πυρὸς, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὁμοιοὶ χαλκολιβάνῳ.

Εἴρηται, τὸ τῶν ὀφθαλμῶν πυρῶδες, τὸ φωτιστικὸν τῶν δικαίων, καὶ τὸ καυστικὸν δηλοῦν τῶν ἀμαρτωλῶν· τοὺς δὲ πό-

(α) Α’ Κορ· Β’, 9.

δας καὶ τὸν χαλκολίθανον σημαίνειν τὴν τοῦ Χριστοῦ ἐν τοῖς σωζομένοις εὐωδίαν, τοῦ νοητοῦ μύρου, καὶ τὴν ἄμικτον καὶ ἀσύγχυτον ἔνωσιν θεότητός τε καὶ ἀνθρωπότητος· αὕτη γὰρ, ὡς πετυρακτωμένη τῷ θεῷ πνεύματι, τοῖς ἀνθρωπίνοις λογισμοῖς ἐστὶν ἀψηλάφητος.

- 19 Οἶδά σου τὰ ἔργα, καὶ τὴν ἀγάπην, καὶ τὴν πίστιν, καὶ τὴν διακονίαν, [καὶ τὴν ὑπακοὴν σου,] καὶ τὴν ὑπομονὴν σου, καὶ τὰ ἔργα σου, τὰ ἔσχατα πλείονα τῶν πρώτων· Ἄλλ' ἔχω κατὰ σοῦ [ὀλίγα,] ὅτι ἀφῆκας τὴν γυναῖκά σου Ἰεζάβελ, ἣ λέγει ἐαυτὴν προφῆτιν, καὶ διδάσκει καὶ πλανᾷ τοὺς ἐμούς δουλοῦς πορνεῦσαι, καὶ φαγεῖν εἰδωλόθута.

Οἶδά σου τὰ ἔργα. Εἰ γὰρ καὶ διὰ τὴν πίστιν καὶ τὴν πρὸς τοὺς θεομένους διακονίαν τὸ εὐλαβεῖς ὑμῶν καὶ ὑπομονητικὸν ἀποδέχομαι· ἀλλὰ δικαίως ὑμῖν ἐπιμέμφομαι, ὅτι τὴν τῶν Νικολαϊτῶν αἵρεσιν, τὴν τροπικῶς ὠνομασμένην Ἰεζάβελ διὰ τὴν δυσσεβειαν καὶ ἀσελγειαν, ἀφήκατε παρρησιάζεσθαι, ὥστε τοῖς δούλοις μου, δι' ἀπλότητα γνώμης, παρέχειν σκάνδαλον, καὶ ἔλκειν αὐτοὺς [καὶ] εἰς εἰδωλόθута, οἷς καλῶς ἀπετάξαντο. Ταύτην οὖν ἐπιστομίζειν ὀφείλετε· ὅτι καὶ προφῆτις εἶναι ὑποκρίνεται, ὑπὸ πονηροῦ ἐνεργουμένη πνεύματος.

- 21 Καὶ ἔδωκα αὐτῇ χρόνον, ἵνα μετανοήσῃ· καὶ οὐ θέλει μετανοῆσαι ἐκ τῆς πορνείας αὐτῆς. Ἰδοὺ, βάλλω αὐτὴν εἰς κλίνην· καὶ τοὺς μοιχεύοντας μετ' αὐτῆς, εἰς θλίψιν μεγάλην, ἐὰν μὴ μετανοήσωσιν ἐκ τῶν ἔργων αὐτῶν· καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς ἀποκτενῶ ἐν θανάτῳ.

Καὶ ἔδωκα αὐτῇ χρόνον. Ἡ δὲ πονηρὰ [φῆσιν], αὐτῶν αἵρεσις, καιρὸν λαβοῦσα εἰς μετάνοιαν, καλῶς τούτῳ οὐκ ἐχρήσατο. Ἰδοὺ, βάλλω αὐτὴν εἰς κλίνην. Τῇ τροπῇ ἐνέμεινε· [καὶ] μοιχαλίδι τὴν συστροφὴν τῶν αἵρετικῶν παρεικάσας, ἀπειλεῖ ταύτην τε ἀθηνεία καὶ θανάτῳ περιβαλεῖν, καὶ τοὺς αὐτῇ

συμφεριστομένους καὶ [ἐκ θεοῦ] πορνεύοντας, εἰ μὴ διὰ μετανοίας πρὸς αὐτὸν ἐπιστρέψωσιν.

- Καὶ γινώσκονται πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι, ὅτι ἐγὼ εἰμι ὁ ἐρευνῶν νεφροὺς καὶ καρδίας· καὶ δώσω ὑμῖν ἐκαστῷ κατὰ τὰ ἔργα ὑμῶν. Ὑμῖν δὲ λέγω τοῖς λοιποῖς τοῖς ἐν Θουατείροις, ὅσοι οὐκ ἔχουσι τὴν διδαχὴν ταύτην, οἵτινες οὐκ ἔγνωσαν τὰ βάθη τοῦ Σατανᾶ, ὡς λέγουσιν· Οὐ βάλλω ἐφ' ὑμᾶς ἄλλο βάρος· πλὴν ὃ ἔχετε, κρατήσατε ἄχρις οὗ ἂν ᾗξω.

Ταῦτα μὲν πρὸς τοὺς ἠπατημένους αἵρετικούς, καὶ ἀπατῶντας ἐτέρους· πρὸς δὲ τοὺς ἀπλουτέρους φησὶν· Ἐπεὶ περ πρὸς τοὺς οὐτῶ πονηροὺς καὶ εὐρεσιλόγους ἀντέχειν δι' ἀπλότητα τρόπων οὐ δύνασθε· ἅτε τὰ βάθη τοῦ Σατανᾶ μὴ ἐγνωκότες, ὡς λέγετε· οὐ ζητῶ παρ' ὑμῶν τὴν διὰ λόγου μάχην· ἀλλὰ τὴν φυλακὴν τῆς διδαχῆς, ἣν παρελάβετε, ἄχρις ἂν ἐντεῦθεν ὑμᾶς προσλήψωμαι.

- 26 Καὶ ὁ νικῶν, καὶ ὁ τηρῶν ἄχρι τέλους τὰ ἔργα μου, δώσω αὐτῷ ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν ἐθνῶν· καὶ ποιμανεῖ αὐτοὺς ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ· ὡς τὰ σκεύη τὰ κεραμικά συντριβήσεται· ὡς καὶ ἐγὼ εἴληφα παρὰ τοῦ πατρὸς μου.

Δώσω αὐτῷ ἐξουσίαν. Τῷ ποιούντι, φησι, τὰ ἔργα μου, δώσω αὐτῷ ἐξουσίαν ἐπάνω πέντε ἢ δέκα πόλεων, ὡς ἐν τῷ εὐαγγελίῳ εἴρηται (α). Ἡ διὰ τούτου, καὶ τὴν τῶν ἀπίστων κρίσιν αἰνίττεται· δι' ἧς οἱ πεπλανημένοι, ὡς ἐν ῥάβδῳ ποιμαίνονται, συντριβήσονται, ὑπὸ τῶν ἐν αὐτοῖς τῷ Χριστῷ πιστευσάντων κρινόμενοι· καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος· Ἄνδρες Νιρευνῆται ἀναστήσονται, καὶ κατακρινοῦσι τὴν γερὰν ταύτην (β). Τὸ δὲ, Ὡς καὶ ἐγὼ εἴληφα παρὰ τοῦ πατρὸς μου, ἀνθρώπινον, διὰ τὴν τῆς σαρκὸς πρόσληψιν.

(α) Λουκ. ΙΘ', 12 καὶ ἐξῆς.

(β) Ματθ. ΙΒ', 41.

28 Καὶ δώσω αὐτῷ τὸν ἀστέρα τὸν πρωϊνόν· ὁ ἔχων
29 οὗς, ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

Ἀστέρα δὲ πρωϊνόν, ἢ ἐκεῖνόν φησι, περὶ οὗ [ὁ] Ἡσαΐας ἔλεγε· Πῶς ἐξέπεσεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὁ ἑωσφόρος ὁ πρωτὸς ἀνατέλλων (α); ὃν δώσειν συντετριμμένον ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν πιστῶν ἐπήγγελται· ἢ τὸν ὑπὸ τοῦ μακαρίου Πέτρου λεχθέντα φωσφόρον, ἐν ταῖς καρδίαις τῶν πιστῶν ἀνατέλλοντα (β), τὸν Χριστοῦ φωτισμὸν δηλαδή. Καὶ ὁ βαπτιστὴς δὲ Ἰωάννης, καὶ ὁ Θεοβίτης Ἡλίας φωσφόροι προσαγορεύονται· ὁ μὲν γὰρ, τῆς πρώτης ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου τῆς δικαιοσύνης· ὁ δὲ, τῆς δευτέρας νοεῖται πρόδρομος. Μεθ' ὧν ἔξιν τὸ μέρος τοὺς νικητὰς τοῦ διαβόλου πιστεύομεν. Οὐ θαυμαστόν δέ, εἰ ἐπὶ τῶν σφόδρα ἀντικειμένων ἀλλήλοις ἐλάβομεν τοῦτο. Λέοντα γὰρ ἐξ Ἰούδα, τὸν Χριστόν· καὶ ἐκ Βαβυλῶν, τὸν Ἀντίχριστον, ἐκ τῆς θείας Γραφῆς μανθάνομεν, καθ' ἕτερον καὶ ἕτερον σημαινόμενον. Νοεῖται δὲ καὶ ἡ τῆς μελλούσης ἡμέρας ἀνατολή· [ἐν] ἣ τὸ σκότος τοῦ παρόντος βίου καλυφθήσεται· καὶ ὁ ταύτην δὲ εὐαγγελιζόμενος ἄγγελος. Προπορεύεται γὰρ αὕτη τοῦ τῆς δικαιοσύνης ἡλίου, ἐπιφανησομένου τοῖς ἁγίοις, καὶ τὴν ἀχλὺν τοῦ παρόντος βίου διασκεδάσοντας. Οὐ ταῖς ἀκτίσι καὶ ἡμεῖς ἐλλαμφθῆμεν, εὐδοκία τοῦ Πατρὸς, σὺν τῷ παναγίῳ Πνεύματι· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'

Λ Ο Γ Ο Σ Γ'.

Τὰ δηλωθέντα τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Σάρδεσιν ἐκκλησίας.

ΚΕΦ. ΙΙΙ, 1 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Σάρδεσιν ἐκκλησίας

(α) Ἡσ. ΙΔ', 12.

(β) Β' Πέτρ. Δ', 19.

γράφον· Τὰδε λέγει ὁ ἔχων τὰ ἐπτὰ πνεύματα τοῦ θεοῦ, καὶ τοὺς ἐπτὰ ἀστέρας· Οἶδά σου τὰ ἔργα, ὅτι ὄνομα ἔχεις, ὅτι ζῆς, καὶ νεκρὸς εἶ.

Ἐπτὰ ἀστέρας, θεῖους ἀγγέλους προέφημεν· καὶ ἐπτὰ πνεύματα, ἢ τούτους αὐτοὺς, ἢ τὰς ἐνεργείας τοῦ ζωοποιοῦ πνεύματος· ἅπερ ἀμφοτέρω ἐν τῇ χειρὶ τοῦ Χριστοῦ εἰσι· τῶν μὲν γὰρ, ὡς δεσπότης κρατεῖ· τοῦ δὲ πνεύματος ἐστὶ χορηγός, ὡς ὁμοούσιος. Ἐπιπλήττει δὲ τῇ ἐκκλησίᾳ, ὡς ψιλὸν ὄνομα [ζώσης] ἐχούσῃ πίστεις, νεκρωμένη δὲ [οὐσῇ] ἐξ ἀγαθῶν πράξεων.

2 Γίνου γρηγορῶν, καὶ στήριξον τὰ λοιπὰ, ἃ ἐμελλον ἀποθανεῖν· οὐ γὰρ εὖρηκά σου τὰ ἔργα πεπληρω-

3 μένα ἐνώπιον τοῦ θεοῦ [μου.] Μνημόνευε οὖν πῶς εἴληφας, καὶ ἤκουσας, καὶ τήρει, καὶ μετανόησον.

Γενοῦ γρηγορῶν. Τὸν ὑπνόν, φησι, τῆς ῥαθυμίας ἀποτίναξαι, καὶ τὰ μέλη σου, τὰ ἀποθνήσκουσιν τελείως δι' ἀπιστίας μέλλοντα, στήριξον· οὐ γὰρ ἡ ἀρχὴ τῶν ἀγαθῶν ἔργων στεφνοὶ τὸν ἐργάτην, ἀλλὰ τὸ πλήρωμα· καὶ τὴν παράδοσιν, ἣν ἐκ τῶν ἀποστόλων παρέλαβες, τήρησον, καὶ ἐπὶ τῇ ῥαθυμίᾳ σου μετανόησον.

Ἐάν οὖν μὴ γρηγορήσης, ἤξω ὡς κλέπτῃς· καὶ οὐ μὴ γνῶς ποίαν ὥραν ἤξω ἐπὶ σέ.

Ἦξω ὡς κλέπτῃς. Βίβωτος· ὅ,τι γὰρ ἐκάστου θάνατος καὶ ἡ κοινὴ συντέλεια, πᾶσιν ἄγνωστος· τοῖς μὲν παρεσκευασμένοις, πόνων ἀνάπαυσις, τοῖς δὲ ἀπαρασκευάστοις, κλέπτῃς, ψυχικὸν ἐπάγων θάνατον.

4 Ἀλλ' ὀλίγα ἔχεις ὀνόματα ἐν Σάρδεσιν, οἳ οὐκ ἐμόλυνον τὰ ἱμάτια αὐτῶν· καὶ περιπατήσουσι μετ' ἐμοῦ ἐν λευκοῖς· ὅτι ἄξιοί εἰσιν.

Τοῦτο, [φησι], καλὸν κέκτησθαι· ἔχεις τινὰς τὸ ἱμάτιον τῆς ψυχῆς ῥυπαραῖς πράξεσι μὴ μιάναντας· οἳ μετ' ἐμοῦ ἐν τῇ πα-

λιγγενεσία λαμπροροήσουσιν, ὡς τηρήσαντες ἄσπιλον τὸ τῆς ἀφθαρσίας ἔνδυμα.

- 5 Ὁ νικῶν, οὗτος περιβαλεῖται ἐν ἱματίοις λευκοῖς· καὶ οὐ μὴ ἐξαλείψω τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκ τῆς βίβλου τῆς ζωῆς, καὶ ὁμολογήσω τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐνώπιον τοῦ πατρός μου, καὶ ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ.
6 τοῦ. Ὁ ἔχων οὖς, ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

Ὁ δὲ τὴν προλεχθεῖσαν, (φησί), νίκην νικῶν, τοῖς τῶν οἰκείων ἀρετῶν ἱματίοις λάμψει ὡς ὁ ἥλιος· καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν τῇ τῶν ζώντων βίβλῳ ἔσται ἀνεξάλειπτον· ὁμολογηθήσεται δὲ [παρ' ἐμοῦ] ἐπὶ τοῦ πατρός μου καὶ τῶν ἀγγελικῶν δυνάμεων, ὥσπερ καὶ οἱ καλλίνικοι μάρτυρες· καθὼς φησιν ἐν τῷ εὐαγγελίῳ, λάμψει τοὺς δικαίους ὡς τὸν ἥλιον (α).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

Τὰ δηλωθέντα τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Φιλαδελφείᾳ ἐκκλησίας.

- 7 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Φιλαδελφείᾳ ἐκκλησίας γράψον· Τάδε λέγει ὁ ἅγιος, ὁ ἀληθινός, ὁ ἔχων τὴν κλεῖδα τοῦ Δαυὶδ· ὁ ἀνοίγων, καὶ οὐδεὶς κλείει· καὶ κλείων, καὶ οὐδεὶς ἀνοίγει·

Κλείς τοῦ Δαυὶδ, ἡ βασιλεία αὐτοῦ κέκληται· ἐξουσίας γὰρ αὕτη σύμβολον. Κλείς δὲ πάλιν τῆς τε ψαλμικῆς βίβλου καὶ πάσης προφητείας, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· δι' οὗ οἱ θησαυροὶ τῆς γνώσεως ἀνοίγονται· καὶ τὴν μὲν πρώτην κατὰ τὸ ἀνθρώπινον δέχεται· τὴν δὲ δευτέραν, ἔχει κατὰ τὸ ἀναρχον τῆς θεότητος.

(α) Ματθ. II', 43.

Ἐπεὶ δὲ ἐν τισι τῶν ἀντιγράφων ἀντὶ τοῦ Δαυὶδ, ἄδου γέγραπται, διὰ τῆς τοῦ ἄδου κλειδὸς ἡ ἐξουσία τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου τῷ Χριστῷ προσημερτύρηται. Ἄγιος δὲ καὶ ἀληθινός, ὡς αὐτοαγιωσύνη καὶ αὐτουσιώδης ἀλήθεια.

- 8 Οἶδά σου τὰ ἔργα· ἰδοὺ, δέδωκα ἐνώπιόν σου θύραν ἡνεωγμένην, καὶ οὐδεὶς δύναται κλείσαι αὐτήν· ὅτι μικρὰν ἔχεις δύναμιν· καὶ ἐτήρησάς μου τὸν λόγον, καὶ οὐκ ἤρνήσω τὸ ὄνομά μου.

Ἐκ τῶν γεγραμμένων δὲ, μικρὰν μὲν τῷ μεγέθει τὴν πόλιν ταύτην, μεγάλην δὲ τῇ πίστει μανθάνομεν· δι' ὧν φησιν [αὐτῇ], Οἶδά σου τὰ ἔργα· τουτέστιν, ἀποδέχομαι· ὥσπερ καὶ τῷ Μωσῇ λέγει· Οἶδά σε παρὰ πάντας· καὶ θύραν ἐνώπιόν σου τοῦ διδασκαλικοῦ κηρύγματος ἤνοιξα, κλεισθῆναι διὰ πειρασμῶν μὴ δυναμένην· τῇ προθέσει γὰρ ἀρκοῦμαι, καὶ οὐκ ἀπαιτῶ τὰ ὑπὲρ δύναμιν.

- 9 Ἰδοὺ, εἶδωμί [σοι] ἐκ τῆς συναγωγῆς τοῦ Σατανᾶ τῶν λεγόντων ἑαυτοὺς Ἰουδαίους εἶναι, καὶ οὐκ εἰσὶν, ἀλλὰ ψεύδονται· καὶ ποιήσω αὐτούς, ἵνα ἤξωσι καὶ προσκυνήσωσιν ἐνώπιον τῶν ποδῶν σου· καὶ γινώσιν, ὅτι ἐγὼ ἡγάπησά σε.

Ἐξεῖς, [φησί], μισθὸν τῆς ὁμολογίας τοῦ ἑαυτοῦ ὀνόματος, τὴν τῶν Ἰουδαίων ἐπιστροφὴν τε καὶ μετάνοιαν· οἱ προσπεσοῦνται τοῖς ποσὶ σου, τὴν πρὸς ἐμὲ προσαγωγὴν, καὶ τὸν ἐξ ἐμοῦ φωτισμὸν αἰτούμενοι, καὶ ἐν τῷ κρυπτῷ τῆς καρδίας, [οὐκ] ἐν τῷ φανερῷ λοιπὸν Ἰουδαῖζοντες.

- 10 Ὅτι ἐτήρησας τὸν λόγον τῆς ὑπομονῆς μου· καὶ γὰρ σε τηρήσω ἐκ τῆς ὥρας τοῦ πειρασμοῦ τῆς μελλούσης ἔρχεσθαι ἐπὶ τὴν οἰκουμένην ὅλην, πειράσαι

- 11 τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς. Ἔρχομαι ταχύ· κράτει ὃ ἔχεις· ἵνα μηδεὶς λάβῃ τὸν στέφανόν σου.

Τὴν ὥραν δὲ τοῦ πειρασμοῦ, εἴτε ὡς αὐτίκα [μάλα] παρεσομένην, τὴν τῶν ἀσεβῶς τῆς Ῥώμης τοττηκαῦτα βασιλευσάντων

κατὰ Χριστιανῶν δίδωξιν εἶρηκεν· ἥς λυτρουσθαι αὐτὴν ἐπαγγέλλεται· ἡ τὴν ἐπὶ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος παγκόσμιον κατὰ τῶν πιστῶν τοῦ Ἀντιχρίστου κίνησιν λέγει· [ἐξ] ἥς ἐλευθεροῦν τοὺς ζηλωτὰς αὐτῆς ὑπισχνεῖται, προαναπαζομένους διὰ τῆς ἐντεῦθεν ἀναλύσεως, ἵνα μὴ πειρασθῶσιν ὑπὲρ ὃ δύνανται. Καλῶς δέ φησιν, Ἔρχομαι ταχύ· μετὰ γὰρ τὴν θλίψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων εὐθέως, [ὥς] φησὶν, ὁ Κύριος ἐλεύσεται· διὸ παρεγγυᾷ κρατῆσαι τὸν θησαυρὸν τῆς πίστεως ἄσυλον, ἵνα μὴ τις ἀπολέσῃ τὸν τῆς ὑπομονῆς στέφανον.

12 Ὁ νικῶν, ποιήσω αὐτὸν στύλον ἐν τῷ ναῷ τοῦ θεοῦ μου, καὶ ἔξω οὐ μὴ ἐξέλθῃ ἔτι·

Εἰκότως [δὲ εἶπε ποιῆσαι τὸν νικῶντα στύλον ἐν τῷ ναῷ τοῦ θεοῦ]· ὁ γὰρ νικητὴς τῶν ἐναντίων δυνάμεων, σύλος καὶ ἐδραῖωμα τῆς ἐκκλησίας καθίσταται, ἀκίνητον ἐν αὐτῇ τὴν ἐάσιν ἔχων, κατὰ τὸν [θεῖον] ἀπόστολον.

Καὶ γράψω ἐπ' αὐτὸν τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ μου, καὶ τὸ ὄνομα τῆς πόλεως τοῦ θεοῦ μου τῆς καὶ νῆς Ἱερουσαλὴμ, ἡ καταβαίνει ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ θεοῦ μου· καὶ τὸ ὄνομά μου τὸ καὶ νόν.

Καὶ ἐπὶ τὴν καρδίαν, [φρεσὶ], τοῦ τοιοῦτου στύλου, χαράξω τὴν γνῶσιν τοῦ θεοῦ ὀνόματος, καὶ τῆς αἰῶνος Ἱερουσαλὴμ· ἵνα ἴδῃ τὰ ἐν αὐτῇ κάλλη τοῖς τοῦ πνεύματος ὀφθαλμοῖς· καὶ τὸ καὶ νόν μου ὄνομα, τὸ [ἐν] τοῖς ἁγίοις ἐν τῷ μέλλοντι [αἰῶνι] γνωριζόμενον. Τὸ δὲ, Θεοῦ μου, ἀνθρωπίνως περὶ τοῦ πατρὸς εἶρηκεν, ὡς σὰρξ δι' ἡμᾶς ἀτρέπτως γενόμενος. Ἄνωθεν δὲ ἡ Ἱερουσαλὴμ καταβαίνει· ἐκ μὲν ἀγγέλων ἀρξαμένης τῆς θείας γνώσεως, μέχρις ἡμῶν δὲ καταντησάσης, συναφθέντων ἀλλήλοις διὰ Χριστοῦ, τῆς κεφαλῆς ἡμῶν.

13 Ὁ ἔχων οὖς, ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

Τοῦτου τοῦ ὧτιος καὶ ἡμεῖς τυχεῖν εὐζώμεθα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Τὰ δηλωθέντα πρὸς τὸν τῆς Λαοδικέων ἐκκλησίας ἀγγέλον.

14 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ ἐκκλησίας γράψον· Τάδε λέγει ὁ ἄμην, ὁ μάρτυς ὁ πιστὸς καὶ ἁληθινός, ἡ ἀρχὴ τῆς κτίσεως τοῦ θεοῦ·

Καὶ διὰ τοῦ πιστοῦ ἡ ἀλήθεια τοῦ Χριστοῦ δεικνύται· μᾶλλον δὲ ὅτι αὐτὸς οὐσιώδης ἐστὶν ἀλήθεια. Ἀρχὴ [δὲ τῆς κτίσεως] ἀντὶ τοῦ· βασιλεία· καὶ ἀρχὴ πάντων, ὡς τῶν κτισμάτων δεσπόζουσα. Ἀρχὴ γὰρ [τῆς] κτίσεως, ἡ προκαταρκτικὴ αἰτία καὶ ἀκτιστος.

15 Οἶδά σου τὰ ἔργα· ὅτι οὔτε ψυχρὸς εἶ, οὔτε ζεστός, [ὅτι χλιαρὸς εἶ]· ὄφελον ψυχρὸς ἢ ἡ ζεστός.

16 Οὕτως ὅτι χλιαρὸς εἶ, καὶ οὔτε ζεστός, οὔτε ψυχρὸς, μέλλω σε ἐμέσαι ἐκ τοῦ στόματός μου.

Καὶ ὁ θεολόγος φησὶ Γρηγόριος· Δέον ἢ ἀκριβῶς ζεῖν, ἢ ἀκριβῶς ἀπειψύχθαι. Εἰκότως· ὁ μὲν γὰρ ψυχρὸς, καὶ τῆς ζεύσεως πίστεως ἀγευστός, ἐν ἐλπίδι πολλάκις ἐστὶ τοῦ τυχεῖν αὐτῆς· ὁ δὲ ζέσας διὰ τοῦ βαπτίσματος τῷ πνεύματι, καὶ ἀποψυχθεὶς διὰ ῥαθυμίας ὑστερον, ἐαυτῷ τὰς ἐλπίδας τῆς σωτηρίας ἐξέκοψε, καταγνοὺς τῆς αἰρεθείσης πίστεως. Ἔργοις μὲν γὰρ οὐκ ἀπογνωστέα ἡ μεσότης· ὥσπερ ὁ ἐννομος γάμος, μέσος ὢν παρθενίας καὶ πορνείας, οὐκ ἀπόβλητος· ἐν δὲ τῇ πίστει, τὸ μέσον καὶ χλιαρὸν, ἀδόκιμον.

17 Μέλλω σε ἐμέσαι ἐκ τοῦ στόματός μου· ὅτι λέγεις· Πλούσιός εἰμι, καὶ πεπλούτηκα, καὶ οὐδενὸς χρεῖαν ἔχω· καὶ οὐκ οἶδας, ὅτι σὺ εἶ ὁ ταλαίπωρος, [καὶ ἐλκεῖνός,] καὶ πτωχός, καὶ τυφλός, καὶ γυμνός.

Ὡς περὶ γὰρ, [φησὶ], τὸ χλιαρὸν ἔμετον κινεῖ τοῖς μεταλαμπάουσιν, οὕτω καὶ γὰρ σε ὡς ἐδελυκτὸν βρῶμα ἐμέσω διὰ λό-

γου στόματός μου εἰς αἰώνιον κόλασιν· ὅτι ταῖς ἀκάνθαις τοῦ πλούτου τὸν σπόρον τοῦ θείου λόγου συμπνίγουσα, τὴν ἑαυτῆς ἐν τοῖς πνευματικαῖς ἀγνοεῖς πτωχεύαν, καὶ τὴν τῶν νοητῶν (σου) ὀφθαλμῶν τύφλωσιν, καὶ τὴν ἐξ ἀγαθῶν πράξεων γύμνωσιν.

18 Συμβουλεύω σοι ἀγοράσαι παρ' ἐμοῦ χρυσίον πεπυρωμένον ἐκ πυρός, ἵνα πλουτήσῃς· καὶ ἱμάτια λευκά, ἵνα περιβάλῃ, καὶ μὴ φανερωθῇ ἡ αἰσχύνῃ τῆς γυμνότητός σου· καὶ κολλύριον ἐγγχρίσας τοὺς ὀφθαλμούς σου, ἵνα βλέπῃς.

Εἰ δὲ πλουτήσαι βούλῃ, φησί, συμβουλεύω σοι, παρ' ἐμοῦ τοῦ πλουτιζόντος κτήσασθαι, προθέσει ζεύσῃ καὶ καρδίᾳ θελούσῃ, χρυσίον πεπυρωμένον, [ῥῥουν] τὸν διδασκαλικὸν λόγον, τὸν τῷ πυρὶ τῶν πειρασμῶν λαμπρυνόμενον· δι' οὗ ἔξεις ἐν τῇ καρδίᾳ τὸν θησαυρὸν ἄσυλον, καὶ περιβάλῃ τὴν στολὴν τῶν ἀρετῶν τὴν ὑπέροπτον· δι' ἧς ἡ προσγενομένη σοι ἐξ ἁμαρτίας ἀμφιασθήσεται γύμνωσις. Κολλύριον δὲ, ἡ ἀκτημοσύνη. Εἰ γὰρ δῶρα ἐκτυφοῖ ὀφθαλμούς βλέπόντων, τοῦτους πάντως ἀνοίγει τὸ ἀδωροδόκητον.

19 Ἐγὼ ὅσους ἐὰν φιλῶ, ἐλέγχω καὶ παιδεύω· ζήλωσον οὖν καὶ μετανόησον.

Βαβαὶ τῆς φιλανθρωπίας! πόση ἀγαθότητι ὁ ἔλεγχος κέκερται!

20 Ἴδου, ἔστηκα ἐπὶ τὴν θύραν, καὶ κρούω· ἐὰν [οὔν] τις ἀκούσῃ τῆς φωνῆς μου, καὶ ἀνοίξῃ τὴν θύραν, εἰσελεύσομαι πρὸς αὐτόν, καὶ δεῖπνήσω μετ' αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς μετ' ἐμοῦ.

Ἀβίαστός (φησιν) ἡ ἐμὴ παρουσία· τὴν θύραν τῆς καρδίας κρούω· καὶ τοῖς ἀνοίγουσιν ἐπὶ τῇ αὐτῶν σωτηρίᾳ συνευφραίνομαι. Τροφὴν γὰρ καὶ δεῖπνον ταύτην ἡγῆμαι, τρεφόμενος ἐφ' οἷς αὐτοὶ τρέφονται, καὶ τὸν λιμὸν τοῦ ἀκαῦσαι λόγον Κυρίου καὶ τὸ σκότος τῆς πλάνης ἀποφεύγουσι.

21 Ὁ νικῶν, δώσω αὐτῷ καθίσαι μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ θρόνῳ μου· ὡς καὶ ἐνίκησα καὶ ἐκάθισα μετὰ
22 τοῦ πατρός μου ἐν τῷ θρόνῳ αὐτοῦ. Ὁ ἔχων οὖς, ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

Διὰ δὲ τοῦ θρόνου, ἡ βασιλεία καὶ ἡ ἀνάπαυσις τοῦ μέλλοντος αἰῶνος δεικνύται. Φησί τινυν, ὅτι οἱ τὸν ἐχθρὸν νικήσαντες, συνδοξασθήσονται μοι καὶ συμβασιλεύσουσι. Τὸ δὲ, ὡς καὶ ἐνίκησα, ἀνθρωπίνως εἴρηται, διὰ τὴν πρόσληψιν. Οὐ γὰρ ἄθλον ἀρετῆς τὴν βασιλείαν ὁ θεὸς λόγος ἐκτίσαστο· ταύτην γὰρ ἔχει οὐσιωδῶς [ὡς] αἰδίον. Εἰ γὰρ μὴ τοῦτο, οὐκ ἂν ἐτέροις μεταδιδόναι ταύτης ἡδύνατο· ἀλλὰ, κατὰ τὸν θεολόγον καὶ τῆς βροντῆς υἱόν, ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ τοῖς ἁγίοις [πᾶσι] μετέδωκεν (α)· ὅθεν καὶ τοῖς ἱεροῖς ἀποστόλοις ἐπήγγελται καθίσειν ἐπὶ δώδεκα θρόνους, κρίνειν τὰς [δώδεκα] φυλὰς τοῦ Ἰσραὴλ μέλλοντας (β). Ἐπειδὴ γὰρ [δι' ἡμᾶς] ἄνθρωπος γέγονε, θεὸς ὑπάρχων καὶ βασιλεὺς προαιώνιος, καὶ πάντων τῶν ἡμετέρων, ἁμαρτίας χωρὶς, μετέσχῃκε, πάντων τῶν ἑαυτοῦ τοῖς νικηταῖς τοῦ διαβόλου μετέδωκε, καθὼς ἦν δυνατόν ἀνθρώποις ὑποδέξασθαι. Ὅθεν νεφέλην ὄχημα τῆς εἰς οὐρανούς ἀναβάσεως ἐν τῇ ἀναλήψει αὐτοῦ ποιησάμενος (γ), καὶ τοὺς ἁγίους ἐπὶ νεφελῶν διὰ τοῦ ἀποστόλου φησὶν ἀρπαγῆσθαι πρὸς τὴν αὐτοῦ ὑπάντησιν (δ)· καὶ κριτῆς, ὡς δημιουργὸς καὶ δεσπότης τῆς κτίσεως, ἐλευσόμενος, κρίνειν τοῖς ἁγίοις παρέξει τοὺς τῆς θείας ὄντως καὶ μακαρίας δουλείας ἀφηνιάσαντας, ὡς φησιν ὁ ἀπόστολος· Οὐκ οἴδατε, ὅτι ἀγγέλους κρινοῦμεν (ε); δηλαδὴ τοὺς τοῦ σκότους ἄρχοντας. Ἐπεὶ τοίνυν οὕτω φιλάνθρωπον τὸν κριτὴν ἔχομεν, εὐμενοῦς αὐτοῦ τυχεῖν σπουδάσωμεν· διηνεκῶς πληροῦντες τὸ Σολομώντειον λόγιον· Ἐν παντὶ καιρῷ ἔστωσαν τὰ ἱμάτιά σου λευκά (ζ), [ταῖς] πονηραῖς μὴ ῥυπαίαι·

(α) Ἰωαν. Α', 16.

(β) Ματθ. ΙΘ', 28.

(γ) Πραξ. Α', 9.

(δ) Α' Θεσ. Α', 17.

(ε) Α' Κορ. γ', 3.

(ζ) Εκκλ. Θ'. 8.

νόμιστα πράττειν. Οὕτω γὰρ νυμφικῶς τὰς ψυχὰς ἡμῶν κοσμήσαντες, ἐπεράστους ἑαυτοὺς τῷ [ἀθανάτῳ νυμφίῳ καὶ] βασιλεὶ [πρὸς συνάφειαν] παρυστήσομεν, καὶ τῶν αἰώνιων ἀγαθῶν [δι' ἀρετῶν αὐτῷ συναφθέντες], τευξόμεθα, ἐν αὐτῷ Χριστῷ τῷ θεῷ ἡμῶν, τῷ τούτων χορηγῷ· μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις, ἅμα τῷ παναγίῳ Πνεύματι, [νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ] εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'.

Λ Ο Γ Ο Σ Δ'.

Περὶ τῆς ὁραθείσης θύρας ἐν τῷ οὐρανῷ,
καὶ τῶν κδ' πρεσβυτέρων, [καὶ τῶν ἐξῆς.]

ΚΕΦ. IV, 1 Μετὰ ταῦτα εἶδον· καὶ, ἰδοὺ, θύρα ἠνεωγμένη ἐν τῷ οὐρανῷ· καὶ ἡ φωνὴ ἡ πρώτη, ἧς ἤκουσα, ὡς σάλπιγγος λαλούσης μετ' ἐμοῦ, λέγουσα· Ἀνάβα ὧδε· καὶ δεῖξω σοι ἃ δεῖ γενέσθαι μετὰ ταῦτα.

Ἡ περιαίρεσις τῆς θύρας, τῶν κρυπτῶν τοῦ πνεύματος μυστηρίων σημαίνει τὴν δὴλωσιν· ἡ δὲ σάλπιγξ, τὸ τοῦ ἀποκαλύπτοντος μεγαλόφωνον· τὸ δὲ, Ἀνάβα ὧδε, τὸ τῶν γένων τελείως ἀποστήναι καὶ ἐν οὐρανῷ γενέσθαι τὴν διάνοιαν τοῦ ἀκούοντος.

- 2 Καὶ εὐθέως ἐγενόμην ἐν πνεύματι· καὶ, ἰδοὺ, θρόνος ἔκειτο ἐν τῷ οὐρανῷ· καὶ ἐπὶ τοῦ θρόνου καθήμενος, ὅμοιος ὁράσει λίθῳ ἰάσπιδι καὶ σαρδίῳ· καὶ ἱρις κυκλόθεν τοῦ θρόνου, ὁμοία ὁράσει σμαραγδίνῳ.

Τῆς φωνῆς, [φῆσιν], ἀκούσας, καὶ τῷ πνεύματι τυπωθεὶς τὸ ἡγεμονικόν, θρόνον ἑθεασάμην· δι' οὗ δηλοῦται ἡ ἐν τοῖς ἁγίοις τοῦ θεοῦ ἀνάπαυσις· αὐτοῖς γὰρ ἐνθρονίζεται. Ἐπειδὴ δὲ τὸν πατέρα τὸν ὁραθέντα ἐνταῦθα παρίστησι, σωματικὸν αὐτῷ

χαρακτῆρα οὐ περιτίθησιν, ὥσπερ ἐν τῇ προτεραίᾳ τοῦ υἱοῦ ἑπτασίᾳ· ἀλλὰ τιμίῳ αὐτὸν λίθῳ ἀπεικάζει· τῆς μὲν ἰάσπιδος σημερινούσης, ὡς χλοερᾶς [οὔσης,] ὁμοῦ τὸ ἀειθαλὲς καὶ φερρέσιον καὶ τροφῆς χορηγὸν τῆς θεῆς φύσεως, διὰ τὸ πᾶν σπέρμα χλοηφορεῖν· τοῦ δὲ σαρδίου σημαίνοντος τὸ φοδερὸν τοῖς ὑπεναντίοις. Φασὶ γὰρ τὸν σάρδιον φοδερὸν εἶναι θηρίοις καὶ φάσμασι· μετὰ τοῦτο δὲ, καὶ τῶν ἐπιδεχομένων τὴν ψυχικὴν ἔασιν τὸ θεραπευτικόν. Λέγει γὰρ ὁ μέγας Ἐπιφάνιος, τοῦτον τὸν λίθον ἱκτρεύειν αἰδήματά τε καὶ τὰς ἀπὸ σιδήρου πληγὰς ἐπιχειροῦμενον· ἡ δὲ ἱρις, σμαραγδίζουσα, τὸ ποικίλον καὶ ἀνθοῦν ἐν ἀρεταῖς τῶν ἀγγελικῶν ἐμφαίνει τάξεων.

- 4 Καὶ κύκλῳ τοῦ θρόνου, θρόνοι εἰκοσιτέσσαρες· καὶ ἐπὶ τοῖς θρόνοις εἰκοσιτέσσαρας πρεσβυτέρους καθήμενους, [καὶ] περιβεβλημένους [ἐν] ἱματίοις λευκοῖς· καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν στεφάνους χρυσοῦς.

Εἰκοσιτέσσαρες δὲ πρεσβυτέρους τίς τῶν πρὸ ἡμῶν, Ἄβελ καὶ ἑτέρους εἰκοσι τῆς Παλαιᾶς ἐξελάβετο, καὶ τρεῖς τῆς Νέας. Εἴτε δὲ τοῦτο ἔστιν, εἴτε μᾶλλον τοὺς πρὸς ταῖς πράξεις καὶ τῷ λόγῳ κεκοσμημένους χρὴ νοεῖν τὸ διὰ τῶν εἰκοσιτεσσάρων στοιχείων δηλούμενον, ὁ ἀναγινώσκων δοκιμαζέτω. Τάχα δὲ ἐκλαθεῖν ἀκολουθότερον διὰ τῶν ιβ' πρεσβυτέρων, τοὺς ἐν τῇ Παλαιᾷ διαλάμψαντας· διὰ δὲ τῶν ἑτέρων ιβ', τοὺς ἐν τῇ Νέᾳ διαπρέψαντας· κακείνων γὰρ δώδεκα φύλαρχοι· καὶ τῶν ἐν τῇ Νέᾳ, δώδεκα ἀπόστολοι προεγέσαντο· οἷς καθίσει ἐπὶ δώδεκα θρόνων ὁ Κύριος ἐπηγγείλατο. Τὰ δὲ λευκὰ ἱμάτια, τοῦ λαμπροῦ βίου καὶ τῆς ἀλήκειου ἐορτῆς καὶ εὐφροσύνης σύμβολά [εἰσιν]· οἱ δὲ στέφανοι, τῆς νίκης, ἣν πρὸς τοὺς πονηροὺς δαίμονας κατώρθρωσαν ἀνδρισάμενοι.

- 5 Καὶ ἐκ τοῦ θρόνου ἐκπορεύονται ἀστραπαὶ, καὶ φωναὶ, καὶ βρονταί·

(TOM. Ζ').

Κάντεσθιν τὸ φανερόν καὶ καταπληκτικὸν τοῦ θεοῦ κατὰ τῶν ἀναξίων τῆς αὐτοῦ μακροθυμίας δέκονται. Τοῖς μέντοι σωτηρίας ἀξίοις, τούτων ἐκάτερα φωτισμὸν ἐνέβησιν· ἡ μὲν τοῖς τῆς διανοίας ὁμμασιν· ἡ δὲ, τοῖς πνευματικοῖς ὡσὶν ἐμπύπτουσα.

Καὶ ἑπτὰ λαμπάδες πυρὸς καιόμεναι ἐνώπιον τοῦ 6 θρόνου· αἷ εἰσὶ τὰ ἑπτὰ πνεύματα τοῦ θεοῦ. Καὶ ἐνώπιον τοῦ θρόνου, θάλασσα ὑαλίνη, ὁμοία χρυστάλλῳ.

Τὰ δὲ ἑπτὰ πνεύματα τοῦ θεοῦ, εἴτε (ὡς φησιν Εἰρηναῖος) ἑπτὰ ἀγγέλους τῶν λοιπῶν ὑπερέχοντας δεῖ νοεῖν· εἴτε τὰς ἐνεργείας τοῦ ζωοποιῦ πνεύματος· ὧν Ἡσαΐας μέμνηται (α)· οὐδέτερον, οἶμαι, ἀπίθανον. Ἡ δὲ ὑαλίνη θάλασσα, τὸ πλῆθος τῶν ἁγίων δυνάμεων καὶ τὸ καθαρόν καὶ ἀκηλίδωτον, καὶ τὸ τῆς μελλούσης ζωῆς χαρακτηρίζει ἀτάραχόν. Τάχα δὲ διὰ ταύτης δηλοῦται τὰ οὐράνια νῶτα, ἀνεφίκτοις ἡμῖν ὕδασι κατὰ τὸν ψαλμῶδὸν στεγαζόμενα (β). Εἰ δὲ τίσι κρυσταλλοειδῆς ἡ τοῦ οὐρανοῦ φύσις νενόμισται, σκοπεῖν χρὴ, εἰ μὴ ἡ αὐσία τοῦ θεοστιβοῦς ἐκείνου ἐδάφους διὰ τούτων σημαίνεται, τὸ στίλβον ὕμῳ καὶ διαυγὲς ἔχουσα. Ἀλλὰ τῶν ὑπὲρ κατάληψιν ἡ ἔρευνα καταγέλαστος.

Καὶ ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου, καὶ κύκλῳ τοῦ θρόνου, τέσσαρα ζῶα γέμοντα ὀφθαλμῶν ἐμπροσθεν καὶ ὀπισθεν.

Διὰ τούτου δεικνύται ὁ θρόνος, σημαντικὸς εἶναι τῆς τοῦ θεοῦ βασιλείας τε καὶ ἀναπαύσεως· ἐν ᾗ καὶ περὶ ἦν τὰ Σεραφίμ ἐθεώρησι· διὰ τοῦ πλῆθους τῶν ὀφθαλμῶν, τὸ πρὸς τὰς θείας αὐγὰς θεοπτικὸν αὐτῶν διδασκόμενος· ὅτι καὶ τῶν ἐμπροσθεν καὶ τῶν ὀπισθεν [θεόθεν] τὴν γνῶσιν ἐναυγάζονται.

(α) Ησ. ΙΑ', 2.

(β) Ψαλμ. ΡΓ', 3. ΡΜΗ', 4.

7 Καὶ τὸ ζῶον τὸ πρῶτον ὅμοιον λέοντι· καὶ τὸ δεύτερον ζῶον, ὅμοιον μόσχῳ· καὶ τὸ τρίτον ζῶον, ἔχον πρόσωπον ἀνθρώπου· καὶ τὸ τέταρτον ζῶον, ὅμοιον ἀετῷ πετομένῳ.

Ταῦτα τὰ [τέσσαρα] ζῶα, καὶ τὸν Ἰεζεκιὴλ τεθεῆσθαι νομίζομεν (α)· διὰ τῶν τεσσάρων προσώπων δηλοῦντα [εἴτε] τὴν τῶν τεσσάρων στοιχείων τοῦ θεοῦ δημιουργίαν τε καὶ συντήρησιν, ὡς τισιν ἔδοξεν· εἴτε τῶν οὐρανίων καὶ ἐπιγείων, καὶ τῶν ἐν θαλάσῃ [καὶ καταχθονίων] τὴν [θείαν] δεσποτείαν· εἴτε τὰς ἀρετὰς τὰς τέσσαρας, καὶ τὰ τέσσαρα εὐαγγέλια, ὡς ἑτέροις καλῶς ἔχειν λελόγισται· τοῦ μὲν λέοντος δηλοῦντος τὴν ἀνδρείαν, καὶ τὸ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγέλιον, ὡς φησιν Εἰρηναῖος, διὰ τὸ τῆς προαιωνίου βασιλείας τούτου σημαντικόν· ἐν ἀρχῇ γὰρ εἶναι τὸν λόγον ἐκήρυξε (β)· τοῦ δὲ μόσχου, ὅτι τοῖς οἰκείοις ἀρκουμένου πόνοις, τὴν δικαιοσύνην, καὶ τὰ κατὰ Δουκᾶν εὐαγγέλιον, ὡς νομικῶς καὶ ἱερατικῶς τὸν Χριστὸν γενεαλογῆσαν· τοῦ δὲ ἀετοῦ, τὴν σωφροσύνην· ταύτην γὰρ [φιλεῖν] μαρτυρεῖται [τοῦτο] τὸ ζῶον· καὶ τὸ κατὰ Μάρκον εὐαγγέλιον, ὡς σύντομον καὶ ἀπὸ τοῦ προφητικοῦ πνεύματος ἀρξάμενον· τοῦ δὲ ἀνθρώπου, τὴν φρόνησιν, καὶ τὸ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγέλιον, ὡς φύσει καὶ οὐ νόμῳ κηρύξαν τὴν [τοῦ] Χριστοῦ γέννησιν. Εἰκὸς δὲ διὰ τούτων καὶ τὴν οἰκονομίαν [τοῦ] Χριστοῦ δηλοῦσθαι· διὰ τοῦ λέοντος, ὡς βασιλέως· διὰ τοῦ μόσχου, ὡς ἱερέως, μᾶλλον δὲ καὶ ἱερείου· διὰ τοῦ ἀνθρώπου, ὡς δι' ἡμᾶς ἀνθρωθέντος· διὰ δὲ τοῦ ἀετοῦ, ὡς χρηστοῦ τοῦ ζωοποιῦ πνεύματος, τοῦ ἐπιπτόντος ἡμῖν ἄνωθεν.

8 Καὶ τὰ τέσσαρα ζῶα, ἐν καθ' ἐν αὐτῶν ἔχον ἀνά πτέρυγας ἕξ κύκλωθεν, καὶ ἔσωθεν γέμουσιν ὀφθαλμῶν·

Ταῦτα ὁ μέγας φησὶ Διονύσιος διὰ τοῦτο ταῖς δυοῖς πτέρυξι

(α) Ἰεζ. Α', 5. καὶ ἔξς.

(β) Ἰωάν. Α', 1.

καλύπτειν τὰ πρόσωπα, καὶ ταῖς δυοῖς τοὺς πόδας, καὶ ταῖς μέσαις πέτεσθαι, ἵνα ἡ περὶ τὰ ὑψηλότερα [αὐτῶν] καὶ βαθύτερα τῆς οἰκείας καταλήψεως φανῇ εὐλάβεια· δι' ἣν τοῖς μέσοις πρὸς τὰς θεαρχικὰς αὐγὰς [τοῖς] θεοῖς ζυγοῖς ἀνατείνονται.

Καὶ ἀνάπαυσιν οὐκ ἔχουσιν· ἡμέρας καὶ νυκτός, λέγοντες· Ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος Κύριος ὁ παντοκράτωρ, ὁ ὢν καὶ ὁ ᾗν καὶ ὁ ἐρχόμενος.

Ἀνάπανσις δὲ ταῖς ἀγίαις ταύταις δυνάμεσι, τὸ ἐκ τῆς θείας ὑμνωδίας μὴ παύεσθαι, καὶ τὸν τρισσὸν ἁγιασμὸν τῇ τρισυποστάτῳ προσφέρειν θεότητι. Τὸ δὲ, Ὁ ὢν καὶ ὁ ᾗν καὶ ὁ ἐρχόμενος [ὁ παντοκράτωρ,] τὴν ἁγίαν Τριάδα δηλοῦν ἔφημεν.

- 9 Καὶ ὅταν δώσωσι τὰ ζῶα δόξαν καὶ τιμὴν καὶ εὐχαριστίαν τῷ καθημένῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου, τῷ ζῶντι
10 εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, πεσοῦνται οἱ εἰκοσιτέσσαρες πρεσβύτεροι ἐνώπιον τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου· καὶ προσκυνήσουσι τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων·

Διὰ τούτων δηλοῦται, καὶ τοὺς νοηθέντας ἡμῖν πρεσβυτέρους κοινωνοὺς εἶναι τῆς [ὑμνωδίας] τῶν οὐρανίων δυνάμεων· ὁμολογοῦντας ἐκ θεοῦ κεκομίσθαι τῆς [κατὰ] τῶν νοητῶν ἐχθρῶν νίκης τὴν δύναμιν.

- Καὶ βαλοῦσι τοὺς στεφάνους αὐτῶν ἐνώπιον τοῦ
11 θρόνου, λέγοντες· Ἄξιός εἰ, Κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν, [ὁ ἅγιος], λαβεῖν τὴν δόξαν, καὶ τὴν τιμὴν, καὶ τὴν δύναμιν· ὅτι σὺ ἔκτισας [τὰ] πάντα, καὶ διὰ τὸ θέλημά σου ἐκτίσθησαν, καὶ εἰσὶν.

Σὺ [γάρ], φησι, δέσποτα τῶν στεφάνων τῆς νίκης αἷτιος καὶ χορηγὸς γέγονας· καὶ σοὶ παρὰ πάντων, ὡς κτισμάτων, ἡ εὐχαριστία ὀφείλεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

Περὶ τῆς βίβλου τῆς ἐσφραγισμένης ἑπτὰ σφραγῖσιν, ἣν οὐδεὶς ἀνοίξει τῆς κτιστῆς φύσεως δύναται.

ΚΕΦ. V, 1 Καὶ εἶδον ἐπὶ τὴν δεξιάν τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου βιβλίον γεγραμμένον ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν, κατεσφραγισμένον σφραγῖσιν ἑπτὰ.

Βιβλίον, τὴν πάνσοφον τοῦ θεοῦ μνήμην νοοῦμεν· ἐν ἣ πάντες κατὰ τὸν [θεῖον] Δαυὶδ γράφονται (α)· καὶ τῶν θείων κριμάτων τὴν ἄβυσσον. Ταύτης δὲ τὰ μὲν ἔσω, διὰ τὸ πνεῦμα, [εὐληπτα οὐκ εἰσιν, ἀλλὰ] δυστέκμαρτα· τὰ δὲ ἔξω, διὰ τὸ γράμμα, εὐληπτότερα. Τὰς δὲ ἑπτὰ σφραγίδας, ἡ τὴν τελείαν τῆς βίβλου ἀσφάλειαν καὶ πᾶσιν ἄγνωστον [δηλοῦν φημι·] ἡ τὰς οἰκονομίας τοῦ ἐρευνῶντος τὰ βάθη τοῦ θείου πνεύματος· ὅς λύσαι πάσας οὐδεὶς κτιστὴ φύσις δύναται. Βιβλος δὲ καὶ ἡ προφητεία νοεῖται· ἣν αὐτὸς ὁ Χριστὸς ἐν τῷ κατὰ Λουκᾶν εὐαγγελίῳ πεπληρωσθαι ἔφη· ἡς τὰ ἐξῆς ἐπ' ἐσχάτων πληρωθήσονται.

2 Καὶ εἶδον ἄγγελον ἰσχυρὸν κηρύσσοντα ἐν φωνῇ μεγάλῃ· Τίς ἄξιός ἐστιν ἀνοίξαι τὸ βιβλίον, καὶ

3 λύσαι τὰς σφραγίδας αὐτοῦ; Καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο ἐν τῷ οὐρανῷ, οὔτε ἐπὶ τῆς γῆς, οὔτε ὑποκάτω τῆς γῆς, ἀνοίξαι τὸ βιβλίον, οὔτε βλέπειν αὐτό.

Διὰ δὲ τοῦ, Οὐδεὶς ἠδύνατο ἀνοίξαι τὸ βιβλίον, δηλοῦται μῆτε ἀγγέλους, μῆτε ἀνθρώπους τοὺς ἐν σαρκὶ ὄντας, μῆτε τοὺς ἐκ σαρκὸς ἀποδεδημηκότας ἁγίους, τὴν ἀκριβῆ τῶν θείων κριμάτων κατεληφέναι γινῶσιν, πλὴν τοῦ ἀμνοῦ τοῦ θεοῦ, τοῦ τῶν προφητευθέντων περὶ αὐτοῦ ἐκπαλαί διὰ τῆς παρουσίας αὐτοῦ τὴν ἀσφάλειαν λύσαντος.

4 Καγὼ ἔχλαιον πολὺ, ὅτι οὐδεὶς ἄξιος εὐρέθη ἀνοῖξαι, καὶ ἀναγνῶναι τὸ βιβλίον, οὔτε βλέπειν αὐτό.

Καγὼ ἔχλαιον, φησιν· ἴσως ὡς εἰς ἀγνωσίαν πεσοῦσης τῆς καθαρωτάτης τῶν ἀγγελικῶν οὐσιῶν τάξεως.

5 Καὶ εἷς ἐκ τῶν πρεσβυτέρων λέγει μοι· Μὴ κλαῖε· ἰδοὺ ἐνίκησεν ὁ λέων ὁ [ὢν] ἐκ τῆς φυλῆς Ἰούδα, ἡ ρίζα [τοῦ] Δαυὶδ, ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον, καὶ [λῦσαι] τὰς ἑπτὰ σφραγίδας αὐτοῦ.

Μὴ κλαῖε· εἰ γὰρ καὶ ἀγγέλοις, [φησιν], ἡ βίβλος ἀκατάληπτος, ἀλλ' οὐ τῷ θεῷ, τῷ διὰ τοὺς ἀνθρώπους ἐνανθρωπήσαντι· δε ρίζα μὲν Δαυὶδ, ὡς κτίστης, διὰ τὴν θεότητα· ἐκ ρίζης δὲ αὐτοῦ, διὰ τὴν ἀνθρωπότητα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

Περὶ τῆς ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου καὶ τῶν ζώων θεωρίας.

6 Καὶ εἶδον ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου καὶ τῶν τεσσάρων ζώων, καὶ ἐν μέσῳ τῶν πρεσβυτέρων, ἄρνιον ἑστηκὸς ὡς ἐσφαγμένον, ἔχον κέρατα ἑπτὰ καὶ ὀφθαλμοὺς ἑπτὰ· οἳ εἰσι τὰ ἑπτὰ πνεύματα τοῦ θεοῦ, ἀποστελλόμενα εἰς πᾶσαν τὴν γῆν.

Τὰ ἑπτὰ κέρατα καὶ οἱ ἑπτὰ ὀφθαλμοὶ τοῦ ἁρνίου δηλοῦσι τοῦ Χριστοῦ τὰ ἑπτὰ πνεύματα, ὧν Ἡσαΐας ἐμνημόνευσε (α) καὶ Ζαχαρίας οἱ προφῆται· τὸ δὲ, ὡς ἐσφαγμένον, δηλοῖ τὴν μετὰ τὴν σφαγὴν ζωὴν αὐτοῦ· ἐν ἣ ἐδείκνυ τὰ τοῦ πάθους σύμβολα, ὡς ἐσφαγμένον ἀληθῶς, μετὰ τὴν ἐκ νεκρῶν ἔγερσιν.

(α) Ἡσ. ΙΑ', 2.

7 Καὶ ἦλθε καὶ εἴληφεν ἐκ τῆς δεξιᾶς τοῦ καθήμενου 8 ἐπὶ τοῦ θρόνου τὸ βιβλίον. Καὶ ὅτε ἔλαβε τοῦτο, τὰ τέσσαρα ζῶα, καὶ οἱ εἰκοσιτέσσαρες πρεσβύτεροι, ἔπεσον ἐνώπιον τοῦ ἁρνίου, ἔχοντες ἕκαστος κιθάρας, καὶ φιάλας χρυσᾶς, γεμούσας θυμιαμάτων· αἱ εἰσιν αἱ προσευχαὶ τῶν ἁγίων.

Αἱ κιθάραι δὲ, τὴν ἐναρμόνιον καὶ εὐχον δηλοῦσι θεῖαν δοξολογίαν· τὰ δὲ θυμιάματα, τὴν εὐώδη τῶν πιστῶν θυσίαν, προσαγομένην διὰ βίου καθαροῦ, ὡς φησιν ὁ [θεῖος] ἀπόστολος· Χριστοῦ εὐωδία ἐσμέν (α)· αἱ φιάλαι δὲ, τῶν διανοιῶν σημαντικαί· ἐξ ὧν ἡ τῶν ἀγαθῶν ἔργων εὐωδία καὶ ἡ καθαρὰ προσευχὴ προέρχεται.

9 Καὶ ᾄδουσιν ᾠδὴν καινὴν, λέγοντες· Ἄξιός ἐστι λαβεῖν τὸ βιβλίον, καὶ ἀνοῖξαι τὰς σφραγίδας αὐτοῦ· ὅτι ἐσφάγης, καὶ ἠγόρασας τῷ θεῷ ἡμᾶς ἐν τῷ αἵματί σου ἐκ πάσης φυλῆς καὶ γλώσσης, καὶ λαοῦ, 10 καὶ ἔθνους· καὶ ἐποίησας αὐτοὺς τῷ θεῷ ἡμῶν βασιλεῖς καὶ ἱερεῖς· καὶ βασιλεύσουσιν ἐπὶ τῆς γῆς.

Οἱ πρεσβύτεροι, οἱ ἐν τῇ Παλαιᾷ τε καὶ Νέᾳ θεῷ εὐαρεστήσαντες, καὶ τὴν ὑπὲρ τοῦ παντὸς κόσμου τῷ σφαιγιασθέντι ἁμῶν τοῦ θεοῦ καὶ ἀγοράσαντι ἡμᾶς εὐαρεστίαν προσάγοντες. Καινὴ δὲ [ἡ] ᾠδὴ, ἣν οἱ τῆς παλαιότητος τοῦ γράμματος ἀπαλλαγέντες, ἐκ πάσης φυλῆς καὶ γλώσσης καταναγασθέντες, ᾄδειν ἐδιδάχθημεν διὰ τοῦ πνεύματος. Τῆς γῆς δὲ βασιλεύσαι τοίτους φησὶ τῆς καινῆς· ἦν ὁ Κύριος τοῖς πατέσιν ἐπηγγεῖλατο (β).

11 Καὶ εἶδον, καὶ ἤκουσα ὡς φωνῆς ἀγγέλων πολλῶν κύκλῳ τοῦ θρόνου καὶ τῶν ζώων καὶ τῶν πρεσβυτέρων· καὶ ἦν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν μυριάδες μυριάδων,

(α) Β' Κορ. Β', 15.

(β) Ματθ. Ε', 5.

- 12 και χιλιάδες χιλιάδων· λέγοντες φωνῇ μεγάλῃ· Ἄξιόν ἐστι τὸ ἄρνιον τὸ ἐσφαγμένον λαβεῖν τὴν δύναμιν καὶ τὸν πλοῦτον, καὶ σοφίαν, καὶ ἰσχύον, καὶ τιμὴν, καὶ δόξαν, καὶ εὐλογίαν· καὶ πᾶν κτίσμα, ὃ ἐστὶν ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ὑποκάτω τῆς γῆς, καὶ ἐπὶ τῆς θαλάσσης [ἀέρι], καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς, πάντας ἤκουσα λέγοντας· Τῷ καθημένῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου, καὶ τῷ ἁρνίῳ ἡ εὐλογία, καὶ ἡ τιμὴ, καὶ ἡ δόξα, καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ἐκ πάντων γὰρ τῶν τε νοητῶν, τῶν τε αἰσθητῶν, τῶν τε ζώντων, τῶν τε ἀπλῶς ὄντων, φυσικοῖς λόγοις ὁ θεὸς δοξάζεται, ὡς πάντων γενεσιάρχης· καὶ ὁ τούτου μονογενὴς καὶ ὁμοούσιος υἱός, ὡς τὴν καινότητά τῷ ἀνθρώπῳ, καὶ πάσῃ τῇ δι' αὐτοῦ γεγεννημένῃ κτίσει χαριζόμενος, εἰ καὶ λαβεῖν τῶν ἐν οὐρανοῖς καὶ τῶν ἐπιγείων τὴν ἐξουσίαν ὡς ἄνθρωπος γέγραπται.

- 14 Καὶ τὰ τέσσαρα ζῷα ἔλεγον· Ἀμήν. Καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἔπετον, καὶ προσεκύνησαν.

Διὰ δὲ τῶν τεσσάρων ζώων καὶ τῶν πρεσβυτέρων δείκνυται μία ποιμνία καὶ μία ἐκκλησία γεγενῆσθαι ἀγγέλων καὶ ἀνθρώπων διὰ Χριστοῦ τοῦ θεοῦ, τοῦ τὰ διεσπῶτα συνάψαντος, καὶ τὸ μέσοτοιχον τοῦ φραγμοῦ λύσαντος (α). Ἰδοὺ γὰρ, ὡς ἀκηκόαμεν, σὺν τοῖς τέσσαρσι ζώοις, τοῖς τῶν λοιπῶν ἀγγελικῶν ὑπερέχουσι τάξεων, καὶ οἱ καὶ πρεσβύτεροι, χαρακτηριστικοὶ τοῦ τῶν σωζομένων ἀνθρώπων πληρώματος, τῆς τοῦ θεοῦ ἀξιοῦνται ὑμνωδίας τε καὶ προσκυνήσεως· ἡ καὶ ἡμεῖς ἀξιοθαύμαστοι ἐν αὐτῷ [τῷ] Χριστῷ, τῷ τῆς εἰρήνης δοτῇ, καὶ θεῷ ἡμῶν· μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ, ἅμα τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, δόξα, κράτος, [τιμὴ, νῦν καὶ αἰ, καὶ] εἰς τοὺς [ἀτελευτήτους] αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

(α) Ἐφῆς. Β', 14. Ἰωάν. Ι', 16.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

ΛΟΓΟΣ Ε'.

Λύσεις τῆς πρώτης σφραγίδος, [τὴν ἀποστολικὴν διδασχὴν σημαίνουσα.]

ΚΕΦ. VI, 1 Καὶ εἶδον ὅτι ἤνοιξε τὸ ἄρνιον μίαν ἐκ τῶν ἑπτὰ σφραγίδων· καὶ ἤκουσα ἑνὸς ἐκ τῶν τεσσάρων ζώων λέγοντος, ὡς φωνῆς θροντήης· Ἔρχου, καὶ ἴδε.

Κἀνταῦθα ἡ τῶν ἐν οὐρανῷς εὐταξία σημαίνεται, ἐκ τῶν πρώτων τάξεων εἰς τὰ δεύτερα καταβαίνουσα· διὸ [καὶ] ἐκ τοῦ ἐνὸς προσώπου τῶν τετραμόρφων, δηλαδὴ τοῦ λέοντος, τὴν πρώτην γεγενῆσθαι φωνὴν ἤκουτε, κελευομένην τὸ, Ἔρχου, τῷ τὴν ὀπτασίαν τυποῦντι ἀγγέλῳ δι' αἰνίγματος. Τὸ δὲ πρῶτον ζῶον, ὁ λέων, ἐμφαίνει μοι δοκεῖ τὸ βασιλικὸν τῶν ἀποστόλων κατὰ δαιμόνων φρόνημα· δι' οὗς εἴρηται· Ἰδοὺ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς συνήχθησαν (α)· καὶ πάλιν· Καταστήσεις αὐτοὺς ἄρχοντας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν (β).

2 Καὶ εἶδον· καὶ, ἰδοὺ, ἵππος λευκός· καὶ ὁ καθημένος ἐπ' αὐτόν, ἔχων τόξον· καὶ ἐδόθη αὐτῷ στέφανος· καὶ ἐξῆλθε νικῶν, καὶ ἵνα νικήσῃ.

Τῆς παρούσης σφραγίδος τὴν λύσιν, καὶ τῶν ἐξῆς ἀπασῶν, τινὲς εἰς τὴν ἑνσαρκον τοῦ θεοῦ λόγου οἰκονομίαν ἐξειλήφασιν· τὴν πρώτην, εἰς τὴν γένεσιν· τὴν δευτέραν, εἰς τὸ βάπτισμα· τὴν τρίτην, εἰς τὰς μετὰ τοῦτο θεοσημείας· τὴν τετάρτην, εἰς τὴν ἐνώπιον τοῦ Πιλάτου παράστασιν· τὴν πέμπτην, εἰς τὸν σταυρόν· τὴν ἕκτην, εἰς τὴν ἐν [τῷ] μνήματι κατάθεσιν· καὶ τὴν ἐβδόμην, εἰς τὴν τοῦ ἄδου σκύλευσιν. Ἡμεῖς δὲ, ἐντετυχηκότες Μεθοδίῳ οὕτως εἰρηκότι ἐπὶ λέξεως, ἔνθα τὴν τοῦ πυρρῶς

(α) Παλμ. Β'. 2.

(β) Παλμ. ΜΔ', 17.

δράκοντος ἀνάπτειν ἐποίησατο ὡς ὑποτέτακται· ὅτι, «Οὐ χρὴ τὸν Χριστὸν αὐτὸν εἶναι νομίζειν τὸν γεγεννημένον· πάλαι γὰρ πρὸ τῆς ἀποκαλύψεως ἐπεπλήρωτο τὸ μυστήριον τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ [θεοῦ] λόγου· ὁ δὲ Ἰωάννης, περὶ [τῶν] παρόντων καὶ μελλόντων θεσμοθεῖ· οὕτως ἐξειλήφαμεν τὴν τῆς πρώτης σφραγίδος λύσιν, τὴν τῶν ἀποστόλων ἐννοεῖσθαι γενεάν· οἱ καθάπερ τόξον τὸ εὐαγγελικὸν κήρυγμα κατὰ δαιμόνων ἐντείναντες, τῷ Χριστῷ τοὺς τρωθέντας τοῖς σωτηρίοις βέλεσι προτήγαγον· στέφανον εἰληφότες ἀνθ' ὧν διὰ τῆς ἀληθείας τὸν τῆς πλάνης ἀρχηγὸν ἐνίκησαν, ἐπ' ἐλπίδι δευτέρας νίκης, τῆς μέχρι θανάτου ὁμολογίας τοῦ δεσποτικοῦ ὀνόματος. Διὸ γέγραπται· Ἐξῆλθε νικῶν, καὶ ἵνα νικήσῃ. Πρώτη γὰρ νίκη, ἡ τῶν ἐθνῶν ἐπιστροφή· δευτέρα [δὲ,] ἡ τοῦ σώματος δι' αὐτὴν ἐκούσιος μετὰ κολάσεων ἔξοδος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'.

Λύσις τῆς δευτέρας σφραγίδος, [δηλοῦσα τὸν τῶν ἀπίστων κατὰ τῶν πιστῶν πόλεμον.]

3 Καὶ ὅτε ἤνοιξε τὴν δευτέραν σφραγίδα, ἤκουσα τοῦ δευτέρου ζώου, λέγοντος· Ἔρχου, καὶ ἵδε.

Ζῶον οἶμαι δεύτερον, τὸν μόσχον λέγεσθαι, τῶν ἁγίων μαρτύρων τὰς ἱεράς θυσίας χαρακτηρίζοντα· τοῦ προτέρου τὴν ἀποστολικὴν ἐξουσίαν διαγράφοντος, ὡς εἴρηται.

4 Καὶ εἶδον, καὶ, ἰδοῦ, ἐξῆλθεν ἄλλος ἵππος πυρρὸς· καὶ τῷ καθημένῳ ἐπ' αὐτὸν, ἐδόθη αὐτῷ λαβεῖν τὴν εἰρήνην ἐκ τῆς γῆς, ἵνα ἀλλήλους σφάξωσι· καὶ ἐδόθη αὐτῷ μάχαιρα μεγάλη.

Ταύτην ἡμεῖς στοχαζόμεθα τὴν δευτέραν τῶν ἀποστόλων νοεῖσθαι διαδοχὴν, διὰ μαρτύρων καὶ διδασκάλων συμπληρουμένην· ἐν ᾗ, πλατυνομένου λοιπὸν τοῦ κηρύγματος, ἡ τοῦ κόσμου εἰρήνη ἐλύθη, καθ' ἑαυτῆς μερισθείσης τῆς φύσεως, κατὰ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ· Οὐκ ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην ἐπὶ τὴν γῆν, ἀλλὰ μάχαιραν (α)· δι' ἧς τὰ μαρτυρικὰ σφάγια εἰς τὸ ἄνω θυσιαστήριον ἀνενέχθησαν. Ὁ δὲ πυρρὸς ἵππος, ἡ τῆς ἐκχύσεως τῶν αἱμάτων, ἡ τῆς πεπυρωμένης τῶν ὑπὲρ Χριστοῦ πασχόντων διαθέσεως σύμβολον. Τὸ δὲ γεγράφθαι, δοθῆναι τῷ καθημένῳ ἐπ' αὐτὸν λαβεῖν τὴν εἰρήνην, τὴν πάνσοφον δεικνύσει τοῦ θεοῦ συγχώρησιν, τοὺς πιστοὺς δούλους διὰ πειρασμῶν δοκιμάζουσαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'.

Λύσις τῆς τρίτης σφραγίδος· [δηλοῦσα τῶν μὴ παγίως πιστευόντων τῷ Χριστῷ τὴν ἀπ' αὐτοῦ ἔκπτωσιν.]

5 Καὶ ὅτε ἤνοιξε τὴν σφραγίδα τὴν τρίτην, ἤκουσα τοῦ τρίτου ζώου, λέγοντος· Ἔρχου, [καὶ ἵδε.]

[Τὸ] τρίτον ζῶον ἐνταῦθα τὸν ἄνθρωπον οἶμαι λέγεσθαι, τὴν τῶν ἀνθρώπων δηλοῦντα ἔκπτωσιν, καὶ διὰ τοῦτο κόλασιν, διὰ τὸ πρὸς ἁμαρτίαν εὐόλισθον τῇ ἐξουσίᾳ τῆς προαιρέσεως.

[Καὶ εἶδον,] καὶ, ἰδοῦ, ἵππος μέλας· καὶ ὁ καθημένος ἐπ' αὐτὸν, ἔχων ζυγὸν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. Καὶ ἤκουσα φωνῆς ἐν μέσῳ τῶν τεσσάρων ζώων, λεγούσης· Χοῖνιξ σίτου, δηναρίου· καὶ τρεῖς χοίνικες

κριθῆς, δηναρίου· καὶ τὸ ἔλαιον καὶ τὸν οἶνον μὴ ἀδικήσης.

Διὰ δὲ τοῦ μέλανος ἔππου, τὸ πένθος δηλοῦσθαι νομίζομεν, τὸ ἐπὶ τοῖς ἐκπεσούσι τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως, διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῶν κολάσεων. Τὸν δὲ ζυγόν, δοκιμαστὴν εἶναι τῶν τε δι' εὐκολίαν γνώμης ἢ κενοδοξίαν, τῶν τε διὰ σώματος ἀσθένειαν ἐκπεπωκότων τῆς πίστεως. Χοῖνιξ σίτου, δηναρίου· εἰκὸς μὲν καὶ αἰσθητὸν λιμὸν τότε γενέσθαι, καθὼς καὶ ἐν τοῖς ἐξῆς ῥηθήσεται· τὸν δὲ τοῦ σίτου χοίνικα, τὸν δηναρίου ἄξιον, τραπεζικῶς δηλοῦν τοὺς νομίμως ἀθλήσαντας, καὶ τῆς δοθείσης θείας εἰκόνης ἀκριβῶς φύλακας· τοὺς δὲ τρεῖς χοίνικας τῆς κριθῆς, τοὺς κτηνοπρεπῶς τοῖς διώκταις δι' ἀνδρείαν ὑποκύψαντας, ἀναλόγως δὲ μετανοήσαντας ὕστερον, καὶ τὴν ῥυπαρότητα εἰκόνα δάκρυσιν ἀποπλύναντας. Τὸ μέντοι ἐντετάλθαι μὴ ἀδικεῖσθαι τὸν οἶνον καὶ τὸ ἔλαιον, τὸ μὴ ἀθετεῖσθαι λέγει τὴν δι' ἐπιστροφῆς [τοῦ] Χριστοῦ ἰατρείαν, ἣ τοὺς ἐμπεπτωκότας τοῖς λησταῖς καὶ τραυματισθέντας θεραπεῦσαι, καὶ μὴ ἔλσαι προαρπαγῆναι θανάτῳ τούτους, οἳ διὰ μακροθυμίας τὴν ἥτταν ἐμελλον ἀναμαχῆσθαι. Ἵνα τοίνυν καὶ ἡμεῖς φιλόφρωντες ἰατρὸν τὸν θεὸν ἐπὶ τοῖς ψυχικοῖς ἡμῶν πάθεσι κτησώμεθα, τοιοῦτοι τοῖς ἀδελφοῖς ἡμῶν σφαλλομένοις γενέσθαι σπουδάζωμεν, τῷ ἐλαίῳ τῆς συμπαθείας μεμιγμένον τὸν τῆς πρᾶξις οἶνον [τούτοις] προσφέροντες· Ἵνα μὴ τὸ χολὸν ἐκτραπῇ. ἰαθῇ δὲ μᾶλλον κατὰ τὸν [θεῖον] ἀπόστολον (α). ὅπως θεοῦ συνεργοὶ γινόμενοι, τοῖς αὐτοῦ ἀγαθοῖς αἰωνίως ἐντροφώσωμεν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ, ἅμα τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, δόξα, κράτος, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ] εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

(α) Ἑβρ. IB', 13.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

ΛΟΓΟΣ ΣΤ'.

Λύσις τῆς τετάρτης σφραγίδος, ἐμφαίνουσα τὰς ἐπαγομένας τοῖς ἀσεβέσι μαστιγὰς.

7 Καὶ ὅτε ἤνοιξε τὴν σφραγίδα τὴν τετάρτην, ἤκουσα φωνῆς τοῦ τετάρτου ζώου, λέγοντος· Ἔρχου, [καὶ ἴδε.]

Τὸ τοῦ τετάρτου ζώου, δηλαδή τοῦ ἀετοῦ, ὑψιπετές καὶ ὁρῶν πρὸς ὅραν, ἀνωθεν ἤκειν ἐκ θεηλάτου ὁργῆς τὰς πληγὰς ἐμφαίνειν δύναται, εἰς τὴν τῶν εὐσεβῶν ἐκδίκησιν καὶ τῶν ἀσεβῶν τιμωρίαν, εἰ μὴ ταῦταις θελτιωθέντες ἐπιστρέψουσι.

8 Καὶ εἶδον, καὶ, ἰδοὺ, ἔππος γλῶρος· καὶ ὁ καθήμενος ἐπάνω αὐτοῦ, ὄνομα αὐτῷ ὁ Θάνατος· καὶ ὁ ἅδης ἡκολούθει αὐτῷ· καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ἐξουσία ἐπὶ τὸ τέταρτον [μέρος] τῆς γῆς, ἀποκτεῖναι ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ ἐν λιμῷ, καὶ ἐν θανάτῳ, καὶ ὑπὸ τῶν θηρίων τῆς γῆς.

Τοῦ εἰρμού τῶν προσκεθέντων καὶ τὰ παρόντα ἔχεται. Ὡς γὰρ φησιν ἐν ὁγδόῳ κεφαλαίῳ τοῦ ἐννάτου λόγου τῆς ἐκκλησιαστικῆς αὐτοῦ ἱστορίας [ὁ] Εὐσέβιος, ἐν τῇ τῶν διωγμῶν ἀκμῇ, ἐπὶ Μαξιμιανοῦ Ῥωμαίων βασιλεύοντος, [ὑπὸ μὲν λιμοῦ καὶ λοιμοῦ κατασκήψαντος αὐτοῖς σὺν ἑτέροις συμπτώμασιν,] ἄπειρα πλήθη διεφθίροντο, ὡς ταρῇ μὴ δύνασθαι παραδίδεσθαι· καίτοι Χριστιανῶν τότε φιλοτίμως περὶ τὰς κηδεῖας ἡσυχολημένων, καὶ τῷ φιλανθρώπῳ τοῖς πεπλανημένους ἐναγόντων πρὸς τὴν τῆς ἀληθείας ἐπίγνωσιν· ὑπὸ δὲ Ἀρμενίων ἐπαναστάντων Ῥωμαίοις, οὐκ ὀλίγους ἀνερῆσθαι ῥομφαίᾳ φησί, καὶ ὑπὸ κυνῶν ἀνηλωθῆναι τὰ τῶν θανόντων σώματα· ὡς λοι-

πὸν τοὺς λειπομένους εἰς κυνακτονίαν τραπήναι, δεδιότας, μὴ καὶ αὐτοὶ θανόντες ζῶντας τούτους τάφους κτήσωνται. Οὐκ ἀπεικὸς δὲ τοῖς κυσὶ τῆς αὐτῆς θοίνης καὶ ἀγρίους θῆρας συμπετέχειν, διὰ τὸ τῆς τροφῆς ἄφθονον. Καὶ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ δὲ γενεᾷ τούτων ἕκαστον συμβάν ἐγνώμεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ΄.

Λύσις τῆς πέμπτης σφραγίδος, δηλοῦσα τὴν τῶν ἁγίων [ψυχῶν] πρὸς Κύριον περὶ τῆς συντελείας καταδόησιν.

- 9 Καὶ ὅτε ἤνοιξε τὴν πέμπτην σφραγίδα, εἶδον ὑποκάτω τοῦ θυσιαστηρίου τὰς ψυχὰς τῶν [ἀνθρώπων] τῶν ἐσφαγμένων διὰ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ καὶ διὰ τὴν μαρτυρίαν [τοῦ ἁγίου], ἣν εἶχον· καὶ ἔκραζον φωνῇ μεγάλῃ, λέγοντες· Ὡς πότε ὁ δεσπότης [ἡμῶν] ὁ ἅγιος καὶ ὁ ἀληθινὸς οὐ κρίνεις καὶ [οὐκ] ἐκδικεῖς τὸ αἷμα ἡμῶν ἀπὸ τῶν κατοικούντων ἐπὶ τῆς γῆς;

Εἰ μὲν τις τὴν λύσιν τῶν τεσσάρων σφραγίδων ταῖς τοῦ Χριστοῦ παρωχηταῖς οἰκονομίαις προσνεῖμαι βιάσεται, καὶ ταύτην εἰκότως τοῖς προτελειωθεῖσι προφήταις καὶ λοιποῖς ἁγίοις ἐφαρμόσει· [οἱ] τῆς θείας καταβολῆς μακροθυμίας, ἐφ' οἷς μέχρι σταυροῦ παρὰ Ἰουδαίων ὑβριζόμενος ἀνέχεται. Εἰ δέ τις ὡς μελλόντων πρόρρησιν ταῦτα ἐκλάβῃ κατὰ τοὺς διδασκάλους τῆς ἐκκλησίας, τοῖς διὰ Χριστὸν σφραγισθεῖσι τὴν τοιαύτην πρέπειν κατὰ τῶν διωκτῶν οἰήσεται καταδόησιν, ἐφ' ᾧ τοὺς ἐν αὐτῇ ἀξίους ἐπιστρέψαι· τῶν δὲ ἀπειθῶν τῇ παγκοσμίᾳ συντελείᾳ ἐκκόψαι τὴν ἀσέβειαν· ὅπως ἂν μὴ ἐκτεινώσιν οἱ δίκαιοι ἐν ἀνομίαις χεῖρας αὐτῶν (α). Εἰ γὰρ καὶ ἤδη τότε, καθὼς εἰ-

(α) Ψαλμ. ΡΚΔ', 9.

ρηται, οἱ δυσσεβεῖς θείας ὀργῆς ἐπειράθησαν, ἀλλ' οὐδὲν ἤττον τὰ τούτων λείψανα ἐπιστρεπτικῶν ἢ κολαστικῶν μαστίγων ἐδέοντο.

- 11 Καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ἑκάστῳ στολὴ λευκὴ καὶ ἐρρέθη αὐτοῖς ἵνα ἀναπαύσωνται ἐτι χρόνον μικρόν, ἕως οὗ πληρώσωσι καὶ οἱ σύνδουλοι αὐτῶν, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν, οἱ μέλλοντες ἀποκτείνεσθαι, ὡς καὶ αὐτοί.

Τὸ δὲ, Ὡς οὗ πληρώσωσι καὶ οἱ σύνδουλοι αὐτῶν, δηλοῖ, ὅτι τὴν τοῦ κόσμου συντέλειαν αἰτούμενοι φαίνονται οἱ ἅγιοι· διὸ καὶ μακροθυμεῖν ἄχρι τῆς τῶν ἀδελφῶν τελειώσεως κελεύονται, ἵνα μὴ χωρὶς αὐτῶν τελειωθῶσι, κατὰ τὸν Ἀπόστολον (α). Ἡ δὲ λευκὴ στολὴ, τὴν ἐπανθοῦσαν αὐτοῖς τῶν ἀρετῶν ἐμφαίνει λαμπρότητα, ἣν ἀμφιέννυνται, εἰ καὶ μήπω τὰς ἐπαγγελίας ἐκομίσαντο· τῇ γοῦν ἐλπίδι τούτων, ἅπερ νοερῶς ἐνοπτρίζονται, πάσης ἀπηλλαγμένοι παχύτητος, εἰκότως εὐφραίνονται, τοῖς κόλποις Ἀβραάμ ἐπαναπαυόμενοι. Πολλοῖς γὰρ τῶν ἁγίων τοῦτο εἶρηται, τὸ χώρους ἀξίους εἰληφέναι τῶν τῆς ἀρετῆς ἐργατῶν ἕκαστον, δι' ὧν καὶ περὶ τῆς μελλούσης αὐτῶν δόξης τεκμαίρονται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ΄.

Λύσις τῆς ἑκτῆς σφραγίδος, τὰς ἐν τῇ συντελείᾳ ἐπαγομένας πληγὰς σημαίνουσα.

- 12 Καὶ εἶδον ὅτε ἤνοιξε τὴν σφραγίδα τὴν ἑκτὴν, καὶ σεισμός μέγας ἐγένετο, καὶ ὁ ἥλιος ἐγένετο μέλας ὡς ἄσχος τρίχινος· καὶ ἡ σελήνη [ὅλη] ἐγένετο ὡς αἷμα· καὶ οἱ ἀστέρες τοῦ οὐρανοῦ ἔπεσον εἰς τὴν γῆν, ὡς συκὴ βάλλει τοὺς ὀλύνθους αὐτῆς ὑπὸ μεγάλου ἀνέμου σειομένη.

(α) Ἑβρ. ΙΑ', 40.

Εἰ καὶ ταῦτά τινες εἰς τὴν ἐπὶ Οὐρεσπασιανοῦ πολιορκίαν ἐξέ-
λαβον ἅπαντα, τῶν εἰρημένων ἔκπστον τροπολογήσαντες· ἡμῖν
δὲ φαίνεται μετὰ τῶν ἐνταῦθα γεγενῆσθαι ἀπὸ τῶν ἐν τοῖς
διωγμοῖς χρόνων, εἰς τὸν καιρὸν τὸν πρὸ τῆς τοῦ Ἀντιχρίστου ἀφί-
ξεως· ἐν ᾧ τοσαύτας προσητεύθη ἔσεσθαι τὰς πληγὰς· ἴσως
πρὸς τὸ ἐμμελετῶντας ταύταις τοὺς ἀνθρώπους, μὴ ἀπειπεῖν
πρὸς τὰς ἐπαγομένας [ἐκ] τοῦ Ἀντιχρίστου κολάσεις, [τοιαύτας
οὕσας], οἷας οὐδέποτε γεγεννημένας ἔγνωμεν. Σεισμὸν μέντοι,
τὴν τῶν πραγμάτων μετὰ τῶν πολλοῦ τῆς Γραφῆς εὐρίσκο-
μεν. Τὸ γὰρ, Ἔτι ἅπαξ σείσω τὴν γῆν (α), δηλοῖ τὴν τῶν
σαλευομένων μετὰ τῶν, ὡς φησὶν ὁ ἀπόστολος (6). Καὶ ἐν τῇ
Παλαιᾷ δὲ εἴρηται περὶ τῆς ἐξ Αἰγύπτου πορείας τῶν Ἰσραηλι-
τῶν, Γῆ ἐσεῖσθαι καὶ γὰρ οἱ οὐρανοὶ ἔσταξαν (γ). Τὸ δὲ μέ-
λαν τοῦ ἡλίου, καὶ τῆς σελήνης τὸ ἀφεγγές καὶ αἱματώδες,
τὸ τοῖς παρὰ τῆς θείας ὁργῆς καταληφθεῖσιν ἀφώτιστον ἐνδεί-
κνυται. Οὕτω γὰρ πολλάκις ταῦτα καὶ ὁ μακάριος Κύριλλος
ἐξεῖληψε. Τὸ δὲ πεσεῖν τοὺς ἀστέρας, καθὼς καὶ ἤδη περὶ τῶν
ὑπὸ Ἀντιόχου ἀπατηνόντων γέγραπται, τὸ καὶ τοὺς φωστῆρας
εἶναι δοκοῦντας ἐν κόσμῳ πίπτειν τοῖς γινομένοις ἀποκλάζον-
τας, ὡς [φησὶν ὁ Κύριος] πλανηθῆναι, εἰ δυνατόν, καὶ τοὺς ἐκ-
λεκτοὺς (δ), διὰ τὸ τῆς θλίψεως μέγεθος. Ἴσως γὰρ διὰ τοῦ-
το καὶ ἡ σελήνη εἰς παράδειγμα παραλαμβάνεται· ὡς τοὺς ἀ-
τελεῖς καρποὺς, καὶ μὴ πω πεπανθέντας τῷ τῶν πειρασμῶν
καύσωνι, καὶ [μὴ πω] γλυκανθέντας τῇ χάριτι, ἐν τῷ ὑπὸ τοῦ
διαβολικοῦ ἀνέμου τινάσσεσθαι καταβάλλουσα. Δισσῶς γὰρ ταύ-
την ἐπὶ τε καλῷ, ἐπὶ τε κακῷ, ἐκλαμβανομένην οἶδαμεν ἐκ τε
τῶν δύο καλῶν τῶν χρηστῶν, καὶ τῶν πονηρῶν σύκων τῶν
τῷ Ἰερραμῇ φανέντων (ε), ἐκ τε τῆς ξηρανθείσης ὑπὸ [τοῦ] Χρι-

(α) Ἀγγ. Β', 7.

(6) Ἑβρ. 1Β', 26.

(γ) Ψαλμ. 12', 8.

(δ) Ματθ. ΚΑ', 21.

(ε) Ἰερ. ΚΑ', 1, 2,

στοῦ συκῆς (α), καὶ τῆς φερομένης ἐν τῷ ἄσματι (6). Εἰ δὲ
αἰσθητῶς ταῦτα τοῦ Χριστοῦ κριτοῦ μετὰ δόξης ἐρχομένου συμ-
βῇσεται, αὐτὸς ἂν εἰδῇ ὁ τοὺς ἀποκρύφους ἔχων θησαυροῦς
τῆς γνώσεως καὶ τῆς σοφίας.

14 Καὶ ὁ οὐρανὸς ἀπεχωρίσθη ὡς βιβλίον ἐλισσόμενος·

Τὸ δὲ τὸν οὐρανὸν ἐλίσσεσθαι ὡς βιβλίον, ἢ τὸ ἄγνωστον
τῆς δευτέρας τοῦ Χριστοῦ παρουσίας αἰνίσταται· ἀφορητὴ γὰρ καὶ
ἐν ἀκαριαίῳ ἢ βίβλος ἀνοίγεται· ἢ ὅτι καὶ αἱ οὐράναι δυνά-
μεις τοῖς ἐκπίπτουσι τῆς πίστεως ἐπαλγοῦσαι, οἰοῦναι συμπά-
θειαν καὶ λύπην ἔξουσιν. Διὰ τοῦτου δὲ, καὶ ἕτερόν τι σημαί-
νεται· τὸ μὴ ἀφανισμόν τὸν οὐρανὸν ὑποστῆναι· ἀλλ' οἷον εἰ-
λιγμόν τινα καὶ ἀλλαγὴν ἐπὶ τὸ βέλτιον, ὡς φησὶν Εἰρηναῖος
ἐν τῷ πέμπτῳ λόγῳ τοῦ ἐλέγχου τῆς ψευδωνύμου γνώσεως
ἐπὶ λέξεως οὕτως· «Οὐ γὰρ ἡ ὑπόστασις, οὐδὲ ἡ οὐσία τῆς
κτίσεως ἐξαφανίζεται· ἀληθὴς γὰρ καὶ ἑβδαῖος ὁ συστησάμενος
αὐτήν· ἀλλὰ τὸ σχῆμα, παράγει τοῦ κόσμου τούτου, ἐν οἷς ἡ
παράβασις ἐγένετο, ὡς οἱ πρεσβύτεροι λέγουσι.» Καὶ ταῦτα
μὲν ὁ μέγας Εἰρηναῖος. Ἡγούμεθα δὲ τῇ ἀρχαίᾳ συνηθείᾳ χρή-
σασθαι τὸν ἀπόστολον· εἰλιταρίους γὰρ οἱ Ἑβραῖοι ἀντὶ τῶν
παρ' ἡμῖν βιβλίων ἐπέχρητο· ὧν ἡ ἀνείλιξις, οὐκ ἀφανισμόν, ἀλ-
λὰ τῶν γεγραμμένων φανέρωσιν ἀπειργάζετο· ὡς καὶ τοῦ οὐ-
ρανοῦ σώματος ἡ ἀνάπτυξις, τῶν ἀποκειμένων τοῖς ἁγίοις ἀ-
γαθῶν τὴν ἀποκάλυψιν δεικνύει. Καὶ τοῦτο μὲν τετραχῶς πρὸς
τὸ χορηγηθῆν ἡμῖν θεόθεν νουόηκαμεν· τῶν δὲ ἐξῆς ἐχώμεθα.

Καὶ πᾶν ὄρος καὶ νῆσος ἐκ τῶν τόπων αὐτῶν ἐκί-
15 νήθησαν· καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ οἱ μεγιστᾶ-
νες, καὶ οἱ χιλιάρχοι, καὶ οἱ πλούσιοι, καὶ οἱ ἰσχυ-
ροί, καὶ πᾶς δούλος καὶ πᾶς ἐλεύθερος ἐκρυψαν ἑαυ-
τοὺς εἰς τὰ σπήλαια, καὶ εἰς τὰς πέτρας τῶν ὀρέων·

(α) Ματθ. ΚΑ', 19.

(6) Ἀσμ. Β', 13,

16 και ἔλεγον τοῖς ὄρεσι, καὶ ταῖς πέτραις· Ἡέσετε ἐφ' ἡμᾶς, καὶ κρύψατε ἡμᾶς ἀπὸ προσώπου τοῦ καυημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου, καὶ ἀπὸ τῆς ὀργῆς τοῦ 17 ἀρνίου· ὅτι ἦλθεν ἡ ἡμέρα ἡ μεγάλη τῆς ὀργῆς αὐτοῦ· καὶ τίς δύναται σταθῆναι;

Ο Κύριος ἡμῶν τοῖς ἀποστόλοις ἐρωτῶσι περὶ τῆς τοῦ ἐν ἱεροσολύμοις ναοῦ καταστροφῆς καὶ τῆς συντελείας, καθὼς ἠδύναντο χωρεῖν, προεῖπε τὰ μέλλοντα· ὅτι [καὶ] ἤδη μὲν ἐν τῇ πολιουκίᾳ [ἐπὶ] Οὐρσπατιανοῦ καὶ Τίτου τοῖς χριστοκτόνοις Ἰουδαίοις συμβέβηκε, καθὼς ἱστορεῖ ὁ Ἰβραῖος Ἰωσήπος· ἐπὶ τέλει δὲ μεθ' ὑπερβολῆς πλείονος παντὶ, ὡς εἰπεῖν, τῷ κόσμῳ ἐν τῇ τοῦ Ἀντιχρίστου ἐπιδημίᾳ ἐπελεύσεται, καθὼς εἴρηται· ἐν ἧ οἱ κατ' ἐξοχὴν εἴτε ἐκκλησιαστικῆς εὐταξίας, εἴτε κοσμικῆς δυναστείας ὑπάρχοντες, ὄρη τροπικῶς ὀνομαζόμενοι αἶτε τῶν πιστῶν ἐκκλησίαι, μεταφορικῶς γῆσοι καλούμεναι, καὶ πρὸς θεὸν, κατὰ τὸν Ἰσαΐαν, ἐγκαινιζόμεναι (α), ἐκ τῶν τόπων αὐτῶν φεύγονται, τόπον ἐκ τόπου διὰ τὸν ψευδοχριστὸν ἀμείβοντες· ὧν καὶ ἡμεῖς πρὸ τῆς αὐτοῦ παρουσίας δι' ἁμαρτίας φιλανθρώπως πεπειράμεθα. Οἱ δὲ τῆς γῆς βασιλεῖς, τουτέστιν, οἱ ταύτης κατεξουσιάζοντες, καὶ μηδὲν ἐν οὐρανοῖς κηκτῆμενοι, σὺν πᾶσι μεγιστάσι καὶ πλουσίοις, ἐν τοῖς δούλοις τῶν κάτω, καὶ ἐλευθέροις [ὡς οὐκ ὤφειλε] τῆς Χριστοῦ δουλείας, ὑπὸ τῶν σπηλαίων, καὶ πετρῶν, καὶ ὀρέων καλυφθῆναι εὐζονται, ἢ πειραθῆναι τῆς θείας ὀργῆς, τῆς ἐπομβρούσης· αὐτοῖς ἐν τῇ τοῦ Ἀντιχρίστου παρουσίᾳ κατὰ συγχώρησιν τὰς ἀπὸ λίμου καὶ ἐτέρων πληγῶν μάστιγας· ἢ ἐν ταῖς προσδοκωμέναις μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἀπεράντοις κολάσεσιν· ὅτε καὶ μᾶλλον ἢ θεία ὀργὴ δικαίως ὡς κλέβανος ἐκκαυθήσεται, τοὺς τῷ θεμελίῳ τῆς πίστεως ἐποικοδομοῦντας ἔξυλα [καὶ] χόρτον [καὶ] καλᾶμνον, ὡς τροφὴν πυρὸς, καταναλίσκουσα (β)· ἡς δ

(α) Ἡσ. ΜΑ', 1.

(β) Α' Κορ. Γ', 12.

φιλάνθρωπος θεὸς λυτρώμενος ἡμᾶς, τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν, τῶν ἡτοιμασμένων τοῖς ἀγίοις αὐτοῦ, μετόχους ἀπεργάσασθαι, συντάττων τῷ τῶν σωζομένων πληρώματι, χάριτι τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ αὐτοῦ· μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ πρέπει δόξα, σὺν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ'.

ΛΟΓΟΣ Ζ'.

Περὶ τῶν σωζομένων ἐκ τῆς πληγῆς τῶν τεσσάρων ἀγγέλων χιλιάδων ἑκατον-τεσσαρακοντατεσσάρων.

ΚΕΦ. VII, 1 Καὶ μετὰ ταῦτα εἶδον τέσσαρας ἀγγέλους ἐστῶτας ἐπὶ τὰς τέσσαρας γωνίας τῆς γῆς, κρατοῦντας τοὺς τέσσαρας ἀνέμους [τῆς γῆς,] ἵνα μὴ πνέῃ ἄνεμος ἐπὶ τὴν γῆν, μήτε ἐπὶ τὴν θάλατταν, μήτε ἐπὶ πᾶν δένδρον.

Εἰ καὶ ταῦτά τισιν ὑπὸ Ῥωμαίων πάλαι τοῖς Ἰουδαίοις γεγενῆσθαι ἐξείληπται, τῶν τεσσάρων θείων ἀγγέλων δηλοῦν αὐτοῖς νομισθέντων τὸ ἐπὶ τῇ γῇ, ἐπὶ τῇ θαλάττῃ, τῶν τὴν ὀργὴν πειραζομένων διαδιδράσκειν ἄφυκτον, πολλῷ μᾶλλον τοῦτο ἐν τῇ τοῦ Ἀντιχρίστου ἐπελεύσει γενήσεται· οὐκ ἐν τῇ μερικῇ γῇ τῆς Ἰουδαίας, ἀλλ' ἐν πάσῃ, ἢ ἐπὶ τῶν τεσσάρων γωνίων ἐστάναι τοὺς ἀγγέλους διεξιέναι, ὡς πληροῦντας διακονίας θεοῦ αὐτοῖς ἐγκεχειρισμένας, ἡμῖν δὲ ἀγνώστους. Ἡ δὲ τῶν ἀνέμων ἐποχὴ, προδήλως λύσιν τῆς εὐταξίας τῆς κτίσεως, καὶ τὸ τῶν κακῶν ἐμφαίνει ἀδιάδραστον· δι' ἀνέμων γὰρ καὶ τὰ τῆς γῆς φυτὰ τρέφονται, καὶ πλεῖται ἡ θάλασσα.

2 Καὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον ἀναβαίνοντα ἀπὸ ἀνατολῆς ἡλίου, ἔχοντα σφραγίδα θεοῦ ζῶντος· καὶ ἔκραζε φωνῇ μεγάλη τοῖς τέσσαρσιν ἄγγελοις, οἷς ἐδόθη [αὐτοῖς] ἀδικῆσαι τὴν γῆν, καὶ τὴν θάλασσαν, λέγων·

Ὁ περ τῷ ἱεζεκιήλ (α) πάλαι ἀποκεκάλυπτο περὶ τοῦ ἐνδεδυμένου τὸ βαδδὶν, καὶ τῶν καταστεναζόντων τὰ μέτωπα σφραγίζοντας πρὸς τὸ μὴ συναπολέσθαι τοὺς δικαίους τοῖς ἀδίκους, διὰ τὸ τῆς κεκρυμμένης τῶν ἁγίων ἀρετῆς καὶ τοῖς ἄγγελοις ἄγνωστον τοῦτο κἀνταῦθα τῷ μακαρίῳ δέικνυται, ὑπερτέρας ἁγίας δυνάμεως τοῖς τιμωροῖς ἁγίοις ἄγγελοις ἐγκελευομένης μηδὲν δράσαι εἰς τοὺς πλημμελήσαντας, πρὶν ἂν διὰ τοῦ σφραγισθῆναι διακριθέντας ἐπιγνώσι τοὺς τῆς ἀληθείας θεραπευτάς. Τοῦτο δέ, εἰ καὶ μερικῶς πάλαι γεγένηται, τῶν τῷ Χριστῷ πεπιστευκότων τὴν τῆς ἱερουσαλὴμ ὑπὸ Ῥωμαίων ἐκπεφευγόντων πορθησιν, εἰς πολλὰς τελούντων μυριάδας, κατὰ τὸν μέγαν Ἰάκωβον, τὸν τῷ μακαρίῳ Παύλῳ τὸ πλῆθος αὐτῶν ἐμφαίνοντα (β)· ἀλλ' οὖν, ὡς εἶρηται, ἐν τῷ καιρῷ τῆς τοῦ Ἀντιχρίστου ἐπελεύσεως μάλιστα γενήσεται, τῆς σφραγίδος τοῦ ζωοποιοῦ σταυροῦ διεργούσης τῶν ἀπίστων τοὺς πιστοὺς, ἀνεπισχύντως καὶ πεπαρρησιασμένως τὴν τοῦ Χριστοῦ σημείωσιν ἐνώπιον τῶν ἀσεβῶν φέροντας· διὸ φησιν ὁ ἄγγελος·

3 Μὴ ἀδικήσητε τὴν γῆν, μήτε τὴν θάλασσαν, μήτε τὰ δένδρα, ἄχρις οὗ σφραγίσωμεν τοὺς δούλους τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν.

Ἡ κτίσις, ὡς δι' ἡμᾶς γεγεννημένη, παιδευομένοις ἡμῖν κοινωνεῖ ἐπὶ ταῖς μάστιξιν, ὥσπερ [οὖν] καὶ δοξαμένοις τοῖς ἁγίοις συμφαιδρυνθήσεται. Διὰ τούτων δὲ μαθησάνομεν καὶ τοὺς ἐναρέτους δεῖσθαι δυναμωθῆναι δι' ἀγγελικῆς ἐοθηλείας πρὸ τῆς τῶν πειρασμῶν ἐπαγωγῆς τῇ δεδομένῃ [ἡμῖν] σφραγίδι τοῦ

(α) Δαν. γ'. 5. 18', 6. καὶ 19'.

(β) Πραξ. ΚΑ', 20'.

πνεύματος, καὶ κατὰ τοσοῦτον ἐπιδεικνυμένη τὴν οἰκείαν δύναμιν, καθ' ὅσον ἂν αὐτοὶ ἐργασίαν παρασχώμεθα· τῶν λοιπῶν μενόντων ἀβοηθήτων παρ' οἰκεῖον τοῦ μὴ βοηθηθῆναι θέλημα.

4 Καὶ ἤκουσα τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐσφραγισμένων· [ἑκατὸν τεσσαράκοντα τέσσαρες χιλιάδες ἐσφραγισμένοι,] ἐκ πάσης φυλῆς [τῶν] υἱῶν Ἰσραὴλ. Ἐκ φυλῆς Ἰούδα, δώδεκα χιλιάδες ἐσφραγισμένοι.

Ἰούδας, ἐξομολόγησις ἐρμηνεύεται· δι' οὗ δηλοῦνται οἱ δι' ἐξομολογήσεως τῆς πρὸς Χριστὸν, τὸν ἐξ Ἰούδα βλαστήσαντα, σωζόμενοι.

Ἐκ φυλῆς Ῥουβίμ, δώδεκα χιλιάδες ἐσφραγισμένοι.

Ῥουβίμ, δράσεως υἱὸς ἐρμηνεύεται· δι' οὗ δηλοῦνται οἱ διὰ καθαρότητα καρδίας τὴν πνευματικὴν δρασιν κτησάμενοι.

Ἐκ φυλῆς Γὰδ, δώδεκα χιλιάδες ἐσφραγισμένοι.

Γὰδ, πειρασμός· δι' οὗ δηλοῦνται οἱ δι' ὑπομονῆς πειρασμῶν κατὰ τὸν Ἰῶβ στεφανούμενοι.

6 Ἐκ φυλῆς Ἀσήρ, δώδεκα χιλιάδες ἐσφραγισμένοι.

Ἀσήρ, μακαρισμός· δι' οὗ δέκνυνται οἱ τὸν δεσποτικὸν μακαρισμὸν διὰ πολιτείας ἀξίας κληρονομούντες, καὶ τῆς δεσποτικῆς τῆς ἐκ δεξιῶν τοῦ Χριστοῦ στάσεως ἀξιούμενοι, καὶ υἱοὶ φωτὸς καὶ ἡμέρας ἀναδεικνύμενοι.

Ἐκ φυλῆς Νεφθαλεὶμ, δώδεκα χιλιάδες.

Νεφθαλεὶμ, προσευχή· δι' ἧς χαρακτηρίζονται οἱ διὰ προσευχῆς ἀδιαλείπτου τῷ θεῷ κολλώμενοι.

Ἐκ φυλῆς Μανασσῆ, δώδεκα χιλιάδες.

Μανασσῆς, ἐπιλησμοσύνη· τουτέστιν, οἱ τῶν ὀπισθεν ἐπιλανθάνομενοι καὶ τῶν πατρῶων οἰλῶν διὰ τὸν θεὸν ἔρωτα.

7 Ἐκ φυλῆς Συμεὼν, δώδεκα χιλιάδες.

Συμεών, ὑπακού· δηλαδή, οἱ δι' ὑπακοῆς τῶν θείων ἐντολῶν δικαιώμενοι.

Ἐκ φυλῆς Λευί, δώδεκα χιλιάδες.

Λευί, προσειλημμένοι· δι' οὗ νοοῦνται οἱ διὰ πολιτείας ἱεροπρε-
ποῦς ὑπὸ Χριστοῦ προσειλημμένοι. Ὀγδοὺς δὲ Λευί τέτακται,
ὡς κατὰ τὴν ὀγδόαν ἡμέραν τῆς ἀναστάσεως τῆς ἀληθοῦς ἱε-
ρωσύνης ἀναδεικνυμένης.

Ἐκ φυλῆς Ἰσάχαρ, δώδεκα χιλιάδες.

Ἰσάχαρ, μισθός· τουτέστιν, αἱ τὴν ἐκ θεοῦ μισθὸν λαμβάνον-
τες, ὡς ἐναρέτως πολιτευόμενοι.

δ Ἐκ φυλῆς Ζαβουλὼν, δώδεκα χιλιάδες.

Ζαβουλὼν, κατοικητήριον δυνάμεως, ἢ εὐωδία· δι' οὗ νοοῦν-
ται οἱ τῇ ἐνοικήσει [τοῦ] Χριστοῦ κατὰ τῶν παθῶν δυνάμω-
θέντες, καὶ εὐωδία αὐτοῦ, [ὡς φησὶν ὁ Παῦλος], γινόμενοι (α).

Ἐκ φυλῆς Ἰωσήφ, δώδεκα χιλιάδες.

Ἰωσήφ, πρόσθεσις· τουτέστιν, οἱ ἐν προσθήκης μέρει σὺν τῇ
βασιλείᾳ τῶν ἀνθρώπων τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα λαμβάνοντες,
ὡς φησὶν ὁ Κύριος.

Ἐκ φυλῆς Βενιαμὴν, δώδεκα χιλιάδες ἐσφρα-
γισμένοι.

Βενιαμὴν, υἱὸς ὀδύνης· ἢ υἱὸς ἡμέρας· ἢ υἱὸς δεξιᾶς· δηλαδή,
οἱ διὰ καρδιακῶν ὀδυνῶν, εἴτε οἱ τότε ἐξ Ἑβραίων πιστοὶ καὶ
διαπεφευγότες τὴν [τῶν] Ῥωμαίων αἰχμαλωσίαν, τὸν ἀριθμὸν
τουτοῦτον ἀναπληροῦντες· εἴτε, ὁ καὶ μᾶλλον πιστότερον, οἱ ἐπὶ
συντελείᾳ ἐξ Ἰουδαίων [διὰ πίστεως] σωζόμενοι, ὅτε, καθὼς
φησὶν ὁ ἀπόστολος, μετὰ τὸ εἰσελθεῖν τὸ πλήρωμα τῶν ἐθνῶν,
πᾶς Ἰσραὴλ σωθήσεται (β). Οὐδέτερον ἀπαράδεικτον. Ἡ μέντοι

(α) Β' Κορ. Β', 15. (β) Ρωμ. ΙΑ', 25.

ἐκρίθει τῆς ἐξ ἐκάστης φυλῆς ἰσότητος, ἐμφαίνειν μοι δοκεῖ
τὸν πολυπλασιασμὸν τοῦ ἀποστολικοῦ σπόρου, δωδεκάκις δώ-
δεκα πολυπλασιαζομένου ἐπὶ τὸν τέλειον τῆς χιλιάδος ἀριθμὸν,
καὶ οὕτω τὰς ῥηθείας χιλιάδας ἀποτελοῦντος. Μαθηταὶ γὰρ
ἦσαν τοῦ κόκκου τοῦ εἰς τὴν γῆν διὰ φιλανθρωπίαν πεσόντος,
καὶ πολύφορον τῆς παραστάτου σωτηρίας τὸν καρπὸν ἐλαστή-
σαντος. Ἐπιστημικτεῖον δὲ τοῦτο· ὅτι ἡ φυλὴ τοῦ Δάν, ὡς ἐξ
αὐτῆς τιεκτομένου τοῦ Ἀντιχρίστου, ταῖς λοιπαῖς οὐ συντέτα-
κται· ἀλλ' αὐτὴ αὐτῆς ἢ τοῦ Λευί, ὡς ἱερατικῇ πάλει εἰς ἀρι-
θμὸν μὴ ἐρχομένη. Ἐκ δὲ τῆς τῶν ὀνομάτων ἐρμηνείας ἔστι
τινὰ τῶν φυλῶν ἐκάστη προταρμύσει διάνοιαν, ὡς ἐν τοῖς πλη-
στοῖς παρατίθεται. Τὸν δὲ Ἰωσήφ ἀντὶ τοῦ Ἑβραῖου, τοῦ υἱοῦ
αὐτοῦ, τέθεικεν. Ἀρμόδιος δὲ τοῦτοις ὁ λεχθεὶς ἀριθμὸς [τέ-
θειται], ὡς εἴρηται, διὰ τε τοὺς δώδεκα ἄρχαίους τῶν Ἑβραίων
πατριάρχας καὶ τῶν φυλῶν ἄρχοντας, διὰ τε τοὺς ἀντ' αὐτῶν
καταστάντας ἄρχοντας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν θεοπισίους ἀποστό-
λους, ὡς γέγραπται· δι' ὧν οἱ ἐν τῇ διασπορᾷ τῆς γῆς Ἰουδαῖοι
[ἐπ' ἐσχάτων] σώζονται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ'.

Περὶ τοῦ ἀναριθμήτου ὄχλου τῶν ἐξ ἐθνῶν
λαμπροφροούντων.

- 9 Μετὰ ταῦτα εἶδον· καὶ, ἰδοὺ, ὄχλος πολὺς, ὃν ἀριθ-
μῆσαι οὐδεὶς ἠδύνατο, ἐκ παντὸς ἐθνους καὶ λαῶν,
καὶ φυλῶν, καὶ γλωσσῶν, ἐστῶτες ἐνώπιον τοῦ
θρόνου, καὶ ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου, περιβεβλημένοι
στολὰς λευκάς· καὶ φοίνικες ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν·
- 10 καὶ κράζοντες φωνῇ μεγάλῃ, καὶ λέγοντες· Ἡ σω-
τηρία τῷ θεῷ ἡμῶν τῷ καθημένῳ ἐπὶ τῷ θρόνῳ,
καὶ τῷ ἀρνίῳ.

Οὗτοί εἰσι, περὶ ὧν φησιν ὁ Δαυὶδ· Ἐξαριθμῆσομαι αὐτοὺς, καὶ ὑπὲρ ἄμμιον πληθυνθήσονται (α). οἱ τε πάλαι ὑπὲρ Χριστοῦ μαρτυρικῶς διηγωνισμένοι, οἱ τε ἐπ' ἰσχύων ἀνδρικῶς ἀθλήσαντες ἐκ πάσης φυλῆς καὶ γλώσσης, [καὶ] τῇ ἐκχύσει τοῦ ἰδίου διὰ Χριστὸν αἵματος τὰς στολὰς τῶν οἰκείων πράξεων λευκάναντες, καὶ λευκαίνειν μέλλοντες, καὶ τοὺς τῆς νίκης χαρακτηριστικούς κλάδους τῶν εὐχρήστων καὶ ὀρθοτάτων καὶ λευκῶν τῶν καρδιῶν φοινίκων ἐν ταῖς χερσὶν ἔχοντες, καὶ περὶ τὸν θεῖον θρόνον τῆς θεαρχικῆς ἀναπαύσεως χορεύοντες, καὶ ὡς εὐγνώμονες οἰκέται τῷ χορηγῷ τὴν κατὰ [τῶν] διχιμόνων νίκην ἐπιγράφοντες.

- 11 Καὶ πάντες οἱ ἄγγελοι εἰστήκεισαν κύκλῳ τοῦ θρόνου, καὶ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ τῶν τεσσάρων ζώων· καὶ ἔπεσον ἐνώπιον τοῦ θρόνου ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν· καὶ προσεκύνησαν τῷ θεῷ, λέγοντες· Ἀμήν· ἡ εὐλογία, καὶ ἡ δόξα, καὶ ἡ τιμὴ, καὶ ἡ εὐχαριστία, καὶ ἡ σοφία, καὶ ἡ δύναμις, καὶ ἡ ἰσχύς τῷ θεῷ ἡμῶν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. [Ἀμήν.]

Ἰδοὺ μία ἐκκλησία ἁγγέλων καὶ ἀνθρώπων· καὶ οἱ πάλαι τοῖς εἰσαγγέλοις ἀνθρώποις καταπληκτικοὶ φαινόμενοι, καθὼς διὰ τοῦ Δανιὴλ ἔγνωμεν (β), τότε συλλειτουργοὶ ἀνθρώποις γενήσονται· εἴτε, κατὰ τινὰς τῶν ἁγίων, ἐν τοῖς οἰκείοις σώμασι διὰ τὴν ἐν τόπῳ περιγραφὴν αὐτοῖς ἐμφανιζόμενοι· εἴτε, καθ' ἑτέρους, ὡς τὸ τριχῇ διάστατον ἐν μήκει καὶ πλάτει καὶ βάθει μὴ ἔχοντες· ὅπερ σωμάτων ἰδίων οὐκ ἐν τῇ οἰκείᾳ φύσει φαινόμενοι, ἀλλὰ κατὰ τὸ δοκοῦν τῷ θεῷ τυπούμενοι καὶ σχηματιζόμενοι. Κύκλῳ μέντοι τῶν χερουβὶμ καὶ τῶν πρεσβυτέρων ἐστῶτες, ἐμφαίνουσι διὰ τῆς στάσεως τὸ τῆς τιμῆς μέγεθος· ἢ δοξάζονται οἱ [διὰ] τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πρεσβυτέρων δηλούμενοι· ὅφ' ὧν πάντων ἡ εὐχαριστία τῷ θεῷ ἐπὶ ταῖς θεο-

(α) Ψαλμ. ΡΑΒ', 18.

(β) Δαν. Η', 17.

πρεπέσιν αὐτοῦ εἰς τὴν σύμπασαν κτίσιν οἰκονομίαις ὑπὲρ ἡμῶν ἀναπεμθῆσεται.

- 13 Καὶ ἀπεκρίθη εἰς ἐκ τῶν πρεσβυτέρων, λέγων μοι· Οὗτοι οἱ περιβεβλημένοι τὰς στολὰς τὰς λευκάς, 14 τίνες εἰσὶ; καὶ πόθεν ἦλθον; Καὶ εἶρηκα αὐτῷ· Κύριέ μου· σὺ οἶδας.

Διεγείρει διὰ τῆς πεύσεως τὸν μακάριον ὁ ὀφθεῖς πρὸς τὴν τῶν ὁραθέντων ἔρευναν· ὁ δὲ, τὴν ἄγνοιαν εὐγνωμόνως προβαλλόμενος, παρὰ τοῦ ὀφθέντος σοφίζεται.

Καὶ εἶπέ μοι· Οὗτοί εἰσιν οἱ ἐρχόμενοι ἐκ τῆς θλίψεως τῆς μεγάλης, καὶ ἐπλυναν τὰς στολὰς αὐτῶν· καὶ ἐλεύκανον αὐτὰς ἐν τῷ αἵματι τοῦ ἀρνίου.

- 15 Καὶ διὰ τοῦτο εἰσιν ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ θεοῦ, καὶ λατρεύουσιν αὐτῷ ἡμέρας καὶ νυκτός ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ· καὶ ὁ καθήμενος ἐπὶ τοῦ θρόνου, σκηνώσει ἐπ' αὐτούς.

Μακάριοι οἱ διὰ προσκαίρων πόνων αἰώνιον ἀνάπαυσιν καρπούμενοι, καὶ διὰ τοῦ συμπάσχειν Χριστῷ, τούτῳ συμβασιλεύοντες, καὶ διηνεκῶς αὐτῷ λατρεύοντες. Τὸ γὰρ, ἡμέρας καὶ νυκτός, ἐνταῦθα δηλοῖ τὸ ἀκατάπαυστον. Ἐκεῖ γὰρ νῦν οὐκ ἔσται· ἀλλ' ἡμέρα μία ἀντὶ [τοῦ] αἰσθητοῦ ἡλίου τῷ [νοητῷ] τῆς δικαιοσύνης ἡλίῳ καταλαμπομένη. Ἴσως δὲ νῦν νοεῖται καὶ τὰ ἀπόκρυφα καὶ βαθέα τῆς γνώσεως μυστήρια· ἡμέρα δὲ, τὰ σαφῆ τε καὶ εὐληπτα. Ναὸς δὲ τούτου, πᾶσα μὲν ἡ ἀνακαινιζομένη κτίσις διὰ τοῦ πνεύματος· μάλιστα δὲ οἱ τὸν ἀβράβωνα τοῦ πνεύματος σῶον καὶ ἀσβεστον φυλάξαντες· οἷς ἐνοικῆσιν καὶ ἐμπεριπατήσιν ἐπήγγελται (α).

- 16 Οὐ πεινάσουσιν ἔτι, οὐδὲ διψήσουσιν ἔτι·

Εἰκότως· τὸν γὰρ ἄρτον τὸν οὐράνιον καὶ τὸ ὕδωρ τῆς ζωῆς ἔξουσιν.

(α) Β' Κορ. Γ', 16.

Οὐδ' οὐ μὴ πέσῃ ἐπ' αὐτοὺς [ὁ] ἥλιος, οὐδὲ πᾶν καῦμα.

Καὶ ὑπὸ πειρασμῶν ἔτι, τῶν διὰ τοῦ ἡλλου, καὶ τοῦ καύσωνος σημαιομένων, οὐκ ὀδυνηθήσονται, τοῦ καιροῦ τῶν ἀγώνων παρρηχότος.

17 Ὅτι τὸ ἀρνίον τὸ ἀνά μέσον τοῦ θρόνου, ποιμανεῖ αὐτοὺς, καὶ ὁδηγήσει αὐτοὺς ἐπὶ ζώσας πηγὰς ὕδατων· [καὶ ἐξαλείψει ὁ θεὸς πᾶν δάκρυον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν.]

Τὸ δὲ, Ποιμανεῖ αὐτοὺς, δηλοῖ, ὅτι οἱ ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ τότε ποιμαινόμενοι, ἐπιδρομὰς λύκων οὐ φοβηθήσονται, ἅτε πεμπομένων [τῶν λύκων] εἰς τὸ πῦρ τὸ ἀσβεστον· ἀλλ' ἐπὶ τὰς καθαρὰς καὶ τρανωτάτας τῶν θείων ιωήσεων πηγὰς αὐτῶς ποιμανηθήσονται, δηλούμενας διὰ τοῦ ὕδατος, τοῦ καὶ ἤδη τὴν ἀφθονον χάριν τοῦ [θεοῦ] πνεύματος χαρακτηρίσαντος· εἰρηκότος τοῦ Κυρίου περὶ τοῦ εἰλικρινῶς εἰς αὐτὸν πιστεύοντος, ὅτι ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ῥεύσουσιν ὕδατος ζῶντος (α), ᾧ οἱ ἅγιοι τότε θαψιλῶς ποτιζόμενοι, ἐν ἀγαλλιάσει καὶ εὐφροσύνῃ ἀπεράντως ἔσονται, τῆς μερικῆς γνώσεως καταργουμένης (β), τὴν τελείαν κτώμενοι, καὶ τὴν τροπὴν μετὰ τῆς φθορᾶς ἀπεκδυόμενοι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑ'.

Λύσις τῆς ἐβδόμης σφραγίδος, δηλοῦσα ἀγγελικὰς δυνάμεις προσάγειν τῷ θεῷ τὰς τῶν ἁγίων προσευχὰς, ὡς θυμιάματα.

ΚΕΦ. VIII, 1 Καὶ ὅτε ἤνοιξε τὴν σφραγίδα τὴν ἐβδό-
2 μην, ἐγένετο σιγὴ ἐν τῷ οὐρανῷ ὥσει ἡμῳρίον. Καὶ

(α) Ἰωαν. Ζ', 38.

(β) Α' Κορ. ΙΓ', 12.

εἶδον τοὺς ἑπτὰ ἀγγέλους, οἱ ἐνώπιον [τοῦ θρόνου] τοῦ θεοῦ ἑστήκασιν· καὶ ἐδόθησαν αὐτοῖς ἑπτὰ σάλπιγγες.

Συχνῶς ὁ ἀριθμὸς τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων τῷ ἁγίῳ τούτῳ παραλαμβάνεται, ὡς τῷ αἰῶνι τούτῳ καὶ τῷ σαββατισμῷ καὶ τῇ ἀναπαύσει τῶν ἁγίων σύστημα. Διὸ κἀνταῦθα ἐπὶ τῇ λύσει τῆς ἐβδόμης σφραγίδος, ἡ λύσις τῆς γέντης πολιτείας διατημαίνεται, ἑπτὰ ἀγγέλων διακονούντων ταῖς κατὰ τῶν παιδείας ἢ καλᾶς δεομένων ἀνθρώπων μάλιστα. Ἡ δὲ σιγὴ δηλοῖ τὴν τε ἀγγελικὴν εὐταξίαν καὶ εὐλάβειαν, τὸ τε περὶ τῆς δευτέρας παρουσίας ἀγνωστον. Τὸ δὲ, ἡμῳρίον, τὸ τοῦ καιροῦ ἐμφαίνει βραχύ· ἐν ᾧ, τῶν πληγῶν ἐπαγομένων, καὶ τῶν ἐπὶ γῆς συντελουμένων, ἡ τοῦ Χριστοῦ βασιλεία φανήσεται.

3 Καὶ ἄλλος ἄγγελος ἦλθε, καὶ ἐστάθη ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου, ἔχων λιθανωτὸν χρυσοῦν.

Εἰ καὶ σχηματίζονται εἰς ὕλας καὶ χρώματα τὰ τοῖς ἁγίοις ὁρώμενα, εἴτε θυσιαστήριον, εἴτε θυμιατήριον, εἴτε ἑτερόν τι, ἀλλ' ἀόρατα καὶ νοητὰ τυγχάνουσιν. Ἐπὶ τοιούτου τοίνυν θυσιαστηρίου στὰς ὁ ἄγγελος, καὶ τὸν λιθανωτὸν, δηλαδὴ τὸ τὸν λίθον δεχόμενον θυμιατήριον, κρατῶν, τὰς εὐχὰς τῶν ἁγίων ὡς θυμιάματα τῷ θεῷ προσέφερε· δι' ὧν ἤτοῦντο διὰ τῆς παγκοσμίου συντελείας, ταῖς μὲν τιμωρητικαῖς μάλιστα τῶν δυσσεδῶν καὶ παρανόμων ἐλαττώσαι τὴν ἐν τῷ μέλλοντι [αἰῶνι] κόλασιν· τῇ δὲ οἰκίᾳ παρουσίᾳ τοὺς μισθοὺς κατανεῖμαι τοῖς κοπιήσασιν, καὶ τοῦτο ἐκ τῶν ἐξῆς δείκνυται.

Καὶ ἐδόθη αὐτῷ θυμιάματα πολλὰ, ἵνα δώσῃ ταῖς προσευχαῖς τῶν ἁγίων πάντων ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ χρυσοῦν τὸ ἐνώπιον τοῦ θρόνου.

Θυσιαστήριον δὲ χρυσοῦν, ὁ Χριστὸς ἐστίν· ἐν ᾧ πᾶσα λειτουργικὴ καὶ ἁγία συνέστηκε δύναμις, καὶ αἱ μαρτυρικαὶ θυ-

σίοι προσκομίζονται· οὗ ἦν τύπος τὸ δειχθὲν ἐν τῷ ὄρει τῷ Μωσῇ σὺν τῇ σκηνῇ θυσιαστήριον. Τὰ δὲ θυμιάματα, αἱ προσευχαὶ τῶν ἁγίων, ὡς εὐώδεις τῷ Θεῷ, καλὰ λέλεκται. Τὸ δὲ θυσιαστήριον, ὅπερ τὸν Χριστὸν εἶναι εἰρήκαμεν, ἐνώπιον τοῦ θρόνου, δηλαδὴ τῶν ὑπερτάτων [ἁγίων] δυνάμεων, διὰ τὴν χάριν τῆς ἐν αὐταῖς ἐμπύρου θείας ἀγάπης, καὶ τῆς ἀκραίως σοφίας τε καὶ γνώσεως, ὅπερ ἐμφαίνει ἡ ἐρμηνεία τῶν ὀνομάτων τῶν τῷ Θεῷ πλησιαζουσῶν ὑπερτάτων δυνάμεων.

- 4 Καὶ ἀνέβη ὁ καπνὸς τῶν θυμιαμάτων ταῖς προσευχαῖς τῶν ἁγίων ἐκ χειρὸς τοῦ ἀγγέλου ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Καὶ εἴληφεν ὁ ἄγγελος τὸν λιθανωτὸν, καὶ ἐγέμισεν αὐτὸν ἐκ τοῦ πυρὸς τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν γῆν.

Αἱ διακονηθεῖσαι δι' ἀγγέλου τῶν ἁγίων προσευχαὶ προσδεχθεῖσαι, καὶ τοῦ τιμωρητικοῦ πυρὸς τὸν λιθανωτὸν πληρώσασαι, ἐπὶ τὴν γῆν ἐκχυθῆναι πεποιήκασιν· ὥσπερ πάλαι τῷ Ἰεζικιὴλ ἐφάνη ἐξ ἐνὸς τῶν Χερουβίμ ἐκ τοῦ τοιοῦτου πυρὸς ληφθὲν τοῖς ἀγγέλοις δίδοσθαι, τοῖς πεμφθεῖσιν εἰς τὸν τῶν αἰκητόρων τῆς Ἱερουσαλὴμ τῶν δυσσεβιστέρων ἔκκοπὴν. Τοῦ δὲ ἀγγέλου τούτου τύπον ἐπέχει ἕκαστος ἱερέρχης, ὡς μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων· καὶ τῶν μὲν, τὰς κλήσεις ἀνάγων· τῶν δὲ, τὸν ἱλασμὸν κατὰγων· τοὺς δὲ τῶν ἁμαρτανόντων ἐπιστρέφων ἢ λόγῳ ἢ παιδείαις αὐστηροτέραις.

- Καὶ ἐγένοντο φωναί, καὶ βρονταί, καὶ ἀστραπαί, καὶ σεισμός. Καὶ οἱ ἐπτὰ ἄγγελοι, οἱ ἔχοντες τὰς ἐπτὰ σάλπιγγας, ἠτοιμάσαν ἑαυτοὺς, ἵνα σαλπίσωσι.

Διὰ τούτων πάντων τὰ πρὸ τῆς συντελείας χαρακτηρίζονται φόβητρα, καθάπερ ἐν τῷ Σινᾷ ὄρει θείας παρουσίας ἐγνωρίζοντο σύμβολα (α), πάντα καταπλήττοντα, καὶ πρὸς ἐπιστροφὴν

(α) Ἐξοδ. ΙΘ', 18.

τοὺς εὐγνωμονεστέρους ἐνάγοντα. Ἄγγελοι δὲ τούτοις διακονοῦσιν, ὡς ἱατροὶ συμπαθεῖς, χριστομιμήτως, καυτῆρσι καὶ τομαῖς τοὺς τὴν δεινότητα τῆς ἁμαρτίας νόσον ἀσθενοῦντας θεραπεύοντες· ἢ, τό γε μετρίωτερον, τοῖς ῥαθυμοτέροις τὴν μέλλουσαν ἐπικουφίζοντες κόλασιν, εἰ ὅπως οὖν εὐχαρίστως ἐνέγκωσιν. Ἡμᾶς δὲ, τοὺς τῷ τιμῇ [τοῦ] Χριστοῦ ἐσφραγισμένους ὀνόματι, καὶ τὴν δόξαν τῶν ἁγίων ἐπιποθεύοντας, καὶ τοῖς ἐνταῦθα ἀλγεينوῖς τὴν τῶν μελλόντων πόνων φυγὴν εὐχομένους, παιδεύων ὁ φιλόανθρωπος Κύριος, τῷ τῆς ἁμαρτίας θανάτῳ μὴ παραδώσει, καθὼς γέγραπται· ἀλλὰ πρᾶντοι ἡμῖν τὰς πονηρὰς ἡμέρας τῶν αἰώνων κολάσεων, ὅταν ὀρυγῇ ὁ ὅρος τῷ τῆς ἁμαρτίας εὐρετῇ ὁ ἀφεγγὴς τῆς γενένης χώρος καὶ βαθύτατος· ὅπως, ἐνθα εὐφραινομένων πάντων ἡ κατοικία, τοῖς ἁγίοις συναυλιζόμενοι, σὺν αὐτῷ τῷ σωτῆρι Χριστῷ, τῷ Θεῷ ἡμῶν, [ἰσόμεθα]· ὃ πρέπει πᾶσα δοξολογία, τιμὴ τε καὶ προσκύνησις, ἅμα τῷ Πατρὶ καὶ τῷ παναγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ'.

Δ Ο Γ Ο Σ Η'.

Περὶ τῶν ἐπτὰ ἀγγέλων, [ἐξ] ὧν τοῦ πρώτου σαλπίσαντος, χάλαζα καὶ πῦρ καὶ αἷμα ἐπὶ τῆς γῆς φέρεται.

- 7 Καὶ ὁ πρῶτος ἄγγελος ἐσάλπισε· καὶ ἐγένετο χάλαζα, καὶ πῦρ μεμιγμένον ἐν αἵματι· καὶ ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν· καὶ τὸ τρίτον τῆς γῆς κατεκάη· καὶ τὸ τρίτον τῶν δένδρων κατεκάη· καὶ πᾶς χόρτος χλωρὸς κατεκάη.

Ταῦτά τισιν ἔδοξεν αἰνέσθαι τὴν ἐν γεένῃ τῶν ἀμικτωλῶν κόλασιν, πολυτρόπως διὰ τῶν αἰσθητῶν ὁδῶν τραπελο-
γούμενην. Ἡμεῖς δὲ νομίζομεν διὰ τὸ μάλιστα οὐ τὴν τρίτην
μοῖραν εἶναι τῶν κολαζόμενων ἐν τῷ μέλλοντι [αἰῶνι] ἐκ τοῦ
παντὸς τῶν ἀνθρώπων πληρώματος, ἀλλὰ τὴν πλείονα· (πλα-
τεῖα γάρ, [φησὶν], ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν (α).)
τὰς πρὸ τῆς συντελείας μᾶλλον ταῦτα πληγὰς ἐμφαίνειν· καὶ
τὴν μὲν χάλαζαν δηλοῦν τὸ οὐρανόθεν ἥκειν κατὰ δίκαιον κρίμα
τὰς τοιαύτας μάστιγας· τὸ δὲ πῦρ σὺν τῷ αἵματι, τὰς ἐκ θαλά-
σσης χερῶν γινομένας πυρπολήσεις τε καὶ ἀνδροκτασίας
ὁσημέραι· ὑφ' ὧν οὐκ ἔλαττον τοῦ τρίτου μέρους, [ὡς ὑπῶμεν],
τῶν ἐν τῇ γῇ κτισμάτων καὶ κατὰ τὸ αἰσθητὸν ἀνῆλθωσι· τοῦ
πολέμου οὐ τοὺς ἀνθρώπους μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ τῆς γῆς ἐκφόρια
πάντα καταναλίσκοντος. Καὶ ὁ μακάριος δὲ Ἰωὴλ αἶμα καὶ
πῦρ καὶ ἀτμίδα καπνοῦ πρὸ τῆς μεγάλης ἡμέρας εἰπὼν ἐλεύσε-
σθαι (β), τὴν ἡμετέραν κρατύνει περὶ τῶν ἐκτεθέντων ὑπό-
ληψιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓ'.

Περὶ τοῦ δευτέρου ἀγγέλου, καὶ τῆς ἀπω-
λείας τῶν ἐν θαλάσῃ ἐμψύχων.

8 Καὶ ὁ δεύτερος ἄγγελος ἐσάλπισε, καὶ ὡς ὄρος
μέγα πυρὶ καιόμενον ἐβλήθη εἰς τὴν θάλασσαν·

9 καὶ ἐγένετο τὸ τρίτον τῆς θαλάσσης, αἶμα· καὶ
ἀπέθανε τὸ τρίτον τῶν κτισμάτων ἐν τῇ θαλάσῃ, τὰ
ἔχοντα ψυχάς· καὶ τὸ τρίτον τῶν πλοίων διεφθάρη.

Καὶ τὴν θάλασσαν, κατὰ τὸ δόξαν τισί, σὺν τοῖς ἐν αὐτῇ τῷ
καθαροῦ πυρὶ καιομένην μετὰ τὴν ἀνάστασιν διὰ τούτων δη-

(α) Mt. 2, 13.

(β) Ἰωὴλ B', 13.

λοῦσθαι ἐνομίζομεν, εἰ μὴ ἡ τοῦ τρίτου μνήμη ἀνάρμοστος
ἡμῖν πρὸς τοῦτο κατεφάνετο· πλείονες γάρ, [ὡς εἴρηται], τῶν
σωζομένων οἱ κολαζόμενοι. Κατὰ μέντοι ἀναγωγὴν οὐδὲν ἀπει-
κὸς τὸν παρόντα βίον, τροπικῶς ὠνομασμένον θάλασσαν,
ταῦτα ὑφίστασθαι, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ τὸ τρίτον ταῖς πληγαῖς
συντελεῖσθαι· διὰ δὲ τὴν τῶν θείων κριμάτων ἄβυσσον, [ἡ] τοῦ
μὲν παρὰ πόδας κολάζει, τοῖς δὲ μακροθυμεῖ, πρὸς ἐπιστροφὴν
καὶ μετάνοιαν [ἄγουσα]. Ὅρος δὲ μέγα ἡγούμεθα νοεῖσθαι τὸν
διάβολον, ὡς καὶ τισι τῶν διδασκάλων ἔδοξε, [τῷ] πυρὶ τοῦ
καθ' ἡμῶν θυμοῦ καιόμενον, [καὶ] τῇ γεένῃ τηρηθησόμενον,
ἐν τῷ καιρῷ [δὲ] τῆς αὐτοῦ συγχωρήσεως τὸ τρίτον τῶν ἐν
θαλάσῃ νήσων τε καὶ πλοίων καὶ νηκτῶν διαφθείροντα,
ὥσπερ πάλαι ἐπὶ τοῦ Ἰωβ πεποίηκαν· ἐχθρὸς γάρ ἐστι καὶ ἐκδι-
κητὴς, κατὰ τὸ θεῖον δίκαιον κρίμα· ὃ γάρ τις ἡττηται, τού-
τι καὶ δεδούλωται (α). Εἰ δὲ καὶ τοῖς ἐν θαλάσῃ τοῦ βίου
δι' ἔργων ἢ λόγων τὴν Τριάδα βλασφημοῦσιν ὁ ψυχικὸς ἐπά-
γεται θάνατος, οὐδὲ τοῦ σκοποῦ ἀπεμφάνον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΔ'.

Περὶ τοῦ τρίτου ἀγγέλου, καὶ τοῦ πικρα-
σμοῦ τῶν ποταμίων ὑδάτων.

10 Καὶ ὁ τρίτος ἄγγελος ἐσάλπισε, καὶ ἔπεσεν ἐκ
τοῦ οὐρανοῦ ἀστὴρ μέγας, καιόμενος ὡς λαμπάς·
καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τὸ τρίτον τῶν ποταμῶν, καὶ ἐπὶ

11 τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων· καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἀστέ-
ρος λέγεται Ἄψινθος· καὶ ἐγένετο τὸ τρίτον τῶν
ὑδάτων εἰς ἄψινθον· καὶ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων
ἀπέθανον ἐκ τῶν ὑδάτων, ὅτι ἐπικράνθησαν.

(γ) B' Πέτρ. B', 19.

Τὴν διὰ τοῦ ἀψινθίου δηλουμένην πικρίαν, τὴν τοῖς κολαζομένοις ἐν γεέννῃ ἁμαρτωλοῖς ἐγγινομένην ὀδύνην φασὶ τινες αἰνίττεσθαι· οὗς διὰ τὸ πλῆθος εἰκὸς καλεῖσθαι ὕδατα. Ἐγούμεθα δὲ καὶ διὰ τούτων τὰ κατὰ τὸν δηλωθέντα καιρὸν ἀλγεινὰ σημαίνεσθαι. Τὸν δὲ ἀστέρα δηλοῦν, ἢ οὐρανόθεν ταῦτα τοῖς ἀνθρώποις ἐπέρχεσθαι· ἢ τὸν διάβολον διὰ τούτου σημαίνεσθαι· περὶ οὗ φησιν [ὁ] Ἡσαΐας· Πῶς ἐπεσεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὁ ἑωσφόρος ὁ πρωτὸς ἀνατέλλων (α); Οὗτος γὰρ ἀνατροπὴν θολερὰν καὶ πικρὰν δι' ἡδονῆς ποτίζων τοὺς ἀνθρώπους, καὶ διὰ ταύτην συγχωρούμενος τὰς τιμωρητικὰς αὐτοῖς ἐπάγειν ἐνταῦθα μάστιγας, οὐ πᾶσι, τῷ δὲ τρίτῳ μέρει, διὰ τὴν τοῦ θεοῦ μακροθυμίαν, καὶ τὸ μὴ ἀπιστεῖσθαι τὴν ἐν τῷ μέλλοντι [αἰῶνι] ἀνταπόδοσιν, τοῖς ἀνυπομονήτοις θανάτου ψυχικοῦ καθίσταται αἷτιος· ὅτι γὰρ πικρὰ συμβέησεται τοῖς πρὸ τῆς συντελείας εὐρισκομένοις, ὧν τὰ ὁρώμενα πρόδρομα, μᾶλλον δὲ προοίμια, προλαβὼν ὁ Κύριος ἐπιστώσατο. Δέον τοίνυν μὴ βουλομένους κρίνεσθαι, ἡμᾶς αὐτοὺς ἀνακρίνειν, κατὰ τὸν [θεῖον] Ἀπόστολον (β)· Εἰ γὰρ ἑαυτοὺς, φησὶν, ἐκρίνομεν, οὐκ ἂν ἐκρινόμεθα· κρινόμενους δὲ ὑπὸ [τοῦ] Κυρίου παιδεύεσθαι καὶ εὐχαρίστως τὰς ἐπαγωγὰς τῶν ἀλγεινῶν δέχεσθαι· ὡς ὁρῶμεν τοὺς εὐγνώμονας τῶν ἀσθενῶν τῷ σώματι, μεθ' ὑπομονῆς τὰς ἐκ τῶν ἰατρῶν τομὰς καὶ τοὺς καυτῆρας φέροντας, ἐπιθυμία τῆς ἰάσεως· ἵνα καὶ ἡμεῖς, ψυχικῶς ὑγιαίνοντες, καὶ μυδεμίαν ὕλην πρὸς τροφὴν τῇ γεέννῃ τοῦ πυρὸς ἐπιφερόμενοι, μὴ σὺν τῷ κόσμῳ κατακριθῶμεν, ἀλλὰ τῷ Χριστῷ αἰωνίως συμβασιλεύσωμεν. Ὡς πρέπει [πᾶσα] δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις, [μεγαλωσύνη τε καὶ μεγαλοπρέπεια,] ἅμα τῷ ἀνάρχῳ Πατρὶ καὶ τῷ παναγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς ἀτελευτήτους αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

(α) Ἡσ. 14', 12

(β) Α' Κορ. 14', 31.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕ'.

ΛΟΓΟΣ Θ'.

Περὶ τοῦ τετάρτου ἀγγέλου, καὶ τοῦ σκοτισμοῦ τῶν φωστήρων.

12 Καὶ ὁ τέταρτος ἀγγελος ἐσάλπισε· καὶ ἐπλήγη τὸ τρίτον τοῦ ἡλίου, καὶ τὸ τρίτον τῆς σελήνης, καὶ τὸ τρίτον τῶν ἀστέρων· ἵνα σκοτισθῇ τὸ τρίτον αὐτῶν, καὶ ἡ ἡμέρα μὴ φαίνη [τὸ τρίτον αὐτῆς]· καὶ ἡ νύξ ὁμοίως.

Ἐγούμεθα συγγενῇ καὶ ταῦτα τοῖς παρὰ τοῦ Ἰωὴλ εἰρημένοις περὶ ἡλίου καὶ σελήνης (α), τοῖς ἤδη προεκτεθεῖσι κατὰ τὴν δεσποτικὴν περὶ τῆς συντελείας ἀπόφασιν. Φημὲν δὲ διὰ τοῦ τρίτου τῶν φωστήρων τε καὶ ἀστέρων, τὸ τρίτον τῆς ἡμέρας τε καὶ [τῆς] νυκτός· δηλοῦσθαι διάστημα· ὡς ἂν γνοίημεν, ὅτι οὐδὲ τότε ἄκρατον ὁ θεὸς ἐπάγει τὴν κάκωσιν· ἀλλὰ τὸ τρίτον τοῦ χρονικοῦ διαστήματος συγχωρῶν τοὺς πεπληγότας ἀλγύνεσθαι, λειψιότως τούτους παρακαλεῖ κατὰ τὸ πλεῖον μέρος τὸ λειπόμενον· τίς γὰρ οἶσει τὸ ποτήριον τῆς θείας ἐργῆς ἄκρατον;

13 Καὶ ἤκουσα ἑνὸς ἀγγέλου πετομένου ἐν μεσουρανήματι, λέγοντος φωνῇ μεγάλῃ· Οὐαὶ, οὐαὶ, οὐαὶ τοῖς κατοικοῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς, ἐκ τῶν λοιπῶν φωνῶν τῆς σάλπιγγος τῶν τριῶν ἀγγέλων τῶν μελλόντων σαλπίζειν.

Καὶ διὰ τούτων τὸ συμπαθὲς καὶ φιλόφρων τῶν θεῶν ἀγγέλων δεικνύται, θεομιμῆτως οἰκτειρόντων παιδευομένους τοὺς πλημμελήσαντας· πολλῶν δὲ πλεόν τοὺς μὴδὲ ταῖς μάστιξι πρὸς ἐπιστροφὴν βλέποντας· οἷς [καὶ] μάλιστα τὸ Οὐαὶ ἀρμό-

(α) Ἰωὴλ Β', 31.

ζει, ὡς ἐπὶ γῆς οἰκοῦσι, καὶ φρονοῦσι τὰ γήινα, καὶ χροὺν ἀντὶ τοῦ ἐκκενωθέντος μύρου δι' ἡμᾶς πνέουσι· τοῖς γὰρ ἐν οὐρανῷ ἔχουσι τὸ πολίτευμα, ἀφορμὴ τὰ δυσχερῆ στεφάνων ἀμαράντων καὶ θραβείων γίνονται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΣ'.

Περὶ τοῦ πέμπτου ἀγγέλου, καὶ τῶν νοητῶν ἀκρίδων, καὶ τοῦ ποικίλου τῆς μορφῆς αὐτῶν.

ΚΕΦ. ΙΧ, 1 Καὶ ὁ πέμπτος ἀγγελος ἐσάλπισε· καὶ εἶδον ἀστέρα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεπτωκότα εἰς τὴν γῆν· καὶ
2 ἐδόθη αὐτῷ ἡ κλεῖς τοῦ φρέατος τῆς ἀβύσσου. Καὶ ἤνοιξε τὸ φρέαρ τῆς ἀβύσσου· καὶ ἀνέβη καπνὸς ἐκ τοῦ φρέατος ὡς καπνὸς καμίνου μεγάλης· καὶ ἐσκοτίσθη ὁ ἥλιος καὶ ὁ ἄρ' ἐκ τοῦ καπνοῦ τοῦ
3 φρέατος· καὶ ἐκ τοῦ καπνοῦ ἐξηλθον ἀκρίδες εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐδόθη αὐταῖς ἐξουσία ὡς ἔχουσιν
4 ἐξουσίαν οἱ σκορπιοὶ τῆς γῆς. Καὶ ἐβρέθη αὐταῖς, ἵνα μὴ ἀδικήσωσι τὸν χόρτον τῆς γῆς, οὐδὲ πᾶν χλωρὸν, οὐδὲ πᾶν δένδρον· εἰ μὴ τοὺς ἀνθρώπους, οἵτινες οὐκ ἔχουσι τὴν σφραγίδα [τοῦ θεοῦ] ἐπὶ
5 τῶν μετώπων [αὐτῶν.] Καὶ ἐδόθη αὐταῖς, ἵνα μὴ ἀποκτείνωσιν αὐτούς· ἀλλ' ἵνα βασανισθῶσι μῆνας πέντε· καὶ ὁ βασανισμὸς αὐτῶν ὡς βασανισμὸς σκορπίου, ὅταν παῖση ἄνθρωπον.

Ἀστέρα τινὲς ἔφησαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάντα ἐν τῇ γῇ, οἷον τῇ ὑπολειφθείσῃ κοιλιάδι Ἰωσαφὰτ ἐν τῇ κρίσει, ἀγγελον θεῖον εἶναι ἐπὶ τῶν κολάσεων· φρέαρ δὲ τῆς ἀβύσσου, τὴν γένναν· καὶ ἐξ αὐτῆς τὸν καπνὸν ἐξιόντα, ἀθέατον τοῖς κολαζομένοις τὸν ἥλιον καὶ τὸν ἀέρα ἀπεργάζε-

σθαι· ἀκρίδας δὲ, τοὺς σκώληκας, περὶ ὧν φησιν ὁ προφήτης·
‘Ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτήσει (α). Τὸ δὲ μὴ τὴν γῆν ἢ τὸν χόρτον, ἀλλὰ τοὺς ἀνθρώπους βασανίζεσθαι, διὰ τὸ ἀπαλλάττεσθαι αὐτὰ τῆς φθορᾶς, ἣ δι' ἡμᾶς δουλεύει σήμερον· Μῆνας δὲ πέντε τούτους βασανίζεσθαι, χρόνον τινὰ ὠρισμένον ἐπιτεταμένως τούτους κολάζεσθαι [φψι·] μετὰ δὲ τοῦτον, ὑπαιμένως μὲν, αἰωνίως δέ. Ἐγὼ δὲ, τὸν μὲν ἀστέρα συνομολογῶ εἶναι θεῖον ἀγγελον. Τοῦτον δὲ κατὰ θείαν συγχώρησιν τοὺς κατὰ δεδικασμένους [τῇ ἀβύσσῳ] πονηροὺς ἀνάγειν δαίμονας, οὓς ὁ Χριστὸς ἐνανθρωπήσας ἔδωκεν, ὅπως πρὸ τῆς συντελείας τὰ οἰκτιρὰ ἐνεργήσαντες, ἀτελευτήτου τύχῳσι κολάσεως· καπνὸν δὲ, τὸν προηγούμενον τῶν πονηρῶν ἔργων καὶ τῶν προσβολῶν αὐτῶν ζόφον· ὧν παραδειχθεισῶν ἐξουσία τούτοις βασανίζειν τοὺς ἀνθρώπους δέδοται. Ἡ δὲ τοῦ ἡλίου καὶ τοῦ ἀέρος σκότωσης, τὴν τῶν ἀπολαύνοντων ἀνθρώπων τοῦ φωτὸς αὐτῆς δηλοῖ ψυχικὴν τύφλωσιν· ἢ τὴν ἐπὶ τοῖς δυσχερεῖσι διάθεσιν· σκότος γὰρ τοῖς ἐν ὁδύναις τὸ φῶς νενομίσταί. Τὸ δὲ τὰς νοητὰς ἀκρίδας πλήττειν τοὺς ἀνθρώπους κατὰ τὴν τῶν σκορπίων ὁμοίωσιν, δηλοῖ τὸ ἐν τῷ τέλει τῶν πονηρῶν πράξεων τὸν βλαπτικὸν τῆς ψυχῆς ἐγκεκρύφθαι θάνατον, ὃν ὑφίστανται οἱ μὴ σεσημειωμένοι τῇ θεῇ σφραγίδι τὰ μέτωπα, καὶ τῷ φωτισμῷ τοῦ ζωοποιοῦ σταυροῦ διὰ Πνεύματος ἁγίου [μὴ] περιλαμπόμενοι, ὥστε κατὰ τὸν δεσποτικὸν λόγον [μνηδὲ] λάμπειν καὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων τὸ φῶς αὐτῶν πρὸς δόξαν τοῦ θεοῦ ὀνόματος (β). Τοὺς δὲ πέντε μῆνας τοῦ βασανισμοῦ αὐτῶν, σημαίνειν ἡγούμεθα, ἢ τὸ τοῦ χρόνου μικρὸν· εἰ γὰρ μὴ ἐκολοβάθησαν αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι, οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σὰς, κατὰ τὸ δεσποτικὸν λόγιον (γ)· ἢ χρόνον τινὰ πεμπταῖον, διὰ τὰς πέντε αἰσθησεις, δι' ὧν ἡ ἀμαρτία τοῖς

(α) Ψα. Ξδ', 24. (β) Ματθ. Ε', 16. (γ) Ματθ. ΚΔ', 22.

ἀνθρώποις εἰσέρπει· ἡ καὶρὸν ὠρισμένον, θεῶ δὲ μόνῳ γνώριμον.

6 Καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ζητήσουσιν οἱ ἄνθρωποι τὸν θάνατον, καὶ οὐ μὴ εὕρῃσουσιν αὐτόν· καὶ ἐπιθυμήσουσιν ἀποθανεῖν, καὶ φεύζεται ὁ θάνατος ἀπ' αὐτῶν.

Καὶ διὰ τούτου ἡ ὑπερβολὴ σημαίνεται τῶν καλῶσεων. ἔθος γὰρ τοῖς ἐν ὁδύναις ἐπικαλεῖσθαι τὸν θάνατον. Τὸ δὲ τοῖς αἰτούσι τοῦτον ἐν ὁδύναις μὴ παραγίνεσθαι, τῶν θείων κριμάτων ἡρτηται· οἷς λυσιτελεῖς κρίνεται, τῇ πικρίᾳ τῶν ὁδυνησῶν ἐπιφορῶν συνητὴν γίνεσθαι τοῖς ἀνθρώποις τὴν ἀμαρτίαν, ὡς τούτων μητέρα καὶ πρόξενον.

7 Καὶ τὰ ὁμοιώματα τῶν ἀκρίδων, ὅμοια ἵπποις ἡτοιμασμένοις εἰς πόλεμον· καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ὡς στέφανοι ὅμοιοι χρυσῷ, καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ὡς πρόσωπα ἀνθρώπων. Καὶ εἶχον τρίχας ὡς τρίχας γυναικῶν· καὶ οἱ ὀδόντες αὐτῶν ὡς λεόντων ἦσαν. Καὶ εἶχον θώρακας, ὡς θώρακας σιδηροῦς·

Διὰ πάντων τούτων καὶ τῶν ἐφεξῆς λεχθησομένων, τὰς ἐρηθείας ἀκρίδας τιμωρητικούς θεοὺς ἀγγέλους τινὲς ἐξελάθοντο, παραβολικῶς ἐξ ἑκάστου τῶν εἰρημένων τροπολογουμένους, ἡ διὰ τὸ φοβερὸν καὶ καταπληκτικόν, ἡ διὰ τὸ ταχὺ, ἡ διὰ τὸ κολαστικὸν τοῖς ἀξίοις ἐπάγον τὴν ἐν γεννῇ κόλασιν. Οἶμαι δὲ καὶ διὰ τούτων τῶν ἀκρίδων τοὺς πονηροὺς μᾶλλον νοεῖσθαι δαίμονας, τοὺς ἡτοιμασμένους εἰς τὸν καθ' ἡμῶν πόλεμον, καὶ ἐπὶ τῶν κεφαλῶν στεφάνους χρυσοειδεῖς τῆς καθ' ἡμῶν νίκης φέροντας· οἷς ἡμεῖς, ὅταν ἡττηθῶμεν, τὴν κακὴν νίκην δι' ἡδονῆς νικῶντες, στεφανοῦσθαι νομίζομεν. Τὰς δὲ τρίχας τῶν γυναικῶν σημαίνει τὸ ἡδυπαθές τῶν δαιμόνων, καὶ πρὸς πορνείαν διεγερτικόν· τοὺς δὲ λεονταίους ὀδόντας, τὸ φονικὸν καὶ ἐξόντων· τοὺς δὲ σιδηροῦς θώρακας, τὰ σκληροκάριον.

Καὶ ἡ φωνὴ τῶν περὺγων αὐτῶν ὡς φωνὴ ἁρμάτων, ἵππων πολλῶν τρεχόντων εἰς πόλεμον. Καὶ εἶχον οὐράς ὁμοίας σκορπίοις· καὶ κέντρα ἐν ταῖς οὐραῖς αὐτῶν. Καὶ ἡ ἐξουσία αὐτῶν, ἀδικῆσαι τοὺς ἀνθρώπους μῆνας πέντε. Καὶ εἶχον ἐπ' αὐτῶν βασιλέα τὸν ἄγγελον τῆς ἀβύσσου· ὄνομα αὐτῷ Ἑβραϊστί Ἀβαδδὼν· ἐν δὲ τῇ Ἑλληνικῇ [ῥήσει] ὄνομα ἔχει Ἀπολλύων. Ἡ οὐαὶ ἡ μία ἀπῆλθεν· ἰδοὺ ἔρχονται [αἱ] δύο οὐαὶ μετὰ ταῦτα.

Τὴν δὲ φωνὴν τῶν περὺγων τῶν νοητῶν ἀκρίδων, ἀπεικασθῆναι φωνῇ ἁρμάτων πολεμικῶν νομίζομεν διὰ τὸ μετάρσιον αὐτῶν καὶ ὀξύ· πολεμοῦσι γὰρ ἡμεῖς ἀπὸ ὕψους, ὡς φησι Δαυὶδ ὁ μακάριος (α). Τὰς δὲ ὁμοιωθείσας τοῖς σκορπίοις οὐράς αὐτῶν, τὰ τῶν ἀμαρτιῶν τέλη [αἰνίττεσθαι] τίκοντα ψυχικὸν θάνατον· ἡ γὰρ ἀμαρτία ἀποτελεσθεῖσα, ἀποκνύει θάνατον (β). δι' ἧς ἡ πεντάμηνος εἰσβολὴ τοῖς ἀνθρώποις ἐπέρχεται· διὰ τε τὸ τοῦ χρόνου ὀλίγον, τῷ μέλλοντι αἰῶνι συγκρινόμενον, διὰ τε τὰς πέντε αἰσθήσεις, οὕτω παρ' ἡμῶν ἐκλησθεῖσας, ὡς γέγραπται. Τὸν δὲ τούτων βασιλέα τὸν διάβολον νοεῖσθαι ἀκόλουθον, τὸν ἀληθῶς τοὺς αὐτῷ πειθόμενους ἀπολλύοντα· πρὸς δὲ ὅπως ἀσπονδον ἀναλάβωμεν πόλεμον, ἀπειλεῖ ἡμῖν εἰσεῖσθαι τὰς μετὰ ταῦτα δύο οὐαί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΖ'.

Περὶ τοῦ ἔκτου ἀγγέλου, καὶ τῶν ἐπὶ τῷ Εὐφράτῃ λυομένων ἀγγέλων.

13 Καὶ ὁ ἕκτος ἀγγελος ἐσάλπισε· καὶ ἤκουσα φωνῆς μιᾶς ἐκ τῶν τεσσάρων κεράτων τοῦ θυσιαστηρίου

(α) Ψαλμ. NE', 3.

(β) Ιακ. Α', 15.

- 14 τοῦ χρυσοῦ τοῦ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, λεγούσης τῷ
ἐκτῷ ἀγγέλῳ, ὁ ἔχων τὴν σάλπιγγα· Αὐτοὺς τοὺς
τέσσαρας ἀγγέλους τοὺς δεδεμένους ἐπὶ τῷ ποτα-
15 μῷ τῷ [μεγάλῳ] Εὐφράτῃ. Καὶ ἐλύθησαν οἱ τέσ-
σαρες ἀγγελοι οἱ ἡτοιμασμένοι εἰς τὴν ὥραν, καὶ
ἡμέραν, καὶ μῆνα, καὶ ἐνιαυτὸν, ἵνα ἀποκτείνωσι
16 τὸ τρίτον [μέρος] τῶν ἀνθρώπων. Καὶ ὁ ἀριθμὸς
τῶν στρατευμάτων τοῦ ἱππικοῦ, μυριάδες μυριά-
δων. Καὶ ἤκουσα τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν.

Τούτους φασί τινες τοὺς τέσσαρας ἀγγέλους, Μιχαὴλ εἶναι, Γαβριὴλ, καὶ Οὐριήλ, καὶ 'Ραφαήλ, τοὺς προσδεδωμένους τῇ εὐφροσύνῃ τῆς [θείας] θεωρίας· ἀπολύεσθαι δὲ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως μετὰ ἀναριθμήτων ἀγγέλων εἰς τὴν τῶν ἀσεβῶν κατάκρισιν· δι' ὧν τὸ τρίτον ἀφανισθήσεται. Ἐγὼ δὲ καὶ τούτους οἶμαι πονηροτάτους εἶναι δαίμονας, δεθέντας ἐν τῇ Χριστοῦ παρουσίᾳ· οὗς κατὰ θεῖον πρόσταγμα ἐκ τοῦ ὑπερουρανίου θυσιαστηρίου ἐξερχομένους, οὓς ἦν τὸ ἐν τῇ παλαιᾷ σκηνῇ ἀντίτυπον, ὑπὸ θείου ἀγγέλου λύεσθαι, ὥστε ταραξάει τὰ ἔθνη, οὐ μόνον κατὰ Χριστιανῶν, ἀλλὰ καὶ κατ' ἀλλήλων· ὥς ἂν οἱ μὲν δόκιμοι καὶ πιστοὶ φανεροὶ γένωνται, καὶ μειζόνων ἀμοιβῶν καὶ τῶν ἄνω μονῶν, οἷον ἀποθηκῶν, ἄξιοι φανῶσιν, ὡς σῖτος ὥριμος· οἱ δὲ ἀχυρώδεις, ἀσεβεῖς, καὶ λίαν ἀμαρτωλοὶ καὶ ἀμετανόητοι, ἐνδίκως ἐνταῦθα [δι' αὐτῶν] κολαζόμενοι, ἡμερωτέρως τῆς καταδίκης ἐν τῇ κρίσει τύχωσιν. Εἰ δὲ τῷ Εὐφράτῃ προσδέδεται, οὐδὲν ξένον· οἱ μὲν γὰρ, εἰς τὴν ἄβυσσον· οἱ δὲ, εἰς τοὺς χοίρους (α)· οἱ δὲ, εἰς ἑτέρους τόπους, κατὰ τὸ παράσταν τῷ θεῷ, ἄχρι καιροῦ κατεδικάσθησαν, μετὰ τὸν παντελῆ αὐτῶν κατ' ἀνθρώπων πόλεμον αἰωγῶς κολασθήσονται. Ἰσως δὲ [καὶ] διὰ τῆς τοῦ Εὐφράτου μνήμης διηλοῦται, ἐκ τῶν μερῶν ἐκείνων ἐξίεναι τὸν Ἀντίχριστον. Περί δὲ τοῦ πλή-

(α) Ματθ. Η', 32.

θους τῶν δαιμόνων ἀμυδρᾶλλειν οὐ χρεὶ πάντες γὰρ οἱ ἅγιοι πληρωθῆαι αὐτῶν τὸν ἀέρα λέγουσι. Τί δὲ δὴ τοὶ τὸ τρίτον τῶν ἀποκτενομένων, καὶ ἤδη προειρήκαμεν.

- 17 Καὶ οὕτως εἶδον τοὺς ἵππους ἐν τῇ ὁράσει, καὶ τοὺς καθημένους ἐπ' αὐτῶν, ἔχοντας θώρακας πυρίνους, καὶ ὑακινθίνους, καὶ θειώδεις· καὶ αἱ κεφαλαὶ τῶν ἵππων ὡς κεφαλὰὶ λεόντων. Καὶ ἐκ τῶν στομάτων αὐτῶν ἐξεπορεύετο πῦρ καὶ καπνὸς καὶ 18 θεῖον. Ἀπὸ τῶν τριῶν πληγῶν τούτων ἀπεκτάνθη τὸ τρίτον τῶν ἀνθρώπων, ἀπὸ τοῦ πυρός, καὶ τοῦ καπνοῦ, καὶ τοῦ θείου, τῶν ἐκπορευομένων ἐκ τῶν 19 στομάτων αὐτῶν. Ἡ γὰρ ἐξουσία τῶν ἵππων ἐν τῷ στόματι αὐτῶν ἐστὶ καὶ ἐν ταῖς οὐραῖς αὐτῶν· αἱ γὰρ οὐραὶ αὐτῶν, ὅμοιαι ὄφεσιν, ἔχουσαι κεφαλὰς· καὶ ἐν αὐταῖς ἀδικοῦσι.

Ἴππους δὲ [δικαίως] οἶμαι λέγεσθαι, ἢ τοὺς θηλυμανεῖς καὶ κτηνώδεις ἀνθρώπους, ἢ τοὺς ὑποβεβηκότας καὶ ἀρχομένους ἐν τοῖς δαίμοσιν· ἐπιβάτας δὲ, τοὺς τούτων κατάρχοντας. Ἔθος γὰρ τούτοις, οὐ μόνον ἀλλήλοις ὑπηρεταίς, ἀλλὰ καὶ πονηροῖς ἀνθρώποις ὀργάνοις πρὸς τὴν τῶν ὁμοφύλων ἀνθρώπων ἐπιβουλήν κεκρῆσθαι. Τοὺς δὲ πυρίνους, καὶ ὑακινθίνους, καὶ θειώδεις θώρακας, τῆς ἀερίου τῶν πονηρῶν πνευμάτων οὐσίας καὶ τῆς καυστικῆς ἐνεργείας εἶναι σημαντικούς νομίζομεν· τὰς δὲ κεφαλὰς τῶν λεόντων, τὸ φονικὸν αὐτῶν καὶ θηριῶδες αἰνίττεσθαι· τὸ δὲ ἐκπορευόμενον πῦρ σὺν καπνῷ καὶ θεῷ ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν, δι' οὗ τὸ τρίτον τῶν ἀνθρώπων ἀποκτείνεσθαι ἡπειληται, ἢ τὰς διὰ τῶν ἰσθμίων [αὐτῶν] προσβολῶν καὶ εἰσηγήσεων ἀμαρτίας, τοὺς καρποὺς τῆς καρδίας φλογίζούσας, αἰνίττεται, ἢ τὰς ἐκ τῶν βαρβαρικῶν χειρῶν ἐπαγομένας ταῖς πόλεσι πυρπολήσεις καὶ αἰματεχυσίας κατὰ θεῖον συγχώρησιν· δι' ὧν, [ὡς ὁρῶμεν], οὐχ ἥττον τοῦ τρίτου μέρους τῶν ἀνθρώπων ἡφάνισται. Καλῶς δὲ τὰς οὐρὰς αὐτῶν ὁμοίως φη-

σιν ὕψος [κεκτημένοις κεφαλῇς]· τὰ γὰρ τέλη τῶν δαιμονοκῶν ὑποσπορῶν, ἰσθόλος ἀμαρτία καὶ ψυχικὸς [ὑπάρχει] θάνατος.

- 20 Καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, οἱ οὐκ ἀπεκτάνθησαν ἐν ταῖς πληγαῖς αὐτῶν, οὔτε μετενόησαν ἐκ τῶν ἔργων τῶν χειρῶν αὐτῶν, ἵνα μὴ προσκυνήσωσι τὰ δαιμόνια, καὶ τὰ εἰδῶλα τὰ χρυσᾶ καὶ τὰ ἀργυρᾶ καὶ τὰ χαλκᾶ καὶ τὰ λίθινα καὶ τὰ ξύλινα, ἃ οὐ-
21 τε βλέπειν δύνανται, οὔτε ἀκούειν, οὔτε περιπατεῖν. Καὶ οὐ μετενόησαν ἐκ τῶν φόνων αὐτῶν, οὔτε ἐκ τῶν φαρμακειῶν αὐτῶν, οὔτε ἐκ τῆς πορνείας αὐτῶν, οὔτε ἐκ τῶν κλεμμάτων αὐτῶν.

Καὶ τοῦτο τῶν προηγούμενων ἤρτηται. Εἰπὼν γὰρ ἀνωτέρω, ἀπὸ τῶν τριῶν [πληγῶν] τούτων ἀποκτανθῆναι τὸ τρίτον τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἐν τῷ μεταξὺ παρηνθεῖς τινα, ἐπήγαγε· Καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ὅσοι, φειδοῦς ἀξιοθέντες, καὶ ταῦτα μὴ πεπονθότες, ἀμετανόητοι μεμενήκασι, μήτε τῇ εἰδωλολατρείᾳ, μήτε τοῖς φόνοις καὶ ταῖς πορνείαις, καὶ τοῖς κλέμασιν αὐτῶν καὶ ταῖς γουτελαῖς ἀποταξάμενοι, τοῖς αὐτοῖς ὑποκείμενοι. Ἀπλοῦται καὶ ἐκ τούτων παγκόσμιον τὴν ὀργὴν ἐπάγεισθαι. Ποικίλη γὰρ πλάνη βαρύνει ἐπὶ τοῖς μὴ ἐπιγινώσκουσι τὴν ἀλήθειαν ἔθνεσι, [καὶ] τοῖς μὲν, εἰδῶλα προσκυνοῦσι· τοῖς δὲ, τὴν κτίσιν ἀντὶ τοῦ κτίσαντος· καὶ τοῖς μὲν, τὸν θεὸν ὁμολογοῦσιν εἰδέναι, ἀρνουμένοις δὲ δι' ἔργων (α). καὶ τὴν μὲν μὀρψωσιν τῆς εὐσεβείας περικειμένοις, τὴν δὲ δύναμιν αὐτῆς ἀποβαλλομένοις (β). καὶ τοῖς τῷ μαμμωνᾷ δουλεύουσι διὰ τῆς φιλαργυρίας, εἰδωλολατρεῖαν ἐγκαλεῖ ὁ [θεὸς] Ἀπάστολος, εἰπὼν· Καὶ τὴν φιλαργυρίαν, ἥτις ἐστὶν εἰδωλολατρεία (γ). Γένοιτο δὲ ἡμᾶς ἔργοις ἐπιδεικνύμενους τὸ εὐλαβεῖσθαι καὶ γνήσιον τῆς εἰς θεὸν πίστεως, ἀνηκούους γενέσθαι

(α) Τит. Α', 16. (β) Β' Τιμ. Γ', 5. (γ) Κολοσ. Γ', 5.

τῆς φοβεράς ἐκείνης φωνῆς τῆς [οὐτῶ] λεγούσης· Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ἡμῖν, οὐκ οἶδα ἑμᾶς [καὶ τῆς ἐξῆς]· Πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ [εἰ] ἐργάζεται τῆς ἀνομίας (α). τῆς δὲ μακαρίας [μᾶλλον] ἀκούσαι καὶ εὐκταίας· Λεῖψτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρὸς μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου (β). χάριτι [καὶ φιλανθρωπίᾳ] καὶ οἰκτιρμοῖς τοῦ δι' ἡμᾶς σπυρὸν ἐκουσίως ὑπομείναντος Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ δόξα, ἀμα τῷ ἁγίῳ [καὶ ζῳοποιῷ] Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΗ'.

ΛΟΓΟΣ Γ'.

Περὶ τοῦ ἀγγέλου τοῦ περιβεβλημένου νεφέλην καὶ ἵριν, καὶ τὴν συντέλειαν προμηνύοντος.

ΚΕΦ. Χ, 1 Καὶ εἶδον [ἄλλον] ἄγγελον ἰσχυρὸν καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, περιβεβλημένον νεφέλην, καὶ ἵρις ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ· καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος· καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὡς στύλοι πυρός·

Τοῦτον ἅγιον ἄγγελον νοεῖσθαι ἢ τε νεφέλη καὶ ἡ ἵρις καὶ τὸ ἡλιοπρεπὲς φῶς ἐμφαίνουσι· διὰ τούτων γὰρ τὸ οὐράνιον καὶ ποικίλον ἐν ἀρεταῖς καὶ τὸ φωτεινὸν τῆς ἀγγελικῆς οὐσίας τε καὶ νοήσεως δέικνυται. Οἱ δὲ τοῦ πυρός στύλοι, τὸ φοβερὸν καὶ κολαστικὸν κατὰ τῶν ἀνοσιουργῶν σημαίνουσι, τῶν τε ἐν τῇ γῇ ληστευόντων, τῶν τε ἐν τῇ θαλάσσῃ πειρατευόντων. Διό

(α) Ματθ. Ζ', 23. (β) Ματθ. ΚΕ', 34.

τῇ μὲν, τὸν δεξιὸν, τῇ δὲ τὸν ἀριστερὸν πόδα ἐπέθηκεν, ἵνα τῶν ἐν ἑκατέρᾳ παρὰνόμων τὴν δίκην αἰνίσσεται.

- 2 Καὶ εἶχεν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ βιβλαρίδιον ἠνεωγμένον· καὶ ἔθρε τὸν πόδα αὐτοῦ τὸν δεξιὸν ἐπὶ τῆς
3 θαλάσσης· τὸν δὲ εὐώνυμον, ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ ἔκραξε φωνῇ μεγάλῃ ὥσπερ λέων βρυχᾶται· καὶ ὅτε ἔκραξεν, ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταὶ τὰς ἑαυτῶν φωνάς.

Τὸ δὲ βιβλαρίδιον, ἅτε μικρὸν ὄν, καὶ [σφόδρα] ὑποκοριστικῶς λεχθὲν, τῶν σφόδρα πονηροτάτων τὰ ὀνόματα καὶ τὰς πράξεις περιέχειν μοι φαίνεται· οἷον τῶν ἐν γῇ ληστευόντων ἢ ἐτέρως ἀνοσιουργούντων, καὶ τῶν ἐν θαλάσσῃ πειρατευόντων· ὧν τὴν κόλασιν αἰνίττεται, τοὺς πυρίνους πόδας ἐκτείνων ἐπὶ τε τὴν γῆν, ἐπὶ τε τὴν θάλατταν ὁ ἄγγελος. Καὶ ἡ φωνὴ δὲ τοῦ ἀγγέλου, βρυγμῷ λέοντος ἀφομοιωθεῖσα, τὸ φοβερὸν καὶ ἀνύποιστον τῆς αὐτοῦ ἀπειλῆς ἐνδείκνυται. Καὶ μάρτυς Δανιὴλ, ὁ μὴδὲ προσηῆ, μήτιγε ἀπειλοῦντα δυναθεῖς ἄγγελον ἀπόνως θεάσασθαι. Τὰς δὲ ἑπτὰ βροντάς ἡγοῦμεθα, ἢ ἑπτὰ φωνάς νοεῖσθαι, ἐξ ἐνὸς διαρθρουμένης ἀγγέλου, ἢ ἑπτὰ ἐτέρους ἁγίους ἀγγέλους, τὰ μέλλοντα προαγορεύοντας· ὡς ἐντεῦθεν δηλοῦσθαι, τοῦ προτέρου ἀγγέλου τούτους εἶναι δευτερεύοντας, καὶ ἐκεῖθεν τὴν ἑφορμὴν τοῦ προφητεύειν λαμβάνοντας, κατὰ τὴν τῷ μακαρίῳ Διονυσίῳ διωρισμένην ἀγγελικὴν εὐταξίαν.

- 4 Καὶ ὅτε ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταὶ, ἔμελλον γράφειν· καὶ ἤκουσα φωνῆς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λεγούσης· Σφράγισον ἃ ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταὶ, καὶ μὴ ταῦτα γράψῃς.

Διὰ δὲ τοῦ σφραγίσαι ἃ ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταὶ, καὶ μὴ ταῦτα γράψαι, δείκνυται, ἅδηλα εἶναι νῦν τὰ δι' αὐτῆς τῆς πείρας καὶ τῆς τῶν πραγμάτων ἐκβάσεως ἐρμηνευόμενα· ἐξ ὧν ἐκ τῆς οὐρανίου φωνῆς ὁ εὐαγγελιστὴς ἔμαθε· τῇ μὲν διανοίᾳ

τὰς φωνάς ἐνσημάνασθαι, τὴν δὲ τελείαν κατάληξιν καὶ [τὴν] τρανήν τούτων διασφάξιν τοῖς τελευταίοις χρόνοις ταμιεύεσθαι. Σφραγισμένους γὰρ καὶ ἔμπεφραγμένους τοὺς τοιούτους λόγους καὶ ὁ Δανιὴλ ἐδιδάσκειτο [ποιεῖ] (α).

- 5 Καὶ ὁ ἄγγελος, ὃν εἶδον ἐστῶτα ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, ἦρε τὴν χεῖρα αὐτοῦ τὴν δεξιάν
6 εἰς τὸν οὐρανόν· καὶ ὥμοσεν ἐν τῷ ζῶντι [θεῷ] εἰς τοὺς αἰῶνας [τῶν αἰώνων,] ὃς ἔκτισε τὸν οὐρανὸν καὶ τὰ ἐν αὐτῷ, καὶ τὴν γῆν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ, καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ, Ὅτι χρόνος οὐκέτι ἔσται.

Ὁ δὲ μὲν γὰρ, κατ' οὐδενὸς ἔχων [μειζονος] ὁμόσαι, καθ' ἑαυτοῦ ὁμνυσιν· ἄγγελοι δὲ, ὡς κτίσματα, κατὰ τοῦ κτίσαντος τὰ ὑπ' αὐτῶν λεγόμενα διὰ τὴν ἡμετέραν ἀπιστίαν ὁμνύντες πιστοῦνται. Ὁμνυσι δὲ, χρόνον μηκέτι εἶναι, ἢ ἐν τῷ μέλλοντι [αἰῶνι,] ἐν ᾧ οὐ χρόνος ἐστὶν ἡλίῳ μετρούμενος, ἀλλὰ ζωὴ αἰώνιος, ἀριθμὸν χρονικὸν ὑπερβαίνουσα· ἢ χρόνος οὐκ ἔσται μακρὸς μετὰ τὰς ἐξ φωνῆς τοῦ ἀγγέλου, τοῦ τὰ προφητευθέντα πληρωθῆναι. Διὸ ἐπάγει·

- 7 Ἄλλ' ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς φωνῆς τοῦ ἐβδόμου ἀγγέλου, ὅταν μέλλῃ σαλπίζειν, [καὶ] τελεσθῇ τὸ μυστήριον τοῦ θεοῦ, ὃ εὐηγγελίσατο τοῖς ἑαυτοῦ δούλοις τοῖς προφήταις.

Ἐκ τούτων γὰρ σημαίνειν οἶμαι, μετὰ τὴν ἐξ αἰώνων παραδρομὴν, ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ ἐβδόμου αἰῶνος, τοῦ διὰ τῆς ἐβδόμης σημαινομένου σάλπιγγος, τὰ ἐκ τῶν ἁγίων προφητῶν εἰρημένα, πρὸς τὴ συντελεῖα συμβῆσθαι. Εὐαγγελισμὸς δὲ, ἢ τούτων ἐκπλήρωσις, διὰ τὴν ἡτοιμασμένην τοῖς ἁγίοις ἀνάπαυσιν.

(α) Δαν. ΙΒ', 9.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΘ'.

Ὅπως τὸ βιβλαρίδιον ἐκ τοῦ ἀγγέλου ὁ εὐ-
αγγελιστὴς εἴληφεν.

8 Καὶ ἡ φωνή, ἣν ἤκουσα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, πάλιν λα-
λοῦσα μετ' ἐμοῦ, καὶ λέγουσα· Ὑπαγε, λάβε τὸ
βιβλαρίδιον τὸ ἠνεωγμένον ἐν τῇ χειρὶ τοῦ ἀγγέ-
λου τοῦ ἐστῶτος ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐπὶ τῆς
γῆς.

Κάνταῦθα ἄλλη τις ἀγγελικὴ ὑπερτέρα δύναμις τῷ εὐαγγε-
λιστῇ ἐγκελεύεσθαι φαίνεται, διὰ τῆς εἰδίου τὴν γνῶσιν τῶν
χρησιμωδηθέντων ὑποδέξασθαι.

9 Καὶ ἀπῆλθον πρὸς τὸν ἄγγελον, λέγων αὐτῷ· Δός
μοι τὸ βιβλαρίδιον. Καὶ λέγει μοι· Λάβε, καὶ κατὰ-
φαγε αὐτό· καὶ πικρανεῖ σου τὴν κοιλίαν· ἀλλ' ἐν
τῷ στόματί σου ἔσται γλυκὺ ὡς μέλι.

Γλυκεῖα μὲν σοί, φησιν, ἡ τῶν μελλόντων γνῶσις· πικρανεῖ
δὲ σου ὅμως τὴν κοιλίαν, δηλαδὴ τὴν καρδίαν, τὴν τῶν λογι-
κῶν τροφῶν χωρητικὴν, τῇ συμπαθείᾳ τῶν τὰς θεηλάτους
κατὰ τὸ θεῖον κρίμα δεχομένων μάλιστα. Νοεῖται δὲ καὶ ἐτέ-
ρως· Ὅτι, ἐπεὶ περ ἅγιος ὢν, τῆς πείρας τῶν πονηρῶν πράξεων
οὐκ ἐγεύσατο, διὰ τῆς τοῦ βιβλίου καταπόσεως, τοῦ τὰς πρά-
ξεις τῶν ἀνοσιουργῶν περιέχοντος, τὸ ἐν ἀρχαῖς τῆς ἁμαρτίας
γλυκὺ, πικρὸν δὲ μετὰ τὴν πράξιν διὰ τὴν ἀμοιβὴν διδάσκεται.

10 Καὶ ἔλαβον τὸ βιβλαρίδιον ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ ἀγ-
γέλου, καὶ κατέφαγον αὐτό· καὶ ἦν ἐν τῷ στόμα-
τί μου ὡς μέλι, γλυκὺ· καὶ ὅτε ἔφαγον αὐτό, ἐπι-
κράνθη ἡ κοιλία μου.

Γλυκεῖα ἡ εἰδὸς ἐν τοῖς προοιμίοις, διὰ τὰ παιδρά· ἐπίπα-

νος δὲ πρὸς τῷ τέλει, διὰ τὰς πληγάς· ὥσπερ καὶ ἡ ἁμαρ-
τία, γλυκεῖα μὲν τῇ γεύσει, πικρά δὲ τῇ πέψει καὶ τῇ ἀναδό-
σει, καθὼς εἴρηται. Συμπαθεῖς δὲ ὄντες οἱ ἅγιοι, μετὰ χαι-
ρόντων χαίρουσι, καὶ μετὰ κλαιόντων κλαίουσιν, [ὡς φησιν ὁ
θεὸς ἀπόστολος (α').]

11 Καὶ λέγει μοι· Δεῖ σε πάλιν προφητεῦσαι ἐπὶ λαοῖς,
καὶ ἔθνεσι, καὶ γλώσσαις, καὶ βασιλεῦσι πολλοῖς.

Διὰ τούτων δεικνύται, ἡ τὸ μὴ εὐθέως [μετὰ τὴν θρασιν]
τῆς θείας ἀποκαλύψεως τὰ ὁραθέντα πέραις δέχεσθαι· ἀλλὰ
δεῖν τὸν μακάριον διὰ τε τοῦ εὐαγγελίου αὐτοῦ, διὰ τε τῆς
παρούσης ἀποκαλύψεως μέχρι συντελείας προφητεῦν τὰ μέλ-
λοντα τοῖς ἀναγινώσκουσιν· ἡ τὸ μήπω τοῦτον θανάτου γεύ-
σασθαι, ἐπὶ τέλει δὲ ἐλευσεσθαι, τῆς ἀπάτης τοῦ Ἀντιχρίτου
τὴν παραδοχὴν κωλύοντα.

ΚΕΦ. XI. 1 Καὶ ἐδόθη μοι κάλαμος ὁμοῖος ῥάβδῳ, λέγων
μοι· Ἐγείραι, καὶ μέτρησον τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ, καὶ τὸ
2 θυσιαστήριον, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας ἐν αὐτῷ· καὶ
τὴν αὐλὴν τὴν ἔξωθεν τοῦ ναοῦ ἔκβαλε ἔξω, καὶ
μὴ αὐτὴν μετρήσῃς, ὅτι ἐδόθη τοῖς ἔθνεσι· καὶ τὴν
πόλιν τὴν ἁγίαν πατήσουσι μῆνας τεσσαράκοντα
[καὶ] δύο.

Διὰ δὲ τοῦ καλῶν τούτου δεικνύται, [πάντα] νοεῖν εἶναι
τὰ ἐν οὐρανῷ φαινόμενα, καὶ τὰ παρ' ἡμῖν ἀψύχα· ὥσπερ οὖν
καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ ὁ θρόνος, καὶ τινὰ ἕτερα· ἐπεὶ, πῶς ὁ
δοθεὶς αὐτῷ κάλαμος ἔλεγεν· Ἐγείραι, καὶ μέτρησον τὸν ναὸν
τοῦ θεοῦ; [δι' οὗ δεικνύται ἀγγελικῇ συνέσει ἐκμετερεῖν τὸν
ναὸν τοῦ θεοῦ.] Εἰ δέ τις φήσει, ὑπὸ τοῦ [αὐτοῦ] ἀγγέλου καὶ
τὸν κάλαμον δεδῶσθαι αὐτῷ, καὶ ἀκηκοέναι [παρ' αὐτοῦ,]
Ἐγείραι, καὶ μέτρησον τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ, τοῦτον φαμέν τὸν
κάλαμον μέτρον δηλοῦν γνώσεως, ἀναλογοῦν τῷ λαμβάνοντι

(α) Ῥωμ. 1Β', 15.

ἧς ἀξιοῦνται οἱ παρὰ θεοῦ καὶ τῶν θείων ἀγγέλων δι' ἔργων ἀγαθῶν γνωσκόμενοι· ἔγω γὰρ Κύριος τοὺς ὄντας αὐτοῦ, ὡς τὸ θεῖόν φησι λόγιον (α). Ἰσέον δὲ, ὡς τινες τὸν μὲν τοῦ θεοῦ *πατρὸς*, τὴν παλαιὰν Διαθήκην ἐνόησαν· τὴν δὲ *ἐξωθεν αὐλήν*, τὴν Νέαν, διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐν αὐτῇ σωζομένων οὖσαν ἀμέτρητον· τοὺς δὲ *τεσσαράκοντα* [καὶ] *δύο μῆνας*, σημαντικούς τῆς τοῦ χρόνου βραχύτητος, δι' ἧς κρατεῖν τὰ τῆς νέας Διαθήκης μυστήρια, μέχρι τῆς δευτέρας Χριστοῦ παρουσίας ὑπέλαζον. Ἡμεῖς δὲ νομίζομεν *πατρὸς θεοῦ* [ζῶντος], τὴν ἐκκλησίαν προσαγορεύεσθαι, ἐν ᾗ θυσίας λογικὰς τῷ θεῷ προσφέρομεν· αὐτὴν δὲ *ἐξωτέραν*, τὴν τῶν ἀπίστων ἐθνῶν καὶ Ἰουδαίων συναγωγὴν, ὡς ἀναξίαν ὑπὸ ἀγγέλου μετρηθῆναι, διὰ τὴν ἀσέβειαν [αὐτῶν]. *Ἐγὼ γὰρ Κύριος τοὺς ὄντας αὐτοῦ, ὡς εἴρηται· τοὺς δὲ παρανόμους [ὁ πάντα] εἰδώς, ἀγνοεῖν λέγεται· τὸ δὲ *πατεῖσθαι τὴν ἀρίαν πόλιν*, εἴτε τὴν νέαν Ἱερουσαλήμ, εἴτε τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν, μῆνας *τεσσαράκοντα* [καὶ] *δύο* ὑπὸ τῶν ἐθνῶν, σημαίνειν οἶμαι ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ Ἀντιχρίστου *τρία ἡμισυ ἔτη* τοὺς πιστοὺς καὶ δοκίμους *πατεῖσθαι* καὶ διώκεσθαι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Περὶ Ἐνώχ καὶ Ἡλίας.

- 3 Καὶ δώσω τοῖς δυοῖς μάρτυσί μου, καὶ προφητεύσουσιν ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἐξήκοντα, περιβεβλημένοι *σάκκους*· οὗτοί εἰσιν αἱ δύο ἐλαίαι, καὶ αἱ δύο *λυχνίαι* αἱ ἐνώπιον τοῦ Κυρίου τῆς γῆς ἐσῶσαι.

Τούτους [τοὺς δύο μάρτυρας], Ἐνώχ καὶ Ἡλίαν πολλοὶ τῶν διδασκάλων ἐνόησαν, καιρὸν θεῶθεν τοῦ προφητεύειν [τὰ] ἐν τῇ

(6) B' Τρ. B', 19.

συντελεῖν λαβομένους ἐπὶ ἑτῇ τρίᾳ, ἀπὸ τριακοσίων ἐξήκοντα ἡμερῶν ἀριθμούμενα· καὶ διὰ τῆς περιβολῆς τῶν *σάκκων*, τῶ σκυθρωπὸν καὶ πένθους ἄζιον ἐπὶ τοῖς ἀπατωμένοις ἐμφανίζοντας, καὶ τοὺς τότε εὐρισκομένους τῆς πλάνης τοῦ Ἀντιχρίστου ἀπάγοντας· οὗς Ζαχαρίας [ὁ προφήτης] ἐν εἴδει τῶν δύο ἐλαίων καὶ [τῶν δύο] *λυχνίων* ἠνίκατο (α), διὰ τὸ τὴν τροπὴν τοῦ φωτὸς τῆς γνώσεως τῷ ἐλαίῳ τῶν θεαρέστων πράξεων ἐπιφέρεισθαι.

- 5 Καὶ εἴ τις αὐτοὺς θέλει ἀδικῆσαι, πῦρ ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν, καὶ κατεσθίει τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν· καὶ εἴ τις αὐτοὺς θέλει ἀποκτεῖναι, οὕτω αὐτὸν ἀποκτανθήναι. Οὗτοι ἔχουσιν ἐξουσίαν κλεῖσαι τὸν οὐρανὸν, ἵνα μὴ βρέχη ὑετὸς τὰς ἡμέρας τῆς προφητείας αὐτῶν· καὶ ἐξουσίαν ἔχουσιν ἐπὶ τῶν ὑδάτων, στρέφειν αὐτὰ εἰς αἶμα, καὶ πατάξαι τὴν γῆν ἐν πάσῃ πληγῇ, ὅσάκις ἐὰν θελήσωσι.

Βλῆθαι τῆς θείας ἀγαθότητος, ὅτι ἀντίρροπον τῇ πληγῇ ἐπιφέρει τὴν ἴασιν! Ἐπειδὴ γὰρ ἐν πᾶσι σημείοις καὶ τέρασιν ψεύδους πάντων τῶν φαρμακῶν καὶ ἐπαοιδῶν ἔσται ὁ ψευδόχριστος περιφανέστερος, ἅτε πᾶσαν τοῦ διακόλου δεχόμενος τὴν ἐνέργειαν, ἐν δυνάμει ἀληθινῶν σημείων τε καὶ τεράτων τοὺς ἁγίους τούτους καθοπλίσαι ὁ θεὸς, τῇ παραθέσει τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ φωτὸς [τὸ ψεῦδος καὶ] τὸ σκότος ἀπελέγχοντας· καὶ τοὺς μὲν πεπλανημένους ἐπιστρέφοντας διὰ τε λόγου διδασκαλικοῦ, διὰ τε μαστίγων παιδευτικῶν, ἀνομβρίας καὶ πυρὸς καὶ τῆς τῶν στοιχείων μεταποιήσεως, καὶ τῶν ὁμοίων· τὸν δὲ πλάνον παραδειγματίζοντας, καὶ μηδὲν μῆτε ὑπ' ἐκείνου, μῆτε ὑπ' ἐτέρου πεισόμενους ἄχρι τοῦ τῆς οἰκείας προφητείας πέρας.

- 7 Καὶ ὅταν τελέσωσι τὴν μαρτυρίαν αὐτῶν, τὸ θηρίον

(α) Ζαχ. Δ', 2. 3.

τὸ ἀναβαῖνον ἐκ τῆς ἀβύσσου, ποιήσει πόλεμον μετ' αὐτῶν, καὶ νικήσει αὐτούς, καὶ ἀποκτενεῖ αὐτούς·
8 καὶ τὰ πτώματα αὐτῶν [ἔσται] ἐπὶ τῆς πλατείας τῆς πόλεως τῆς μεγάλης [ἄταρα]· ἧτις καλεῖται πνευματικῶς Σόδομα καὶ Αἴγυπτος, ὅπου [καὶ] ὁ Κύριος αὐτῶν ἐσταυρώθη.

Μετά γὰρ τὸ διαμαρτύρασθαι αὐτούς, [φῃσι], τὴν τῆς ἀπάτης ἀποφυγὴν, τὸ θηρίον, δηλαδή ὁ Ἀντίχριστος, ὁ ἐκ τῶν σκοτεινῶν καὶ θυρίων τῆς γῆς χωρίων ἐξίων, ἐν οἷς ὁ διάβολος καταδικάζεται, ἀνελθεῖ αὐτούς κατὰ θείαν συγχώρησιν, καὶ ἄταρα αὐτῶν καταλείψει τὰ σώματα ἐν αὐτῇ τῇ Ἱερουσαλὴμ, δηλαδή τῇ παλαιᾷ καὶ κατεστραμμένῃ, ἐν ᾗ καὶ ὁ Κύριος πέπονθεν. [Ἐν] ταύτῃ γὰρ, (ὡς ἔοικε), καταστήσει τὰ βασίλεια κατὰ μίμησιν Δαυὶδ, οὗ ὁ υἱὸς Χριστός, ὁ ἀληθινὸς θεὸς ἡμῶν, κατὰ σάρκα γεγέννηται· ἵνα κὴν τούτῳ ἔκντον εἶναι τὸν Χριστὸν πιστώσῃται, πληροῦντα [δὴθεν] τὸ προφητικὸν λόγιον, το φάσκον· Ἀναστήσω τὴν σκηνὴν Δαυὶδ τὴν πεπτωκυῖάν, καὶ τὰ κατεστραμμένα αὐτῆς ἀνοικοδομήσω (α)· ὅπερ πλανώμενοι οἱ Ἰουδαῖοι, εἰς τὴν ἐκείνου παρουσίαν ἐκλαμβάνουσι.

9 Καὶ βλέπουσιν ἐκ τῶν λαῶν, καὶ φυλῶν, καὶ γλωσσῶν, καὶ ἐθνῶν, τὰ πτώματα αὐτῶν ἡμέρας τρεῖς καὶ ἥμισυ· καὶ τὰ πτώματα αὐτῶν οὐκ ἀφήσουσι
10 τεθῆναι εἰς μνήμα. Καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, χαρήσονται ἐπ' αὐτοῖς, καὶ εὐφρανθήσονται· καὶ δώρα δώσουσιν ἀλλήλοις, ὅτι οὗτοι οἱ δύο προφηταὶ ἐβασάνισαν τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς.

Οἱ ἄπαξ, [φῃσι], προκατειλημμένοι τοῖς ψευδέσι τοῦ Ἀντιχρίστου τέρασιν, καὶ τὸ θεοστυγὲς αὐτοῦ ὄνομα ἀνεξαλείπτως [ἐν] ταῖς καρδίαις ἐγγράψαντες ἐκ τε Ἰουδαίων, ἐκ τε ἑθνῶν, ταρῆναι μὲν τὰ ἅγια σώματα κωλύουσιν· ἐπὶ δὲ τῇ ἀπαλλαγῇ

(α) Πρξ. ΙΒ', 16.

τῶν μαστιγῶν, ἃς ἐπὶ ἐπιστροφῇ ἔπασχον, εὐφρανθήσονται· μὴ λογιζόμενοι ὅτι, ἐν ἀγαπᾷ Κύριος, παιδεύει μαστιγοῖ δι' [πάντα] νῦν δὲ παραδέχεται (α)· καὶ ἐν κηρῷ καὶ χαλινῷ ἄγξει τοὺς μὴ ἐγγίζοντας πρὸς αὐτόν (β)· ὅπως πᾶν ἐξ ἀνάγκης πρὸς τὴν εὐθειαν ὁδὸν ἐπιστρέψωσιν· ἧς ἀπατηθέντες ἐξέτράπησαν. Ἀλλ' ἡμᾶς εὐχέσθαι χρὴ, ὅπως Κύριος λέγοντας· Ἀγαθὸν ἡμῖν, ὅτι ἐταπείνωσας ἡμᾶς· ὅπως ἂν μάθωμεν τὰ δικαιώματά σου (γ). Ἐπιστρέψον ἡμᾶς ὁ θεὸς τῶν σωτηρίων ἡμῶν, καὶ ἀπόστρέψον τὸν θυμόν σου ἀφ' ἡμῶν (δ)·] ἵνα μὴ εἰσελθῇς εἰς κρίσιν μετὰ τῶν δούλων σου (ε)· κρινόμενοι γὰρ ὑπὸ σοῦ τοῦ φιλανθρώπου [δеспότης], παιδευόμεθα, ἵνα μὴ σὺν τῷ κόσμῳ κατακριθώμεν (ζ), ἀλλὰ δι' ὀλίγων μαστιγῶν αἰώνιον ἐκφευξώμεθα κόλασιν· ὅτι πλούσιος ὑπάρχεις ἐν οἰκτιρμοῖς, Χριστέ ὁ θεὸς ἡμῶν. Καὶ σοὶ πρέπει πᾶσα [εὐχαριστία], δόξα, τιμὴ, καὶ προσκύνησις θμα τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ζωοποιῷ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΑ'.

Λ Ο Γ Ο Σ ΙΑ'.

Ὅπως ἀναιρεθέντες ὑπὸ τοῦ Ἀντιχρίστου [οἱ δύο οὗτοι τοῦ θεοῦ προφηταὶ] ἀναστήσονται.

11 Καὶ μετὰ τὰς τρεῖς ἡμέρας καὶ ἥμισυ, πνεῦμα ζωῆς ἐκ τοῦ θεοῦ εἰσῆλθεν εἰς αὐτούς· καὶ ἔστησαν ἐπὶ τοὺς πόδας αὐτῶν· καὶ φόβος ἔπεσε μέγας

(α) Ἐβρ. ΙΒ', 6. (β) Ψαλμ. ΛΑ', 9. (γ) Ψαλμ. ΡΙΗ', 71.
(δ) Ψαλμ. ΠΔ', 4. (ε) Ψαλμ. ΡΜΒ', 2. (ζ) Α' Κορ. ΙΑ', 32.

12 ἐπὶ τοὺς θεωροῦντας αὐτούς. Καὶ ἤκουσα φωνῆς μεγάλης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, λεγούσης αὐτοῖς· Ἀνάβητε ὧδε. Καὶ ἀνέβησαν εἰς τὸν οὐρανὸν ἐν [τῇ] νεφέλῃ·

Ἰσαρίθμους ἡμέρας τοῖς ἔτεσι τῆς αὐτῶν προφητείας, [φῃσι], νεκρωθέντες, [πάλιν] ἀναστήσονται, καὶ εἰς οὐρανὸν [ἐν] τῷ δεσποτικῷ ὀχήματι, τῇ νεφέλῃ, ἀνελεύσονται, φόβος καὶ κατάπληξις τοῖς ὁρώσι γινόμενοι.

13 Καὶ ἐθεώρησαν αὐτοὺς οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν. Καὶ [ἐν] ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐγένετο σεισμὸς μέγας· καὶ τὸ δέκατον τῆς πόλεως ἔπεσε, καὶ ἀπεκτάνθησαν ἐν τῷ σεισμῷ ὀνόματα ἀνθρώπων χιλιάδες ἑπτὰ.

Ἰσως μὲν καὶ αἰσθητῶς [τότε] ταῦτα γενήσεται· νοητῶς δὲ τὸν σεισμόν, τὴν τῶν σαλευομένων μετὰθεσιν ἐπὶ τὸ σταθερὸν καὶ βέβαιον δηλοῦν νομίζομεν. Τὸ δέκατον δὲ τῆς πόλεως πλείπει, τὸ τῆς ἀσεβείας πτώμα, μήτε νουθεσία μήτε τῇ τῶν ἁγίων ἀπαγῇ σωφρονιζόμενον, ὡς τῶν λοιπῶν σωθησομένων. Αἱ γὰρ ἑπτὰ χιλιάδες ἀναιρούμεναι, τοὺς τῷ ἐβδοματικῷ τοῦ παρόντος βίου χρόνῳ προστετηκότας, καὶ τὴν ὀγδόην τῆς ἀναστάσεως μὴ ἀναμένοντας, σημαίνειν φαίνονται· οὗς καὶ ἀποκτανθῆναι ἐπάναγκες τὸν ἐν γεέννῃ δεῦτερον θάνατον, [ἤτοι] τὴν αἰώνιον κόλασιν. Ἡ τυχὸν ἑπτακισχίλιοι ἔσονται οἱ ἐξ Ἰουδαίων τῷ Ἀντιχρίστῳ πειθόμενοι.

Καὶ οἱ λοιποὶ ἔμφοβοι ἐγένοντο· καὶ ἔδωκαν δόξαν

14 τῷ θεῷ τοῦ οὐρανοῦ. Ἡ οὐαὶ ἡ δευτέρα ἀπῆλθεν· ἡ οὐαὶ ἡ τρίτη ἰδοὺ ἔρχεται ταχύ.

Μαστιζομένων τῶν ἀπίστων, καὶ δοξαζομένων τῶν μαρτύρων τοῦ Χριστοῦ, οἱ ἅξιοί, [φῃσι], τῆς σωτηρίας, τὸν θεὸν δοξάζουσι. Μετὰ δὲ τὰς δύο, φῃσιν, Οὐαὶ, ἡ τρίτη ἔρχεται ἡ διὰ τῆς ἐβδόμης σάλπιγγος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΒ΄.

Περὶ τῆς ἐβδόμης σάλπιγγος, καὶ τῶν ὑμνούντων τὸν θεὸν ἁγίων ἐπὶ τῇ μελούσῃ κρίσει.

- 15 Καὶ ὁ ἑβδομος ἄγγελος ἑσάλπισε· καὶ ἐγένοντο φωναὶ μεγάλαι ἐν τῷ οὐρανῷ, λέγουσαι· Ἐγένετο ἡ βασιλεία τοῦ κόσμου, τοῦ Κυρίου ἡμῶν, καὶ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ· καὶ βασιλεύσει εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Καὶ οἱ εἰκοσιτέσσαρες πρεσβύτεροι, οἱ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ καθήμενοί ἐπὶ τῶν θρόνων αὐτῶν, ἔπεσον ἐπὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, καὶ προσεκύνησαν
- 17 τῷ θεῷ, λέγοντες· Εὐχαριστοῦμέν σοι, Κύριε, ὁ θεὸς [ἡμῶν] ὁ παντοκράτωρ, ὁ ὢν, καὶ ὁ ᾄων, [καὶ ὁ ἐρχόμενος]· ὅτι εἴληφας τὴν δυνάμιν σου τὴν μεγάλην
- 18 λην· καὶ ἐβασίλευσας· καὶ τὰ ἔθνη ὠργίσθησαν·

Κάνταῦθα πάλιν τοὺς ἁγίους ἄγγέλους καὶ τοὺς ἀγγελικῶς πολιτευσαμένους εὐχαριστίαν ἀναπέμπειν τῷ θεῷ φῃσιν· ὅτι ἦν ἐξ ἀρχῆς ὡς θεὸς βασιλείαν ἐκέκτητο, λαβεῖν δι' ἡμᾶς ὡς ἄνθρωπος ἡξίωσε· τοῖς δὲ ἀπίστοις ἔθνεσιν ἐπὶ τούτῳ ὀργισθεῖσιν ὡσὰν προσφάτῳ καὶ ξένῃ διδαχῇ μακροθυμήσας, ἐπὶ τέλει τὴν δίκην ἐπέγαγε. Διὸ φῃσι·

Καὶ ἦλθεν ἡ ὀργή σου· καὶ ὁ καιρὸς τῶν νεκρῶν, κριθῆναι, καὶ δοῦναι τὸν μισθὸν τοῖς δούλοις σου τοῖς προφήταις, καὶ τοῖς ἁγίοις, [καὶ] τοῖς φοβουμένοις τὸ ὄνομά σου, τοῖς μικροῖς καὶ τοῖς μεγάλοις· καὶ διαφθεῖραι τοὺς διαφθείροντας τὴν γῆν.

Καιρὸν τῶν νεκρῶν δηλοῖ, τὸν καιρὸν τῆς τῶν νεκρῶν ἀναστάσεως· ἐν ᾧ ἐκάστῳ καταλλήλως δοθήσεται τὰ ἐπίχειρα. Διὰ δὲ τῶν προφητῶν καὶ τῶν ἁγίων καὶ τῶν φοβουμένων

τὸν θεόν, τὰ τρία εἰκὸς νοεῖσθαι τάγματα, τῶν [ἐν] ἑκατὸν καρποφορούντων, καὶ [ἐν] ἐξήκοντα, καὶ τριάκοντα· τῶν ἀποστόλων ὁμολογουμένως τῆς πρώτης τευξομένων λήξεως, καὶ τῆς ἐπὶ δώδεκα θρόνων ιδρύσεως. Μικροὺς δὲ καὶ μεγάλους, εἴτε τοὺς ἥττονας ἀγίους, καὶ τοὺς μᾶλλον τούτων ὑπερέχοντας· εἴτε μικροὺς μὲν, τοὺς ἁμαρτωλοὺς, ὡς ἐξουδενωμένους· μεγάλους δὲ, τοὺς δικαίους νομίζομεν λέγεσθαι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΓ'.

Περὶ τῶν διωγμῶν τῆς ἐκκλησίας τῶν προτέρων καὶ τῶν ἐπὶ τοῦ Ἀντιχρίστου.

19 Καὶ ἡνοίγη ὁ ναὸς τοῦ θεοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ· καὶ ὤφθη ἡ κιβωτὸς τῆς διαθήκης τοῦ Κυρίου ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ· καὶ ἐγένοντο ἄστραπαί, καὶ φωναί, καὶ θρονταί, καὶ σεισμός, καὶ χάλαζα μεγάλη.

Διὰ τῆς ἀνοίξεως τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τῆς ὁράσεως τῆς κιβωτοῦ, τῶν ἡτοιμασμένων ἀγαθῶν τοῖς ἀγίοις δηλοῦται ἡ ἀποκάλυψις· ἅπερ ἐν τῷ Χριστῷ, ἐν ᾧ κατέκρησε πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος σωματικῶς, πάντα κέκρυπται, κατὰ τὸν ἀπόστολον (α)· τότε δὲ ἀποκαλυφθήσεται, ὅτε τοῖς ἀνόμοις καὶ ἀσεβέσι φωναὶ καταπληκτικαί, καὶ ἄστραπαί, καὶ θρονταὶ [ἐπιφέρονται], καὶ χάλαζα ἐπομβροῦσα τούτοις τὰ τῆς γεέννης κολαστήρια, ἐν τῷ σεισμῷ τῆς τῶν παρόντων μεταθέσεως.

ΚΕΦ. XII, 1 Καὶ σημεῖον μέγα ὤφθη ἐν τῷ οὐρανῷ· γυνὴ περιβεβλημένη τὸν ἥλιον· καὶ ἡ σελήνη ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτῆς· καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς στέφανος [δι'] ἀστέρων δεκαδύο.

(α) Κολοσ. Β', 9.

Γυναῖκα περιβεβλημένην τὸν ἥλιον, τινὲς μὲν δι' οὐλου τὴν [παναγίαν] Θεοτόκον νενοήκασιν, πρὶν ἡ γνωσθῆναι αὐτῆς τὸν θεῖον τόκον, παθοῦσαν τὰ ἐχόμενα. Ὁ δὲ μέγας Μεθόδιος εἰς τὴν ἁγίαν ἐκκλησίαν ἐξέλαβεν, ἀνάρμοστα τῇ δεσποτικῇ γεννήσει τὰ περὶ αὐτῆς ἡγησάμενος, διὰ τὸ ἥδη πρὸ πολλοῦ τετέχθαι τὸν Κύριον [ἡμῶν]. Καλὸν δὲ καὶ αὐτῶν τῶν ῥημάτων τοῦ μακαρίου Μεθοδίου μνησθῆναι· ὅς φησιν ἐν τῷ λεγομένῳ Συμποσίῳ ἐκ προσώπου Θέκλης τῆς παρθένου οὕτως· « Ἡ γυνὴ ἡ περιβεβλημένη τὸν ἥλιον, ἔστιν ἡ ἐκκλησία. Ὁ δὲ ἡμῖν ἐσθῆς, τοῦτο ἐκείνη φῶς· ὃ δὲ ἡμῖν χρυσὸς ἡ διαφανεῖς λίθος, τοῦτο ἐκείνη τὰ ἄστρα, ἄστρα δὲ κρείττω καὶ ἐμφανέστερα. Ἐπιβέβηκε δὲ ἐπὶ τῆς σελήνης· σελήνην δὲ τροπικῶς, ὡς ἡγοῦμαι, τὴν πίστιν τῶν ἀποκαθαιρομένων τὴν φθορὰν τῷ λουτρῷ λέγει, διὰ τὸ ἐκ τῆς σελήνης ἱρτῆσθαι τὴν ὑγρὰν οὐσίαν. Ἐφίστηκεν οὖν ἐπὶ τῆς πίστεως καὶ τῆς προσλήψεως ἡμῶν ἡ ἐκκλησία, ὠδίνουσα καὶ ἀναγεννώσα τοὺς ψυχικοὺς εἰς πνευματικούς, καὶ τὴν καθ' ὁμοίωσιν ιδέαν αὐτοῦ καὶ μόρφωσιν μορφώσα τοῦ Χριστοῦ. » Καὶ πάλιν φησὶν· « Οὐ χρεὶ τὸν Χριστὸν αὐτὸν εἶναι νομίζειν τὸν γεννώμενον· πάλαι γὰρ πρὸ τῆς [Ἰωάννου] Ἀποκαλύψεως ἐπεπλήρωτο τὸ μυστήριον τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ [θείου] λόγου· ὃ δὲ Ἰωάννης περὶ παρόντων καὶ μελλόντων θεσμοθεῖ. » Καὶ μεθ' ἑτερα· « Ὡστε ἀνάγκη ὁμολογεῖν, τὴν ἐκκλησίαν εἶναι τὴν ὠδίνουσαν καὶ γεννῶσαν τοὺς ἀπολελυτρωμένους, ὡς φησιν ἐν Ἡσαΐα τὸ πνεῦμα· Πρὶν τὴν ὠδίνουσαν τεκεῖν, ἐξέφυγε, καὶ ἔτεκεν ἄρσεν (α). Τίνα δὲ ἐξέφυγεν; ἢ πάντως τὸν δράκοντα, ἵνα γεννήσῃ τὸν λαὸν ἡ νοητὴ Σιών, τὸν ἄρρην. » Καὶ ἐξῆς· « Ὡστε ἐν ἐσχάτῳ γεννηᾶσθαι τὸν Χριστὸν νοητῶς· καὶ διὰ τοῦτο ἡ ἐκκλησία σπαργᾷ καὶ ὠδίνει ἄχρις ἂν ὁ Χριστὸς μορφωθῇ ἐν ἡμῖν γεννηθείς (β)· ὅπως ἑκα-

(α) Ἠσ. εἰς', 7. 8. (β) Γαλ. Δ', 19.

στος τῶν ἁγίων τῷ μετέχειν Χριστοῦ, Χριστὸς γένηται. Ἡ ἐκκλησία [τοῖνον] τὸν ἥλιον τῆς δικαιοσύνης [Χριστὸν] περιβέβληται· καὶ γὰρ νομικὸν φῶς τῆς νυκτοσάους σελήνης, καὶ τὴν ὡς σελήνην ἀλλοιουμένην κοσμικὴν ζωὴν, ὑπὸ τοὺς πόδας κέκτῃται, καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τὸν τῶν ἀποστολικῶν δογματῶν τε καὶ ἀρετῶν περίκειται στέφανον. Ὁ αὐτὸς δὲ, καὶ ὡς ἐκ τῆς σελήνης ἡρτημένης τῆς ὑγρᾶς οὐσίας, δηλοῦσθαί φησι διὰ τῆς σελήνης πὸ θάπτισμα, θάλασσαν τροπικῶς ὀνομαζόμενον, τοῖς μὲν ἀναγέννωμένοις σωτήριον, τοῖς δὲ δαίμονιν ὀλέθριον.

2 Καὶ ἐν γαστρὶ ἔχουσα, ἔκραζεν ὠδίνουσα καὶ βασανιζομένη τεκεῖν.

Ὡδίνειν δὲ φαμεν τὴν ἐκκλησίαν καθ' ἕκαστον τῶν ἀναγεννωμένων δι' ὕδατος καὶ πνεύματος, ἄχρις οὗ μορφωθῇ Χριστὸς ἐν αὐτοῖς, ὡς φησιν ὁ [θεῖος] ἀπόστολος, διὰ τὸ ἀμβλώματα εἶναι τοὺς ἐκ τοῦ ἀληθινοῦ φωτός, τοῦ Χριστοῦ, ἐκπύπτοντας, καὶ σὺνδρομον τῇ ζωῇ τὸν δι' ἀπιστίας ὑπομένοντας θάνατον.

3 Καὶ ὡφθῇ ἄλλο σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ· καὶ, ἰδοὺ, δράκων πυρρὸς μέγας, ἔχων κεφαλὰς ἑπτὰ καὶ κέρατα δέκα· καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ ἑπτὰ διάδηματα.

Οὐρανὸν ἐνταῦθα νοεῖσθαι τὸν ἀέρα νομίζομεν· δράκοντα δὲ πυρρὸν, τὸν πλασθέντα ἐγκαταπαίζεσθαι ὑπὸ τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ, ὡς ἐν τῷ ἰωδ' γέγραπται (α). Πυρρὸν δὲ τοῦτον καλεῖ, ἢ διὰ τὸ φονικὸν αὐτοῦ καὶ αἱμώχρες, ἢ διὰ τὸ πυρρῶδες τῆς ἀγγελικῆς οὐσίας, εἰ καὶ τῶν ἀγγέλων ἐκπέπτωκεν. Ἐπτὰ δὲ κεφαλὰς, τὰς ἑπτὰ πονηροτάτας αὐτοῦ δυνάμεις, καὶ ταῖς πνευματικαῖς ἐνεργείαις ἐναντίας· ἢ τὰ ἑπτὰ πνεύματα, ἅπερ ἐν εὐαγγελίοις ὁ Χριστὸς εἰρηκεν εἰσποιεῖσθαι τῷ

(α) Ἰωδ' Ν', 14.

ἀνθρώπῳ, τῷ σεσαρωμένῳ τὴν καρδίαν καὶ κενὴν ἐξ ἀγαθῶν ἐννοιῶν καὶ πράξεων ἔχοντι (α). ἢ ἑπτὰ κακίας, ἃς φησι Σολομὼν ἐν [τῇ] καρδίᾳ εἶναι τοῦ ἐχθροῦ. ὅστις μεγάλη τῇ φωνῇ τῶν πειθομένων δεῖται καθ' ὑπόκρισιν. Τὰ δὲ δέκα κέρατα δηλοῦσιν, ἢ τὰ ἀντιδιαστελλόμενα ταῖς δέκα νομικαῖς ἐντολαῖς πλημμελήματα, ἢ τὰς διαιρέσεις τῆς βασιλείας, αὐτῷ κόσμον φερούσας, ὡς ταῖς διχοστασίαις χαίροντι. Ἐπτὰ δὲ διαδήματα ἐν ταῖς κεφαλαῖς αὐτοῦ· διότι οἱ τὰς δαιμονικὰς ἐνεργείας νικῶντες, ἐκεῖθεν τοὺς στεφάνους [τῆς νίκης] κομίζονται, ὅθεν πόνοις καὶ ἰδρώσει τὴν νίκην ἤραντο. Περὶ δὲ τούτων καὶ ὁ μακάριος Μεθόδιος φησιν οὕτως ἐπὶ λέξεως· «Ὁ δράκων ὁ μέγας ὁ πυρρὸς, ὁ ἐπτακέφαλος, ὁ σύρων τὸ τρίτον τῶν ἀστέρων, ὃς ἔστηκεν ἐφεδρεύων, ἵνα τὸ τέκνον τῆς ὠδινούσης καταφάγῃ, ὁ διάβολός ἐστιν· ἀλλ' ἀτταχεῖ καὶ σφάλλεται τῆς ἄγρας, ἄνω πρὸς ὕψος ἀρπαζομένων τῶν ἀναγεννωμένων πρὸς τὸν θρόνον τοῦ θεοῦ.» Καὶ μετ' ὀλίγα· «Τρίτον δὲ τῶν ἀστέρων ἐκλήθησαν μέρος, οἱ περὶ ἓνα τοῦ ἀριθμοῦ τῆς ἁγίας Τριάδος ἐσφαλμένοι. Ἡ δὲ ἔρμος, εἰς ἣν ἔλθοῦσα τρέφεται ἡ ἐκκλησία, ἡ κακῶν ἔρμος, καὶ στεῖρα φθορᾶς. Τὰ δὲ χιλιὰ, φησιν, ἐν ἑκατοντάσι πολλαπλασιασθέντα, τέλειον ἀριθμὸν καὶ πλήρη περιέχει.» Καὶ ἐξῆς φησι περὶ τῶν στεφάνων αὐτοῦ· «Ἡ δὲ καταγωνισαμένη κατὰ τοῦ διαβόλου πρότερον, καὶ νεκρώσασα τὰς ἑπτὰ κεφαλὰς, τῶν ἑπτὰ στεφάνων τῆς ἀρετῆς ἐγκρατὴς γίνεται.

4 Καὶ ἡ οὐρὰ αὐτοῦ σύρει τὸ τρίτον τῶν ἀστέρων [τοῦ οὐρανοῦ]· καὶ ἔβαλεν αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν.

Διὰ τούτου, δύο τινα δηλοῦσθαι νομίζομεν· ἢ τὴν προτέραν αὐτοῦ ἐξ οὐρανοῦ πτώσιν, τὴν τοὺς σὺν αὐτῷ ἀποστάτας ἀγγέλους διὰ τοῦ ἐσχάτου κινήματος τοῦ φθόγου [πρὸς γῆν]

(α) Δεσμ. ΙΑ', 25. 26.

κατασύρασαν· [πρῶτον γὰρ ἡ ἔπαρσις·] ἡ τὴν μετὰ τὸ θλασθῆναι τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, οὐραίαν κίνησιν, τοὺς ἀστρικούς κατενεγκοῦσαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φρονήματος, ἀστέρως τροπικῶς ὀνομασθέντας διὰ τὴν ἐκ τοῦ [ἁγίου] βαπτίσματος λαμπρότητα. Οὕτω γὰρ καὶ Δανιὴλ περὶ Ἀντιόχου προεφήτευσεν, ὡς ἐσομένου τύπου τῆς τοῦ Ἀντιχρίστου ἐλεύσεως.

Καὶ ὁ δράκων ἔστηκεν ἐνώπιον τῆς γυναικὸς τῆς μελλούσης τεκεῖν· ἵνα, ὅταν τέκη, τὸ τέκνον αὐτῆς καταφάγῃ.

Αἰ γὰρ ὁ ἀποστάτης ἀντικρὺ τῆς ἐκκλησίας ὀπλίζεται, τοὺς ἀναγεννωμένους κατὰ καιρὸν ἐξ αὐτῆς οἰκεῖον ἐρώμα ποιεῖσθαι ὀρεγόμενος· μᾶλλον δὲ, διὰ τῆς ἐκκλησίας καὶ αὐτὸν τὸν Χριστὸν διώκων, ὡς κεφαλὴν αὐτῆς, τὰ τῶν πιστῶν οἰκειούμενον. Διὸ καὶ, *Σαῦλε, τί με διώκεις;* ἔλεγε (α).

5 Καὶ ἔτεκεν υἱὸν ἄρρενα· ὃς μέλλει ποιμαίνειν πάντα τὰ ἔθνη ἐν ράβδῳ σιδηρᾷ.

Διηνεκῶς ἡ ἐκκλησία διὰ τῶν βαπτιζομένων τὸν Χριστὸν γεννᾷ, ὡς ἐν ἐκείνοις μορφούμενον ἄχρι τῆς συμπληρώσεως τῆς πνευματικῆς ἡλικίας, κατὰ τὸν ἀπόστολον (β). Ἄρρενα δὲ υἱὸς, ὁ τῆς ἐκκλησίας λαὸς, ὁ ταῖς ἡδοναῖς ἀθλήντων· διὸ οὐ [καὶ] ἤδη μὲν ταῖς τῶν δυνατῶν Ῥωμαίων χερσὶ ταῖς κραταιαῖς ὡς ὁ σίδηρος τὰ ἔθνη ἐποίμανε Χριστὸς ὁ θεός· ποιμανεῖ δὲ καὶ μετὰ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν, κριτὰς καθιστῶν τοὺς ἰσχυροὺς τῇ πίστει κατὰ τὸν σίδηρον τῶν εὐθρύπτων καὶ ἀσθενῶν σκευῶν, τῶν ἔθνων, ἃ δι' ἀπιστίαν τὸν μυστικόν· [καὶ] νέον οἶνον οὐκ ἐχώρησαν.

Καὶ ἡρπάσθη τὸ τέκνον αὐτῆς πρὸς τὸν θεὸν καὶ [πρὸς] τὸν θρόνον αὐτοῦ.

(γ) Πραξ. θ', 4.

(β) Ἐφεσ. Δ', 13.

Ἀρπάζονται μὲν γὰρ κἀνταῦθα ἐν πειρασμοῖς οἱ ἅγιοι, ὥστε μὴ καταπονηθῆναι τοῖς δυσχερεσι τοῖς ὑπὲρ δύνανται· ἀρπαγῇσονται δὲ [καὶ τότε] ἐν νεφέλαις εἰς συνάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς ἀέρα (α), καὶ σὺν τῷ θεῷ καὶ τῷ θρόνῳ αὐτοῦ, [ἦγουν] ταῖς ὑπερτάταις ἀγγελικαῖς δυνάμεσι, συνέσονται.

6 Καὶ ἡ γυνὴ ἔφυγεν εἰς τὴν ἔρημον· ὅπου ἔχει [ἐκεῖ] τόπον ἡτοιμασμένον ὑπὸ [τοῦ] θεοῦ, ἵνα ἐκεῖ τρέφωσιν αὐτὴν ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἐξήκοντα.

Ὅταν, [φησιν], ὁ ἐν τῷ Ἀντιχρίστῳ ἐνεργῶν διάβολος δι' αὐτοῦ κατὰ τῆς ἐκκλησίας παρατάσσεται, οἱ ταύτης ἐκλεκτοὶ καὶ κορυφαϊότατοι, τῶν πολιτικῶν θυρόδων καὶ τῶν κοσμικῶν ἡδονῶν καταπτύοντες, εἰς τὴν ἔρημον πάσης κακίας, πάμπορον δὲ πάσης ἀρετῆς πολιτεῖαν φεύγονται, κατὰ τὸν μέγαν Μεθόδιον· κακεῖ τῶν πολεμούντων δαιμόνων τε καὶ πονηρῶν ἀνθρώπων τὰς προσβολὰς διαφεύγονται. Εἰκὸς δὲ καὶ τὴν αἰσθητὴν ἔρημον σώζειν τοὺς ἐν ὄρεσι καὶ σπηλαίοις καὶ ταῖς ὁπαῖς τῆς γῆς διὰ τὴν τοῦ ἀποστόλου [καὶ ψευδοχρίστου] ἐπιβουλὴν φεύγοντας, καθὰ καὶ πρῶτον τοὺς μάρτυρας· ἐπὶ ἔτη δὲ τρία καὶ ἡμισυ, τὰ ὑπὸ τῶν χιλίων διακοσίων ἐξήκοντα ἡμερῶν δηλούμενα, ἐν οἷς κρατήσῃ ἡ ἀποστασία· ἥς ἡμᾶς ὁ μέγας ἀγωνοθέτης, ὁ μὴ συγχωρῶν πειρασθῆναι τινα ὑπὲρ δὲ δύναται (β), λυτρούμενος, δωρήσεται ἡμῖν καρτερόν λογισμόν καὶ ταῖς ἐναντίαῖς προσβολαῖς ἀθλήντων· ἵνα νομίμως πρὸς τὰς ἀρχὰς τοῦ σκότους καὶ τὰς ἐξουσίας ἀθλήσαντες, τῷ στεφάνῳ τῆς δικαιοσύνης κατακοσμηθῶμεν, καὶ τὰ τῆς νίκης βραβεῖα δεξώμεθα· ὅτι αὐτῷ πρέπει, διὰ τῶν ἀσθενῶν τροπουμένῳ τοὺς ἰσχυροὺς ἐναερίους ἄρχοντας, ἡ νίκη καὶ τὸ κράτος, ἅμα τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ζωοποιῷ Πνεύματι, [νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ] εἰς τοὺς αἰῶνας [τῶν αἰώνων.] Ἀμήν.

(α) Α' Θεσ. Δ', 17.

(β) Α' Κορ. Ι', 13.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΔ'.

ΛΟΓΟΣ ΙΒ'.

Περὶ τοῦ πολέμου τῶν ἀγγέλων καὶ τῶν
δαιμόνων· καὶ [περὶ] τῆς τοῦ Σατανᾶ
καταπτώσεως.

- 7 Καὶ ἐγένετο πόλεμος ἐν τῷ οὐρανῷ· ὁ Μιχαὴλ καὶ
οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ τοῦ πολεμῆσαι μετὰ τοῦ δράκον-
τος· καὶ ὁ δράκων ἐπολέμησε, καὶ οἱ ἄγγελοι αὐ-
8 τοῦ· καὶ οὐκ ἴσχυσαν, οὐδὲ τόπος αὐτῶν εὐρέθη ἐτι
ἐν τῷ οὐρανῷ.

Καὶ ταῦτα τῇ τε πρώτῃ τοῦ διαδόλου ἐξ ἀλαζονείας καὶ φθό-
νου ἐκπτώσει τῆς ἀγγελικῆς τάξεως, τῇ τε διὰ τοῦ δεσποτι-
κοῦ σταυροῦ καθαιρέσει ἀρμόζειν δύναται· ὅτε, καθὼς φη-
σιν ὁ Κύριος, ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου κέκριται (α), καὶ
τῆς ἀρχαίας τυραννίδος ἐκβεβλήται· οὐ τὴν ἀλαζονείαν τοὺς
θεοὺς ἀγγέλους ἅμα τῷ [αὐτῶν] ἀρχιστρατήγῳ Μιχαὴλ μὴ
φέροντας, εἰκὸς αὐτὸν τῆς οικείας συνδιατριβῆς ἀπορρίψαι πρό-
τερον· καθὼς φησιν Ἰζεκιὴλ ὑπὸ τῶν Χερουβείμ ἐκβεβληθῆαι
αὐτὸν ἐκ μέσου πυρίνων λίθων (β), τῶν ἀγγελικῶν, οἷμαι, τά-
ξεων, διὰ τὸ εὐρεθῆναι ἐν αὐτῷ [τῇ] ἀδικήματα· ἐν δὲ τῇ [τοῦ]
Χριστοῦ παρουσίᾳ τοὺς διακονομένους αὐτῷ μετὰ τὸν πειρασμὸν
ὡς ἡτιμωμένον δοῦλον πάλιν ἐδελύξασθαι. Ἰστέον δὲ ὅτι, καθὼς
τοῖς πατράσι δέδοκται, μετὰ τὴν τοῦ αἰσθητοῦ κόσμου δημιουργί-
αν, οὗτος δὲ ὑπερφηφάνιας καὶ φθόνου καταβεβλήται, τὴν ἀέριον
πρῶτον πεπιστευμένους ἀρχὴν, καθὼς φησιν ὁ ἀπόστολος (γ)·
καὶ Παππίας δὲ οὕτως ἐπὶ λέξεως· «Ἐνίοις δὲ αὐτῶν, δηλαδὴ
τῶν πάλαι θεῶν ἀγγέλων, καὶ τῆς περὶ τὴν γῆν διακοσμῆ-

(α) Ἰωάν. ΙΒ', 31. (β) Ἰεζ. ԽԻ', 14-16. (γ) Ἐφ. Β', 2.

σεως· ἔδωκεν ἄρχειν· καὶ καλῶς ἄρχειν παρηγγύησε.» Καὶ
ἐξῆς φησιν· «Εἰς οὐδὲν [δὲ] συνέβη τελευτῆσαι τὴν τάξιν αὐτῶν.»

- 9 Καὶ ἐβλήθη ὁ δράκων ὁ μέγας, [ὁ] ὄφης ὁ ἀρχαῖος,
ὁ καλούμενος Διάβολος καὶ [ὁ] Σατανᾶς, ὁ πλα-
νῶν τὴν οἰκουμένην ὅλην, ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν· καὶ
οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ [μετ' αὐτοῦ ἐβλήθησαν.]

Καὶ ἐβλήθη ὁ δράκων ὁ μέγας εἰς τὴν γῆν. Εἰκότως· οὐ γὰρ
ὁ οὐρανὸς ἔφερε γῆινον φρόνημα· ὅτι τῷ φωτὶ τὸ σκότος ἀκοι-
νώνητον (α). Εἰ δὲ μετὰ τοῦ ἄθρου κεῖται, Ὁ Σατανᾶς, οὐχ ὡς
ἄλλος ὢν παρὰ τὸν διάβολον· (εἰ καὶ κεῖται καθ' ὑπερβατόν·
οἷον ὁ Διάβολος, ὁ καὶ Σατανᾶς·) ἀλλ' ὡς τὰ δύο καλούμενος·
τὸ μὲν, διὰ τὸ διαβάλλειν τὰς ἀρετὰς καὶ τοὺς τούτων ἐρα-
στάς, καὶ αὐτὸν τὸν θεὸν τοῖς ἀνθρώποις, ὡς τῷ Ἀδὰμ αὐτὸν
βάσανον ὑπέγραψε (β)· τὸ δὲ, ὡς ἀντικείμενος καὶ τῷ δεσπότη
καὶ τοῖς δούλοις [αὐτοῦ]. Ἰστέον δὲ, ὅτι οὐχ οὕτω τοπικῇ
μετὰ τὸν σταυρὸν ἢ τοῦ διαδόλου γέγονε κατάπτωσις, ὡς ἡ
πρώτῃ· λέγεται δὲ μετὰ τὸ πάθος τοῦ Χριστοῦ καταπεπτω-
κέναι αὐτὸν, ὅτι αἱ πρότεραι αὐτοῦ δυνάμεις ἐμειώθησαν μετὰ
τὸν χρόνον τοῦτον, καὶ οἶονε συνετρίβησαν, καθὼς καὶ αὐτὸς τῷ
[μεγάλῳ] Ἀντωνίῳ ὁμολογῶν τὸ ψαλμικὸν ἐπ' αὐτὸν πεπλη-
ρῶσθαι λόγιον· Τοῦ ἐχθροῦ ἐξέλιπον αἱ ῥομφαὶαι εἰς τέλος (γ).
Ἐκπτώσις οὖν αὐτοῦ, ἡ τῶν πονηρῶν αὐτοῦ ἐγγχειρημάτων ἀθέ-
τησις, μετὰ τοῦ τῶν οὐρανῶν καὶ τῆς οικείας ἀρχῆς [τελέως]
ἀποβεβληθῆαι, ὡς εἴρηται. Δέλεται δὲ τῷ μακαρίῳ Ἰουστίνῳ
τῷ [φιλοσόφῳ καὶ] μάρτυρι, μετὰ τὴν [τοῦ] Χριστοῦ παρουσίαν
καὶ τὴν κατ' αὐτοῦ ἐν γέννη ἀπόφασιν, βλάσφημον μάλιστα γε-
γονέναι τὸν διάβολον· καίπερ μὴ πρότερον οὕτως ἀναιδῶς τὸν
θεὸν βλασφημήσαντα· διὸ περὶ αὐτοῦ εὐθυδῶς εἴρηται· Ἡ
καρδία αὐτοῦ πέπληγεν, ὥσπερ λίθος (δ), διὰ τὸ τῆς πονηρίας

(α) Β' Κορ. 5', 14.
(γ) Ψαλμ. Θ', 7.(β) Γεν. Γ', 4.
(δ) Ἰωβ ΜΑ', 16.

ἀνένδοτον. Εἰ δὲ ἡ προσδοκία τῆς κολάσεως πονηρότερον αὐτὸν ἀπειργάσατο, πῶς ἂν κολαζόμενος ἢ αὐτὸς ἢ οἱ ἐργάται αὐτοῦ ἐν γενένη, διὰ τῆς πυρώσεως τῶν ῥύπον τῆς ἁμαρτίας ἐκπλουθήσονται; Τούτου δὲ μὴ τυχόντες, πῶς πέρας ἔξουσι τῆς κολάσεως κατὰ τοὺς ματαιόφρονας [αἵρετικούς;]

10 Καὶ ἤκουσα φωνῆς μεγάλης ἐν τῷ οὐρανῷ, λεγούσης· Ἄρτι ἐγένετο ἡ σωτηρία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἡμῶν, καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ· ὅτι κατεβλήθη ὁ κατήγορος τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, ὁ κατηγορῶν αὐτοὺς ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ἡμέρας καὶ νυκτός.

Οτι κατεβλήθη ὁ κατήγορος τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν.] Κατηγορίαν καὶ διαβολὴν κατὰ τῶν ἀνθρώπων, τὸν διάβολον, ὅπερ ἐστὶ, κέκληκεν, ὡς εἴρηται. Εὐφραίνονται δὲ οἱ ἄγγελοι ἐπὶ τῇ τούτου ἐκβολῇ· οὐδεμία γὰρ μερίς πιστῶ μετὰ ἀπίστου (α).

11 Καὶ αὐτοὶ ἐνίκησαν αὐτὸν διὰ τὸ αἷμα τοῦ ἁγίου, καὶ διὰ τὸν λόγον τῆς μαρτυρίας αὐτῶν· καὶ οὐκ

12 ἠγάπησαν τὴν ψυχὴν αὐτῶν ἄχρι θανάτου. Διὰ τοῦτο εὐφραίνεσθε οἱ οὐρανοὶ καὶ οἱ ἐν αὐτοῖς σκηνοῦντες· οὐαὶ τῇ γῇ καὶ τῇ θαλάσσῃ, ὅτι κατέβη ὁ διάβολος πρὸς ὑμᾶς [ὁ] μέγαν ἔχων θυμὸν, εἰδὼς ὅτι ὀλίγον καιρὸν ἔχει.

Καὶ κατηγοροῦμενοι παρ' αὐτοῦ, [φησὶν,] οἱ ἅγιοι, καὶ διαβαλλόμενοι, ὥσπερ [ὁ] Ἰωβ (β), πρὸς πάντας ἀνθρώπους ταῖς αὐτῷ πειθομένους, ὅμως αὐτὸν νενίκηκας τοῖς ὑπὲρ Χριστοῦ πάθεσιν. Εὐφραίνεσθαι δὲ τὰς ἄνω δυνάμεις ἐπὶ τῇ αὐτοῦ πτώσει, καὶ λυπεῖσθαι ἐπὶ τῇ τῶν προστετηκότων τοῖς γένεσις ἐπιβουλῇ αὐτοῦ, θεομιμήτως ἀκόλουθον. Οὐαὶ δὲ τοῖς κατοικοῦσι τὴν γῆν, [καὶ τὴν θάλασσαν,] δηλαδὴ τοῖς μὴ ἐν οὐρανῷ, ἀλλ' ἐπὶ γῆς τὸ πολίτευμα ἔχουσι. Πολλοὶ γὰρ τῶν ἐν τῇ γῇ τὸν ἐχθρὸν νικῶσι καὶ νικήσουσι, καίπερ πλέον νῦν τοῖς ἀγωνιζο-

(α) B' Κορ. 5', 15. (β) Ἰωβ Α' καὶ Β'.

μένοις θυμούμενον διὰ τὴν ἐγγύτητα τῆς αὐτοῦ κολάσεως. Ὅθεν ἐπάναγες τοὺς τὰ γῆνα φρονούντας, καὶ τῇ θαλάσσῃ τοῦ εἴου κλυδωνιζομένους, ἐνταῦθα ταρανίζεσθαι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΕ'.

Ὅπως ὁ δράκων διώκων τὴν ἐκκλησίαν οὐ παύεται.

13 Καὶ ὅτε εἶδεν ὁ δράκων, ὅτι ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν, ἐ-
14 δίωξε τὴν γυναῖκα, ἣτις ἔτεκε τὸν ἄρρενα. Καὶ ἐδόθησαν τῇ γυναικί [αἱ] δύο πτέρυγες τοῦ ἀετοῦ τοῦ μεγάλου, ἵνα πέτηται [εἰς τὴν ἔρημον] εἰς τὸν τόπον αὐτῆς, ὅπως τρέφεται ἐκεῖ καιρὸν καὶ καιροῦς, καὶ ἡμισυ καιροῦ, ἀπὸ προσώπου τοῦ ὄφεως.

•Οτε, [φησὶν], ὁ διάβολος τῷ Χριστῷ προσπαλαίσας μετὰ τὸ βάπτισμα ἠττήθη, καὶ πρὸς τοὺς ἁγίους ἀποστόλους ὀπλισάμενος ἡσχύνθη, διὰ θανάτου ζωὴν εὐραμένους αὐτοὺς θεασάμενος, καὶ ὡς ὄφρις εἰς γῆν εἰλεῖσθαι καὶ γῆν ἐσθίειν κατεδικάσθη, τὰ γῆνα φρονήματα, τότε τὴν ἐκκλησίαν πάλιν διώκειν ἤρξατο, τὴν τὸν ἄρσενα τοῦ θεοῦ λαὸν, τὸν ταῖς ἡδοναῖς ἀθήλυντον, τεκοῦσαν καὶ τίκτουςαν. Ἀλλ' ἐξ ἀρχῆς αὐτῇ ἡ πρὸς θεὸν καὶ τὸν πλησίον ἀγάπη, [καὶ] ἡ ἀντιληπτικὴ τοῦ δι' ἡμᾶς σταυρωθέντος πρόνοια δέδοται· καὶ αἱ δύο Διαθῆκαι· δι' ὧν πάντως αἱ πτέρυγες τοῦ ἀετοῦ σημαίνονται· ὅπως ταύταις μετεωροποροῦσα εἰς τὴν ἔρημον, πάσης διύγρου ἡδονῆς πολιτεῖαν τρέφεται, αἰ μὲν, ἐν δὲ τῇ τοῦ Ἀντιχρίστου παρουσίᾳ μάλιστα· ὃν κρατεῖν τὸν ῥηθέντα χρόνον τῶν τριῶν καὶ ἡμίσεως ἐτῶν πολλαχοῦ γέγραπται· ἐν ᾧ καὶ οἱ κατὰ τὴν αἰσθητὴν ἔρημον ἐν ὅρεσι καὶ σπηλαίοις κρυπτόμενοι, τοῦτον ἐσθ' ὅτε φεύξονται.

- 15 Καὶ ἔβαλεν ὁ ὄφις ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ὀπίσω τῆς γυναικὸς ὕδωρ ὡς ποταμόν· ἵνα ταύτην ποταμοφόρητον ποιήσῃ. Καὶ ἐβοήθησεν ἡ γῆ τῇ γυναικί· καὶ ἤνοιξεν ἡ γῆ τὸ στόμα αὐτῆς, καὶ κατέπιε τὸν ποταμόν ὃν ἔβαλεν ὁ δράκων ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ.

Φευγούσης, [φῃσι], τῆς ἐκκλησίας εἰς τόπους ἀβάτους [καὶ ἀνύδρους] τὴν τοῦ πλάνου ἔροδον, ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, δηλαδὴ ἐκ προστάγματος αὐτοῦ, ὀπίσω αὐτῆς [βάλλει] ὕδωρ ποταμιδόν· τουτέστιν, ἀθέων ἀνδρῶν, ἢ πονηρῶν δαιμόνων, ἢ ποικίλων πειρασμῶν πλήθος, κατ' αὐτῆς ἐξελεύσεται, ὅπως αὐτὴν δουλώσεται. Ἡ δὲ γῆ, [φῃσιν], ἐβοήθησεν αὐτῇ, ἢ τῷ τῆς ὁδοῦ μήκει, καὶ τῇ τῶν τόπων ἀνυδρίᾳ καὶ ξηρότητι τὰς τῶν πονηρῶν ὁρμὰς ἐπέχουσα, καὶ τὸν ἐκ τῶν πειρασμῶν ποταμόν τούτου χάριν καταπίνουσα· ἢ τῇ τῶν ἁγίων ταπεινοφροσύνῃ, ἐνδιαθέτως λεγόντων· Ἐγὼ εἰμι γῆ καὶ σποδὸς (α)· πάσας τοῦ διαβόλου τὰς παγίδας καταργούσα, ὡς [καὶ] τῷ θεῷ Ἀντωνίῳ εἴρηται.

- 17 Καὶ ὠργίσθη ὁ δράκων ἐπὶ τῇ γυναικί· καὶ ἀπῆλθε ποιῆσαι πόλεμον μετὰ τῶν λοιπῶν τοῦ σπέρματος αὐτῆς, τῶν τηρούντων τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐχόντων τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ.

Τῶν ἐκκρίτων τῆς ἐκκλησίας διδασκάλων, καὶ τῶν τῆς γῆς ὑπερορώντων, πρὸς τὴν ἐν ἐρήμῳ μεθισταμένων ταλαιπωρίαν, εἰ [τούτων] διαμάρτοι ὁ Ἀντίχριστος, κατὰ τῶν ἐν κόσμῳ στρατευομένων τῷ Χριστῷ ἐξοίσει, [φῃσι], τὸν πόλεμον, ὅπως καθάπερ κόνει τραχυνοῦσιν τὴν τοῦ ἐλαίου λειότητα, ταῖς τοῦ εἴου, [φῃμι], πραγματείαις, τούτους εὐαλότους εὐρών, τροπάζονται. Πολλοὶ δὲ καὶ ἐκ τούτων αὐτὸν, διὰ τὸ γνησίως ἡγαπημέναι τὸν Χριστὸν, νικήσουσι.

(α) Γεν. ΙΗ' 27.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Λς'.

Περὶ τοῦ θηρίου τοῦ δεκακεράτου καὶ ἑπτακεφάλου.

- 18 Καὶ ἐστάθην ἐπὶ τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης.

ΚΕΦ. XIII, 1 Καὶ εἶδον θηρίον ἀναβαῖνον ἐκ τῆς θαλάσσης, ἔχον κέρατα δέκα καὶ κεφαλὰς ἑπτὰ· καὶ ἐπὶ τῶν κεράτων αὐτοῦ δέκα διαδήματα· καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ ὄνομα βλασφημίας.

Τινὲς μὲν τὸ θηρίον τοῦτο δευτερεύουσάν τινα δύναμιν τοῦ Σατανᾶ, τῶν λοιπῶν δαιμόνων ἄρχουσάν, ἐξελήφασιν· τὸ δὲ μετ' αὐτὸ ἐκ τῆς γῆς ἀνὴρ, τὸν Ἀντίχριστον. Τοῖς δὲ ἁγίοις, Μεθοδίῳ καὶ Ἰππολύτῳ καὶ ἑτέροις, εἰς [αὐτὸν] τὸν Ἀντίχριστον τὸ παρὸν θηρίον ἐξείληπται, ἐκ τῆς πολυταράχου τοῦ εἴου τούτου θαλάσσης καὶ πολυκύμονος ἐξερχόμενον. Τὰ δὲ δέκα κέρατα σὺν τοῖς διαδήμασι, καὶ αἱ ἑπτὰ κεφαλαι, τὴν τε τοῦ διαβόλου πρὸς αὐτὸν [τὸν Ἀντίχριστον] ἔνωσιν αἰνίττεται· (ταῦτα γὰρ [καὶ] αὐτῷ προσόντα ἀνωτέρω ἡρμήνευται)· τὴν τε εἰς δέκα τῆς γῆς βασιλείας ἐπ' ἐσχάτων διαίρεσιν, καὶ τὴν τῷ κόσμῳ τούτῳ σύστοιχον ἐδοματικὴν βασιλείαν, ἑπτὰ μὲν ἡμέραις ἐκμετρούμενην, ἑπτὰ δὲ διαδοχαῖς διαιρουμένην, ὡς ἐν τοῖς ἐξῆς ῥηθήσεται. Καθ' ἣν ἄρχων τοῦ αἰῶνος τούτου κληταὶ ὁ ἐνεργῶν ἐν αὐτῷ Σατανᾶς. Ὅνομα δὲ βλασφημίας ἐν ταῖς κεφαλαῖς αὐτοῦ, δηλαδὴ τοῖς ὑπαποσισταῖς αὐτοῦ. Οὗτοι γὰρ ἐξ ἀρχῆς βλασφημεῖν τὸν Χριστὸν οὐκ ἐπαύσαντο ἄχρι τῆς τοῦ μεγάλου [καὶ εὐσεβεστάτου] Κωνσταντίνου ἀναδείξεως, μεθ' ἣν Ἰουλιανὸς καὶ Οὐάλης δύσφημοι κατὰ Χριστοῦ γεγονάσι.

- 2 Καὶ τὸ θηρίον, ὃ εἶδον, ὅμοιον ἦν παρδάλει· καὶ οἱ

πόδες αὐτοῦ ὡς ἄρκτου· καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ ὡς στόμα λέοντος.

Διὰ μὲν τῆς παρδάλεως, ἡ [τῶν] Ἑλλήνων· διὰ δὲ τῆς ἄρκτου, ἡ [τῶν] Περσῶν· διὰ δὲ τοῦ λέοντος, ἡ Βαβυλωνίων βασιλεία σημαίνεται· ὧν κρατήσῃ ὁ Ἀντίχριστος, ὡς Ῥωμαίων βασιλεὺς ἐλευσόμενος, καὶ τὴν τούτων ἀρχὴν καθαιρήσων, θύαν τοὺς ὀστρακίνους δακτύλους τῶν ποδῶν θεάσεται (α)· δι' ὧν ἡ εἰς δέκα δηλοῦται ἀσθενὴς καὶ εὐθρυπτος τῆς βασιλείας διαίρεσις.

Καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ὁ δράκων τὴν δύναμιν αὐτοῦ, [καὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ,] καὶ ἐξουσίαν μεγάλην.

Δώτει γὰρ ὁ Σατανᾶς, ὁ νοητὸς δράκων, τῷ Ἀντιχρίστῳ πᾶσαν ἐξουσίαν ἐν σημείοις καὶ τέρασιν ψεύδους πρὸς τὴν τῶν ἀστηρίκτων ἀπώλειαν.

3 Καὶ [εἶδον] μίαν τῶν κεφαλῶν αὐτοῦ ὥσει ἐσφαγμένην εἰς θάνατον· καὶ ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἐθεραπεύθη.

Κεφαλὴν δὲ ὥσει ἐσφαγμένην, εἴτε τινὰ τῶν ἀρχόντων αὐτοῦ τεθανατώσθαι, καὶ ὑπ' αὐτοῦ [τοῦ Ἀντιχρίστου] διὰ γοητείας ἀπατηλῶς ἀνίστασθαι φαινόμενόν φησιν, ὡς Σίμων ὁ μάγος πεποικηκώς, ὑπὸ τοῦ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων [Πέτρου] ἠλέγχετο (β)· ἢ τὴν Ῥωμαίων βασιλείαν τῇ εἰς δέκα μέρη διαίρεσει σφαγὴν τρόπον τινὰ ὑπομένουσαν, τὴν μοναρχίαν [τε] θεραπεῦσθαι δοκοῦσαν κατὰ τὴν εἰκόνα Αὐγούστου Καίσαρος.

Καὶ ἐθαυμάσθη ἐν ὅλῃ τῇ γῇ ὀπίσω τοῦ θηρίου.

4 Καὶ προσεκύνησαν τὸν δράκοντα, ὅτι ἔδωκε τὴν ἐξουσίαν τῷ θηρίῳ· [καὶ προσεκύνησαν τὸ θηρίον,] λέγοντες· Τίς ὅμοιος τῷ θηρίῳ; καὶ τίς δύναται πολεμῆσαι μετ' αὐτοῦ;

(α) Δαν. Β', 41. (β) Πράξ. Β', 9 καὶ 19.

Τὸ εἰς τὸν Ἀντίχριστον [φαινόμενον ἐν πλάνῃ] θαῦμα, εἰς τὸν ἐνεργοῦντα ἐν αὐτῷ διάβολον τὴν ἀναφορὰν ἔχει. Δι' ἐκείνου γὰρ ὁ δράκων προσκυνηθήσεται· δι' οὗ καὶ νεκροὺς ἐγείρειν, καὶ σημεία ἐπιτελεῖν, τοῖς πεπρωμένοις τὰ τῆς διανοίας ὁμματα φανήσεται.

5 Καὶ ἐδόθη αὐτῷ ὁμοῦ λαλοῦν μεγάλα καὶ βλάσφημα.

Καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία πόλεμον ποιῆσαι μῆνας μβ'.

6 Καὶ ἤνοιξε τὸ στόμα αὐτοῦ εἰς βλασφημίαν πρὸς τὸν θεόν, βλασφημῆσαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἐν τῷ οὐρανῷ σκηνοῦντας.

Τὸ δὲ μῆνας τεσσαράκοιτα δύο, δηλοῖ ὅτι κατὰ θεῖαν συγχώρησιν τὰ τρία ἡμισυ ἔτη τὴν ἐξουσίαν ἔχει τῆς τε πρὸς θεὸν βλασφημίας, καὶ τῆς τῶν ἁγίων κακώσεως. Σκηνὴ δὲ τοῦ θεοῦ, καὶ ἡ ἐν σαρκὶ τοῦ [θεοῦ] λόγου σκηνώσις, ἡγουν ἐνανθρώπησις· καὶ ἡ ἐν τοῖς ἁγίοις ἀνάπαυσις, καθ' ὧν [πάντων] εἰς βλασφημίαν τραπήσεται· [προσέτι δὲ καὶ τῶν ἁγίων ἀγγέλων].

7 [Καὶ ἐδόθη αὐτῷ ποιῆσαι πόλεμον μετὰ τῶν ἁγίων, καὶ νικῆσαι αὐτούς·] καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία ἐπὶ πᾶσαν φυλὴν [καὶ λαὸν] καὶ γλῶσσαν καὶ ἔθνος.

8 Καὶ προσκυνήσουσιν αὐτὸν πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, ὧν οὐ γέγραπται τὸ ὄνομα ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ζωῆς τοῦ ἀρνίου τοῦ ἐσφαγμένου ἀπὸ καταβολῆς κόσμου.

Κατὰ πάσης μὲν, [φησὶ,] φυλῆς καὶ γλώσσης τῇ πονηρᾷ ἐξουσία χρήσεται· ἐκείνων δὲ [μόνων] κρατήσῃ, ὧν τὰ ὀνόματα ἐν τῇ βίβλῳ τῆς ζωῆς οὐ γέγραπται.

9. 10 Εἴ τις ἔχει οὖς, ἀκουσάτω. Εἴ τις ἔχει αἰχμαλωσίαν, εἰς αἰχμαλωσίαν ὑπάγει· εἴ τις ἐν μαχαίρᾳ ἀποκτενεῖ, δεῖ αὐτὸν ἐν μαχαίρᾳ ἀποκτανθῆναι. Ὡδὲ ἐστὶν ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ πίστις τῶν ἁγίων.

* Ἀξί, [φησιν], ἕκαστος τῶν πεπραγμένων δέξεται τὰ ἐπίχει-
(TOM. Ζ').

ρχ. Οἱ πρὸς τὸ κακοῦν τοὺς πλησίον ἔτοιμοι, ὑπὸ τοῦ διαιρέ-
λου αἰγματοφυλάσσονται, καὶ τῇ σατανικῇ μαχαίρᾳ τὸν ψυχι-
κὸν ὑποστήσονται θάνατον ὃ δι' ἔργων ἡττήθησαν, τούτῳ δου-
λούμενοι, ὡς φησὶν ὁ μέγας Ἰάκωβος (α)· οἱ δὲ πίστιν εἰλι-
κρινῇ καὶ ὑπομονὴν ἀμετάθετον ἐν τοῖς πειρασμοῖς ἔχοντες,
ἀνεξάλειπτοι [ἐκ] τῆς βίβλου τῆς ζωῆς ἔσονται. Ὡν καὶ ἡμεῖς
ὁ πανελεῆμων θεὸς ἀναδείξει κοινωνοὺς, ἀνάξια λογιζομένους
τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν τοῖς ἁγίοις
δόξαν ἀποκαλύπτεσθαι (δ), καὶ τὴν σενὴν ὁδὸν ἀνδρείως βαδί-
ζοντας, ἵνα τέλος αὐτῆς τὴν ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι δόξαν [καὶ
ἀνάπαυσιν] καὶ εὐρυχωρίαν εὐρόντες, [τῷ] Χριστῷ συμβασιλεύ-
σωμεν· μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ πρέπει πᾶσα εὐχαριστία, καὶ προσ-
κύνησις, σὺν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, [νῦν καὶ ἀεὶ] καὶ εἰς τοὺς αἰῶ-
νας [τῶν αἰώνων.] Ἀμήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΑΖ'.

Λ Ο Γ Θ Σ Η'.

Περὶ τοῦ ψευδοπροφήτου.

- 11 Καὶ εἶδον ἄλλο θηρίον ἀναβαῖνον ἐκ τῆς γῆς·
καὶ εἶχε κέρατα δύο ὅμοια ἀρνίῳ· καὶ ἐλάλει ὡς
δράκων.

Τὸ θηρίον τοῦτο, οἱ μὲν τὸν Ἀντίχριστον φασιν· ἑτέροις δὲ
ἔδοξε τὸν σατανᾶν εἶναι· καὶ τὰ δύο αὐτοῦ κέρατα, τὸν Ἀντί-
χριστον καὶ τὸν ψευδοπροφήτην αἰνίττεσθαι. Ὁμολογουμένου
δὲ καὶ τοῦ ψευδοπροφήτου ἐν ἰδίῳ προσώπῳ ἔρχεσθαι, οὐκ ἄτο-
παν ἡγοῦμεθα, τὸν μὲν δράκοντα, εἰς τὸν σατανᾶν· τὸ δὲ θη-

(α) Ὁ Πέτρος λέγει· ὃ γὰρ τις ἡττήται, τούτῳ καὶ δεδούλωται.
Β' Πέτρ. Β', 13.

(δ) Ρωμ. Η', 18.

ρίον τὸ ἐκ τῆς θαλάσσης ἀναβαῖνον, εἰς τὸν Ἀντίχριστον· τὸ δὲ
παρὸν, κατὰ τὸ δοκοῦν καὶ τῷ μακαρίῳ Βίρηναιῳ, εἰς τὸν ψευ-
δοπροφήτην ἐκλαμβάνεσθαι, ἐκ τῆς γῆς μὲν ἀνερχόμενον, δη-
λαδὴ τῆς γῆνης καὶ χαμερποῦς πολιτείας· ἔχον δὲ κέρατα
δύο ὅμοια ἀρνίῳ, διὰ τὸ ἐν δοξᾷ προβάτον τοῦ κεκρυμμένου
λύκου τὰ φονικὰ περικαλύπτειν, καὶ διὰ τὴν ἐν προσιρσίς αὐ-
τοῦ τῆς εὐσεβείας μόρφωσιν· περὶ οὗ φησὶν [ὁ] Βίρηναιος ἐπὶ λέ-
ξεως οὕτως· «Περὶ τοῦ ὑπασπιστοῦ, (δν καὶ ψευδοπροφήτην καλεῖ,)
ἐλάλει, φησὶν, ὡς δράκων· τούτῳ δὲ ἔλεγεν ἐξουσίαν δεδόσθαι
σημείων καὶ τεράτων, ἵνα ποιῇ ἔμπροσθεν τοῦ Ἀντιχρίστου, προ-
δοποιῶν αὐτῷ τὴν τῆς ἀπωλείας ὁδόν.» Τῆς δὲ πληγῆς τοῦ θηρίου
θεραπείαν εἵπομεν εἶναι, τὴν τῆς διηρημένης βασιλείας δοκοῦσαν
πρὸς ὀλίγον γίνεσθαι ἔνωσιν· ἢ [τὴν] τῆς φθαρείας τῷ σατανᾷ
τυραννίδος πρὸς μικρὸν διὰ τοῦ Ἀντιχρίστου ἀνθρώπου· ἢ τι-
νος τῶν προσωφειωμένων αὐτῷ τεθνεώτος ἀπατηλὴν ἀνάστασιν.
Ὡς δράκοντα δὲ φησὶ λαλεῖν τοῦτον· τὰ γὰρ τοῦ ἀρχεκάκου
διαδόλου πράξει τε καὶ φθέγγεται.

- 12 Καὶ τὴν ἐξουσίαν τοῦ πρώτου θηρίου πᾶσαν ποιεῖ
ἐνώπιον αὐτοῦ· καὶ ἐποίει τὴν γῆν καὶ τοὺς ἐν αὐ-
τῇ κατοικοῦντας, ἵνα προσκυνήσωσι τὸ θηρίον τὸ
πρῶτον, οὗ ἐθεραπεύθη ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου αὐ-
13 τοῦ. Καὶ ποιεῖ σημεῖα μεγάλα, ἵνα καὶ πῦρ ποιῇ
ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνειν ἐπὶ τὴν γῆν ἐνώπιον
τῶν ἀνθρώπων.

Πάντα δὲ πράξει, [φησὶ], διὰ γοητείας ὁ τοῦ ἀποστάτου ψευ-
δοχρίστου πρόδρομος, πρὸς ἀπάτην ἀνθρώπων, ἐπὶ τῷ θεῷ
νομισθῆναι τὸν Ἀντίχριστον, [ὡς] ὑπὸ τοιούτων τεραστίων
ἐργάτου μαρτυρούμενον, καὶ ἀναμφισβήτητον τὴν δόξαν λαμ-
βάνοντα, κατὰ μίμησιν τοῦ βαπτιστοῦ, τοῦ τῷ σωτῆρι τοῖς
πειθομένους προσάγοντος· φιλονεικεῖ γὰρ τὸ ψεῦδος ἐπὶ ἀπάτῃ
[τῶν] ἀνθρώπων μιμεῖσθαι τὴν ἀλήθειαν. Οὐ θαυμαστὸν δὲ

ἐν ὄφθαλμοῖς τῶν ἀπατωμένων πῦρ ὁραῖσθαι οὐρανόθεν κατερχόμενον· ὅπου γὰρ καὶ ἐν τῇ τοῦ Ἰωβ ἱστορίᾳ τοῦτο κατεληλυθός καὶ τὰ κτήνη αὐτοῦ κατῆλαλως, κατὰ θέαν συγχώρησιν καὶ σατανικὴν ἐνέργειαν, μεμανθῆκαμεν (α).

14 Καὶ πλανᾷ τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς, διὰ τὰ σημεῖα ἃ ἐδόθη αὐτῷ ποιῆσαι ἐνώπιον τοῦ θηρίου·

Πλανᾷ, [φρσι], τοὺς ἐν τῇ γῇ τὴν διηνεκῇ κατοίκησιν τῆς καρδίας ἔχοντας. Τοὺς γὰρ ἐν οὐρανῷ κεκτημένους, τὸ πολίτευμα, οὐκ ἀπατᾷ ἡ αἴσθησις, ἡσυχασμένους ἀκριβῶς τῇ προανκφωθήσει τῆς αὐτοῦ ἐλεύσεως.

Λέγων τοῖς κατοικοῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς, ποιῆσαι εἰκόνα τῷ θηρίῳ, ὃ εἶχε τὴν πληγὴν τῆς μαχαίρας, καὶ ἔζησε. Καὶ ἐδόθη αὐτῷ δοῦναι πνεῦμα τῇ εἰκόνι τοῦ θηρίου, ἵνα [καὶ] λαλήσῃ ἡ εἰκὼν τοῦ θηρίου, καὶ ποιήσῃ, [ἵνα], ὅσοι ἂν μὴ προσκυνήσωσι τὴν εἰκόνα τοῦ θηρίου, ἀποκτανθῶσι· καὶ ποιῇ πάντας, τοὺς μικροὺς καὶ τοὺς μεγάλους, καὶ τοὺς πλουσίους καὶ τοὺς πτωχοὺς, καὶ τοὺς ἐλευθέρους καὶ τοὺς δούλους, ἵνα δώσωσιν αὐτοῖς χάραγμα ἐπὶ τῆς χειρὸς αὐτῶν τῆς δεξιᾶς, ἢ ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν· [καὶ] ἵνα μή τις δύνῃται ἀγοράσαι ἢ πωλῆσαι, εἰ μὴ ὁ ἔχων τὸ χάραγμα, τὸ ὄνομα τοῦ θηρίου, ἢ τὸν ἀριθμὸν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ.

Ἰσόρηται πολλάκις γοηταίαις λαλήσαι δι' εἰκόνων καὶ ξοάνων καὶ δένδρων καὶ ὑδάτων, διὰ τε Ἀπολλωνίου, διὰ τε ἑτέρων, δαίμονας· οἶμαι δὲ καὶ διὰ νεκρῶν σωμάτων, ὥσπερ [καὶ] Σίμων ὁ μάγος· ἔδειξε Ῥωμαίοις νεκρὸν κινούμενον κατὰ παρουσίαν τοῦ μεγάλου Πέτρου· εἰ καὶ τὴν πλάνην ὁ ἀπόστολος ἐξήλεγξε, δείξας, δι' ὧν ἀνέστησεν αὐτός, πῶς νεκροὶ ἐγείρονται. Οὕτω τοίνυν καὶ τὸν ὑπασπιστὴν τοῦ Ἀντιχρίστου οὐδὲν ἀπεικός, διὰ διαι-

μόνων ἐνεργοῦντα, ποιῆσαι εἰκόνα τῷ θηρίῳ, καὶ δεῖξαι ταύτην λαλοῦσαν [ἐν πλάνῃ,] παρασκευάσαι τε ἀναιρεῖσθαι τοὺς ταύτην μὴ προσκυνοῦντας. Καὶ τὸ χάραγμα δὲ τοῦ ὀλεθρίου ὀνόματος τοῦ ἀποστάτου [καὶ πλάνου] πᾶσιν ἐπιθεῖναι σπουδάσει, ἐν μὲν ταῖς δεξιαῖς [χερσίν,] ἵνα τῶν [δεξιῶν καὶ] ἀγαθῶν ἔργων ἐκκόψῃ τὴν ἐνέργειαν· ἐν δὲ τοῖς μετώποις, ἵνα ἐν τῇ πλάνῃ καὶ τῷ σκότει διδάξῃ τοὺς ἀπατωμένους παρρησιάζεσθαι· ἀλλ' οὐ δέξονται [αὐτόν] οἱ σημειωθέντες τῷ θεῷ φωτὶ τὰ πρόσωπα. Καὶ τὴν ψῆφον δὲ τοῦ θηρίου πλατύναι πανταχοῦ ἐπιτηδεύσει, ἐν τε ὧναις καὶ πράξεσιν· ἵνα τοῖς τοῦτο μὴ λαμβάνουσιν ἐκ τῆς τῶν ἀναγκαίων ἐνδείας βίαιος· ἐπαχθῇ θάνατος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΗ'.

Περὶ τοῦ [μιαροῦ] ὀνόματος τοῦ Ἀντιχρίστου.

18 Ὡδε ἡ σοφία ἐστίν· ὁ ἔχων νοῦν, ψηφισάτω τὸν ἀριθμὸν τοῦ θηρίου· ἀριθμὸς γὰρ ἀνθρώπου ἐστί· καὶ [ὁ] ἀριθμὸς αὐτοῦ ἐστίν· ἑξακόσια ἑξήκοντα [καὶ] ἑξ.

Καὶ τὴν μὲν ἀκρίβειαν τῆς ψήφου, ὡς καὶ τὰ λοιπὰ τὰ περὶ αὐτοῦ γεγραμμένα, ὁ χρόνος ἀποκαλύψει καὶ ἡ πείρα τοῖς νήφουσιν· (εἰ γὰρ ἔδει, καθὼς φασί τινες τῶν διδασκάλων, σαφῶς γνωσθῆναι τὸ τοιοῦτον ὄνομα, ὁ τεθεαμένος ἂν αὐτὸ ἀπεκάλυπεν· ἀλλ' οὐκ εὐδόκησεν ἡ θεία χάρις ἐν θεῷ βίβλῳ τὸ τοῦ λυμεῶνος ὄνομα γραφῆναι) ὡς ἐν γυμνασίας δὲ λόγῳ πολλὰ ἐστὶν εὑρεῖν, κατὰ τὸν μακάριον Ἰππόλυτον καὶ ἑτέρους, ἐν ὀνόματι τὸν ἀριθμὸν τοῦτον περιέχοντα, προσηγορικά τε καὶ

κύρια· κύρια μὲν, ὅλον Λαμπέτις, Τειτάν, ἐκ τοῦ τείνω, καὶ ὁ Ἰππόλυτον, Λαττεῖνος, ὁμοίως (διὰ διφθόγγου,) Βενεδικ-τος· ὅπερ ἐρμηνεύεται εὐλογημένος ἢ εὐλογητός, κατὰ μέλησιν τυ-
χόν τοῦ ἀληθῶς εὐλογημένου Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν· προσηγο-
ρικὰ δὲ, Κακὸς δόηγός, Παλαιδάσκανος, Ἀληθὴς βλαβερός,
Ἀμνὸς ἀδικος· οἷς ἐκ τῶν ἐναντιουμένων τῇ πλάνῃ ἐπικληθή-
σεται, τὴν οἰκίαν δόξαν ἐν τῇ αἰσχύνῃ τιθέμενος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΘ'.

Περὶ τοῦ ἀρνίου καὶ τῶν ἑκατοντεσσαρα-
κοντατεσσάρων χιλιάδων.

ΚΕΦ. XIV, 1 Καὶ εἶδον, καὶ, ἰδοὺ, ἀρνίον ἐστηκὸς ἐπὶ
τὸ ὄρος Σιών, καὶ μετ' αὐτοῦ ἑκατὸν τεσσαρακοντα-
τέσσαρες χιλιάδες, ἔχουσαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ
τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ γεγραμμένον ἐπὶ τῶν
μετώπων αὐτῶν.

Ἀρνίον ἡ Χριστὸς ἀνακριβῶς ὠμολόγηται. Ἐπὶ τὸ ὄρος
δὲ Σιών οὐ τῆς παλαιᾶς ἑστῶς, ἀλλὰ τῆς νέας, τῆς τοῦ ζῶν-
τος θεοῦ πόλεως. Αἱ δὲ ἑκατὸν τεσσαρακοντατέσσαρες χιλιά-
δες, ἡ τὸ τοῦ ἀποστολικοῦ σπόρου πολύφορον δηλοῦσι, τῆς ἐν
ἐκείνῳ χάριτος δωδεκάκις χιλιοστὸν ἀπεργαζομένης, [ἡγοῦν]
τέλειον, τὸν καρπὸν τῆς τῶν σωζομένων πίστεως· ἢ τοὺς ἀπὸ
τῆς νέας Διαθήκης παρθένους, κατὰ τε τὸν ἔσω, κατὰ τε τὸν
ἔξω ἄνθρωπον, σημαίνουσιν· ἐν γὰρ τοῖς παλαιῷς σπάνιον. τὸ
τῆς παρθενίας κατόρθωμα, πλὴν σφόδρα ὀλίγοις εὐρισκόμενον.
Ὅθεν [καὶ] ἑτέρας ταύτας παρὰ τὰς πρότερον εἰρημένας οἰκτεροῦν,
τὰς ὀνομαστὶ ἐκ τῶν φυλῶν τοῦ Ἰσραὴλ συναγομένας, αἷς παρ-
θενίαν οὐ προσημαρτύρηκε. Τούτων δὲ πάντων τὰ μέτωπα

τῷ φωτὶ τοῦ θεοῦ προσώπου σφραγίζονται· δι' οὗ ταῖς ὁλο-
θρευταῖς ἀγγέλοις αἰδέσιμοι φαίνονται.

2 Καὶ ἤκουσα φωνῆς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὡς φωνῆς ὑδά-
των πολλῶν, καὶ ὡς φωνῆς βροντῆς μεγάλης· καὶ
φωνῆς ἤκουσα [ὡς] κιθαριῶδων κιθαριζόντων ἐν
3 ταῖς κιθάραις αὐτῶν, καὶ ᾄδόντων [ὡς] ψδὴν και-
νὴν ἐνώπιον τοῦ θρόνου, καὶ ἐνώπιον τῶν τεσσάρων
ζώων καὶ τῶν πρεσβυτέρων·

Ἡ δὲ φωνὴ τῶν πολλῶν ὑδάτων καὶ τῆς βροντῆς καὶ τῶν κι-
θαριζόντων τὸ διαπρύσιον δηλοῖ τῆς τῶν ἁγίων ὑμνωδίας, καὶ
τῆς ἑμμελοῦς αὐτῶν καὶ εὐήχου καὶ συμφώνου ᾠδῆς, τῆς πᾶ-
σαν περιηγούσης τὴν τῶν ἀπογεγραμμένων ἐν οὐρανῷ πρωτοτύ-
πων ἐκκλησίαν καὶ πανήγυριν, καθάπερ ἐν συμφωνίᾳ χορδῶν,
τῇ τῶν ἁγίων συμφοίᾳ ἐξηκουμένην· ἣν τῇ νεκρώσει τῶν τοῦ
σώματος ἐπιθυμιῶν κατώρθωσαν. Ταύτην δὲ τὴν ᾠδὴν, οὐδεὶς
ἕτερος μαθεῖν, [φησι], δύναται, πλὴν αὐτῶν· διότι τῷ μέτρῳ
τῆς πολιτείας καὶ ἡ γνώσις συμπαρακτείνεται· καθὰ καὶ τοῖς
ἀνθρώπων οἰκέταις ἀναλόγως τῇ εὐνοίᾳ ἢ τῶν δεσποτικῶν μυ-
στηρίων φανέρωσις δίδεται.

Καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο μαθεῖν τὴν ᾠδὴν, εἰμὴ αἱ ἑκα-
τὸν τεσσαράκοντα τέσσαρες χιλιάδες, οἱ ἡγορασμέ-
4 νοι ἀπὸ τῆς γῆς. Οὗτοί· εἰσιν οἱ μετὰ γυναικῶν οὐκ
ἐμολύνθησαν· παρθένοι γάρ· εἰσιν οὗτοί [εἰσιν] οἱ
ἀκολουθοῦντες τῷ ἀρνίῳ ὅπου ἂν ὑπάγῃ· οὗτοι ἡγο-
ράσθησαν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων, ἀπαρχὴ τῷ θεῷ καὶ
5 τῷ ἀρνίῳ· καὶ ἐν τῷ στόματι αὐτῶν οὐκ εὐρέθη ψευ-
δος· ἄμωμοι γὰρ εἰσι.

Ἡ γούμωθ· μέντοι τούτους μετὰ τοῦς ὀνομασμένους εἰκοσιτέ-
σσαρες πρεσβυτέρους, τῶν λοιπῶν εἶναι προύχοντας, διὰ τε τὴν
παρθενίαν καὶ τὸ ἐν γλώσσῃ τε καὶ χερσὶν ἄμωμον, μετὰ τὴν
[τοῦ] Χριστοῦ ἐπιδημίαν κτωμένους τὴν ἐνάρετον λαμπρότητα·
δι' ἧς τὴν καινὴν ᾠδὴν διδάσκονται, τὴν τοῖς πολλοῖς οὐ μά-

νον ἐν τῷ παρόντι βίω, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι ἄγνωστον. Εἰ γὰρ [καὶ] τὸ τέλειον τῆς γνώσεως ἐλευσεται τότε, καταργουμένης τῆς μερικῆς [γνώσεως,] κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον (α), ἀλλ' ἀναλόγως τῇ ἐνταῦθα πολιτείᾳ τῶν ἁγίων [ἢ τῶν θείων] μυστηρίων ἔσται φανέρωσις. Πολλοὶ γὰρ μοι παρὰ τῷ πατρὶ (β)· καὶ Ἀστὴρ ἀστέρος διαφέρει ἐν δόξῃ (γ)· ὥσπερ καὶ πολλὰι διαφοραὶ καλᾶσεων. Ὡν ἡμᾶς λυτρούμενος ὁ τῶν ὅλων Κύριος, τοῖς σωζομένοις ἐγκαταλέξει διὰ τὴν οἰκίαν ἀγαθότητα· μὴ ἀφορῶν εἰς τὸ πλῆθος τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, ἀλλ' εἰς τοὺς οἰκέλους οἰκτιρμοὺς, δι' οὗ ἐπὶ [τῆς] γῆς παραγένοντο, καὶ τὸ τίμιον αὐτοῦ αἷμα ὑπὲρ ἡμῶν ἐξέχεεν· ἵνα τοὺς μώμους ἡμῶν καὶ τοὺς σπύλους ἐκπλύνῃ, καθαρὸς προσάγῃ τῷ πατρὶ· μεθ' οὗ αὐτῷ πρέπει, τῷ ἀρχηγῷ [τῆς] ζωῆς καὶ τῆς σωτηρίας ἡμῶν, ἅμα τῷ παναγίῳ Πνεύματι, δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Μ'.

Λ Ο Γ Ο Σ ΙΔ'.

Περὶ ἀγγέλου προαγορεύοντος τὴν ἐγγύτητα τῆς [μελλούσης] κρίσεως.

- 6 Καὶ εἶδον [ἄλλον] ἄγγελον πετόμενον ἐν μεσουρανήματι, ἔχοντα εὐαγγέλιον αἰώνιον, [ἐρχόμενον] εὐαγγελίσαι τοὺς καθημένους ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ [ἐπὶ] πᾶν ἔθνος καὶ φυλὴν καὶ γλῶσσαν καὶ λαόν· λέγων ἐν φωνῇ μεγάλῃ· Φοβήθητε τὸν θεόν, καὶ δότε αὐτῷ δόξαν· ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα τῆς κρίσεως αὐτοῦ· καὶ προσκυνήσατε τῷ ποιήσαντι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πηγὰς ὕδατων.

(α) Α' Κορ. ΙΓ', 12.

(β) Ιωαν. ΙΔ', 2,

(γ) Α' Κορ. ΙΕ', 41.

Τὸ μεσουράνημα [θαυμασίως] τὸ ὑψηλὸν δηλοῖ, καὶ τὸ οὐράνιον εἶναι τὸν φανέντα ἄγγελον, ἄνωθεν πεμφθέντα πρὸς τὸ χαμῶθεν τοὺς ἀνθρώπους διὰ τῆς [ἐαυτοῦ] μεσότητος ἀναγαγεῖν εἰς οὐρανούς τῇ οἰκείᾳ μεσιτείᾳ θεομιμήτως· ὥστε ἐνωθῆναι τῷ τῆς ἐκκλησίας σώμα Χριστῷ, τῇ κεφαλῇ ἡμῶν. Τὸ δὲ αἰώνιον εὐαγγέλιον, τὸ ἐξ αἰῶνος τοῦτο παρὰ [τῷ] θεῷ προωρισθαι. Φησὶ δὲ τοῦτο, τὸν μὲν θεὸν φοβεῖσθαι, μὴ δειλιᾶν δὲ τὸν Ἀντίχριστον, μὴ δυνάμενον ἀποκτεῖναι τὴν ψυχὴν σὺν τῷ σώματι· ἀλλ' εὐθὺς αὐτῷ ἀντιτάσσεται πρὸς ὀλίγον κρατοῦντι, διὰ τὴν ἐγγύτητα τῆς κρίσεως καὶ τῆς τῶν βεβιωμένων ἀνταποδόσεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΑ'.

Περὶ ἀγγέλου τὴν πτώσιν Βαβυλῶνος κηρύττοντος.

- 8 Καὶ ἄλλος ἄγγελος δεύτερος ἠκολούθησε, λέγων· Ἐπεσεν, ἔπεσε Βαβυλὼν ἡ μεγάλη, ὅτι ἐκ τοῦ οἴνου [τοῦ θυμοῦ] τῆς πορνείας αὐτῆς πεπότικε πάντα τὰ ἔθνη.

Βαβυλῶνα καλεῖ φερωνύμως τὴν τοῦ κόσμου [τούτου] σύγχυσιν καὶ τὴν βιωτικὴν ταραχὴν· ἣν ὅσον οὕτω προλέγει πεσεῖν, (ἥτοι ἐκλείψαι.) Οἶνον δὲ θυμοῦ πορνείας καλεῖ οὐ μόνον τὴν ἐξ εἰδωλολατρείας βακχεῖαν καὶ τῶν φρενῶν ἑκστασιν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐκ πάσης ἁμαρτίας μέθην καὶ παραποράν· καθ' ἣν πάντες οἱ ἐκ θεοῦ πορνεύοντες, κατὰ τὸ ψαλμικὸν λόγιον, ἐξολοθρεύονται (α). Πίπτει δὲ ἡ τοιαύτη Βαβυλὼν τέλειον, ἐν τῇ ἀναδείξει τῆς ἁνῆς Ἱερουσαλὴμ, ἀνασπασμένη πρόρριζος, τῶν τῆς ἀνομίας ἐργατῶν πεμπομένων εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον.

(α) Ψαλμ. ΟΒ', 27.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΒ΄.

Περὶ [ἐτέρου] ἀγγέλου ἀσφαλιζομένου
τοὺς πιεζοὺς μὴ δέξασθαι τὸν Ἀντίχρι-
στον.

- 9 Καὶ ἄλλος ἄγγελος τρίτος ἠκολούθησεν αὐτοῖς,
λέγων ἐν φωνῇ μεγάλῃ· Εἴ τις προσκυνεῖ τὸ θηρίον
καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ λαμβάνει χάραγμα ἐπὶ
10 τοῦ μετώπου αὐτοῦ, ἢ ἐπὶ τῆς χειρὸς αὐτοῦ· καὶ
αὐτὸς πίεται ἐκ τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τοῦ θεοῦ, τοῦ
κεκερασμένου ἀκράτου ἐν τῷ ποτηρίῳ τῆς ὀργῆς
αὐτοῦ· καὶ βασανισθήσεται ἐν πυρὶ καὶ θείῳ
ἐνώπιον τῶν ἁγίων ἀγγέλων καὶ ἐνώπιον τοῦ
ἀρνίου.

Εἴ τις, [φησί], τῷ τεθριωμένῳ Ἀντιχρίστῳ ὑποκύπτει, [καὶ]
δυσσεβεῖ πολιτείαν μετέρχεται, τὴν ἐκεῖνον εἰκονίζουσαν, καὶ ἡ
λόγῳ ἢ ἔργῳ τοῦτον κηρύσσει θεόν· (τοῦτο γὰρ δηλοῦν δύνα-
ται τὸ ἐπὶ τοῦ μετώπου καὶ τῆς χειρὸς διδόμενον χάραγμα·)
καὶ αὐτὸς κοινωνήσῃ αὐτῷ τῆς τοῦ τιμωρητικοῦ ποτηρίου πό-
σεως, ἀκράτου μὲν καὶ ἀμιγροῦς θείων οἰκτιρμῶν, διὰ τὸ τῆς
κρίσεως δίκαιον· κεκερασμένου δὲ ἐκ διαφόρων τιμωριῶν, διὰ τὸ
τῆς αὐθαιρέτου κακίας πολυσχιδῆς καὶ πολύτροπον. Καλῶς δὲ
οἶνος θυμοῦ καλεῖται ἡ κόλασις, ἐπακολουθήμα οὕσα τοῦ τῆς
ἀσεβείας οἴνου, τοῦ τοὺς πίνοντας μεθύσκοντος· ὅτι δι' ὧν τις
ἀμαρτάνει, δι' αὐτῶν καὶ κολάζεται.

- 11 Καὶ ὁ καπνὸς τοῦ βασανισμοῦ αὐτῶν εἰς αἰῶνα αἰώ-
νων ἀναβαίνει·

Τὸν δὲ καπνὸν τοῦ βασανισμοῦ, ἢ τὸ ἄσθμα δεῖ νοεῖν, τὸ
ἐκ τῶν κολαζομένων κάτωθεν μετὰ στεναγμῶν ἀναδιδόμενον·
ἢ καπνὸν, τὸν τοῦ πυρὸς ἐκπεμπόμενον, τοῦ τοὺς ἐκπεπτωκό-

τας κολάζοντος. Εἰς αἰῶνα δὲ αἰῶνων αὐτὸν ἀναβαλεῖν λέ-
γεται· ἵνα μάθωμεν ἀτελεύτητον εἶναι τὴν κόλασιν τῶν ἁμαρ-
τωλῶν, ὥσπερ καὶ τὴν τῶν δικαίων τρυφὴν αἰώνιον.

Καὶ οὐκ ἔχουσιν ἀνάπαυσιν ἡμέρας καὶ νυκτὸς οἱ
προσκυνῶντες τὸ θηρίον καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ
εἴ τις λαμβάνει τὸ χάραγμα τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ.

Ἡμέραν καὶ νύκτα λέγει, οὐχ ὥς ἡλίῳ μετρουμένην τὴν τοῦ
μέλλοντος αἰῶνος κατάστασιν, ἐν ᾗ μὴ ἔχειν ἀνάπαυσιν τοὺς
ἀσεβεῖς προαγορεύει· ἀλλ' ἡ πρὸς τὴν ἐν τῷ παρόντι χρόνῳ συνή-
θειαν, τῷ νυξὶ καὶ ἡμέραις ἀριθμουμένην· ἡ ἡμέρας μὲν, τῆς
τῶν ἁγίων ζωῆς νοουμένης· νυκτὸς δὲ, τῆς τῶν εεβήλων κο-
λάσεως· ἥ; τεύζονται οἱ τὰς διαβολικὰς πράξεις καὶ τὰς κατὰ
Χριστοῦ βλασφημίας, δι' ὧν πράττουσιν, εἰκονίζοντες, τὴν εἰ-
κόνα τοῦ ἀποστάτου θηρὸς καὶ τὸ τοῦτου ὄνομα ταῖς ἑαυτῶν
καρδίαις [τὸ ἄσθμα] ὡς τίμιον ἐγχαράττοντες.

- 12 Ὡς δὲ ἡ ὑπομονὴ τῶν ἁγίων ἐστίν· ὥς οἱ τηροῦν-
τες τὰς ἐντολὰς [τοῦ θεοῦ] καὶ τὴν πίστιν Ἰησοῦ
[Χριστοῦ.]

Οἱ μὲν ἀσεβεῖς, [φησί], διηνεκῶς ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι θα-
σανισθήσονται· οἱ δὲ ἅγιοι, ὥς τὴν τῆς ὑπομονῆς καρτερίαν
ἐπιδείκνυνται, ἐν χρόνῳ ταχέως παραρρέοντι, τὰς θείας ἐντο-
λὰς καὶ τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν ἄσυχον φυλάττοντες.

- 13 Καὶ ἤκουσα φωνῆς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λεγούσης μοι·
Γράψον· Μακάριοι οἱ νεκροὶ οἱ ἐν Κυρίῳ ἀποθνή-
σκοντες, ἀπάρτι· ναί, λέγει τὸ πνεῦμα· ἵνα ἀνα-
παύσωνται ἐκ τῶν κόπων αὐτῶν· τὰ δὲ ἔργα αὐ-
τῶν ἀκολουθεῖ μετ' αὐτῶν.

Ἡ δὲ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φωνή, οὐ πάντας μακαρίζει τοὺς νε-
κροὺς, ἀλλὰ τοὺς ἐν κυρίῳ ἀποθνήσκοντας, τοὺς νεκρωθέντας
τῷ κόσμῳ, καὶ τὴν νέκρωσιν τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι περιφέ-

ροντας, καὶ [τῷ] Χριστῷ συμπάσχοντας. Ἐκείνοις γὰρ ὄντως ἡ τοῦ σώματος ἔξοδος, κόπων ἀνάπαυσις· ἡ δὲ τῶν ἔργων ἀκολούθησις, στεφάνων ἀμαράντων καὶ θραβείων δόξης ὑπόθεσις, πολλῷ τῷ μέτρῳ ὑπερνικάντων τῶν ἐπάθλων τοὺς ἄθλους, οὗς πρὸς τὰς ἀοράτους δυνάμεις οἱ Χριστοῦ, τοῦ θεοῦ ἡμῶν, ἀγωνιστὰι διήθλησαν. Οὐ γὰρ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ, πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλύπτεσθαι τοῖς τῷ θεῷ εὐαρεστοῦσι, καθὼς φησιν ὁ ἀπόστολος (α). Ἦς καὶ ἡμᾶς ὀρεγομένους, ἀπαύστως δεῖ τῷ θεῷ προσεύχεσθαι, λέγοντας· Κλῖνον τὰς καρδίας ἡμῶν, Κύριε, εἰς τὰ μαρτύριά σου· καὶ ἀπόστρεψον τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν ἐκ πάσης ματαιότητος· καὶ μὴ εἰσέλθῃς εἰς κρίσιν μετὰ τῶν δούλων σου· ὅτι οὐ δικαιοθήσεται ἐνώπιόν σου πᾶς ζῶν· ἀλλὰ τοῖς πλουσίοις σου οἰκτιρμοῖς ἐπίσκειψαι ἡμᾶς· ὅτι σὸν [τὸ ἔλεος καὶ] τὸ κράτος καὶ ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΓ'.

ΛΟΓΟΣ ΙΕ'.

Ὅπως ὁ ἐν τῇ νεφέλῃ καθήμενος τῷ δρέπανῳ συντελέσει τὰ ἐκ τῆς γῆς θλαστάγοντα.

14 Καὶ εἶδον, καὶ, ἰδοὺ, νεφέλη λευκή, καὶ ἐπὶ τῆς νεφέλης καθήμενος ὅμοιος υἱῷ ἀνθρώπου, ἔχων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ στέφανον χρυσοῦν, [καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ δρέπανον δξύ.]

(α) Ρωμ. Η', 18.

Νεφέλῃν νοοῦμεν [ἢ] αἰσθητήν, τὴν ὑπολαβοῦσαν [τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν] τὸν Χριστὸν ἀπὸ τῶν ἀποστολικῶν ὀρθαλμῶν (α)· ἢ ἀγγελικὴν τινα δύναμιν, διὰ τὸ καθαρὸν καὶ μετέωρον, ὡς φησιν ὁ ψαλμωδός· Καὶ ἐπέβη ἐπὶ Χερουβίμ, καὶ ἐπετάσθη (β). Διὸ λογιζόμεθα τὸν Χριστὸν εἶναι [τὸν] ἐπὶ τῆς νεφέλης ὅπτανθέντα υἱῷ ἀνθρώπου ὅμοιον· τὸν δὲ ἐπ' αὐτῷ στέφανον, σημαντικὸν εἶναι τῆς βασιλείας, τῶν τε ὀρατῶν καὶ ἀοράτων δυνάμεων· χρυσοῦν δὲ τοῦτον, διὰ τὸ παρ' ἡμῖν τῆς ὕλης ταύτης τίμιον· τὸ δὲ δρέπανον, συντελείας, δηλωτικόν· καὶ γὰρ καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος θείρισμόν τὴν τοῦ κόσμου συντέλειαν ἐκάλεσεν (γ).

15 Καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, κράζων ἐν φωνῇ μεγάλῃ τῷ καθήμενῳ ἐπὶ τῆς νεφέλης· Πέμψον τὸ δρέπανόν σου, καὶ θέρισον· ὅτι ἤλθεν ἡ ὥρα τοῦ θερίσαι· ὅτι ἐξηράνθη ὁ θείρισμός τῆς γῆς. Καὶ ἔβαλεν ὁ καθήμενος ἐπὶ τῆς νεφέλης τὸ δρέπανον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν· καὶ ἐθερίσθη ἡ γῆ.

Ἡ δὲ τοῦ ἄλλου ἀγγέλου κραυγὴ περιφραστικῶς δηλοῖ τὴν ἐκσίαν πασῶν τῶν οὐρανίων δυνάμεων, ἐφιεμένων τὴν μὲν τῶν δικαίων τιμὴν, τὴν δὲ τῶν ἀμαρτωλῶν τῆς ἀνομίας ἐκκοπὴν θεάσασθαι· ἐφ' ᾧ παύσασθαι τὰ κινούμενα καὶ παραρρέοντα, φανερωθῆναι δὲ τὰ ἀκίνητα καὶ μένοντα. Τὸ γὰρ ξηρανθῆναι τὸν θείρισμόν, δηλοῖ τὸ φθάσαι τὸν τῆς συντελείας καιρὸν, ὅτε, πεπανθεὶς ὡς σῖτος ὥριμος ὁ τῆς εὐσεβείας σπόρος, τῶν οὐρανίων ἀποθηκῶν ἀξιοθήσεται, εἰς τριάκοντα καὶ ἐξήκοντα καὶ ἑκατὸν τῷ γεωργῷ τὴν καρποφορίαν παρεχόμενος (δ).

(α) Πράξ. Α', 9.

(β) Ψαλμ. 12', 11.

(γ) Ματθ. 11', 39.

(δ) Ματθ. 11', 8. 23. Μαρκ. Α', 8. 20.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΔ'.

Περὶ [τοῦ] ἀγγέλου [τοῦ] τρυγῶντος τὴν
τῆς πικρίας ἄμπελον.

17 Καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ ἐν
τῷ οὐρανῷ, ἔχων καὶ αὐτὸς δρέπανον ὀξύ.

Εἰ καὶ ὁ Χριστὸς ὀνομάζεται μεγάλης βουλῆς, τῆς τοῦ πα-
τρὸς, ἄγγελος (α), ἀλλ' ὁ παρὼν τῶν λειτουργικῶν εἶναι δυ-
νάμεων ἐκ τῶν ἐξῆς δείκνυται· ἐκ μὲν τοῦ ἐν οὐρανοῖς ναοῦ
σὺν ὀξεὶ δρεπάνῳ ἐξερχόμενος, τὴν δὲ τῶν λίαν ἀσεβῶν τρύ-
γην ποιησόμενος.

18 Καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου,
ἔχων ἐξουσίαν ἐπὶ τοῦ πυρός· καὶ ἐφώνησε κραυγῇ
μεγάλῃ τῷ ἔχοντι τὸ δρέπανον τὸ ὀξύ, λέγων·
Πέμψον σου τὸ δρέπανον τὸ ὀξύ, καὶ τρύγησον
τοὺς βότρυας τῆς ἀμπέλου τῆς γῆς· ὅτι ἤκμασαν
αἱ σταφυλαὶ αὐτῆς.

Εκ δὲ τοῦ εἰπεῖν, ἄλλον ἄγγελον ἐξελεῖν ἐκ τοῦ θυσιαστη-
ρίου, καὶ ἔχειν ἐξουσίαν ἐπὶ τοῦ πυρός, μανθάνομεν, τὰς ἀγ-
γελικὰς δυνάμεις ἐπιτετάχθαι τοῖς κτίσμασι· τὴν μὲν, τοῖς
ὑδασι· τὴν δὲ, τῷ πυρὶ· τὴν δὲ, ἐτέρῳ τινὶ μέρει τῆς κτίσεως.
Τούτου τοίνυν τὸ τιμωρητικόν, διὰ τοῦ ἐπιτετάχθαι τῷ πυρὶ,
μανθάνομεν, τῶν ὑπερέρων ἀγγέλων ὄντος. Ἐγκελεύσασθαι δέ
φησι μετὰ κραυγῆς τῷ τὸ δρέπανον ἔχοντι, τρυγῆσαι τοὺς
τῆς ἀμπέλου τῆς γῆς βότρυας· δι' ὧν οἱ τὸ ποτήριον τοῦ θυ-
μοῦ Κυρίου πληροῦντες ἀσεβεῖς καὶ παράνομοι χαρακτηρίζονται·
θυμὸν δρακόντων καὶ θυμὸν ἀσπίδων ἀντὶ οἴνου εὐφρασύνης τῷ
ἀγαθῷ γεωργῷ καρποφορήσαντες.

(α) Ἦστ. Θ', 6.

19 Καὶ ἔβαλεν ὁ ἄγγελος τὸ δρέπανον αὐτοῦ [εἰς τὴν
γῆν,] καὶ ἐτρύγησε τὴν ἄμπελον τῆς γῆς· καὶ ἔβα-
λεν εἰς τὴν ληνὸν τοῦ θυμοῦ τοῦ θεοῦ τὴν μεγάλην.

Ληνὸς δὲ τοῦ θυμοῦ τοῦ θεοῦ, ὁ τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέ-
λοις αὐτοῦ ἡταιμασμένος χώρος κολάσεως· μεγάλη μέντοι, διὰ
τὸ πληθεῖς τῶν ἐν αὐτῇ βασανιζομένων· πλατεῖα γὰρ ἡ τῆς
ἀπωλείας ὁδὸς καὶ εὐρύχωρος (α).

20 Καὶ ἐπατήθη ἡ ληνὸς ἔξω τῆς πόλεως· καὶ ἐξῆλθεν
αἷμα ἐκ τῆς ληνοῦ ἄχρι τῶν χαλινῶν τῶν ἵππων,
ἀπὸ σταδίων χιλίων ἑξακοσίων [ἑξ-]

[Ἐξω μὲν τῆς τῶν δικαίων πόλεως ἡ ληνὸς πατηθήσεται· οὐ-
δαμοῦ γὰρ τῷ κλήρῳ τούτῳ ἡ ράβδος τῶν ἀμαρτωλῶν ἐγγιεῖ,
κατὰ τὸ προφητικόν λόγιον (β)· ἄμικτος γὰρ ἡ τούτων ἔσσι κα-
τοίκησις, καθάπερ καὶ ὁ τρόπος γεγένηται. Αἷμα δὲ ἐκ τῶν ὑπο-
δίκων πατουμένων χέομενον, τὴν δικαίαν καὶ ἀδέκαστον τοῦ
θεοῦ κρίσιν κέκληκεν. Αἷμα δὲ σταφυλῆς, ὁ οἶνος· οἶνον δὲ
ἀκράτου πλήρης, διὰ τὸ τῆς θείας ὀργῆς ποτήριον· δι' οὗ ἡ λη-
νομένη τοὺς ἀξίους δείκνυται κόλασις· μέχρι μὲν τῶν χαλινῶν,
ὡς θηλυμανῶν ἵππων, φθάνουσα· διότι χαλινὸν ἐν ταῖς ἡδοναῖς
καὶ ταῖς ἀθεμιτοῦργιαις οὐκ ἔγνωσαν· ἀπὸ χιλίων δὲ καὶ
ἑξακοσίων σταδίων προοῖονσα, διὰ τὸ τῆς πονηρίας αὐτῶν τέ-
λειον· ἡ χιλιάς γὰρ, ἀριθμῶν τελειότατος· ἑξακοσιοστῷ δὲ ἔτει
τοῦ Νῶε, τὴν ἀμαρτίαν ὑδατι κατακλυσθεῖσαν ἔγνωμεν (γ)· ἔξ
δὲ, ὅτι τὴν ἐν-ἑξαήμερον γεγεννημένην κτίσιν τοῖς πονηροῖς καθύ-
βρισαν ἐπιτηδεύμασιν· ἐργασίας δὲ ὁ τῶν ἑξ ἡμερῶν ἀριθμὸς
σύμβολον, ἐν αἷς ὁ κόσμος συνέστη.]

Καὶ γὰρ ἔξω τῆς ἐπουρανίου πόλεως Ἰερουσαλὴμ, ὁ τῆς βα-
σάνου τόπος, καὶ τῶν ταύτης ἀξίων. Τὸ δὲ, τὸ αἷμα αὐτῶν
ἄχρι τῶν χαλινῶν τῶν ἵππων φθᾶσαι ἀπὸ σταδίων χιλίων

(α) Ματθ. Ζ', 13.

(β) Ψαλμ. ΡΚΔ', 3.

(γ) Γεν. Ζ', 6.

ἐξακοσίῳ, σημαίνειν εἰκὸς τοὺς τιμωροὺς ἀγγέλους· οὗς τραπικῶς ἵππους ὀνομάζειν τῇ θεῷ Γραφῇ σύνθεσις· μέχρι δὲ τῶν χαλινῶν αὐτῶν φθάνειν τὰς ἐκείνων οἰμωγὰς αἰκίζομένων· χαλινούς δὲ αἱ ἅγαι δυνάμεις τὸ θεῖον ἔχουσι πρόσταγμα· ὃ ἡνιοχοῦνται πρὸς τὰ κελεύόμενα, ὥς φητιν Ἀβδακούμ· Ἐπιβήσει ἐπὶ τοὺς ἵππους σου (α). καὶ τὰ ἄσματα· Τῇ ἵππῳ μου ἐν ἄρμασι Φαραὼ ὁμοίωσά σε (β). Δυνεκτὸν δὲ καὶ ἐτέρως νοηθῆναι· ὅτι περ, ἐπειδὴ ἵπποι θηλυμανεῖς ἐγκείμενοι ταῖς ἡδοναῖς γεγόνασιν, ἄχρι τῶν χαλινῶν ταῖς τιμωραῖς ληφθήσονται, ἥτοι ταῖς κολάσεσι κατασχεθήσονται· ὅτι χαλινὸν ἐν ταῖς ἡδοναῖς οὐκ ἔγνωσαν. Διὰ δὲ τῶν χιλίων ἐξακοσίων σταδίων τὸ μέγα χάσμα, τὸ διορίζον τοὺς δικαίους ἀπὸ τῶν ἀμαρτωλῶν, διδασκόμεθα, διὰ τὸ ἐν πονηρίᾳ τέλειον, καὶ τὸ ἐδελυκτὸν ἐν ταῖς πράξεσι· τῆς μὲν δεκάδος τῶν ἑκατοντάδων, δηλότης τῆς κακίας· τὸ μέγεθος· τῆς δὲ ἐξάδος αὐτῶν, τὴν ἐπιμελῆ τῆς ἀμαρτίας ἐργασίαν διὰ τὴν παράχρησιν τῆς ἐν ἐξάδι ἡμερῶν δημιουργηθείσης κτίσεως, καὶ τὸ ἐν ἐξακοσιοστῷ ἔτει τοῦ Νῶε πᾶσαν κατακλυσθῆναι τὴν ἡπειρον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΕ'.

Περὶ τῶν ἐπτὰ ἀγγέλων, τῶν ἐπαγόντων τοῖς ἀνθρώποις τὰς πρὸ τῆς συντελείας πληγὰς· καὶ περὶ τῆς ὑαλίνης θαλάσσης, [ἧς ἑώρακεν ἐν τῇ ἀποκαλύψει.]

ΚΕΦ. XV, 1 Καὶ εἶδον ἄλλο σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ· μέγα καὶ θαυμαστὸν, ἀγγέλους ἐπτὰ, ἔχοντας

(α) Ἀβδακ. Α', 8.

(β) Ἄσμ. Α', 9.

ἐπτὰ πληγὰς τὰς ἐσχάτας· ὅτι ἐν αὐταῖς ἐτελέσθη ὁ θυμὸς τοῦ θεοῦ.

Πενταχοῦ τὸν ἔβδομον ἀριθμὸν παραλαμβάνει· τὰς ἐν ταῖς ἐπτὰ ἡμέραις τοῦ παρόντος αἰῶνος τολμωμένας ἀδικίας, ἐπτὰ πληγαῖς καὶ ἐπτὰ ἀγγέλοις σημαίνων ἀναστέλλεσθαι· μεθ' ἧς τὴν μέλλουσαν τῶν ἁγίων διαγωγὴν διὰ τῆς ὑαλίνης θαλάττης ἐντάττεσθαι.

2 Καὶ εἶδον ὡς θάλασσαν ὑαλίνην μεμιγμένην πυρί· καὶ τοὺς νικῶντας ἐκ τοῦ θηρίου καὶ ἐκ τῆς εἰκόνης αὐτοῦ, καὶ ἐκ τοῦ χαράγματος αὐτοῦ, καὶ ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, ἐστῶτας ἐπὶ τὴν θάλασσαν τὴν ὑαλίνην, ἔχοντας κιθάρας τοῦ θεοῦ.

Τὴν ὑαλίνην δὲ θάλασσαν σημαίνειν ἡγούμεθα τό τε πλῆθος τῶν σωζομένων, τῆς τε μελλούσης λήξεως τὴν καθαρότητα, καὶ τὴν τῶν ἁγίων λαμπρότητα, ἣν ταῖς τῆς ἀρετῆς μαρμαρυγαῖς ἐκλάμπουσιν [ὡς ὁ ἥλιος.] Τὸ δὲ μεμίχθαι αὐτῇ πῦρ, τὸ γεγραμμένον τῷ ἀποστόλῳ, [τὸ φάσκον]· Ἐκάστου τὸ ἔργον, ὁποῖόν ἐστι, τὸ πῦρ δοκιμάσει (α), νοεῖσθαι δυνατόν, εἰ καὶ τοὺς καθαρὸς καὶ ἀκιδήλους τοῦτο οὐ λυμάνεται, διακοπτόμενον [ἀφειδῶς] εἰς διττὰς ἐνεργείας, κατὰ τὸ ψάλμικόν λόγιον· καὶ τοῦ μὲν καυσικοῦ, τοῖς ἀμαρτωλοῖς· τοῦ δὲ φωτιστικοῦ, τοῖς δικαίοις ἀπονεμηθησομένου, ὡς νενόηκεν ὁ μέγας Βασιλεῖος. Εἰκὸς δὲ διὰ τοῦ πυρὸς καὶ τὴν θεῖαν γνῶσιν καὶ τὴν τοῦ ζωοποιοῦ πνεύματος χάριν γινώσκεισθαι. Ἐν πυρὶ γὰρ ὤφθη τῷ Μωσῇ ὁ θεός (β)· καὶ ἐν εἰδει γλωσσῶν πυρὸς τὸ [ἅγιον] πνεῦμα τοῖς ἀποστόλοις ἐπιφοίτησε (γ). Τὰς δὲ κιθάρας ἐμφαίνειν τὴν τῶν μελῶν νέκρωσιν, καὶ τὴν ἐμμελῆ ζωὴν ἐν συμφωνίᾳ τῶν ἀρετῶν, κρουομένην τῷ πλήκτρῳ τοῦ θεοῦ πνεύματος.

3 Καὶ ᾄδοντας τὴν ᾠδὴν Μωσέως τοῦ δούλου τοῦ

(α) Α' Κορ. Γ', 13.

(β) Ἐξοδ. Γ', 2.

(γ) Πραξ. Β', 3.

θεοῦ, καὶ τὴν ὥδην τοῦ ἀρνίου, λέγοντας· Μεγάλα καὶ θαυμαστά τὰ ἔργα σου, Κύριε ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ· δίκαιαι καὶ ἀληθιναὶ αἱ ὁδοί σου, βασιλεῦ
 4 τῶν ἐθνῶν. Τίς οὐ μὴ φοβηθῇ, Κύριε, καὶ δοξάσῃ τὸ ὄνομά σου ; ὅτι μόνος εἶ ἅγιος· ὅτι πάντα τὰ ἔθνη ἤξουσιν καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιόν σου· ὅτι τὰ δεικνύματά σου ἐφανερώθησαν.

Ἐκ μὲν τῆς τοῦ Μωσέως ὥδης, τῶν ἐν νόμῳ πρὸ τῆς χάριτος δικαιωθέντων τὴν ὑμνωδίαν τῷ θεῷ ἀναπεμπομένην μανθάνομεν· ἐκ δὲ τῆς τοῦ ἀρνίου ὥδης, τῶν μετὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ παρουσίαν ὁσίως πολιτευσαμένων τὴν ἀκατάπαυστον [ὑμνωδίαν καὶ] εὐχαριστίαν ἐπὶ ταῖς εἰς τὸ γένος ἡμῶν ἐπελθούσαις ὑπ' αὐτοῦ εὐεργεσίαις καὶ χάρισιν· ὅτι πάντα τὰ ἔθνη εἰς τὴν οἰκίαν ἐπίγνωσιν διὰ τῶν θειασπεισίων ἀποστόλων κέκληκε.

5 Καὶ μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ἠνοίγη ὁ ναὸς τῆς σκη-
 6 νῆς τοῦ μαρτυρίου ἐν τῷ οὐρανῷ· καὶ ἐξῆλθον οἱ ἐπτά ἄγγελοι [οἱ] ἔχοντες τὰς ἐπτά πληγὰς ἐκ τοῦ ναοῦ, ἐνδεδυμένοι λίνον καθαρὸν, λαμπρὸν, καὶ περιεζωσμένοι περὶ τὰ στήθη ζώνας χρυσᾶς.

Σκηνὴν δὲ φησὶν ἐνταῦθα τὴν ἐν οὐρανοῖς· ἥ καθ' ὁμοίωσιν τῷ Μωσῇ πῆξι καὶ τὴν κάτω σκηνὴν ὁ θεὸς ἐχημάτισεν. Ἐκ τούτου δὲ τοῦ ναοῦ ἐξελεύσεσθαι φησὶ τοὺς ἄγγέλους ἐνδεδυμένους λίνον, ἢ λίθον, καθά τινα τῶν ἀντιγράφων ἔχουσι, καθαρὸν, διὰ [τε] τὴν τῆς φύσεως αὐτῶν καθαρότητα, καὶ τὴν πρὸς τὸν ἀκρογωνιαίον λίθον Χριστὸν ἐγγύτητα, καὶ τῶν ἀρετῶν τὴν λαμπρότητα· ἐζωσμένους δὲ περὶ τὰ στήθη ζώνας χρυσᾶς, διὰ τὸ τῆς φύσεως δυνατόν τε καὶ καθαρὸν καὶ τίμιον, καὶ τὸ ἐν ταῖς διακονίαις ἀνεμπόδιστον.

7 Καὶ ἐν τῶν τεσσάρων ζώων ἔδωκε τοῖς ἐπτά ἄγγε-
 8 τοῖς ἐπτά φιάλας χρυσᾶς, γεμούσας τοῦ θυμοῦ τοῦ θεοῦ, τοῦ ζῶντος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Τὸ δὲ ἐκ τῶν τεσσάρων ζώων λαβεῖν τοὺς ἐπτά ἄγγέλους τὰς

ἐπὶ [χρυσᾶς] φιάλας, τὰς γεμούσας τοῦ θυμοῦ Κυρίου, καθὼς καὶ ἐν τῷ ἱεζεκιήλ ρητι, δηλοῖ ἐκ τῶν πρώτων αἰεὶ εἰς τὰ δεύτερα τὴν γνώσιν τῶν πρακτικῶν ἐν οὐρανοῖς μετοχετεύεσθαι, κατὰ τὸν μέγαν Διονύσιον.

8 Καὶ ἐγεμίσθη ὁ ναὸς καπνοῦ ἐκ τῆς θόξης τοῦ θεοῦ, καὶ ἐκ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ·

Διὰ δὲ τοῦ καπνοῦ, τὸ φοβερὸν καὶ καταπληκτικὸν [καὶ κολαστικὸν] τῆς θείας ὀργῆς μνησθάνομεν· ἥ πληροῦσθαι τὸν ναὸν διδασκόμεθα, καὶ κατὰ τῶν ἀξίων αὐτῆς χωρεῖν ἐν τῷ καιρῷ τῆς κρίσεως· καὶ πρὸ ταύτης δὲ κατὰ τῶν τῷ Ἀντιχρίστῳ πειθομένων, καὶ τὰ τῆς ἀποστασίας ἔργα πραττόντων, καὶ τοῦτο τοῖς ἐξῆς δείκνυται· φησὶ γάρ·

Καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο εἰσελθεῖν εἰς τὸν ναὸν, ἄχρι τελεσθῶσιν αἱ ἐπτά πληγαὶ τῶν ἀγγέλων.

Ἐντεῦθεν στοχαζόμεθα, ἄχρι τοῦ διασταλῆναι τῶν δικαίων τὴν θείαν κατὰ τῶν ἀσεβῶν ἀγανάκτησιν, μηδ' αὖτως τοὺς ἁγίους τῆς ἐν τῇ ἄνω ἱερουσαλὴμ τυχεῖν λήξεως, καὶ τῆς ἐν τῷ ναῷ τοῦ θεοῦ ἱερουργίας καὶ ἀναπαύσεως. Τελεσθῆναι γὰρ δεῖ, [φησὶ], τὰς πληγὰς, δι' ὧν τὰ ἐπίχειρα τῆς ἀμαρτίας τοῖς ἀξίοις παρέρχεται· καὶ τούτους τῆς αἰρεθείας αὐτοῖς τυχεῖν ἀποφάσεως· εἴθ' οὕτω δοθῆναι τοῖς ἁγίοις τὴν τῆς ἄνω μακροπρόβλεως οἰκησιν. Τῶν δὲ πληγῶν ἐκάστην τοῖς ἐν τῇ συντελείᾳ εὕρισκο-
 μένοις προσαρμόζων τις, οὐκ ἂν τοῦ πρέποντος, [οἶμαι], δικ-
 μάριοι. Φιλάνθρωπος γὰρ ὢν ὁ θεός, πρὸς τὸ σμικρυνθῆναι τὰς ἐν τῷ μέλλοντι ἀτελευτήτους κολάσεις, καὶ ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ τοῖς ἀξίοις ἐπαχθῆναι συγχωρήσει διὰ τε Ἐνῶχ καὶ Ἡλίου τῶν προφητῶν τιμωρητικὰς μάστιγας, διὰ τε τῶν ἐκ πολέμων συμ-
 πιπτόντων ἀλγεινῶν, πρὸς μετρίαν τῶν ἡμαρτημένων ἔκτισιν. Ἀλλ' ἡμεῖς παιδεύεσθαι πατρικῶς, ἀλλ' οὐ μαστιγοῦσθαι κο-
 λαστικῶς ἐν ὀργῇ [πυχρᾷ] τοῦ Κυρίου εὐξώμεθα· οὐ γὰρ ἔστιν

ἴασις, [φῆσι], τῇ σαρκὶ ἡμῶν ἀπὸ προσώπου τῆς ὀργῆς αὐ-
τοῦ (α). ὅπως τὰς ῥυπωθείσας ἡμῶν στολὰς ταῖς ἁμαρτίαις
δάκρυσι μετανοίας ἐκπλύναντες, καὶ νυμφικῶς ἐστχλμένοι, εἰς
τὸν ἀκατάλυτον τῆς εὐφροσύνης νυμφῶνα εἰσεέλθωμεν Χριστοῦ
τοῦ θεοῦ ἡμῶν· ὃ πρέπει πᾶσι δόξα, τιμὴ, καὶ προσκύνησις,
ἅμα τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, [νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ] εἰς
τοὺς αἰῶνας [τῶν αἰώνων.] Ἀμήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΓ'.

Λ Ο Γ Ο Σ ΙΣΤ'.

Ὅπως, τῆς πρώτης φιάλης ἐκχεθείσης, ἔλ-
κος κατὰ τῶν ἀποστατῶν γίνεται.

ΚΕΦ. XVI, 1 Καὶ ἤκουσα φωνῆς μεγάλης ἐκ τοῦ ναοῦ,
λεγούσης τοῖς ἐπτά ἀγγέλοις· Ὑπάγετε, [καὶ] ἐκ-
χέετε τὰς [ἐπτά] φιάλας τοῦ θυμοῦ τοῦ θεοῦ εἰς τὴν
2 γῆν. Καὶ ἀπῆλθεν ὁ πρῶτος [ἄγγελος], καὶ ἐξέχεε
τὴν φιάλην [αὐτοῦ] ἐπὶ τὴν γῆν· καὶ ἐγένετο ἔλκος
[κακὸν καὶ] πονηρὸν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἔχον-
τας τὸ χάραγμα τοῦ θηρίου, καὶ τοὺς προσκυνούν-
τας τὴν εἰκόνα αὐτοῦ.

Ἡ φιάλη ἐνταῦθα, καθάπερ [καὶ] τὸ ποτήριον, ἐπὶ κολαστι-
κῆς ἐνεργείας ἐκλαμβάνεται· ἥς φησιν ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου ἐκχε-
θείσης, ἔλκος πονηρὸν γενήσεσθαι, τὴν ἐν καρδίᾳ πύου δίκην
σφύζουσαν ὀδύνην αἰνιττόμενον, τὴν ἐγγινομένην ταῖς τῶν ἀπο-
στατῶν καρδίαις, ὅταν θεηλάτοις πληγαῖς μαστιζόμενοι, μη-
δεμιᾶς παρὰ τοῦ θεοποιηθέντος παρ' αὐτῶν Ἀντιχρίστου ἰά-
σιως τεύζωνται. Εἰκὸς δὲ καὶ αἰσθητῶς τὰ τούτων τραυματί-

(α) Ψαλμ. ΔΖ', 4.

ζεσθαι [σώματα,] πρὸς ἔλεγχον τῆς ἐλκωθείσης αὐτῶν ψυχῆς
τοῖς διαβολικοῖς τῆς πλάνης τοῦ ἀπατεῶνος [καὶ Ἀντιχρίστου
καὶ ἀποστατοῦ] βέλεσι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΖ'.

Πληγὴ δευτέρα κατὰ τῶν ἐν θαλάσῃ
[ψυχῶν.]

3 Καὶ ὁ δεύτερος ἄγγελος ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ
εἰς τὴν θάλασσαν· καὶ ἐγένετο αἷμα ὡς νεκροῦ· καὶ
πᾶσα ψυχὴ ζῶσα ἀπέθανεν ἐν τῇ θαλάσῃ.

Οἱ μέγα ἐν τῇ θείᾳ δυνάμει πρὸς ἔλεγχον τῆς τοῦ ψευ-
δοχρίστου ἀσθενείας, καὶ [τῆς] τῶν ἀπατωμένων εὐκολίας, διὰ
τῶν ἁγίων προφητῶν Ἐνῶχ καὶ Ἡλιοῦ μεταβαλεῖν εἰς αἷμα ὡς
νεκροῦ, τουτέστιν [ὡς] ἐσφαγμένου, τὴν θάλασσαν, καὶ φθο-
ρὰν τῶν ἐν αὐτῇ ἀπεργάσασθαι, καθάπερ πάλαι ἐν Αἰγύπτῳ διὰ
Μωσέως πεποίηκε, πρὸς ἔλεγχον τῆς τοῦ Φαραὼ σκληρότητος,
καὶ τῆς οἰκείας δυνάμεως ἐνδειξίν· ὅπως καὶ οἱ ἐσθαιόπιστοι
νευρωθῶσι, καὶ οἱ ἀστήρικτοι φοβηθῶσι, τὴν κτίσιν ἀντιτασ-
σομένην αὐτοῖς ἐπὶ τῇ τοῦ λυμεῶνος τιμῇ θεώμενοι. Εἰκὸς δὲ
καὶ τὰς ἐν τῇ αὐτοῦ παρουσίᾳ ἐν πολέμοις σφαγὰς, διὰ τού-
των σημαίνεσθαι· ὅτι τοῦ Γὼγ καὶ Μαγὼγ κατ' ἀλλήλων κι-
νουμένων ἐν τοῖς τέτρασι τῆς οἰκουμένης μέρεσι, προσέτι δὲ καὶ
τῶν ἀπειθούντων αὐτῷ βασιλέων πανστρατιᾷ κατακοπτομένων,
καὶ σφαγῶν κατὰ τόπους γινομένων, ἡ μὲν θάλασσα ταῖς ναυ-
μαχίαις [αἱματι] μολυνθήσεται· οἱ δὲ ποταμοὶ, τοῖς τῶν ἐκεῖ
θνησκόντων αἱμασι κερασθήσονται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΗ'.

Ὅπως διὰ τῆς τρίτης [πληγῆς] οἱ ποταμοὶ
εἰς αἷμα μετακεράννυνται

- 4 Καὶ ὁ τρίτος ἄγγελος ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς
τοὺς ποταμοὺς, καὶ εἰς τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων· καὶ
5 ἐγένετο [εἰς] αἷμα. Καὶ ἤκουσα τοῦ ἀγγέλου τῶν
ὑδάτων, λέγοντος· Δίκαιος εἶ ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν, ὁ ὅσιος·
6 ὅτι ταῦτα ἔκρινας· ὅτι αἷμα ἀγίων καὶ προφητῶν
ἐξέχεαν, καὶ αἷμα αὐτοῖς ἔδωκας πλεῖν· ἄξιφί εἰσι.

Κάντευθεν δείκνυνται, τοῖς στοιχείοις ἐπιτετάχθαι ἀγγέλους,
ὡς [καὶ] ἀνωτέρω εἴρηται· ὢν ἓνα [ὄντα] καὶ τὸν ἐπὶ τῶν ὑ-
δάτων, φησὶν ὑμνεῖν τὸν θεὸν ἐπὶ τῇ κατ' ἀξίαν ἐπενεχθείσῃ
κταδίκη τοῖς παραβεβηκόσιν· ὅτι τοῖς τὰς χεῖρας μολύνουσι
τοῖς τῶν ἀγίων αἵμασιν, αἷμα πρὸς ποτὸν δέδωκε. Δείκνυνται
δὲ διὰ τούτων, ἡ τὸ πολλοὺς ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ διὰ τῆς ἐ-
δραίας ἐν τῇ πίστει στάσεως τοῦ προφητικοῦ ἀξιούσθαι χαρί-
σματος, τοὺς καὶ ὑπὸ τῶν τοῦ διαβόλου ὑπασπιστῶν ἀναιρουμέ-
νους· ἢ [τὸ] τοὺς τῶν θείων προφητῶν ἀποστρεφομένους τὸ κή-
ρυγμα, καὶ δικαιούντας αὐτῶν τὴν ὑπὸ τῶν σκληροκαρδίων
ἑβραίων ἀναίρεσιν, κοινωνοὺς τῆς αὐτῶν σφαγῆς τῇ προθέσει
γίνεσθαι· καθὰ καὶ ὁ Κύριος τοῖς Ἰουδαίοις ἔλεγεν, ὅτι [οἱ] οἰ-
κοδομοῦντες τὰ τῶν προφητῶν μνημόματα, συνευδοκοῦσι τῇ ἀναι-
ρέσει αὐτῶν (α).

- 7 Καὶ ἤκουσα ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου λέγοντος· Ναί, Κύ-
ριε ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ἀληθινὰ καὶ δέκαται αἶ
κρίσεις σου.

Τὸ θυσιαστήριον, ποτὲ μὲν τὸν Χριστὸν δηλαῖ, ὡς ἐν αὐτῷ

(α) Ματθ. ΚΣ', 29 — 31.

καὶ δι' αὐτοῦ προσφερομένων τῷ πνεύματι τῶν λογικῶν ὁλοκαρ-
πώσεων, καὶ τῶν ζώων θυσίων, ἃς προσφέρειν ἐκ τοῦ ἀποστό-
λου δεδιδάγμεθα (α). ποτὲ δὲ τὰς ἀγγελικὰς δυνάμεις, ὡς ἀ-
ναγωγικὰς τῶν ἡμετέρων προσευχῶν καὶ τῶν πνευματικῶν ὁ-
λοκαρπώσεων· ἃς εἰς διακονίαν ἀποστελλομένας διὰ τοὺς μέλ-
λοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν ἡκούσαμεν (β). Ἐκ τούτου φαίνυν
τοῦ λειτουργικοῦ θυσιαστηρίου φησὶ τὴν φωνὴν ἐξενεχθῆναι,
δικαιοῦσαν τὰ πάντα νοῦν καὶ λόγον ὑπερβαίνοντα τοῦ θεοῦ
κρίματα. Ἐπεὶ τοίνυν χαίρειν μὲν καὶ ἐορτάζειν τὰς νοεράς ду-
νάμεις ἐπὶ τῇ τῶν ἐκ μετανοίας ἐπιστρεφόντων σωτηρίᾳ τοῖς
εὐαγγελικοῖς λόγοις ἐδιδάχθημεν (γ), λυπεῖσθαι δὲ ἐπὶ τῇ
τούτων τῆς εὐθείας ὁδοῦ παρατροπῇ, εὐχαριστεῖν δὲ τῷ θεῷ
ἐπὶ τῇ τῶν παραβαινόντων τὰς θείας ἐντολὰς κολάσει, ὡς ἂν
μερικὴν τῶν ὀφλημάτων ποιήσωνται ἑκτεσιν, σπουδάζωμεν τὴν
ἐπὶ τῇ ἐπιστροφῇ ἡμῶν τούτοις προξενήσας εὐπροσύνην καὶ ἀγαλ-
λίσσων· ἐννοοῦντες ἐκάστῳ ἡμῶν θείον παρεπόμενον ἄγγελον,
[ἀρρήτῳ τινὶ λόγῳ] τὰ πρακτέα ἡμῶν εἰσηγεῖσθαι, ἅτε νοῦν
ἀφανῶς τῷ ἡμετέρῳ νοῦ προσομιλοῦντα, καὶ, ἐφ' οἷς μὲν ἀκούε-
ται συμβουλεύων, χαίροντα· ἐφ' οἷς δὲ παρακούεται, θεοκριμή-
τως λυπούμενον, ὡς [καὶ] ἐκ ψυχωφελῶν διηγημάτων ἔγνω-
μεν. Ἄνδρες γὰρ τινι μελανθέντι πολλοῖς παραπτώμασι καὶ εἰς
τὴν ἐκκλησίαν εἰσιόντι, σκυθρωπὸν μακρόθεν τὸν ἄγγελον ἔπε-
σθαι· τούτου δὲ κατανυγέντος [πρὸς ἐπιστροφὴν] καὶ τῷ θελή-
τῃ τοῦ ἐλέους ἐπαγγεिलाμένου ἐκ ψυχῆς τὴν ἐπὶ τὰ βελτίονα
μεταβολὴν καὶ τῆς προτέρας ζωῆς ἀρνησιν, ἐξιώντος [τοῦ ἀν-
θρώπου] ἐκείθεν, προηγείσθαι [αὐτῷ τὸν ἄγγελον] παιδρὸν καὶ
γεγηθότα· τὸν δὲ πονηρὸν δαίμονα κατησχυμένον ἀκολουθεῖν
πόρρωθεν· [εἰ καὶ πρὸ τῆς θαρρείστου τοῦ ἀνθρώπου συναισθη-
σεως ἔχαυρε.] Γένοιτο δὲ τὴν ἔνθεον ἡμῶν πολιτείαν, τοῖς μὲν

(α) Ῥωμ. ΙΒ', 1. (β) Ἑβρ. Α', 14. (γ) Λουκ. ΙΒ', 10.

δαίμοσι κατηρέας, τοῖς δὲ ἀγγέλοις εὐφροσύνης γενέσθαι ὑπὸ-
 θεσιν· ἵνα κοινῇ σὺν αὐτοῖς ἐν φωνῇ ἀγαλλιάσεως καὶ ἑξομολο-
 γήσεως ἡχοῦ ἑορτάζοντας, Χριστῷ τῷ θεῷ ἡμῶν ἐπὶ τῇ νίκῃ
 τῶν πονηρῶν δυνάμεων εὐχαριστήσωμεν· μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ
 [πρέπει ἅμα] καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι δοῦναι, [νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ]
 εἰς τοὺς αἰῶνας [τῶν αἰώνων.] Ἀμήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΘ'.

Λ Ο Γ Ο Σ ΙΖ'.

Ὅπως διὰ τῆς τετάρτης [πληγῆς] καυμα-
 τίζονται οἱ ἄνθρωποι.

- 8 Καὶ ὁ τέταρτος ἄγγελος ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ
 ἐπὶ τὸν ἥλιον· καὶ ἐδόθη αὐτῷ καυματίσαι τοὺς ἄν-
 9 θρώπους ἐν πυρὶ. Καὶ ἐκαυματίσθησαν οἱ ἄνθρωποι
 καῦμα μέγα· καὶ ἐβλασφήμησαν τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ
 τοῦ ἔχοντος [τὴν] ἐξουσίαν ἐπὶ τὰς πληγὰς ταύ-
 τας· καὶ οὐ μετενόησαν δοῦναι αὐτῷ δόξαν.

Ἰσως μὲν καὶ αἰτήτῳ τῷ τοῦ ἡλίου φλογμῷ τοτηνικαῦτα καυ-
 ματισθήσονται οἱ ἄνθρωποι, τοῦ φιλανθρώπου θεοῦ ἐν κημῷ
 καὶ χαλινῷ τὰς σιαγόνας τῶν μὴ ἐγγιζόντων πρὸς αὐτὸν ἄγ-
 χοντος (α), ἵνα πρὸς μετάνοιαν ἴδωσιν· εἰ καὶ [οἱ] εἰς βάθος
 κακῶν ἐμπεσόντες, οὐ πρὸς ἐπιστροφὴν, ἀλλὰ πρὸς βλασφημίαν
 μοχθηρὰ γνώμης ἐξενεχθήσονται. Ἰσως δὲ διὰ τοῦ ἡλίου καὶ
 τὸν τῆς ἡμέρας δρόμον αἰνίττεται· ὃν ἅπαντα τῷ τῶν πειρα-
 σμῶν καύσωνι τοὺς ἀξίους μαστίγων φησὶ καυματίζεσθαι, ἵνα
 τῇ τῶν ἀλγεῖνῶν ἐπαγωγῇ, τὴν μητέρα τούτων, τὴν ἁμαρτίαν,
 μισήσωσιν. Ἀλλ' οἱ ἄρροες, ἀντὶ τῆς τῶν οἰκείων πταισμά-

(*) Παλμ. ΔΔ² 9.

των ἐπιγνωμοσύνης, κατὰ τοῦ θεοῦ τὴν γλῶτταν ἀκονήσουσιν·
 ὡς καὶ νῦν ὁρᾶν ἔξεστι πολλοὺς, τοῖς κυκλώσασιν ἡμᾶς ἐκ βαρ-
 βαρικῶν χειρῶν ἀρρήτοις δεινοῖς ἀσχάλλοντας, τὴν θεϊαν αἰτιᾶ-
 σθαι ἀγαθότητα· ὅτι τὰς τοσαύτας κακώσεις τῇ ἡμετέρᾳ γενεᾷ
 τετήρηκεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ν'.

Ὅπως διὰ τῆς πέμπτης [πληγῆς] ἡ βασι-
 λεῖα τοῦ θηρίου σκοτίζεται.

- 10 Καὶ ὁ πέμπτος ἄγγελος ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ
 ἐπὶ τοῦ θρόνου τοῦ θηρίου· καὶ ἐγένετο ἡ βασιλεία
 αὐτοῦ ἐσκοτισμένη· καὶ ἐμασσῶντο τὰς γλώσσας
 11 αὐτῶν ἐκ τοῦ πόνου. Καὶ ἐβλασφήμησαν τὸν θεὸν
 τοῦ οὐρανοῦ ἐκ τῶν πόνων αὐτῶν καὶ [ἐκ] τῶν
 ἐλκῶν αὐτῶν· καὶ οὐ μετενόησαν ἐκ τῶν ἔργων
 αὐτῶν.

Τὸ ἐπιχεθῆναι τὴν φιάλην ἐπὶ τὸν τοῦ θηρίου θρόνον, ση-
 μαίνει τὸ ἐπὶ τὴν βασιλείαν τοῦ Ἀντιχρίστου τὴν τοιαύτην ὄργην
 ἐκχεῖσθαι, καὶ ἐσκοτισμένην δείκνυσθαι, ὅτε ἀφεγγῇ τῷ τῆς
 δικαιοσύνης ἡλίῳ τυγχάνουσιν. Ἡ δὲ τῶν γλῶσσῶν μάσησις,
 τὴν ὑπερβολὴν τῆς ὀδύνης δηλοῖ, ἣ οἱ πλανηθέντες ὑπ' αὐτοῦ
 κατασχεθήσονται, ὑπὸ τῶν θεηλάτων πληγῶν μαστιζόμενοι·
 ὅπως ἂν, γνόντες ὅτι ἀπατηλὸς ἐστὶν ὁ παρ' αὐτῶν ὡς θεὸς δο-
 ξαζόμενος, τῆς πλάνης παύσωνται· οἱ δὲ, οὐδὲ ἐντεῦθεν πρὸς
 μετάνοιαν, ἀλλὰ πρὸς βλασφημίαν [μᾶλλον] τραπήσονται. [Εἰ
 δὲ οὗτοι ἐν τῇ τῶν μαστίγων ἐπαγωγῇ πρὸς βλασφημίαν τρα-
 πήσονται,] καὶ οἱ ἐν τοῖς κατόπιν ὑπὸ τῆς ταλαντιαίας χαλά-
 ζης πληττόμενοι, τὸ αὐτὸ πείσονται [πάντως,] καθὼς ἐν τῷ
 τόπῳ γενόμενοι, σὺν θεῷ, σαφηνιῶμεν, ὡς δυνάμεθα. Καὶ οἱ

πονηροὶ δαίμονες διὰ τῶν ἀνθρωπίνων σωμάτων, οἷς ὄργανοις
κέχρηται, ὑπὸ τῶν ἀγίων αἰκίζόμενοι, βλασφημεῖν ὁμῶς τοὺς
μαστιγίζοντας οὐκ ἀπέχονται. Διασκεπτέον δὲ τί ἄρα δεῖ ἡμᾶς
περὶ τῶν ἀσεβῶν [τῶν] ἐν τῇ γένεσιν τοῦ πυρὸς κολαζομένων
λογίζεσθαι· ὡς ἄρα ταύτῃ τῆς ἐμφύτου κακίας μέχρις αὐτῆς ἐν-
νοίας ἀποπαυομένων τέλειον, ἢ μόνον ἐπεχομένων τὸ εἰς ἔργον
ἐξενεγκεῖν τὰ πονηρὰ βουλευόμενα, καθάπερ τοὺς κακούργους
τοὺς ἐν ταῖς εἰρκταῖς θαλλομένους, καὶ ἀνάγκη, ἀλλ' οὐ γνώμη,
τῆς καθ' ἑτέρων ἐπιβουλῆς ἀπεχομένους. Ἐγὼ μὲν γὰρ αἰώνιον
ἀκούων τὴν κόλασιν, τῷ ἀπορηναμένῳ ἀπιστεῖν οὐ δύναμαι τὸ
δὲ πρὸς εὐσπλαγχίαν καὶ ἀγαθότητα εἰδὼς αὐτοῦ ἐτοιμότη-
τον, στοχάζομαι μηδαμῶς ἂν αὐτὸν ἢ ἀπειλήσειν ἢ ἐπάξειν
ταῖς ἀξίαις τὴν καταδίκην ἀπέραντον, εἰ τοὺς καταδικασθέν-
τας ἰδοὶ μετανόησαντας καὶ μισήσαντας τὴν κακίαν, ἣν αὐθαι-
ρέτως [ἠγάπησαν] οὐ γὰρ ἀνάγκη, [ἀλλ'] ἐκόντες δι' αὐτὴν
καλάζονται. Εἰ γὰρ τῷ Φαραῶ, καίπερ εἰδὼς ἐν [μὲν] ταῖς μά-
στιξι μαλαπτόμενον, μετὰ [δὲ] τὴν τούτων ἀπαλλαγὴν πάλιν
σκληρυνόμενον, ὁμῶς φειδοῦς ἀζῶν, ἤφριε τῶν μαστιγῶν ὑπὸ
τοῦ Μωσέως παρακαλούμενος· πόσῳ μᾶλλον ταῦτοις, εἴπερ πᾶ-
νοὺς τῷ πυρὶ τὸν ῥύπον ἀποτιθεμένους ἐγίνωσκε κατὰ τὴν εἰκό-
να τοῦ χρυσοῦ, ἣν ἐν τῇ ὑποθέσει ταύτῃ τινὲς ἐξείληφασιν εἰς
παράδειγμα; Ἀλλὰ τῷ μὲν χρυσῷ, ἅτε ἀψύχῳ, φυσικῶς ὁ ῥύ-
πος πρόσσεστι· ταῖς δὲ λογικαῖς, γνωμικῶς συνέζευκται· μάλ-
λον δὲ ἐξ αὐτῶν ἀποικεύεται. Διὸ οἱ τὴν ἀγαθότητα τοῦ θεοῦ
καὶ τὴν πρόγνωσιν καὶ τὴν δύναμιν, κώλυμα τῆς αἰωνίου τιθέ-
μενοι κολάσεως, καὶ τὴν δικαιοσύνην ταύταις προσζευγνύτω-
σαν, ἅτε ἀπονεμητικὴν οὖσαν ἐκάστῳ τῶν πρὸς ἀξίαν καὶ ὁ-
δαμῶς πρὸς ἀνατροπὴν τῆς θείας ἀποφάσεως ὀφύονται. Εἰ δὲ
[καὶ] μὴ βούλονται, καὶ καὶ τοὺς ἐπὶ γῆς βασιλεῖς αἰτιώσθω-
σαν, ἵνα ᾧσιν ἑαυτοὺς γοῦν σύμφωνοι· προειδότες μὲν μὴ ἀπαν-
τας τοὺς ἀγωνιζομένους πάλιν, καὶ πυγμὴν, καὶ δρόμον, καὶ

ἔππων ἄμιλλαν νικῆσοντας, ἀλλ' ἕνα καὶ μόνον ἐξ ἑκατέρου τού-
των στεφθησόμενον· πᾶσι δὲ ὁμῶς ἀνοιγνύοντας πρὸς ἀγῶνα τὸ
στάδιον. Ὅπερ γὰρ τοῖς ἀγωνιζομένοις τὸ στάδιον, τοῦτο πᾶ-
σιν [ἀνθρώποις] ἢ εἰς τόνδε τὸν βίον πάροδος· γαννηθῆναι μὲν
γὰρ ἢ μὴ γαννηθῆναι, οὐκ ἐφ' ἡμῖν ἀγωνίσασθαι δὲ καὶ νικῆσαι
τοὺς πονηροὺς δαίμονας, καὶ τῶν αἰώνιων τυχεῖν ἀγαθῶν, ἐφ'
ἡμῖν ἐστίν· ἡττηθέντας δὲ τούτους ἀνάγκη μεταμελεῖσθαι καὶ
θρηνεῖν ἀνόνητα, αἰωνίως κολαζομένους· οὐκ ἔσται γὰρ ἐν ἁδῇ
[ὁ] ἐξομολογούμενος, κατὰ τὸ ψαλμικὸν λόγιον (α), οὐκ ἔτι
συμπαρούσης τοῖς καταδικασθεῖσιν, ὥσπερ νῦν, τῆς βοηθείας
τοῦ [ἀγίου] Πνεύματος. Διχοτομηθήσονται γὰρ, ὡς φησὶν ὁ
Κύριος (β), διαιρούμενοι τοῦ παρ' αὐτῶν ἀτιμασθέντος ζωο-
ποιῶντος πνεύματος. Τὸν δὲ προαποδοθέντα νοῦν ἠγοῦμεθα κατὰ τὸ
ψαλμικὸν αἰνέτεσθαι λόγιον, ὅτι οὐκ ἐφῆσαι Κύριος τὴν ῥά-
βδον τῶν ἁμαρτωλῶν ἐπὶ τὸν κληρὸν τῶν δικαίων, ὅπως ἂν
μὴ ἐκτείνωσιν οἱ δίκαιοι ἐν ἀνομίαις χεῖρας αὐτῶν (γ), ὡς
ἀμίκτου αὔσης αὐτῶν τῆς ζωῆς· οὐ μόνον διὰ τὸ τῶν βίων ἀ-
μιγῆς καὶ ἀκατάλληλον, ὡς ἕκαστος ἐπολιτεύετο· ἀλλὰ καὶ
διὰ τὸ ἀραρὸς ἐν τῷ ἀγαθῷ καὶ πάγιον, μήτε τῇ ἐπιμιξίᾳ τοῦ
χείρως πρὸς ἁμαρτίαν ἐρεθιζομένης τῆς τούτων προαιρέσεως,
μήτε ἀσθενείᾳ σαρκὸς ἢ τροπῆς φάβῃ τὴν εὐφροσύνην ἐλαττού-
σης, ἀλλὰ βέβαιον κατὰ θεὸν κληρονομοῦσης τὸ ἀτρεπτον. Καὶ
ταῦτα μὲν μέχρι τούτου, πρὸς ἕτερον τοῦ λόγου τρέχοντες, ἅπερ
καθυπέσχετο· ἡμεῖς δὲ τῶν ἐξῆς ἐχώμεθα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΑ'.

Ὅπως διὰ τῆς ἑκτῆς [φιᾶλης] ἡ ὁδὸς [διὰ]

(α) Ψαλμ. 5', 6. (β) Ματθ. ΚΔ', 51. Λουκ. ΙΒ', 46.
(γ) Ψαλμ. ΡΚΔ', 2.

τοῦ Εὐφράτου τοῖς ἀπὸ ἀνατολῶν [ἡ-
λίου] βασιλεῦσιν ἀνοίγεται.

12 Καὶ ὁ ἕκτος ἄγγελος ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ
τὸν ποταμὸν τὸν μέγαν τὸν Εὐφράτην· καὶ ἐξηράνθη
τὸ ὕδωρ αὐτοῦ, ἵνα ἐτοιμασθῇ ἡ ὁδὸς τῶν βασιλέων
τῶν ἀπὸ ἀνατολῆς ἡλίου.

Εἰκὸς τὸν Εὐφράτην ποταμὸν κατὰ θείαν συγχώρησιν ὀλιγού-
μενον, τοῖς βασιλεῦσι τῶν ἐθνῶν διδόναι πάροδον εἰς τὴν κατ'
ἀλλήλων καὶ λοιπῶν ἀνθρώπων ἐξολόθρευσιν· οὗς ἐκ τῶν Σκυ-
θικῶν μερῶν, ἐκ τῆς τοῦ Γῶγ καὶ Μαγῶγ μνήμης, κινεῖσθαι
νομίζομεν, κατὰ τὸ ἐν τοῖς κατόπιν ἐν τῇ ἀποκαλύψει φερόμε-
νον. Εἰκὸς δὲ καὶ τὸν Ἀντίχριστον ἐκ τῶν ἀνατολικῶν μερῶν
τῆς Περσικῆς γῆς, ἐνθα ἡ φυλὴ τοῦ Δάν, ἐκ ρίζης Ἑβραίων ἐξε-
ρχόμενον, ἅμα ἐτέροις βασιλεῦσιν ἢ μεγιστᾶσι βασιλικὸν κλη-
ρουμένους ὄνομα, τὸν Εὐφράτην περαιούσθαι, ἢ σωματικὸν ἢ
ψυχικὸν θάνατον τοῖς ἀνθρώποις ἐπάξοντας· τοῖς μὲν, διὰ πί-
στεως καὶ καρτερίας· τοῖς δὲ, δι' ἀνανδρίας καὶ ἐκλύσεως.

13 Καὶ εἶδον ἐκ τοῦ στόματος τοῦ δράκοντος, καὶ ἐκ
τοῦ στόματος τοῦ θηρίου, καὶ ἐκ τοῦ στόματος
τοῦ ψευδοπροφήτου πνεύματα τρία ἀκάθαρτα, ὡσεὶ
βάτραχοι, [ἐκπορευθέντα.]

Ἐκ δὲ τοῦ ἰδεῖν ἐκ τῶν τριῶν πνεύματα τρία ἀκάθαρτα, δεί-
κνυται ἐν ἰδίῳ προσώπῳ, τὸν τε διάβολον ὡς δράκοντα, τὸν τε
Ἀντίχριστον ὡς θηρίον, τὸν τε ψευδοπροφήτην ὡς ἕτερον παρὰ
τούτους μνημονεύεσθαι· ἐξ ὧν φησιν εἰκότα βάτραχοις [τρία]
ἐκπορεύεσθαι πνεύματα. Ἀφομοιοῦνται δὲ βάτραχοις διὰ τὸ
ἰώδες αὐτῶν καὶ βορβορώδες καὶ ἀκάθαρτον, καὶ τὸ πρὸς τὰς διύ-
χρους ἡδονὰς ἐρπυστικὸν τῶν πονηρῶν δυνάμεων· αἱ τοῖς τοῦ
διαβόλου καὶ τοῦ Ἀντιχρίστου καὶ τοῦ ψευδοπροφήτου προστάγ-
μασι, τοῖς σημαιομένοις διὰ τοῦ στόματος, ἀπατηλὰ σημεῖα

καὶ τέρατα τοῖς ἀνθρώποις δείξουσιν, ὡς διὰ τῶν ἐξῆς γνω-
σόμεθα.

14 Εἰσὶ γὰρ πνεύματα δαιμόνων ποιοῦντα σημεῖα· ἃ
ἐκπορεύεται ἐπὶ τοὺς βασιλεῖς [τῆς γῆς] τῆς οἰ-
κουμένης ὅλης, συναγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὸν πόλε-
μον τῆς ἡμέρας ἐκείνης τῆς μεγάλης τοῦ θεοῦ τοῦ
παντοκράτορος.

Τὰ γὰρ διὰ τῶν δαιμόνων, [φησὶν], ἐνεργούμενα ψευδῆ σημεῖα,
τοὺς πειθεμένους αὐτοῖς εἰς πόλεμον κατὰ τῆς μεγάλης καὶ
ἐπιφανοῦς [τοῦ θεοῦ] ἡμέρας τοῦ κριτοῦ ζώντων καὶ νεκρῶν
ἐπιστρατεύουσιν· ἢ πάντως οἱ θεομάχοι ἡττώμενοι, ἀνόνητα
κλαύσουσι, τὴν προτέραν πλάνην ὀδυρόμενοι.

15 Ἴδου, ἔρχομαι ὡς κλέπτης· μακάριος ὁ γρηγορῶν,
καὶ τηρῶν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, ἵνα μὴ γυμνὸς περιπα-
16 τῇ, καὶ βλέπουσι τὴν ἀσχυμοσύνην αὐτοῦ. Καὶ
συνήγαγεν αὐτοὺς εἰς τὸν τόπον τὸν καλούμενον
Ἑβραῖστί Ἀρμαγεδδών.

Τὸ δὲ γρηγορεῖν καὶ φυλάττειν τὰ ἱμάτια, δηλοῖ τὸ ἐπαγρυ-
πνεῖν ταῖς ἀγαθαῖς πράξεσιν· αὗται γὰρ [εἰσι τὰ] τῶν ἀγίων
ἱμάτια· ὧν τὸν ἐστερημένον, ἀνάγκη ὡς γυμνὸν καὶ ἀσχυμώ-
νης πεπληρωμένον αἰσχύνεσθαι. Τὸ δὲ Ἀρμαγεδδών, διακοπὴ
ἢ διακοπτομένη ἐρμηνεύεται. Ἐκεῖ γὰρ τὰ ἔθνη συναγόμενα,
ἐκκόπτεσθαι νοεῖν ἀκόλουθον ὑπὸ τοῦ διαβόλου στρατηγούμενα,
τοῦ τοῖς ἀνθρωπίνους αἵμασι χαίροντος. Ἐπεὶ δὲ κἀντεῦθεν
ἀπευκτὴν τῶν τῆς ἀρετῆς ἱματίων τὴν γύμνωσιν, καὶ ἐκ
τῆς εὐαγγελικῆς παραβολῆς τοῦ νυμφῶνος ἀπόβλητον τὸν ταύ-
της ἐστερημένον μεμαθήκαμεν (α), καὶ ἐκ τῆς ἀποστολικῆς δὲ
ῥήσεως, ἢ φησι περὶ τῆς ἀφθαρσίας, Εἶγε ταύτην ἐνδυνάμενοι
οὐ γυμνοὶ εὐρεθισόμεθα (β), δηλαδὴ τῶν ἀγαθῶν πράξεων

(α) Ματθ. ΚΒ', 11. καὶ ἐξῆς.

(β) Β' Κορ. Ε', 2.

εκτενῶς τὸν Κύριον [ἡμῶν] ἱκετεύσωμεν, ἐνταῦθα ἡμῶν ἐκπλῶ-
 ναι τὰς ψυχικὰς στολὰς, ὥστε ὑπὲρ χιόνα λευκανθῆναι, κατὰ τὸ
 ψαλμικὸν λόγιον (α). μήποτε ἀκούσαντες· 'Εταῖρε, πῶς ἐποήλ-
 θες ὧδε, μὴ ἔχων ἐνδυμα γράμου (β); δεθέντες χεῖρας καὶ
 πόδας, ῥιφθῶμεν εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἀλλὰ κατὰ
 τὸν [σοφὸν] Σολομώντα, ἐν παντὶ καιρῷ λευκὰ τὰ ἱμά-
 τια ἔχοντες (γ), καὶ φαιδρὰς τὰς λαμπάδας τῆς ἐναρέτου πο-
 λιτείας τῇ συμπαθείᾳ κεκοσμημένας; ἐπιφερόμενοι, τῷ καθαρῷ
 καὶ ἀμώμῳ τῶν ἁγίων ψυχῶν νυμφίῳ Χριστῷ τῷ θεῷ ἡμῶν
 εἰς τὸν νυμφῶνα συνεισέλθωμεν· μεθ' οὗ πρόπει τῷ Πατρὶ ἅμα
 τῷ ἁγίῳ Πνεύματι δόξα, [κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ] εἰς
 τοὺς αἰῶνας [τῶν αἰώνων.] Ἀμήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΒ'.

Λ Ο Γ Ο Σ ΙΗ'.

Ὅπως διὰ τῆς ἐβδόμης πληγῆς χάλαζα
 καὶ σεισμός κατὰ [τῶν] ἀνθρώπων γί-
 νεται.

- 17 Καὶ ὁ ἑβδομος ἄγγελος ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς
 τὸν ἀέρα· καὶ ἐξῆλθε φωνὴ μεγάλη ἐκ [τοῦ ναοῦ]
 τοῦ οὐρανοῦ, ἀπὸ τοῦ θρόνου, λέγουσα· Γέγονε.
 18 Καὶ ἐγένοντο [φωναὶ καὶ] ἄστρα καὶ βρονταί· καὶ
 σεισμός μέγας, οἷος οὐκ ἐγένετο ἀφ' οὗ οἱ ἄνθρω-
 ποι ἐγένοντο ἐπὶ τῆς γῆς, τηλικούτος σεισμός οὐ-
 τω μέγας.

Ἀγγελικὴ φωνὴ οὐρανόθεν φησί, Γέγονε, τοιτέστι, τὸ θεῖον
 τετέλεσται πρόσταγμα· αἱ δὲ [φωναὶ καὶ] ἄστρα καὶ βρον-

(α) Ψαλμ. Κ'. 9. (β) Ματθ. ΚΒ', 12. (γ) Ἐκκλ. Β', 3.

ταί, τὸ κατὰ πληκτικὸν τῶν γινομένων κατὰ τὴν μέλλουσαν τοῦ
 Χριστοῦ παρουσίαν σημαίνουσιν· [ὥστε πάλαι τοῦ θεοῦ τὴν
 ἐπὶ τὸ Σίνκιον ὄρος κατὰσχισιν·] ὁ δὲ σεισμός, τὴν τῶν ὄντων
 μεταποίησιν [σημαίνει,] ὡς ὁ ἀπόστολος, τὸ, 'Ἐτι ἅπαξ οἰίσω
 οὐ μόνον τὴν γῆν, ἀλλὰ καὶ τὸν οὐρανὸν (α), ἐξέλαβε.

19 Καὶ ἐγένετο ἡ πόλις ἡ μεγάλη εἰς τρία μέρη· καὶ
 αἱ πόλεις τῶν ἐθνῶν ἔπεσον·

Πόλιν δὲ μεγάλην, οὐ πλήθει καὶ μεγέθει οἰκοδομημάτων, ἀλλ'
 ἐν θεοσεβείᾳ ἀρχαιότατην καὶ μεγίστην, τὴν Ἱερουσαλὴμ ὑπολαμ-
 βάνομεν· ἃτε μεγαλυνθεῖσαν τοῖς Χριστοῦ παθήμασι, καὶ ἀντι-
 διατελλομένην ταῖς ἐθνικαῖς πόλεσι. Ταύτης τὴν εἰς τρία τομὴν
 [δηλοῦν] ἡγοῦμεθα, τὸ τριπλοῦν γένος τῶν ἐν αὐτῇ οἰκούντων,
 Χριστιανῶν, καὶ Ἰουδαίων, καὶ Σαμαρειτῶν· ἢ τῶν βεβατοπισίων,
 καὶ τῶν βυραραῖς πράξεις μολυνάντων τὸ ἐπάπτισμα, καὶ τῶν
 μηδόλως δεξαμένων Ἰουδαίων τὸ κήρυγμα, τὴν ἀκώλυτον καὶ
 πεπαρρησιασμένην τῶν οικείων βουλῆμάτων ἐκπλήρωσιν, καὶ τὴν
 εἰς τοὺς καθήκοντας χώρους [ἐκατέρων τούτων] ἐκπομπὴν ἢ ἀπο-
 κλήρωσιν. Νῦν γὰρ Ἰουδαῖοι μὲν καὶ Σαμαρεῖται, τῷ φόβῳ τῶν
 εὐσεβῶς βασιλευόντων, τὰ οικεῖα κρύπτουσι [τῆς ἀπιστίας].
 βουλευμάτα, καὶ σὺν ἡμῖν δοκοῦσι τάττεσθαι, πρὸς ἰδίαν μοῖ-
 ραν ἀποστατῆσαι μὴ τολμῶντες. Ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ ἀληθῶς
 χριστιανοί, τοῖς τὸ ὄνομα μόνον κεκτημένοις ἀναμιξ τυγχά-
 νουσιν· ὅταν δὲ ἡ τῶν πειρασμῶν τούτους ἐλέγχῃ πύρρως, τότε
 ἡεὶς τρία διαίσεις τούτων γενήσεται, τῶν τε εὐσεβῶν, τῶν
 τε δυσσεβῶν, τῶν τε ἁμαρτωλῶν τοῖς ὁμοτρόποις προχωρούν-
 των, καὶ πρὸς οικεῖαν μοῖραν ἀποκρινόμενων. Αἱ δὲ τῶν ἐθνῶν
 πόλεις πίπτουσιν, δηλοῦσιν ἢ τὴν αὐτῶν κατὰλυσιν, ἢ τῆς
 ἐθνικῆς πολιτείας τὴν ἐκλείψιν, τῇ παρουσίᾳ τῆς θείας βασι-
 λείας, ἣν καθέξουσι, κατὰ τὸν Δανιὴλ, οἱ ἅγιοι.

(α) Ἑβρ. ΙΒ', 26.

Καὶ Βαθυλὼν ἡ μεγάλη ἐμνήσθη ἐνώπιον τοῦ θεοῦ,
(τοῦ) δοῦναι αὐτῇ τὸ ποτήριον τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ
τῆς ὀργῆς αὐτοῦ.

Βιθυλὼν δὲ ἡ μεγάλη, ἡ συγκεχυμένη, [φρεσὶ], τοῖς οἰκείοις τοῦ
εἰου περισπασμοῖς, καὶ μεγαλυνθεῖσα τῷ ἐξ ἀδικιῶν πλούτῳ,
ἦτε πολυάνθρωπος πληθὺς, τὸ ποτήριον τῆς τοῦ θεοῦ ὀργῆς πί-
νεται, ὡς ἐκ λήθης διὰ μακροθυμίας εἰς μνήμην ἐλθοῦσα τῆς τοῦ
πατρὸς δικαίου καὶ τῆς ἐν λόγοις καὶ ἔργοις δυσσεβείας
ἐκδικήσεως.

20 Καὶ πᾶσα νῆσος ἔφυγε, καὶ ὄρη· καὶ οὐχ εὐρέ-
θησαν.

Νῆσους δὲ, τὰς [ἀγίας] ἐκκλησίας· καὶ ὄρη, τοὺς ἐν αὐταῖς
προϋχοντας [νοεῖν] ἐκ τῆς θείας Γραφῆς διδασκόμεθα. Φεύ-
γειν δὲ τούτους ἐν τῷ καιρῷ τῆς τῶν προῤῥηθέντων ἐπαγωγῆς,
ἐκ τοῦ Κυρίου ἀκηκόαμεν, λέγοντος· Τότε οἱ ἀπὸ ἀνατολῶν
φεύξονται ἐπὶ δυσμᾶς· καὶ οἱ ἀπὸ δυσμῶν, εἰς ἀνατολὰς·
ἔσται γὰρ θλίψις μεγάλη, οἷα οὐ γέγονεν ἀπὸ καταβολῆς
κόσμου, οὐδ' οὐ μὴ γένηται (α). τῶν μὲν, δι' ἁμαρτίας κολα-
ζομένων· τῶν δὲ, πρὸς δοκιμὴν ἀρετῆς ὑπομενόντων τὰ δυσχερῆ·
οὐ μόνον ἐν ταῖς τοῦ Ἀντιχρίστου ὑπὲρ Χριστοῦ κολάσεσιν, ἀλλὰ
καὶ ἐν ταῖς φυγαῖς καὶ [ἐν ταῖς] ἐν τοῖς ὅρεσι καὶ σπηλαίοις κα-
κοπαθείαις· ἃς τῆς ἐν [τῇ] πόλει διατριβῆς προτιμῆζουσι διὰ
τὴν τῆς εὐσεβείας τήρησιν.

21 Καὶ χάλαζα μεγάλη ὡς ταλαντιαία καταβαίνει ἐκ
τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους· καὶ ἐβλασφήμη-
σαν οἱ ἄνθρωποι τὸν θεὸν ἐκ τῆς πληγῆς τῆς χα-
λάζης· ὅτι μεγάλη ἐστὶν ἡ πληγὴ αὐτῆς σφόδρα.

Τὴν χάλαζαν, ἃτε οὐρανόθεν κατερχομένην, τὴν θεήλατον ὀρ-
γὴν, ἀνωθεν ἐρχομένην, νενοήκαμεν· τὸ δὲ ταλαντιαῖον αὐτῆς,

(α) Ματθ. ΚΔ', 16.

τὸ τέλειον, διὰ τὴν ἐν ταῖς ἁμαρτίαις [τελείαν] ἀκρό-
τητα καὶ βιρύτητα· ἧς χαρακτηριστικὸν τὸ τάλαντον, ὡς [καὶ]
τῷ Ζαχαρίᾳ ἐώραται (α). Τὸ δὲ μὴ πρὸς μετάνοιαν, ἀλλ'
εἰς θλασφημίαν χωρῆσαι τοὺς ὑπ' αὐτῆς πληττομένους, τὸ
σκληρὸν καὶ ἀνένδοτον τῆς αὐτῶν καρδίας παρίστησι· διὸ
κατὰ τὸν Φαραῶ ἔσονται· μᾶλλον δὲ καὶ τούτου σκληρότεροι·
εἶγε ἐκείνου ποσῶς ταῖς θεηλάτοις πληγαῖς μαλασσομένου
καὶ τὴν οἰκείαν ὁμολογοῦντος ἀσέβειαν, αὐτοὶ καὶ ἐν τῷ μαστι-
γοῦσθαι θλασφημοῦσιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΓ'.

Περὶ τοῦ ἐνὸς τῶν ἑπτὰ [ἀγίων] ἀγγέλων,
δεικνύντος τῷ μακαρίῳ Ἰωάννῃ τὴν τῆς
πόρνῃς πόλεως καθαίρεσιν· καὶ περὶ τῶν
ἑπτὰ κεφαλῶν καὶ [τῶν] δέκα κεράτων.

ΚΕΦ. XVII, 1 Καὶ ἦλθεν εἷς ἐκ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων τῶν
ἐχόντων τὰς [ἑπτὰ] φιάλας, καὶ ἐλάλησε μετ' ἐμοῦ,
λέγων μοι· Δεῦρο, δείξω σοι τὸ κρίμα τῆς πόρνῃς
τῆς μεγάλης, τῆς καθημένης ἐπὶ τῶν ὑδάτων τῶν
2 πολλῶν· μεθ' ἧς ἐπόρνευσαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ
ἐμεθύσθησαν οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν ἐκ τοῦ οἴνου
3 τῆς πορνείας αὐτῆς. Καὶ ἀπήνεγκέ με εἰς ἔρημον ἐν
πνεύματι· καὶ εἶδον γυναῖκα καθημένην ἐπὶ θηρίον
κόκκινον, γέμον ὀνομάτων θλασφημίας, ἔχον κεφα-
λὰς ἑπτὰ καὶ κέρατα δέκα.

Ταύτην τὴν πόρνην τινὲς εἰς τὴν παλαιὰν Ῥώμην, ὡς ἐπάνω
ἑπτὰ ὀρέων κειμένην, ἐξέλαβον· τὰς δὲ ἑπτὰ κεφαλὰς τοῦ αὐ-

(α) Ζαχ. Ε', 7.

(TOM. Z'.)

τὴν βαστάζοντος θηρίου, ἐπὶ τὰ βασιλεῖς τοὺς ἀσεβεστεροὺς πάντων, τοὺς ἀπὸ Δομετιανοῦ μέχρι Διοκλητιανοῦ τὴν ἐκκλησίαν διώξαντας. Ἡμεῖς δὲ, ὅσον ἐκ τῆς τῶν ἐπομένων ἀκολουθίας ὁδηγούμεθα, ταύτην εἶναι τὴν καθ' ὅλου ἐπίγειον βασιλείαν, [τὴν] ὡς [ἐν] ἐνὶ σώματι· ἢ τὴν μέχρι τῆς τοῦ Ἀντιχρίστου παρουσίας βασιλευμένην πόλιν οἰόμεθα. Ἡ γὰρ παλαιὰ Ῥώμη, ἐκ πολλοῦ τὸ τῆς βασιλείας κράτος ἀπέβαλεν· εἰ μὴ ὑποθώμεθα, εἰς αὐτὴν τὸ ἀρχαῖον πάλιν ἀναστρέφειν ἀξίωμα. Ἀλλ' εἰ τοῦτο δώσομεν, προκαθαίρεθῆσεται ἡ κρατούσα σήμερον· φησὶ γὰρ ἡ Ἀποκάλυψις· Ἡ γυνή, ἣν εἶδες, ἔστιν ἡ πόλις ἡ μεγάλη, ἡ ἔχουσα βασιλείαν ἐπὶ τῶν βασιλέων τῆς γῆς (στιχ. ιη'). Καὶ περὶ μὲν τούτου ἐν τοῖς καθελύξεσι, ὡς ἂν χορηγήσῃ ὁ θεὸς, ἀκριβώσομεν· ἀναγκαῖον δὲ [νῦν] εἰπεῖν, τίνα χρὴ νομίσαι τὴν ἔρημον, εἰς ἣν ἀπηνέχθαι φησὶν ἐν πνεύματι [ὁ ταῦτα βλέπων.] Ἐρημον τοίνυν ἐν τοῖς πνευματικοῖς ἡγούμεθα, πᾶσαν πόλιν ἢ πληθὺν [πολυάριθμον καὶ] πολυάνθρωπον ἐπὶ μέθῃ ψυχῆς, καὶ τῇ ἐκ θεοῦ πορνείᾳ, καὶ ἑτέροις τοιοῦτοις ἐγκαλουμένην τολμήμασι. Καὶ ἑτέρως δὲ νοητέον τῇ θεωρίᾳ τοῦ πνεύματος ἰδεῖν τὸν ἀπόστολον [Ἰωάννην] τῆς προρρηθείσης πόρνῆς τὴν ἐρήμωσιν· ἣν ὡς γυναῖκα ἑώρακε, διὰ τὸ τεθληγυμένον πρὸς ἀμαρτίαν καὶ ἀνάνδρον· καθήμενην δὲ ἐπὶ θηρίου κοκκίνου, διὰ τὸ τῷ διαβόλῳ, τῷ φονίῳ καὶ αἰμοχαρεῖ, ταύτην διὰ πονηρῶν πράξεων ἐπαναπαύεσθαι· διὸ συνεργὸς ἐν ταῖς κατὰ θεοῦ βλασφημίαις τῷ ἀποστάτῃ γίνεται· ὁμότητος γὰρ καὶ ἀγριότητος καὶ φονικῆς γνώμης τό τε θηρίον καὶ τὸ κόκκινον [χρῶμα] γνώρισμα. Περὶ δὲ τῶν ἐπὶ τὰ κεφαλῶν καὶ τῶν δέκα κεράτων, ἐν τοῖς ἐξῆς, [σὺν θεῷ], ἐκ τοῦ θείου ἀγγέλου μαθησόμεθα.

4 Καὶ ἡ γυνή ἣν περιβεβλημένη πορφύραν καὶ κόκκινον, [καὶ] κεχρυσωμένη χρυσίῳ καὶ λίθῳ τιμίῳ καὶ μαργαρίταις·

Κόκκινον δὲ καὶ πορφύραν περιβέβληται, ὡς τῆς ἡγεμονίας

τῆς κατὰ πάντων σύμβολα· διὸ λίθῳ τιμίῳ καὶ μαργαρίταις κεκόσμηται.

Ἐχουσα χρυσοῦν ποτήριον ἐν τῇ χειρὶ αὐτῆς, γέμον βδελυγμάτων, καὶ τὰ ἀκάθαρτα τῆς πορνείας αὐτῆς.

Διὰ μὲν τοῦ ποτηρίου, τὸ πρὸς πόσιν ἡδὺ τῶν πονηρῶν πράξεων· διὰ δὲ τοῦ χρυσοῦ, τὸ τίμιον ἐνδείκνυται, ὡς φησὶ τις περὶ τοῦ ἰώβ· Πίνων μνηστῆρισμόν ἴσα ποτῶ (α)· εἰς ἐνδειξιν, ὅτι οὐ διακόρως, ἀλλ' ἐν δίψει τῆς οἰκείας ἀπωλείας τὴν κακίαν μετέρχεται· διὸ ἐαυτῆς τὰ βδελύγματα, τουτέστι, τὰ βδελυκτὰ τῷ θεῷ ἐπιτηδεύματα, ἐπλήθυνεν· οἷς ἡ φιλάμωτος πληθὺς ποτιζέται, ὡς ἡδὺ πόμα σπῶσα τὴν βδελυκτὴν τῆς ἀμαρτίας μέθην, καὶ τῆς ἐκ θεοῦ πορνείας τὴν βεβήλωσιν.

5 Καὶ ἐπὶ τὸ μέτωπον αὐτῆς ὄνομα γεγραμμένον· Μυστήριον· Βαβυλὼν ἡ μεγάλη, ἡ μήτηρ τῶν πορνῶν καὶ τῶν βδελυγμάτων τῆς γῆς.

Ἡ δὲ τοῦ μετώπου γραφή, τὸ ἀπρηυθριασμένον [τῆς ἀδικίας καὶ] τῆς τῶν πλημμελημάτων δηλοῖ ἐκπληρώσεως, καὶ τῆς καρδιακῆς συγχύσεως· ἡ δὲ μήτηρ, τὸ τῆς ψυχικῆς πορνείας εἶναι ταύτην διδάσκαλον ταῖς ἀρχομέναις πόλεσι, τὰς βδελυκτὰς τῷ θεῷ παρανομίας τίκτουςαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΔ'.

Ὅπως ὁ ἄγγελος τὸ δραθὲν αὐτῷ μυστήριον ἡρμήνευσε.

6 Καὶ εἶδον τὴν γυναῖκα μεθύουσαν ἐκ τοῦ αἵματος τῶν ἁγίων, καὶ ἐκ τοῦ αἵματος τῶν μαρτύρων Ἰησοῦ·

(α) Ἰώβ ΙΕ', 16.

7 καὶ ἐθαύμασα, ἰδὼν [αὐτήν,] θαῦμα μέγα· καὶ εἶπέ μοι ὁ ἄγγελος· Διατί ἐθαύμασας; ἐγὼ σοι ἐρῶ τὸ μυστήριον τῆς γυναικὸς, καὶ τοῦ θηρίου τοῦ βασιλεύοντος αὐτήν, [καί] τοῦ ἔχοντος τὰς ἐπτὰ κεφαλὰς καὶ τὰ δέκα κέρατα.

Τὸ φερωνύμως ταῖς πράξεσιν ἐπιτίθεσθαι γραφικῶς τὰ ὀνόματα ταῖς πόλεσιν, ἐκ πολλῶν μαθεῖν ἔξεστιν. Ὅθεν καὶ ἡ παλαιὰ Βαβυλὼν, οὕτως ὠνόμασται, καὶ, Πόρνη ἐπιχαρὴς ἡγουμένη φαρμακῶν, ἤκουε (α)· καὶ ἡ παλαιὰ δὲ Ἱερουσαλήμ, Ὀφίς πόρνης ἐγένετό σοι (β)· καὶ ἡ πρεσβυτέρα [δὲ] Ῥώμη Βαβυλὼν ἐν τῇ ἐπιστολῇ Πέτρου προσηγόρευται (γ). Κυριωτέρως δὲ ἡ παρὰ Πέρσαις τὸ κράτος ἔχουσα, καὶ Βαβυλὼν καὶ Πόρνη προσαγορεύεται· καὶ πᾶσα πόλις ἑτέρα, φόνους καὶ αἵμασι χαίρουσα. Τούτων τοίνυν μίαν οὐ εὐαγγελιστὴς θεωρῶν μεμολυσμένην τοῖς τῶν ἁγίων αἵμασι, κατεπλήττετο, καὶ παρὰ τοῦ ἀγγέλου τὰ κατ' αὐτήν ἐμάνθανεν, οἷα δεῖ παθεῖν ἐπὶ τοῖς πλημμελήμασι, τὴν ἐπὶ συντελείᾳ τοῦ χρόνου τῆς κοσμικῆς βασιλείας τὸ κράτος φέρουσαν· εἴτε τὴν παρὰ Πέρσαις κρατούσαν· εἴτε τὴν παλαιὰν Ῥώμην, [αὕτις τὸ ἀρχαῖον κράτος ἀναλαμβάνουσαν]· εἴτε τὴν νέαν· εἴτε τὴν ὡς ἐν ἐνὶ σώματι γενικῶς ἐκληροθεῖσαν βασιλείαν νοῆσαι τις ἔλοιτο, καθὼς εἴρηται. Ἐν ἐκάστῃ γὰρ τούτων ἀμαρτήματα διάφορα, καὶ αἱμάτων ἁγίων ἐκχύσεις, πῇ μὲν πλέον, πῇ δὲ ἔλαττον γεγενῆσθαι μαθήκαμεν. Καὶ τὰ μὲν μέχρι [τοῦ] Διοκλητιανοῦ τῶν μαρτύρων αἵματα, ἡ καὶ τὰς ἐν Περσίδι τούτων κολάσεις, τίς ἂν ἐξαριθμήσαιο; Τὰ δὲ ἐπὶ Ἰουλιανοῦ λαθραίως, καὶ τὰ ἐν [τοῖς] καιροῖς [τῶν] Ἀρειανῶν κατὰ τῶν ὀρθοδόξων ἐν τῇ νέᾳ τολμηθέντα Ῥώμη, αἱ ἱστορίαι παριστῶσι τοῖς ἐντυγχάνουσι.

8 Τὸ θηρίον ὃ εἶδες, ἦν, καὶ οὐκ ἔστι· καὶ μέλλει ἀναβαίνειν ἐκ τῆς ἀβύσσου, καὶ εἰς ἀπώλειαν ὑπάγειν.

(α) Ναὺμ Γ', 4.

(β) Ἱερ. Γ', 3.

(γ) Α' Πιτρ. Ε', 13.

Τοῦτο τὸ θηρίον, ὃ σατανᾶς ἐστίν· ὃς ἀποκτανθεὶς τῷ τοῦ Χριστοῦ σταυρῷ, πάλιν ἐπὶ συντελείᾳ ἀναζῆν λέγεται, ἐνεργῶν ἐν σημείοις καὶ τέρασιν πλάνης διὰ τοῦ Ἀντιχρίστου τὴν τοῦ σταυροῦ ἄρνησιν. Διὰ τοῦτο, ἦν μὲν, καὶ ἴσχυε πρὸ τοῦ σταυροῦ· οὐκ ἔστι δὲ, μετὰ τὸ σωτήριον πάθος ἐκνευρωθεὶς, καὶ τῆς ἐξουσίας [αὐτοῦ] ἐξωσθεὶς, ἦν κατὰ τῶν ἐθνῶν διὰ τῆς εἰδωλολατρίας ἐκέκτητο· παρέρχεται δὲ ἐν τῇ συντελείᾳ, κατὰ τὸν τρόπον, ὃν εἰρήκαμεν, ἀναβαίνων ἐκ τῆς ἀβύσσου, ἥ ὅθεν κατεδικάσθη· οὐ μὴ πεμφθῆναι, ἀλλ' εἰς τοὺς χοίρους, οἱ ἐκβληθέντες δαίμονες τὸν Χριστὸν ἐκέτευν (α)· ἡ ἐκ τοῦ παρόντος βίου, τροπικῶς ἀβύσσου ὀνομασθέντος, διὰ τὸ τῆς ἐμπολιτευομένης ἁμαρτίας βάθος, [τὸ] τοῖς τῶν παθῶν πνεύμασι ῥιπιζόμενον καὶ κυματούμενον· ἔνθεν γὰρ ὁ Ἀντίχριστος τὸν σατανᾶν [ἐν ἑαυτῷ] φέρων, ἐπ' ὀλέθρῳ ἀνθρώπων παραγίνεται, ὁδεύων εἰς ἀπώλειαν ἐν τῷ αἰῶνι τῷ μέλλοντι.

Καὶ θαυμάσονται οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, ὧν οὐ γέγραπται τὰ ὀνόματα ἐπὶ τῷ βιβλίῳ τῆς ζωῆς ἀπὸ καταβολῆς κόσμου, βλεπόντων τὸ θηρίον ὅτι ἦν, καὶ οὐκ ἔστι, καὶ παρέρχεται.

Θαυμάσονται δὲ, [φῃσι], τὴν τοῦ θηρίου παρουσίαν διὰ τὰ τῆς ἀπάτης τέρατα οἱ μὴ γεγραμμένοι ἐν τῇ βίβλῳ τῶν αἰωνίως ζώντων, καὶ οἱ μὴ προστοιχειωθέντες ἀσφαλῶς ταῖς τοῦ Χριστοῦ περὶ αὐτοῦ προρρήσεσι, λογιζόμενοι, πῶς τὴν ἀρχαίαν δυναστείαν ἀπέλαβεν.

9 Ὡς δὲ ὁ νοῦς ὁ ἔχων σοφίαν.

Πνευματικῶν ὄντων τῶν ἐρμηνευομένων, πνευματικῆς σοφίας, καὶ οὐ κοσμικῆς, χρεῖα, [φῃσι], πρὸς τὸ νοῆσαι τὰ λεγόμενα.

Αἱ ἐπτὰ κεφαλαί, ἐπτὰ ὅρη εἰσὶν, ὅπου ἡ γυνὴ κάθηται [ἐπ' αὐτῶν] καὶ βασιλεῖς ἐπτὰ εἰσὶν.

(α) Ματθ. Η', 31.

Ἑπτὰ δὲ κεφαλὰς καὶ ἑπτὰ ὄρη ἡγούμεθα νοεῖσθαι, ἑπτὰ τόπους ἐν ὑπεροχῇ κατὰ δυναστείαν κοσμικὴν τῶν λοιπῶν ἐξέχοντας· ἐφ' οἷς κατὰ καιροὺς τὴν τοῦ κόσμου βασιλείαν ἐστηρίχθαι ἔγνωμεν· οἷον πρῶτον, ἐν Νινευὶ, τὴν τῶν Ἀσσυρίων ἀρχὴν· δευτέρον, ἐν Ἐκβατάνοισ, τὴν [τῶν] Μήδων δυναστείαν ἀπὸ Ἀρβάκου κρατήσαντων τῶν Ἀσσυρίων, ὧν τὸν βασιλεῖα Σαρδανάπαλον καθέλειεν ὁ Ἀρβάκης, ὡς ἱστορεῖται. Μετὰ δὲ τούτους, ἐν Βαβυλῶνι τὸ Χαλδαίων κράτος, ὧν ὁ Ναβουχοδονόσορ ἐβασίλευσεν· ἔπειτα μετὰ τὴν τούτων κατάλυσιν, ἐν Σούσοις, τὴν [τῶν] Περσῶν βασιλείαν ὑπὸ Κύρου κτισθεῖσαν. Μετὰ δὲ τὴν ταύτης ὑπὸ Ἀλεξάνδρου καθάρσιν, τὴν τῶν Μακεδόνων βασιλείαν μετὰ δὲ τούτους, ἐν τῇ πρεσβυτέρᾳ Ῥώμῃ, τὴν τῶν Ῥωμαίων ἰσχὺν, ἐπὶ μὲν Αὐγούστου Καίσαρος μετὰ τοὺς πρόφην βασιλεῖς αὐτῆς καὶ ὑπάτους μοναρχήσασαν, ὑπὸ δὲ ἀσεβῶν μέχρι Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου κατασχεθεῖσαν· ὧν μετὰ τὴν κατάλυσιν, εἰς τὴν νέαν Ῥώμην τὰ τῶν φιλοχρίστων βασιλέων μετενήχθη βασιλεία. Τὴν δὲ αὐτὴν ἔννοιαν καὶ τοὺς [ἑπτὰ] βασιλεῖς ἐμφαίνειν οἴομεθα, τῆς ἐναλλαγῆς τῶν γενῶν μηδαμῶς παρεμποδίζούσης τῇ τῆς διανοίας ταυτότητι· εἰ καὶ ἐκεῖ μὲν ἑπτὰ κεφαλὰς θηλυκῶς, καὶ ἑπτὰ ὄρη οὐδετέρως· ἐνταῦθα δὲ ἑπτὰ βασιλεῖς ἐσήμεναι· πολλάκις γὰρ ἀδιαφόρως ἀντὶ θηλυκῶν ἀρρενικῶν ἐν τῇ Γραφῇ κεῖται ὀνόματα, καὶ τὸ ἔμπαλιν· οἷον Ἰσραὴλ, δάμαλις παροιστρῶσα (α)· καὶ πάλιν· Ἐφραὶμ περιστερὰ, οὐκ ἔχουσα καρδίαν (β)· καὶ κατὰ τὸν Θεολόγον· Τρεῖς μαρτυροῦσι τῷ Χριστῷ, τὸ αἷμα, καὶ τὸ ὕδωρ, καὶ τὸ πνεῦμα· καὶ τὰ τρία ἓν εἰσι (γ)· καὶ κατὰ τὸν Σολομῶνα· Τρία εἰσι, τράγος, καὶ ἀλέκτωρ, καὶ βασιλεὺς [δημηγορῶν (δ)]. Διὰ τῶν ἑπτὰ τοίνυν κεφαλῶν, πόλεις θηλυκῶς δηλώσας· καὶ διὰ τῶν ἑπτὰ ὀρέων, ἑπτὰ ἀναστήματα οὐδετέ-

(α) Ὡς. Α'. 16.

(β) Ὡς. Ζ', 11.

(γ) Α' Ἰωαν. Ε', 8.

(δ) Περρμ. Α', 31.

ρως, τοῦ λοιποῦ τῆς γῆς σώματος κατὰ καιρὸν ὑπερανέχοντα, οὐ τοπικῇ θέσει, ἀλλὰ δόξης ἀξιώματι· καὶ βασιλεῖς ὁμοίως ἑπτὰ εἶπεν, ὡς νενοτήκμεν, ἢ τοὺς δοξασθέντας τόπους τῇ βασιλικῇ προεδρίᾳ, ἢ τοὺς πρώτως ἐν ἐκάστη τῶν προλεχθεῖσων βασιλεύσαντας, ἐκάστου [κατὰ] περίφρασιν πᾶσαν τὴν βασιλείαν περιορίζοντος· [οἷον·] Νίνου, τῆς Ἀσσυρίων· Ἀρβάκου, τῆς Μήδων· Ναβουχοδονόσου, τῆς Βαβυλωνίων· Κύρου, τῆς Περσῶν· Ἀλεξάνδρου, τῆς Μακεδόνων· Ῥωμύλου, τῆς παλαιᾶς Ῥώμης· Κωνσταντίνου, τῆς νέας.

Οἱ πέντε, ἔπεσον· ὁ εἰς ἐστίν· ὁ ἄλλος, οὐπω ἦλθε· καὶ ὅταν ἔλθῃ, ὀλίγον αὐτὸν δεῖ μέναι.

[Τοὺς δὲ ἀπὸ τῶν ἑπτὰ βασιλέων πεσόγτας πέντε βασιλεῖς,] ὁ μακάριος Ἰππόλυτος αἰώνας τούτους ἐξέλαβεν· ὧν τοὺς μὲν πέντε, παρωχημέναι· τὸν δὲ ἕκτον, ἐστάναι· ἐν ᾧ ταῦτα ἐώρακεν ὁ ἀπόστολος· τὸν δὲ ἔβδομον, τὸν μετὰ τὰς ε' ἔτη, μήπω μὲν ἐληλυθέναι· ἐρχόμενον δὲ, ὀλίγον δεῖ μέναι. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως [ἐκεῖνος·] Εἰ δὲ, ὡς φησιν ὁ [μακάριος] Εἰρηναῖος, ὡς περ ἑπτὰ ἡμέραι δεδημιουργηται, οὕτω καὶ ἑπτὰ οὐρανοί, καὶ ἑπτὰ ἄγγελοι τῶν λοιπῶν προὔχοντες, εὐπαράδεκτον τοῖς ἀκούουσι φαίνεται τὸ καὶ ἑπτὰ βασιλείας εἶναι τὰς ἀπ' ἀρχῆς μέχρι [τοῦ] νῦν περιβοήτους· ὧν τὰς μὲν πέντε ἥδη πεπτωκέναι· τὴν δὲ ἕκτην, ἐφ' ἧς ὥράθη ἡ Ἀποκάλυψις, ἐστάναι ταύτην ἐν τῇ παλαιᾷ Ῥώμῃ· τὴν δὲ ἐβδόμην, μήπω ἐληλυθέναι, τὴν ἐν τῇ νέᾳ [Ῥώμῃ]. Εἰ [δ'] ἂν ἔχει ὁ τῆς παγκοσμίου Βαβυλῶνος λόγος εἰς τὴν μέχρι τοῦ Ἀντιχρίστου βασιλεύουσαν πόλιν ἐναπαρτιζόμενος, ὀλίγον κρατοῦσαν, ὡς πρὸς τὰς πρότερον· ὧν αἱ μὲν, ἤρξαν ὑπὲρ τὰ πεντακόσια ἔτη· αἱ δὲ, ὑπὲρ τὰ χίλια· ἄλλως τε δὲ καὶ πᾶς ἀριθμὸς χρονικὸς ὀλίγος [ἐστὶ] πρὸς τὴν μέλλουσαν τῶν ἀγίων βασιλείαν τὴν ἀτελεύτητον.

11 Καὶ τὸ θηρίον ὃ ἦν, [καὶ] οὐκ ἔστι, καὶ αὐτὸς

ὁ γδοός ἐστι· καὶ ἐκ τῶν ἐπτὰ ἐστι, καὶ εἰς ἀπώλειαν ὑπάγει.

Τὸ δὲ θηρίον, ὁ Ἀντίχριστός ἐστιν· ὁ γδοός μὲν, ὡς μετὰ τὰς ἐπτὰ βασιλείας, ἐπὶ ἀπάτῃ καὶ ἐρημώσει τῆς γῆς ἀνιστάμενος· ἐκ τῶν ἐπτὰ δὲ, ὡς ἐκ μιᾶς αὐτῶν βλαστάνων· οὐ γὰρ ἐξ ἄλλου ἔθνους [μετὰ] τὰ προλεχθέντα· ἀλλ' ὡς Ῥωμαίων βασιλεὺς, ἐπὶ καταλύσει καὶ ἀπωλείᾳ τῶν αὐτῷ πειθομένων ἐλεύσεται· καὶ μετὰ τοῦτο εἰς τὴν τῆς γενένης χωρήσει ἀπώλειαν.

12 Καὶ τὰ δέκα κέρατα ἃ εἶδες, δέκα βασιλεῖς εἰσιν, οἵτινες βασιλείαν οὐπω ἔλαβον, ἀλλ' ἐξουσίαν ὡς βασιλεῖς μίαν ὥραν λαμβάνουσι μετὰ τοῦ θηρίου.

Καὶ τὰ δέκα δὲ κέρατα, καὶ Δανιὴλ ἐθεώρησε, [τὰ] τοῦ Ἀντιχρίστου προηγουμένα (α)· ἐξ ὧν τὰ τρία ἐκρίζων, τοὺς λοιποὺς ὑποτάξει ὁ κατάρκτος. Μίαν δὲ ὥραν, ἢ τὸ βραχὺ τοῦ χρόνου φησὶν, ἢ τὴν μίαν τοῦ ἐνιαυτοῦ ὥραν, ἥγουν τροπὴν, δηλαδὴ τρίμηνον· μεθ' ἧν τῷ Ἀντιχρίστῳ, ὡς ὑπερέχοντι, ὑποταγήσονται.

13 Οὗτοι μίαν ἔχουσι γνώμην· καὶ τὴν δύναμιν καὶ τὴν

14 ἐξουσίαν αὐτῶν τῷ θηρίῳ διδόασιν· οὗτοι μετὰ τοῦ ἀρνίου πολεμήσουσι· καὶ τὸ ἀρνίον νικήσει αὐτούς· ὅτι Κύριος κυρίων ἐστὶ, καὶ βασιλεὺς βασιλέων· καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, κλητοὶ καὶ ἐκλεκτοὶ καὶ πιστοί.

Οὗτοι μίαν γνώμην ἔχουσιν. Εἰκότως· οὐδεὶς γὰρ δυσὶ κυρίοις δουλεῦσαι δύναται (β). Διὸ οἱ τὴν κακὴν ὁμοσούντες ὁμόνοιαν, καὶ τῷ Ἀντιχρίστῳ συντασσόμενοι, τῷ [ἀληθινῷ] Χριστῷ ἀντιτάσσονται. Ἀλλὰ νικήσει αὐτούς ὁ δι' ἡμᾶς σφραγισθεὶς ἀμνὸς τοῦ θεοῦ. Οὐ γὰρ ἀφ' ἧς τὴν κατὰ πάντων βασιλείαν καὶ κυριότητα τῷ γεγενῆσθαι ἀνθρώπου, ἵνα καὶ τοὺς ἐκλεκτούς, κοινωνοὺς τῆς αὐτοῦ βασιλείας κτήσεται.

(α) Δαν. 2', 7.

(β) Ματθ. 5', 24.

- 15 Καὶ λέγει μοι· Τὰ ὕδατα ἃ εἶδες, οὗ τῇ πόρῃ καθήται, λαοὶ καὶ ὄχλοι εἰσὶ, καὶ ἔθνη καὶ γλῶσσαι.
16 Καὶ τὰ δέκα κέρατα ἃ εἶδες, καὶ τὸ θηρίον, οὗτοι μίσήσουσι τὴν πόρῃν, καὶ ἠρημωμένην ποιήσουσιν αὐτήν [καὶ γυμνήν·] καὶ τὰς σάρκας αὐτῆς φάγονται.
17 καὶ αὐτὴν κατακαύσουσιν ἐν πυρὶ· ὁ γὰρ θεὸς ἐδώκεν εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν ποιῆσαι τὴν γνώμην αὐτοῦ, [καὶ ποιῆσαι μίαν γνώμην,] καὶ δοῦναι τὴν βασιλείαν αὐτῶν [τῷ θηρίῳ,] ἄχρι τελεσθῆσονται οἱ
18 λόγοι τοῦ θεοῦ. Καὶ ἡ γυνὴ ἣν εἶδες, ἐστὶν ἡ πόλις ἡ μεγάλη, ἡ ἔχουσα βασιλείαν ἐπὶ τῶν βασιλέων τῆς γῆς.

Τοῦ ἀγγέλου [τοίνυν] ταῦτα σαφῶς ἐρμηνεύσαντος, περισσὴ ἢ ἀκριβεστέρα τούτων ἀνάπτυξις. Ἐμοὶ δὲ θαυμάσαι ἐπεισι, πῶς ἐστὶν ἐχθρὸς καὶ ἐκδικητὴς ὁ διάβολος· διὸ συνεργήσει τοῖς ὑπ' αὐτοῦ ἡνιοχουμένοις δέκα κέρασι, τῷ μὲν φιλαγάθῳ καὶ φιλαρέτῳ Χριστῷ, τῷ θεῷ ἡμῶν, ἀντιτάσσασθαι· τὴν δὲ ἐκπορνεύσασαν ἐκ τῶν θείων ἐντολῶν πολυάνθρωπον πόλιν καὶ ταῖς αὐτοῦ ἡδοναῖς ὑπεριτέθασαν ἐρημῶσαι, καὶ δίκην αἱμοεόρου θηρίου τῶν αὐτῆς αἱμάτων πλησθῆναι· ὅτε τὴν αὐτῆς πυρπόλησιν, εὐφροσύνης ὑπόθεσιν, καὶ τῶν ἀνθρωπίνων σαρκῶν τὴν κατατομὴν, τροφὴν οἰκείαν ἡγήσεται· καὶ ὁ αἰὶ τῇ διχονομίᾳ χαίρων, συμφωνίαν τοῖς ἀποστατικοῖς δέκα δωρήσεται κέρασι. Τὸ δὲ ἐπαγόμενον, [τὸ] τὴν ἐωραμένην γυναῖκα νοεῖσθαι τὴν μεγίστην πόλιν, τὴν ἐπάνω τῶν βασιλείων τῆς γῆς τὸ κράτος ἔχουσαν, ἀναμφίβολον ποιεῖ τὸ τῆς κατὰ τοὺς καιροὺς ἐκείνους κρατούσης δυναστείας τὰ πάθη προσητεῦσθαι· ὧν τῆς πείρας ὁ φιλόανθρωπος θεὸς [ἡμῶν] λυτρώμενος ἡμᾶς, τῇ ἐπουρανίῳ μητροπόλει, τῇ ἁνῷ Ἰερουσαλὴμ, ἐγκαταλέξοι· ἐν ᾗ τὰ πάντα ἐν πᾶσιν ἐστὶ αὐτὸς, κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον (α)· ὅταν καταργήσῃ πᾶσαν ἀρχὴν, [δηλαδὴ ἀποστατικὴν], καὶ πᾶσαν

(α) Α' Κορ. 1Ε', 28.

ἐξουσίαν καὶ δύναμιν (α)· καὶ τοὺς πιστῶς καὶ φρονίμως ἐν-
ταῦθα αὐτῷ δουλεύσαντας, ἀνακλινεῖ, καὶ διακονήσῃ αὐ-
τοῖς (β)· τουτέστι, πᾶσαν τὴν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ἡτοιμα-
σμένην τῶν αἰώνων ἀγαθὴν προθήσῃ αὐτοῖς ἀπόλαυσιν. Ἦς
καὶ ἡμᾶς ἀξιώθηται γένοιτο, ἐν Χριστῷ τῷ σωτῆρι καὶ λυτρω-
τῇ τῶν ψυχῶν ἡμῶν μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ ἡ δόξα, καὶ τὸ κράτος,
ἅμα τῷ παναγίῳ καὶ ζωοποιῷ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς
τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΕ'.

Λ Ο Γ Ο Σ ΙΘ'.

Περὶ ἐτέρου ἀγγέλου, τὴν πτώσιν Βαβυλῶ-
νος δηλοῦντος· καὶ οὐρανίου φωνῆς, τὴν
ἐκ τῆς πόλεως φυγὴν ἐντελλομένης· καὶ
περὶ τῆς ἀποβολῆς τῶν τερπνῶν, ὧν πρὶν
ἐκέκτῃτο.

ΚΕΦ. XVIII, 1 Καὶ μετὰ ταῦτα εἶδον ἄλλον ἄγγε-
λον καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἔχοντα ἐξουσίαν
μεγάλην· καὶ ἡ γῆ ἐφωτίσθη ἐκ τῆς δόξης αὐτοῦ.

Κάντεῦθεν τὸ φωτεινὸν καὶ λαμπρὸν τῶν ἁγίων δεικνύται ду-
νάμειν, πολλῷ τῷ μέτρῳ τὸ ἀστρῶν καὶ φωστηρικὸν ὑπερ-
νικῶν [κάλλος καὶ] σέλας.

2 Καὶ ἔκραξεν ἰσχυρᾶ φωνῇ [μεγάλῃ,] λέγων· Ἐπε-
σεν, ἔπεσε Βαβυλὼν ἡ μεγάλη· καὶ ἐγένετο κα-
τοικητήριον δαιμόνων, καὶ φυλακὴ παντὸς πνεύμα-

(α) Α' Κορ. ΙΕ', 24. (β) Λουκ. ΙΒ', 37.

3 τος ἀκαθάρτου καὶ μεμιστημένου· ὅτι ἐκ τοῦ θυμοῦ
τοῦ οἴνου τῆς πορνείας [αὐτῆς] πεπώκασιν πάντα
τὰ ἔθνη·

Περὶ δὲ τῆς Χαλδαίων μητροπόλεως [Βαβυλῶνος], τῆς ὑπὸ
Κύρου καὶ Περσῶν ἀλούσης, καὶ ἐν Ἡσαΐᾳ συγγενῇ τοῖς προει-
ρητεύετο (α)· ὅτε θηρίων καὶ πνευμάτων ἀκαθάρτων πληροῦ-
σθαι μελλούσης διὰ [τὴν] παντελῆ ἐρήμωσιν (ἔθνος γὰρ τοῖς τε
θηρίοις, τοῖς τε πονηροῖς δαίμοσι, τὰς ἐρήμους δαΐκειν)· διὰ τε
τὴν θεῖαν οἰκονομίαν, τῆς αὐτῶν βλάβης τοὺς ἀνθρώπους ἐλευ-
θεροῦσαν· διὰ τε τὸ οἰκεῖον μισάνθρωπον. Πῶς δὲ τοῦ οἴνου
τῆς ἰδίας πορνείας τὰ ἔθνη ἐπότισεν ἡ παρούσα Βαβυλὼν;
Ἦ πάντως καθηγεμὼν πάσης παρανομίας τοῖς τοῖς γινόμενῃ, καὶ
ταῖς ὑπηκόοις πόλεσι· διὰ δώρων ἄρχοντας ἐχθροὺς τῆς ἀλη-
θείας καὶ τῆς δικαιοσύνης ἐκπέμπουσα.

Καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς μετ' αὐτῆς ἐπόρνευσαν·
καὶ οἱ ἔμποροι τῆς γῆς, ἐκ τῆς δυνάμεως τοῦ στρέψ-
νους αὐτῆς ἐπλούτησαν.

Καὶ διὰ τὴν ὑπερβολὴν, [ρησὶ], τοῦ ἐξ ἀδικίας πλούτου, ἐν
τοῖς ὑπὲρ τὴν χρεῖαν ἐκτεινομένῃ, καὶ καταστρεφνύσῃ τῶν θεο-
μένων, τοῖς τῆς γῆς ἐμπόροις κέρδους ὑπόθεσις γίγνεται.

4 Καὶ ἤκουσα ἄλλης φωνῆς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, λεγού-
σης· Εξέλθετε λαὸς μου ἀπ' αὐτῆς, ἵνα μὴ συγκοι-
νωνήσητε ταῖς ἁμαρτίαις αὐτῆς, καὶ ἐκ τῶν πληγῶν

5 αὐτῆς ἵνα μὴ λάβητε· ὅτι ἐκολλήθησαν αὐτῆς αἱ
ἁμαρτίαι ἄχρι τοῦ οὐρανοῦ· καὶ ἐμνημόνευσεν ὁ
θεὸς τῶν ἀδικημάτων αὐτῆς.

Ὅπερ τῷ Δῶτ ἐν Σοδόμοις ἐλέγετο· Σώζων σῶσον τὴν σε-
αυτοῦ ψυχὴν (β)· καὶ ἐν [τῷ] Ἡσαΐᾳ· Ἐξέλθετε ἀπ' αὐτῆς,
καὶ ἀφορίσθητε, καὶ ἀκαθάρτου μὴ ἄπτεσθε (γ)· τοῦτο κἀν-

(α) Ἠσ. ΙΓ', 21. (β) Γεν. ΙΘ', 17. (γ) Ἠσ. ΝΒ', 11.

ταῦθά φησι· φευκτὴ γὰρ ἡ μετὰ τῶν παραπικραίνοντων τὸν θεὸν ὁμιλία καὶ διαλέξεις.

- 6 Ἀπόδοτε αὐτῇ, ὡς καὶ αὐτὴ ἀπέδωκεν ὑμῖν· καὶ διπλώσατε αὐτῇ διπλᾶ κατὰ τὰ ἔργα αὐτῆς· ἐν τῷ ποτηρίῳ, ᾧ ἐκέρασεν [ὑμῖν,] κεράσατε αὐτῇ διπλοῦν·
7 ὅσα ἐδόξασεν ἑαυτὴν καὶ ἐστρηνίασε, τοσοῦτον δότε αὐτῇ βασανισμόν [καὶ πένθος·]

Ταῦτα ἡ [ὡς] πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ ἀθώους, καὶ πεπονθότας ὑπὸ τῶν ἐν αὐτῇ κρατούντων κάκιστά, φησιν, ὡς αἰτίους διὰ τῆς τῶν ἀλγεινῶν ὑπομονῆς τῆς τῶν ἐπαγαγόντων ταῦτα κολάσεως· ἡ μετάδασιν δηλοῖ ἐκ προσώπων εἰς πρόσωπα, ἐκ τῶν ἡδικομένων πρὸς δυνάμεις [τινάς] ἀγίας τιμωρητικῆς οἰκειομένης διὰ φιλοθεῖαν τὰς εἰς τοὺς συνδούλους γεγонуίαι παρ' αὐτῆς κακώσεις. Διπλοῦν δὲ τὸ ποτήριον φησιν, ἡ διὰ τὸ κἀνταῦθα καὶ ἐν τῷ μέλλοντι [αἰῶνι] τοὺς λίαν ἀμαρτωλοὺς καὶ παρανόμους κολάζεσθαι· ἡ διὰ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα, ἐξ ὧν ἡ πρᾶξις κοινὴ, καὶ καθ' ὧν ἡ κόλασις· [ἡ] διὰ τὸ τῆς θείας φιλανθρωπίας πέλαγος, διπλᾶ ὀργιζομένης, καὶ αὐτῆς τῆς ἀρετῆς δικαιοσύνης ἀποδέοντα, διὰ τὸ τὴν ἀμαρτίαν ἔχειν [καὶ] ἐν τῷ τολμᾶσθαι πολλάκις τὴν ἐκ τοῦ συνειδότος κόλασιν.

Ὅτι ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς λέγει· Κάθημαι βασίλισσα, καὶ χήρα οὐκ εἰμι, καὶ πένθος οὐ μὴ ἴδω.

Καὶ πένθος οὐ μὴ ἴδω. Ἔθος γὰρ τοῖς ἐν εὐθυμίᾳ τὸν βίον διάγουσι λέγειν, εἰ μὴ θεὸς αὐτοῖς πρόσσεσι φόβος· Οὐ μὴ σαλευθῶ εἰς τὸν αἰῶνα (α). δ καὶ ταύτῃ προσμεμαρτύρηκε.

- 8 Διὰ τοῦτο ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἤξουσιν αἱ πληγαὶ αὐτῆς, θάνατος, καὶ πένθος, καὶ λιμός· καὶ ἐν πυρὶ κατακαυθήσεται· ὅτι ἰσχυρὸς Κύριος ὁ θεὸς ὁ κρίνας αὐτήν.

(α) Ψαλμ. ΚΘ', 7.

Μίαν δὲ ἡμέραν φησὶν, ἡ τὸ ἀθρόον καὶ ὀλίγον τοῦ καιροῦ, ἐν ᾧ ἐκ τε ῥομφαίας, ἐκ τε λοιμοῦ καὶ λιμοῦ πένθος αὐτῇ προσγενέσθαι, καὶ φθαρῆσθαι, καὶ πυρὶ κατακαυθήσθαι· ἡ καὶ αὐτῆς τῆς ἡμέρας τὸν δρόμον, ἐν ᾧ ταῦτα αὐτὴν προφητεύει πεῖσθαι. Μετὰ γὰρ τὸ ἐγκρατεῖς γενέσθαι τῆς πόλεως τοὺς ἐχθρούς· ἐξαρκεῖ καὶ μία ἡμέρα, πᾶσαν τοῖς ἡττηθεῖσιν ἐπαγαγεῖν κάκωσιν, καὶ πολυειδεῖς θανάτου τρόπους· ἰσχύοντος τοῦ θεοῦ, ὥσπερ σώζειν τοὺς εὐαρεστούντας αὐτῷ, αὐτῷ καὶ κολάζειν τοὺς ἀμετανοήτως ἐξαμαρτάνοντας.

- 9 Καὶ κλαύσονται αὐτήν, καὶ κόψονται ἐπ' αὐτῆς οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, οἱ μετ' αὐτῆς πορνεύσαντες καὶ στρηνιάσαντες, ὅταν βλέπωσι τὸν καπνὸν τῆς
10 πυρώσεως αὐτῆς, ἀπὸ μακρόθεν ἐστηχότες, διὰ τὸν φόβον τοῦ βασανισμοῦ αὐτῆς, λέγοντες· Οὐαὶ, οὐαὶ, ἡ πόλις ἡ μεγάλη Βαβυλὼν, ἡ πόλις ἡ ἰσχυρά· ὅτι ἐν μιᾷ ὥρᾳ ἔλθεν ἡ κρίσις σου.

Βασιλεῖς δὲ τῆς γῆς ἡγούμεθα [ἐνταῦθα] τοὺς ἄρχοντας λέγεσθαι, ὡς περὶ τῆς Ἰερουσαλὴμ ὁ ψαλμωδὸς φησὶν· Ἰδοὺ, οἱ βασιλεῖς αὐτῆς συνήχθησαν (α). Τούτους δὲ λέγει, τὴν ἐκ τῶν θείων ἐντολῶν πορνείαν ἐν αὐτῇ πράξαντας, κλαύσθαι, τὴν αὐτῆς ὀρῶντας ἢ ἀκούοντας πυρπόλησιν τε καὶ ἐρήμωσιν, καταπληττομένους τὴν ἀθρόαν μεταβολὴν, πῶς ἐν ἀκαριαίῳ καιρῷ γέγονεν!

- 11 Καὶ οἱ ἔμποροι τῆς γῆς κλαίουσι καὶ πενθοῦσιν ἐφ' ἑαυτοῖς, ὅτι τὸν γόμον αὐτῶν οὐδεὶς ἀγοράζει
12 οὐκέτι· γόμον χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, καὶ λίθου τιμίου, καὶ μαργαρίτου, καὶ βύσσου καὶ πορφυροῦ, καὶ κοκκίνου καὶ σηρικῷ.

Τῶν γὰρ ἐν δυναστείᾳ καὶ τρυφῇ φθειρομένων, περιττὴ ἡ τούτων ὥνῃ καὶ κατάχρησις.

(α) Ψαλμ. Β', 3.

Καὶ πᾶν ξύλον θύϊνον, καὶ πᾶν σκεῦος ἐλεφάντινον,
καὶ πᾶν σκεῦος ἐκ ξύλου τιμιωτάτου, καὶ χαλκοῦ,
13 καὶ σιδήρου, καὶ μαρμάρου· καὶ κινάμωμον, καὶ θυ-
μίαμα, καὶ σμύρναν καὶ λίθανον, καὶ οἶνον καὶ
ἐλαιον, καὶ σεμίδαλιν καὶ σῖτον, καὶ κτήνη καὶ
πρόβατα·

Προσπακούεται τούτοις τὸ, Οὐδεὶς ἀγοράζει. Σκοπεῖν δὲ
ἡμᾶς χρή, τίνι τῶν πόλεων ἄρα ἡ [τῶν] τοιούτων εἰδὼν ὧν
συνήθης, καὶ τίσι μᾶλλον ἀνθρώποις ἡ τῶν περισσῶν κτήσις
περισπούδαστος διὰ τρυφὴν ἄμετρον. Οὐ περὶ τῆς ἀρχαίας Βα-
βυλῶνος ἐκκληπτέον πάντως τὰ χρησιμωδούμενα, οὐ περὶ τῆς
παλαιᾶς ἢ τῆς νέας Ῥώμης, οὐ περὶ μιᾶς τινος ἄλλης πόλεως·
ἀλλὰ περὶ τοῦ σύμπαντος τούτου φθαρτοῦ κόσμου καὶ τῶν
τούτου οἰκητόρων, οἳ, τὰ πρόσκαιρα ἐμπορευόμενοι, κλαυθμῷ
καὶ πένθει ἀλώσονται.

Καὶ ἵππων, καὶ ρέδων, καὶ σωματίων·

Καὶ ἵππων καὶ ρέδων καὶ σωματίων, [φησὶν], ἡ χρήσις πι-
ριστή. Διὰ δὲ τοῦ ρέδων, τὰ ὀχήματα εἰκὸς σημαίνεσθαι·
ρέδα γὰρ Ῥωμαῖστί τὸ ὄχημα [λέγεται]· ἡ δὲ τούτου γενικὴ
τῶν πληθυντικῶν, ρεδάρουμ· ἥτις κατὰ συγκοπὴν ρέδων γέγονε.

14 Καὶ ψυχὰς ἀνθρώπων. Καὶ ἡ ὁπώρα τῆς ἐπιθυμίας
τῆς ψυχῆς σου ἀπῆλθεν ἀπὸ σοῦ· καὶ πάντα τὰ
λιπαρὰ καὶ τὰ λαμπρὰ ἀπώχετο ἀπὸ σοῦ· καὶ
οὐκέτι οὐ μὴ εὖρης αὐτά.

Οὔτε ψυχὰς ἀνθρώπων ἐμπορεύσῃ, [φησί,] τοῦ λοιποῦ, κατα-
δουλοῦσα τοὺς ἐλευθέρους, οὔτε τῶν πάλαι λιπαρῶν καὶ λαμ-
πρῶν ἕξεις τὴν ἀπόλαυσιν.

15 Οἱ ἔμποροι τούτων, οἱ πλουτήσαντες ἀπ' αὐτῆς,
ἀπὸ μακρόθεν στήσονται, διὰ τὸν φόβον τοῦ βασί-
16 νισμοῦ αὐτῆς, κλαίοντες καὶ πενθοῦντες, καὶ λέ-
γοντες· Οὐαί, οὐαί, ἡ πόλις ἡ μεγάλη, ἡ περιβε-

βλημένη βύσσον, καὶ πορφύραν, καὶ κόκκινον, καὶ
κεχρυσωμένη ἐν χρυσῷ καὶ λίθῳ τιμίῳ καὶ μαργα-
ρίταις· ὅτι μιᾷ ὥρᾳ ἡρημώθη ὁ τοσοῦτος πλοῦτος.

Ἦν δ' ὅλιν ἄγει τὰ τῆς Βαβυλῶνος ταύτης πάθη, διὰ τῶν
ἐπ' αὐτῇ θρήνων τὸ τῆς συμφορᾶς διαγράφων μέγεθος· ὅπερ
πίσεται ἡ τὸ πρὶν αὐχοῦσα ἐπὶ βασιλικῷ ἀξιώματι.

17 Καὶ πᾶς κυβερνήτης, καὶ πᾶς [ὁ] ἐπὶ τῶν πλοίων
πλέων, καὶ ναῦται, καὶ ὅσοι τὴν θάλασσαν ἐργά-
18 ζονται, ἀπὸ μακρόθεν ἐξηκότες, ἔκραζον, βλέποντες
τὸν καπνὸν τῆς πυρώσεως αὐτῆς, [καὶ ἔλεγον· Τίς
19 ὁμοία τῇ πόλει τῇ μεγάλῃ; Καὶ ἔβαλον χοῦν ἐπὶ
τὰς κεφαλὰς αὐτῶν· καὶ ἔκραζον, κλαίοντες καὶ
πενθοῦντες, καὶ] λέγοντες· Οὐαί, οὐαί, ἡ πόλις ἡ
μεγάλη· ἐν ᾗ ἐπλούτησαν πάντες οἱ ἔχοντες πλοῖα
ἐν τῇ θαλάσῃ, ἐκ τῆς τιμιότητος αὐτῆς· ὅτι [ἐν]
μιᾷ ὥρᾳ ἡρημώθη.

Εἰ καὶ θάλασσα τροπικῶς ὁ παρὼν βίος, ὡς πολυκύμων, εἴ-
ρηται, καὶ οἱ ἐν αὐτῇ ἐμπορευόμενοι, οἱ τῷ βιωτικῷ ὡς ἰχθύες
νηχόμενοι κλύδωνι· ἀλλ' εἰκὸς καὶ τὴν ταῦτα πάσχουσαν πό-
λιν, αἰσθητῇ θαλάσῃ γειτνιῶσαν, [καὶ] τὰ παρὰ τῶν ἐν αὐτῇ
πλεόντων δεχομένην, πένθους τούτοις διὰ τῆς οἰκείας ἐρημώ-
σεως ὑπόθεσιν ἔσεσθαι. Ταῦτόν δὲ παθεῖν ἐπάναγκες καὶ τοὺς
τῆς παγκοσμίου Βαβυλῶνος, ἥγουν συγχύσεως, ἐμπόρους ἐν τῇ
συντελείᾳ τῶν ὀρωμένων, θρηνεῖν τε ἀπαραμύθητα, τῶν ἡδέων
τοῦ παρόντος βίου ἀδουλήτως χωριζόμενους, καὶ κεντουμένους
ὑπὸ τοῦ συνειδότος ἐπὶ ταῖς οἰκείαις πράξεσιν.

20 Εὐφραίνου ἐπ' αὐτήν, οὐρανὲ, καὶ οἱ ἅγιοι, καὶ οἱ
ἀπόστολοι, καὶ οἱ προφῆται· ὅτι ἔκρινεν ὁ θεὸς τὸ
κρίμα ὑμῶν ἐξ αὐτῆς.

Διὰ τοῦ οὐρανοῦ ἡ τοὺς ἀγγέλους φησὶν, ἡ τοὺς ἐν αὐτῷ
ἔχοντας τὸ πολίτευμα ἁγίους· μεθ' ὧν τοῖς ἀποστόλοις καὶ
προφήταις τὴν εὐφροσύνην ἐγκελεύεται· ὅτι περ ἐφ' οἷς ὑβρι-

σμένον παρ' αὐτῆς εἶσιν, ἐκδεδίκηνται· ἢ ὡς πολλάκις διὰ τῆς παραβάσεως τῶν θείων ἐντολῶν ἀτιμασθέντες, ἅτε ἐμβόησαντες ἀνόνητα τοῖς τῆς λεχθείσης πόλεως οἰκήτορσιν· ἢ ὡς ἐν τῇ καθ' ὅλης τῆς γῆς συγκεχυμένη δυναστεία διὰ τὸν θεὸν σφραγισθέντες, ὅτι τοῖς λόγοις αὐτοῦ διηκονήσαντο. Ὅθεν οἱ μὲν προφητῆται ὑπὸ Ἰουδαίων, οἱ δὲ ἀπόστολοι ὑπὸ τῶν ἐθνῶν, οἷς μάλιστα τὸν λόγον ἐκήρυξαν, ἀπεκτάνθησαν. Οὐχ ὡς χαιρεσίσκοι δὲ, τῇ τῶν παιδείων ἐπιφορᾷ χαιρουσιν· ἀλλ' ὡς ἐπιθυμίαν διάπυρον περὶ τὴν διακοπὴν τῆς ἁμαρτίας ἔχοντες· ὡς ἂν οἱ τυχὴ δουλωθέντες ἡμερωτέρως τύχωσι τῆς κολάσεως ἐν τῷ μέλλοντι [αἰῶνι], δι' ὧν ἐνταῦθα μερικῶς μαστίζονται.

- 21 Καὶ ἦρεν εἷς ἄγγελος ἰσχυρὸς λίθον μέγαν ὡς μύλον· καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν θάλασσαν, λέγων· Οὕτως ὁρμήματι βληθήσεται Βαβυλὼν ἡ μεγαλόπολις· καὶ οὐ μὴ εὐρεθῇ ἔτι. Καὶ φωνὴ κιθαρῳδῶν καὶ μουσικῶν, καὶ αὐλητῶν καὶ σαλπιστῶν, οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἐν σοὶ ἔτι· καὶ πᾶς τεχνίτης πάσης τέχνης οὐ μὴ εὐρεθῇ ἐν σοὶ ἔτι· [καὶ φωνὴ μύλου οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἐν σοὶ ἔτι· καὶ φῶς λύχνου οὐ μὴ φανῇ ἐν σοὶ ἔτι·] καὶ φωνὴ νυμφίου καὶ νύμφης, οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἐν σοὶ ἔτι· ὅτι οἱ ἔμποροί σου ἦσαν οἱ μεγιστᾶνες τῆς γῆς· καὶ ἐν τῇ φαρμακείᾳ σου ἐπλάνηθησαν πάντα τὰ ἔθνη· καὶ ἐν αὐτῇ αἵματα προφητῶν καὶ ἁγίων εὐρέθη, καὶ πάντων τῶν ἐσφαγμένων ἐπὶ τῆς γῆς.

Καθάπερ, [φησὶν], ὁ μύλος καταδύει ὁρμήματι εἰς τὴν θάλασσαν, οὕτω καὶ ἡ τῆς Βαβυλῶνος ταύτης ἀθρόον ἔσται καθαίρεισι· ὥστε μήτε ἔχνος αὐτῆς φυλαχθῆναι εἰς τὸ μετέπειτα· τοῦτο γὰρ σημαίνει ἡ τῶν κιθαρῳδῶν καὶ μουσικῶν, καὶ τῶν λοιπῶν [ᾠδῶν] ἐκλειψις. Τὴν δὲ αἰτίαν φησὶν, ὅτι πάντα τὰ ἔθνη ἐν τῇ οἰκείᾳ [μελωδίᾳ καὶ] φαρμακείᾳ ἐπλάνησι, καὶ

αἱμάτων προφητῶν καὶ λοιπῶν ἁγίων γέγονε δοχεῖον· δι' ὧν ἀπάντων [καὶ] τὴν ἀσεβῆ παρὰ Πέρσαις Βαβυλῶνα ὀκλοῦσθαι εἰκός, ὡς πολλῶν ἁγίων κατὰ διαφόρους καιροὺς μέχρι τοῦ νῦν δεξαμένον αἵματα, καὶ ὡς μαγείαις καὶ ἀπάταις διηνεκῶς χαιρούσαν. Καὶ τοῦτο ἡμῖν εὐχῆς ἔργον, ταύτην τὰ προφητευθέντα δεῖξασθαι τῆς κατὰ Χριστοῦ καὶ τῶν αὐτοῦ δούλων ἀλαζονείας ἐπιχείρησιν [φέρουσιν]. Ἀλλ' ἐναντιοῦσθαι πῶς δοκεῖ τῇ ὑπολήψει ταύτη τὸ ἐκ τῶν ἀρχαίων τῆς ἐκκλησίας διδασκάλων κατὰ τῆς παρὰ Ῥωμαίοις Βαβυλῶνος ταῦτα φάναι προφητεῦσθαι, διὰ τὸ ἐν τῷ τετάρτῳ θηρίῳ ἑωράσθαι τὰ δέκα κέρατα, τουτέστιν, ἐν τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ· καὶ ἐξ αὐτῆς τὸ ἐν βλαστάνον ἐκρίζουν τὰ τρία, καὶ τὰ λοιπὰ ὑποτάττειν, καὶ ὡς βασιλεία Ῥωμαίων ἐλεύσεσθαι· προσχέματι μὲν τοῦ θάλλειν, καὶ συγκροτεῖν τὴν ἀρχὴν αὐτῶν· τῇ δὲ ἀληθείᾳ, τοῦ τὴν τελείαν αὐτῆς λύσιν ἐργάσασθαι. Διὸ, ὡς εἴρηται, τὴν ὡς ἐν ἐνὶ σώματι ἀρχῇθεν μέχρι τοῦ νῦν κρατήσασαν βασιλείαν ταύτην τις ἐκλαδῶν, τὴν ὡς ἀληθῶς ἀποστόλων καὶ προφητῶν καὶ μαρτύρων ἐκχέασαν αἵματα, οὐκ ἂν διαμαρτοῖ τοῦ προσήκοντος· καὶ γὰρ, ὥσπερ εἰς χορὸς καὶ στρατὸς, καὶ μία πόλις λέγεται, καὶ ὑπαλλαγῶσιν οἱ ἀναπληροῦντες τούτων ἕκαστον, οὕτω καὶ βασιλεία μία, καὶ εἰς πολλοὺς χρόνους καὶ τόπους κατακερματίζεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΣ'.

Περὶ τῆς τῶν ἁγίων ὑμνωδίας καὶ τοῦ τριπλοῦ Ἀλληλούϊα, ὅπερ ἐπὶ τῇ καθαιρέσει Βαβυλῶνος ᾄδουσιν [οἱ ἅγιοι.]

ΚΕΦ. XIX, 1 Καὶ μετὰ ταῦτα ἤκουσα φωνῆς ὄχλου πολλοῦ (τομ. Ζ').

λοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ, λεγόντων· Ἀλληλούϊα· ἡ σωτηρία καὶ ἡ δόξα [καὶ ἡ τιμὴ] καὶ ἡ δύναμις [Κυρίῳ τῷ
 2 θεῷ ἡμῶν·] ὅτι ἀληθινὰ καὶ δίκαιαι αἱ κρίσεις αὐτοῦ· ὅτι ἔκρινε τὴν πόρνην τὴν μεγάλην, ἣτις διέφθειρε τὴν γῆν ἐν τῇ πορνείᾳ αὐτῆς, καὶ ἐξεδίκησε τὸ αἷμα τῶν δούλων αὐτοῦ ἐκ τῆς χειρὸς αὐτῆς.
 3 Καὶ δεύτερον εἰρήκασιν· Ἀλληλούϊα· καὶ ὁ καπνὸς
 4 [αὐτῆς] ἀναβαίνει εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Καὶ ἔπεσον οἱ εἰκοσιτέσσαρες πρεσβύτεροι καὶ τὰ τέσσαρα ζῶα, καὶ προσεκύνησαν τῷ θεῷ τῷ καθυμένῳ ἐπὶ [τοῦ] θρόνου, λέγοντες· Ἀμήν· Ἀλληλούϊα.

Τὸ μὲν, Ἀλληλούϊα, θεῶν αἶνον σημαίνει· τὸ δὲ, Ἀμήν, ἀληθὺς, ἢ, γένοιτο· ἅπερ κοινῶς ἔκ τε τῶν ἀγγελικῶν δυνάμεων, ἔκ τε τῶν ἰσαγγέλων ἀνθρώπων, τῷ θεῷ φησιν ἀναπέμπεσθαι τρισσῶς, διὰ τὴν τρισυπόστατον [τοῦ] Πατρὸς [καὶ τοῦ] Υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος· ἐνιαίαν θεότητα· ὅτι καὶ τὸ αἷμα τῶν δούλων αὐτοῦ ἐκ [τῆς] χειρὸς βαβυλῶνος ἐξεδίκησε, καὶ τοὺς αὐτῆς οἰκήτορας διὰ τῆς κολάσεως εὐηργέτησεν, ἐκκοπὴν τῆς ἁμαρτίας ἐργασάμενος. Διὰ δὲ τοῦ, εἰς αἰῶνας αἰώνων τὸν καπνὸν ἀναβαίνειν τῆς πόλεως, δηλοῦται ἡ τὸ εἰς τὸ διηνεκὲς τῶν ἐπελθουσῶν αὐτῇ κολάσεων ἀνεπίληστον, ἢ τὸ μερικῶς αὐτὴν δοῦσαν δίκας, μετριωτέως μὲν, αἰωνίως δὲ ὅμως ἐν τῷ μέλλοντι κολασθῆσθαι.

5 Καὶ φωνὴ ἐκ τοῦ θρόνου ἐξῆλθε, λέγουσα· Αἰνεῖτε τὸν θεὸν ἡμῶν πάντες οἱ δοῦλοι αὐτοῦ, καὶ οἱ φοβούμενοι αὐτὸν, [καὶ] οἱ μικροὶ καὶ οἱ μεγάλοι.

Θρόνος δὲ τοῦ θεοῦ, τὰ Χερουβίμ, καὶ τὰ Σεραφίμ· ἀφ' ὧν ὑμνεῖν αὐτὸν ἐγκαλεῦνται, οὐχ οἱ μεγάλοι μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ μικροὶ ἐν κατορθώμασι, καταλλήλως ἕκαστος τῆς οἰκείας δυνάμεως. Οἶμαι δὲ καὶ οἱ νῦν μικροὶ τῇ ἡλικίᾳ καὶ ἀτελεῖς παῖδες [θνήσκοντες,] μεγάλοι ἀνιστάμενοι, τὸν μεγαλουργὸν θεὸν ὑμνήσαντες.

6 Καὶ ἤκουσα φωνῆς ὄχλου πολλοῦ, καὶ ὡς φωνῆς ὑδάτων πολλῶν, καὶ ὡς φωνῆς ἄνθρωπων ἰσχυρῶν, λεγούσης· Ἀλληλούϊα· ὅτι ἐβασίλευσε [Κύριος]
 7 ὁ θεὸς ἡμῶν ὁ παντοκράτωρ· χαίρωμεν καὶ ἀγαλλιώμεθα, καὶ ᾄδωμεν τὴν δόξαν αὐτῷ·

Ἡ δὲ φωνὴ τοῦ ὄχλου καὶ τῶν πολλῶν ὑδάτων, καὶ τῶν ἄνθρωπων, δηλοῖ τὸ διαπρύσιον ἐν ὑμολογίᾳ πασῶν τῶν ἀγγελικῶν καὶ οὐρανίων, ἀναριθμητῶν οὐσῶν, δυνάμεων· ἧς τινες τὰ ὑδάτα τὰ ὑπεράνω τῶν οὐρανῶν (α) ἐνόησαν· μεθ' ὧν καὶ ἅπαν τὸ τῶν δικαίων σύστημα τε καὶ πλήρωμα δοξολογεῖ τὸν κτίσαντα· Ἐβασίλευσε δὲ ὁ [Κύριος Ἰησοῦς] Χριστός, ὡς φυσικῶς ὡς δημιουργὸς ἐδέεσπόζε, τούτων διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως βασιλεύσας, ἢ κατὰ γυναικὴν οἰκείωσιν, ἢ κατ' ἐξουσίαν βασιλεῖ καὶ κριτῇ πρέπουσαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΖ'.

Περὶ τοῦ μυστικοῦ γάμου, καὶ [τοῦ] δείπνου τοῦ ἀρνίου.

Ὅτι ἦλθεν ὁ γάμος τοῦ ἀρνίου, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ
 8 ἠτοίμασεν ἑαυτήν· καὶ ἐδόθη αὐτῇ ἵνα περιβάληται βύσσινον καθαρὸν καὶ λαμπρὸν· τὸ γὰρ βύσσινον, τὰ
 9 δικαιώματα τῶν ἁγίων ἐστί. Καὶ λέγει μοι· Γράψον· Μακάριοι οἱ εἰς τὸ δεῖπνον [τοῦ γάμου] τοῦ ἀρνίου κεκλημένοι· καὶ λέγει μοι· Οὗτοι οἱ λόγοι, ἀληθινοὶ εἰσι τοῦ θεοῦ.

Γάμον δὲ τοῦ ἀρνίου, τὴν τῆς ἐκκλησίας πρὸς Χριστὸν λέγει συνάφειαν· ἧς ἀρμостαι, οἱ θεοὶ γεγόνασιν ἀπόστολοι· δι' ὧν

(α) Ψαλμ. ΡΜΒ', 4.

αὐτῇ ὁ ἄρραβὼν ἐδόθη τοῦ πνεύματος, ὡς ἀποληφόμενη τὸτε τὴν πρόσωπον κατὰ πρόσωπον εἰλικρινῇ [τούτου] συνάφειαν. Τὸ δὲ βύσσιον τὴν ἐκκλησίαν ἐνδεδύσθαι, δηλοῖ τὸ λαμπρὸν ἐν ἀρεταῖς, καὶ ἐν νοήσει λεπτόν, καὶ ὑψηλὸν ἐν θεωρήματι· τοῦτοιοις γὰρ τὰ θεῖα ἐξυφάνονται δικαιώματα. Δείκτον δὲ Χριστοῦ, ἡ τῶν σωζομένων ἐορτὴ καὶ εὐφροσύνη ἐναρμόνιος· ἥ μακάριοι οἱ τευζόμενοι, καὶ τῷ ἁγίῳ τῶν καθαρῶν ψυχῶν νυμφίῳ εἰς τὸν αἰώνιον νυμφῶνα συνεισελευσόμενοι. Ἀψευδὴς γὰρ ὁ ἐπαγγελιάμενος. Πολλῶν δὲ ὄντων τῶν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος ἀγαθῶν, καὶ πᾶσιν ὑπερβαίνοντων διάνοιαν, πολυωνύμως [καί] ἡ τούτων μετοχὴ προσφέρεται· ποτὲ μὲν, ὡς βασιλεῖα οὐράνιος, διὰ τὸ ἐνδοξον αὐτῆς καὶ τίμιον· ποτὲ δὲ, ὡς παρὰδεισος, διὰ τὴν ἀνέκλειπτον τῶν ἀγαθῶν πανδαισίαν· ποτὲ δὲ, ὡς κόλποι Ἀβραάμ, διὰ τὴν ἐκεῖ τῶν κεκηνηκότεν ἀνάπυσιν· ποτὲ δὲ, ὡς νυμφὼν καὶ γάμος· οὐ μόνον διὰ τὴν εὐφροσύνην τὴν ἄληκτον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν εἰλικρινῇ καὶ ἄρρητον τοῦ θεοῦ πρὸς τοὺς αὐτοῦ δούλους συνάφειαν, τοσοῦτον ὑπεραίρουσαν τὴν τῶν σωμάτων πρὸς ἄλληλα κοινωνίαν, ὅσον φῶς σκότους καὶ μέρον δυσωδίας διέστηκε.

- 10 Καὶ ἔπεσον ἔμπροσθεν τῶν ποδῶν αὐτοῦ προσκυνῆσαι αὐτῷ· καὶ λέγει μοι· Ὅρα μὴ σύνδουλός σου εἶμι καὶ τῶν ἀδελφῶν σου τῶν ἐχόντων τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ· τῷ θεῷ προσκύνησον· ἡ γὰρ μαρτυρία τοῦ Ἰησοῦ ἐστὶ τὸ πνεῦμα τῆς προφητείας.

Μὴ προσκύνει με, φησὶν ὁ θεὸς ἄγγελος, ὡς τὰ μέλλοντα προλέγοντα· ἡ γὰρ εἰς Χριστὸν μαρτυρία, ἥγουν ὁμολογία, αὕτη χορηγός ἐστι προφητικῶν πνεύματος. Καὶ ἐτέρως δὲ νοητέον· ὅτι διὰ τοῦτο ἡ προφητεία, ἵνα ἐβεβαιωθῇ ἡ Χριστοῦ μαρτυρία, καὶ ἡ πίστις ὑπὸ τῶν ἁγίων διαμαρτύρηται· διὸ, Μὴ [μοι] τῷ συνδούλῳ προσκύνει, ἀλλὰ τῷ πάντων τὸ κράτος ἔχοντι. Κάκτουτου δὲ τὸ ταπεινὸν φρόνημα τῶν ἁγίων ἀγγέλων μαθάνομεν, πῶς οὐ σφρατ-

ρίζονται τὴν θεῖαν δόξαν κατὰ τοὺς ἀλάστορας δαίμονας, ἀλλὰ ταύτην τῷ δεσπότῃ προσφέρουσι. Γένοιτο δὲ καὶ ἡμᾶς, τῇ ταπεινοφροσύνῃ προηγουμένους ἀλλήλων, τὸ δεσποτικὸν πληροῦν λόγιον, τὸ φάσκον· Μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πρῶτος εἶμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ· καὶ εὐρήσετε ἀνάπαντι ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν (α)· καὶ τυχεῖν τῆς ἐν τῷ μέλλοντι [αἰῶνι] ἀναπαύσεως, ἐνθα ἀπέδρα [πᾶσα ὀδύνη,] λύπη καὶ στεναγμός (β)· ἐνθα εὐφρανόμενων πάντων ἡ κατοικίᾳ (γ)· καταυγάζόμενοι τῷ ρωτί τοῦ προσώπου Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν· ὃ πρέπει πᾶσι δοξολογία, τιμὴ, καὶ προσκύνησις, ἅμα τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ὡροπῶ Πνεύματι, [νῦν καὶ αἰεὶ, καί] εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΗ'.

ΔΟΓΟΣ Κ'.

Ὅπως τὸν Χριστὸν ἔφιππον μετὰ δυνάμεων ἀγγελικῶν ὁ εὐαγγελιστὴς ἐθεάσατο.

- 11 Καὶ εἶδον τὸν οὐρανὸν ἠνεωγμένον· καὶ, ἰδοὺ, ἵππος λευκός· καὶ ὁ καθήμενος ἐπ' αὐτῷ, πιστὸς καὶ ἄληθινός· καὶ ἐν δικαιοσύνῃ κρίνει καὶ πλεμεῖ· οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ, ὀρθὸς πυρός· καὶ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ διαδήματα πολλὰ.

Τὸ ἠνεῶσθαι τὸν οὐρανὸν, δηλαδὴ τὴν τοῦ δραθέντος κριτοῦ παρουσίαν ἐλεύσεσθαι· ὥσπερ ἡ τῶν ἐνταῦθα παραπετασμάτων συνολκὴ, τῶν ἐπὶ γῆς δικαστῶν τὴν κατὰ τῶν ὑπευθύνων κρίσιν καὶ ἀπόφασιν· ὁ δὲ λευκὸς ἵππος, τὴν τῶν ἁγίων φαιδρότητα

(α) Ματθ. ΙΑ', 29.

(β) Ἑβρ. ΝΑ', 11.

(γ) Ψαλμ. Πς', 7.

τὴν μέλλουσαν· ὃ ὁ ἐποχούμενος, κρίνει τὰ ἔθνη τοῖς ὀφθαλμοῖς [αὐτοῦ τοῖς φλογεροῖς καὶ πυρίνοις,] ἥγουν τῇ ἐποπτικῇ αὐτοῦ δυνάμει, ἀφορίζων φλόγα πυρός, δικαίοις μὲν, φωτιστικὴν, ἀλλ' οὐ καυστικὴν· ἀμαρτωλοῖς δὲ, καυστικὴν, ἀλλ' ἀφώτιστον. Τὰ δὲ πολλὰ διαδήματα, [ἢ] τὴν κατὰ πάντων αὐτοῦ βασιλείαν τῶν [τε] ἐν οὐρανῷ καὶ γῇ αἰνίττονται· τοσαῦτα γὰρ ὅσα καὶ τὰ ἐν ἀγγέλοις τάγματα, καὶ τὰ ἐπὶ γῆς ἐκῆπτρα, καὶ τὰ ἐν ἁγίοις ἀνθρώποις συστήματα· ἢ τὴν ἐν πάσαις ταῖς περὶ ἡμᾶς οἰκονομίαις κατὰ τῶν ἀμαρτωλῶν διὰ μακροθυμίας νίκην, ὡς φησιν ὁ Δαυὶδ· Καὶ νικήσεις ἐν τῷ κρίνεσθαί σε (α).

ἔχων [ὀνόματα γεγραμμένα καὶ] ὄνομα γεγραμμένον, ὃ οὐδεὶς οἶδεν εἰ μὴ αὐτός.

Τὸ δὲ ἄγνωστον τοῦ ὀνόματος, τὸ τῆς οὐσίας αὐτοῦ σημαίνει ἀκατάληπτον. Ταῖς γὰρ οἰκονομίαις ὧν πολυώνυμος, ὡς ἀγαθός, ὡς ποιμὴν, ὡς ἥλιος, ὡς φῶς, ὡς ζῶη, ὡς δικαιοσύνη, ὡς ἁγιασμός, ὡς ἀπολύτρωσις· καὶ ταῖς ἀποφάσεσιν ὁμοίως, ὡς ἀφθαρτος, ὡς ἀθάνατος, ὡς ἀόρατος, ὡς ἀναλλοίωτος· τῇ οὐσίᾳ [ἐστὶν] ἀνώνυμος καὶ ἀνέφικτος· ἑαυτῷ μόνῳ σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Πνεύματι γινωσκόμενος.

13 Καὶ περιβεβλημένος ἱμάτιον βεβαμμένον αἵματι· καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ· Ὁ ΛΟΓΟΣ ΤΟῦ ΘΕΟΥ.

ἱμάτιον ἐνταῦθα τοῦ Θεοῦ· Λόγου, ἡ παναγία καὶ ἀφθαρτος αὐτοῦ σὰρξ, ἡ βαφεῖσα ἐν τῷ ἑκουσίῳ πάθει τῷ ἰδίῳ αὐτοῦ αἵματι. Διὰ τούτου τὰ προσκετεθέντα πιστοῦται. Ἀλλ' εἰκὸς ἐστὶ τίνα ἐπαπορῆσαι, πῶς ὁ ἀνώνυμος καὶ πᾶσιν ἄγνωστος, ἐνταῦθα Λόγος ὀνομάζεται; Ἢ πρὸς ἐνδειξιν τῆς υἱικῆς ὑποστάσεως, καὶ τῆς ἀπαθούς ἐκ πατρὸς γεννήσεως, καθάπερ καὶ ὁ ἡμέτερος Λόγος ἐκ τοῦ [ἡμετέρου] νοῦ πρόβεισιν· ἢ τὸ πάντων τῶν ὄν-

(α) Ψαλμ. Ν', 7.

των τοὺς λόγους ἐν ἑκατῷ φέρειν· ἢ τὸ ἐξαγγελεὺς εἶναι τῆς πατρικῆς σοφίας τε καὶ δυνάμεως.

14 Καὶ τὰ στρατεύματα τὰ ἐν τῷ οὐρανῷ ἠκολούθει αὐτῷ ἐφ' ἵπποις λευκοῖς, ἐνδεδυμένοι ἑύσσινον λευκὸν καὶ καθαρὸν.

Τὸ δὲ ἀκολουθεῖν αὐτῷ τὰ στρατεύματα τὰ ἐν τῷ οὐρανῷ, τὰς οὐρανίας τάξεις σημαίνει, τῷ λεπτῷ τῆς οὐσίας, καὶ τῷ τῶν νοημάτων ὑψηλῷ, καὶ τῷ λαμπρῷ τῶν ἀρετῶν κατηγλαίσμενας, καὶ [τῷ ἀδιαστάτῳ] τῆς ἀκριβοῦς πρὸς θεὸν ἐνώσεως.

15 Καὶ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἐκπορεύεται ῥομφαία [δίστομος], ὁξεῖα, ἵνα ἐν αὐτῇ πατάξῃ τὰ ἔθνη· καὶ αὐτὸς ποιμανεῖ αὐτοὺς ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ· καὶ αὐτὸς πατεῖ τὸν ληνὸν τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ καὶ τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ τοῦ παντοκράτορος.

Ἡ δὲ ῥομφαία [αὕτη,] δηλοῖ τὴν ἐπαχθησομένην τοῖς ἀσεβέσι καὶ ἀμαρτωλοῖς κόλασιν, κατὰ δίκαιον κρίμα καὶ πρὸς ταγμα, ἐκ τοῦ Θεοῦ στόματος ἐκφερόμενον· δι' οὗ τῇ ἀθραύστῃ τῶν ἀπεράντων κολάσεων, πρὸς ἀνενεργησίαν τῆς πολυσχιδοῦς κακίας, ποιμανθήσονται ῥάβδῳ· ἢ οἱ ἅγιοι μένουσιν ἀπειράτοι· ὅτι οὐκ ἀφήσει Κύριος ἐπ' αὐτοὺς τὴν ῥάβδον τῶν ἀμαρτωλῶν, κατὰ τὸ ψαλμικὸν λόγιον (α). Τὸν δὲ ληνὸν τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ πατεῖ· ὅτι ὁ πατήρ [οὗ] κρίνει οὐδένα, ἀλλ' αὐτῷ τὴν κρίσιν ὡς ἀνθρώπῳ δέδωκεν (β), ἣν φυσικῶς ὡς υἱὸς ἀρχῆθεν ἐκέκτητο.

16 Καὶ ἔχει ἐπὶ τὸ ἱμάτιον καὶ ἐπὶ τὸν μηρὸν αὐτοῦ [τὸ] ὄνομα γεγραμμένον· ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΚΑΙ ΚΥΡΙΟΣ ΚΥΡΙΩΝ.

Τὸ δὲ, Βασιλεὺς βασιλέων, ὄνομα, δηλοῖ τὸ τῆς θείας ἐνανθρωπήσεως ἀτμητόν· καθ' ἣν, Θεὸς ὢν, σαρκὶ πέποιθε· καὶ ἀν-

(α) Ψαλμ. ΡΚΑ', 3.

(β) Ιωαν. Ε', 22.

θρῶπος ὑπάρχων, Βασιλεὺς βασιλέων ἐστὶ, τῶν βασιλευσάντων κατὰ παθῶν, καὶ Κύριος κυρίων, τῶν τὸ κύρος καὶ τὸ κράτος κατὰ τῆς ἀμαρτίας· συνεργία Χριστοῦ κτησαμένων, καὶ συμβασιλευσόντων αὐτῷ ἐν τῷ μέλλοντι [αἰῶνι.]

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΘ΄.

Περὶ τοῦ Ἀντιχρίστου, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ βαλλομένων εἰς τὴν γέενναν.

17 Καὶ εἶδον [ἓνα] ἄγγελον ἐστῶτα ἐν τῷ ἡλίῳ· καὶ ἔκραξε φωνῇ μεγάλῃ, [λέγων] πᾶσι τοῖς ὀρνέοις τοῖς πετομένοις ἐν μεσουρανήματι·

Καὶ τοῦτον τὸν ἄγγελον ἓνα τῶν ὑπερεχόντων εἶναι νομίζομεν, τοῖς λοιποῖς ἀγγέλοις εὐφροσύνην ἐγκελευόμενον ἐπὶ τῇ τῶν ἀμαρτωλῶν κολάσει, καὶ τῇ τῆς ἀμαρτίας ἐκλείψει. Ὅρνεα δέ, τοὺς ἀγγέλους, διὰ τὸ ὑψιπτεῖς καὶ μετάρσιον, πρὸς ἡμετέραν σαφήνειαν ὠνόμασεν· οἷς χριστομιμήτως τροφή ἐστὶν ἡ τοῦ θεοῦ θελήματος ἐκπλήρωσις. Ἐν μεσουρανήματι δέ, ἵνα καὶ τοῖς ἰσαγγέλοις ἀνθρώποις μεθεκτὴ ἡ ἀνοδος, καὶ ἡ προλεχθεῖσα εὐφροσύνη γένηται, ὧν ἡ μεσιτεία, ἀναγωγικὴ τῶν κάτω κατέστηκε· δι' ὧν οἱ ἄγιοι εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου ἀρπάζονται.

Δεῦτε, [συνάχθητε] εἰς τὸ δεῖπνον τὸ μέγα τοῦ
18 θεοῦ, ἵνα φάγητε σάρκας βασιλέων, καὶ σάρκας χιλιάρχων, καὶ σάρκας ἰσχυρῶν· καὶ σάρκας ἵππων, καὶ τῶν καθημένων ἐπ' αὐτῶν, καὶ σάρκας πάντων, ἐλευθέρων τε καὶ δούλων, καὶ μικρῶν καὶ μεγάλων.

Τὸ μὲν προηγούμενον τοῦ θεοῦ θέλημα, ὃ καὶ εὐδοκία λέγεται, καὶ δεῖπνον, αὐτῷ περιπόθητον, τὸ πάντας ἀνθρώπους σωθῆναι

εἰς, καὶ εἰς ἐπιγνώσιν ἀληθείας ἐλθεῖν (α), καὶ ἐπιστρέψαι καὶ ζῆν αὐτούς (β)· τὸ δὲ δεύτερον καὶ οἰονεῖ ἐπόμενον, τὸ κολασθῆναι τοὺς ἐκυτοῖς ἐπιτιπωμένους τὴν κολασιν. Τὸ τοίνυν πατρικὸν θέλημα, ὃ Χριστὸς ὑρῶσιν οἰκείαν ἐκάλεσε. Τοῦτο τοίνυν ἐνταῦθα, δεῖπνον θεοῦ ὀνομάζεται· τυγχανόντων [τῶν] ἀνθρώπων ὧν ἕκαστος δι' ἔργων ἐπεθύμησεν, ἡ βασιλείας ἡ τιμωρίας. Διὰ δὲ τῆς θρώσεως τῶν σαρκῶν, σημαίνεται ὃ τῶν σαρκικῶν πάντων ἀφανισμὸς, καὶ ἡ τῶν ἀρχικῶν ἐπὶ γῆς ὀνομάτων ἐκλείψεις. Ἴππων δὲ μέμνηται, οὐχ ὡς αὐτῶν ἀναστησομένων [ἡ κριθησομένων]· ἀλλὰ διὰ μὲν τούτων, ἡ τοὺς θηλυμανεῖς, ἡ τοὺς ὑποβεβηκότας τῇ πονηρίᾳ, ἡ καὶ ἀμόφερα· διὰ δὲ τῶν ἐπιβατῶν αὐτῶν, τοὺς ἐν κακίᾳ προὔχοντας αἰνιττόμενος· ὃ καὶ παρκατιῶν ἐσαφήνισεν εἰπὼν· Ἐλευθέρων τε καὶ δούλων, μεγάλων καὶ μικρῶν· διὰ μὲν τῶν ἐλευθέρων καὶ τῶν μεγάλων, τοὺς μᾶλλον ἐξουσιαστικῶς ἀμαρτάνοντας· διὰ δὲ τῶν δούλων καὶ τῶν μικρῶν, τοὺς ἥττον πλημμελοῦντας, ἡ κατὰ γνώμην, ἡ καθ' ἡλικίαν, ἡ κατ' ἀσθένειαν.

19 Καὶ εἶδον τὸ θηρίον, καὶ τοὺς βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ τὰ στρατεύματα αὐτῶν συνηγμένα ποιῆσαι πόλεμον μετὰ τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ ἵππου, καὶ μετὰ τοῦ στρατεύματος αὐτοῦ.

Τοὺς μὲν τῷ διαβόλῳ συστρατευομένους, [στρατεύματα] πληθυντικῶς ὀνομάσας, διὰ τὸ πολυσχιδὲς τῆς ἀμαρτίας καὶ διηρημένον καὶ πολύγνωμον· καίπερ ἐλάχιστον μέρος τῶν ἀγγελικῶν δυνάμεων καὶ τῶν ἰσαγγέλων ἀνθρώπων ὑπάρχοντας. Τοὺς δὲ τῷ Χριστῷ ἐπομένους, ἐνικῶς στρατεύματα προσηγόρευσε, διὰ τὸ τῆς γνώμης ἐνιαῖον θέλημα τῆς πρὸς τὸν θεὸν Δόγον εὐαρεστήσεως.

20 Καὶ ἐπιάσθη τὸ θηρίον, καὶ μετ' αὐτοῦ ὁ ψευδοπρο-

(α) Α' Τμ. Β', 4. (β) Ιε. ΙΒ', 23.

φήτης, ὁ ποιήσας τὰ σημεῖα ἐνώπιον αὐτοῦ, ἐν οἷς ἐπλάνησε τοὺς λαβόντας τὸ χάραγμα τοῦ θηρίου, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας τῇ εἰκόνι αὐτοῦ.

Εἰ καὶ τῷ σωτῇ Χριστῷ οὗτοι σὺν τοῖς πειθαρχήσασιν αὐτοῖς βασιλεῦσι καὶ ἄρχουσιν ἀντετάσσονται· ἀλλ' ἀμφοτέροι ἡττηθέντες, ὃ τε Ἀντίχριστος καὶ ὁ ψευδοπροφήτης, ὁ σημεῖοις καὶ τέρασι ποιήσας τὸν ἀπατάων εὐπαράδεκτον, ὑπὸ τῆς θείας ὀργῆς καταλαμβάνονται.

Ζῶντες βληθήσονται οἱ δύο εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρός, τὴν καιομένην ἐν [τῷ] θείῳ.

Εἰκὸς μὲν οὖν, ὡς οὗτοι τὸν κοινὸν οὐκ ἀποθνήσκουσι θάνατον, ἀλλ' ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ ἀπαθανατιζόμενοι, τῷ δευτέρῳ θανάτῳ, τῇ λίμνῃ τοῦ πυρός, καταδικάζονται· ὡς φησὶν ὁ Ἀπόστολος περὶ ἐτέρων « οὐ κοιμηθησομένων μὲν, μεταλλαγησομένων δὲ ἐν ἀτόμῳ [ἐν] ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ (α). » Καὶ οὗτοι μὲν, [εἰκὸς] εἰς κρίσιν ἐλεύσονται· οἱ δὲ παρόντες [δύο,] ὡς δυσσεβεῖς καὶ ἀντίθεοι, οὐκ εἰς κρίσιν, ἀλλ' εἰς κατάκρισιν. Εἰ δέ τισιν οὐ τοῦτο δοκεῖ, διὰ τὸ φῆσαι τὸν Ἀπόστολον ἀναιρεῖσθαι τὸν Ἀντίχριστον τῷ πνεύματι τοῦ θεοῦ προστάγματος (β), καὶ τινὰς τῶν διδασκάλων εἰπεῖν, εὐρίσκεισθαι ἐνλοῦς ζῶντας μετὰ τὴν τοῦ ἀντιχρίστου ἀναίρεσιν, τοὺς ὑπὸ τοῦ Δανιὴλ μακαριζομένους, ἐροῦμεν ζῶντας τοὺς δύο τούτους ἐν ἀφθάρτῳ σώματι, μετὰ τὴν καταργηθεῖσαν αὐτῶν ὑπὸ τοῦ θεοῦ δυναστείαν, τῷ πυρὶ τῆς γεέννης παραδίδοσθαι· ἥτις αὐτοῖς ἔσται θάνατος καὶ ἀναίρεσις, τῷ θείῳ τοῦ Χριστοῦ προστάγματι.

21 Καὶ οἱ λοιποὶ ἀπεκτάνθησαν ἐν τῇ ῥομφαίᾳ τοῦ καθμένου ἐπὶ τοῦ ἵππου, τῇ ἐξελθούσῃ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ· καὶ πάντα τὰ ὄρνεα ἐχορτάσθησαν ἐκ τῶν σαρκῶν αὐτῶν.

(α) Α' Κορ. ΙΕ', 51. (β) Β' Θεσ. Β', 8.

Δύο θανάτων ὄντων, τοῦ μὲν πρώτου, τῷ χωρισμοῦ ψυχῆς καὶ σώματος· τοῦ δὲ δευτέρου, τῆς εἰς γέενναν ἐκπομπῆς, εἰ μὲν [οὖν] ἐπὶ τῶν σὺν τῷ Ἀντιχρίστῳ λόγον ἔχει τὸν πρῶτον, τὸν διὰ σαρκὸς, προηγέσασθαι θάνατον τῇ τοῦ θεοῦ ῥομφαίᾳ, δηλαδὴ τῷ αὐτοῦ προστάγματι· εἴθ' οὕτως ἀκολουθῆσαι τὸν δεύτερον, εὖ ἂν ἔχοι· εἰ δὲ μή γε, τὸ καὶ τούτους κοινωνῆσαι τοῖς ἀπατήσασιν αὐτοὺς τοῦ δευτέρου θανάτου, τῆς αἰωνίου κολάσεως. Τὸ δὲ χορτάσθηναι τὰ ὄρνεα [ἐκ] τῶν σαρκῶν αὐτῶν, κατὰ τὸ προαποδοθὲν καὶ νῦν ἐξελάβομεν. Πρὸς τούτῳ δὲ ὅτι, καθὼς φησὶ τισὶ διὰ [τοῦ] Ἰησοῦ ὁ θεός· Ἐγενήθητέ μοι εἰς πλησμονήν (α)· οὕτω καὶ τοῖς ἁγίοις προσκορῆς, καὶ ἐπαχθῆς, καὶ ἐδελυκτῆ ἡ σαρκικὴ κίνησις πᾶσα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

“Ὅπως ὁ Σατανᾶς ἐδέθη ἀπὸ τῆς τοῦ Χριστοῦ σταυρώσεως μέχρι [καιροῦ] τῆς συντελείας· καὶ περὶ τῶν χιλίων ἐτῶν.

ΚΕΦ. XX, 1 Καὶ εἶδον ἄγγελον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνοντα, ἔχοντα τὴν κλεῖδα τῆς ἀβύσσου, καὶ ἄλυσιν 2 μεγάλην ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ. Καὶ ἐκράτησε τὸν δράκοντα, τὸν ὄφιν τὸν ἄρχαῖον, ὃς ἐστὶ Διάβολος καὶ Σατανᾶς, [ὁ πλανῶν τὴν οἰκουμένην ὅλην·] καὶ ἔδησεν 3 αὐτὸν χίλια ἔτη. Καὶ ἔβαλεν αὐτὸν εἰς τὴν ἀβύσσον· καὶ ἐκλείσε, καὶ ἐσφράγισεν ἐπάνω αὐτοῦ, ἵνα μὴ πλανᾷ ἔτι τὰ ἔθνη, ἄχρις οὗ τελεσθῶσι τὰ χίλια ἔτη· καὶ μετὰ ταῦτα δεῖ αὐτὸν λυθῆναι μικρὸν χρόνον.

(α) Ἡσ. Α', 14.

Ἐνταῦθα τὴν ἐν τῷ δεσποτικῷ πάθει γεγεννημένην τοῦ διαβόλου διηγεῖται καθαίρεσιν· ἐν ἣ τὸν δοκοῦντα εἶναι ἰσχυρὸν, ὁ ἰσχυρότερος αὐτοῦ, Χριστὸς ὁ θεὸς ἡμῶν, δῆσας, ἡμᾶς, τὰ σκύλα αὐτοῦ, ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ ἐλυτρώσατο (α), καταδικάσας αὐτὸν [ἐμὲ ληθῆναι] εἰς τὴν ἄβυσσον. Τοῦτο δὲ δείκνυται ἐκ τῶν δαιμόνων, τῶν παρακαλούντων αὐτὸν μὴ πεμφθῆναι εἰς τὴν ἄβυσσον (β). Καὶ ὅτι δέδεται, τεκμήριον [καί] ὁ τῆς εἰδωλολατρείας ἀφανισμὸς, καὶ τῶν εἰδωλικῶν ναῶν ἡ καθαίρεσις, καὶ τῶν ἐπιθωμίων λύθρων ἡ ἐκλείψις, καὶ ἡ παγκύσμιος τοῦ θείου θελήματος ἐπίγνωσις τε καὶ ἐκπλήρωσις. Καὶ ὁ μέγας δὲ Ἰουστίνος φησι, καὶ ἐν τῇ [τοῦ] Χριστοῦ πρώτῃ παρουσίᾳ γινώσκει τὸν διάβολον, ὅτι καταδικάσται εἰς τὴν ἄβυσσον, καὶ εἰς τὴν πῦρὸς γέενναν. Δυνατὸν τοίνυν, ὡς οἶμαι, διὰ τῶν προλεχθέντων, καὶ τὴν ἐκ τοῦ Χριστοῦ κατὰ τοῦ διαβόλου νοεῖσθαι ἀπόφασιν. Ἀγγελῶν δὲ τῇ τοιαύτῃ ἀποφάσει διακακούμενός φησιν, ἵνα δείξῃ [καί] τῶν λειτουργικῶν δυνάμεων τοῦτον ἥττονα κατὰ δυνάμιν, καὶ μάτην κατὰ τῆς τῶν πάντων [κρατοῦσης] ἀρχῆς θρασυνόμενον. Ἀλυσιν δὲ, πρὸς ἡμετέραν σαφήνειαν ὠνόμασε τὴν καθεκτικὴν αὐτοῦ τῆς πονηρίας ἐνέργειαν. Χίλια δὲ ἔτη, οὐ πάντως τὰ τοσαῦτα τῷ ἀριθμῷ νοεῖν εὐλογον· οὐδὲ γὰρ περὶ ὧν φησιν ὁ Δαυὶδ· Λόγου, οὗ ἐνετείλατο εἰς χιλίας γενεάς (γ), δεκάκις ἑκατὸν ταύτας ἀριθμῆσαι δυνάμεθα· ἀλλὰ τὰς πολλὰς [τῷ πλήθει.] Οὕτω τοίνυν κἀνταῦθα, ἡ τῶν πολλῶν, ἡ τοῦ τελείου σημαντικὸν εἶναι τὸν χιλίων ἀριθμὸν εἰκάζομεν. Πολλὰ μὲν γὰρ ταῦτα, πρὸς τὸ κηρυχθῆναι πανταχοῦ ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ τὸ εὐαγγέλιον, καὶ ῥιζωθῆναι ἐν αὐτῷ τὰ τῆς εὐσεβείας σπέρματα. Τελείου δὲ σημαντικὰ, ὅτι ἐν αὐτοῖς, τῆς παιδικῆς ἐνόμου πολιτείας ἀπαλλαγέντες, εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ κεκλή-

(α) Λουκ. ΙΑ', 22.

(β) Ματθ. Η', 31. Λουκ. Η', 31.

(γ) Ψαλμ. ΡΑ', 8.

μεθα (α). Χίλια ἔτη τοίνυν, ὡς πιθανόν, ὁ ἀπὸ τῆς τοῦ Κυρίου ἐκνήθρωπώσεως χρόνος μέχρι τῆς τοῦ Ἀντιχρίστου ἐλεύσεως. Εἴτε τοίνυν, ὡς ἐξεληφάμεν, εἴτε δεκάκις ἑκατὸν ὥστε τὰ ῥηθέντα χίλια ἔτη, ὡς τισι νενόμισται, εἴτε καὶ τούτων ἀποδέοντα, τῷ θεῷ μόνῳ ἔγνωται, τῷ εἰδότει μέχρι τίνος ἡμῖν συμφέρει τὴν μακροθυμίαν καὶ τοῦ τῆδε βίου τὴν παράτασιν. Μεθ' ἣν συνταροῦν τὴν οἰκουμένην πᾶσαν ὁ Ἀντίχριστος, τὴν τοῦ ἀρχιερέως [ἱερέως] ἐν ἐκυτῷ χωρῶν ἐνέργειαν, καὶ τὴν τρυγίαν τῆς αὐτοῦ ἰσχύος κακίας ἐν ἀνθρώποις ἐκχέων· ἅτε εἰδὼς τὸ τῆς ἑαυτοῦ κολάσεως ἀπαράβατον. Οὐ τῶν ἔργων ἡμᾶς ὁ πανεληθῶν θεὸς λυτρούμενος, τῆς ἡτοιμασμένης αὐτῷ [τε] καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ῥύσαιτο κολάσεως· ἀναδείξει τε μετόχους τῶν αἰώνιων ἀγαθῶν, τῶν ἡντρεπισμένων τοῖς ἀντιστάσιν αὐτῷ μέχρις ἐκχύσεως αἵματος· ὅτι αὐτῷ πρέπει ὁ περὶ τοὺς [ἐπ'] αὐτῷ πεποιθότας ἔλεος· καὶ ἡ παρὰ πασῶν τῶν [ἀγγελικῶν] ἁγίων δυνάμεων [καὶ τῶν ἐπὶ γῆς ἀνθρώπων] εὐχαριστία, καὶ ἡ προσκύνησις, ἅμα [τῷ] Πατρὶ καὶ [τῷ] ζωοποιῷ Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΑ'.

Λ Ο Γ Ο Σ ΚΑ'.

Περὶ τῶν ἡτοιμασμένων θρόνων τοῖς φυλάξιαι τὴν Χριστοῦ ὁμολογίαν ἀνεξάρνητον.

4 Καὶ εἶδον θρόνους· καὶ ἐκάθισαν ἐπ' αὐτῶν· καὶ κρίμα ἐδόθη αὐτοῖς· καὶ τὰς ψυχὰς τῶν πεπελεκισμένων διὰ τὴν μαρτυρίαν [τοῦ] Ἰησοῦ, καὶ [διὰ] τὸν λόγον τοῦ θεοῦ· καὶ οἵτινες οὐ προσεκύνησαν τὸ

(α) Ἐφεσ. Δ', 13.

θηρίον, οὔτε τὴν εἰκόνα αὐτοῦ· καὶ οὐκ ἔλαβον τὸ χάραγμα ἐπὶ τὸ μέτωπον ἢ ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτῶν· καὶ ἔζησαν, καὶ ἐβασίλευσαν μετὰ [τοῦ] Χριστοῦ τὰ χίλια ἔτη.

Καὶ ἤδη μὲν τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις, δι' ὧν τὰ ἔθνη περὶ-
ταγώγηται, διδασκαλικοὶ θρόνοι δέδονται· δοθήσονται δὲ
κατὰ τὴν θείαν ὑπόσχεσιν καὶ ἐν τῷ μέλλοντι [αἰῶνι] εἰς κατὰ-
κρισιν τοῖς ἀπωσαμένοις τὸ εὐαγγελικὸν κήρυγμα, καθὼς φη-
σιν ὁ Δαυὶδ· Ἐκεῖ γὰρ ἀνέβησαν αἱ φυλαὶ, φυλαὶ Κυρίου,
μαρτύριον τῷ Ἰσραὴλ, καὶ ἔξῃς· οὗτοι ἐκεῖ ἐκάθισαν θρόνοι
εἰς κρίσιν (α). Καὶ τοῖς λοιποῖς δὲ ἁγίοις μάρτυσι, τοῖς ὑπὲρ
Χριστοῦ παθοῦσι, καὶ μὴ δεξαμένοις τὸ τοῦ νοητοῦ θηρίου, τοῦ
διαβόλου, χάραγμα, δηλαδὴ τὴν εἰκόνα τῆς αὐτοῦ ἀποστασίας,
ἐδόθη κρίμα· τουτέστιν, ἐξουσία τοῦ κρίνειν· δι' οὗ δαίμονας μέ-
χρι τοῦ νῦν, (ὡς ὁρῶμεν), κρίνουνσι, συνοδοξάζομενοι τῷ Χριστῷ
μέχρι [τῆς] συντελείας τοῦ παρόντος αἰῶνος, ὑπὸ βασιλείων εὐ-
σεβῶν καὶ ἀρχόντων πιστῶν προσκυνούμενοι, καὶ κατὰ πάσης
σωματικῆς νόσου καὶ δαιμονικῆς ἐνεργείας τὴν θεόσδοτον δύ-
ναμιν ἐπιδεικνύμενοι. Ὅτι δὲ κοινωνοῦσιν ἀλλήλοις ὁ Διάβολος,
[καὶ] ὁ Ἀντίχριστος, καὶ ὁ Ψευδοπροφήτης, ὥσπερ ταῖς πράξεσιν,
οὕτω καὶ τοῖς ὀνόμασι, δῆλον ἐξ ὧν θηρίον ἕκαστος τούτων
προσαγορεύεται, καὶ ἐκ τοῦ τὸν δράκοντα δὲ, δηλαδὴ τὸν σα-
τανᾶν, ἐπὶ κεφαλὰς καὶ δέκα κέρατα σὺν τοσοῦτοις διαδή-
μασι πεφηνέναι ἐπιφερόμενον· καὶ τὸ ἐκ τῆς θαλάττης ἀνα-
βαῖνον θηρίον, δηλαδὴ τὸν Ἀντίχριστον, τῷ ὁμοίῳ φανῆναι
σχήματι, τὴν αὐτὴν προσμαρτυρεῖ [τούτοις] βουλὴν τε καὶ ἐνέρ-
γειαν πρὸς τὴν τῶν ἀπατωμένων ἀπώλειαν, ἧς οἱ ἐλευθεριά-
ζοντες, τῷ Χριστῷ, κατὰ τὸν προλεχθέντα τρόπον, μέχρι τῆς
δευτέρας αὐτοῦ παρουσίας συμβασιλεύσουσι, μετὰ ταύτῃ περι-
σοτέρως τῶν θείων ἐπαγγελιῶν ἀπολαύσοντες.

(α) Ψαλμ. ΡΚΑ', 4.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΒ'.

Τίς ἐστὶν ἡ πρώτη ἀνάστασις, καὶ τίς ὁ
δεύτερος θάνατος.

5 Καὶ οἱ λοιποὶ τῶν νεκρῶν οὐκ ἔζησαν ἄχρι τελεσθῆ
τὰ χίλια ἔτη. Αὕτη ἡ ἀνάστασις ἡ πρώτη· [καὶ]
6 μακάριος καὶ ἅγιος ὁ ἔχων μέρος ἐν τῇ ἀναστάσει
τῇ πρώτῃ· ἐπὶ τούτων ὁ δεύτερος θάνατος οὐκ ἔχει
ἐξουσίαν· ἀλλ' ἔσονται ἱερεῖς τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ
Χριστοῦ, καὶ βασιλεύσουσι μετ' αὐτοῦ χίλια ἔτη.

Δύο ζωὰς καὶ δύο νεκρώσεις, ἔχουν θανάτους, ἐκ τῆς θείας Γρα-
φῆς διδασκόμεθα. Ἔστι τοίνυν ἡ μὲν πρώτη ζωὴ, ἡ μετὰ τὴν τῆς
ἐντολῆς παράβασιν, πρόσκαιρος καὶ σαρκική· ἡ δὲ δευτέρα, ἡ με-
τὰ τὴν τῶν θείων τοῦ Χριστοῦ ἐντολῶν τήρησιν ἐπιγγελημένη
τοῖς ἁγίοις, αἰώνιος. Καὶ θάνατοι δὲ ὡσαύτως δύο· ὁ μὲν,
τῆς σαρκὸς, πρόσκαιρος· ὁ δὲ δι' ἁμαρτημάτων ἔκτισιν ἐπα-
γόμενος ἐν τῷ μέλλοντι, αἰώνιος· ὅσπερ ἐστὶν ἡ τοῦ πυρὸς γένε-
σις. Καὶ νεκρῶν δὲ διαφορὰν γινώσκουμεν. Οἱ μὲν γὰρ, φευκτοί,
περὶ ὧν φησιν Ἡσαΐας· Οἱ δὲ νεκροὶ ζῶντες οὐ μὴ ἴδωσι (α)·
δηλαδὴ οἱ ταῖς πράξεσι τὴν δυσωδίαν καὶ τὴν νέκρωσιν
ἐπιφερόμενοι· οἱ δὲ, ἐπαινέτοί, οἱ ἐν Χριστῷ τὰς πρά-
ξεις τοῦ σώματος θανατοῦντες, καὶ οἱ Χριστῷ συνεσταυ-
ρωμένοι, καὶ τῷ κόσμῳ νεκρούμενοι. Οἱ οὖν ἀπηνιχορευμένοι
νεκροί, οἱ μὴ συνταφέντες καὶ συναναστάντες [τῷ] Χριστῷ διὰ
τοῦ βαπτίσματος, ἀλλὰ τῇ νεκρώσει τῶν ἁμαρτημάτων ἐμ-
μείναντες, ζῶσι σὺν αὐτῷ ἄχρι τελεσθῶσι τὰ χίλια ἔτη·
τουτέστιν, ὁ τέλειος ἀριθμὸς, ὁ ἀπὸ τῆς πρώτης μέχρι τῆς
δευτέρας ἐνδόξου [αὐτοῦ παρουσίας] διήκων, ὡς ἀνωτέρω εἶρη-

(α) Ἠσ. ΚΣ', 14.

ται· ἀλλ' ἐκ γῆς μόνης γεννηθέντες, καὶ οὐκ ἐκ πνεύματος, εἰς γῆν τὴν ἐπιστροφὴν ἔχουσιν· ὁ γὰρ θάνατος αὐτῶν, ἀρχὴ τῆς μελλούσης αὐτοῖς κολάσεως γίνεται. Οἱ δὲ μέρος ἐν τῇ πρώτῃ ἀναστάσει ἔχοντες, τουτέστιν, ἐν τῇ ἰγέρσει τῇ ἐκ τῶν θανάτουσων ἐννοιῶν [τε] καὶ πράξεων νεκρῶν, οὗτοι μακάριοι· οὐ γὰρ ἔξει ἐπὶ τούτων ἐξουσίαν ὁ δεύτερος θάνατος, τουτέστιν, ἡ ἀτελεύτητος κόλασις· ἀλλ' ἱερατεύουσι καὶ βασιλεύουσι μετὰ [τοῦ] Χριστοῦ, ὡς ὁρῶμεν, τὰ νοηθέντα ἡμῖν χίλια ἔτη, μέχρι τοῦ λυθῆναι τὸν σατανᾶν, καὶ πλανῆσαι [πάντα] τὰ ἔθνη· οὐχ ὡς τότε τὴν βασιλείαν ἀραιοῦμενοι· ἀλλ' ὡς θεδαιοτέρως αὐτὴν καὶ ἐμφανεστέρως κτησάμενοι τῇ περὶ τὴν τῶν προσκάρων καὶ καθέξει τῶν αἰωνίων. Ὀλίγος γὰρ ὁ χρόνος ὁ μετὰ τὴν τοῦ διαβόλου λύσιν μέχρι τῆς κατ' αὐτοῦ ἀποπάσεως καὶ τῆς ἐν γέννῃ κολάσεως. Ὡς τε τό· Ἔσονται ἱερεῖς τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ Χριστοῦ· ἐπανάληψιν νοητέον τῶν προτέρων· καὶ γὰρ τὰ νῦν διὰ τῆς πείρας καὶ τῆς τῶν πραγμάτων ἐκδόσεως ὁρώμενα τῶν ἁγίων γέρα καὶ θαύματα, ἔμελλε τότε, ὅτε τῷ εὐαγγελιστῇ ὠπτανέτο, ὡς εἴρηται. Δύο τοίνυν θανάτων ὄντων, ἀνάγκη καὶ τοσαύτας ἀναστάσεις ἐνδείξασθαι. Πρῶτος τοίνυν, ὁ σωματικὸς θάνατος, τῇ ἀνθρωπίνῃ παρακοῇ δοθεὶς ἐπιτίμιον· [δ] δεύτερος, ἡ αἰώνιος κόλασις. Πρώτη [δὲ] ἀνάστασις, ἡ ἐκ νεκρῶν ἔργων ζωοποίησις· δευτέρα [δὲ], ἡ ἐκ φθορᾶς τῶν σωμάτων εἰς ἀφθαρσίαν μεταποίησις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΓ΄.

Περὶ τοῦ Γωγ καὶ Μαγώγ.

7 Καὶ ὅταν τελεσθῇ τὰ χίλια [ἔτη,] λυθήσεται ὁ Σα-
8 τανᾶς ἐκ τῆς φυλακῆς αὐτοῦ· καὶ ἐξελεύσεται πλανῆσαι τὰ ἔθνη τὰ ἐν ταῖς τέσσαρσι γωνίαις τῆς γῆς,

[καὶ] τὸν Γωγ καὶ τὸν Μαγώγ, καὶ συναγαγεῖν αὐτοὺς εἰς πόλεμον, ὧν ὁ ἀριθμὸς ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης.

Τὸν προϋληθέντα τῆς χιλιετίας χρόνον, τινὲς μὲν τὰ τρία [ἡμισυ] ἔτη τὰ ἀπὸ τοῦ βαπτίσματος τοῦ Χριστοῦ μέχρι τῆς αὐτοῦ εἰς οὐρανοὺς ἀναβάσεως, οὐκ οἶδ' ὅπως, ἐξειλήφασιν· μεθ' ἃ λυθῆναι τὸν διάβολον ὑπενόησαν. Ἕτεροι δὲ, μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῶν ἐξακισχιλίων ἐτῶν, τὴν πρώτῃν ἀνάστασιν [ἐκ] τῶν νεκρῶν διδοσθαι μόνοις τοῖς ἁγίοις ἔφασκαν, ἵνα ἐν τῇ γῇ αὐτῇ, ἐν ἣ τὴν καρτερίαν ἐπεδείκνυτο, τρυφῆς καὶ δόξης ἀπολαύσωσι χίλια ἔτη· καὶ μετὰ τοῦτο τὴν καθόλου γίνεσθαι ἀνάστασιν, οὐ δικαίων μόνον, ἀλλὰ καὶ ἁμαρτωλῶν. Ὅτι μὲν οὖν οὐδὲν τούτων ἡ ἐκκλησία δέδεκται, περιττόν ἐστι λέγειν. Ἡμεῖς τοίνυν, ἀκούοντες τοῦ Κυρίου πρὸς τοὺς Σαδδουκαίους λέγοντος· ὅτι ὡς [οἱ] ἄγγελοι [τοῦ] θεοῦ ἐν [τῷ] οὐρανῷ, οὕτως [καὶ] οἱ δίκαιοι ἔσονται (α)· καὶ τοῦ Ἀποστόλου φήσαντος· [ὅτι] Ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ οὐκ ἔστι βρωσικαὶ καὶ πόσις (β), τὸν τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος χρόνον τὴν χιλιετίαν ἐξελάβομεν. Ὡς γὰρ προεγγράπται, οὐκ ἀνάγκη τὰ τοσαῦτα τῷ ἀριθμῷ νοῆσαι τὰ χίλια [ἔτη]· οὐδὲ γὰρ τὸ ἐν τοῖς ἁσμάσιν εἰρημένον· Ἀρὴρ θήσει ἐν καρπῷ αὐτοῦ χιλίους ἀργυρίου· καὶ πάλιν· Οἱ χίλιοι, τῷ Σολομῶν, καὶ οἱ διακόσιοι, τοῖς τηροῦσι τὸν καρπὸν αὐτοῦ (γ)· τὸν ἀριθμὸν τοῦτον ἐδήλωσεν· ἀλλὰ [καὶ] τὸ πλῆθος, καὶ τὸ ἐν καρποφορίᾳ τέλειον· ὥσπερ κἀνταῦθα ἡ τελειοτάτη καρποφορία τῆς πίστεως· μεθ' ἣν ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ὁ ἄνθρωπος τῆς ἀνομίας, ἐλεύσεται, ἵνα κριθῶσι πάντες οἱ μὴ πιστεύσαντες τῇ ἀληθείᾳ, ἀλλ' εὐδοκῆσαντες τῇ ἀδικίᾳ, κατὰ τὸν Ἀπόστολον (δ), καὶ κατὰ τὸ δεσποτικὸν λόγιον, τὸ φάσκον· Ἐγὼ ἐλήλυθα ἐπὶ τῷ ὀνόματι

(α) Ματθ. ΚΒ', 30. Λουκ. Κ', 36. (β) Ῥωμ. ΙΔ', 17.

(γ) Ἀσμ. Η', 11. (δ) Β' Θεσ. Β', 3. 12.

τοῦ πατρός μου, καὶ οὐκ ἐδέξασθέ με· ἄλλος ἐπὶ τῷ ὀνόματι τῷ οἰκίῳ ἐλεύσεται, καὶ ἐκεῖνον λήψεσθε (α). Τότε τοίνυν, ὡς εἴρηται, λυόμενος ὁ Σατανᾶς ἐκ τῆς φυλακῆς αὐτοῦ, πλανήσει πάντα τὰ ἔθνη, καὶ τὸν Γῶγ καὶ τὸν Μαγῶγ κινήσει εἰς πόλεμον πρὸς τὴν τῆς οἰκουμένης ἐρήμωσιν. Εἶναι δὲ τὸν Γῶγ καὶ τὸν Μαγῶγ τινὲς μὲν σκυθικὰ ἔθνη νομίζουσιν ὑπερβόρεια, ἅπερ καλοῦμεν Οὐνικὰ, πάσης ἐπιγείου βασιλείας καὶ ἔθνους, [ὡς ὤρωμεν], πολυανθρωπότερά τε καὶ πολεμικώτερα· μόνῃ δὲ τῇ θείᾳ χειρὶ πρὸς τὸ κρατῆσαι τῆς οἰκουμένης πάσης ἐπεχόμενα, ἄχρι τῆς τοῦ διαδόλου λύσεως. Τινὲς δὲ τὸν Γῶγ, ἄθροίζοντα, ἢ, ἄθροισμα, καὶ τὸν Μαγῶγ, ἐπηρμένον, ἐκ τῆς Ἑβραϊδος γλώττης ἐρμηνεύουσιν· ὡς διὰ τῶν ὀνομάτων ἢ τὸ ἄθροισμα τῶν ἔθνων, ἢ τὸ ὑπερήφανον διχσημαίνεσθαι. Ἰστέον δὲ, ὅτι καὶ [ὁ] Ἰεζεκιήλ (ε) ταῦτα τὰ ἔθνη προεφήτευσεν, ἐπ' ἐσχάτων τῶν καιρῶν ἐλευσόμενα, σὺν δυνάμει βαρεῖα ἐπὶ τῆς γῆς τοῦ Ἰσραὴλ πεσεῖσθαι, καὶ ἐπταετίαν ἐν τοῖς αὐτοῖς ὅπλοις, ὡς διὰ τὸ πλῆθος αὐτῶν, πῦρ καίεσθαι. Ὅπερ τῶν ἐρμηνευτῶν τινὲς μὲν, εἰς τὴν ἐπὶ Ἐζεκίου τῶν σὺν τῷ Σαναχηρείμ Ἀσσυρίων πτώσιν ἐξελάβοντο, πρὸ πολλῶν χρόνων γεγεννημένην τῆς τοῦ Ἰεζεκιήλ προφητείας· τινὲς δὲ, εἰς τὴν τῶν ἔθνων ἀπώλειαν, τῶν ἐπιθεμένων τοῖς τὴν Ἰερουσαλὴμ μετὰ τὴν ἀπὸ Βαβυλωνίων ἄλωσιν ἀνατειχίσαι μέλουσι, πρώτου Κύρου τοῦ Πέρσου, καὶ μετ' αὐτὸν Δαρείου τοῖς τῆς Ἀσσυρίας ἐπάρχους τοῦτο κελεύσαντος· τινὲς δὲ, εἰς τὰς Ἀντιόχου δυνάμεις, τοῖς Μακκαβαίοις ἡττηθείσας. Ὅτι δὲ μᾶλλον τοῖς ἐσχάτοις ἀρμόζει χρόνοις ἢ τούτων ἔλευσις, δῆλον· πρῶτον μὲν, τῷ μηδαμοῦ γεγράφθαι Σκυθικὰ ἔθνη κατὰ Ἰουδαίων τοτηνικαῦτα ἄρασθαι πόλεμον, ἀλλὰ μόνα τὰ περίοικα, τῆς ἀθρόας εὐδαιμονίας τούτοις βασκαίνοντα· δεύτερον δὲ, τῷ

(α) Ἰωαν. Ε', 43.

(ε) Ἰεζ. ΔΗ' καὶ ΑΘ'.

γεγράφθαι περὶ τοῦ Γῶγ, ὅτι ἀπ' ἡμερῶν ἀρχαίων ἐτοιμασθήσεται, καὶ ἐπ' ἐσχάτων καιρῶν ἐλεύσεται· τρίτον δὲ, τῷ ἐν τῇ παρουσίᾳ Ἀποκαλύψει, προφητευσούσῃ τὰ μέλλοντα, γεγράφθαι, [πρὸς τῷ τέλει τοῦ αἰῶνος τούτου τὸν Γῶγ καὶ τὸν Μαγῶγ ἐλεύσεσθαι.]

- 9 Καὶ ἀνέβησαν ἐπὶ τὸ πλάτος τῆς γῆς· καὶ ἐκύκλωσαν τὴν παρεμβολὴν τῶν ἁγίων, καὶ τὴν πόλιν τὴν ἡγαπημένην. Καὶ κατέβη πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
10 [ἀπὸ τοῦ θεοῦ,] καὶ κατέφαγεν αὐτούς. Καὶ ὁ διάβολος, ὁ πλανῶν αὐτούς, ἐβλήθη εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ θείου, ὅπου [καὶ] τὸ θηρίον καὶ ὁ ψευδοπροφήτης· καὶ βασανισθήσονται ἡμέρας καὶ νυκτὸς εἰς τοὺς αἰῶνας [τῶν αἰώνων.]

Ὡς ἐκ φωλεῶν τινων θῆρες ἄγριοι, οὕτω, [φῆσιν], ἐκ τῶν οἰκειῶν τόπων ὑπὸ τοῦ διαδόλου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ δαιμόνων στρατηγούμενοι, ἐν τῇ γῇ καταπλατυνθήσονται, ὡς τὴν παρεμβολὴν τῶν ἁγίων, [δηλαδὴ τὴν ἐκκλησίαν [τοῦ Χριστοῦ], τὴν ἐν τοῖς τέσσαρσι πέρασι τῆς οἰκουμένης ἡδρασμένην], πορθήσοντες· ἀγνοοῦντες, ὅτι οὐχ εἰς μόνον ἄγγελος, ἀλλὰ πολλοὶ κύκλω τῶν φοβουμένων τὸν θεὸν παρεμβαλοῦσι, κατὰ τὸ ψαλμικὸν λόγιον (α). Προσέτι δὲ καὶ τὴν νέαν Ἰερουσαλὴμ, τὴν ἡγαπημένην πόλιν, χειρωςόμενοι· ἐξ ἧς ὁ θεὸς νόμος διὰ τῶν ἀποστόλων εἰς τὴν οἰκουμένην διέδραμεν. ἔνθα καὶ τὸν Ἀντίχριστόν φασιν ἐν τῷ ναῷ καθεδεῖσθαι [τοῦ θεοῦ,] εἴτε ἐν τῷ Ἰουδαϊκῷ, τῷ πάλαι [μὲν] θείῳ, καθαιρεθέντι δὲ διὰ τὴν κατὰ Χριστοῦ τόλμαν, καὶ ὑπ' αὐτοῦ ἀνορθοῦσθαι προσδοκωμένῳ τοῖς θεομάχοις Ἰουδαίοις· εἴτε ἐν τῷ ἀληθῶς θείῳ ναῷ, τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, τὰ ἀλλότρια σφετεριζόμενον, καὶ ἀποδεικνύοντα ἐαυτὸν ὅτι ἐστὶ θεὸς, καθὼς φησιν ὁ Ἀπόστολος (β)· ἀλλ' οὐκ εἰς μακράν· πῦρ γὰρ οὐρανόθεν κατιόν,

(α) Ψαλμ. ΔΓ', 8.

(β) Β' Κορ. Β', 4.

εἴτε ὁρατὸν, ὥς τὸ τοὺς δύο πεντηκοντάρχους ἐπὶ Ἡλίου καταπαγὸν (α)· εἴτε ἡ Χριστοῦ ἐνδοξος παρουσία, ὃς ἀνελὼν αὐτὸν τῷ πρέμῃ τοῦ στόματος αὐτοῦ (β), τούτους τε καὶ τὰ προλεχθέντα ἔθνη καταπάγεται, καὶ τὸν στρατηγὸν αὐτῶν, τὸν διάβολον, τῇ τοῦ πυρὸς λίμνῃ παραδώσει σὺν τῷ Ἀντιχρίστῳ καὶ τῷ ψευδοπροφῆτῃ βασανισθησομένους εἰς αἰῶνας αἰώνων. Ἡμεῖς δὲ, παρὰ τοῦ σωτῆρος Χριστοῦ διδασθέντες, εὐχέσθαι μὴ εἰσελθεῖν εἰς πειρασμὸν (γ), ἐκτενῶς τούτῳ προσευξώμεθα, τὴν οἰκείαν ἀσθένειαν ἐπιγινώσκοντες, τῆς τῶν προφητευθέντων πείρας ῥυσθῆναι, καὶ μῆτε τὴν τοῦ Ἀντιχρίστου θεάσασθαι ἔλευσιν, μῆτε τῶν προλεχθέντων ἐθνῶν τὴν κίνησιν, μῆτε κίνδυνον θανατηφόρον, τῆς σωτηρίου πίστεως ἀποστῆναι βιάζόμενον· ἀλλὰ καὶ τὸ μαρτύριον τῆς συνειδήσεως κατὰ τὸ δυνατὸν φυλάττοντες ἄτρωτον, καὶ τῆς πρὸς τὸν ἀγοράσαντα ἡμᾶς τῷ τιμῇ αὐτοῦ αἵματι [Χριστὸν] ἀγάπης τὸ διάπυρον δι' ἀγαθῶν ἔργων ἐπιδεικνύμενοι, τῶν αἰώνιων ἀγαθῶν ἐλπίσωμεν τὴν ἀπόλαυσιν, τοῖς πλουσίοις τοῦ θεοῦ οἰκτιρμοῖς πρὸς τοῦτο νευρούμενοι. Ὡς τυχεῖν ἡμᾶς γένοιτο ἐν αὐτῷ τῷ σωτῆρι [καὶ] λυτρωτῇ ἡμῶν Χριστῷ· μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ, ἀμα τῷ ἁγίῳ [καὶ ζωοποιῷ] Πνεύματι, δόξα, κράτος, τιμὴ καὶ προσκύνησις, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΔ'.

Δ Ο Γ Ο Σ ΚΒ'.

Περὶ τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου, καὶ τῆς κοινῆς ἀναστάσεως [καὶ κρίσεως.]

11 Καὶ εἶδον θρόνον λευκὸν μέγαν, καὶ τὸν καθήμενον

(α) Δ' Βισλ. Α', 9. 10. (β) Β' Θεσ. Β', 8. (γ) Ματθ. Κς', 41.

ἐπ' αὐτῷ· οὗ ἀπὸ προσώπου ἔφυγεν ἡ γῆ καὶ ὁ οὐρανός· καὶ τόπος οὐχ εὗρέθη αὐτοῖς.

Διὰ τοῦ θρόνου τοῦ λευκοῦ, δηλοῦται ἡ ἀνάπαυσις τοῦ θεοῦ· ἦν ἐν τοῖς λαμπροῖς ταῖς ἀρεταῖς ἁγίοις ποιήσεται, τούτοις ἐνθρονιζόμενος. Ἡ δὲ φυγὴ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, τὴν τούτων σημαίνει παρέλευσιν, καὶ εἰς τὸ βέλτιον ἀνανέωσιν· ἐν οἷς τόπος τροπῆς οὐχ εὗρεθήσεται. Εἰ γὰρ ἡ κτίσις δι' ἡμᾶς τῇ φθορᾷ ὑπετάγη, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, μεταποιήσεται σὺν ἡμῖν εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῶν τέκνων τῆς δόξης τοῦ θεοῦ (α), ἀνακαινίζομένη ἐπὶ τὸ φαιδρότερον, καὶ οὐ παντελῆ ἀφανισμόν ὑπομένουσα, καθὼς καὶ τοῖς μακαρίοις Εἰρηναίῳ [καὶ] Ἀντιπάτρῳ, καὶ ἑτέροις ἁγίοις ἔδοξεν. Ὁ μὲν γὰρ μακάριος Εἰρηναῖός φησιν· «Οὐχὶ ἡ ὑπόστασις, οὐδὲ ἡ οὐσία τῆς κτίσεως ἐξαφανίζεται· ἀληθὴς γὰρ καὶ βέβαιος ὁ συστήσάμενος αὐτήν· ἀλλὰ τὸ σχῆμα παράγει τοῦ κόσμου τούτου (β)· τουτέστιν, ἐν οἷς ἡ παράβασις ἐγένετο, καὶ ἐπαλαιώθη ὁ ἄνθρωπος ἐν αὐτοῖς· καὶ διὰ τοῦτο τὸ σχῆμα τοῦτο πρόσκαιρον ἐγένετο, προσιότος τὰ πάντα τοῦ θεοῦ.» Ὁ δὲ [μέγας] Μεθόδιος ἐν τῷ περὶ ἀναστάσεως λόγῳ [αὐτοῦ], ἐξέθετο οὕτως· «Οὐκ ἀρεστὸν δὲ οὐδ' ἐκείνο, τὸ λέγειν, εἰς ἄρδην ἀπολεῖσθαι τὸ πᾶν, καὶ γῆν καὶ αέρα καὶ οὐρανὸν μὴ ἔσεσθαι. Ἐκπυρωθήσεται μὲν γὰρ πρὸς κάθαρσιν καὶ ἀνακαινισμόν, πᾶς κατακλυζόμενος ὁ κόσμος πυρὶ· οὐ μὴν εἰς ἀπώλειαν ἐλεύσεται παντελῆ καὶ φθοράν.» Καὶ προῖων φησι· «Καὶ ὁ Παῦλος σαφῶς μαρτυρεῖ λέγων· Ἡ γὰρ ἀποκαταδοκία τῆς πίστεως, τὴν ἀποκάλυψιν τῶν νύων τοῦ θεοῦ ἀπεκδέχεται· τῇ γὰρ ματαιότῃ ἡ κτίσις ὑπετάγη, οὐχ ἐκούσα, ἀλλὰ διὰ τὸν ὑποτάξαντα [αὐτήν] ἐπ' ἐλπίδι· διότι καὶ αὕτη ἡ κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς, καὶ τὰ ἐξῆς (γ).» Πρὸ δὲ τῶν

(α) Ῥωμ. Η', 20. 21. (β) Α' Κορ. Ζ', 31. (γ) Ῥωμ. Η', 19-21.

μακκρίων τούτων, [καί] ὁ ἅγιος Δαυὶδ, ψάλλων πρὸς Κύριον, ἔλεγεν· Ἐξαποστελεῖς τὸ πνεῦμά σου, καὶ κτισθῶσονται, καὶ ἀνακαινιεῖς τὸ πρόσωπον τῆς γῆς (α). Καὶ Ἰσαΐας δὲ φησιν· Ἔσται ὁ οὐρανὸς καιρὸς, καὶ ἡ γῆ καιρὴ· καὶ οὐ μὴ μνησθῶσι τῶν προτέρων, καὶ οὐ μὴ ἐπέλθῃ ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν [πόνος·] ἀλλ' εὐφροσύνην καὶ ἀγαλλίασιν εἰρήσουσιν ἐν αὐτῇ (β). [Καί] εἰκότως· τῇ ὑπερβολῇ γὰρ τῆς ἀλήτευσ εὐφροσύνης, καὶ τῷ μεγέθει τῶν ἐπάθλων, τῶν ἐν ταῖς ἀγῶσιν ἄθλων καὶ πόνων ἐπιλήθονται. Καὶ ἐτέρωσι δὲ ὁ αὐτὸς φησιν· Ὁρ τρόπον οὐρανὸς καιρὸς, καὶ ἡ γῆ καιρὴ, ἃ ἐγὼ ποιῶ, μενεῖ ἐνώπιόν μου, οὕτως ἔσται τὸ σπέρμα ἡμῶν, καὶ τὸ ὄνομα ἡμῶν (γ). Ὡστε τὴν δι' ἡμᾶς γεγενημένην κτίσιν, μεθ' ἡμῶν τὴν ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἀλλοίωσιν ἀνελουθὸν δέχεσθαι, μὴ χωροῦσαν εἰς ἀνυπαρξίαν, ὥσπερ οὐδὲ ἡμεῖς μετὰ θάνατον.

12 Καὶ εἶδον τοὺς νεκροὺς, τοὺς μεγάλους καὶ τοὺς μικροὺς, ἐστῶτας ἐνώπιον τοῦ θεοῦ· καὶ βιβλία ἡνοίγησαν· καὶ ἄλλο βιβλίον ἡνοίγη, ὃ ἐστὶ τῆς ζωῆς· καὶ ἐκρίθησαν οἱ νεκροὶ ἐκ τῶν γεγραμμένων ἐν τοῖς βιβλίοις κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν.

Νεκροὺς δὲ φησιν, ἢ πάντας ἀνθρώπους, ὡς τὴν τοῦ σώματος νέκρωσιν ὑπομείναντας, ἢ τοὺς νεκρωθέντας τοῖς παραπτώμασι. Μεγάλους δὲ καὶ μικροὺς, [καθὼς προέφημεν,] ἢ τοὺς τῇ ηλικίᾳ τοῦτο ὄντας, ἢ τοὺς μάλλον [καί] ἥττον τὰ τῆς νεκρώσεως ἔργα πράξαντας, καὶ ἀναλόγως ταῖς πράξεσι κολασθησομένους· ἢ μεγάλους μὲν, τοὺς δικαίους· μικροὺς δὲ καὶ μηδαμινούς, τοὺς ἁμαρτωλοὺς, διὰ [τὴν] τῆς ψυχῆς [ἐξ ἁμαρτιῶν] εὐτέλειαν. Τὰ δὲ βιβλία τὰ ἀνοιγόμενα, σημαντικὰ ἐστὶ τῶν ἐκάστου πράξεων, καὶ τῆς ἐκάστου συνειδήσεως· ἢ δὲ μὴ βί-

(α) Ψαλμ. ΡΓ', 30. 31. (β) Ἠσ. ΕΞ', 17. 18.
(γ) Ἠσ. ΕΞ', 22.

βλος, ἢ τῆς ζωῆς ἐστὶ, [φησὶν,] ἐν ἣ τὰ τῶν ἁγίων γέγραπται ὀνόματα.

13 Καὶ ἔδωκεν ἡ θάλασσα τοὺς ἐν αὐτῇ νεκροὺς· καὶ ὁ θάνατος καὶ ὁ ᾄδης ἔδωκαν τοὺς νεκροὺς τοὺς ἐν αὐτοῖς· καὶ ἐκρίθησαν ἕκαστος κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ.

Ἐκαστον δέ, [φησι], σῶμα εἰς ἅπερ ἀναλύεται, ἐξ ἐκείνων καὶ συνίσταται καὶ ἀναδίδεται, εἴτε γῆ εἴτε θαλάσση παραδοθῇ. Θάνατος δὲ καὶ ᾄδης, οὐ ζῶν ἐμψυχα, ὡς ὑπό τινων γράφονται· ἀλλὰ θάνατος μὲν, χωρισμὸς ψυχῆς καὶ σώματος· ᾄδης δέ, τόπος [ἡμῖν αἰδῆς, ἦγουν] ἀφανὴς [καὶ ἀγνωστος,] ὁ τὰς ψυχὰς [ἡμῶν] ἐντεῦθεν ἐκδημούσας δεχόμενος. Νεκραὶ δὲ ψυχαί, αἱ τὰς νεκροποιούσας πράξεις ἐπιφερόμεναι· δικαίων γὰρ ψυχαί, ἐν χειρὶ θεοῦ, καθὼς σοφός τις ἔλεγε, καὶ οὐ μὴ ἀψηται αὐτῶν θάνατος (α).

Καὶ ὁ θάνατος καὶ ὁ ᾄδης ἐβλήθησαν εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρός· οὗτος ὁ θάνατος ὁ δευτερός ἐστίν, ἢ λί-

15 μνη τοῦ πυρός· καὶ εἴ τις οὐχ εὐρέθῃ ἐν τῇ βίβλῳ τῆς ζωῆς γεγραμμένος, ἐβλήθη εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρός.

Τὸ δὲ τὸν θάνατον καὶ τὸν ᾄδην εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρός βάλλεσθαι, δηλοῖ ἢ τὸ γεγραμμένον· Ἐσχάτος ἐχθρὸς καταργεῖται ὁ θάνατος (β)· ἢ τὸ τὰς προξένους τοῦ τῆς ἁμαρτίας [ἑαυτάτου καὶ πονηροῦ] θανάτου πονηρὰς δυνάμεις, τὰς τὸν ᾄδην ἐχούσας [ἰδιον] κατάλυμα, κάκεισε τοὺς πειθομένους παραπεμπούσας, εἰς τὸ πῦρ [καταδικάζεσθαι.] Ὡς περ γὰρ πόλις, οἱ ταύτης οἰκῆτορες λέγονται, οὕτω καὶ θάνατος καὶ ᾄδης, οἱ τούτων αἵτιοι. Πάντων γὰρ τῶν ἐκ θεοῦ γεγονότων, καλῶν λίαν ὑπαρχόντων (γ), τῶν μὴ ποιούτων ἔσται ἀφανιστικὸν ἐκαῖνο τὸ πῦρ. Γέγραπται γὰρ, [ὅτι] θάνατον ὁ θεὸς οὐκ ἐποίη-

(α) Σοφ. Σολ. Γ', 1. (β) Α' Κορ. ΙΕ', 26. (γ) Γεν. Α', 31.

σε (α). Διὰ τούτου τοίνυν τὸ μηκέτι ἔσεσθαι θάνατον ἢ φθορὰν, ἀλλ' ἀφθαρσίαν καὶ ἀθανασίαν βασιλεύειν, σημαίνεται. Εἰ δὲ πάντες οἱ μὴ γεγραμμένοι ἐν τῇ βίβλῳ τῆς ζωῆς εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρὸς ἐληθήσονται, θαυμάζειν οὐ χρή. Καὶ γὰρ ὡς μοναὶ πολλαὶ παρὰ τῷ [θεῷ καὶ] πατρὶ τῶν σωζομένων (β), οὕτω καὶ διάφοροι τρόποι [καὶ τόποι] κολάσεως· τῶν μὲν, δριμυτέρων· τῶν δὲ, μαλακωτέρων· ὧν οἱ μὴ ἠξιωμένοι τῆς εἰς βίου τῆς ζωῆς πειραθήσονται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΞ'.

Περὶ καινῶν οὐρανοῦ [τε] καὶ γῆς, καὶ τῆς ἄνω Ἱερουσαλήμ.

ΚΕΦ. XXI, 1 Καὶ εἶδον οὐρανὸν καινὸν καὶ γῆν καινὴν· ὁ γὰρ πρῶτος οὐρανὸς καὶ ἡ πρώτη γῆ παρῆλθε, καὶ ἡ θάλασσα οὐκ ἔστιν ἔτι.

Κἀνταῦθα οὐκ ἀνυπαρξίαν δηλοῖ τῆς κτίσεως, ἀλλ' ἀνακαινισμόν ἐπὶ τὸ βέλτιον, καθὼς φησιν ὁ ἀπόστολος· Αὕτη ἡ κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς, εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ θεοῦ (γ)· καὶ ὁ θεὸς μελωδὸς [φησὶν· Ὡσεὶ περιβόλαιον] ἐλλείπει αὐτοὺς, καὶ ἐν ἀλλαγῇσονται (δ). Τὸ γὰρ παλαιωθὲν, ἀνακαινιζόμενον, οὐ τῆς οὐσίας ἀφαιρισμὸν, ἀλλὰ τοῦ γήρως καὶ τῶν ρυτίδων σημαίνει τὴν ἀπόξιν. Καὶ ἡμῖν δὲ ἔθος ἐπ' ἀνθρώπων κατὰ τι βελτιωθέντων ἢ καὶ χειρόνων γεγεννημένων λέγειν· Ἄλλος ἐξ ἄλλου γέγονε. Σημειωτέον δὲ, ὅτι περὶ μὲν οὐρανοῦ καὶ γῆς φησιν, ὅτι παρῆλθεν, ἀντὶ τοῦ, ἡλλάγη, καὶ, καθάπερ ἡμεῖς, οἶόν τινα

(α) Σοφ. Σολ. Α', 13.

(γ) Ῥωμ. Η', 21.

(β) Ἰωαν. ΙΔ', 2.

(δ) Ψαλμ. ΡΑ', 27.

θάνατον τὴν ἀλλαγὴν τῆς προτέρας ἐδέξατο καταστάσεως, καὶ [τῆς] εἰς τὸ κρεῖττον λήξεως· περὶ δὲ τῆς θαλάσσης φησὶν, ὅτι ἡ θάλασσα οὐκ ἔστιν ἔτι. Τίς γὰρ χρεῖα θαλάσσης, μὴ δεομένων ἀνθρώπων τοῦ πλεῖν αὐτήν, ἢ δι' αὐτῆς πορίζεσθαι τὰ ἐν ταῖς μακρὰν κειμέναις χώραις γεωργούμενα ἀγώγιμα; Μετὰ τοῦτο καὶ τὸν παραχῶδη καὶ πολυκύμονα εἶον σημαίνουσας τῆς θαλάσσης, μὴ εἶναι αὐτῆς τότε χρεῖαν· οὐδὲν γὰρ λείψανον παραχῆς ἢ φόβου ἐν τοῖς ἀγίοις τότε καταλειφθήσεται. [Πιστοῦται δὲ ταύτην τὴν ὑπόνοιαν καὶ ὁ μέγας Βασιλεὺς, προφέρων τὴν τοῦ Ἡσαΐου χρῆσιν, ὁράσκουσιν· Ὁ λέγων τῇ ἀβύσσῳ· Ἐξηραθήσῃ, καὶ πάντας τοὺς ποταμούς σου ξηρανῶ (α).]

2 Καὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν Ἱερουσαλὴμ καινὴν εἶδον καταβαίνουσαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ θεοῦ, ἡτοιμασμένην, ὡς νύμφην κεκοσμημένην τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς.

Ἐκ δὲ τοῦ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν Ἱερουσαλὴμ καινὴν θεάσασθαι, δείκνυται τὸ τῆς καινότητος ὄνομα, τῆς ἐπὶ τὸ φαιδρότερον μεταποιήσεως γνώρισμα· ἥς ἡ ἄνω Ἱερουσαλὴμ τεύξεται, ἐκ τῶν ἀσωμάτων δυνάμεων ἄνωθεν μέχρις ἀνθρώπων καταβαίνουσα, διὰ τὸ κοινὴν γενέσθαι κεφαλὴν ἀμφοτέρων Χριστὸν τὸν θεὸν ἡμῶν. Αὕτη δὲ ἡ πόλις ἐξ ἁγίων ἀρμολογεῖται· περὶ ὧν γέγραπται· Αἱ τοὶ ἅγιοι κυλίσονται ἐπὶ τῆς γῆς (β)· ἀκρογωνιαίον τὸν Χριστὸν ἔχουσα. Λέγεται δὲ πόλις μὲν, ὡς τῆς βασιλίδος Τριάδος οἰκητήριον· ἐνοικεῖ γὰρ ἐν αὐτῇ καὶ ἐμπεριπατεῖ, καθὼς ἐπήγγελται (γ)· νύμφη [δὲ], ὡς κολλωμένη τῷ δεσπότῃ, καὶ συναπτομένη εἰς ἅκραν καὶ ἀδιάστατον συνάφειαν· κεκοσμημένη δὲ, ὡς ἔσωθεν, κατὰ τὸν ψαλμὸν (δ), τὴν δόξαν καὶ τὴν ὄραν ἐν τῇ ποικιλίᾳ τῶν ἀρετῶν ἔχουσα.

3 Καὶ ἤκουσα φωνῆς μεγάλης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, λεγου-

(α) Ησ. ΜΔ', 27.

(γ) Β' Κορ. ζ', 16.

(β) Θρην. Α', 1.

(δ) Ψαλμ. ΜΔ', 14.

σης· Ἰδοῦ, ἡ σκηνὴ τοῦ θεοῦ μετὰ τῶν ἀνθρώπων· καὶ σκηνώσῃ μετ' αὐτῶν· καὶ αὐτοὶ λαὸς αὐτοῦ ἔσονται· καὶ αὐτὸς ὁ θεὸς ἔσται μετ' αὐτῶν, [θεὸς 4 αὐτῶν.] Καὶ ἐξαλείψει [ὁ θεός] πᾶν δάκρυον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν.

Ὁ ὕψανθεν ὁ ἅγιος διδάσκεται, ἀληθινὴν εἶναι ταύτην τὴν σκηνήν· ἥς ἦν ἡ τῷ Μωϋσῇ πρᾶδειχθεῖσα τύπος, μᾶλλον δὲ προτύπως τύπου, τῆς σήμερον ἐκκλησίας τύπος τυγχάνουσα. Ἐν ταύτῃ δὲ τῇ ἀχειρουποιήτῃ σκηνῇ οὐκ ἔσται κλαυθμὸς, οὔτε δάκρυον· ὁ γὰρ τῆς ἀενάου χαρᾶς χορηγός, τὸ ὁρᾶσθαι πᾶσι δωρήσεται τοῖς ἁγίοις τὴν εὐφροσύνην τὴν ἀληκτον.

Καὶ ὁ θάνατος οὐκ ἔσται ἔτι· [οὔτε πένθος, οὔτε κραυγὴ, οὔτε πόνος οὐκ ἔσται ἔτι]· ὅτι τὰ πρῶτα ἀπῆλθον.

Καὶ [τοῦτο] κατὰ τὸ γεγραμμένον· [ἔνθα] ἀπέδρα ὁδύνη, [καὶ] λύπη καὶ στεναγμός (α). Τὸ δὲ, *τὰ πρῶτα ἀπῆλθον*, σημαίνει, ὅτι ἡ τῶν ἁγίων κακοπάθεια, καὶ τῶν ἀσεβῶν ἡ ἀλαζονεία πέρας ἔληφεν, ἐκατέρῳ τούτων κατάλληλον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΣ'.

Περὶ ὧν εἶπεν ὁ ἐν τῷ θρόνῳ καθήμενος

5 Καὶ εἶπεν ὁ καθήμενος ἐπὶ τῷ θρόνῳ· Ἰδοῦ, καινὰ πάντα ποιῶ. Καὶ λέγει μοι· Γράψον, ὅτι οὗτοι οἱ 6 λόγοι ἀληθινοὶ καὶ πιστοὶ εἰσι. Καὶ εἶπέ μοι· Γέγονα [ἐγὼ] τὸ Α καὶ τὸ Ω, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος.

Ἀληθινοὶ καὶ πιστοὶ οἱ λόγοι, ὡς ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας ἐκφερόμενοι, καὶ μηκέτι διὰ συμβόλων, ἀλλὰ δι' αὐτῶν τῶν πραγ-

(α) Ἦσ. ΑΕ', 10.

μάτων γινωσκόμενοι. *Αρχὴ* δὲ καὶ *τέλος* ὁ Χριστός, ὡς πρῶτος, διὰ τὴν θεότητα, καὶ ἔσχατος, διὰ τὴν ἀνθρωπότητα· καὶ ὡς ἀπὸ τῆς πρώτης τῶν ἀσωμάτων κτίσεως μέχρι τῶν τελευταίων ἀνθρώπων τὴν οἰκίαν ἐντείνων πρόνοιαν.

Ἐγὼ τῷ διψῶντι δώσω ἐκ τῆς πηγῆς τοῦ ὕδατος τῆς ζωῆς δωρεάν.

Τῷ δὲ διψῶντι τὴν δικαιοσύνην, παρέξειν ἐπαγγέλλεται τὴν χάριν τοῦ ζωοποιῶ Πνεύματος, ἣν ἐν τοῖς εὐαγγελίοις ὑπέσχετο τοῖς εἰς αὐτὸν πιστεύουσι (α)· *δωρεάν* δὲ, ὅτι οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν τοῖς ἁγίοις ἀποκαλύπτεσθαι (β)· ἢ *δωρεάν*, ὅτι οὐκ ἔστι ταύτην χρήμασιν, ἀλλ' ἔργοις ἀγαθοῖς κτήσασθαι, καὶ φιλανθρωπία τοῦ παρέξοντος.

7 Ὁ νικῶν, κληρονομήσει ταῦτα· καὶ ἔσομαι αὐτῷ θεός, καὶ αὐτὸς ἔσται μοι υἱός.

Ὁ δὲ νικῶν, [ῥησί], τὸν πρὸς τοὺς ἀοράτους δαίμονας πόλεμον, τῶν ἀγαθῶν τούτων τεύξεται, υἱὸς θεοῦ γεγόμενος, καὶ τοῖς πνευματικοῖς ἐντρύφῃ ἀγαθοῖς.

8 Τοῖς δὲ δειλοῖς καὶ [ἀπίστοις καὶ ἁμαρτωλοῖς καὶ] ἐβδελυγμένοις, καὶ φονεῦσι, καὶ πόρνοις, καὶ φαρμακοῖς, καὶ εἰδωολάτραις, καὶ πᾶσι τοῖς ψευδέσι, τὸ μέρος αὐτῶν ἐν τῇ λίμνῃ τῇ καιομένῃ πυρὶ καὶ θείῳ· ὃ ἐστὶν [ὁ] δεύτερος θάνατος.

Ὁ γὰρ διψῶν τὴν σωτηρίαν ἡμῶν θεός, πάντοθεν ἡμᾶς εἰς τὴν κληρονομίαν τῶν ἀπ' αὐτοῦ ἀγαθῶν, διὰ τε χρηστῶν, διὰ τε σκυθρωπῶν προτρέπεται· ὑπ' ὅψιν ἡμῖν ἄγων τὴν τῆς ἄνω ἱερουσαλὴμ λαμπρότητα, [καὶ] τῆς γενένης τοῦ πυρὸς τὴν ἀφειγγὴ καὶ ὀδυνηράν σκυθρωπότητα· ἵνα ἡ πόθῃ τῆς αἰωνίου δόξης, ἡ φόβῃ τῆς ἀπεράντου αἰσχύνης, ἕως καιρὸς ἔστι, τὸ ἀγαθὸν ἐργασώμεθα· ὡς τοὺς λοιποὺς ἀπηγορευμένους, καὶ τοὺς

(α) Ἰωάν. Ζ', 38. (β) Ῥωμ. Η', 18.

δειλοὺς καὶ ἀνάνδρους ἐν τῇ κατὰ τοῦ διαβόλου πάλῃ, τῷ δευτέρῳ θανάτῳ φήσας καταδικασθήσεσθαι. Γένοιτο δὲ ἡμᾶς, τὸν θελητὴν τοῦ ἐλέους, τὸν μὴ τὸν θάνατον τοῦ ἀμαρτωλοῦ, ἀλλὰ τὴν ὑποστροφὴν θέλοντα, ἐξιλεωμένους ἀγαθαῖς πράξεσι, τῶν αὐτοῦ τυχεῖν δωρεῶν· ἃς ἡμῖν οὐ μόνον ταῖς διὰ λόγων παραινέσεσιν, ἀλλὰ καὶ ταῖς δι' ἔργων καὶ παθῶν προύξενησεν. Ἐξὸν γὰρ αὐτῷ ἀρκεσθῆναι μόναις ταῖς τοῦ ἀγαθοῦ [τε] καὶ κακοῦ προτροπαῖς (τε καὶ ἀποτροπαῖς,) καὶ μετὰ τοῦτο ἢ κολάσαι ἢ τιμῆσαι τοὺς ἀξίους ἢ κολάσεως ἢ δόξης, ὃ δὲ, καὶ παθεῖν δι' ἡμᾶς οὐκ ἀπηξίωσεν· ἵνα μήτε τῷ αὐτεξουσίῳ λυμήνηται, μήτε φανῇ τι παριδὼν τῆς ἡμῶν ἰατρείας καὶ ἐπαγορεύσεως ἕνεκεν. Μὴ τοίνυν εἰς κενὸν τὴν χάριν τοῦ θεοῦ δεξιόμεθα· ἀλλ' ἐμπράκτους αὐτοῦ τὰς εὐεργεσίας δι' ἐπιστροφῆς καὶ ἔργων ἀγαθῶν ἐπιδείξεως ποιήσωμεν, ὅπως τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν ἐπιτύχωμεν ἐν [αὐτῷ] Χριστῷ, τῷ θεῷ ἡμῶν μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας [τῶν αἰώνων] δόξα, κράτος. Ἀμήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΖ'.

Λ Ο Γ Ο Σ ΚΓ'.

Περὶ ἀγγέλου, δεικνύοντος [αὐτῷ] τὴν τῶν ἁγίων πόλιν, καὶ τὸ ταύτης τεῖχος σὺν τοῖς πυλεῶσι διαμετροῦντος.

9 Καὶ ἦλθεν εἰς τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων τῶν ἔχόντων τὰς ἑπτὰ φιάλας, [τὰς] γεμούσας τῶν ἑπτὰ πληγῶν τῶν ἐσχάτων· καὶ ἐλάλησε μετ' ἐμοῦ, λέγων· Δεῦρο, δείξω σοὶ τὴν νύμφην τοῦ ἀρνίου τὴν γυναῖκα.

Διὰ τούτων δεικνύται, μὴ μόνον τὰς κακωτικὰς ἐπάγειν πλη-

γὰς τοὺς ἀγγέλους, ἀλλὰ [καὶ] ὡς ἰατροὺς, ποτὲ μὲν τέμνοντας, ποτὲ δὲ ἥπια φάρμακα ἐπιπάσσοντας. Ὁ γὰρ τότε τὴν πληγὴν τοῖς ἀξίοις ἐπάγων, νῦν τὴν μακαριότητα τῆς ἐκκλησίας τῷ ἁγίῳ ὑποδείκνυσιν. Καλῶς δὲ τὴν νύμφην τοῦ ἀρνίου, γυναῖκα φησιν· ὅτε γὰρ ὡς ἀμνὸς ἐσφαγιάσθη ὁ Χριστὸς, τότε αὐτὴν τῷ οἰκείῳ αἵματι ἐνουμφεύσατο. Ὡς περ γὰρ τοῦ Ἀδάμ καθειδόντος, διεπλάσθη ἡ γυνὴ τῇ τῆς πλευρᾶς ἀφαιρέσει (α)· οὕτω καὶ τῷ Χριστῷ, ἐν τῷ σταυρῷ ἐκουσίως διὰ θανάτου ὑπνώσαντι, τῇ ἐκχύσει τοῦ ἐκ τῆς πλευρᾶς αἵματος ἡ ἐκκλησία συστάτα, τῷ θυθέντι δι' ἡμᾶς ἡμοσται.

10 Καὶ ἀπήνεγκέ με ἐν πνεύματι ἐπ' ὄρος μέγα καὶ ὑψηλόν· καὶ ἔδειξέ μοι τὴν πόλιν τὴν μεγάλην, τὴν ἁγίαν Ἱερουσαλὴμ, καταβαίνουσαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
11 ἀπὸ τοῦ θεοῦ, ἔχουσαν τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ.

Τὸ δὲ ἀπενεχθῆναι ἐν πνεύματι ἐπ' ὄρος, δηλοῖ τὸ ἐκ γῆς ἀρθῆναι τῷ φρονήματι διὰ τοῦ πνεύματος πρὸς τὴν τῶν ἐπουρανίων κατανόησιν· ἐπ' ὄρος δὲ μέγα καὶ ὑψηλόν, τὴν ἀνηγμένην καὶ ὑπερκόσμιον τῶν ἁγίων ζωὴν [αἰνίσσεται.] Ἐν ἐκείνῳ δὲ τῷ ὄρει ἡ γυνὴ τοῦ ἀρνίου, ἡ ἄνω Ἱερουσαλὴμ, ὑπὸ θεοῦ κοσμηθήσεται καὶ δοξασθήσεται.

Καὶ ὁ φωστὴρ αὐτῆς ὅμοιος λίθῳ τιμιωτάτῳ, [ὡς λίθῳ] ἱάσπιδι κρυσταλλίζοντι.

Φωστὴρ τῆς ἐκκλησίας, ὁ Χριστὸς, διὰ μὲν τῆς κρυσταλλίζουσης ἱάσπιδος, ὡς ἀειθαλὴς καὶ ζωοδόχος καὶ [ὡς] καθαρός· δι' ἐτέρων δὲ ἐτέρως σκιαγραφούμενος· οὐδὲ γὰρ ἐνὸς εἶδους παρδείγματι τῶν ποικίλων αὐτοῦ περὶ ἡμᾶς εὐεργεσιῶν τὸ πολύτροπον διαγραφῆναι δύναται.

12 Ἐχουσα τε τεῖχος μέγα καὶ ὑψηλόν, καὶ [ἔχουσα] πυλεῶνας ἑβ', καὶ ἐπὶ τοῖς πυλεῶσιν ἀγγέλους ἑβ',

(x) Γεν. Β', 21.

καὶ ὀνόματα ἐπιγεγραμμένα, ἃ ἐστὶ τῶν ἑβ' φυλῶν τοῦ Ἰσραήλ.

Τεῖχος μέγα τῆς ἐκκλησίας καὶ ὑψηλόν, καὶ φρουρητικόν τῶν ἐν τῇ ἀγίᾳ πόλει, ὁ Χριστός ἐστιν· ἐν ᾧ φυλῶνες δώδεκα, οἱ ἅγιοι ἀπόστολοί [εἰσι·] δι' ὧν τὴν προσαγωγὴν καὶ τὴν εἴσοδον πρὸς τὸν πατέρα ἐσχήκαμεν· καὶ αὐτοὶ δὲ συνεργοῦμενοι ὑπ' ἀγγέλων δώδεκα, τῶν προϋχόντων καὶ μᾶλλον πλησιαζόντων θεῷ κατὰ τὴν ἀγχιστεῖαν τὴν ἐν ἀγιότητι. Εἰ γὰρ ἐκάστῳ τῶν πιστῶν ἄγγελον ἔπεσθαι φύλακα πεπιστεύκαμεν, πολλῷ μᾶλλον τοῖς θεμελιωταῖς τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ εὐαγγελικοῦ λόγου σπορεῦσι, τοὺς ἐν ἀγγέλοις πρωτεύοντας συνεργοὺς πρὸς τὸ εὐαγγελικὸν [εἶναι] κήρυγμα νοεῖσθαι ἀκόλουθον. Τὰ δὲ ὀνόματα τῶν φυλῶν τοῦ νοητοῦ Ἰσραήλ ἐπὶ ταῖς ἀποστολικαῖς εἰσόδοις γέγραπται· ἐπεὶ δὲ καὶ τὰ τοῦ αἰσθητοῦ ἐν τῇ ἐπωμίδι τοῦ πάλαι κατὰ κληρὸν ἀρχιερέως ἐγγέγραπτο· [καὶ γὰρ] ἡ γραφὴ νῦν διὰ τῶν ὀνομάτων τούτων τὴν περὶ τῶν πιστῶν μέριμναν τοῖς ἀποστόλοις προσμαρτυρεῖ· καθὼς ὁ Παῦλος φησιν, ἔχιν τὴν μέριμναν πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν (α), καὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ πεπλατύνθαι (β), καὶ πάντας χωρεῖν, οὓς αὐτὸς διὰ τοῦ εὐαγγελίου ἐγέννησε (γ).

13 Ἀπὸ ἀνατολῆς, φυλῶνες τρεῖς· ἀπὸ βορρᾶ, φυλῶνες τρεῖς· ἀπὸ νότου, φυλῶνες τρεῖς· ἀπὸ δυσμῶν, φυλῶνες τρεῖς.

Τὸ δὲ τετραμερές σχῆμα τῶν φυλώνων, καὶ ἡ τρισσὴ αὐτῶν ἀνάπτυξις, τὴν ἐκ τῆς τετραπεράτου οἰκουμένης τῆς προσκυνητικῆς [παναγίας] Τριάδος δηλοῦν [τὴν] ἐπίγνωσιν, ἣν διὰ τοῦ ζωοποιοῦ σταυροῦ εἰλήφαμεν, ἐξείληπται. Σταυροειδὲς γὰρ τὸ σχῆμα τῆς τῶν φυλώνων θέσεως, κατὰ τὸ εἶδος τῶν ἑβ' βοῶν, οἷ τὴν ὑπὸ Σολομῶντος κατασκευασμένην θάλασσαν ἐβάσταζον (δ),

(α) Β' Κορ. 1Α', 28.

(β) Β' Κορ. 5', 11.

(γ) Α' Κορ. Δ', 15,

(δ) Γ' Βασίλ. Ζ', 25.

χαρακτηρίζοντες τὴν τριαδικὴν τῶν ἀποστόλων τετρακτὺν, τὴν τῆς ἀγίας Τριάδος κήρυκα, καὶ τὴν τῶν τεσσαρῶν εὐαγγελίων ἐκπομπὴν εἰς τὰ τέσσαρα τῆς γῆς πέρατα· δι' ἧς ἡ νοητὴ θάλασσα τοῦ [ἀγίου] βαπτίσματος, ἡ ἀποκαθαίρουσα τὸν κόσμον ἐκ τῶν ἁμαρτιῶν, [ἡ] ἐκ τοῦ νοητοῦ συστάσα Σολομῶντος, εἰκονίζεται.

14 Καὶ τὸ τεῖχος τῆς πόλεως ἔχον θεμελίους δώδεκα· καὶ ἐπ' αὐτῶν δώδεκα ὀνόματα τῶν δώδεκα ἀποστόλων τοῦ ἁρνίου.

Θεμέλιοι δὲ τοῦ τεύχους, οἱ μακάριοι εἰσιν ἀπόστολοι· ἐφ' οἷς ἡ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία τεθεμελιώται· ὧν τὰ ὀνόματα, ὡς ἐν προγραφῇ, τούτοις ἐπιγέγραπται, πρὸς τὴν τῶν ἀναγινωσκόντων εὐμάθειαν.

15 Καὶ ὁ λαλῶν μετ' ἐμοῦ, εἶχε [μέτρον], κάλαμον χρυσοῦν, ἵνα μετρήσῃ τὴν πόλιν, καὶ τοὺς πυλῶνας [αὐτῆς], καὶ τὸ τεῖχος αὐτῆς.

Ο χρυσοῦς δὲ κάλαμος, δηλοῖ τὸ τίμιον τοῦ τε μετροῦντος ἀγγέλου, ὃν ἀνθρωποειδῶς ἐθεώρησε, καὶ τῆς μετρομένης πόλεως, ἧς τεῖχος τὸν Χριστὸν ἐξελάβομεν, οὐχ ὑπ' ἀνθρώπων, ὑπὸ δὲ ἀγγέλου μετρομένης, διὰ τὸ καθαρὸν καὶ σοφὸν τῶν ὑπερκοσμίων φύσεων· αἷς, ὡς εἰκὸς, ἔγνωσται τῆς ἄνω πόλεως τὸ τε μέγεθος, ἥ τε εὐπρέπεια. Ἡγούμεθα δὲ τεῖχος ἐνταῦθα, καὶ τὴν θείαν περιβολὴν καὶ σκέπην νοεῖσθαι, ἐν ᾗ οἱ ἅγιοι φυλαχθήσονται.

16 Καὶ ἡ πόλις τετράγωνος κεῖται· καὶ τὸ μῆκος αὐτῆς, ὅσον τὸ πλάτος· καὶ ἐμέτρησε τὴν πόλιν ἐν τῷ καλάμῳ ἐπὶ σταδίων δώδεκα χιλιάδων· τὸ μῆκος αὐτῆς καὶ τὸ πλάτος καὶ τὸ ὕψος ἴσα ἐστί.

Τετράγωνος δὲ ἡ πόλις κεῖται, διὰ τὸ ἐδραῖον καὶ πάγιον· τὸ γὰρ κατὰ τε βάθος καὶ μῆκος καὶ πλάτος ἰσοπλευρον, κύβος τισὶν ὀνόμασται· ἐδραιότητα δὲ δηλοῦν λέγεται. Αἱ δὲ

δώδεκα χιλιάδες τῶν σταδίων, ἃς ἔχειν φησὶ τὴν πόλιν, ἴσως μὲν σημαίνουν τὸ ταύτης μέγεθος· ὑπὲρ γὰρ ψάμμον, ὡς φησιν ὁ Δαυὶδ, οἱ ταύτης οἰκήτορες πληθυνθήσονται (α). ἴσως δὲ καὶ διὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν δώδεκα ἀποστόλων, δι' ὧν αὕτη κατοικίζεται. Καὶ ὁ ἐβδοματικός [δὲ] ἀριθμὸς, μυσικός ὢν, διὰ τινος ἀναλύσεως παρίστησι τὸ ζητούμενον. Αἱ γὰρ ῥηθεῖσαι χιλιάδες τῶν σταδίων, σημεῖα ἀποτελοῦσι, τὰ λεγόμενα *μίλια*, αψιδί· τῶν μὲν χιλίων δηλούντων τῆς ἀπεράντου ζωῆς τὴν τελειότητα· τῶν δὲ ἑπτακοσίων, τὸ ἐν ἀναπαύσει τέλειον· τῶν δὲ δεκατεσσάρων, τὸν διπλοῦν σαββατισμὸν, τῆς ψυχῆς δηλαδή καὶ τοῦ σώματος· [δὲς γὰρ ἑπτὰ, δεκατέσσαρα.]

17 Καὶ ἐμέτρησε τὸ τεῖχος αὐτῆς ἑκατὸν τεσσαρακοντατεσσάρων πηχῶν· μέτρον ἀνθρώπου, ὃ ἐστὶν ἀγγέλου.

Τὸ μέτρον τοῦ βάθους τοῦ τείχους, πηχῶν ἑκατὸν τεσσαράκοντα τεσσάρων. Δωδεκάκις γὰρ ὁ δώδεκα ἀριθμὸς συντιθέμενος, ὁ τὴν ἀποστολικὴν διδασκαλίαν ἐμφαίνων, τοῦτον ἀποτελεῖ τὸν ἀριθμὸν.

18 Καὶ ἦν ἡ ἐνδόμησις τοῦ τείχους αὐτῆς, ἱασπιδ· καὶ ἡ πόλις, χρυσίον καθαρὸν, ὅμοιον ὕαλῳ καθαρῷ.

Ἡ δὲ ἐνδόμησις τοῦ τείχους, ἱασπιδ, ἥτις τὴν ἀειθαλῆ καὶ ἀμάραντον ζῶν τῶν ἁγίων ἐνδείκνυται, καθὼς πολλάκις εἴρηται. Καθαρὸν δὲ τὸ χρυσίον αὐτῆς ὡς ὕαλος, διὰ τὸ διαυγὲς καὶ λαμπρὸν τῶν αὐτῆς οἰκητόρων.

19 Καὶ οἱ θεμέλιοι τοῦ τείχους τῆς πόλεως, παντὶ λίθῳ τιμῇ κεκοσμημένοι.

Οἱ δὲ δώδεκα θεμέλιοι, δώδεκα λίθοι τίμιοι· ὧν οἱ ὀκτὼ, ἐν τῷ λογεῖῳ τοῦ ἀρχιερέως πάλαι ἀνεφέροντο· οἱ δὲ τέσσαρες, παρηλλαγμένοι εἰσὶν· ἵνα ἀναφανῇ [καὶ] τὸ σύμφωνόν τῆς Νέας

(α) Ψαλμ. ΡΑΗ' 18.

πρὸς τὴν Παλαιάν, καὶ τὸ ὑπερέχον τῶν ἐν αὐτῇ διαλαμψάντων. Οἱ τοίνυν ἀπόστολοι πάσῃ ἀρετῇ διὰ τῶν τιμῶν λίθων ἐκφαινόμενοι κεκόσμηται.

‘Ο θεμέλιος ὁ πρῶτος, ἱασπιδ·

Διὰ τῆς ἱασπιδος, χλωρίζουσας τὴν χροάν κατὰ τὴν σμάραγδον, εἰκὸς τὸν κορυφαῖον Πέτρον δηλοῦσθαι· ὅτε τὴν νέκρωσιν τοῦ Χριστοῦ βαστάσαντα ἐν τῷ σώματι, καὶ τὸ ἀειθαλὲς καὶ νεάζον ἐν τῇ πρὸς αὐτὸν ἀγάπῃ ἐνδειχόμενον· ὅς [καὶ] ὠδήγησεν ἡμᾶς εἰς τόπον γλῶσς διὰ [τῆς] θερμῆς πίστεως.

‘Ο δεῦτερος, σάπρειρος.

Διὰ τούτου, εὐοικός τῷ οὐρανίῳ σώματι, ἐξ οὗ φασὶ καὶ τὸ λαζούριον γίνεσθαι, τὸν μακάριον Παῦλον οἶμαι σημαίνεσθαι, ἕως τρίτου οὐρανοῦ ἀναληφθέντα (α), κακεῖ ἔλκοντα τοὺς αὐτῷ πειθομένους, ἐνθα εἶχεν ἐν οὐρανοῖς τὸ πολίτευμα.

‘Ο τρίτος, χαλκηδών.

Οὗτος [ὁ λίθος] ἐν τῷ ἱεραικῷ λογεῖῳ οὐ φέρεται· ἀλλ' ἀνθραξ, ὅς ἐνταῦθα οὐ κεῖται. Σκοπητέον οὖν μὴ ποτε τὸν ἀνθρακα οὕτως ἐκάλεσεν ὁ ἅγιος. Ἀνθραξ δὲ ὁ μακάριος Ἀνδρέας ὁ ἀπόστολος, ὡς ἀναφθεῖς ἐκ τοῦ πνεύματος.

‘Ο τέταρτος, σμάραγδος.

Διὰ τοῦ σμάραγδου, χλωροῦ τυγχάνοντος [τὴν χροάν], καὶ [τῷ] ἐλαίῳ τρεφομένου, τὴν τε διαύγειαν καὶ τὴν ὥραν [ἐξ] αὐτοῦ προσλαμβάνοντος, τὸ τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου δηλοῦσθαι νομιζόμεν κήρυγμα· θείῳ ἐλαίῳ φαιδρύνον τὴν προσγινομένην ἡμῖν ἐξ ἁμαρτημάτων κατήφειαν, καὶ τὸ ἀειθαλὲς τῆς πίστεως διαρούμενον, τῷ πολυτίμῳ τῆς θεολογίας χαρίσματι.

20 ‘Ο πέμπτος, σαρδόνυξ.

(α) Β' Κορ. ΙΒ', 2.

(ΤΟΜ. Ζ'.)

Διὰ τοῦτου, [τῇ τοῦ] ἀνθρώπινου δυνυχος χρόαν μετὰ διανοήσεως, ἔχοντος, δηλοῦσθαι εἰκὸς τὸν Ἰάκωβον, πρὸ τῶν ἄλλων τὴν σωματικὴν διὰ Χριστὸν δεξιόμενον νέκρωσιν ἦν ὁ δυνὺς καρρακτηρίζει, ἀμοιρῶν ἐν τῷ τέμνεσθαι αἰσθήσεως.

‘Ο ἕκτος, σάρδιος.

Διὰ τοῦ σαρδίου, ἅτε πυρρὸς τὴν χρόαν καὶ διανοήσεως, θεραπευτικοῦ δὲ ὁμῶς οἰδημάτων καὶ τῶν ἀπὸ σιδήρου πληγῶν, τῆς τοῦ [μακαρίου] Φιλίππου ἀρετῆς τὸ κάλλος ὑπολαμβάνω χαρακτηρίζεσθαι, ραιδρυνομένης τῷ πυρὶ τοῦ θεοῦ πνεύματος, καὶ θεραπευούσης τῶν πεπλανημένων τὰ ψυχικὰ τραύματα, ἅπερ ὑπὸ τοῦ διαβόλου τραθέντες ἐδέξαντο.

‘Ο ἑβδομος, χρυσόλιθος.

Διὰ τοῦ χρυσολίθου, χρυσοῦ εἰκότος τὴν στιλπνότητα, ὁ Βαρθολομαῖος τάχα εἰκονίζεται, ταῖς πολυτιμήτοις ἀρεταῖς κατὰ γλαῖσμένος, καὶ τῷ θεῷ κηρύγματι.

‘Ο ὄγδοος, βήρυλλος.

Διὰ τοῦ θαλασσοβαφοῦς καὶ ἀερίζοντος [καὶ τῷ] ὑακινθίνῳ [χρῶματι] πλησιάζοντος, τὸν Θωμᾶν σημαίνεισθαι δοκῶ, μακρὰν διαπόντιον ἀποδημίαν μέχρις Ἰνδῶν, διὰ τὴν αὐτῶν σωτηρίαν, στείλαμενον.

‘Ο ἑννάτος, τοπάζιον.

Διὰ τοῦ τοπαζίου, ἐρυθροῦ ὄντος, καὶ εἰκότος τῷ ἀνθρακι, καὶ ὁπὸν ἀφρίοντος, (ὡς φασί), γαλακτώδη, ὀρθαλμῶσιν ἀλιζιπνον, ἢ τοῦ μακαρίου Ματθαίου ψυχὴ δηλοῦσθαι δύναται, πεπυρωμένη τῷ θεῷ ζήλῳ, καὶ κεκοσμημένη τῇ τοῦ οἰκείου ἐκχύσει διὰ Χριστὸν αἵματος, ἐξωμένη τε διὰ τοῦ εὐαγγελίου τοῦς τῇ καρδίᾳ τυφλώτοντας, καὶ γάλα τοῦς ἀρτιγενεῖς τῇ πίστει ποτίζουσα.

‘Ο δέκατος, χρυσόπρασος.

Διὰ τοῦ χρυσοπράσου, βαθυτέρου τὴν χροῖαν παρὰ τὸν χρυσὸν ὑπάρχοντος, τὸν [μακάριον] Θαδδαῖον οἶμαι σημαίνεισθαι, τὸν τῷ Ἀβελάρῳ, βασιλεῖ Ἐδέσσης, τῇ Χριστοῦ βασιλείᾳ, τὴν διὰ τοῦ χρυσοῦ δηλουμένην, καὶ τῇ διὰ τοῦ πράσου σημεινομένην αὐτῷ νέκρωσιν, εὐαγγελισάμενον.

‘Ο ἐνδέκατος, ὑάκινθος.

Διὰ τοῦ ὑακίνθου, τὴν ἰδίαν κυανίζοντος, ἔχον αἰρίζοντος, τὸν Σίμωνα, ὡς ζήλωτὴν τῶν [τοῦ] Χριστοῦ χαρισμάτων, καὶ οὐράνιον ἔχοντα φρόνημα, εἰκὸς σημαίνεισθαι.

‘Ο δωδέκατος, ἀμέθυσος.

Διὰ τοῦ ἀμεθύσου, τῇ μορφῇ πορφυρίζοντος, τὸν Ματθαῖον στοχάζομαι σημαίνεισθαι, τοῦ θεοῦ πυρὸς ἐν τῇ τῶν γλωσσῶν διανομῇ καταξιοθέντα, καὶ τὸν τοῦ ἐκπεπτωκότος τόπον ἀναπληρώσαντα, [τῷ διαπύρῳ] πόθῳ τῆς πρὸς τὸν ἐκλεξάμενον εὐαρεστήσεως. Ταῦτα δὲ ἐκ τῶν τῷ ἁγίῳ Ἐπιφανίῳ περὶ λίθων εἰρημένων, καὶ ἐτέρως [ὑπ’ αὐτοῦ] τοῖς φυλάρχοις τοῦ Ἰσραὴλ προστηρμημένων, ἐντετάχαμεν, πρὸς γυμνασίαν τοῖς ἐντυγχάνουσι τοῖς αἰνίγμασι, τῆς ἀληθείας καταστοχαζόμενοι, τῆς ἀκριβείας ἐγνωσμένης μόνῳ τῷ ἀποκαλύψαντι. Ὅντως δὲ καὶ θεμέλιαι οἱ ἀποστόλοι, καὶ λίθοι τέλει· ὁ μὲν, τοῦδε· ὁ δὲ, τοῦδε· καὶ πάντες κοινῇ, πάντων τὸ ἐν τοῖς καλοῖς ἰδιάζον καὶ ἐξαίρετον ἀποσώζοντες. Διὸ παρακαλῶ, ἀφεθῆναι τῆς ἐπὶ τοῖς παραταθεῖσι [νοήμασιν], ὡς θεοδιασμένοις, μέμψεως. Οὐ γὰρ τῷ ἰδιάζοντι τῆς ἐκάστου τῶν ἀποστόλων ἀρετῆς, τὴν αὐτῶν κοινωνίαν καὶ ἀλληλουχίαν διεκόψαμεν· ἀλλὰ διὰ τῆς μερικῆς ἑτερότητος, τὴν ὁλικὴν αὐτῶν ταυτότητα δηλωσαι προεθυμήθημεν, ἀλλήλων ἔχομένην, δίκην ἀλύσεως.

21 Καὶ οἱ δώδεκα πυλῶνες, δώδεκα μαργαρίται· ἀνὰ εἷς ἕκαστος τῶν πυλώνων ἦν ἐξ ἑνὸς μαργαρίτου.

[Οἱ δὲ δώδεκα] πυλῶνες, αἱ [δώδεκα] τοῦ Χριστοῦ μαθηταί,

δι' ὧν τὴν θύραν καὶ τὴν ὁδὸν ἐπέγνωμεν [τῆς ζωῆς· οἴτινες καὶ] δώδεκά εἰσι μαργαρίται, ἐξ ἐνὸς πολυτίμου μαργαρίτου, τοῦ Χριστοῦ, τὴν διαύγειαν κτησάμενοι.

Καὶ ἡ πλατεῖα τῆς πόλεως, χρυσίον καθαρὸν, ὡς ὕαλος διαυγής.

Ενὶ παραδείγματι δὲ τὴν ἀκριβείαν τῶν τῆς ἄνω πόλεως ἀγαθῶν παραστῆται οὐ δύναται. Διὸ τὴν πλατεῖαν τῆς πόλεως, διὰ μὲν τὸ πολυτελές καὶ εὐχρουν, ὡς χρυσίον· διὰ δὲ τὸ καθαρὸν, ὡς κρύσταλλον θεάσατο, [ἥτοι ὡς ὕαλον διαυγῆ] ἅπερ ἀμφοτέρω ἐν ἐνὶ συνδραμεῖν παρ' ἡμῖν, ἀδύνατον. Ταῦτα δὲ πάντα ὁ ἅγιος τεύχεται, καθὼς ἠδύνατο· ἡ δὲ ἀκραιφνὴς τῆς ἄνω πόλεως κατανόησις ὑπερβαίνει καὶ ἀκοὴν [καὶ ὄρασιν] καὶ διάνοιαν.

22 Καὶ ναὸν οὐκ εἶδον ἐν αὐτῇ· ὁ γὰρ Κύριος ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ναὸς αὐτῆς ἐστὶ, καὶ τὸ ἄρνιον.

Καὶ ναὸν οὐκ εἶδον ἐν αὐτῇ. Τίς γὰρ χρεῖα ναοῦ αἰσθητοῦ τῇ ἐχούσῃ τὸν Οὐδὸν φρουρὰν καὶ σκέπην· ἐν ᾧ ζῶμεν, καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν (α); Οὗτος γὰρ ἐστὶ τῶν ἁγίων καὶ ναὸς, καὶ ἔνοικος, ἐνοικῶν [ἐν] αὐτοῖς καὶ ἐμπεριπατῶν, καθὼς ἐπήγγελται (β), καὶ τὸ ἄρνιον, ὁ δι' ἡμᾶς σφραγιασθεὶς ἄμνος τοῦ θεοῦ· ᾧ δηλαδὴ οὐσιωδῶς καὶ τὸ ζωοποιὸν πνεῦμα συντέτακται, ὅπερ διὰ τοῦ ἕξτης ποταμοῦ ἐνέφηνε.

23 Καὶ ἡ πόλις οὐ χρεῖαν ἔχει τοῦ ἡλίου, οὐδὲ τῆς σελήνης, ἵνα φαίνωσιν αὐτήν· ἡ γὰρ δόξα τοῦ θεοῦ ἐφώτισεν αὐτήν· καὶ ὁ λύχνος αὐτῆς, τὸ ἄρνιον.

Καὶ ἡ πόλις οὐ χρεῖαν ἔχει τοῦ ἡλίου. Ἐνθα γὰρ ὁ τῆς δικαιοσύνης νοητὸς ἥλιος, αἰσθητῶν φωστῆρων χρεῖα οὐκ ἔστιν. Αὐτὸς γὰρ αὐτῆς καὶ δόξα, καὶ λύχνος· καὶ τὰ ἔθνη τῶν σωζομένων, τῷ φωτὶ αὐτῆς περιπατήσουσι· [περὶ ὧν φησι].

(α) Πραξ. ΙΖ', 28.

(β) Β' Κορ. Γ', 16.

24 Καὶ περιπατήσουσι τὰ ἔθνη διὰ τοῦ φωτός αὐτῆς· καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς φέρουσι τὴν δόξαν καὶ τὴν τι-

25 μὴν αὐτῶν εἰς αὐτήν· καὶ οἱ πυλῶνες αὐτῆς οὐ μὴ κλεισθῶσιν ἡμέρας· νύξ γὰρ οὐκ ἐστὶ ἐκεῖ.

Τὰ μὲν γὰρ σωζόμενα ἔθνη, καθὼς εἴρηται, ἐν τῷ φωτὶ αὐτῆς περιπατήσουσιν· οἱ δὲ ἐν τῇ γῇ τῶν παθῶν βασιλεύσαντες, τὴν τῶν ἀγαθῶν πράξεων δόξαν καὶ τιμὴν ἐν αὐτῇ οἴσουσι. Τὸ δὲ μὴ κλεισθῆναι τὰς θύρας, δηλοῖ ἡ τὸ ἀσφαλές τῶν οἰκητόρων αὐτῆς καὶ ἄτρεπτον, ἡ τὸ κτελεῖ τοὺς θεοὺς πυλῶνας τῆς ἀποστολικῆς διδασκαλίας ἡνεῶχθαι πᾶσι, πρὸς τὴν τῶν τελειότερων μάθησιν. Ἡμέρας δὲ ἐστὶ ἐκεῖ, καὶ οὐ νύξ· αὕτη γὰρ τοῖς ἀμαρτωλοῖς ἀποκληρώθῃσεται.

26 Καὶ οἴσουσι τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμὴν τῶν ἔθνων

27 εἰς αὐτήν· καὶ οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν πᾶν κοινόν, καὶ ποιῶν βδέλυγμα, καὶ ψεῦδος· εἰ μὴ οἱ γεγραμμένοι ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ζωῆς τοῦ ἁρνίου.

Ἡ δὲ λαμπρότης καὶ ἡ δόξα τῶν ἔθνων, τουτέστιν, οἱ ἐν αὐτοῖς Χριστῷ εὐαρεστήσαντες, ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ καρποφορήσουσιν. Πᾶν δὲ κοινόν καὶ ἀκάθαρτον ἐκεῖ οὐκ εἰσέλυσεται· τίς γὰρ κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος (α);

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΗ'.

Περὶ τοῦ καθαροῦ ποταμοῦ, τοῦ φανέντος ἐκ τοῦ θρόνου ἐκπορευέσθαι.

ΚΕΦ. XXII, 1 Καὶ ἔδειξέ μοι ποταμὸν καθαρὸν ὕδατος ζωῆς, [καὶ] λαμπρὸν ὡς κρύσταλλον, ἐκπορευόμενον

(α) Β' Κορ. Γ', 14.

2 ἐκ τοῦ θρόνου τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ ἀρνίου, ἐν μέσῳ τῆς πλατείας αὐτῆς.

Ο μὲν ἐκ τῆς ἐν τῷ παρόντι βίῃ [ἐκκλησίας] ἐκπορευόμενος ποταμός, τὸ τῆς παλιγγενεσίας αἰνίττεται βάπτισμα· διὰ πνεύματος μὲν [ἁγίου] ἐνεργούμενον, καρπὸν δὲ τοὺς λουόμενους ὑπὲρ χιόνα καὶ κρύσταλλον ἀπεργαζόμενον. Τὴν δὲ ἄνω Ἱερουσαλὴμ ὁ ποταμός τοῦ θεοῦ, ὁ πεπληρωμένος ὑδάτων, τὸ ζωοποιὸν πνεῦμα διαπορεύεται, ἐκ τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς ἐκπορευόμενον, καὶ διὰ τοῦ ἀρνίου, διὰ μέσου τῶν ὑπερτάτων δυνάμεων, αἱ θρόνος θεότητος ὀνομάζονται, τὰς πλατείας· πληρῶν τῆς ἁγίας πόλεως· δηλαδὴ τὸ πλῆθος αὐτῆς, τὸ ὑπὲρ ψάμμον, κατὰ τὸν ψαλμῶδὸν, πληθυνόμενον.

Καὶ τοῦ ποταμοῦ ἐντεῦθεν καὶ ἐντεῦθεν, ξύλον ζωῆς, ποιοῦν καρποὺς δώδεκα, κατὰ μήνα [ἓνα] ἕκαστον ἀποδίδουν τὸν καρπὸν αὐτοῦ.

Ο δὲ ποταμός οὗτος, φησὶ, ποτίζει τοὺς παραπεφυτευμένους αὐτῷ ἁγίους, ξύλον ζωῆς τροπικῶς ὀνομασμένους, κατὰ μετοχὴν καὶ μίμησιν τοῦ τῆς ζωῆς ξύλου [Χριστοῦ]· δώδεκα δὲ καρποὺς βλαστάνοντας· τοῦτέστιν, ἀδιάλειπτον τὴν τῶν καρπῶν βλαστάνοντας ἐκφυσίν· οὐ γὰρ ἀκαρτίας ἐστὶ χειμῶν ἐκεῖ, φύλλων ῥοὴν ἀναγκάζων· πάσχειν τὰ τῆς ζωῆς δένδρα, καθὼς ὁρῶμεν σήμερον· ἀλλὰ πλεονέστατος ἐστὶ ὁ τῆς καρποφορίας τῶν ἁγίων αἰὼν· ὅς [εἰκότως] ἐνταῦθα δωδεκάμηνος προσηγόρευται, διὰ τε τοῦ παρ' ἡμῖν ἐνικυτοῦ τὴν συνήθειαν, διὰ τε τῶν ἐξ ἀποστόλων τὸ κήρυγμα. Δυνατὸν δὲ καὶ ἑτέρως ἅπαν τὸ παρὸν χωρίον ἐρμηνεύεσθαι. Διὰ μὲν τοῦ ποταμοῦ, ὡς εἴρηται, τὰ τοῦ ζωοποιοῦ [καὶ παναγίου] πνεύματος χαρίσματα· ἅπαν δὲ κατὰ τοῦ θρόνου τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ, δηλαδὴ τῶν χειροῦκων τάξεων, οἷς ὁ θεὸς ἐνθρονίζεται, εἰς τὴν πλατείαν τῆς πόλεως, τοῦτέστι τὴν πολυάνθρωπον τῶν ἁγίων πληθύν, ἔξουσιν, ὡς ἐκ πρώτων εἰς δευτέρα μετοχεταιόμενα, κατὰ τὴν

εὐκοσμον τῶν οὐρανίων ἱεραρχιῶν διάταξιν· ξύλον δὲ [τῆς] ζωῆς, τὸν Χριστὸν σημαίνεσθαι, ἐν [τῷ] Πνεύματι τῷ ἁγίῳ καὶ περὶ τὸ πνεῦμα νοούμενον. Ἐν αὐτῷ γὰρ τὸ Πνεῦμα, καὶ [αὐτὸς] ἐν πνεύματι προσκυνεῖται, καὶ χορηγός ἐστὶ [τοῦ] Πνεύματος· καὶ διὰ τούτου οἱ ἐξ ἑκατὸν τοῦ ἀποστολικῆς χοροῦ, ἀνέκλειπτον [τὸν] τῆς θεογνωσίας καρπὸν ἡμῖν δωρούμενοι· δι' ὧν ὁ ἐνικυτός Κυρίου δεκτός, καὶ ἡ ἡμέρα τῆς ἀνταποδόσεως, ἡ τῷ προφῆτῃ προκρυχθεῖσα (α), προκαταγγέλλεται.

Καὶ τὰ φύλλα τοῦ ξύλου, εἰς θεραπείαν τῶν ἐθνῶν.

Φύλλα δὲ τοῦ ξύλου [τῆς ζωῆς], δηλαδὴ τοῦ Χριστοῦ, αἱ ἐπιπολαύοντες τῶν θείων κριμάτων νοήσεις· ὥσπερ καρποὶ αὐτοῦ, ἡ τελειότερα γνώσις, ἡ ἐν τῷ μέλλοντι ἀποκαλυπτομένη. Ταῦτα τὰ φύλλα, εἰς θεραπείαν, δηλαδὴ εἰς τὴν τῆς ἀγνοίας ἀποκάθαρσιν τῶν ὑποβεβηκότων ἐν τῇ τῶν ἀρετῶν ἐργασίᾳ ἐθνῶν, ἔσονται· διότι ἄλλη δόξα ἡλλίου, καὶ ἄλλη [δόξα] σεληνήνης, καὶ ἄλλη δόξα ἀστέρων (β)· καὶ, πολλοὶ μοι παρὰ τῷ πατρὶ (γ), τὸν μὲν, ἤττονος· τὸν δὲ, πλείονος ἀξιοῦσιν λαμπρότητος, κατὰ τὴν ἐκάστου ἀναλογίαν τῶν πράξεων. Καὶ ἑτέρως δὲ τοῦτο νοητέον. Ξύλον ζωῆς, ποιοῦν καρποὺς ἐξ, τὸν ἀποστολικὸν [νοοῦμεν] χορὸν, κατὰ μετοχὴν τοῦ ὄντως ξύλου τῆς ζωῆς, ταῦ διὰ τῆς πρὸς [τὴν] σάρκα κοινωνίας δωρησαμένου ἡμῖν μετοχὴν πρὸς τὴν αὐτοῦ θεότητα. Τούτων καρποὶ, οἱ ἐν ἑκατὸν καρποφορήσαντες (δ)· φύλλα δὲ, οἱ ἐν ἐξήκοντα· οἱ καὶ τοῖς ἐν τριάκοντα τοῖς ἐκ τῶν ἐθνῶν [τὴν] θεραπείαν προσοίσουσι, τοῖς ὑποβεβηκόσι τῶν θείων φάτων τὴν αἴγλην διαπορθεύοντες, ἅπαν δὲ τῶν καρποφορούντων ἐν ἑκατὸν ἐδέξαντο. Ὅση γὰρ φύλλων καὶ καρπῶν [ἐστὶν ἡ] διαφορὰ, τοσαύτη καὶ τῶν τότε σωζομένων· τῶν μὲν, ἤττον· τῶν δὲ, πλείον δοξαζομένων, ὡς γέγραπται. Εἰ δὲ ἐνικῶς τὸ ξύλον

(α) Ἦσ. 31, 2. 3.

(γ) Ἰωαν. 14, 2.

(β) Α' Κορ. 13, 11.

(δ) Μαρκ. 4, 8.

ἀντὶ τῶν *ξέλων* γέγραπται, τὴν ἐνιαίαν τῶν ἁγίων δηλοῦν συν-
διαίτησιν καὶ ὁμόνοιαν. Ἔθος δὲ τῇ Γραφῇ πολλαχοῦ ἀντὶ ξέ-
λων πολλῶν, ἐνικῶς ξύλον καλεῖν· καὶ ἀνθ' ἐτέρων πληθυντικῶν,
ἐνικὰ ὀνόματα [λέγειν.]

3 Καὶ πᾶν κατάθεμα οὐκ ἔσται ἐκεῖ·

Τοῦ ἀναθέματος δις ὡς νοουμένου· τοῦ μὲν, ὡς τοῖς πολλοῖς
ἀθίκτου, θεῷ δὲ μόνῳ ἀνατιθεμένου· τοῦ δὲ, ὡς πάσῃ τῇ κτί-
σει καὶ ταῖς ἁγίαις δυνάμεσιν ἀψύστου, ὡς τῷ διαβόλῳ ἀνα-
κειμένου, διὰ τὴν ἀμιγῆ τοῦ καλοῦ ἁλλοτριώσιν, τοῦτο ἐν-
ταῦθα κατ' ἐπίτασιν εἰρῆσθαι νομίζομεν *κατάθεμα*. Τῷ γὰρ ὄν-
τι τὸ τοιοῦτον οὐκ ἀνατίθεται, ἀλλὰ κατατίθεται, τῷ δια-
βόλῳ ὑποταττόμενον καὶ συγκαταδικαζόμενον· ὅπερ ἐν τῇ πό-
λει ἐκείνῃ οὐκ ἔσται.

Καὶ ὁ θρόνος τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ ἀρνίου ἐν αὐτῇ ἔ-
4 σται· καὶ οἱ δούλοι αὐτοῦ λατρεύουσιν αὐτῷ· καὶ
ὄψονται τὸ πρόσωπον αὐτοῦ· καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ
ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν.

Οἱ δὲ γινόμενοί, [φησι], θρόνος θεοῦ διὰ τῆς ἐν αὐτοῖς τοῦ δε-
σπότης ἀναπαύσεως, αὐτοὶ τῆς πόλεως [ἐκείνης] οἰκήτορες ἔσονται,
καὶ ὄψονται αὐτὸν πρόσωπον πρὸς πρόσωπον· οὐ δι' αἰνιγ-
μάτων, ἀλλ' ὥσπερ τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις ἐν τῷ [ἁγίῳ] ὄρει
τεθέσται, ὡς φησιν ὁ μέγας Διονύσιος. Ἐξουσίαν δὲ, ἀντὶ τοῦ
χρυσοῦ πετάλου, οὗ πάλαι ὁ ἀρχιερεὺς ἐφόρει, οὐκ ἐπὶ τῶν με-
τώπων μόνων τὸ *θεῖον ὄνομα*, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς καρδίαις ἐγ-
κεχαργμένον, δηλοῦν τὴν εἰς αὐτὸν παγίαν καὶ πεπαρρησια-
σμένην καὶ ἀμετάθετον ἀγάπην. Ἡ γὰρ ἐπὶ τοῦ μετώπου γρα-
φή, τὸν ἐν παρρησίᾳ καλλωπισμὸν αἰνίττεται.

5 Καὶ νύξ οὐκ ἔσται ἐκεῖ· καὶ χρεῖαν οὐκ ἔχουσι
λύχνου, καὶ φωτὸς ἡλίου· ὅτι Κύριος ὁ θεὸς
φωτιεῖ αὐτούς· καὶ βασιλεύσουσιν εἰς τοὺς αἰῶνας
τῶν αἰώνων.

Εἰ δὲ οἱ δίκαιοι, ὡς φησιν ὁ Χριστὸς, ὡς ὁ *ἡλιος λάμψου-
σι* (α), πῶς λυχνίας ἢ καὶ ἡλιακοῦ φωτὸς ἔσται χρεῖα τοῖς τὸν
Κύριον τῆς δόξης φωτισμὸν καὶ βασιλείαν ἔχουσιν, ὑπ' οὗ [ἀτε-
λευτήτως] εἰς αἰῶνας αἰώνων βασιλευθήσονται, μᾶλλον δὲ αὐ-
τῷ συμβασιλεύσουσι, κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον (β);

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΘ'.

Ὅτι θεὸς τῶν προφητῶν ὁ Χριστὸς, καὶ
δεσπότης τῶν ἀγγέλων.

6 Καὶ εἶπέ μοι· Οὗτοι οἱ λόγοι, πιστοὶ καὶ ἀληθινοί.

Πιστοὶ καὶ ἀληθινοὶ [οἱ λόγοι,] ὡς ἐξ αὐτῆς τῆς ἀληθείας
προφερόμενοι. Μέχρι [δὲ] τῶν ἐνταῦθα τὴν τοῦ ἀγγέλου ὀπτα-
σίαν καὶ τῶν τεθεαμένων τὴν ἐρμηνείαν παραθέμενος, λοιπὸν
ὡς ἐξ οἰκείου προσώπου φησί·

Καὶ Κύριος ὁ θεὸς τῶν ἁγίων προφητῶν, ἀπέστει-
λε τὸν ἄγγελον αὐτοῦ, δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ ἃ
δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει.

Εἰ δὲ θεὸς τῶν προφητῶν ὁ Χριστὸς, ὅς τὸν ἄγγελον [αὐτοῦ]
ἀπέστειλε διὰ μέσου τοῦ τὴν ὀπτασίαν ἐωρακότος μακαρίου
Ἰωάννου, δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ τὰ μέλλοντα γενέσθαι, εἵ-
δηλον, ὅτι συγκαταβατικῶς κατ' οἰκονομίαν τῷ υἱῷ ἐν τοῖς
προοιμίοις ἔφη δεδῶσθαι διὰ τὴν σάρκα τὴν ἀποκαλύψιν. Ὁ γὰρ
τῶν προφητῶν θεός, [ὁ] καὶ τοὺς ἀγγέλους ἀποστέλλων, ὡς
λειτουργικὰ πνεύματα πρὸς [τοὺς οἰκείους δούλους], τὴν τῶν
μελλόντων [αὐτοῖς ἀποδεικνύει] φανέρωσιν, οὐκ ἂν ἀγνοήσῃ τι,
οὔτε τὴν ἡμέραν, οὔτε τὴν ὥραν τῆς συντελείας· ἵνα διὰ τοῦ
πατρὸς ἐνταῦθα μάθῃ ὁ πάντας ἔχων τοὺς ἀποκρύφους θησαυ-

(α) Ματθ. ΙΙ', 43,

(β) Β' Τιμ. Β', 12.

ρούς τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως, [ὡς θεός.] Οὐπερ νῦν εἰς [τὸ] πρόσωπον ὁ εὐαγγελιστῆς μετέρχεται, [λέγων·]

7 [Καί] ἰδοὺ, ἔρχομαι ταχύ· μακάριος ὁ τηρῶν τοὺς λόγους τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου.

Ἔθες γὰρ τοῦτο [καί] τοῖς προφήταις, ὡς ἐξ οἰκείου προσώπου τὰ θεῖα χρησιμθεῖν πανταχοῦ. Τὸ δὲ, ταχὺ ἔρχομαι, ἡ δηλοῦντός· ἐστὶ τὴν τοῦ παρόντος καιροῦ βραχύτητα, συγκρίσει τοῦ μέλλοντος, ἢ τῆς ἐκάστου τελευτῆς τὸ ἀθρόον καὶ σύντομον· ἐκάστη γὰρ ἀνδρὶ τέλος, ἢ ἐντεῦθεν αὐτοῦ μετὰστασις. Ἐπεὶ τοίνυν ἀγνοοῦμεν, ποίαν ὥραν ὁ κλέπτης ἔρχεται, γρηγορεῖν δεῖ, καὶ τὰς ὁσφύας περιεζῶσθαι, καὶ τοὺς λύχνους ἔχειν καιομένους τῆς κατὰ θεὸν πελιτείας, καὶ τοῖς πλησίον φαίνοντας, ἐντετάλμεθα (α). [Διὸ μὴ παυσώμεθα] ἐν συντριμμῷ καρδίας τὸν θεὸν ἱκετεύοντες, ῥυσθῆναι ἐκ πάντων τῶν διωκόντων ἡμᾶς· μήποτε τοῦτοις ἡττηθέντων· ἡμῶν, οἱ τὰς ψυχὰς ἡμῶν παραληφόμενοι [ἄγγελοι,] ἀρπάσωσιν αὐτὰς ἀνευτρεπίστους, [ὡς] μὴ ὄντος λυτρουμένου, μὴ δὲ σώζοντος (β). μήποτε δεσμοῖς τῶν χαμερπῶν καὶ γῆινων πραγμάτων ἡ ἐκάστου [ἡμῶν] ἐμπεπλεγμένη ψυχὴ, καὶ τὸν ἐκ τούτων χωρισμὸν μὴ φέρουσα, εἰκὴ μὲν πρὸς αὐτὰ μεταστρέφεται, καταλείψει δὲ ταῦτα κατεπειγομένη ἀγγελικῇ ἐπιστάσει καὶ θεῷ προστάγματι, ἀνόνητα τοῦ παρωχηκότος χρόνου θρηνητὴ τὴν ἀμέλειαν· ἀλλὰ μάλλον ἐνδιαθέτως τὸ Δευτερικὸν μελωδοῦντες λόγιον· Ἡτοιμάσθην καὶ οὐκ ἐταράχθην τοῦ φυλάξασθαι τὰς ἐντολάς σου (γ)· τῆς τούτων τηρήσεως μισθὸν τὴν ἐκ θεοῦ δόξαν λάβωμεν, τὸ, Εὐδοῦλε ἀγαθε καὶ πιστέ· ἐπὶ ὀλίγα ἤς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου (δ)· μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, πρέπει δόξα, τιμὴ, κράτος, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

(α) Ματθ. ΚΔ', 43. Λουκ. ΙΒ', 35. 39. (β) Ψαλμ. Ζ', 2.
(γ) Ψαλμ. ΡΙΒ', 60. (δ) Ματθ. ΚΕ', 23.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ο'.

Λ Ο Γ Ο Σ κδ'.

Περὶ τοῦ ἀξιοπίστου τῶν τεθεαμένων τῷ ἀποστόλῳ.

8 Καγὼ Ἰωάννης ὁ ἀκούων καὶ βλέπων ταῦτα· καὶ ὅτε ἤκουσα καὶ ἔβλεψα, ἔπεσον προσκυνῆσαι ἔμπροσθεν τῶν ποδῶν τοῦ ἀγγέλου, τοῦ δεικνύοντος μοι ταῦτα. Καὶ λέγει μοι· Ὅρα μὴ· σύνδουλός σου εἰμὶ, καὶ τῶν ἀδελφῶν σου τῶν προφητῶν, [καί] τῶν τηρούντων τοὺς λόγους τοῦ βιβλίου τούτου· τῷ θεῷ προσκύνησον.

Καὶ τοῦτο τῆς ἀποστολικῆς ψυχῆς ἰδίωμα. Ὡςπερ γὰρ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ πεποιήκειν, εἰπὼν· Καὶ ὁ ἑωρακὼς μεμαρτύρηκε, καὶ ἀληθινὴ ἐστὶν ἡ μαρτυρία [αὐτοῦ (α)]· οὕτω κἀνταῦθα, αὐτήκοος εἶναι καὶ αὐτόπτης τῶν προφητευθέντων ὁμολογήσας, τὰ ἑωρακόμενα ἐπιστῶσατο. Ἐδειξε δὲ καὶ τοῦ τυπώσαντος τὴν ὁράσιν ἀγγέλου τὸ εὐλαβές, ὅπως τὴν προσκύνῃσιν τοῦ συνδούλου οὐ προσήκατο, ἀλλ' ἐγὼνυμόνως τῷ κοινῷ δεσπότῃ [ταύτην] προσέειπεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΑ'.

Ὅπως ἐκελεύσθη, μὴ σφραγίσαι, ἀλλὰ κηρῦξαι τὴν ἀποκάλυψιν.

10 Καὶ λέγει μοι· Μὴ σφραγίσῃς τοὺς λόγους τῆς

(α) Ἰωαν. ΙΘ', 35.

προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου· ὅτι ὁ καιρὸς ἐγγύς ἐστιν.

Μέχρι τῶν ἐνταῦθα τὰς ἀγγελικὰς ῥήσεις πρᾶθήμενος, εἰς τὸ δεσποτικὸν ἐντεῦθεν μέτεισι τοῦ Χριστοῦ πρόσωπον, λέγων· *Μὴ σφραγίσῃς τοὺς λόγους τῆς προφητείας·* καὶ γὰρ ἀξία ἡ εἰδὼς τῆς παρὰ τῶν πιστῶν ἀναγνώσεως. Διὰ τε γὰρ τῆς ἡτοιμασμένης τοῖς ἁμαρτωλοῖς κολάσεως, διὰ τε τῆς ἐπηγγελμένης τοῖς ἁγίοις ἀναπαύσεως, ὁδηγεῖ πρὸς τὴν ὄντως ζωὴν τοὺς ἐντυγχάνοντας.

- 11 Ὁ ἀδικῶν, ἀδικησάτω ἔτι· καὶ ὁ ρυπαρὸς, ρυπαρευθήτω ἔτι· [καὶ ὁ δίκαιος, δικαιοσύνην ποιησάτω
12 ἔτι· καὶ ὁ ἅγιος, ἁγιασθήτω ἔτι. Καί] ἰδοὺ, ἔρχομαι ταχύ· καὶ ὁ μισθός μου μετ' ἐμοῦ, ἀποδοῦναι ἑκάστῳ ὡς τὸ ἔργον αὐτοῦ ἔσται.

Οὐχ ὡς εἰς ἀδικίαν δὲ ἡ ρυπαρίαν προτρέπων, τὰ παρατεθέντα εἴρηκε· μὴ γένοιτο! ἀλλ' ὡς τὸ τῆς γνώμης φυλάττων ἀκτανάγκαστον· ὡς ἂν εἴποι· Ἐκαστος τὸ ἀρέσκον αὐτῷ ποιησάτω· οὐ βιάζω τὴν προαίρεσιν. Δείξας δὲ ἑκάστῳ ἐπιτηδεύματι πέρας ἀκολουθεῖν κατὰλληλον, [φησὶν·] Ὅταν ἔρχωμαι ἀποδοῦναι ἑκάστῳ τὰ τῶν πεπραγμένων ἐπιχειρά.

- 13 Ἐγὼ τὸ Α καὶ τὸ Ω, ἀρχὴ καὶ τέλος, ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος.

Οὔτε [γὰρ] πρὸ ἐμοῦ, οὔτε μετ' ἐμέ θεός ἐστι. Τὸ δὲ Α καὶ τὸ Ω, δηλοῖ, ὅτι οὔτε τῆς ἀρχῆς ἐστὶ [τι] πρεσβύτερον, οὔτε τῆς θεϊκῆς ἐξουσίας καὶ βασιλείας ἔσται τέλος. Πολλὰ δὲ, ὡς καὶ ἀνωτέρω εἴρηται, Α καὶ Ω ὁ Χριστός· Α μὲν, ἡτοι πρῶτος, διὰ τὴν θεότητα· Ω δὲ, ἡτοι ἔσχατος, διὰ τὴν ἀνθρωπότητα.

- 14 Μακάριοι οἱ ποιοῦντες τὰς ἐντολάς αὐτοῦ· ἵνα ἐξέλθῃ ἐξουσία αὐτῶν ἐπὶ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς, καὶ τοῖς πυλῶσιν εἰσελθῶσιν εἰς τὴν πόλιν.

Ὅντως δὲ μακαρισμοῦ ἄξιοι οἱ ποιοῦντες τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ! Ἐξουσίαν γὰρ ἔξουσιν, ἐν τῇ ἀληκτῷ ζωῇ τῷ ξύλῳ τῆς ζωῆς, Χριστῷ τῷ θεῷ ἡμῶν, ἀναπνεύσθαι, καὶ ἐντρυσθῆναι τῇ αὐτοῦ θεωρίᾳ, μηδεμιᾶς παρεμποδίζούσης πονηρᾶς δυνάμεως· καὶ τοῖς ἀποστολικοῖς πυλῶσι, δηλαδὴ τοῖς αὐτῶν διδάγμασιν, εἰς τὴν ἄνω πόλιν διὰ τῆς ἀληθινῆς θύρας εἰσελεύσονται· μὴ ὑπερπηδῶντες ἐτέρωθεν, καθὼς οἱ μισθωτοὶ ποιμένες, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ θυρωροῦ τῆς ζωῆς εἰσαγόμενοι (α).

- 15 Ἐξω οἱ κύνες, καὶ οἱ φαρμακοὶ, καὶ οἱ πόρνοι, καὶ οἱ φονεῖς, καὶ οἱ εἰδωλολάτραι, καὶ πᾶς ὁ φιλῶν καὶ πειῶν ψευδός.

Κύνες δὲ, οὐ μόνον οἱ ἀναιδεῖς καὶ ἄπιστοι, καὶ οἱ ἐν τῇ κατατομῇ κακοὶ ἐργάται, οὐδ' ὁ ἀπόστολος ἔκλειεν· ἀλλὰ καὶ οἱ μετὰ τὸ βάπτισμα ἐπιστρέψαντες ἐπὶ τὸν ἰδίον ἔμετον. Διὸ σὺν τοῖς πόρνοις καὶ φονεῦσι καὶ εἰδωλολάτραις τῆς αἰῶ ἀλλοτριῶνται πόλεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΒ'.

Ὅπως ἡ ἐκκλησία καὶ τὸ ἐν αὐτῇ πνεῦμα προσκαλοῦνται τὴν Χριστοῦ ἔνδοξον ἐπιφάνειαν· καὶ περὶ τῆς ἀρχῆς, ἥ ὑποβάλλονται οἱ τὴν εἰδὼν [ταύτην] παραχαράττοντες.

- 16 Ἐγὼ Ἰησοῦς ἐπεμψα τὸν ἄγγελόν μου, μαρτυρῆσαι ὑμῖν ταῦτα ἐν ταῖς ἐκκλησίαις.

Κάνταῦθα τὸ δεσποτικὸν τοῦ πεπομφότος τὸν ἄγγελον ἀξίω-

(α) Ἰωαν. ἱ, 12 καὶ ἐξ.

μα δέκνεται· [τὸ δέ, μαρτυρῆσαι, ἀντὶ τοῦ, διαμαρτύρεσθαι, τίθεται.]

Ἐγὼ εἰμι ἡ ῥίζα καὶ τὸ γένος Δαυὶδ.

Ῥίζα δὲ τοῦ Δαυὶδ ὁ Χριστός, ὡς θεός· γένος δὲ αὐτοῦ, ὡς κατὰ σάρκα ἐξ αὐτοῦ βλαστήσας.

[Καὶ] ὁ ἀστὴρ ὁ λαμπρὸς, ὁ πρωϊνός.

Καὶ ἀστὴρ ὁ λαμπρὸς, ὁ πρωϊνός, ὁ αὐτός, ὡς ἐν τῷ πρωϊ ἀνατείλας ἡμῖν τριήμερος· καὶ ἐν τῇ μετὰ τὴν νύκτα τοῦ παρόντος θίου πρωΐας τῆς κοινῆς ἀναστάσεως τοῖς ἁγίοις ἐπιφανησόμενος, τὴν ἡμέραν ἄζων τὴν ἀτελεύτητον.

17 Καὶ τὸ πνεῦμα καὶ ἡ νύμφη λέγουσιν· Ἔρχου· καὶ ὁ ἀκούων, εἰπάτω· Ἔρχου.

Ἡ νύμφη δὲ, ἥτοι ἡ ἐκκλησία, καὶ τὸ ἐν αὐτῇ πνεῦμα, κράζουσιν ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, Ἀββὰ ὁ Πατήρ (α), καὶ τὴν τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ θεοῦ παρουσίαν ἐπικαλοῦνται. Καὶ πᾶς δὲ πιστὸς ἀκούων, ἅτε δεδιδαγμένος, Ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου (β), τῷ θεῷ καὶ πατρὶ προσεύχεται.

Καὶ ὁ διψῶν, ἐρχέσθω· ὁ θέλων, λαβέτω ὕδωρ ζωῆς δωρεάν·

Καὶ ὁ διψῶν ἐρχέσθω· δίψης γὰρ χρεία ἐν τῷ τῆς ζωῆς πόματι πρὸς βεβαίαν τοῦ κτηθέντος κατὰσχεσιν· μάλιστα ὅτι καὶ δῶρον παρέχεται, οὐ τοῖς μηδόλως καμουσιν, ἀλλὰ τοῖς οὐκ ἄζια [μὲν] τῆς τοῦ δώρου μεγαλειότητος, μόνην δὲ γνώμην γνησίαν καὶ διάπυρον ἀντὶ χρυσοῦ καὶ ἀργυρίου, καὶ σωματικῶν πόνων εἰσφέρουσι.

18 Μαρτυρῶ ἐγὼ παντὶ [τῷ] ἀκούοντι τοὺς λόγους

(α) Γαλ. Δ', 6.

(β) Ματθ. 5', 10.

τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου· Ἐάν τις ἐπιθῇ ἐπ' αὐτὰ, ἐπιθῇ ἐπ' αὐτὸν ὁ θεὸς τὰς ἐπτά πληγὰς τὰς γεγραμμένας ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ·
19 καὶ εἴαν τις ἀφέλῃ ἀπὸ τῶν λόγων τοῦ βιβλίου τῆς προφητείας ταύτης, ἀφέλοι ὁ θεὸς τὸ μέρος αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ βιβλίου τῆς ζωῆς, καὶ ἐκ τῆς πόλεως τῆς ἁγίας, τῶν γεγραμμένων ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ.

Φοβερὰ δὲ ἡ κατὰ τῶν παραχαρακτῶν τῶν θείων Γραφῶν κητέρα· ἐπειδὴ καὶ τολμηρὰ ἡ τούτων προπέτεια, ἀλλοτριῶσαι δυναμένη τοὺς ἀνθάδεις τῶν ἀγαθῶν τοῦ αἰῶνος τοῦ μέλλοντος· ὕπερ ἵνα μὴ πάθωμεν, διαμαρτύρεται ἡμῖν τοῖς ἀκούουσι, μήτε προσθεῖναι τι, μήτ' ἀφελεῖν, ἀλλὰ τὰ γραφικὰ ἰδιώματα, τῶν Ἀττικῶν συντάξεων, καὶ τῶν διαλεκτικῶν συλλογισμῶν [ἡγεῖσθαι] ἀξιοπιστότερα καὶ σεμνότερα· ἐπεὶ καὶ ἐν ἐκείνοις πολλὰς τις εὐρίσκων μὴ κανονιζόμενα, ἐπὶ τὸ ἀξιοπιστον τῶν ἐν αὐτοῖς ποιητῶν καὶ συγγραφέων παραπέμπεται. Ὅσον δὲ τὸ μέσον τῶν παρ' ἡμῖν καὶ ἐκείνοις ἐνδόξων, καὶ τὸ ἐν νῷ λαβεῖν ἀμήχανον. Οἶμαι γὰρ εἶναι πλέον, ἢ ὅσον φῶς σκότους διέστικε.

20 Λέγει ὁ μαρτυρῶν ταῦτα· Ναὶ ἔρχομαι ταχύ·
21 Ἀμήν· ναὶ ἔρχου, Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ. Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου [ἡμῶν] Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων τῶν ἁγίων. Ἀμήν.

Καὶ γὰρ δέ, [φρσιν], ὁ μαρτυρῶν ταῦτα, λέγω πρὸς σέ, τὴν ζωὴν, Ἐρχομαι· καὶ αὐτὸς δέ, Παραγενοῦ. Ἡ καὶ ἐτέρας ταῦτα ἐκ προσώπου τοῦ Χριστοῦ εἴρηται· Ὁ μαρτυρῶν ταῦτα, δηλαδὴ ὁ μαρτυρόμενος, ἔρχομαι ταχύ· ἐκ δὲ τοῦ ἀποστολικοῦ προσώπου, τὸ ἐπόμενον, τὸ, Ἐρχου, Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ. Περιπόθητος γὰρ τοῖς ἁγίοις ἡ τοῦ Χριστοῦ παρουσία, ὡς τὸν μισθὸν τῶν εἰργασμένων ἀποδώσουσα πολλαπλασίονα.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς παρούσης βίβλου, ἧτις καὶ ἀγία καὶ θεόπνευστος, πρὸς τὴν μακαρίαν λήξιν ὀδηγοῦσα τοὺς ἐντυγχάνοντας. Καὶ ἵνα συνελόντες ἐν ὀλίγῳ τὸν πάντα ἐπωφελῇ σκοπὸν αὐτῆς παραθῶμεν, λέγομεν· Διὰ τῶν ἐπὶ ἐκκλησιῶν, τὸ ἐν τοῖς πειρασμοῖς ὑπομονητικόν, καὶ [τὸ] ἐν εὐποιίαις σπουδαῖον, καὶ ἑτέρα τινα τῆς ἀρετῆς εἶδη διδασκόμεθα· ἐξ ὧν ἐστὶ τὸ, τῶν ἐπὶ [τῆς] γῆς πάντων ὑπεραρθέντα, τῷ καθαρῷ τῆς ψυχῆς ὁμᾶται τὴν θεῖαν ἐν οὐρανοῖς δόξαν θεάσασθαι· οὐκ αὐτὴν τὴν [θεῖαν] οὐσίαν, ἀλλὰ τὴν θεϊκὴν ἐμφάνειαν, σχηματιζομένην εἴτε λίθων πολυτιμῶν ποικιλία, εἴτε πολυχρωμάτου ἰδέα ἱριδος, εἴτε τισι τοιούτοις θεῶν οἰκονομιῶν ἰνδάλμασιν. [Ἔτι δὲ] καὶ τὰς περὶ αὐτὴν ἀγίας ἀσωμάτους δυνάμεις [μανθάνομεν,] καὶ τοὺς μετὰ σώματος τῷ Κυρίῳ εὐχρεστήσαντας· ἑρποντάς τε καὶ ἀστραπὰς προηγουμένας τῆς θείας παρουσίας [κατανοοῦμεν.] Καὶ τῆς βίβλου [δὲ] τῶν θεῶν κριμάτων καταλαβεῖν τὸ ἀκχτάληπτον, τῆς κατασημανθείσης ταῖς ἐπὶ σφραγίδι τοῦ πνεύματος, καὶ διὰ τοῦ ἁμνοῦ τοῦ θεοῦ τὴν λύσιν δεξαμένης, τῶν ἀπὸ τῆς αὐτοῦ παρουσίας μέχρι [τῆς] συντελείας γεγεννημένων, περὶ τε τῆς τῶν μαρτύρων ἀνδραγαθίας [διδασκόμεθα,] καὶ τῆς τῶν ἀπίστων διπλῆς κολάσεως· τῆς τε τοῦ εὐαγγελικοῦ σπόρου καρποφορίας, καὶ τῆς τῶν ὀλιγοπίστων καὶ ἀνάνδρων ἐκπτώσεως· ὅπως τε οἱ ἄγιοι τῆς [τοῦ] Χριστοῦ δευτέρας παρουσίας ἐφίενται· τῆς τε πρὸ [τῆς] τοῦ Ἀντιχρίστου τῶν κακῶν ἐπιφορᾶς, καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ κατὰ χριστιανῶν τολμωμένων. Πρὸς τούτοις δὲ μαθεῖν ἐστὶν ἐντεῦθεν, ὅπως εἰσὶ τῷ θεῷ τίμιοι οἱ ἄγιοι, ὡς ὑπερτίθεσθαι τὴν [κατὰ] τῶν ἀσεβῶν κόλασιν, πρὶν οὗτοι διὰ [τῆς] σφραγίδος τοῖς τιμωροῖς ἀγγέλοις γένωνται γνώριμοι. Καὶ τὰς ἐπὶ δὲ πληγὰς ἐντεῦθεν μανθάνομεν τοῖς ἐπὶ γῆς ἐν τοῖς ἐσχάτοις [καιροῖς] ἐπάγεσθαι· ὡς ἂν τῷ τούτων μεγέθει πρὸς ἐπιστροφὴν ἰδῶμεν, καὶ ἰκεσίαν τοῦ θεοῦ, τούτων μὴ πειραθῆναι· καὶ

τὸ τῶν ἀγγέλων δὲ φιλάνθρωπον, διὰ τοῦ τοῦ εὐαγγελίου κατεχόντος, καὶ τοῖς ἐν [τῇ] γῇ κρύπτοντος, δείκνυται· καὶ τῶν ἐπὶ συντελείᾳ ἐλευσόμενων ἀγίων ἐλέγχει τὸν ψευδύχριστον, τὸ καρτερόν καὶ ἀνδρείον τῆς ψυχῆς παράστημα. [Ἰσαύτως δὲ δείκνυται] καὶ ἡ τῆς Ἱερουσαλὴμ διαίρεσις, καὶ ὁ τῶν ἐθνικῶν πόλεων ἀφανισμός, καὶ ἡ ἐπὶ τούτοις εὐχαριστία τῶν ἄνω δυνάμεων· καὶ ὁ κατὰ τῆς ἐκκλησίας δὲ διωγμός, καὶ ἡ τοῦ διαβόλου κατὰπτώσις, καὶ ἡ τοῦ Ἀντιχρίστου παρουσία, καὶ ἡ τοῦ Ψευδοπροφήτου ἀπάτη, καὶ ἡ τῶν σωζομένων πολυἀριθμός πληθὺς [ἐντεῦθεν δηλοῦται,] καὶ ἡ [τῆς] Βαβυλῶνος πτώσις, καὶ ὁ τῆς παγκοσμίου ἁλως ἀμητός, καὶ τῶν τῆς πικρίας θοτρύων ὁ τρυγητός, καὶ τῶν ἀγίων ἡ καθαρωτάτη λήξις, ὑαλίνη θαλάσση ἀφωμοιωμένη, καὶ ἡ ἐπταπύαλος τῆς θείας ὁργῆς χύσις τοῖς ἐν γῇ καὶ θαλάσῃ [καὶ ποταμοῖς,] καὶ λοιποῖς στοιχείοις, διὰ τὴν τῶν ἀνθρώπων πονηρίαν τὰς κακώσεις ἐπάγουσα, καὶ τὸν μὲν τοῦ θηρίου θρόνον σκοτοῦσα, ὁδοποιοῦσα δὲ τοῖς τοῦ διαβόλου ὑπάσπισταις τὴν διὰ τοῦ Εὐφράτου πορείαν, καὶ τὴν αὐτῶν ἀσθένειαν ἀπελέγχουσα, καὶ τὸν παντελῆ σεισμὸν τῆς τῶν παρόντων μεταθέσεως τῷ κόσμῳ ἐπάγουσα· ὅτε ἡ πόρνη πόλις καὶ θηριώδης, καὶ τῷ διαβόλῳ ἐπαναπαυομένη, τὴν πρέπουσαν αὐτῇ καταστροφὴν δέξεται. Μεθ' ἣν ἐκ μὲν τῶν ὑπερκοσμίων δυνάμεων ὑμνεῖται θεός, ἡ δὲ ἐκκλησία, ἡ ἄνω Ἱερουσαλὴμ, τῷ Χριστῷ συνάπτεται πρὸς ἀκριβεστάτην ἔνωσιν, ἡ δὲ τῆς ὁργῆς πατεῖται ληνός· τοῦ δὲ ἰσχυροῦ δείπνου, διὰ τῆς τῶν γένων ἐκλείψεως μετέχουσιν οἱ ἄγγελοι καὶ οἱ ἰσάγγελοι ἄνθρωποι, τοῦ Ἀντιχρίστου καὶ τοῦ ὑπάσπιστοῦ αὐτοῦ τῇ γεέννῃ παραδιδόμενων. Ἐντεῦθεν ἐστὶ καὶ τὸν τοῦ διαβόλου δεσμὸν, καὶ τὴν πρόσκαιρον αὐτοῦ λύσιν μαθεῖν, καὶ τὴν ἐκπομπὴν τὴν εἰς ἀπώλειαν, καὶ τῶν [τῷ] Χριστῷ συμβασιλευόντων ἀγίων μαρτύρων πρὸ τῆς τοῦ Ἀντιχρίστου παρουσίας τὴν μακαρίτητα· μεθ' ἣν πρὸς ὀλίγον λυθεῖς ὁ διάβολος, καὶ τὸν Γῶγ

καὶ [τὸν] Μιγῶν ταραξίας, σὺν αὐτοῖς κολαυθίστηται, ὅτι οὐ
[καὶ] τὰ βιβλία τῶν ἐκάστω πεπραγμένων, καὶ ἡ βίβλος τῆς
ζωῆς ἀνοιγῶσι, καὶ οἱ μὲν τοῦ δευτέρου θανάτου τύχῳσιν, οἱ
δὲ τῆς ἄνω Ἱερουσαλὴμ, καὶ τῆς Χριστοῦ νυμφεύσεως ἀξιωθή-
σονται. Ἐκ ταύτης τῆς θείας βίβλου, καὶ τὸ τῆς ἄνω πόλεως
διάστημα, σὺν τείχει, καὶ πύλαισι, καὶ θεμελίοις, ὡς ἦν δυνα-
τὸν, ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου μανθάνομεν, καὶ τὸν ἐκεῖθεν θεῖον ποτα-
μὸν τοῦ πνεύματος ἐκπορευόμενον· ὅτι τε λόγος οὐδεὶς παρα-
στῆσαι τῶν ἄνω τὴν εὐπρέπειαν δύναται, ἢ τὴν δόξαν τὴν ἀ-
πέραντον. Εἰς ἣν ἡμᾶς προτρέπων [ὁ θεὸς Θεολόγος] ἐντέλλε-
ται, λέγειν· Ἐρχου, δηλαδὴ ὁ ταῦτα παρῆξεν, ἃ τοῖς ἁγίοις
ἡτοίμασας. Ὡς ἐφοιμένους ἡμᾶς τῆς θείας καὶ τῆς ἀπο-
λαύσεως, γένοιτο διαπύρρῳ πόθῳ τῆς τῶν θείων ἐντολῶν τηρή-
σεως ταῦτα κτήσασθαι ἐν μακροθυμίᾳ, καὶ πραότητι, καὶ τα-
πεινοφροσύνῃ, καὶ καρδίας καθαρότητι· ἐξ ἧς ἀρέμδατος καὶ
ἀθόλωτος προσευχὴ τίκεται, γυμνὸν πάσης ὑλικῆς ἐννοίας νοῦν
παριστάσα τῷ τῶν κρυφίων ἐπόπτῃ θεῷ, δαιμονικαῖς [τε]
ἀπάταις καὶ προσβολαῖς ἀδιάφθορον· καὶ γὰρ ἐφίεται ὁ ἀ-
πατεῶν ἐχθρὸς ἐν ταῖς πρὸς θεὸν τῆς καρδίας ἐντεύξεσι, μοι-
χιῶς αὐτῇ μίγνυσθαι, φθοροποιᾷ ἐπισπείρων σπέρματα, τῆς
θείας αὐτὴν ἀποσπῶντα ἐνώσεως· ἵνα μὴ ἐν τῇ μελέτῃ αὐτῆς
ἐκκαυθῇ πῦρ ἀναλίσκον τὰ αὐτοῦ μηχανήματα· καὶ γὰρ ὁ θεὸς
ἡμῶν, πῦρ καταναλίσκον (α). καὶ τὴν καθαρῶς καὶ ἀθολῶτως
αὐτῷ προσομιλοῦσαν ψυχὴν, καθὼς ἡ κατεψυγμένη ταῖς ἁμαρτίαις,
θερμὴν καὶ [παντός] πυρὸς καυστικοῦ γόνιμον ἀπεργάζεται· κα-
θάπερ καὶ ὁ ἥλιος, [σφοδρῶς] ἐπιλάμπων σκεύει ὑαλίνῳ, πεπλη-
ρωμένῳ ὕδατος, πῦρ ἐκεῖθεν ἐξάγει κατὰ τινα ἀνάζεσιν καὶ
ἀνάκλασιν· εἶγε καὶ ἡμεῖς, καθαρὸν τὸν ναὸν τοῦ πνεύματος ὡς
ὑαλόν, ἀλλὰ μὴ πηλινόν ἢ ὀσφράκινον, καὶ τῆς θείας ἀκτίνος ἀνε-

(α) Ἐξ. IB', 29.

πίδεκτον, τῷ ἡλίῳ τῆς δικαιοσύνης ἐπιδείξομεν· ὅς, πάντας ἀν-
θρώπους θέλων σωθῆναι, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἔλθειν (α),
πᾶσιν ἐπιλάμπει τῆς οικείας αἴγλης τὴν χάριν ἀκώλυτον· μετέ-
χεται δὲ παρ' ἐκάστου πρὸς τὸ μέτρον τῆς τῶν νοητῶν ὀρθαλμῶν
καθαρότητος· ἦν εἰλικρινῇ κτήσασθαι ἡμᾶς ὁ πανελεήμων κατα-
ξιώσαι, ὁ σαρκὶ παθὼν δι' ἡμᾶς Χριστὸς, ὁ θεὸς ἡμῶν. Ὡς πρέ-
πει πᾶσι δοξολογία, τιμὴ, καὶ προσκύνησις, ἅμα τῷ Πατρὶ,
καὶ τῷ ζωοποιῷ [καὶ ἁγίῳ]. Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς
τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

(α) Α' Τιμ. Β', 4.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ.

Α'. ΟΙ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ.

ΟΙ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ.

	Σύν.
Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΣ ΤΗΣ Α. Μ.	100
Ο πνευματικός επίσκοπος Εύβοίας Κύριος Νεόφυτος, πρόεδρος της Ιερᾶς Συνόδου	5
Ο " " πρώην Σάμου Κύριος Κύριλλος, μέλος της Ιερᾶς Συνόδου.	1
Ο " " πρώην Ήλειας Κύριος Ἰωάνης, μέλος της Ιερᾶς Συνόδου.	1
Ο " " επίσκοπος Ἀττικῆς Κύριος Νεόφυτος Μεταξάς, μέλος της Ιερᾶς Συνόδου.	1
Ο " " επίσκοπος Τριφυλίας Κύριος Παΐσιος, μέλος της Ιερᾶς Συνόδου.	1
Ο πρωθυπουργός Κύριος Ἰωάννης Κωλέττης	2
Ο ἐν Ἑλλάδι πρέσβυς της Τουρκίας Κύριος Κωνσταντῖνος Μουσοῦρος	1
Ο Κύριος Α. Μαυροκορδάτος	1
Ο γερουσιαστής Κύριος Π. Νοταρᾶς	1
Ο γερουσιαστής Κύριος Σ. Τρικούπης	1
Ο γερουσιαστής Κύριος Β. Βουδούρης.	1
Ο γερουσιαστής Κύριος Α. Δογοθέτης Σάμιος	1
Ο γερουσιαστής Κύριος Σπυρίδων Καλογερόπουλος	1
Ο γερουσιαστής Κύριος Ν. Πρασακάκης.	1
Ο γερουσιαστής Κύριος Ἰ. Θεοτόκης	1
Ο γερουσιαστής Κύριος Δ. Μανσόλας.	1
Ο γερουσιαστής Κύριος Γ. Μ. Αντωνόπουλος	1
Ο πανοσιώτατος ἀρχιμανδρίτης καὶ καθηγητὴς της θεολογίας Κύριος Μ. Ἀποστολίδης.	1
Ο " " ἀρχιμανδρ. Κύρ. Συμεὼν Μαυροπούρης.	1
Ο " " πρωτοσύγκελλος Κύριος Χ. Κωνσταντῆς	1
Ο " " πρωτοσύγκελλος Κύριος Α. Φραντζῆς	1
Ο " " πρωτοσύγκελλος Κύριος Ἰερόθεος Ἀθανασόπουλος.	1
Ο " " πρωτοσύγκελλος Κύριος Θεοδόωτος Μαρ-	

	Σώμ.
μαρᾶς	1
Ὁ πανοσιώτατος ἱερομόναχος καὶ ἱεροκλήρξ Κύριος Καλ- λίνικος Καστόρχης	1
Ὁ " " ἱερομ. Κύριος Ἰωσήφ Κωνσταντινίδης	1
Ὁ ἔλλογιμώτατος ἀρχιδιάκονος Κύριος Ζ. Μαθᾶς	1
Ὁ " " ἀρχιδιάκονος Κύριος Ν. Νικητόπλος	1
Ὁ " " ἱεροδ. Κύριος Φιλόθεος Οἰκονομίδης, Β' Γραμματεὺς παρὰ τῇ ἱερᾷ Συνόδῳ	1
Ὁ " " ἱεροδιάκονος Κύριος Θ. Σιατιστεύς	1
Ὁ αἰδεσιμώτατος πρεσβύτερος καὶ οἰκονόμος Ἀθηνῶν Κύριος Γεώργιος	1
Ὁ " " πρεσβύτερος καὶ πρωτόπαπας Κύριος Βασίλειος	1
Ὁ " " πρεσβύτερος καὶ σκελλάριος Κύριος Στα- μάτιος	1
Ὁ " " πρεσβύτερος Κύριος Κωνσταντῖνος Ἀδρια- νοῦ	1
Ὁ " " πρεσβύτερος Κύριος Ἰσιδώρος Κολιάκιος. Ὁ Πανοσιώτατος ἱερομόναχος καὶ πνευματικὸς Κύριος Δα- μασκηνός	1
Ὁ " " ἱερομόναχος Κύριος Ἀγαθάγγελος Δαμ- πύρης	1
Ὁ " " καὶ πνευματικὸς Κύριος Ἀμβράσιος Σε- λιδόνης	1
Ὁ " " Κύριος Διονύσιος Χουντουμάδης	1
Ὁ " " Κύριος Ἰγνάτιος Ἀγιοταφείτης	1
Ὁ " " καὶ ἡγούμενος τῆς ἱερᾶς μονῆς Πετράκη Κύριος Ἀθανάσιος	2
Ὁ " " καὶ ἡγούμενος τῆς ἱερᾶς μονῆς Πεντέλης Κύριος Κύριλλος Δεγλερής	1
Ὁ οσιώτατος ἱεροδ. καὶ προηγούμενος τῆς αὐτῆς μονῆς Κύ- ριος Νεόφυτος Δεγλερής	1
Ὁ " " καὶ ἡγούμενος Κύριος Γαβριήλ Ἀναστασίου	1
Ὁ πανοσιώτατος ἱερομ. καὶ ἡγούμενος τῆς ἱερᾶς μονῆς τοῦ ἁγίου Μελετίου Κύριος Μελέτιος	1
Ὁ " " Κύριος Ἰάκωβος	1
Ὁ " " καὶ ἡγούμενος τῆς ἱερᾶς μονῆς τῶν Κλει- στῶν Κύριος Δανιήλ	1

Ὁ " " τῆς αὐτῆς μονῆς Κύριος Ἀνανίας Νικο- λάου Γερίκης	1
Ὁ πανοσιώτατος ἡγούμενος τῆς ἱερᾶς μονῆς Καλολιθα- δίου Κύριος Συμεών	1
Ὁ " " ἀρχιμανδρίτης Κύριος Ν. Ῥωμανίδης	1
Ὁ αἰδεσιμώτατος πρεσβύτερος Κύριος Ἠλίας Γ. Λήτσιας	1
Ὁ πανοσιώτατος ἱερομ. Κύριος Μητροφάνης Οἰκονομίδης. Κύριος Διονύσιος Σχισανᾶς	1
Ὁ " " ἱερομ. Κύριος Δανιήλ Γ. Πετρούλιας	1
Ὁ ἔλλογιμώτατος ἱεροδ. Κύριος Κύριλλος Θ. Χαϊρωνίδης	1
Ὁ " " " " Κύριος Δοσίθεος Ἀσημακίδης	1
Ὁ " " " " Κύριος Ἀμφιλόγιος Γαρδέλης	1
Ὁ " " ἱεροδ. Κύριος Γρηγ. Ἀγαθόπουλος	1
Ὁ πανοσιώτατος ἱερομ. Κύριος Ἰωακείμ Μερσιιάδης Σά- μιος	1
Ὁ " " " " Κύριος Νάρκισσος Μορφινός, δι- δάσκαλος τανῶν ἐν Ἰωαννίνοις	1
Ὁ ἔλλογιμώτατος ἱεροδ. Κύριος Νεόφυτος Πατρῆς, διδά- σκαλος τανῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει	1
Ὁ " " " " Κύριος Ἰωσήφ Μάυρος	1
Ὁ " " " " Κύριος Νικηφόρος Παυλίδης, Μιτυληναῖος	1
Ὁ " " " " Κύριος Καλλίνικος Λαμβεδανίτης	1
Ὁ Πανοσιώτατος ἱερομ. Κύριος Θεοδώρητος Κτενᾶς, δι- δάσκαλος τῆς ἐν Πειραιεὶ στρα- τιωτικῆς σχολῆς	1
Ὁ " " " " καὶ ἀρχιμανδρίτης Κύριος Καλ- λίνικος Σταματιάδης Θάσιος, τανῶν διδάσκαλος ἐν ἁγίῳ Ὄρει	1
Ὁ Βουλευτὴς Μαντινείας Κύριος Ῥῆγας Παλαμήδης	1
Ὁ Βουλευτὴς Σίφου Κύριος Κ. Προβελέγιος	1
Ὁ Βουλευτὴς Μεθώνης Κύριος Μ. Σχιᾶς	1
Ὁ παρὰ τῷ ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κ. τ. λ. ὑπουργεῖῳ ὑπουργικὸς σύμβουλος Κύριος Ἰ. Νικολαΐ- δης Λεβαθεύς	1
Ὁ παρὰ τῷ ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κ. τ. λ. ὑπουργεῖῳ ὑπουργικὸς γραμματεὺς Κύριος Μ. Καλ- λιφρονᾶς	2

Σώμ.

Ὁ αὐτάδελφος αὐτοῦ Κύριος Χριστόδουλος Μυριανθοῦσης .	1
Ὁ ἡγούμενος τῆς κατὰ τὸ Γράδον μονῆς τοῦ ἁγίου Κων- σταντίνου τοῦ Μεγάλου Κύριος Γρηγόριος . . .	1
Ἡ ἱερὰ μονὴ τοῦ ἁγίου Γεωργίου ἐν Μαλεσσίνῃ . . .	1

ΟΙ ΕΞ ΕΥΒΟΙΑΣ.

Ὁ πανοσιώτατος ἀρχιμανδρίτης παρὰ τῷ Δ' τάγματι (τῶν ἀκροβολιστῶν) Κύριος Διονύσιος Κοροβίνας .	1
Ὁ πανοσιώτατος ἱερεὺς τοῦ τάγματος Κύρ. Ἄνθιμος Ἀδάμ .	1
Ὁ πανοσιώτατος ἱερομ. Κύριος Παΐσιος Γ. Μακεδῶν, Ζω- γράφος . . .	1
Ὁ πανοσιώτατος ἱερομ. Κύριος Ἀθανάσιος Χίος . . .	1
Ὁ Κύριος Νικόλαος Α. Ἐπισκόπου . . .	1
Ὁ Κύριος Ἀμβρόσιος Σ. Νεγροπόντης . . .	1

Ὁ πανοσιώτατος ἱερομ. Κύριος Ἀβράμιος Ἀναργύρου Θεσσα- λονικεύς . . .	1
Ἡ ἱερὰ μονὴ τοῦ ἁγίου Γεωργίου (Ἡλία) . . .	1
Ὁ πανοσιώτατος ἱερομόναχος Κύριος Ἱερμίας Ἀργυρίου .	1
Ὁ πανοσιώτατος ἱερομ. Κύριος Κωνσταντῖος Πανταζῆ Ἡ- λιώτης . . .	1
Ὁ πανοσιώτατος ἱερομ. Ἀγάπιος Νικολάου Ἡλιώτης . .	1
Ὁ πανοσιώτατος ἱερομ. Κύριος Ἀρσένιος Κωνσταντίνου Ἡλιώτης . . .	1
Ὁ Κύριος Κωνσταντῖνος Σακελλίου Χαμακιώτης, διδάσκα- λος εἰς Ἅγιον . . .	1
Ὁ Κύριος Ἀναγνώστης Γυαλιάς ἀπὸ χωρίου Ἁγίος . .	1
Ὁ αἰδεσιμώτατος πρεσβύτερος Κύριος Δημήτριος Χωρῆτος .	1
Ἡ ἱερὰ μονὴ τοῦ ὁσίου Δαυὶδ (τοῦ Γέροντος) . . .	1
Ἡ " " τοῦ ἁγίου Νικολάου (Γαλατάκι) . . .	1
Ἡ " " τῆς Θεοτόκου (Μαχρυμάλης) . . .	1
Ἡ " " τῆς Θεοτόκου (Χιλιαδοῦς) . . .	1
Ἡ " " τοῦ ἁγίου Δημητρίου (Βάθειας) . . .	1
Ἡ " " τῆς μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος ἐν Καρυσίᾳ .	1
Ἡ " " τοῦ Μάντσαρη . . .	1

Σώμ.

Ἡ ἱερὰ μονὴ τοῦ Κλιβάνου . . .	1
Ἡ " " τῶν Λεύκων . . .	1
Ἡ " " τῆς Καρύας . . .	1

ΟΙ ΕΚ ΦΩΚΙΑΣ.

Ὁ ὑποστράτηγος Κύριος Ν. Πανοριάς . . .	1
Ὁ πανοσιώτατος πρωτοσύγκελλος Κύριος Διονύσιος Δεσπο- τόπουλος . . .	1
Ὁ πανοσιώτατος ἡγούμενος τῆς ἱερᾶς μονῆς τοῦ προφήτου Ἠλίου Κύριος Βενιαμίν . . .	1
Ἡ ἱερὰ μονὴ τοῦ τιμίου Προδρόμου ἐν Δεσφίνῃ . . .	1
Ὁ ἐπίτροπος τῆς ἐν Γαλαξιδίῳ ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Νικο- λάου Κύριος Ἠλίας Κανάτας . . .	1
Ὁ δημοδιδάσκαλος Ἀμφίσσης Κύριος Χριστόφορος Ἀλεξάν- δρου . . .	1

ΟΙ ΕΚ ΦΘΙΩΤΙΔΟΣ

Ὁ κατὰ τὴν ἐπισκοπὴν Φθιώτιδος πανιερώτατος μητροπο- λίτης Κύριος Ἰάκωβος . . .	1
Ὁ πανοσιώτατος ἱερομόναχος καὶ ἡγούμενος τῆς ἱερᾶς μο- νῆς Ἀγάθωνης Κύριος Γρηγόριος . . .	1
Ὁ πανοσιώτατος ἱερομόναχος καὶ ἡγούμενος τῆς ἱερᾶς μο- νῆς Ἀντινίσσης Κύριος Θεοφάνης Κωνσταντίνου .	1

Ὁ Βουλευτὴς Κύριος Α. Χατζίσκου . . .	1
Οἱ ἐντιμότεροι αὐτάδελφοι Κεμπρέκου . . .	1
Οἱ ἐντιμότεροι αὐτάδελφοι Τσαλλέαι . . .	1
Ὁ Κύριος Θ. Περγαῖβός . . .	1
Ὁ Κύριος Πετράκης Χατζῆ Πέτρου διὰ τὸ ἐν Ἰπάτῃ Ἑλλ. Σχολεῖον . . .	1
Ὁ Κύριος Θεόδωρος Χ. Κωστόπουλος διὰ τὸ ἐν Λαμῖᾳ Ἑλλ. Σχολεῖον . . .	1
Ὁ Κύριος Κυριακὸς Τασσίκας . . .	1
Ὁ Κύριος Καλαμάρας Τσουκαλάς, ἐν Βαρμπώπῃ . . .	1
Ὁ Κύριος Κωνσταντῖνος Γεωργιάδης, ἐν Σούρπῃ . . .	1

	Σώμ.
Ὁ ὁσιώτατος μοναχὸς Κύριος Ἀγάπιος, ἐν Χαμάκῳ . . .	1
Ὁ ἱερ. Ἀπόστολος, ἐν Σούρπῃ	1
Ὁ Βουλευτὴς Κύριος Γεώργιος Γριζάνος, ἐν Ἀμαλιοπόλει . . .	1
Ὁ Κύριος Γεώργιος Καλαμίδας, ἐν Ἀμαλιοπόλει . . .	1
Ὁ Κύριος Ἰωάννης Μπαρεῦτζκος	1
Ὁ ἱερός ναὸς τῆς Ἀμαλιοπόλεως	1
Ὁ Κύριος Χρῆστος Ζωγραφίδης, ἐν Μαυρίλῳ	1
Ὁ αἰδεσιμώτατος πρεσβύτερος Κύριος Ἰωάννης Κωνσταν- τίνου, ἐν Μερχάδῃ	1
Ἡ ἐκκλησία τοῦ χωρίου Ἀγᾶ	1
Ὁ Κύριος Γεώργιος Φράγκου, ἐν Στυλίδι.	1
Ἡ ἐν Γαρδικίῳ ἐκκλησία	1
Ἡ ἐν Νεοχωρίῳ ἐκκλησία	1
Ὁ αἰδεσιμώτατος πρεσβύτερος Κύριος Γεώργιος Καλλινί- κου, ἐν Γυφτοχωρίῳ	1
Ἡ ἐν Γαρδικίῳ, τοῦ δήμου Ὀμιλαίων, ἐκκλησία	1
Ὁ Κύριος Γεώργιος Καλτζᾶς διὰ τὴν ἐκκλησίαν Πουγκάλια. . .	1

ΟΙ ΕΞ ΑΙΤΩΛΙΑΣ ΚΑΙ ΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ.

Ὁ κατὰ τὴν ἐπισκοπὴν Ἀκαρνανίας καὶ Αἰτωλίας πανιε- ρώτατος μητροπολίτης Κύριος Ἱερόθεος	2
Ὁ ἔλλογιμώτατος ἀρχιεπίσκοπος Κύρ. Γεράσιμος Ζαλαγγίτης . .	1
Ὁ αἰδεσιμώτατος πρεσβύτερος καὶ σακελλάριος Κύριος Ἰωάννης Οἰκονομόπουλος	1
Ὁ αἰδεσιμώτατος πρεσβύτερος Κύριος Δημήτριος Ἀμπελο- γιάννης	1
Ὁ αἰδεσιμώτατος πρεσβύτερος Κύριος Ἰωάννης Μαχούλης. . .	1
Ὁ πανοσιώτατος ἱερομόναχος καὶ ἡγούμενος τῆς ἐν Ἀγγε- λοκάστρῳ ἱεῶς μονῆς τοῦ Παντοκράτορος Κύριος Ἰωαννίκιος	1
Ὁ πανοσιώτατος ἱερομόναχος Κύριος Ἰγνάτιος Μπούτης . . .	1
Ὁ πανοσιώτατος ἱερομόναχος καὶ ἡγούμενος τῆς κατὰ τὴν Εὐρυτανίαν ἱεῶς μονῆς τῆς Θεοτόκου Πρου- σιωτίσσης Κύριος Καλλίνικος	1
Ἡ ἱερὰ μονὴ τῆς Θεοτόκου Τατάρνης.	1
Ὁ ἐν Αἰτωλικῷ διδάσκαλος Κύριος Δημήτριος Μπούας . .	1

	Σώμ.
Ὁ συνταγματάρχης καὶ βουλευτὴς Ἀγρινίου Κύριος Ἰ. Σταῖκος	1
Ὁ Κύριος Γ. Δημητριάδης	1
Ὁ αἰδεσιμώτατος πρεσβύτερος καὶ οἰκονόμος τοῦ χωρίου Σπο- λάϊτα Κύρ. Κωνσταντίνος ἐξ Ἀγρινίου	1
Ὁ ἐκ τοῦ μοναστηρίου Βλοχοῦ πανοσιώτατος ἱερομόναχος Κύριος Ἄνθιμος	1

ΕΚ ΠΡΕΒΕΖΗΣ.

Ὁ γραμματεὺς τοῦ κατὰ τὴν Ἀλβανίαν Βρεττανικοῦ προ- ξενείου Κύριος Ἀθανάσιος Κ. Ἀθανασιάδης	1
--	---

ΟΙ ΕΞ ΑΡΓΟΛΙΔΟΣ ΚΑΙ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ.

Ἡ ἱερὰ μονὴ τοῦ ἁγίου Δημητρίου Καρακαλᾶ	1
Ἡ " " τῆς Θεοτόκου Ταλαντίου	1
Ἡ " " τῶν Ταξιάρχων ἐν Ἐπιδαύρῳ	1
Ἡ " " τῆς Θεοτόκου Ἀγνοῦντος	1
Ἡ " " τῆς Θεοτόκου Κοιλιάδος.	1
Ἡ " " τῶν ἁγίων Ἀναργύρων ἐν Ἑρμιόνη	1
Ὁ πανοσιώτατος ἱερομόναχος Κύριος Βησσαρίων Δάσκαρις, ἐφημέριος παρὰ τῷ ἐν Ἀργολίδι ἱππικῷ	1
Ὁ πανοσιώτατος ἱερομόναχος Κύριος Ἀνανίας, ἐκ τῆς ἐν Ἀργεὶ μονῆς Κατακεκρυμμένης	1
Ὁ αἰδεσιμώτατος πρεσβύτερος Κύριος Δημήτριος Παπασα- κελλαρίου ἐξ Ἀργους	1
Ὁ αἰδεσιμώτατος πρεσβύτερος Κύριος Διονύσιος Σακελ- λαρίου ἀπὸ Καρύας	1
Ὁ Κύριος Βελισσάριος Παυλίδης	2
Ὁ Κύριος Ἀναγνώστης Λεβαντῆς ἐν Ναυπλίας.	1
Ὁ Κύριος Ἰωάννης Παπαϊωαννόπουλος, δημοδιδάσκαλος . .	1
Ἡ κατὰ τὴν Κορινθίαν ἱερὰ μονὴ τῆς Φανερωμένης.	1
Ἡ " " Κορινθίαν ἱερὰ μονὴ τοῦ ἁγίου Δημητρίου, Στεφάνι	1
Ἡ " " Κορινθίαν ἱερὰ μονὴ τῆς κοιμήσεως τῆς Θεο- τόκου ἐν Σοφικῷ	1
Ἡ " " Κορινθίαν ἱερὰ μονὴ τῆς Παναγίας τοῦ Βράχου . .	1

	Σώμ.
Ἡ κατὰ τὴν Κορινθίαν ἱερὰ μονὴ τῆς Παναγίας Λέχουδας .	1
Ἡ " " Κορινθίαν ἱερὰ μονὴ τοῦ ἁγίου Γεωργίου ἐν Φενεῳ̃ .	1
Ἡ " " Κορινθίαν ἱερὰ μονὴ τοῦ προφήτου Ἑλίου ἐν Ζαχόλῃ .	1
Ἡ " " Κορινθίαν ἱερὰ μονὴ τοῦ ἁγίου Νικολάου ἐν Πέρᾳ χώρα .	1
Ὁ αἰδεσιμώτατος πρεσβύτερος καὶ ἐπισκοπικὸς ἐπίτροπος ἐν Κορίνθῳ Κύριος Δημήτριος Ἀθανασίου .	1

ΟΙ ΕΚ ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ.

Ὁ πανιερώτατος ἐπίσκοπος Καλαβρύτων Κύριος Βαρθολομαῖος .	1
Ἡ ἱερὰ μονὴ Λαῦρα .	1
Ἡ " " τῶν ἁγίων Ἀποστόλων .	1
Ἡ " " τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου .	1

ΟΙ ΕΚ ΤΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΙΓΙΑΛΕΙΑΝ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΤΩΝ ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ.

Τὸ κοινὸν τῆς μονῆς .	1
Ὁ πανοσιώτατος καθηγούμενος αὐτῆς Κύριος Βενέδικτος Χρηστίδης .	1
Ὁ πανοσιώτατος προηγούμενος Κύριος Θεωνάς .	1
Ὁ πανοσιώτατος προηγούμενος Κύριος Κυπριανός .	1
Ὁ πανοσιώτατος ἱερομόναχος Κύριος Πανέρετος Μιχαλόπουλος .	1
Ὁ πανοσιώτατος ἱερομόναχος Κύριος Κάλλις Παπᾶ Μιχαλόπουλος .	1
Ὁ πανοσιώτατος ἱερομόναχος Κύριος Γεράμος Ἰωαννόπουλος .	1
Ὁ οσιώτατος μοναχὸς Κύριος Ἀζαρίας Κοραΐς .	1

ΟΙ ΕΚ ΠΑΤΡΩΝ

Ὁ κατὰ τὴν ἐπισκοπὴν Ἀχαΐας πανιερώτατος μητροπολίτης Κύριος Γρηγόριος .	1
Ὁ πανοσιώτατος πρωτοσύγκελλος Κύριος Θεόφιλος .	1
Ὁ πανοσιώτατος ἀρχιμανδρίτης Κύριος Δανιὴλ .	1

	Σώμ.
Ὁ Βουλευτὴς Κύριος Α. Καλαμογδάκης .	1
Ἡ ἱερὰ μονὴ Γεροκομείου .	1
Ἡ " " τοῦ Ὀμπλοῦ .	1
Ἡ " " τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου Φιλια .	1
Ἡ " " τοῦ Φιλοκάλου .	1
Ἡ " " τῶν ἁγίων Θεοδώρων .	1
Ἡ " " Δίβρης .	1
Ἡ " " τοῦ Φραγκοπηδήματος .	1
Ἡ " " τῶν Βλαχερνῶν .	1
Ἡ " " τῶν ἁγίων Πάντων .	1
Ἡ " " τῶν Νοτενῶν .	1
Ὁ ἐντιμώτατος Κύριος Δημήτριος Δεσπότης Μοσπινιώτης	1
Ὁ πανοσιώτατος ἡγούμενος Κύριος Γρηγόριος Παπασαθόπουλος .	1
Ὁ αἰδεσιμώτατος πρεσβύτερος Κύριος Χαράλαμπος Γεωργίου ἱερέως .	1
Ὁ αἰδεσιμώτατος πρεσβύτερος Κύριος Νικόλαος Γεωργακόπουλος .	1

ΟΙ ΕΚ ΜΑΝΤΙΝΕΙΑΣ.

Ὁ κατὰ τὴν ἐπισκοπὴν Μαντινείας καὶ Μεγαλοπόλεως μητροπολίτης Κύριος Διονύσιος .	1
Ὁ πανοσιώτατος πρωτοσύγκελλος Κύριος Εὐγένιος Διογενίδης, σχολάρχης ἐν Τριπόλει .	1
Ὁ πανοσιώτατος ἱερομ. καὶ ἱεροκέρυξ Κύριος Δ. Γεωργόπουλος .	1
Ὁ πανοσιώτατος ἱερομ. καὶ σχολάρχης ἐν Δημητσάνῃ Κύριος Προκόπιος Οἰκονόμου .	1
Ὁ πανοσιώτατος ἱερομ. καὶ ἡγούμενος τῆς ἱερᾶς μονῆς τῶν Τσιπιανῶν Κύριος Γρηγόριος Παπαγεωργίου .	1
Ὁ ἐλλογιμώτατος διδάσκαλος Κύριος Ἰωάννης Κυριακίδης ἐκ Θεισίας .	1
Ὁ αἰδεσιμώτατος πρεσβύτερος καὶ δημοδιδάσκαλος Τευθίδος Κύριος Σοφιανός .	1

ΟΙ ΕΚ ΜΕΣΣΗΝΗΣ.

Ὁ πανοσιώτατος πρωτοσύγκελλος Κύριος Γ. Παγώνης, ἀρ-	
--	--

	Σώμ.
χιερατικός τοποτηρητής Καλαμών.	1
Ὁ Διοικητής Μεσσηνίας Κύριος Ν. Γούστης	1
Ὁ εὐγενέστατος Κύριος Κωνσταντῖνος Νικολάου, αὐτάδε- λος τοῦ μακαρίτου Μεσσήνης.	1
Ὁ πανοσιώτατος καθηγούμενος τῆς ἱερᾶς μονῆς τοῦ Βουλ- κάνου Κύριος Ἰγνάτιος.	2
Ἡ ἱερὰ μονὴ τῆς Βελανιδιάς.	1
Ὁ πανοσιώτατος ἡγούμενος αὐτῆς Κύριος Γρηγόριος.	1
Διὰ τὴν ἐν Καλάμαις ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Νικολάου ὁ ἐπί- τροπος Κύριος Δ. Δετούσης	1
Διὰ τὴν ἐν Καλάμαις ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Γεωργίου ὁ ἐπίτροπος Κύριος Γεράσιμος Κ. Δουκάκης	1
Διὰ τὴν ἐν Νησίῳ ἐκκλησίαν τοῦ τιμίου Προδρόμου ὁ ἐπί- τροπος Κύριος Δημήτριος Ζαλμάς	1
Διὰ τὴν ἐν Νησίῳ ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Δημητρίου ὁ ἐπί- τροπος Ἀναστάσιος Κροντήρης	1
Ἡ ἱερὰ μονὴ τοῦ Μαρδακίου.	1
Ὁ πανοσιώτατος ἡγούμενος αὐτῆς Κύριος Παρθένιος.	1
Ὁ πανοσιώτατος ἀρχιμανδρίτης Ἀνδρονύσης Κύριος Σεραφεῖμ	1
Ὁ πανοσιώτατος ἀρχιμανδρίτης Κύριος Σεραφεῖμ ἀπὸ Μι- κρομάνης.	1
Ὁ Κύριος Νεόφυτος Γεωργίου.	1
Ὁ πανοσιώτατος ἱερομ. Κύριος Πανάρετος Ἀγγελόπουλος	1
Ὁ Βουλευτὴς Κύριος Ἰωάννης Ζάχος	1
Ὁ Κύριος Γεώργιος Παπαλεξόπουλος, δικηγόρος	1

ΟΙ ΕΚ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΟΣ.

Ὁ αἰδιδίμος ἐπίσκοπος Λακεδαιμόνος Κύριος Δανιήλ.	6
Ὁ πανιερώτατος πρῶτος Ἀνδρουξίστης Κύριος Προκόπιος, μέλος συμπληρωτικὸν παρὰ τῇ ἱερᾷ Συνόδῳ	1
Ἡ ἱερὰ μονὴ τῆς Θεοτόκου Ζερυπύτσης	1
Ἡ " " τῆς Θεοτόκου Καστρίου.	1
Ἡ " " τῶν ἁγίων Τεσσαράκοντα	1

ΟΙ ΕΚ ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ.

Ὁ κατὰ τὴν ἐπισκοπὴν Κυνουρίας πανιερώτατος μητρο- πολίτης Κύριος Διονύσιος.	1
---	---

Ὁ πανοσιώτατος ἱερομ. Κύριος Δαμασκηνὸς Γεωργίου ἐκ Καρακοῦνιου.	1
Ἡ ἱερὰ μονὴ Ὁρθοκωστών.	1
Ἡ " " Σιντζίας.	1
Ἡ " " Καρύας.	1
Ἡ " " Ἐλώνης.	1
Ἡ " " τοῦ Προδρόμου.	1
Ὁ πανοσιώτατος ἱερομ. Κύριος Κωνσταντῖος Κοράλλης.	1
Ὁ αἰδεσιμώτατος πρεσβύτερος Κύριος Ἠλίας Ἰωάννου ἐκ Δολιανῶν.	1
Ὁ Κύριος Ἰωάννης Γ. Σαρβιωάννης ἐξ ἁγίου Ἰωάννου, τοῦ δήμου Θυρέας.	1
Ὁ Κύριος Κυριακὸς Λυγινὸς ἐκ τοῦ δήμου Βρασιῶν.	1

ΟΙ ΕΞ ΥΔΡΑΣ.

Ἡ ἐν Ὑδρᾷ κοινοβιακὴ μονὴ τοῦ προφήτου Ἑλίου.	1
Ὁ Πανοσιώτατος ἱερομόναχος Κύριος Κύριλλος, προϊστά- μενος τῆς ἐν Ὑδρᾷ μονῆς τῆς κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου.	1
Ὁ Πανοσιώτατος ἱερομόναχος Κύριος Ἀνανίας, ἐφημέριος αὐτῆς.	1
Ὁ πανοσιώτατος ἱερομόναχος Κύριος Σωφρόνιος, ἐφημέριος αὐτῆς.	1

ΟΙ ΕΚ ΣΗΕΤΣΑΣ.

Ὁ αἰδεσιμώτατος πρεσβύτερος καὶ σκευοφύλαξ Κύριος Ἀνάρ- γυρος	1
Ὁ αἰδεσιμώτατος πρεσβύτερος Κύριος Γεώργιος Μανούσος.	1
Ὁ πανοσιώτατος ἱερομόναχος Κύριος Προκόπιος Τριαντα- φυλλίδης.	1
Ὁ πανοσιώτατος ἱερομόναχος καὶ πνευματικὸς Κύριος Ἰωσφ.	1
Ὁ πανοσιώτατος ἱερομόναχος Κύριος Ματθαῖος Α. Μιχαήλ.	1
Ὁ πανοσιώτατος ἀρχιμανδρίτης καὶ ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Νικολάου Κύριος Μάξιμος	1
Ὁ πανοσιώτατος προηγούμενος Κύριος Δαμασκηνὸς Σγουρο- ρουάλλης.	1

Σώμ.

ΟΙ ΕΚ ΚΑΛΑΥΡΙΑΣ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ (ΠΟΡΟΥ).

Ἡ ἱερὰ μονὴ τῆς ζωοδόχου Πηγῆς (*)	1
Ὁ πανοσιώτατος ἱερομόναχος καὶ ἡγούμενος αὐτῆς Κύριος	
Ἰγνάτιος	1
Ὁ πανοσιώτατος ἱερομόναχος Κύριος Πελάγιος Πελοπον-	
νήσιος.	1
Ὁ πανοσιώτατος ἱερομόναχος Κύριος Σπυρίδων Κάπου	1
Ὁ ὁσιώτατος μοναχὸς καὶ προηγούμενος γέρον Νικηφόρος	
Πόριος	1
Ὁ ὁσιώτατος μοναχὸς γέρον Ἰάκωβος ἐκ Πάφου τῆς Κύ-	
πρου	1
Ὁ ὁσιώτατος μοναχὸς Κύριος Νικόδημος Πόριος	1
Ὁ ὁσιώτατος μοναχὸς Κύριος Νεῖλος Πελοποννήσιος	1
Ὁ πανοσιώτατος ἱερομόναχος Κύριος Εὐγένιος Παπαδόπου-	
λος Ἄνδριος ἐκ τῆς μονῆς τῆς ζωοδόχου Πηγῆς.	1
Ὁ αἰδεσιμώτατος πρωτόπαπας Κύριος Γεώργιος Πόριος	1
Ὁ αἰδεσιμώτατος πρεσβύτερος καὶ σκελλίων Κύριος Ἀ-	
θανάσιος Πόριος	1
Ὁ αἰδεσιμώτατος πρεσβύτερος Κύριος Χριστόδουλος Πα-	
παδημητρίου Πόριος.	1
Ὁ αἰδεσιμώτατος πρεσβύτερος Κύριος Βασίλειος Σκελλα-	
ρίδης Τροιζήνιος	1
Ὁ ἱατρός Κύριος Χ. Δροσινός	1
Ὁ Κύριος Γεώργιος Δ. Κριζής	1
Ὁ Ἀναγνώστης Κύριος Α. Ἰγγλέζου	1
Ὁ Κύριος Ἰάκωβος Ἰωαννίδης	1

ΟΙ ΕΞ ΑΙΓΙΝΗΣ.

Ὁ πανιερώτατος ἐπίσκοπος Αἰγίνης Κύριος Σαμουήλ.	1
--	---

(*) Ἡ ἐν Καλαυρία μονὴ εἶναι μικρὰ καὶ πενιχρὰ κατὰ τὴν περιουσίαν, ἀλλὰ μεγάλη καὶ πλουσία κατὰ τὸν περὶ τὰ καλὰ καὶ χρήσιμα καὶ ὠφελίμα ζῆλον. Οἱ ἐν αὐτῇ ἀσκούμενοι μοναχοί, ὡς θέλοντες νὰ κινήσωσιν εἰς μίμησιν τοῦ ἑαυτῶν ζήλου καὶ ἄλλους μοναχοὺς μεγάλων καὶ πλουσιῶν μονῶν, ἐφιλοτιμήθησαν ὅλοι ν' ἀποκτήσωσι τὴν καινὴν Διαθήκην ἀλλ' εἰς μόνην τὴν κατὰ τὴν Αἰγιάλειαν μονὴν τῶν Ταξιάρχων εὐρον τοιοῦτους.

Σώμ.

ΟΙ ΚΑΤΑ ΤΟ ΑΙΓΑΙΟΝ ΠΕΛΑΓΟΣ.

ΟΙ ΕΚ ΣΤΡΟΥ.

Ὁ κατὰ τὴν ἐπισκοπὴν Κυκλάδων πανιερώτατος Μητρο-	
πολίτης Κύριος Δανιήλ.	1
Ὁ πανοσιώτατος πρωτοσύγκελλος Κύριος Α. Καμπάνης	1
Ὁ πανοσιώτατος ἱερομ. Κύριος Α. Πόλιτας	1
Ὁ πανοσιώτατος ἱερομ. Κύριος Παρθένιος Κυδωνάκης	1
Ὁ πανοσιώτατος ἱερομ. Κύριος Ἰωακείμ Σκαρπέτης	1
Ὁ πανοσιώτατος ἱερομ. Κύριος Ἀγάπιος Χριστοδούλου	1
Ὁ πανοσιώτατος ἱερομ. Κύριος Γαβριήλ Χιονᾶς	1
Ὁ πανοσιώτατος ἱερομ. Κύριος Σάββας Δημητρίου	1
Ὁ αἰδεσιμώτατος πρεσβύτερος Κύριος Νικόλαος Ἄγγελος	1
Ὁ αἰδεσιμώτατος πρεσβύτερος Κύριος Γεώργιος Γρυπάρης.	1
Ὁ αἰδεσιμώτατος πρεσβύτερος Κύριος Μανουὴλ ἐκ Σαμο-	
θράκης.	1
Ὁ ἑλλογιμώτατος ἱεροδ. Κύριος Ματθαῖος Χ. Εὐαγγελινοῦ.	1
Ὁ ἑλλογιμώτατος ἱεροδ. Κύριος Γαβριήλ Δ. Ἰγγλέσης Σί-	
φνιος	1
Ἡ ἐκκλησία τῆς Μεταμορφώσεως	1
Ἡ ἐκκλησία τῆς κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου	1
Ἡ ἐκκλησία τοῦ ἁγίου Γεωργίου	1

Ὁ δῆμος Ἑρμουπόλεως.	2
Ὁ παρὰ τοῖς πρωτοδικαῖς εἰσαγγελεὺς Κύριος Ν. Στούπης	1
Ὁ ἐντιμώτατος Κύριος Ἰ. Ἀ. Ῥάλλης	1
Ὁ ἐντιμώτατος Κύριος Χ. Α. Μ. Εὐαγγελίδης.	1
Ὁ ἐντιμώτατος Κύριος Ἀργύριος Δ. Ταρποχτής.	1
Ὁ ἐντιμώτατος Κύριος Ν. Σιδερικούδης.	1
Ἡ ἐν Μυκόνῳ ἱερὰ μονὴ τῆς Τουρλιανῆς.	3

ΟΙ ΕΚ ΤΗΝΟΥ.

Ἡ ἐπιτροπὴ τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τῆς Εὐαγγελιστρίας.	2
Ὁ πανοσιώτατος ἱερομ. καὶ οἰκονόμος Κύριος Φιλόθεος	1
Ὁ αἰδεσιμώτατος πρεσβύτερος καὶ σκελλίων Κύριος Νι-	
κόλαος Κωνταρίνης.	1

Σώμ.

Ἡ ἡγουμένη τῆς γυναικείας μονῆς Κυρία Καταφυγὴ Μα- κοπουλίνα	1
Ὁ Κύριος Ἰωάννης Σαγρέδος	1
Ὁ Κύριος Σταματέλος Καγκάδης.	1
Ὁ Κύριος Κάρολος Νάζος.	1
Ὁ Κύριος Νικόλαος Ι. Μάγνης	1
Ὁ Κύριος Γεώργιος Βασιλείου, ψάλτης εἰς τὴν Εὐαγγελί- στριαν.	1

ΟΙ ΕΞ ΑΝΔΡΟΥ.

Ἡ ἱερὰ μονὴ τῆς Παναχράντου.	1
Ἡ " " τῆς ζωοδόχου Πηγῆς.	1
Ἡ " " τοῦ ἁγίου Νικολάου	1
Ἡ " " τῆς Θεοτόκου τῶν Τρομαρχιῶν	1

ΟΙ ΕΚ ΘΗΡΑΣ.

Ὁ πανοσιώτατος ἱερομ. καὶ οἰκονόμος Κύριος Παρθένιος Ἀκυλας	1
Ὁ ἐλλογιμώτατος ἀρχιδιάκονος Κύριος Σ. Καίρης.	1
Ἡ ἱερὰ μονὴ τοῦ προφήτου Ἡλίου.	1
Ὁ πανοσιώτατος ἱερομ. καὶ ἡγούμενος αὐτῆς Κύριος Ἱερό- θεος 'Ρῶστος	1
Ὁ πανοσιώτατος ἱερομ. καὶ σύμβουλος αὐτῆς Κύριος Ἱερό- θεος Βενετσάνος	1
Ὁ ἐπίτροπος τῆς Παναγίας Πλατσανῆς Ἐμ. Πλατὺς.	1
Ὁ αἰδεσιμώτατος οἰκονόμος Κύριος Ν. Μπελώνιας	1
Ὁ Βουλευτὴς Κύριος Νικόλαος Δελέντας.	1
Ἡ ἐν Πύργῳ Παναγία τῶν εισοδίων	1
Ἡ ἐν Βόθωνι ἁγία Τριάς.	1
Ὁ Κύριος Νικόλαος Γ. Ζάνος	1

Ἡ ἐν Ἀμόργῳ ἱερὰ μονὴ τῆς Παναγίας Χοζοβιωτίσσης.	1
Ὁ Κύριος Ἱ. Δορεντσιάδης, δήμαρχος Ἰητῶν, διὰ τὸν δῆμον	1

Β'. ΟΙ ΕΞΩΘΕΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

ΟΙ ΕΚ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ.

Ὁ πανιερώτατος καὶ σεβασμιώτατος μητροπολίτης Θαῶω- ρίου Κύριος Ἱερόθεος	6
Ὁ ἐντιμώτατος καὶ φιλογενέστατος Κύριος Ἰωάννης Ψυχάρης.	1
Ὁ ἐξοχώτατος ἱατρός Κύριος Π. Πεινιατέλης	1
Ὁ ἐντιμώτατος Κύριος Ἀδ. Μπαλτατζῆς	2
Ὁ " " Ζαχαρίας Ζαχάρωδ	1
Ὁ αὐτὸς διὰ τὴν ἐν Χάλκῃ σχολήν	1
Ὁ ἐντιμώτατος Κύριος Δ. Μ. Δελλαπόρτας	1
Ὁ " " Θεόδωρος Βουρουκλάς	1
Ὁ " " Λουκάς Κατινάκης	1
Ὁ " " Π. Α. Ἀγέλαστος.	1
Ὁ " " Ζ. Μαυρογορδάτος	1

Ὁ ἐντιμώτατος καὶ φιλογενέστατος Κύριος Τουμαζῆς Ράλλης	3
Ὁ ἐντιμώτατος Κύριος Πέτρος Σκυλίτζης.	1
Ὁ " " Κωζῆς Α. Ἀγέλαστος.	1
Ὁ " " Στέφανος Μ. Μαλαΐας	1
Ὁ " " Μανουὴλ Σκυλίτζης	1
Ὁ " " Α. Π. Μαυρογορδάτος	1
Ὁ " " Ἰωάννης Δορῆς.	1
Ὁ " " Ζακὴς Δημητριάδης	1
Ὁ " " Γεώργιος Ζαρίρης.	1
Ὁ " " Ἱ. Κ. Νεγροπόντης	1
Ὁ " " Ἰωάννης Δεκοῦνης	1
Ὁ " " Ζωρζῆς Μ. Σκυλίτζης	1
Ὁ " " Ἐμμανουὴλ Πρώιος	1
Ὁ " " Μιχαὴλ Μάξιμος	1
Ὁ " " Παντιᾶς Τζιτζίνιας	1
Ὁ " " Ν. Δαμιανός	1
Ὁ " " Στεφ. Α. 'Ράλλης	1
Ὁ " " Κωστ. Ν. Στερίου	1
Ὁ " " Α. Ἱ. Μαυρογορδάτος	1

Σώμ.

Ὁ ἐντιμότερος Κύριος Μ. Π. Ῥοδοκανάκης	1
Ὁ " " " Π. Ζ. Καλκοκορέσης	1
Ὁ " " " Α. Μαλώδης	1
Ὁ " " " Ζ. Σ. Σκυλίτζης	1
Ὁ " " " Μανουὴλ Χαλδοβάκης	1
Ὁ " " " Π. Ν. Στερίου	1
Ὁ " " " Χ. Νομικός	1
Ὁ " " " Κύριλλος Παύλου	1
Ὁ " " " Κωνσταντῖνος Ἀγέλαστος	1
Ὁ " " " Ἀθ. Ῥοσέτος	1
Ὁ " " " Ἀμβρ. Θ. Νεγροπόντης	1
Ὁ " " " Δ. Φωτιάδης καὶ ἀδελφοί	1
Ὁ " " " Δ. Γενιδουνίας	1
Οἱ ἐντιμότεροι ἀδελφοὶ Κοντοδόπουλοι	1
Οἱ ἐντιμότεροι ἀδελφοὶ Βιτάλη	1
Ὁ ἐντιμότερος Κύριος Δημήτριος Ἀντίπας	1
Ὁ " " " Χ. Τζημαρας	1
Ὁ " " " Θ. καὶ Π. Κεσσίσσογλους	1
Ὁ " " " Κυριάκος Κουμπάρης	1
Ὁ " " " Ν. Κ. Ἰωνίδης	1
Ὁ " " " Ἰ. Βλασιάδης	1
Ὁ " " " Ἰ. καὶ Γ. Φλιάσκου	1
Ὁ " " " Μ. Καμάρας καὶ υἱοί	1
Ὁ " " " Α. Γ. Πασπάτης	1
Ὁ " " " Δ. Δαμασκηνός	1
Ὁ " " " Δ. Μπαμπάσης	1
Ὁ " " " Ἰω. Μεντζαλόπουλος	1
Ὁ " " " Διον. Ν. Κουντούρης	1
Ὁ " " " Α. Γιαγτζόγλους	1
Ὁ " " " Ἰ. Παλαιολόγος διὰ τὴν ἐν Σταυρο- δρομίᾳ σχολήν	2
Ὁ " " " Κωνστ. Μ. Γκίκης	1
Ὁ " " " Δ. Διαμαντόπουλος	1
Ὁ " " " Σταμάτης Παρίτης	1
Ὁ " " " Ἰωάννης Φάχρης καὶ υἱοί	1
Ὁ " " " Νικόλαος Φάχρης	1
Ὁ " " " Γεώργιος Σκυλίτζης	1

Σώμ.

ΟΙ ΕΚ ΜΟΛΔΑΥΙΑΣ.

Ὁ Πανοσιώτατος ἱερομ. καὶ ἡγούμενος Ποπράτanos Κύριος Παῖσιος, ἐξαρχος τοῦ παναγίου Τάφου	3
Ὁ " " ἱερομ. καὶ ἡγούμενος Γαλατᾶ Κύριος Μη- τροφάνης	2
Ὁ " " ἱερομ. καὶ ἡγούμενος Τσατατσούζας Κύριος Μεθόδιος	2
Ὁ " " ἱερομ. καὶ ἡγούμενος Ἁγιοσαββίτης Κύ- ριος Κυπριανός	2
Ὁ " " ἱερομ. καὶ ἡγούμενος Μπουρνόβσκης Κύ- ριος Γαβριήλ	2
Ὁ " " ἱερομ. καὶ ἡγούμενος Μπιστριτσάνος Κύ- ριος Κύριλλος	2
Ὁ " " ἱερομ. καὶ ἡγούμενος Μπουρνόβσκης Κύ- ριος Ἰωακείμ	2
Ὁ " " ἱερομ. καὶ ἡγούμενος Τασλέου Κύριος Ἀγαθάγγελος	2
Ὁ " " ἱερομ. καὶ ἡγούμενος Κασσίνου Κύριος Ἡσαΐης	2
Ὁ " " ἱερομ. καὶ ἡγούμενος Νικοβρίτσάνος Κύ- ριος Μελέτιος	1
Ὁ " " ἱερομ. καὶ ἡγούμενος Σοβίτζης Κύριος Ἀ- κάκιος	1
Ὁ " " ἱερομ. καὶ ἡγούμενος Φορμοσίκας Κύριος Βενέδικτος	1
Ὁ " " ἱερομ. καὶ ἡγούμενος Φλορεστίνων Κύριος Νεῖλος	1
Ὁ " " ἱερομ. καὶ ἡγούμενος Πασσαουτσάνος Κύ- ριος Κύριλλος	2

ΕΚ ΒΑΛΧΙΑΣ.

Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Οὐγγροβλαχίας Κύριος Νεόφυτος	2
--	---

ΟΙ ΕΞ ΙΒΡΑΗΛΑΣ.

Οἱ ἐντιμότεροι καὶ φιλογενέστατοι αὐτάδελφοι Κύριοι Ἀναστάσιος καὶ Μιχαὴλ Ξανθοί	20
---	----

Σώμ.

ΟΙ ΕΞ ΑΔΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ.

Ὁ εὐγενέστατος πρόξενος τῆς Σουηκίας, ἱππότης κ. τ. λ. Κύριος Ἰωάννης Δ' Ἀναστάση	3
Ὁ ἐντιμότετος Κύριος Στέφανος Τζιτζινίας	2

ΟΙ ΕΚ ΚΑΪΡΟΥ.

Ὁ ἐντιμότετος Κύριος Γεώργιος Κόσιδας, Ἕλλην ὑποπρόξενος	1
Ὁ ἐντιμότετος Κύριος Σταμάτης Δ. Κόσιδας	1
Ὁ πανοσιώτατος ἀρχιμανδρίτης τῆς Α. Μ. Κύριος Ἱερόθεος	3
Ὁ πανοσιώτατος πρῶτον ἀρχιμανδρίτης Κύριος Νεκτάριος	1
Ὁ πανοσιώτατος ἱερομ. Κύριος Νικηφόρος, πατριαρχικός ἐφημέριος	1
Ὁ ἐλλογιμώτατος ἱεροδ. τῆς Θ. Α. Μ. Κύριος Νικάνωρ	1
Ὁ ἐλλογιμώτατος γραφεὺς τῆς Θ. Α. Μ. Κύριος Δημήτριος Ἀποστόλου	1
Ὁ ἐντιμότετος Κύριος Ἀλέξανδρος Ἰωάννου Ζαχωαῖος	1
Ὁ ἐντιμότετος Κύριος Κωνσταντῖνος Θ. Νάτζιου	1
Ὁ ἐντιμότετος Κύριος Χρῆστος Ἀναστίδης Πελοποννήσιος	1
Ὁ ἐντιμότετος Κύριος Ἀλέξανδρος Κασαβέτης, ...	1
Οἱ ἐντιμότετοι ἀδελφοὶ Ἀμπέτ.	1
Ὁ ἐντιμότετος Κύριος Μιχαὴλ Ν. Κασάπ.	1
Ὁ ἐντιμότετος Κύριος Κωνσταντῖνος Μπισάρας	1
Ὁ ἐντιμότετος Κύριος Θεόδωρος Τσιρλής	1
Ὁ ἐντιμότετος Κύριος Νικόλαος Ἐμμανουήλ	1
Τὸ κοινὸν τοῦ ἁγίου ὄρους Σινᾶ	1
Ὁ ἐντιμότετος Κύριος Δημήτριος Φιλίππου	1
Ὁ ἐντιμότετος Κύριος Μιχαὴλ Εὐμανουήλ	1
Ὁ ἐντιμότετος Κύριος Δημήτριος Οἰκονόμου	1
Ὁ ἐντιμότετος Κύριος Μιχαὴλ Δημητρίου	1
Ὁ ἐντιμότετος Κύριος Γεώργιος Δ. Τζιώτης	1
Ὁ ἐντιμότετος Κύριος Δαυὶδ Νικολαΐδης	1
Ὁ ἐντιμότετος Κύριος Κωνσταντῖνος Χατσὴ Ἰωάννου	1
Ὁ ἐντιμότετος Κύριος Θεοχάρης Χ. Δημητρίου	1
Ὁ ἐντιμότετος Κύριος Ναὺμ Ζωγράφος	1
Ὁ ἐντιμότετος Κύριος Ἰωάννης Χρήστου	1

Σώμ.

Ὁ ἐντιμότετος Κύριος Δημήτριος Κιλδενίκου	1
Ὁ ἐντιμότετος Κύριος Ἀναστάσης Κωνσταντίνου	1
Ὁ ἐντιμότετος Κύριος Μιχαὴλ παππᾶ Νικολάου	1
Ὁ ἐντιμότετος Κύριος Ἀναστάσης Ἀντωνίου	1
Ὁ ἐντιμότετος Κύριος Κωνστῆς Μποῦτσόγλος Βυζάντιος	1
Ὁ ἐντιμότετος Κύριος Χρῆστος Βασιλειάδης	1
Ὁ ἐντιμότετος Κύριος Δημήτριος Ραμπακάκης	1
Ὁ ἐντιμότετος Κύριος Ἀνέστης Κουβάκης	1

ΟΙ ΕΚ ΒΙΕΝΝΗΣ ΤΗΣ ΑΥΣΤΡΙΑΣ.

Ἡ ἐν Βιέννῃ ἐθνικὴ ἑλληνικὴ σχολή	1
Ὁ πανοσιώτατος ἀρχιμανδρίτης Κύριος Ζαχαρίας Χατσόπουλος	1
Ὁ πανοσιώτατος ἀρχιμανδρίτης Κύριος Κοσμάς Λιθερόπουλος	2
Ὁ πανοσιώτατος ἱερομόναχος Κύριος Προκόπιος Γεωργιάδης	1
Ὁ μουσικολογιώτατος ἱεροδιάκονος Κύριος Ἀνθιμος Νικολαΐδης	1
Ὁ ἐλλογιμώτατος Κύριος Νικόλαος Δωρέντης	1
Ὁ Κύριος Ἀλέξανδρος Δ. Ξάνθος	2
Ὁ εὐγενέστατος ἱππότης Κύριος Ζηνοβίος Πώππ.	1
Ὁ ἐντιμότετος Κύριος Νικόλαος Μαντζοράνης, ὑποπρόξενος Ἑλλήν.	1
Ὁ ἐντιμότετος Κύριος Νικόλαος Γερμάνης	1
Ὁ ἐντιμότετος Κύριος Βασίλειος Ρακέρης	1
Ὁ ἐντιμότετος Κύριος Ἰωάννης Χ. Ν. Χαδιαράς	1
Ὁ ἐντιμότετος Κύριος Γεώργιος Σκαρामαγκᾶς	1
Ὁ ἐντιμότετος Κύριος Νικόλαος Δημητριάδης	1
Οἱ ἐντιμότετοι Κύριοι Μιχαὴλ καὶ Νικόλαος Δούμπα	1
Ὁ ἐντιμότετος Κύριος Μάρκος Πάρζας	1
Ὁ ἐντιμότετος Κύριος Ἀῆμος Ζ. Λέκου	1
Ὁ ἐντιμότετος Κύριος Ἀχιλλεὺς Γιαννιτζούλης	1
Ὁ ἐντιμότετος Κύριος Δημήτριος Ἀνδρ. Σιαγούνης	1
Ὁ ἐντιμότετος Κύριος Ἰωάννης Ὀμπρέσκος	1
Ὁ ἐντιμότετος Κύριος Ἰωάννης Θ. Τύρκα	1
Herr Gottlob Christian Lichtenstein	1

Σώμ.

ΟΙ ΕΚ ΤΕΡΓΕΣΤΗΣ.

Ἡ ἐν Τεργέστη ἑλληνικὴ σχολή.	2
Ὁ πανοσιώτατος ἀρχιμ. Κύριος Ἰγνάτιος Θεολογίτης.	1
Ὁ πανοσιώτατος Κύριος Ἰγνάτιος Β. Ἡπειρώτης.	1
Ὁ ἐντιμώτατος Κύριος Ἀντώνιος Μ. Ἀντωνόπουλος.	1
Ὁ ἐντιμώτατος Κύριος Ἀ. Σ. Ῥάλλης.	2
Ὁ ἐντιμώτατος Κύριος Σταμάτιος Τζίτζινις.	2
Ὁ Κύριος Δημήτριος Παπιολάκης, Ἕλλην πρόξενος.	1
Ὁ ἐντιμώτατος Κύριος Κυριάκης Βαρδάκας.	1
Ὁ ἐντιμώτατος Κύριος Κωνσταντῖνος Γιαλούσης.	1
Ὁ ἐντιμώτατος Κύριος Παῦλος Κ. Μαυρογορδάτος.	1
Ὁ ἐντιμώτατος Κύριος Δημήτριος Σεμιτέλος.	1
Ὁ ἐντιμώτατος Κύριος Δημήτριος Καγκάδης.	1
Ὁ ἐντιμώτατος Κύριος Ἰωάννης Ὀμπρος ἐκ Σμύρνης.	1
Ὁ ἐντιμώτατος Κύριος Μιχαὴλ Δ. Ἀποστολόπουλος.	1
Ὁ ἐντιμώτατος Κύριος Γεώργιος Ι. Κωστή.	1
Ὁ ἐντιμώτατος Κύριος Δημήτριος Γ. Τζώρτζης.	1
Ὁ ἐντιμώτατος Κύριος Ἰωάννης Σκαραμαγκάς.	1
Ὁ ἐντιμώτατος Κύριος Σπυρίδων Ἀ. Ἀντωνόπουλος.	1
Ὁ ἑλλογιμώτατος ἱεροδιάκονος Κύριος Γρηγόριος Ψαλτάκης.	1
Ὁ ἑλλογιμώτατος διδάσκαλος Κύριος Ἀ. Μυκόνιος.	1

ΟΙ ΕΚ ΔΟΝΑΙΝΟΥ.

Ὁ πανοσιώτατος ἱερομόναχος καὶ ἐφημέριος Κύριος Διονύσιος Ξενάκης	2
Ὁ εὐγενέστατος ἱππότης Κύριος Παντίας Ῥάλλης, γενικὸς πρόξενος Ἑλλήν.	5
Ὁ ἐντιμώτατος Κύριος Εὐστράτιος Ῥάλλης	2
Ὁ " " " Δ. Π. Σκαραμαγκάς	1
Ὁ " " " Στέφανος Σακιάρης	1
Ὁ " " " Α. Κ. Ἰωνίδης	1
Ὁ " " " Ἐμ. Ζ. Φραγκιάδης	1
Ὁ " " " Κωνσταντῖνος Θ. Ῥάλλης	1
Οἱ ἐντιμώτατοι Κύριοι Σπάρταλης καὶ Λασκαρίδης	1
Ὁ ἐντιμώτατος Κύριος Ἀμβρόσιος Ἀργέντης	1
Ὁ " " " Νικόλαος Ταμβάκου	1

Σώμ.

Ὁ ἐντιμώτατος Κύριος Κωνσταντῖνος Γεραλόπουλος	1
Ὁ " " " Ἰακ. Κωνστ. Νεγρεπόντης	1
Ὁ " " " Παντίας Θ. Ῥάλλης	1
Ὁ " " " Ξενοφών Μπαλλής	1
Ὁ " " " Δ. Ι. Κασσαβέτης	1
Ὁ " " " Ἀντ. Ἀ. Ῥάλλης	1
Ὁ " " " Ἰωάννης Στεφ. Σκυλίτσης	1
Ὁ " " " Παντελὴς Ἐμ. Ῥοδοκανάκης	1
Ὁ " " " Σ. Μαυρογιάννης	1

ΟΙ ΕΚ ΜΑΝΤΣΕΣΤΕΡ.

Ὁ πανοσιώτατος ἱερομ. καὶ ἐφημέριος Κύριος Δαμιανὸς Διβερόπουλος	1
Ὁ ἐντιμώτατος Κύριος Στέφανος Φραγκιάδης	1
Ὁ " " " Γ. Ι. Καθάρης	1
Ὁ " " " Λουκάς Ζῆπος	1
Ὁ " " " Χριστόφορος Βερνουνάκης	1
Ὁ " " " Ἀ. Λασκαρίδης	1
Ὁ " " " Στ. Ι. Μαυρογορδάτος	1
Ὁ " " " Ματθαῖος Σκυλίτζης	1

His Grace the Lord Archbishop of Canterbury	1
The Lord Bishop of Winchester	1
The Rev: G. E. Corrie B. D. Norris: Profess	1
S. N. Ringdor B. D. Sid: College	1
The Rev: the Master of Trin: College	1
The Rev: C. Perry, Trin: College	1
The Rev: W. Carus, Trin: College	1
A. Gurney Esq.	1
The Rev: D. J. Heath, Trin: College	1
" " J. Romilly. D ^o	1
" " C. H. Townshend, Trin: et Calv:	1
C. Buxton Esq: Trin: College	1
W. B. Flower Esq: Magdalene College	1
The Rev: W. H. Mill D. D. Christ: Advocate	1
The Rev: D. P. Calliphronas, Trin: College	2

Σώμ.

ΟΙ ΕΚ ΜΑΣΣΑΛΙΑΣ.

Ὁ πανοσιώτατος ιερομόναχος Κύριος Καλλίνικος Κρεατσού- λης, ἐφημέριος τῆς ἐν Μασσαλία ἀνατολικῆς ἐκκλησίας.	1
Ὁ ἐντιμότατος Κύριος Αὐγουστος Σ. Ῥάλλης.	2
Ὁ ἐντιμότατος Κύριος Θεόδωρος Ῥάκος.	1
Ὁ ἐντιμότατος Κύριος Ζωρζῆς Τζιτζινίας.	1
Ὁ ἐντιμότατος Κύριος Μανουὴλ Ῥοδοκανάκης.	1

ΟΙ ΕΚ ΛΙΒΟΥΡΝΟΥ.

Ὁ ἐντιμότατος Κύριος Ἀναστάσιος Δεσπότης Μοσπινιώτης	1
Ὁ ἐντιμότατος Κύριος Ζωρζῆς Ῥοδοκανάκης.	1
Ὁ ἐντιμότατος Κύριος Μανουὴλ Παντολ. Ῥοδοκανάκης.	1

ΟΙ ΕΚ ΚΕΡΚΥΡΑΣ.

Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Κερκύρας Κύριος Χρυσάνθος	1
Ὁ αἰδεσιμώτατος ἀρχιεπίσκοπος Κύριος Φώτιος Κάντας	1
Ὁ αἰδεσιμώτατος Γραμματεὺς Κύριος Ἐλ. Παλατιανός	1
Ὁ πανοσιώτατος ιερομόναχος Κύριος Φιλόθεος Καρύδης	1
Ὁ εὐγενέστατος ἱππότης κ.τ.λ. Κύριος Π. Πετρίδης.	1
Ὁ . . . . . Κύριος Δούσανος, Κύρ. Α. Δευκόκοιλος.	1
Ὁ . . . . . ἱππότης Κύριος Γεράσιμος Δούζης.	1
Ὁ . . . . . Μαγγιὺρ Ἰ. Φραϊζερ, Γραμματεὺς τοῦ Α. Μ. Α.	1
Ὁ . . . . . Δρ. Κύριος Ἰούλιος Τυπάλδος.	1
Ὁ Κύριος Α. Μαυρομμάτης	1
Ὁ Κύριος Μιούρ	1

ΟΙ ΕΚ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ.

Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Κεφαλληνίας Κύριος Παρ- θένιος.	1
Ὁ αἰδεσιμώτατος ἱερεὺς Κύριος Νικόλαος Μαντσαβῆνος	1
Ὁ αἰδεσιμ. ἱερεὺς Κύριος Γεώργιος Βυζάντιος	1
Ὁ Κύριος Διονύσιος Κονιδάρης.	1
Ὁ Κύριος Γεράσιμος Ἀναγνώστης Προκόπης	1
Ὁ Κύριος Δημ. Πάσχος ποτὲ Γεωργίου	1
Ὁ αἰδεσιμ. ἱερεὺς Κύριος Γεώργιος Χωραφάς ὁ Ῥακαντζής.	1
Ὁ ἐλλογιμώτατος ἀρχιδ. Κύριος Σπυρίδων ὁ Δαφεράνας	1
Ὁ πανοσιώτατος ιερομ. Κύριος Ἡλίας Ἀλιπράντης	1
Ὁ Κύριος Γεώργιος Πετσάλης	1
Ὁ Κύριος Ἐμμανουὴλ Χουμουζιάδης, ὑποπρόξενος Ἑλλήν.	1

ΟΙ ΕΚ ΖΑΚΥΝΘΟΥ.

Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Ζακύνθου Κύριος Νικόλαος.	1
Ὁ ἐλλογιμώτατος ἀρχιδ. Κύριος Εὐστάθιος Θεργιανός.	1
Ὁ ἐλλογιμώτατος ἱεροδ. Κύριος Ἀνδρέας Σιωτσέρης	1
Ὁ Κύριος Δημ. Φραγκοῦδης, ὑποπρόξενος Ἑλλήν.	1

Προστίθενται οἱ κατὰ λάθος παραλειφθέντες.

Ὁ Γερουσιαστὴς Κύριος Γ. Ψύλλας.	1
Ὁ Διοικητὴς Τριφυλίας Κύριος Ἰ. Ἀμβροσιάδης.	1
Ὁ Κύριος Κ. Μπέλλος.	1
Ὁ ἐλλογιμώτατος ἱεροδ. Κύριος Ἱερεμίας Καζάκης, διδά- σκαλος ἐν Ναυπλίου.	1